ساھابىلار ھاياتىدىن تاللانمىلار

ئۇيغۇر تەرجىمە مەركىزى

ئەبۇ بەكر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ 3
ئۆمەر ئىبن ئەلخەتتاب 6
ئوسمان ئىبن ئەففان 9
ئەلىي ئىبن ئەبى تالىب 12
سەئىيد ئىبنى ئامر ئەلجۇمەھى 15
ئابدۇللاھ ئىبنى ھۇزافە ئەسسەھمى 35
ئۆمەير ئىبنى ۋەھب 44
بەرا ئىبنى مالىك ئەنسارى 50
ئۇممۇسەلىمە 58
سۇمامە ئىبنى ئۇسال 68
ئەبۇ ئەييۇب ئەلئەنسارى 76
ئەمرۇبنۇل جەمۇھ 77
ئابدۇللاھ ئىبنى جەھش 85
ئەبۇئۇبەيدە ئىبنى جەرراھ 94
ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد 102
سالمان پارسى 112
ئىكرىمە ئىبنى ئەبۇجەھل 121
زەيدۇلخەيرى 132
ئەدىي ئىبنى ھاتەم ئەتتائىي 141
ئەبۇزەررىلغەففارى 149
ئابدۇللاھ ئىبنى ئۇممۇ مەكتۇب 157
مەجزە ئەتوبۇ سەۋرەس سەدۇسى 164
ئۇسەيد ئىبنى ھۇزەير 171
ئابدۇللاھ ئىبنى ئاببباس 180
نوئمان ئىبنى مۇقەررەبىل مۇزەينى 192
سۇھەيب رۇمى 200
ئەبۇ دەردا 206
زەيد ئىبنى هارىس 217
ئۇسامە ئىبنى زەيد 225
سەئد ئىبنى زەيد 233
ئۆمەير ئىبنى سەئد (1) 240
ئۆمەير ئىبنى سەئد (2) 247

www.munber.org

ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋف 255
جەئفەر ئىبنى ئەبۇ تالىپ 263
ئەبۇ سۇفيان ئىبنى ھارىس 276
سەئد ئىبنى ۋەققاس 285
ھۇزەيفە ئىبنى ياماني 293
ئۇقبە ئىبنى ئامىر جۇھانى 302
ھەبىب ئىبنى زەيد ئەنسارى 309
ئەبۇ تەلھە ئەنسارى 317
رەملە بىنتى ئەبى سۇفيان 325
ۋەھشى ئىبنى ھەرب 332
ھەكىم ئىبنى ھەزام 339
ئەبباد ئىبنى بەشىر 345
زەيد ئىبنى سابىت 351
رەبىئە ئىبنى كەئەب 357
ئەبۇ ئاس ئىبنى رەبىيئە 365
ئاسىم ئىبنى سابىت 373
سەفىيە بىنتى ئابدۇلمۇتتەلىپ 379
ئۇتبە ئىبنى غەزۋان 387
نۇئەيم ئىبنى مەسئۇد 395
خەبباب ئىبنى ئەرتتى 405
رەبىئە ئىبنى زىياد ھارىس 413
ئابدۇللاھ ئىبنى سالام 421
سۇراقە ئىبنى مالىك 429
فايزۇرۇد دەيلەمىيئۇ 438
سابىت ئىبنى قەيس ئەنسارى 446
ئەسما بىنتى ئەبۇ بەكرى 453
تەلھە ئىبنى ئۇبەيدۇللاھ تەيمىيە 461
ئەبۇ ھۇرەيرە دەۋسى 469
سەلەمە ئىبنى قەيس ئەشجەئى 479
مۇئاز ئىبنى جەبەل 486

www.munber.org

ئەبۇ بەكر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ

(ۋاپاتى ھىجرىيەنىڭ 13 ـ يىلى)

ئىسمى: ئابدۇللاھ ئىبىن ئەبى قەھافە ئوسمان ئىبىن ئامىر ئىبىن كەئىب ئەلسىددىق ئەتتەمىمى ئەلقۇرەشى بولۇپ، ئەسسىددىق ۋە ئەلئەتىيق دەپ لەقەبلەنگەن.

مەككىدە توغۇلۇپ، ئۆسكەن. قەبىلىلەرنىڭ نەسەپلىرى ۋە ئۇلارنىڭ خەۋەرلىرى ئۈز ئىچىگە ئالغان قۇرەيشلەرنىڭ كاتتىلىرىدىن بولۇپ، ئەرەبلەر ئۇلارنى قۇرەيشلەر ئالىمى دەپ ئاتايتتى.

تىجارەت بىلەن شۇغۇللىنىپ، مال ـ دۇنيا توپلىغان. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەۋەتىلگەن چاغدا، ئۇنىڭغا تۇنجى ئىمان كەلتۈرگەن. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرگە ھىجرەت قىلغان. غاردىكى ئىككى كىشىنىڭ بىرى ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى مەسجىد نەبەۋىگە يېقىن بىرگە ئولتۇراقلاشتۇرغان.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بەدر ۋە ئۇھۇد غازاتلىرىغا قاتناشقان، باشقىلارنىڭ گۇۋاھلىق بەرگىنىدەك، مۇسۇلمانلار چېچىلىپ كەتكەندىمۇ سابىت قەدەم تۇرغان. تەبۇك غازىتىدا بايراقنى كۆتۈرگەن. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى ئىسلامدىكى تۇنجى ھەجگە مەسئۇل قىلغان.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كېسىلى ئېغىرلىشىپ قالغاندا: «ئەبۇ بەكرنىڭ قىشىغا بېرىڭلار، كىشىلەرگە ناماز ئوقۇپ بەرسۇن. دېۋىدى، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا: ئى، رەسۇلۇللاھ! ئەبۇ بەكر كۆڭلى يۇمشاق كىشى، ئەگەر سىلى قىلىدىغان ئىشنى قىلسا، كىشىلەر ئۇنى ئاڭلىيالمايدۇ ـ دېدى. پەيغەمبەر

www.munber.org

ئەلەيھىسسالام: ئەبۇ بەكرىنىڭ قېشىغا بېرىڭلار، كىشىلەرگە ناماز ئوقۇپ بەرسۇن!... دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تېنى ئاجىزلاپ قالغانلىقىنى ھېس قىلغان بىر چاغدا مەسجىدكە كىردى، ئەبۇ بەكرى ئۇنىڭ كىرگەنلىكىنى ئاڭلاپ، كىچىكتۈردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا: داۋاملاشتۇرىۋەر! دەپ ئىشارەت قىلدى ۋە ئەبۇ بەكرىگە ئىقتىدا قىلىپ، ئولتۇرۇپ ناماز ئوقۇدى. مانا بۇ، ئەبۇ بەكرىگە قىلىنغان ئىززەت - ئىكراملار قاتارىدىن بولۇپ سانىلىدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولغاندا مۇسۇلمانلار قالايمىقان بولۇپ كەتكەندىمۇ، ئەبۇ بەكرى مۇقىم مەيداندا، مۇستەھكەم تۇردى ۋە باشقىلارنىمۇ ھەقىقەتكە قايتۇرۇپ كەلدى.

ھىجرىيەنىڭ 11 - يىلى ئۇنى خەلىپە دەپ ئېتىراپ قىلىپ، مۇسۇلمانلار بەنى سەقىيفەدە بەيئەت قىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھازىرلىغان ئۇسامىنىڭ قوشۇنىنى يولغا سېلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىشىنىڭ داۋامىنى ئىجرا قىلدى. مۇرتەدلەر ۋە زاكات بېرىشكە قارشى چىققۇچىلارغا قارشى جەڭ قىلدى. ئۇنىڭ خەلىپىلىك دەۋرىدە شام ۋە ئىراقنىڭ كۆپ قىسمى فەتھى قىلىندى. ئۆزىدىن كېيىن، ئۆمەرنىڭ خەلىپە بولۇشىنى تەۋسىيە قىلدى.

ئۇ، مۇسۇلمانلارنىڭ نامازلىرىدا ئىمامى، جۈمەلەر، ھېيتلار ۋە مەۋسۇملاردا خەتىبلىرى ئىدى.

ئۇنىڭ ئىنتايىن يۈكسەك ئەسلىمىلىرى بار، ئۇ جاھىلىيەت دەۋرىدە ھاراقتىن ئۆزىنى چەكلىگەن، ئىسلامدىن كېيىن، بارلىق ماللىرىنى ئاللاھ يولىدا سەرپ قىلغان، ئېغىرچىلىق ۋە مۇسىبەتلەرنى كۆتۈرگەن. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ توغرىسىدا مۇنداق دېگەن: كىشىلەرنىڭ ئارىسىدا مەن ئۇچۇن

www.munber.org

ئۆزىنىڭ مېلى ۋە جېنى بىلەن ئەمىن قىلغان ئەبۇ بەكرىدەك بىر كىشى يوق. ئەگەر كىشىلەرنىڭ ئىچىدىن بىر دوست تۇتىدىغان ئىش بولسا ئەبۇ بەكرنى دوست تۇتقان بولاتتىم. لېكىن ئارىمىزدا ئىسلامنىڭ قېرىنداشلىقى ۋە مۇھەببىتى بار. مەسجىدتە ئەبۇ بەكرنىڭ ئىشىكىنى قالدۇرۇپ قويۇپ، باشقا ئىشىكلەرنى تاقىۋەتتى..

ئۇنىڭ: ئابدۇللاھ، ئەسما (زاتۇننىتاقەين)، ئابدۇرراھمان، ئائىشە، مۇھەممەد، ئۇممۇ كۇلسۇملاردىن ئىبارەت پەرزەنتلىرى بار. (ئاللاھ ئۇلاردىن رازى بولسۇن)

خىلاپەت مۇددىتى ئىككى يىل، ئالتە يېرىم ئاي بولۇپ، ھىجرىيەنىڭ 13 ـ يىلى، 63 ـ يېشىدا مەدىنىدە مۇنەۋۋەرەدە ۋاپات بولغان.

www.munber.org

ئۆمەر ئىبن ئەلخەتتاب

(ھىجرىيەدىن ئىلگىرىكى 40 ـ يىللىرى ئەتراپىدىن ھىجرىيەنىڭ 23 ـ يىلىغىچە ياشىغان)

ئۇنىڭ تولۇق ئىسمى: ئۆمەر ئىبن ئەلخەتتاب ئىبن نۇفەيل ئىبن ئابدۇلئۇززا، ئەبۇ ھەفس، ئەلفارۇق ئەلئەدەۋى ئەلقۇرەشى بولۇپ، ئانىسى: ھەنتەمە بىنت ھىشام ئىبن ئەلمۇغىيرە ئەلمەخزۇمىدۇر.

ھىجرىيەدىن 40 يىل ئىلگىرى مەككە مۇكەررەمەدە تۇغۇلغان. قەۋمى ئارىسىدا ئىززەت ـ ھۆرمەتكە سازاۋەر بولۇپ ياشىغان. قۇرەيشلەر ئارىسىدا ياراشتۇرۇپ قويىدىغان ئىشلار ئۇنىڭ ئالدىغا كېلەتتى. ئىشنىڭ بېشىدا، ئىسلامغا قارشىلىق كۆرسەتكەن بولسىمۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ۋەھيى كېلىپ ئالتە يىلدىن كېيىن ئىمان ئېيتقان. ئۇ چاغدا مۇسۇلمانلار ئاجىز ئىدى، ئۇنىڭ ئىسلامغا كىرىشى بىلەن باشلىرىنى كۆتۈردى ۋە ئىسلام دىنىغا كىرگەنلىكىنى ئاشكارىلىدى.

قۇرەيش كاتتىلىرىنىڭ باشلامچىسى سۈپىتى بىلەن، ئۇلارنىڭ ئۆزىگە قارشىلىق كۆرسىتىش خىيالى بارلارغا تەھدىت سېلىپ قويۇپ، مەدىنىگە ھىجرەت قىلدى.

مەدىنىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بارلىق غازاتلارغا قاتناشتى ۋە بەزى قوشۇنلارغا رەھبەرلىك قىلدى. ئەبۇ بەكر بىلەن ئىككىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋەزىرلىرى ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن، ئەبۇ بەكرنىڭ ئىشەنچلىك مەسلىھەتچىسى ۋە ئادىل خەلىپىسى بولغان ئىدى.

www.munber.org

ئەبۇ بەكرىدىن كېيىن، ھىجرىيەنىڭ 13 ـ يىلى خەلىپىلىك ئۇنىڭ قولىغا ئۆتكەندە، ئۇ بىر ئىخلاسمەن مۆمىنىنىڭ كۈچى، غەيرەتلىك بىر ئىنساننىڭ ئىرادىسى بىلەن مۇسۇلمانلارغا رەھبەرلىك قىلدى. كىشىلەر ئارىسىدا ئادالەت ئورنىتىلىپ، ئەرەب يېرىم ئارىلىنىڭ سىرتىدا فەتھى قىلىنغان جايلار كۆپەيدى. شام، ئىراق، ئىران، مىسىر، جەزىرە ۋە باشقا جايلارنىڭ فەتھى قىلىنىشى ئۇنىڭ خەلىپىلىك دەۋرىدە مەيدانغا كەلگەن ئىدى.

ئۇ، ھىجرىيە تارىخىنى تۇنجى ئوتتۇرىغا قويغان، تۇنجى مۇسۇلمانلارنىڭ بەيتۇل مالىنى تەسىس قىلغان، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەسجىدىدە كىشىلەرنى تەراۋىھ نامىزىغا توپلىغان ۋە ئورگان تەسىس قىلىش قاتارلىق ئىشلارنى قىلغان كىشى ئىدى.

ئۇ ئىشلەتكەن خىزمەتچى ۋە ۋالىلارنى قاتتىق كونترول قىلىدىغان بولۇپ، ھوقۇقىدىن ئېلىپ تاشلانغان ياكى ئالماشقان چاغلىرىدا، ئۇلارنىڭ خۇسۇسىي مال ـ مۈلكىدىن ھېساپ ئالاتتى. ھىجرىيەنىڭ 18 ـ يىلى ئاچارچىلىق يۈز بەرگەندە، نان بىلەن مايدىن باشقا ھېچ نەرسە يېمەي، تىرىلىرى قارىداپ كەتكەن ئىدى. ئۇ مۇنداق دېگەن ئىدى: ”كىشىلەر ئاچ قېلىپ، مەن توق يۈرىدىغان ئۇنداق باشلىقلىقتا ۋاي..“

ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن نۇرغۇن ھەدىسلەرنى رىۋايەت قىلغان، ئۇنىڭدىن، ئەلىي ئىبنى ئەبى تالىب، ئابدۇللاھ ئىبنى ئەلمەسئۇد، ئابدۇللاھ ئىبنى ئاببااس، ئەبۇ ھۇرەيرە، خىزمەتكارى ئەسلەم ۋە باشقا ساھابىلەر رىۋايەتلەرنى قىلغان.

خەلىپىلىك مەزگىلىدە، جۈمە، ھېيت ۋە باشقا نامازلاردا مۇسۇلمانلارغا ئىماملىق قىلىپ بەرەتتى.

www.munber.org

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئىگىز كىشى بولۇپ، كۈچلۈك دىندار، كۆرۈنۈشى ھەيۋەتلىك، ناھايىتى تەقۋا، ئىلىم دائىرىسى كەڭ، قولى پاكىز كىشى ئىدى. ئۇزۇكىنىڭ نەقىشىگە: ”ئى ئۆمەر! ۋەز - نەسىھەت ئۈچۈن ئۆلۈمنىڭ ئۆزى كۇپايە“ دەپ ئويدۇرۇۋالغان ئىدى.

ئۇنىڭ نۇرغۇن نەتىجە ۋە پەزىلەتلىرى بار:

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: ”ئۆمەردىن شەيتان قاچىدۇ“ (ئىمام ئەھمەد رىۋايىتى)

سەئد ئىبىن ۋەققاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا مۇنداق دېگەنلىكىنى نەقىل كەلتۈرىدۇ: ”نەپسى ئۇنىڭ ئىلكىدە بولغان ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، سەن بىر جىلغىدا ماڭساڭ، شەيتان ساڭا ئۇچراشماي، باشقا بىر جىلغىدىن ماڭىدۇ“ بۇخارىي رىۋايىتى.

ئۇنىڭغا تەۋە مەشھۇر كارامەتلەر بار ئىدى: ”سارىيە ئىبىن زەنىمغا، ئۇ ناھاۋەند دەرۋازىسى قېشىدا چېغىدا خىتاب قىلسا، سارىيەنىڭ ئۇ خىتابنى ئاڭلىغان ئىدى.“

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ھىجرىيەنىڭ **23** - يىلى، مەدىنە مۇنەۋۋەرەدە، مۇغىيرە ئىبىن شۆئبەنىڭ قۇلى ئەبى لۇئلۇئ ئەلمەجۇسىنىڭ ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بامدات نامىزىنى ئوقۇۋاتقان چېغىدا، ئۇنىڭغا پىچاق ئۇرغان. ئۇ ئۆيىگە يۆتكەپ كېلىنىپ، ئۈچ كۈندىن كېيىن ۋاپات بولغان بولۇپ، بەقىئ قەبرىستانلىقىغا دەپنە قىلىنغان. ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!

www.munber.org

ئوسمان ئىبن ئەففان

(ھىجرىيىدىن 47 يىل بۇرۇن تۇغۇلۇپ، ھىجرىيە 35 ـ يىلى ۋاپات بولغان)

تولۇق ئىسمى: ئوسمان ئىبن ئەففان ئىبن ئەبى ئەلئاس ئىبن ئۇمەييە، ئەبۇ ئابدۇللاھ، زۇننۇرەيىن، ئەلقۇرەشى ئەلئۇمەۋى بولۇپ، مۆمىنلەرنىڭ ئەمىرى، ئۈچىنچى خەلىپە، جەننەتتىن بىشارەت بېرىلگەن ئون كىشىنىڭ بىرى ۋە ئىسلامغا دەسلەپ كىرگەنلەر قاتارىدىكى كىشىدۇر.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قىزى رۇقىيەنى ئۇنىڭغا بەرگەن. ئۇ، ھەبەشىستانغا ھىجرەت قىلغان. كېيىن قايتىپ كېلىپ، مەدىنىگە ھىجرەت قىلغان.

بەدر غازىتىغا قاتنىشالمىغان؛ چۈنكى، ئايالى ئىنتايىن ئېغىر كېسەل بولغاچقا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى ئايالىغا قاراشقا بۇيرىغان (ئايالى شۇ قېتىملىق كېسەلدە ۋاپات بولغان) ۋە ئۇنىڭ ئۈچۈن بىر ئۇقيا ئېتىپ قويغان. شۇنىڭ بىلەن، بەدرگە قاتناشقان كىشىلەر بىلەن باراۋەر بولغان. ئۇنىڭدىن كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا ئىككىنچى قىزى ئۇممۇ كۇلسۇمنى ياتلىق قىلىپ قويغان. ئۇممۇ كۇلسۇم ۋاپات بولۇپ كەتكەندە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئەگەر، ئۈچىنچىسى بولغان بولسا، ساڭا ئۆيلەپ قويغان بولار ئىدۇق، دېگەن.

ئۆمەر ئىبن خەتتاب ۋاپات بولغاندىن كېيىن، ئۇنىڭ خەلىپىلىككە بەيئەت قىلىنغان.

ئۇنىڭ خەلىپىلىك دەۋرىدە: ئەرمىنىيە، كاپكاز، خۇراسان، كەرمان، سەجىستان، ئافرىقا ۋە قىبرىسلار فەتھى قىلىنغان.

www.munber.org

ئۇ، قۇرئاننى جەمئى قىلىش ئىشىنى تاماملىغان. ئەبۇ بەكرى توپلىغان قۇرئاننى كۆچۈرۈۋېلىپ، قالغانلىرىنى كۆيدۈرۈۋەتكەن. ئۇ، بىرىنچى ئەزاننى ئوقۇشقا بۇيرىغان تۇنجى كىشى، ھېيتنىڭ خۇتبىسىنى نامازنىڭ ئالدىغا سۈرگەن. ئۇنىڭدىن باشقا ساقچى تەيىن قىلىش، مەھكىمە تۇرغۇزۇش ئىشلىرىنى تاماملىغان.

ئۇنىڭ قولغا كەلتۈرگەن نۇرغۇن ئۇتۇقلىرى بار: ئەسىرە قوشۇنىنىڭ يېرىمىنى ئۆزىنىڭ مەبلىغى بىلەن تەييارلىغان(ئۈچ يۈز خېچىرنى ئەگەر- جابدۇقلىرى بىلەن بىرىپ، يەنە مىڭ دىنار ئىئانە قىلغان.) ئۇ يەنە روما قۇدۇقىنى سېتىۋېلىپ، مۇسۇلمانلارغا ۋەقى قىلىپ بەرگەن.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ توغرىسىدا: ”ھەر قانداق پەيغەمبەرنىڭ ھەمراھى بولىدۇ- جەننەتتە دىمەكچى- مىنىڭ ھەمراھىم ئوسمان“ دېگەن.

ئۇ يەنە، ئاللاھ تائالانىڭ: ”ئۇلارنىڭ دىللىرىدىكى دۈشمەنلىكنى چىقىرىپ تاشلايمىز“ دەپ ئايەت نازىل بولغان كىشىلەرنىڭ قاتارىدىن ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، ئەبۇ بەكر، ئۆمەر ۋە ئوسمان (ئاللاھ ئۇلاردىن رازى بولسۇن) لار بىلەن ئۇھۇدنىڭ ئۈستىگە چىققاندا، ئۇھۇد تىترەپ كېتتۇدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ”ئۇھۇد، تىترىمە! سېنىڭ ئۈستۈڭدىكىلىرى پەيغەمبەر، سىددىق ۋە ئىككى شەھىددىن ئىبارەت“ دېگەن.

ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇسۇلمانلارنىڭ دىنىي ئىشلىرىدىكى ئىمامى ۋە خەلىپىسى ئىدى. نامازلىرىدا ئىمام بولۇپ بېرەتتى. جۈمە كۈنلىرى، ھېيتلار ۋە ھەج مەۋسۇملىرىدا خۇتبە ئوقۇيتتى.

www.munber.org

خەلىپىلىك دەۋرىنىڭ ئاخىرىقى مەزگىللىرىدە، پىتنە يۈز بەرگەن. ئۇنىڭ بىر قىسىم تۇققانلىرىنى بەزى مەنسەپلەرگە ئورۇنلاشتۇرغانلىقى سەۋەپلىك ئۇنىڭغا ئۆچمەنلىك قىلغان. بۇ پىتنىنى ئابدۇللاھ ئىبنى سەبەئ ئىسىملىك بىر يەھۇدى قوزغىغان. نەتىجىدە، مىسىر، كۇپە، بەسرە قاتارلىق جايلاردىن ۋەكىللەر كىلىپ، ئۆينى قورشاپ، ئۇنىڭ ئىچىدىغان سۇيىنى توسۇۋالغان ۋە نامازغا چىقىشىدىنمۇ چەكلىگەن. ئۇلارنىڭ تەلىۋى ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ خەلىپىلىكتىن ئىستىپا بېرىشىنى ئىدى. ئەمما، ئۇ بۇنداق قىلىشنى رەت قىلدى. چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، ئۇنىڭغا:” ئي، ئوسمان! ساڭا ئاللاھ بىر كۆينەك كەيگۈزۈپ قېلىشى مۇمكىن، ئەگەر، سېنى ئۇنىڭدىن ۋاز كىچىشكە زورلىسا، ئۇنىڭدىن ۋاز كەچمىگىن“ دېگەن ئىدى.

پىتنە چىقارغۇچىلارغا شامدىن ئوسمان ئىبنى ئەففاننى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن قوشۇن كىلىۋاتقانلىق خەۋىرى يىتىپ كەلگەچكە، ئۆيگە باستۇرۇپ كىرىپ، قۇرئان ئوقۇۋاتقان يېرىدىلا ئۆلتۈرىۋەتتى. بۇ ۋاقىت، ھىجرىيەنىڭ 35 - يىلى، زۇلھەججە ئېيى ئىدى. ئۇ - ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن - بەقىئ قەبرىستانلىقىغا دەپىن قىلىندى.

www.munber.org

ئەلىي ئىبن ئەبى تالىب

(ھىجرىيەدىن بۇرۇن 21 يىل توغۇلۇپ، ھىجرىيەنىڭ 40 ـ يىلى ۋاپات بولغان)

تولۇق ئىسمى: ئەلىي ئىبن ئەبى تالىب ئىبن ئابدۇلمۇتەللىب ئىبن ھاشىم، ئەبۇل ھەسەن ۋە ئەبۇ تۇراب ئەلھاشىمى ئەلقۇرەشى بولۇپ، ئاپىسى: فاتىمە بىنت ئەسەد ئىبن ھاشىمدۇر.

ئۇ، رەسۇلۇللاھنىڭ تاغىسىنىڭ ئوغلى بولۇپ، رەسۇلۇللاھ ئۇنىڭغا قىزى فاتىمە ئەلزوھرانى ياتلىق قىلغان. ئۇ، ھەسەن ۋە ھۈسەيىن (ئاللاھ ئۇلاردىن رازى بولسۇن) لەرنىڭ ئاتىسى.

ئۇ، ھىجرەتتىن 21 يىل ئىلگىرى مەككە مۇكەررەمەدە دۇنياغا كەلگەن ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆيىدە ئۆسۈپ يېتىلگەن.

ئۇ، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا پەيغەمبەرلىك ۋەھيىسى كەلگەندە، كىچىكلەر ئارىسىدىكى تۇنجى ئىمان كەلتۈرگەن بالا ئىدى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن تەلىم ئالدى، سۈپەت ۋە ئەخلاقلىرىدىن ئۈگەندى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە ھىجرەت قىلغاندا، ئۇنىڭ ئورنىدا ياتتى ۋە كىشىلەرنىڭ ئامانەت، ھەق ـ ھۇقۇقلىرىنى سالامەت يەتكۈزۈپ بېرىپ، ئۈچ كۈندىن كېيىن، مەدىنىگە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قېشىغا يېتىپ كەلدى. ئۇ يەردە يەرلىشىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قىزى فاتىمە ئەززەھرانى ئەمرىگە ئالدى ۋە ئۇنىڭدىن جەننەتتىكى ياشلارنىڭ خوجىلىرى بولغان ھەسەن ۋە ھۈسەيىن (ئاللاھ ئۇلاردىن رازى بولسۇن) ۋە

www.munber.org

زەينەپ، ئۇممۇ كۇلسۇم (ئاللاھ ئۇلاردىن رازى بولسۇن) قاتارلىق تۆت پەرزەنت يۈزى كۆردى.

فاتىمەنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن (ھىجرىيەنىڭ **11**-يىلى) بىر قانچە ئايال بىلەن توي قىلىپ، بىر نەچچە قىز ـ ئوغۇل پەرزەنت يۈزى كۆرگەن.

تەبۇك غازىتىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئائىلىسىگە قاراشقا قالدۇرۇپ قويغىنىنى ھېساپقا ئالمىغاندا، بارلىق غازاتلارغا رەسۇلۇللاھ بىلەن بىرگە قاتناشقان. كۆپىنچىسىدە بايراق كۆتىرەتتى، يەككە ئېلىشىشلارغا چۈشۈپ، بىر قانچىلىغان ئەرەب ۋە يەھۇدى باتۇرلىرىنى يەر چىشلەتكەن. بەدر، خەندەك ۋە خەيبەر غازاتلىرىدا ئۇنىڭ باتۇرلىغى ھەقىقىي نامايەن بولغان.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولغاندا، ئەبۇ بەكرىگە بەيئەت قىلغان ۋە ئۇنىڭ ۋەزىر ۋە مەسلىھەتچىلىرىدىن بىرىگە ئايلانغان. ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇنى ئەدلىيە ئىشىغا ئورۇنلاشتۇرغان. ئۇ يەنە ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ تەرىپىدىن خەلىپىلىككە نامزات كۆرسىتىلگەن ئالتە نەپەر شۇرا ئەزاسىنىڭ بىرى ئىدى.

ھىجرىيەنىڭ **35**-يىلى ئوسمان ئىبنى ئەففان قەتلى قىلىنغاندىن كېيىن، ئەلىي رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا بەيئەت قىلىنغان. ئۇ كۇپەنى ئۆزىنىڭ پايتەختى قىلغان.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا، زۇبەير ئىبنى ئەۋۋام ۋە تەلھە ئىبنى ئۇبەيدۇللاھ (ئاللاھ ئۇلارنىڭ ھەممىسىدىن رازى بولسۇن) قاتارلىقلار ئوسمان ئىبنى ئەففاننىڭ ئىنتىقامىنى تەلەپ قىلىپ، ئۇنىڭغا بەيئەت قىلىشنى رەت قىلىشتى. نەتىجىدە ھىجرىيەنىڭ **36**-يىلى تۆگە ۋەقەسى ئورۇشى يۈز بەردى. ئوسمان ئىبنى ئەففان تەرىپىدىن شامغا ۋالى قىلىپ تەيىنلەنگەن مۇئاۋىيە ئىبنى ئەبى

www.munber.org

سـۈفيانمۇ ئۇنىڭغـا بەيئـەت قىلىشـنى رەت قىلـدى. بۇنىـڭ نەتىجىسى، ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا ھىجرىيەنىڭ **38** ـ يىلىدىكى سىففىين ئۇرۇشىنى كەلتۈرۈپ چىقاردى. ئاخىرى سۈلھى بىلەن ئاخىرلاشتى.

ئەلىي رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ شىجائەتلىك، باتۇر كىشى ئىدى. فىقھىدا قارىشى ئىتىبارلىق ئىدى، تەقۋالىقتا نەمۇنە، ھەقىقەتتە ھەقىقەتەن چىڭ تۇراتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا مۇنداق دېگەن: ”ئى، ئەلىي! سەن ماڭا نىسبەتەن مۇسانىڭ يېنىدا ھارۇننىڭ قانداق ئورنى بولسا، شۇنداق ئورۇنغا ئىگىسەن. بىراق مېنىڭدىن كېيىن پەيغەمبەر كەلمەيدۇ.“

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ، ئەبۇل ھەسەن (ئەلىي رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنى دېمەكچى ـ ت) بولمىغان چاغدا بىرەر قىيىنچىلىققا دۇچ كېلىپ قېلىشتىن پاناھ تىلەيتتى.

ئۇ مۇنداق دېگەن ئىدى: ”ئەلىي ھۆكۈم قىلىپ قويدىمۇ؟“

ئۇ كۇپە مەسجىدىدە بامدات نامىزى ئوقۇۋاتقان چېغىدا ئابدۇراھمان ئىبن مۇلجەم ئەلخارىجى تەرىپىدىن سۇيىقەستكە ئۇچرىدى، ئۇنىڭ شەھىد قىلىنغان ۋاقتى ھىجرىيەنىڭ **40** ـ يىلى رامىزان ئېيىغا توغرا كەلدى. (ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن)

www.munber.org

سەئىيد ئىبنى ئامر ئەلجۇمەھى

سەئىيد ئىبنى ئامر ئەلجۇمەھى
بۇ دۇنياغا ئاخىرەتنى
سېتىۋالغان، اللە ۋە اللە نىڭ
رەسۇلىنى ھەممىدىن ئۈستۈن
قويغان كىشى ئىدى.
- تارىخچىلار

ياش يىگىت سەئىيد ئىبنى ئامر ئەلجۇمەھى: قۇرەيشلەرنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەسھابلىرىدىن بىر - خۇبەيب ئىبنى ئەدىينى تۇتىۋالغاندىن كېيىن شۇنىڭ ئۆلۈمىنى كۆرۈش ئۈچۈن مەككىنىڭ سىرتىدىكى "تەنئىم" رايونىغا چىقىشقا تەشكىللەنگەن نەچچە مىڭ كىشىنىڭ بىرى ئىدى.

سەئىيدنىڭ نەۋقىران ياشلىقى، پىشىپ يېتىلگەن يىگىتلىكى كىشىلەر بىلەن تەڭ تۇرۇش، ھەتتا ئەبۇسۇفيان، سەفۋان ئىبنى ئومەييەلەردەك قۇرەيش كاتتىباشلىرىغا ئوخشاش سەپنىڭ بېشىدا تۇرىدىغان قۇرەيش پېشقەدەملىرى بىلەن باراۋەر تۇرۇش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلغان. بۇ ئۇنىڭغا قۇرەيشلەرنىڭ كىشەنلەنگەن ئەسىرى خۇبەيبنى كۆرۈش پۇرسىتىنى يارىتىپ بەردى. ئاياللار، باللار ۋە ياشلارنىڭ ئالقانلىرى ئۇنى ئۆلتۈرۈپ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامدىن شەخسىي ئىنتىقامىنى ۋە ئۆزلىرىنىڭ بەدىردە ئۆلگەن كىشىلىرىنىڭ قىساسىنى ئېلىش ئۈچۈن ئۇنى ئۆلۈم مەيدانىغا ئىتتىرىپ باراتتى.

بۇ جامائەت ئۆز ئەسىرىنى ئۆلتۈرۈش مەيدىنىغا ئېلىپ بارغاندا سەئىيد ئۆزىنىڭ ئېگىز قامىتى بىلەن دار ئالدىغا ئېلىپ

www.munber.org

كېتىلىۋاتقان خۇبەيبنى كۆرۈپ توختىدى ۋە ئاياللار، باللارنىڭ چۇقانلىرى ئارىسىدىن خۇبەيبنىڭ تەمكىن، كۆتۈرەڭگۈ ئاۋازىنى ئاڭلىدى:

ـ ئەگەر خالىساڭلار ئۆلۈشتىن ئىلگىرى ئىككى رەكئەت ناماز ئوقۇۋالسام،

سەئىد خۇبەيبكە قارىدى. خۇبەيب قىبلىگە قاراپ ئىككى رەكئەت ناماز ئوقۇدى. بۇ ئىككى رەكئەت ناماز ھەقىقەتەن چىرايلىق ۋە مۇكەممەل ئوقۇلغان ئىدى. ئاندىن خۇبەيب كىشىلەرنىڭ باشلىقلىرىغا ئالدىنى قىلىپ:

ـ الله بىلەن قەسەمكى، سىلەر مېنى ئۆلۈمدىن قورقۇپ نامازنى ئۇزۇن قىلدى، دەپ قالمايدىغان بولساڭلار تېخىمۇ ئۇزۇن قىلاتتىم.

سەئىد ئۆز قەۋمىنىڭ خۇبەيىنى تىرىك تۇرغۇزۇپ چاناۋاتقانلىقىنى بەدىنىنى بىر ـ بىرلەپ يۇناۋاتقانلىقىنى كۆردى. ئۇلار خۇبەيبكە:

ـ سەن قۇتۇلۇپ سېنىڭ ئورنىڭدا مۇھەممەدنىڭ بولۇشىنى خالامسەن؟ دەيتتى. خۇبەيب جاۋابەن: ـ ئۇنىڭ بەدىنىدىن قانلار ئېقىۋاتاتتى ـ الله بىلەن قەسەمكى، مەن ئۆيۈمدە بالىلىرىم بىلەن خاتىرجەم تۇرۇپ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا بىر تال تىكەننىڭ كىرىشىگە قەتئىي رازى ئەمەس! دېدى. شۇ ھامان كىشىلەرنىڭ قوللىرى بوشلۇقتا پۇلاڭلاپ، ئۇنى ئۆلتۈرۈڭلار! ئۇنى ئۆلتۈرۈڭلار! دېگەن چۇقانلىرى كۆككە كۆتۈرۈلدى.

سەئىد خۇبەيبنىڭ دار ئۈستىدىن كۆزىنى ئاسمانغا تىكىپ دۇئا قىلىۋاتقانلىقىنى كۆردى. ئۇ مۇنداق دەيتتى:

www.munber.org

ـ ئى اللە! ئۇلارنى بىر پۈتۈن يىغقىن! بىر ـ بىرلەپ ئۆلتۈرگىن! بىرىنىمۇ قالدۇرمىغىن! دەپ اللە تائالاغا ئىلتىجا قىلىپ تۇرغان پېتى نەپسى ئۈزۈلدى. ئۇنىڭ جەسىتىدىكى قىلىچ ئۇرۇلغان نەيزە سانجىلغان جايلارنى ساناپ تۈگەتكىلى بولمايتتى.

×× ×× ××

قۇرەيشلىكلەر مەككىگە قايتىشتى. چوڭ ۋەقەلەر قىستاڭچىلىقىدا خۇبەيب ۋە ئۇنىڭ ئۆلۈمىنى ئۇنتۇپ كەتتى.

لېكىن خۇبەيب، قۇرامىغا يەتكەن سەئىيد خاتىرىسىدىن بىر مىنۇتمۇ يۇقاپ كەتمىدى. ئۇ خۇبەيبنى ئۇخلىسا چۈشىدە، ئويغانسا كۆڭۈل ئېكرانىدا كۆرەتتى. خۇبەيبنىڭ دار ئالدىدا خاتىرجەم، تەمكىن ھالدا ئىككى رەكئەت ناماز ئوقۇۋاتقان ھالىتى كۆز ئالدىغا كېلەتتى. سەئىيدنىڭ قۇلاق تۈۋىدە خۇبەيبنىڭ قۇرەيشلەرنىڭ زىيىنىغا دۇئا قىلىۋاتقان ئاۋازى جاراڭلايتتى ـ دە، ئۆزىگە مۇشۇ ئىش تۈپەيلىدىن اللە تائالانىڭ غەزەپ قىلىشىدىن قورقاتتى.

خۇبەيب سەئىيدقا بۇندىن بۇرۇن بىلمىگەن نۇرغۇن نەرسىلەرنى ئۆگىتىپ قويدى:

ئۇنىڭغا ھەقىقىي ھاياتلىقنىڭ ئەقىدە ۋە شۇ ئەقىدە يولىدا ئۆلگۈچە كۈرەش قىلىش[1] ئىكەنلىكىنى مۇستەھكەم ئىمانىنىڭ

---

[1] تەھلىل: راست شۇنداق! خۇبەيب سەئىيدكە ھەقىقىي ھاياتلىقنىڭ قانۇنىيىتىنى، ھەر بىر ئادەم بىلىشكە تېگىشلىك دۇنياۋى بىلىمنى ئۆگىتىپ قويدى. پەيلاسوپ كانت مۇنداق دەيدۇ: "ئىلاھنىڭ بارلىقى، روھنىڭ مەڭگۈلۈكلىكى، ئۆلگەندىن كېيىن ھېسابتىن ئىبارەت ئۈچ ئىشقا مۇتتىزىم ئېتىقادى قىلماي تۇرۇپ ھەقىقىي ئىنسانىي ھاياتلىق مەۋجۇت ئەمەس". يەنە بۇ توغرىسىدا فرانسىيەلىك مەشھۇر ئەدەبىياتچى پولتىر، ماددىرىمچ دىنسىزلار تەبىقىسىنى مەسخىرە قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: "سىلەر نېمىشقا اللە تائالانىڭ بارلىقى توغرىسىدا گۇمان قىلىسىلەر؟ ئەگەر اللە بولمىغان بولسا ئايالىم مېنى ئالدىغان، خىزمەتچىم مېنىڭ نەرسە كېرەكلىرىمنى ئوغرىلىۋالغان بولاتتى".

www.munber.org

ئاجايىپ ئىشلارنى قىلدىغانلىقىنى، مۆجىزىلەرنى ۋۇجۇتقا چىقىرىدىغانلىقىنى ئۆگىتىپ قويىدى.

ئۇنىڭغا يەنە، ھەمسۆھبەتلىرى پۈتكۈل ۋۇجۇدى بىلەن ياخشى كۆرىدىغانت بۇ كىشىنىڭ (مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ) ئاسماندىن كۈچلەندۈرۈلگەن پەيغەمبەر ئىكەنلىكىنى ئۆگىتىپ قويىدى.

بۇ ۋاقىتتا الله سەئىدنىڭ قەلبىنى ئىسلام ئۈچۈن ئېچىۋەتتى. سەئىد كىشىلەر ئارىسىدا ئورنىدىن تۇرۇپ ئۆزىنىڭ قۇرەيشلەرنىڭ يامانلىقلىرىدىن بىزار ئىكەنلىكىنى، ئۇلارنىڭ بۇتلىرىدىن قول ئۈزگەنلىكىنى، الله تائالانىڭ دىنىغا كىرگەنلىكىنى ئېلان قىلدى.

سەئىد مەدىنىگە ھىجرەت قىلىپ بېرىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرگە تۇردى. خەيبەر ۋە ئۇنىڭدىن كېيىنكى بىر قانچە ئۇرۇشلارغا قاتناشتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولغاندا سەئىدتىن رازى ئىدى. سەئىد شۇنىڭدىن كېيىن پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئىككى خەلىپىسى ئەبۇبەكرى ۋە ئۆمەر ـ الله ئۇ ئىككىسىدىن رازى بولسۇن! ـ نىڭ قولىدىكى يالىڭاچلانغان قىلىچ بولۇپ تۇردى ھەمدە دۇنياغا ئاخىرەتنى سېتىۋالغان، الله تائالانىڭ رازىلىقى، الله تائالانىڭ ساۋابىنى، كۆڭۈللەرنىڭ قىزىقتۇرۇشى، جىسمىنىڭ

مەككە ھەج ۋورنىلىنىڭ 3 ـ سانىدا مۇنداق دېيىلگەن: ”ستالىننىڭ قىزى (سۇتىللانا) نىڭ ئۆز ۋەتىنىدىن ۋە باللىرىدىن ئايرىلىشتىكى ھەقىقىي سەۋەب «دىن». ئۇ ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ بىرەرسى پەرۋەردىگارنى تونۇمايدىغان دىنسىز ئائىلىدە چوڭ بولغان ئۇلارنىڭ يېنىدا قەستەن ياكى سەۋەنلىك تۈپەيلىدىنمۇ خۇدا تىلغا ئېلىنىپ قالمايتتى. سۇتىللانا ھەققىنى تونۇش يېشىغا يەتكەندە ئۆز ۋۇجۇدىدا سىرتقى كۈچنىڭ تەسىرسىز، الله تائالاغا ئىشەنمىگەن ھاياتنىڭ ھاياتى ئەمەسلىكى، ئىنسان سۇ ۋە ھاۋاغا موھتاج بولغىنىدەك الله تائالاغا ئىشىنىشكىمۇ موھتاج ئىكەنلىكىدىن ئىبارەت توغرا سېزىمنى بايقىغان“ ــ (تەربىيەتۇلئەۋلاد) تىن ئېلىندى.

www.munber.org

شەھۋەتلىرىدىن ئۈستۈن بىلگەن مۆئمىنلارنىڭ بىردىن ـ بىر مىسلىسىز ئۈلگۈسى بولۇپ ياشىدى.

پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئىككىنچى خەلىپىسى سەئىدنىڭ راستچىللىقى ۋە ئۇنىڭ تەقۋالىقىنى بىلەتتى، ئۇنىڭ نەسىھىتىگە قۇلاق سالاتتى. سۆزىگە كۆڭۈل بۆلەتتى. سەئىد ئۆمەرنىڭ خەلىپىلىك دەۋرىدە ئۇنىڭ قېشىغا كىرىپ: ئى ئۆمەر! مەن سېنىڭ كىشىلەر توغرىسىدا ئاللاھتىن قورقۇشۇڭنى، اللّٰه توغرىسىدا كىشىلەردىن قورقماسلىقىڭنى، سۆزۈڭنىڭ ئىش ـ ھەرىكىتىڭگە قارشى بولماسلىقىنى تەۋسىيە قىلىمەن. چوقۇمكى، سۆزنىڭ ياخشىسى ئەمەلىيەتتە ئىلىپ بېرىلغىنى...

ـ ئى ئۆمەر! اللّٰه سېنى ئىشلىرىغا باشلىق قىلىپ قويغان يېقىن ـ يىراق جايدىكى مۇسۇلمانلارنىڭ ئىشلىرىدا ئادىل بول! سەن ئۆزەڭگە ۋە بالا ـ چاقىلىرىڭغا ياخشى كۆرگەن نەرسىنى ئۇلارغىمۇ ياخشى كۆر! ئۆزەڭگە ۋە بالا ـ چاقىلىرىڭغا يامان كۆرگەن نەرسىنى ئۇلارغىمۇ يامان كۆر! ھەقىقەتكە چوڭقۇر چۆككىن! اللّٰه توغرىسىدىكى پىتنىخورنىڭ پىتنىسىدىن قورقما! دېدى. ئۆمەر:

ـ ئى سەئىد! بۇنىڭغا كىممۇ قادىر بولالايدۇ؟! ـ دېگەندە، سەئىد:

ـ بۇنىڭغا، اللّٰه مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۈممىتىنىڭ ئىشىغا ئىگە قىلغان ۋە ئۇنىڭ بىلەن اللّٰه تائالانىڭ ئوتتۇرىسىدا ۋاستە بولمىغان ساڭا ئوخشاش ئادەم قادىر بولالايدۇ، دېدى.

ئۆمەر سەئىدنى ھوزۇرىغا چاقىرتىپ:

ـ ئى سەئىد! بىز سېنى "ھىمسە" شەھرىگە ۋالىي قىلماقچى، دېدى. سەئىد:

www.munber.org

ـ ئۆمەر! مېنى ئازدۇرمىساڭ! مېنى دۇنياغا يېقىن يولاتمىساڭ! ـ دېدى. بۇ چاغدا ئۆمەر ئاچچىقلاپ:

ـ ۋاي ئىسىت سىلەرگە! سىلەر مۇشۇنچە ئىشلارنى مېنىڭ زىممىمگە قويۇپ قويدۇڭلار! ئاندىن مەندىن يىراقلاشتىڭلار! دېدى ۋە ئۇنى ”ھىمىس“ شەھىرىگە ۋالىي قىلدى ۋە سىزگە مائاش توختىتىپ بېرىمىزمۇ؟ ـ دېگەندە، سەئىيد:

ـ ئەمىرىل مۆئمىن! مەن ئۇنى نېمە قىلىمەن؟ مېنىڭ ”بەيتۇل مالدىن“ كەلگەن نېسىۋەم ھاجىتىمدىن يېتىپ ئاشىدۇ ـ دېدى ـ دە، ”ھىمىس“ كە قاراپ يول ئالدى. ئۇزۇن ئۆتمەي ”ھىمىس“ شەھىرىدىن بىر تۈركۈم ئىشەنچلىك كىشىلەر ئۆمەرنىڭ قېشىغا ئەلچىلىككە كەلدى، ئۆمەر ئۇلارغا:

ـ سىلەر ماڭا ئاراڭلاردىكى كەمبەغەللەرنىڭ ئىسمىنى يېزىپ بېرىڭلار، مەن ھاجىتىدىن چىقاي ـ دېدى. ئۇلار بىر پارچە خەت كۆتۈرۈپ كېلىشتى، ئۇ خەتتە كەمبەغەللەرنىڭ ئىسمى بار بولۇپ، شۇ قاتاردا سەئىيد ئىبنى ئامىر، دەپ بار ئىكەن. ئۆمەر:

سەئىيد ئىبنى ئامىر دېگەن كىم؟ دەپ سورىدى. ئەلچىلەر جاۋابەن:

ـ بىزنىڭ باشلىقىمىز! دەپ جاۋاب بېرىشتى. ئۆمەر:

ـ باشلىقىڭلار كەمبەغەلمۇ؟ دەپ سورىدى. ئۇلار:

ـ ھەئە، اللہ بىلەن قەسەمكى، ئۇنىڭ ئۆيىدە بىر نەچچە كۈن بىرەر قېتىممۇ ئوت يېقىلمايدۇ، دېيىشتى ئۆمەر يىغلاپ كەتتى، ھەتتاكى ياشلىرى ساقىلىنى ھۆل قىلىۋەتتى. ئاندىن مىڭ دىنار تەييارلاپ بېرىپ مۇنداق دېدى:

ـ ئۇنىڭغا مەندىن سالام ئېيتىڭلار ۋە ئۇنىڭغا مۆئمىنلارنىڭ ئەمىرى بۇ پۇللارنى ئىشلەتسۇن دەپ، سىزگە ئەۋەتتى دەڭلار! ـ

www.munber.org

دېدى. ئەلچىلەر سەئىيدنىڭ قېشىغا ھەميانىنى ئېلىپ؛ كەلدى. سەئىيد ھەميانىدىكى پۇلنى كۆرۈپ ئۇنى ئۆزىدىن يىراقلاشتۇرۇپ، خۇددى ئازاب چۈشكەندەك:

- بىز الله نىڭ ئىلكىدىمىز، يەنە الله تەرەپكە قايتىمىز، دېدى. بۇنى ئاڭلىغان ئايالى يۈگۈرۈپ چىقىپ:

- ئى سەئىيد ساڭا نېمە بولدى؟ ئەمىرۇلمۆئمىن ۋاپات بوپتۇمۇ؟ دەپ سورىدى. سەئىيد:

- ئۇنىڭدىنمۇ چوڭراق ئىش بوپتۇ، دېدى. ئايالى يەنە:

- مۇسۇلمانلار بىرەر ۋەقەگە دۇچ كەپتۇمۇ؟ دەپ قايتا سورىدى. سەئىيد:

- ئۇنىڭدىنمۇ چوڭراق نېمە ئىش بوپتۇ؟ دېۋىدى. سەئىيد:

- ئاخىرەتلىكىمنى بۇزغىلى دۇنيا كىردى، ئۆيۈمگە پىتنە چۈشتى، - دېدى. ئايالى بۇنى ئاڭلاپ:

- ئۇنىڭدىن يىراق بولۇڭ! دېدى. سەئىيد ئايالىغا قاراپ:

- ماڭا مۇشۇ ئىشتا ياردەم بېرەمسەن؟ دېۋىدى. ئايالى دەرھال:

- ھەئە، دېدى. سەئىيد دىنارلارنى ھەميانغا سېلىپ كەمبەغەل مۇسۇلمانلارغا تارقىتىپ بەردى...

يۇقىرىدىكى ئىشلارغا ئۇزۇن ئۆتمەي، ئۆمەر ئىبنى خەتتاب شام شەھىرىنىڭ ئەھۋالىنى كۆزدىن كەچۈرگىلى "ھىمس" شەھىرىگە كەلگەندە "ھىمس" شەھىرىنىڭ مۆتىۋەرلىرى ئۆمەرنىڭ ئالدىغا سالامغا كەلدى. ئۆمەر ئۇلارغا: «باشلىقىڭلار قانداقكەن؟» دېدى. ئۇلار ئۆمەرگە:

www.munber.org

ـ سەئىيدنىڭ ئۈستىدىن تۆت ئىشنى شىكايەت قىلىشتى. ئۇ ئىشلار بىر ـ بىرسىدىن چوڭ ئىدى. ئۆمەر مۇنداق دەيدۇ:

ـ مەن سەئىيد ۋە ئۇنىڭ قول ئاستىدىكى كىشىلەرنى يىغدىم ۋە الله تائالادىن گۇمانىمنى ئىشقا ئاشۇرماسلىقنى تىلىدىم. مەن سەئىيدتى چوڭ ئۈمىدتە ئىدىم. ئۇلار ھەممىسى يىغىلىپ بولغاندا مەن ئۇلارغا:

ـ باشلىقىڭلاردىن نېمىنى شىكايەت قىلىسىلەر؟ دەپ سورىدىم. ئۇلار:

ـ ئۇ بىزنىڭ قېشىمىزغا كۈن چىقمىغۇچە چىقمايدۇ، دېدى. مەن:

ـــ سەئىيد! سەن بۇ توغرىسىدا نېمە دەيسەن؟ دەپ سورىدىم. سەئىيد بىردەم جىم تۇرۇپ:

ـ الله بىلەن قەسەمكى، مەن بۇ ئىشنى ئاشكارا قىلىشنى بەكمۇ يامان كۆرەتتىم. ئەمما دېمەي ئامال بولمىدى، ھەققەتەن يۇغۇرىمەن، خېمىر ئۆرلەپ (تىنىپ) بولغىچە كۈتۈپ تۇرىمەن، ئاندىن تاھارەت ئېلىپ كىشىلەرنىڭ قېشىغا چىقىمەن، دېدى.

ئۆمەر مۇنداق دەيدۇ: مەن كىشىلەردىن «سەئىيدتىن يەنە قانداق ئىشلارنى شىكايەت قىلىسىلەر؟» دېسەم ـ، ئۇلار:

ـ ئۇ كېچىدە ھېچكىمگە ئىشىكنى ئاچمايدۇ، دېيىشتى. مەن دېدىم.

ـ سەئىيد! سەن بۇ توغرىدا نېمە دەيسەن؟ سەئىيد:

ـ الله بىلەن قەسەم، مەن بۇ ئىشىنىمۇ ئاشكارا قىلىشنى ياقتۇرمايتتىم. مەن كېچىنى الله ئۈچۈن، كۈندۈزنى كىشىلەر ئۈچۈن قىلغان ئىدىم، دېدى. مەن ئۇلاردىن:

www.munber.org

- سىلەر سەئىدتىن يەنە نېمىنى تەلەپ قىلىسىلەر؟ دېدىم. ئۇلار:

- ئۇ قېشىمىزغا ھەر ئايدا بىر كۈن چىقمايدۇ، دېيىشتى. مەن سەئىدكە قاراپ:

- سەئىد! بۇ نېمە ئىش؟ دەپ سورىدىم. سەئىد:

- ئى ئەمرۇل مۆئمىن! مېنىڭ ئۆيۈمدە خىزمەتچى يوق، كىيىۋاتقان كىيىمىمدىن باشقا كىيىمىمۇ يوق، مەن ئۇنى ھەر ئايدا بىر قېتىم يۇيىمەن، قۇرۇپ بولغىچە كۈتۈپ تۇرىمەن، ئاندىن ئۇلارنىڭ قېشىغا كەچ تەرەپتە چىقىمەن، دېدى. مەن يەنە:

- سىلەر يەنە سەئىد توغرىسىدا نېمىنى شىكايەت قىلىسىلەر؟ دەپ سورىدىم. ئۇلار:

- ئۇنىڭغا بەزى ۋاقىتلاردا ئۆزىنى يوقىتىش يېتىپ قالىدۇ، بۇ ۋاقىتلاردا ئۇ كىشىلەرنى تاشلاپ سورۇندىن چىقىپ كېتىدۇ، دېيىشتى. مەن:

سەئىد! بۇ نېمە ئىش؟ دەپ سورىدىم. سەئىد:

- مەن ئىلگىرى مۇشرىك ۋاقتىمدا خۇبەيبنىڭ ئۆلۈم مەيدانىدا ھازىر ئىدىم، قۇرەيشلەرنىڭ ئۇنىڭ جەسىتىنى پارچىلاۋاتقانلىقىنى كۆرگەن ئىدىم، ئۇلار خۇبەيبكە: سەن قۇتۇلۇپ مۇھەممەدنىڭ سېنىڭ ئورنۇڭدا بولۇشىنى خالامسەن؟ دېگەندە، خۇبەيب جاۋابەن: ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، مەن ئۆيۈمدە خاتىرجەم تۇرۇپ، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا بىر تال تىكەننىڭ سانجىلىپ قېلىشىغا رازى ئەمەسمەن دەيدۇ. الله بىلەن قەسەمكى، مەن مۇشۇ كۈننى ۋە ئۇنىڭغا ياردەم بەرمىگەنلىكىمنى ئويلىسام، الله مېنىڭ گۇناھلىرىمنى كەچۈرمەسمىكىن، دەپ ئويلاپ قالىمەن، مانا مۇشۇ ۋاقىتتا ماڭا خۇدىنى يوقىتىش يېتىدۇ، دېدى. بۇ ۋاقىتتا ئۆمەر:

www.munber.org

گۇمانىمنى ئەمەلگە ئاشۇرمىغان الله تائالاغا مىڭ شۈكرى، دەپ ئۆز - ئۆزىگە پىچىرلىدى.

ئاندىن سەئىدنىڭ ئېھتىياجلىق ئورۇنلارغا ئىشلىتىشى ئۈچۈن مىڭ دىنار ئەۋەتىپ بەردى. بۇ پۇللارنى كۆرگەن ئايالى، سەئىدقا: بىزنى، سىزنى خىزمەتكە سېلىشتىن بىھاجەت قىلغاندا الله تائالاغا يۈزمىڭ شۈكرى، بىزگە ئاشلىق سېتىۋېلىپ، خىزمەتچى سېلىپ بېرىڭ! دېۋىدى. سەئىد ئايالىغا: سىزگە بۇنىڭدىنمۇ ياخشىسى بولسا مەيلىمۇ؟ دېدى. ئايالى: نېمە ئۇ، دېدى. سەئىد: بىز بۇ پۇللارنى قېشىمىزغا سوراپ كەلگەنلەرگە بېرىمىز، بىز بۇ پۇللار ئارقىلىق كېلىدىغان نەرسىگە بەك موھتاج دېدى. ئايالى ئۇ نېمە؟ دەپ سورىدى. سەئىد: بىز ئۇنى چىرايلىق قەرز سۈپىتىدە بېرىپ تۇرىمىز، دېدى. ئايالى: بولىدۇ، الله سىزگە ياخشى مۇكاپاتلارنى بەرسۇن دېدى. سەئىد ئورنىدىن يۆتكەلمەيلا دىنالارنى ھەميانغا سېلىپ بالىلىرىدىن بىرىگە: سەن بۇ پۇللارنى پالانىنىڭ تۇل ئايالىغا، پالانىنىڭ يېتىملىرىگە، پالانىنىڭ مىسكىنلىرىگە، پالانىنىڭ ھاجەتمەنلىرىگە، ئاپىرىپ بەرگىن! دېدى.

الله سەئىد ئىبنى ئامىر ئەل جۇمەھىدىن رازى بولسۇن! ئۇ ئۆزىنىڭ ھاجىتى بار تۇرۇقلۇق، ئۆزىدىن باشقىلارنى ئەلا بىلگەن كىشى ئىدى...

www.munber.org

تۇفەيل ئىبنى ئەمرۇد دەۋسى

ئى ئاللاھ! ئۇنىڭ نىيەت قىلغان ياخشىلىقىغا ياردەم بېرىدىغان بىر پاكىت قىلىپ بەرگىن!!!

- مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام

تۇفەيل جاھىلىيەت دەۋرىدە دەۋس قەبىلىسىنىڭ كاتتىبېشى، ئەرەبلەرنىڭ ئىسىل، شەرەپلىك كىشىلىرىنىڭ بىرى، شۇنداقلا جاھىلىيەتتىن كېيىن كۆزگە كۆرۈنگەن بىر قانچە ساھابىلاردىن بىرى ئىدى.

ئۇنىڭ قازىنى ئوچىغىدىن چۈشمەيتتى، يول تەرەپكە قارىغان ئىشىكى تاقالمايتتى، ئۇ ئاچلارغا تائام بېرەتتى، قورققانلارغا ئەمىنلىك ئاتا قىلاتتى، ھاجەتمەنلەرنىڭ ھاجىتىدىن چىقاتتى، ئۇنىڭ ئۇستىگە ئۇ ھوشيار، چېچەن، ھېس - تۇيغۇسى ئۆتكۈر سېزىمى چوڭقۇر، سۆزىنىڭ شېرىن - چۈچمەنلىكى پەرقلىنىپ تۇرىدىغان ئەدىب ۋە شائىر بولۇپ، ئۇنىڭ سۆزلىرى ناھايىتى جەلبكارلىققا ئىگە ئىدى.

تۇفەيل "تىھامە" تېغىدىكى قەۋملىرىدىن ئايرىلىپ، مەككىگە يول ئالدى، ئۇرۇش تۈگمىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن قۇرەيش كاپىرلىرى ئوتتۇرىسىدا چۆگىلىۋاتاتتى. ھەر ئىككىلا تەرەپ ياردەمگە ئېھتىياجلىق ئىدى. ھەر ئىككى تەرەپ ئۆز گۇرۇھلىرىغا ياردەمچىلەرنى چاقىراتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كىشىلەرنى ھەقىقەتكە چاقىراتتى. ئۇنىڭ قورالى ھەق بىلەن ئىمان ئىدى. قۇرەيش كاپىرلىرى بولسا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ چاقىرىقىغا بارلىق ۋاسىتىلار بىلەن قارشى تۇراتتى. بارلىق قەبىھ ۋاسىتىلار بىلەن كىشىلەرنى توغرا يولدىن توساتتى.

www.munber.org

تۇفەيل ئۆزىنىڭ بۇ ئورۇشقا تەييارلىقسىز كىرىپ قالغانلىقىنى ۋە ئۇنىڭغا مەقسەتسىز قاتنىشىۋاتقانلىقىنى سەزدى. ئۇ مەككىگە بىرەر غەرەزدە كەلمىگەن ئىدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ياكى قۇرەيش كاپىرلىرىنىڭ بۇندىن بۇرۇنقى ئىشلىرى، ھەر قانداق ئەھۋالدا بولسۇن كۆڭلىگە كىرىپمۇ چىقمايتتى.

بۇ يەردە مۇشۇ ئورۇش بىلەن بىرگە تۇفەيلنىڭ ئۇنتۇلمايدىغان بىر ھېكايىسى بار بولۇپ، ئۇ ناھايىتى قىزىق ھېكايىلەردىن بىرى، تۇفەيل بۇ توغرىسىدا مۇنداق دەيدۇ:

ـ مەن مەككىگە كەلدىم، قۇرەيش كاتتىباشلىرى مېنى كۆرۈشى بىلەنلا ئالدىمغا چىقىپ مېنى ئالاھىدە كۇتىۋالدى، ئىسىل ئورۇنلاردا ئولتۇرغۇزۇپ دېدىكى:

ـ ئى تۇفەيل! سەن شەھىرىمىزگە قەدەم باستىڭ! ئۆزىنى پەيغەمبەر دەۋالغان بۇ ئادەم بىزنىڭ ئىشلىرىمىزنى بۇزدى، بىرلىكىمىزنى پارچىلىدى، بىز بىزگە كەلگەن ئىشلارنىڭ ساڭا ۋە خەلقىڭ ئىچىدىكى ھوقۇقۇڭغا، كېلىشىدىن ئەنسىرەيمىز، سەن بۇ ئادەمگە سۆزلىمىگىن! ئۇنىڭ سۆزىگە قۇلاقمۇ سالمىغىن! ئۇنىڭ سېھىر قىلغۇدەك سۆزلىرى بار بولۇپ، ئاتا بىلەن بالىنىڭ، بىر تۇغقان بىلەن بىر تۇغقاننىڭ، ئەر بىلەن ئايالنىڭ ئوتتۇرىسىنى ئايرىۋېتىدۇ! دېدى، تۇفەيل مۇنداق دەيدۇ:

ـ ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئۇلار ماڭا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ھەيران قالارلىق خەۋەرلىرىنى توختىماستىن سۆزلەپ بەردى، مېنى ۋە خەلقىمنى ئۇنىڭ ئىش ـ ھەرىكەتلىرىدىن قورقۇتتى، ھەتتا مېنى ئۇنىڭغا يېقىنلاشماسلىققا، ئۇنىڭغا سۆزلىمەسلىككە، ئۇنىڭدىن سۆز ئاڭلىماسلىققا چاقىردى، مەن كەئبىنى تاۋاپ قىلغىلى (بىز چوقۇنىدىغان ۋە تاۋاپ قىلىدىغان بۇتلىرىمىزغا باش قويغىلى) كەلگىنىمدە، قۇلۇغىمغا

www.munber.org

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ سۆزىنىڭ كىرىپ قىلىشىدىن قورقۇپ قۇلىقىمغا پاختا تىقىۋالدىم. لېكىن، مەسچىتكە كىرىشىم بىلەنلا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بىزنىڭ نامىزىمىزغا ئوخشىمايدىغان نامازنى ئوقۇپ تۇرغانلىقىنى ۋە بىزنىڭ ئىبادىتىمىزگە ئوخشىمايدىغان ئىبادەتنى قىلىۋاتقانلىقىنى كۆردۈم، ئۇنىڭ كۆرۈنۈشى مېنى ئەسىرگە ئېلىۋالدى، ئۇنىڭ ئىبادىتى مېنى قىزىقتۇردى، مەن ئۆزەمنىڭ ئۇنىڭغا مەقسەتسىز ھالدا ئاستا ـ ئاستا يېقىنلىشىپ ئۇنىڭغا يېقىن بېرىپ، قالغانلىقىمنى سەزدىم ئاللاھ ماڭا ئۇنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاتتى، مەن شۇنداق چىرايلىق بىر سۆزنى ئاڭلىدىم ۋە ئۇ كۆڭلۈمدە دېدىمكى: ھەي! ئۆلگۈر تۇفەيل!... سەن ئۇستا شائىر ساڭا سەتلەر ئىچىدىكى چىرايلىقى يوشۇرۇلۇپ قالالمايدۇ، سېنىڭ بۇ ئادەم دېگەن سۆزنى ئاڭلاپ بېقىشىڭغا نېمە توسقۇنلۇق قىلىدۇ؟ ئۇنىڭ سۆزى ياخشى بولسا قوبۇل قىلارسەن، يامان بولسا تاشلاپ قويارسەن!

تۇفەيل يەنە مۇنداق دەيدۇ:

ــ مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قايتقۇچە كۈتۈپ تۇرۇپ، قايتقىنىدا ھويلىسىغا كىرگۈچە ئەگەشتىم، ئاندىن:

ـ ئى مۇھەممەد! سېنىڭ قەۋمىڭ ماڭا سەن توغرۇلۇق نۇرۇغۇن گەپلەرنى قىلدى، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئۇلار مېنى داۋاملىق سېنىڭ ئىشىڭ قورقىتىۋەرگەچكە ئاخىرى مەن سۆزۈڭنى ئاڭلىماسلىق ئۈچۈن قۇلىغىمنى پاختا بىلەن ئېتىۋالغان ئىدىم، ئاللاھ قۇلىقىمغا بىر سۆزنى كىرگۈزدى، مەن ئۇنىڭ ئىنتايىن چىرايلىق سۆز ئىكەنلىكىنى سەزدىم، ماڭا ئىشىڭ ھەققىتىنى ماڭا بايان قىلغىن! دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا سۈرە فەلەق بىلەن سۈرە ئىخلاسنى ئوقۇپ بەردى، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، مەن ئۇنىڭ سۆزىدىن چىرايلىق سۆزنى ئاڭلاپ باقمىغان، ئۇنىڭ ئىشىدەك ئادىل ئىشنى كۆرۈپ باقمىغان، مەن بۇ ۋاقىتتا قولۇمنى

www.munber.org

يېتىپ، بىر ئاللاھ تىن باشقا ئىلاھنىڭ يوقلىقىغا، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاللاھ نىڭ پەيغەمبىرى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىپ ئىسلام دىنىغا كىردىم.

تۇفەيل مۇنداق دەيدۇ:

- مەن مەككىدە بىر مەزگىل تۇرۇپ ئىسلام قانۇنىيەتلىرىنى ئۆگەندىم قۇرئاندىن ماڭا ئاسان بولغانلىرىدىن ياد ئالدىم، مەن خەلقىم قېشىغا قايتماقچى بولغىنىمدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا:

- ئى رەسۇلۇللاھ! مەن يۇرتۇمدا سۆزۈم ئۆتىدىغان ئادەم، مەن ئۇلارنىڭ قېشىغا قايتىپ ئۇلارنى ئىسلام دىنىغا چاقىرماقچى، ئاللاھ تائالاغا ئۇلارنى چاقىرغان ئىشتا ماڭا ياردەم بېرىدىغان پاكىت قىلىپ بېرىشكە دۇئا قىلساڭ! دېدىم.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

- «ئى ئاللاھ! ئۇنىڭغا پاكىت قىلىپ بەرسەڭ!» دېدى، مەن قەۋمىمنىڭ قېشىغا بېرىپ ئېگىز بىر يەرگە چىقتىم، بۇ ۋاقىتتا ئىككى كۆزۈمنىڭ ئوتتۇرىسىدا چىراقتا ئوخشاش بىر نۇر پەيدا بولدى، مەن شۇئان:

- ئى ئاللاھ! بۇ نۇرنى يۈزۈمدىن باشقا ئورۇندا قىلساڭ! ھەقىقەتەن مەن ئۇلارنىڭ بۇ نۇرنى، ئۇلارنىڭ دىنىدىن ئايرىلغانلىقىم ئۈچۈن يۈزۈمگە چۈشكەن ئازاب، دەپ خاتا گۇمان قىلىشىدىن قورقىمەن، دېيىشىم بىلەن نۇر يۆتكىلىپ قامچامنىڭ دەستىسىگە چۈشتى.

مەن ئېگىز جايدىن كەنتكە چۈشتۈم كىشىلەر قامچامدىكى ئېسىقلىق پانۇسقا ئوخشاش يېنىپ تۇرغان نۇرنى كۆرۈشكە باشلىدى، ئۆيگە كەلسەم ئاتام قېشىمغا كەلدى، ئاتام ياشىنىپ قالغان ئىدى، مەن ئاتامغا:

www.munber.org

ــ سىز مەندىن يىراق تۇرۇڭ! مەن سىزگە ئوخشىمايمەن، سىزمۇ ھەم ماڭا ئوخشىمايسىز! دېدىم، ئاتام:

ـ نېمىشقا ئوغلۇم! دېدى. مەن:

ـ مەن! مۇسۇلمان بولدۇم، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ دىنىغا ئەگەشتىم، دېدىم. ئاتام:

ـ ئوغلۇم! سېنىڭ دىنىڭ مېنىڭ دىنىم! دېدى. مەن:

ـ سىز بېرىپ يۇيۇنۇڭ! كىيىمىڭىزنى پاكىزلاپ قىشىمغا كېلىڭ! مەن سىزگە ئۆگەنگىنىمنى ئۆگىتىپ قوياي! دېدىم. ئاتام بېرىپ يۇيۇنۇپ، كىيىملىرىنى پاكىزلاپ كەلدى، مەن ئاتامغا ئىسلام دىنىنى بايان قىلدىم، ئاتام مۇسۇلمان بولدى، ئاندىن قېشىمغا ئايالىم كەلدى، مەن ئۇنىڭغىمۇ:

ـ مەندىن يىراق تۇرۇڭ! مەن سىزگە ئوخشىمايمەن، سىزمۇ ماڭا ئوخشىمايسىز! دېۋىدىم، ئايالىم:

ـ نېمىشقا؟ ئاتا ـ ئانام پىدا بولۇپ كەتسۇن! زادى نېمىشقا؟! دېدى. مەن:

ـ ئىككىمىزنىڭ ئوتتۇرىسىنى ئىسلام ئايرىپ تۇرىدۇ. مەن مۇسۇلمان بولدۇم! مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ دىنىغا ئەگەشتىم! دېدىم. ئايالىم:

ـ سىزنىڭ دىنىڭىز مېنىڭ دىنىم! دېدى. مەن:

ـ سىز بېرىپ "زى شىرا" نىڭ سۈيىدە يۇيۇنۇپ كېلىڭ! (زى شىرا، دەۋس قەبىلىسىنىڭ بۇتى بولۇپ ئۇنىڭ ئەتراپىدا تاغدىن چۈشىدىغان سۇ بار ئىدى) دېدى. ئايالىم:

ـ ئاتا ـ ئانام پىدا بولۇپ كەتسۇن! سىز زى شىرادىن ماڭا زىيان يېتىپ قېلىشىدىن قورقماسىز؟! دېدى.

www.munber.org

مەن ئۇنىڭغا چۈشەندۈرۈپ:

ـ ھەي ئاخمەق! قۇرۇپ كەتسۇن! ئۇنداق زى شىرا، مەن سىزگە كىشىلەردىن يىراق ئورۇنغا بېرىپ يۇيۇنۇڭ! دېدىم، مەن بۇ گاس تاشنىڭ سىزگە زىيان سالالمايدىغانلىقىغا كاپالەت بېرىمەن! دېدىم. ئايالىم بېرىپ يۇيۇنۇپ كەلدى، مەن ئىسلام دىنىنى بايان قىلدىم، ئۇمۇ مۇسۇلمان بولدى.

مەن دەۋس قەبىلىسىنى ئىسلامغا چاقىردىم، ئەبۇھۇرەيرەدىن باشقىسى مۇسۇلمان بولغىلى ئۇنىمىدى، ئەبۇھۇرەيرە مۇسۇلمان بولۇشتا كىشىلەرنىڭ ئەۋەلقىسى بولدى.

تۇفەيل مۇنداق دەيدۇ: مەن مەككىگە رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا كەلدىم، مەن بىلەن ئەبۇھۇرەيرە بار ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ تۇفەيل! خەلقىڭ قانداقراق قالدى؟ دېدى، مەن:

ـ دىللىرى ھەقنى كۆرۈشتىن پەردىلەنگەن ۋە قاتتىق كۇفرىلىق ئىچىدە قالدى، ھەقىقەتەن دەۋس قەبىلىسىگە پاسىقلىق ۋە ئىسيانكارلىق غەلىبە قىلىپ كەتتى، دېدىم.

بۇ ۋاقىتتا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، ئورنىدىن تۇرۇپ تاھارەت ئالدى ۋە ناماز ئوقۇپ دۇئاغا قول كۆتۈردى، ئەبۇھۇرەيرە بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ:

ـ مەن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇنداق قىلغانلىقىنى كۆرگەن ۋاقتىمدا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قەۋمىنىڭ زىيىنىغا دۇئا قىلسا، ئۇلارنىڭ ھالاك بولۇپ كېتىشىدىن قورقۇپ، ئۆز ـ ئۆزۈمگە: ــ ئاھ! خەلقىم!... دەۋەتتىم.

لېكىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېيىشكە باشلىدى: «ئى ئاللاھ! دەۋس قەبىلىسىنى توغرا يولغا باشلىغىن!... ».

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا قاراپ:

ـــ سەن قەۋمىڭنىڭ يېنىغا قايتىپ ئۇلار بىلەن قوپۇق ئارىلاشقىن! ئۇلارنى ئىسلامغا چاقىرغىن! دېدى ـ دەپ سۆزىنى داۋاملاشتۇردى.

مەن دۇەس قەبىلىسىگە چۇشۇپلا ئۇلارنى ئىسلامغا چاقىردىم، بۇ مەزگىلدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە ھىجرەت قىلدى، بەدىر، ئۇھۇد، خەندەك ئۇرۇشلىرىمۇ ئۆتۈپ كەتتى، مەن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا مۇسۇلمانلىقى كامالەتكە يەتكەندىن كېيىندىن 80 ئۆيلۈك كىشى بىلەن بىللە باردىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزدىن خۇرسەن بولدى ۋە بىزگىمۇ مۇسۇلمانلار بىلەن بىرگە خەيبەر ئۇرۇشىنىڭ غەنىمەتلىرىدىن بۆلۈپ بەردى، بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! بىزنى سەن ئېلىپ بارغان ھەر قانداق غازاتتا ئوڭ قانىتىڭ قىلساڭ! بىزنى «مەجبۇرىيەتنى ئادا قىلغۇچىلار» دەپ ئاتىساڭ! دېدۇق. تۇفەيل مۇنداق دەيدۇ:

ـ ئاللاھ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا مەككىنى پەتھى قىلىپ بەرگۈچە رەسۇلۇللاھ بىلەن بىرگە تۇردۇم ۋە «ئى رەسۇلۇللاھ! مېنى ئەمر ئىبنى ھەمەمەنىڭ ''زىلكەفەين'' (بۇتنىڭ ئىسمى) دېگەن بۇتنىڭ قېشىغا ئەۋەتسەڭ! مەن ئۇنى كۆيدۈرەي! دېدىم، ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا رۇخسەت قىلدى، مەن قەۋمىمدىن 40 كىشىلىك قوشۇننى باشلاپ يۈرۈپ كەتتىم، بىز بۇتنىڭ قېشىغا بېرىپ ئۇنى كۆيدۈرۈشنى مەقسەت قىلغىنىمىزدا، ئۇنىڭ ئەتراپىغا ئەرلەر، ئاياللار، ۋە كىچىك باللار يىغىلىپ، بىزلەرنىڭ بۇت تەرەپتىن بىرەر ئازابنىڭ چۈشىشىنى ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتكىنىچە قاراپ تۇرۇشاتتى، بىز زەنجىر شەكلىدە بولۇپ تۇردۇق. مەن

www.munber.org

شېئىر ئوقۇغاچ، بۇتپەرەسلەرنىڭ كۆزىگە كۆرۈنىدىغان ئورۇندا تۇرۇپ، بۇتنىڭ يۈزىگە ئوت ياقتىم:

ـ يازەل كەففەين لەستۇمىن ئۇببادىكا،

مىلادۇنا ئەقدەە مۆمىن مىلادىكا.

ئىننى ھەشەۋ تۇننا رەفىي پۇئادىكا[1]

تۇفەيل شۇنىڭدىن كېيىن تاكى رەسۇلۇللاھ ۋاپات بولغانغا قەدەر رەسۇلۇللاھ بىلەن بىللە تۇردى، خەلىپىلىكتە ئەبۇبەكرى ئولتۇرغان ۋاقىتتا تۇفەيل ئۆزىنى، قىلىچىنى ۋە بالىسىنى خەلىپىنىڭ ئىشلىتىشىگە تاپشۇردى، مۇسەيلىمەگە قارشى مۇسۇلمانلار قوشۇنىنىڭ ئالدىنقى سېپىدە ماڭدى، ئۇنىڭ ئوغلى ئەمرىمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئىدى، تۇفەيل يەمامە يولىدا كېتىۋېتىپ بىر چۈش كۆردى، ئاندىن ھەمسۆھبەتلىرىگە:

ـ مەن! بىر چۈش كۆرۈپتىمەن، ماڭا ئۇنىڭ تەبىرىنى بېرىڭلار! دېدى ـ دە، چۈشىنى مۇنداق بايان قىلدى:

ـ مەن چېچىمنىڭ چۈشۈرۈۋېتىلگەنلىكىنى، ئېغىزىمدىن بىر قۇشنىڭ ئۇچۇپ كەتكەنلىكىنى، بىر ئايالنىڭ مېنى قورسىقىغا كىرگۈزىۋالغانلىقىنى، ئوغلۇمنىڭ مېنى تەلەپ قىلغانلىقىنى، لېكىن ئوغلۇم بىلەن مېنىڭ ئوتتۇرامدا توسالغۇ پەيدا بولغانلىقىنى كۆردۈم! دېدى، بۇ ۋاقىتتا ھەمسۆھبەتلىرى: ياخشى چۈش كۆرۈپسەن دېيىشتى. تۇفەيل:

ـ ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، مەن ئۇنىڭغا تەبىر بېرىپ بولدۇم،

[1] تەرجىمىسى: ئى زەلكەففەين! مەن ساڭا ئىبادەت قىلغۇچىلاردىن ئەمەس! بىزنىڭ يارىتىلىشىمىز، سېنىڭ يارىتىلىشىڭدىن بۇرۇن! بىز ساڭا قانداقمۇ ئىبادەت قىلايلى؟ قار! مەن سېنىڭ يۈرىكىڭگە ئوت تولدۇردۇم! ئىبادەت قىلىنغۇچى ئىبادەت قىلغۇچىدىن بۇرۇن بولۇشى كېرەك!

www.munber.org

ـ چېچىمنىڭ چۈشۈرۈلۈشى بولسا بېشىمنىڭ تېنىمدىن جۇدا قىلىنىپ كېسىلىشىدۇر، ئاغزىمدىن چىقىپ كەتكەن قۇش جېنىمدۇر، مېنى قورسىقىغا كىرگۈزىۋالغان ئايال زېمىن بولۇپ ئۇ كولىنىپ، مەن ئۇنىڭغا دەپنە قىلىنىمەن...

مەن شېھىت بولۇشنى بەكمۇ ئارزۇ قىلاتتىم، ئەمما ئوغلۇمنىڭ مېنى تەلەپ قىلغانلىقى ـ مەن يېقىندا نېسىپ قىلىنىدىغان شېھىتلىكنى ئۇمۇ خالايدۇ. لېكىن، ئۇ شېھىتلىكنى مەندىن كېيىن تاپىدۇ، دېدى.

يەمامە ئۇرۇشىدا ئۇلۇغ ساھابە تۇفەيل ياكى شېھىت بولغۇچە قاتتىق ئۇرۇشتى. ئەمما ئوغلى ئەمر يارىسى ئۇنى ئاجىزلاشتۇرغىچە ئۇرۇش قىلدى، ئۇنىڭ ئوڭ قولىنىڭ ئالقىنى كېسىپ تاشلاندى، ئۇ يەمامە زېمىندا ئاتىسى بىلەن قولىنى تاشلاپ قويۇپ مەككىگە قايتتى.

ئۆمەر ئىبنى خەتتابنىڭ خەلىپىلىك دەۋرىدە، بۇ خەلىپە قېشىغا ئەمر كىرىپ كەلدى، بۇ چاغدا ئۆمەرنىڭ قېشىغا تاماق كەلتۈرۈلدى، كىشىلەر ئۆمەرنىڭ قېشىدا ئولتۇرۇشقان ئىدى، ئۆمەر جامائەتنى تاماققا چاقىردى، ئەمر ئۇ تاماقتىن يىراق تۇردى، ئۆمەر ئۇنىڭغا:

ـ نېمە بولدى؟! ئېھتىمال سەن قولۇڭدىن خىجىل بولۇپ تاماقتىن يىراق تۇرىۋاتامسەن؟

ـ ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، سەن بۇ تاماقنى ئاشۇ كېسىلگەن قولۇڭ بىلەن يېمىگۈچە مەنمۇ يېمەيمەن! ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، كىشىلەر ئىچىدە بىر پارچىسى جەننەتتە تۇرغان كىشىلەردىن سەنلا بار!... دېدى. ئۆمەر يۇقىرىقى ئاۋاز بىلەن ئەمرنىڭ جەڭدە كېسىلگەن قولىنى مەقسەت قىلغان ئىدى.

www.munber.org

ئـەمر ئاتىســدىن ئايرىلغــاندىن بۇيــان، ئۇنــىڭ كــۆڭلىدە، شــېھىت بولۇشــنىڭ ئىشــتىياقى يالقۇنجــايتتى، يــەرمۇك ئۇرۇشــى بولغـاندا ئـەمر ئـالدىنقى سەپـتە ئۇرۇشـقا چىقـتى ۋە ئاتىسـى ئۇنـى ئۇمىدلەندۈرگەن شېھىتلىككە ئېرىشكۈچى ئۇرۇش قىلدى.

ئـاللاھ، تۇفـەيل ئىبـنى ئـەمرۇد دەۋسـىغا رەھـىم قىلسـۇن! ئـۇ شېھىت ۋە شېھىتنىڭ ئاتىسى ئىدى.

www.munber.org

ئابدۇللاھ ئىبنى ھۇزافە ئەسسەھمى

ھەربىر مۇسۇلماننىڭ
ئابدۇللاھنىڭ بېشىغا سۆيۈش
مەجبۇرىيتى بار! مەن بىرىنچى
بولۇپ باشلايمەن!

ـ ئۆمەر ئىبنى خەتتاب.

بۇ ھېكايىمىزنىڭ باش قەھرىمانى ـ ساھابىلاردىن بولغان ئابدۇللاھ ئىبنى ھۇزافە ئەسسەھمى دەپ ئاتىلىدىغان كىشىدۇر.

ئىسلام دىنى ئابدۇللاھقا ئۆز زامانىسىدىكى دۇنيا رەھبەرلىرى بولغان، ئىران پادىشاھى كىسرا ۋە رۇم پادىشاھى قەيسەر بىلەن كۆرۈشۈشكە ۋە ئۇ ئىككى كىشىنىڭ ھەر بىرى بىلەن زامان ئەسلىمىسىدە ساقلانغان، تارىخ تىللىرىدا سۆزلىنىدىغان ھېكايىسىنىڭ قالدۇرۇش پۇرسىتىگە ئىگە قىلغان.

ئۇنىڭ ئىران پادىشاھى كىسرا بىلەن بولغان ھېكايىسى ھىجرەتنىڭ 6 ـ يىلى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆز ساھابىلىرى ئىچىدىن بىر تۇركۇم كىشىلەرنى چەتئەل پادىشاھلىرىغا، ئىسلامغا دەۋەت قىلىپ مەكتۇب ئەۋەتمەكچى بولغاندا يۈز بەرگەن.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ مۇھىم ۋەزىپىنىڭ خەتىرىنى تونۇپ يەتكەن ئىدى. بۇ ئەلچىلەر بۇرۇن مۇناسىۋەت ئۆتكۈزۈپ باقمىغان يىراق ئەللەرگە بارىدۇ، ئۇلار بۇ ئەللەرنىڭ تىلىنى بىلمەيدۇ، پادىشاھلارنىڭ مىجەزىنى بىلمەيدۇ، مانا شۇنداق تۇرۇقلۇق ئۇلار بۇ پادىشاھلارنى دىنىنى تاشلاشقا، يۈز ئابرۇيى ۋە مەنسىۋىدىن ئايرىلىشقا، تۆنۈگۈنكى ئەگەشكۈچىلىرى بولغان كىشىلەرنىڭ دىنىغا كىرىشكە چاقىرىدۇ.

www.munber.org

بۇ ھەقىقەتەن بارغان ئادەم يوقالغان، قايتقان ئادەم يېڭىدىن تۇغۇلغان بولۇپ ھېسابلىنىدىغان مۇشكۈل سەپەردۇر، شۇڭلاشقا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرىنى بىر يەرگە يىغىپ ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تۇرۇپ خۇتبە ئوقۇدى، ھەمدۇسانا ۋە گۇۋاھلىق سۆزىنى ئېيتقاندىن كېيىن، مەقسەتنى ئوتتۇرىغا قويدى:

ـ مەن سىلەردىن بەزىلىرىڭلارنى چەتئەل پادىشاھلىرىغا ئەلچىلىككە ئەۋەتمەكچى، سىلەر ماڭا بەنى ئىسرائىل ئىسا ئىبنى مەريەمگە قارشى چىققاندەك قارشى چىقماڭلار! دېدى. ئۇنىڭ ساھابىلىرى:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! خالىغان ئىشىڭنى ئادا قىلىشقا بىز تەييارمىز! بىزنى خالىغان يېرىڭگە ئەۋەتكىن! دېيىشتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەرەب ۋە چەتئەل پادىشاھلىرىغا ئۆز مەكتۇبلىرىنى ئەۋەتىش ئۈچۈن ساھابىلاردىن ئالتە كىشىنى تاللىدى، ئابدۇللاھ ئىبنى ھۇزافە ۋە ئاشۇ ئالتە كىشىنىڭ بىرى ئىدى. ئۇ پارس پادىشاھى كىسراغا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خېتىنى ئاپىرىشقا تەيىنلەندى.

ئابدۇللاھ ئۇلىغىنى تەييارلاپ ئايالى ۋە باللىرى بىلەن خوشلىشىپ نىشانىغا قاراپ يولغا چىقتى. ئۇ پەقەت ئاللاھنىڭ ھەمراھلىقىدا يالغۇز ھالدا تاغ ـ داۋانلاردىن ئېشىپ، ئويمان ـ ئازگاللاردىن ئۆتۈپ ئاخىرى پارس دىيارىغا يېتىپ باردى ـ دە، پادىشاھ دىيارىدا ئوردىغا كىرىشكە ئىجازەت سورىدى، ھەم دەرۋازىۋەنگە ئېلىپ كەلگەن خەتنىڭ خەۋىرىنى يەتكۈزدى.

كىسرا ئوردىسىنى ئالاھىدە زىننەتلەپ پارس كاتتىلىرىنى مەجلىسكە كىلىشكە چاقىردى، ئۇلار كەلگەندىن كېيىن ئوردا ئىچى بىر خىل سۈرلۈك تۈسكە كىردى، ئاندىن ئەلچى ئابدۇللاھنىڭ كىرىشىگە رۇخسەت بېرىلدى.

www.munber.org

ئـابدۇللاھ پـارس پادىشـاھىنىڭ ھوزۇرىغـا ئـاددى ـ سـاددا، توقۇلۇشـى قوپال، ئەرەبلەرگـە خـاس كـىيىم بىلـەن كـىردى، لېكـىن ئۇنـىڭ بېشـى ئۇسـتۈن، قـەددى تىكلەنگـەن بولـۇپ، پـۈتۈن ۋۇجۇدىـدىـن ئىسـلامنىڭ ئـىززىتى چاقنـاپ، دىلىـدا ئىمـانىنىڭ كـاتتىلىقى يالقۇنجـاپ تۇراتـتى، كىسـرا ئـۇنى تەرىپىگـە كېلىۋاتقـان ئابدۇللاھنى كۆرۈشى بىلـەنلا، قېشىـدىكى خىزمەتچىلـەردىن بىرگـە ئۇنىڭ قولىدىكى خەتنى ئېلىشقا ئىشارەت قىلدى، ئابدۇللاھ:

ـ ياق! پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنى بۇ خـەتنى كىسـرانىڭ ئـۆز قولىغـا بېرىشـكە بۇيرۇغـان، مـەن ئـاللاھنىڭ پـەيغەمبىرىنىڭ بۇيرۇقىغـا خىلاپلـىق قىلمايمـەن! دېـدى. كىسـرا قېشـىدىكى خىزمەتچىلەرگە:

ـ ئۇنـى قېشـىمغا كەلگـىلى قويۇڭـلار! دېـدى، ئـابدۇللاھ كىسـرانىڭ قېشىغا كېلىپ خـەتنى كىسـرانىڭ ئـۆز قولىغا بـەردى، ئاندىن كېيىن كىسرا ھىرە ئەھلىدىن بولغان كاتىپىنى چاقىرىپ خەتنى ئوقۇشقا بۇيرۇدى، خەت:

ـ «ناھـايىتى شەپـقەتلىك ۋە مېھرىبـان ئـاللاھنىڭ ئىسـمى بىلـەن باشلايمەن، ئاللاھنىڭ پـەيغەمبىرى مۇھەممـەدتىن ـ پارس كاتتىسى كىسراغا، توغرا يولغا ئەگەشكەنلەرگـە سالام!... » دەپ باشلىغان ئىدى.

كىسـرا خـەتتىن مۇشۇ يەرگـىچە ئاڭلاپ، چەكسىز غەزەپكە كـېلىپ يـۈزى قىزىـرىپ، چىكـە ۋە گـەدەن تومۇرلـىرى كۆپـۈپ كەتتى، چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خـەتنى ئۆزىنىڭ ئىسمى بىلەن باشلىغان...

كىسـرا خـەتنى كاتىپىنىڭ قولىدىـن سـىلكىپ تـارتىۋېلىپ ئـۇ خـەتنى ئـاخىرىنى ئوقۇمـايلا يـىرتىپ تاشـلىدى ۋە ئـۇ: «ماڭـا مۇشـۇنداقمۇ يـازامدۇ؟ ئـۇ دېگـەن مېنىـڭ قۇلـۇم تۇرسـا!» دەپ

www.munber.org

كايىشىــــقا باشـــــلىدى، ئـــاندىن ئـــابدۇللاھنى مەجلىســــتىن چىقىرىۋېتىشكە بۇيرۇدى.

ئابدۇللاھ كىسرانىڭ ھوزۇرىدىن چىقىپ كەتتى، ئۇ ئۆزىنىڭ ئۆلتۈرۈلىدىغـــانلىقىنى يـــاكى تـــرىك قويۇۋېتىلىدىغـــانلىقىنى بىلمەيتتى...

لېكىــن ئۇ ئۇزۇن تۇرمـايلا: ئـاللاھ بىلــەن قەســەمكى، مــەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خېتىنى جايىغا يەتكۈزۈپ بولغاندىن كېيىن ئەمدى نېمىلا ئەھۋال بولمىسۇن، پەرۋايىم ـ پەلەك دېيدى ـ دە، ئۇلىغىغــا مىــنىپ يــۈرۈپ كــەتتى. كىســـرانىڭ ئــاچچىقى بېسىلغاندا، ئابدۇللاھنى ئۆز يېنىغا ئېلىپ كىرىشكە بۇيـرۇدى، لېكىــن ئۇ تېپىلمىدى، ئۇنىـڭ ئىـز ـ دىـرىكىنى ئالالمىدى، ئۇلار ئـابدۇللاھنى ئـەرەب ئـارىلىدىكى يوللارغـا قـەدەر ئىزلـەپ بېرىـپ ئۇنـــڭ كېـــتىپ بولغــانلىقىنى ئۇقـــتى، ئـــابدۇللاھ پـــەيغەمبەر ئەلەيھىسســـالامنىڭ قېشـــغا كـــېلىپ كىســـرانىڭ ئىشـــلىرىنى ۋە خـــەتنىڭ يىـــرتىپ تاشـــلانغىنىنى خـــەۋەر قىلـــدى. پـــەيغەمبەر ئەلەيھىسســــالام: ”ئـــاللاھ ئۇنىـــڭ پادىشـــاھلىقىنى ۋەيـــران قىلغۇەتسۇن!» دېيدى. ۋە باشقا گەپ ـ سۆز قىلمىدى.

ئــەمما كىســرا، يەمــەن ۋالىســى بازانغــا: «ھىجــازدا بــاش كۆتەرگەن بۇ ئادەمگە قېشىڭدىن كۈچلۈك ئىككى كىشىنى ئەۋەت! ئۇلار ئۇ ئادەمنى مېنىـڭ يېنىمغا ئېلىپ بارسۇن!» دەپ خــەت يازدى.

بـازان پـەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا ئىككى ئادەمنى خەت بىلەن ئەۋەتتى خەت:

پـەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى كىچىكمەستىن كىسـرا بىلـەن ئۇچۇرشىش ئۈچۈن كېلىشكە بۇيرۇق بەرگەن ئىدى...

www.munber.org

بازان يەنە بۇ ئىككى كىشىگە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىش ـ ھەرىكەتلىرىنى كۆزىتىشنى ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئېلىپ بېرىۋاتقان ئىشلىرىدىن خەۋەر بېرىشنى ۋە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامدىن مەلۇمات ئىگەللەشنى بۇيرۇغان ئىدى. بۇ ئىككىسى تېزلىكتە سەپەرگە ئاتلاندى، تائىف شەھىرىگە يېتىپ بارغاندا تائىفتا قۇرەيشلىك سودىگەرلەر بىلەن ئۇچرىشىپ قېلىپ، ئۇلاردىن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى سورىدى. قۇرەيشلىكلەر: ئۇ مەدىنىدە! دەپ جاۋاب بېرىپ خاتىرجەم ھالدا مەككىگە ئىلگىرىلەپ كەتتى، ئۇلار قۇرەيش خەلقىنى تەبرىكلەپ: ــــ خوشخەۋەر! ئېنىقكى، كىسرا مۇھەممەدكە قارشى تۇرۇپتۇ! سىلەردىن ئۇنىڭ يامانلىقنى توسۇپتۇ! دېگىلى تۇردى. ھېلىقى ئىككىسى مەدىنە تەرەپكە يول ئالدى. ئۇ ئىككىسى مەدىنىگە بېرىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن كۆرۈشۈپ، بازاننىڭ خېتىنى بېرىپ: پادىشاھلارنىڭ پادىشاھى كىسرا، پادىشاھىمىز بازانغا سىزنى ئېلىپ كېلىشكە ئادەم ئەۋەتىشكە خەت يېزىپتۇ... بىز سىزنى ئۇنىڭ قېشىغا ئېلىپ بېرىش ئۈچۈن كەلدۇق! ئەگەر سىز ماقۇل كۆرسىڭىز كىسراغا سىزنىڭ مەنپەئەتىڭىز ئۈچۈن سىزنى جازالىماسلىق توغرىسىدا سۆزلەپ قويىمىز، ئەگەر ئۇنىمىسىڭىز ئۇنىڭ ئاچچىقىنى، ئۇنىڭ ئازابىنىڭ يامانلىقىنى ئۇنىڭ سىز ۋە قەۋمىڭىزنى ھالاك قىلىۋېتىشتىكى قۇدرىتىنى سىز بىلىسىز! دېيىشتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تەبەسسۇم بىلەن ئۇ ئىككىسىگە: ـ بۈگۈن قايتىپ ئەتە كېلىڭلار! بۈگۈنچە ياتىقىڭلاردا دەم ئېلىپ تۇرۇڭلار! ئەتە سۆزلىشەيلى! دېدى، ئۇلار قايتىپ ئەتىسى كېلىشتى ۋە:

ـ بىز بىلەن كىسرانىڭ قېشىغا بېرىشقا تەييارلىق قىلدىڭىزمۇ؟ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇ ئىككىسىگە: «سىلەر بۈگۈندىن كېيىن كىسرا بىلەن كۆرۈشەلمەيسىلەر!... ئۇنى ئاللاھ

www.munber.org

ئــــۆلتۈرۈۋەتتى، مۇشـــۇ ئـــاينىڭ پـــالانى كۈنـــى ئۇنـــڭ ئوغلى ”شىرۋەيھ“ نى ئۇنىڭ ئورنىغا رەھبەر قىلدى، دېدى. ئۇ ئىككىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا چەكچەيگىنىچە قاراپ قېلىشتى، يۈزلىرىدە ھەيرانلىق ئالامەتلىرى پەيدا بولدى ـ دە، ئۇ ئىككىسى:

ـ ســــەن نېمــــە دەۋاتقــــانلىقىڭنى بىلەمســــەن؟! پادىشاھىمىز ”بازان“ غا مۇشۇنداق يازىمىزمۇ؟ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ـ شۇنداق! بازانغا ـــ «مۇھەممەد، روشەنكى مېنىڭ دىنىم كىسرانىڭ پادىشاھلىقى يېتىپ بارغان يەرلەرگىچە يېتىپ بارىدۇ! مۇسۇلمان بولساڭ قولۇڭدىكى خىزمەتنى ساڭا بېرىمەن، سېنى قەۋمىڭگە باشلىق قىلىمەن دېدى، دەڭلار» دەپ ئۇلارنى يولغا سېلىپ قويدى.

بۇ ئىككىسى بازاننىڭ قېشىغا كەلدى ـ دە، بازانغا بولغان ئىشلارنى سۆزلەپ بەردى. بازان ئەگەر مۇھەممەدنىڭ گېپى راست بولسا، ئۇ راست پەيغەمبەر، ئەگەر يالغان بولسا ئىش ئالدىمىزدا، قانداقلىقىنى بىلىمىز! دېدى.

ئۇزۇن ئۆتمەي بازانغا شىرۋەيھنىڭ خېتى يېتىپ كەلدى، ئۇ خەتتە:

ـ «مەن كىسرانى ئۆلتۈرۈۋەتتىم! ئۇنى پەقەت خەلقىمىزنىڭ ئىنتىقامى ئۈچۈنلا ئۆلتۈردۈم! ئۇ خەلقىمىزنىڭ شەرەپلىك كىشىلىرىنى ئۆلتۈرۈش، ئاياللىرىنى دەپسەندە قىلىش، ماللىرىنى بۇلاڭ ـ تالاڭ قىلىش بىلەن شۇغۇللىنىپ كەلدى، خېتىم بارغان ھامان قېشىڭدىكىلەر بىلەن بىرگە ماڭا بويسۇنغىن!»

بازان ـ شىرۋەيھنىڭ خېتىنى ئوقۇپ بولۇپ، ئۇنى بىر تەرەپكە تاشلاپ قويدى ـ دە، ئۆزىنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىنى جاكارلىدى. ئۇنىڭ بىلەن بىللە يەمەن شەھىرىدىكى

www.munber.org

ئىرانلىقلارنىڭ ھەممىسى مۇسۇلمان بولدى، مانا بۇ ئابدۇللاھ ئىبنى ھۇزافەنىڭ ئىران پادىشاھى كىسرا بىلەن ئۇچراشقاندىكى ئاجايىپ ھېكايىسى.

ئۇنداقتا ئابدۇللاھنىڭ رۇم كاتتىسى قەيسەر بىلەن ئۇچرىشىشى قانداق بولغان ئىدى؟

بۇ ئىش، ئۆمەر ئىبنى خەتتابنىڭ خەلىپە دەۋرىدە بولغان بولۇپ، ئابدۇللاھنىڭ قەيسەر بىلەن بولغان قىسسىسىمۇ ئاجايىپ قىسسىلەردىن بىرى ئىدى.

ھىجرەتنىڭ **19** ـ يىلى ئۆمەر ئىبنى خەتتاب رۇمغا قارشى ئەسكەر چىقاردى. ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئابدۇللاھمۇ بار ئىدى... رۇم پادىشاھى قەيسەرگە مۇسۇلمان قوشۇنلىرىنىڭ خەۋەرلىرى، ئىماننىڭ راستىلىقى، ئەقىدىنىڭ پۇختىلىقى، ئاللاھ ۋە پەيغەمبەرنىڭ يولىدا جېنىنى ئايىماسلىق، قاتارلىق سۈپەتلىرى يېتىپ بارغان ئىدى.

قەيسەر، ئەسكەرلىرىگە: ئەگەر مۇسۇلمانلاردىن بىرەسى ئەسىر بولۇپ قولغا چۈشسە، ئۇنى قويۇۋەتمەستىنلا ئۆزىنىڭ يېنىغا ئېلىپ كېلىشكە بۇيرۇغان ئىدى. ئاللاھ ئابدۇللاھنىڭ رۇملۇقلار قولىغا ئەسىر بولۇپ چۈشىشىنى ئىرادە قىلدى، ئۇلار ئابدۇللاھنى پادىشاھ قېشىغا بۇ مۆھەممەدنىڭ دىنىغا دەسلەپ كىرگەن كىشىلەرنىڭ بىرى! دەپ ئېلىپ كېلىشتى، قەيسەر ئابدۇللاھقا بىر ھازا قاراپ تۇرغاندىن كېيىن. تېزلا! مەن ساڭا بىر شەرتنى قويىمەن! دېدى. ئابدۇللاھ: ئۇ نېمە شەرت؟ دېدى. قەيسەر: مەن ساڭا خرىستىئان بولۇشنى شەرت قىلىمەن! ئەگەر خرىستىئان بولساڭ سېنى قويۇپ بېرىمەن! مەنسىپىڭنى ئۆستۈرىمەن! دېدى.

ـ ئابدۇللاھ مەنستىمەستىن: ئۇنداق بولۇشى مۇمكىن ئەمەس. ماڭا نىسبەتەن سەن چاقىرغان نەرسىدىن ئۆلۈم مىڭ

www.munber.org

مەرتىبە ياخشى! دېدى. سەن پاراسەتلىك ئادەمدەك قىلىسەن! ئەگەر سەن مەن ئوتتۇرىغا قويغان شەرتنى قوبۇل قىلساڭ ئىشلىرىمغا شېرىك قىلىمەن! پادىشاھلىقىمنى بۆلۈپ بېرىمەن! دېدى ـ قەيسەر.

كىشەنلەنگەن ئابدۇللاھ كۈلۈپ تۇرۇپ:

ـ «ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئەگەر سەن ماڭا مەن كۆرگەن، بىلگەن نەرسىنىڭ ھەممىسىنى بەرسەڭمۇ، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ دىنىدىن كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچىلىكمۇ قايتمايمەن!» دېدى. قەيسەر:

ـ ئۇنداقتا سېنى ئۆلتۈرىمەن! دېدى.

ئابدۇللاھ:

ـ خالىغىنىڭنى قىل! دېدى. قەيسەر بۇيرۇق قىلىپ: ئابدۇللاھنى دارغا ئاستۇردى ۋە ئاتارمەنلىرىگە رۇم تىلىدا، ئۇنىڭ قولىغا يېقىن ئېتىڭلار! دېدى ۋە ئۇنى خرىستىئان بولۇشقا زورلىدى، ئابدۇللاھ قەتئىي ئۇنىمىدى، قەيسەر يەنە ئۇنىڭ پۇتىغا يېقىن ئېتىشقا بۇيرۇدى ۋە ئۇنى خرىستىئان بولۇشقا قىستىدى، ئابدۇللاھ ئۇنىمىدى. بۇ چاغدا قەيسەر ئاتارمەنلىرىنى توختاشقا بۇيرۇپ ئابدۇللاھنى داردىن چۈشۈرۈڭلار! دېدى ـ دە، چوڭ بىر قازاننى ئەكەلدۈرۈپ ئۇنى ياغ بىلەن توشقۇزۇپ ئۇچاققا ئوت يېقىشقا بۇيرۇدى، قازاندىكى ياغ قايىنىدى. قەيسەر بۇيرۇق قىلىپ: مۇسۇلمان ئەسىرلەردىن ئىككىنى چاقىرىپ، ئۇنى قازاندىكى ياغقا تاشلاتقۇزدى، ئۇلارنىڭ گۆشلىرى كاۋاب بولۇپ، سۆڭەكلىرى يالىڭاچلىنىپ قالدى، ئاندىن قەيسەر ئابدۇللاھنى خرىستىئان بولۇشقا قىستىدى. لېكىن ئابدۇللاھ بۇرۇنقىدىنمۇ بەكرەك چىڭ تۇردى. قەيسەر، ئابدۇللاھتىن ئۈمىدىنى ئۈزۈپ ئۇنىمۇ قازان قېشىغا ئېلىپ كەلگەندە، ئابدۇللاھ ئىختىيارسىز يىغلاپ كەتتى،

www.munber.org

قەيسەرنىڭ ئادەملىرى قەيسەرگە، ئۇ يىغلىدى! دېدى. قەيسەر ئابدۇللاھنى ئۆلۈمدىن قورقۇپ يىغلىغان چېغى! دەپ گۇمان قىلىپ، ئۇنى ئۆز ئالدىغا ئېلىپ كېلىشكە بۇيرۇدى، ئابدۇللاھ قەيسەرنىڭ يېنىغا كەلگەندە، ئۇنى يەنە خرىستىئان بولۇشقا قىستىدى، ئابدۇللاھ ئۇنىمىدى قەيسەر، ۋاي ئىسىت ساڭا!!! باياتتىن سەن نېمىگە يىغلىغان ئىدىڭ؟ دېدى. ئابدۇللاھ: مېنى يىغلاتقىنى مەن ئۆز ـ ئۆزۈمگە: «سەن ھازىر قازانغا تاشلىنىسەن! سېنىڭ جېنىڭ ئاللاھ تەرەپكە كېتىدۇ! دېدىم ۋە بەدىنىمدىكى تۈكنىڭ باراۋىرىدە، بىردىن جېنىم بولغان بولسا، ئۇنىڭ ھەممىسىنىڭ ئاللاھ يولىدا مۇشۇ قازانغا تاشلىنىشىنى ئۈمىد قىلىپ يىغلىدىم! دېدى.

قەيسەر: سەن مېنىڭ بېشىمغا سۆيۈپ قويساڭ، مەن سېنى ۋە قولۇمدىكى بارلىق مۇسۇلمان ئەسىرلەرنى قويۇپ بېرىمەن! دېدى. ئابدۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: «بۇ ئاللاھنىڭ دۈشمىنى، مەن بۇنىڭ بېشىغا سۆيۈپ قويىمەن، ئۇ مېنى ۋە بارلىق مۇسۇلمان ئەسىرلەرنى قويۇپ بېرىدۇ، ماڭا زىيان يوق، دېدىم! دەيدۇ.

ئابدۇللاھ قەيسەرگە يېقىن كېلىپ بېشىغا سۆيۈپ قويدى، رۇم پادىشاھى بارلىق مۇسۇلمان ئەسىرلەرنى يىغىپ، ئابدۇللاھقا تاپشۇرۇپ بېرىشكە بۇيرۇدى. ئۇلار تاپشۇرۇلدى.

ئابدۇللاھ، ئۆمەر ئىبنى خەتتابنىڭ يېنىغا كەلگەندە ئۇنىڭغا، بولغان ئىشلارنى سۆزلەپ بەردى. ئۆمەر ئابدۇللاھتىن بەك خۇرسەن بولدى ۋە بارلىق ئەسىرلەرگە قاراپ:

«ھەربىر مۇسۇلماننىڭ ئابدۇللاھنىڭ بېشىغا سۆيۈش مەجبۇرىيىتى بار! مەن ئاۋۋال سۆيۈشنى باشلايمەن!... دېدى ـ دە، ئورنىدىن تۇرۇپ ئۇنىڭ بېشىغا سۆيۈپ قويدى... »

www.munber.org

ئۆمەير ئىبنى ۋەھب

بۈگۈن ئۆمەير، مېنىڭ بەزى ئوغۇللىرىمدىنمۇ بەك سۆيۈملۈك بولۇپ قالدى.

- ئۆمەر ئىبنى خەتتاب.

ئۆمەير ئىبنى ۋەھب بەدىر ئۇرۇشىدىن ئۆزىنى قۇتقۇزۇپ قايتىپ كەلدى، لېكىن ئوغلى ۋەھبنى مۇسۇلمانلار قولىدا ئەسىر ھالىتىدە قويۇپ قايتىپ كەلدى.

ئۆمەير مۇسۇلمانلارنىڭ ئۆزىنىڭ رەسۇلۇللاھقا يەتكۈزگەن ئەزىيەتلىرى، ساھابىلارغا قىلغان ئازابلىرى تۈپەيلىدىن ئوغلىغا قاتتىق ئازابنى تېتىتىپ قويۇشىدىن ئەنسىرەيتتى.

بىر ئەتىگىنى ئۆمەير كەئبىنى تاۋاپ قىلغىلى ۋە بۇتقا چوقۇنغىلى كېلىپ، تاش يېنىدا ئولتۇرغان، سەفۋان ئىبنى ئۆمەييەنى كۆردى - دە، ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ: خەيرلىك ئەتىگەن! قۇرەيش كاتتىسى! دېدى. سەفۋانمۇ جاۋابەن: خەيرلىك ئەتىگەن! ئەبۇۋەھب! ئولتۇرۇڭ! پاراڭلىشايلى! سۆزلۇشۇش ئارقىلىق ۋاقىتنى تېز ئۆتكۈزگىلى بولىدۇ! دېدى. ئۆمەير سەفۋاننىڭ ئۇدۇلىدا ئولتۇردى، بۇ ئىككەيلەن بەدىر ئۇرۇشىنى، ئۇنىڭدا يۈز بەرگەن قاتتىق مۇسىبەتلەرنى، مۇسۇلمانلار قولىغا چۈشۈپ قالغان ئەسىرلەرنىڭ سانى، مۇسۇلمانلار قىلىچى ئۆلتۈرۋاتقان ۋە چوڭقۇر قۇدۇق يۇتۇپ كەتكەن قۇرەيش كاتتىلىرى توغرىسىدا ئىچ ئاغرىتىشقان ھالدا سۆزلەشتى، بۇ ۋاقىتتا، سەفۋان ئېغىر بىر تىنىۋېلىپ:

ـ ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، بۈندىن كېيىن ياشاشنىڭ ئەھمىيىتى قالمىدى! دېيىشتى. ئۆمەير: ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، راست گەپ قىلدىڭ! دېدى ۋە بىردەملىك سۈكۈتتىن كېيىن: كەئبىنىڭ پەرۋەردىگارى بىلەن قەسەمكى، ئەگەر مېنىڭ تۆلىگۈدەك بولالمىغان قەرزىم ۋە مەندىن كېيىن جاپا تارتىپ قالىدىغان باللىرىم بولمىغان بولسا ئىدى، مەن مۇھەممەدنىڭ قېشىغا بېرىپ ئۇنى ئۆلتۈرۈپ، ئۇنىڭ ئىشىنى توختىتىپ ئۇنىڭ يامانلىقىنى توسقان بولاتتىم! دېدى. ئۇ يەنە ئاستا پىچىرلاپ تۇرۇپ:

ـ ئوغلۇم ۋەھبىنىڭ ئۇلارنىڭ قولىدا بولغانلىقى مېنىڭ مەدىنىگە بېرىشىمغا يامان گۇمان قوزغىيالمايدۇ! دېدى. سەفۋان ئۆمەيرنىڭ بۇ سۆزلىرىنى غەنىمەت بىلىپ، بۇ پۇرسەتنىڭ ئۆتۈپ كېتىشىنى خالىمىدى ـ دە، ئۇنىڭغا قاراپ: ئۆمەير! قانچىلىك قەرزىڭ بولسا مېنىڭ ئۈستۈمگە قويۇپ قوي! مەن ئادا قىلىۋېتەي!... ئەمما، باللىرىڭغا كەلسەك، مەن ئۇلارنى ئۆمۈر بويى مېنىڭ باللىرىمغا قوشۇۋېتەي! مېنىڭ مېلىم كۆپ! ئۇلارنىڭ ھەممىسىگە يېتىدۇ!... دېدى. ئۆمەير: ئۇنداق بولسا، بىزنىڭ بۇ گەپلىرىمىزنى مەخپىي تۇت! ھېچكىمگە دېمىگىن! دېدى. سەفۋانمۇ: سەنمۇ شۇنداق قىلارسەن! دېدى.

ئۆمەير كەئبىدىن چىقتى، ئۇنىڭ قەلبىدە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا قارشى ئاداۋەت ئوتى لاۋۇلدايتتى، ئۇ بەل باغلىغان ئىشنى ئادا قىلىش ئۈچۈن كۈنلەرنى سانىغىلى تۇردى، ئۇ ئۆز سەپىرىدىن بىرەر ئادەمنىڭ گۇمانلىنىشىدىن قورقمايتتى. چۈنكى، قۇرەيشلىك ئەسىرلەرنىڭ ئىگىلىرى ئەسىرلەرنى تۆلەم بېرىپ قۇتقۇزۇپ كېلىشى ئۈچۈن مەدىنىگە بېرىپ كېلىپ تۇراتتى، ئۆمەير قىلىچىنى چاخلىتىپ، زەھەر بىلەن سۇغارتقۇزدى، ئۇلىغىنى تەييارلاپ تەق قىلدۇردى ـ دە، مەدىنىگە يول ئالدى. ئۇنىڭ پۈتكۈل ۋۇجۇدى ئاداۋەت ۋە يامانلىق

بىلەن تولغان ئىدى. ئۆمەر مەدىنىگە يېتىپ كېلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئىزلەپ مەسچىت تەرەپكە ماڭدى، مەسچىت ئىشىكىنىڭ تۈۋىگە كېلىپ ئۇلىغىنى چۆكتۈرۈپ ئۇنىڭدىن چۈشتى، بۇ ۋاقىتتا ئۆمەر ئىبنى خەتتاب (ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن) بىر تۈركۈم ساھابىلار بىلەن مەسچىتنىڭ ئىشىكى ئالدىدا ئولتۇرۇشۇپ، بەدىر ئۇرۇشىنى ۋە ئۇنىڭدىكى شېھىتلەرنى ئەسلەپ، مۇھاجىر ۋە ئەنسارىلارنىڭ قەھرىمانلىقلىرى، ئاللاھنىڭ ئۆزلىرىنى ئۇ يادىمى ئارقىلىق ھۆرمەتلىگەنلىكى ۋە ئۇلارغا دۈشمەنلەرنىڭ خارلىقىنى كۆرسەتكەنلىكى توغرىسىدا سۆزلىشىپ ئولتۇراتتى. ئۆمەر بىر قاراپلا، ئۇلىغىدىن چۈشۈپ قىلىچىنى ئېسىپ، مەسچىت تەرەپكە كېلىۋاتقان ئۆمەيرنى كۆردى ـ دە، ئورنىدىن چاچراپ تۇرۇپ: ماۋۇ ئىت! ئاللاھنىڭ دۈشمىنى ئۆمەيرغۇ!؟ ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، ئۇ بۇ يەرگە يامانلىق ئۈچۈنلا كەلگەن! بىز مەككىدىكى چاغلىرىمىزدا مۇشۇ ئىتلارنىڭ بىزگە جاسۇسلىقى ۋە شۇنداقلا بەدىر ئۇرۇشىدىن ئىلگىرى بىزگە قويۇلغان جاسۇسى ئىدى! دېدى ۋە يېنىدىكى كىشىلەرگە: سىلەر رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا بېرىپ ئۇنىڭ يېنىدا تۇرۇڭلار! ماۋۇ ئالدامچى نىجىسنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا زىيان يەتكۈزۈشىدىن ئاگاھ بولۇڭلار! دېدى ۋە ئالدىراپ كېلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا: ئى رەسۇلۇللاھ! ئاللاھنىڭ دۈشمىنى ئۆمەير ئىبنى ۋەھب! ئۇ قىلىچىنى ئېسىپ كەپتۇ! ئۇنى يامانلىقنى ئويلاپ كەلدىمكىن دەيمەن! دېدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆمەرگە: ئۇنى قېشىمغا كىرگۈزىۋەت! دېدى. ئۆمەر ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ، ياقىسىدىن تۇتتى ۋە قىلىچىنىڭ يېپى بىلەن بوينىدىن باغلاپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تەرەپكە ئېلىپ كەلدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ئەھۋالنى كۆرۈپ، ئۆمەرگە: ئۇنى قويىۋەت! دېۋىدى، ئۆمەر ئۇنى قويۇپ بەردى، ئاندىن رەسۇلۇللاھ ئۆمەرگە: كەينىڭگە يان! دېۋىدى ئۇ كەينىگە ياندى، ئاندىن

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆمەيرگە قاراپ: ئۆمەير! يېقىن كەل! دېۋىدى، ئۇ يېقىن كېلىپ خەيرلىك ئەتىگەن! دەپ سالام بىرۋىدى (بۇ سالام ئەرەبلەرنىڭ جاھىلىيەت دەۋرىدىكى سالىمى ئىدى)، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئۆمەير! ئاللاھ بىزنى سېنىڭ سالىمىڭدىن ياخشى سالام بىلەن ھۆرمەتلىدى، ئاللاھ بىزنى ھۆرمەتلىگەن سالام ـ «ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم» دۇر، ئۇ جەننەت ئەھلىنىڭ سالىمىدۇر! دېدى، ئۆمەير: ئاللاھ بىلەن قەسەم! سەنمۇ بىزنىڭ سالىمىمىزدىن يىراق ئەمەس! ئۇ سالامغا تېخى ئەمدى يەتتىڭ! دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئى ئۆمەير! بۇ يەرگە نېمە دەپ كەلدىڭ؟ دەپ سورىدى، ئۆمەير: سىلەرنىڭ قولۇڭلاردىكى ئەسىرنى قۇتقازغىلى كەلدىم! ماڭا ئېتىبار قىلىڭلار! دېدى. رەسۇلۇللاھ: ئۇنداقتا، مۆرەڭدىكى قىلىچنى نېمىگە ئېلىپ كەلدىڭ؟ دېدى، ئۆمەير: مەن بۇ قىلىچنى يامانلىقنى ئويلاپ ئېلىپ كەلگەن بولسام الله بۇ قىلىچنى ئەڭ سەت قىلىچلاردىن قىلسۇن!... دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: راست گەپ قىل! قىلىچنى نېمىگە ئېلىپ كەلدىڭ؟ دېدى. ئۆمەير: يۇقىرىقى ئىش ئۈچۈن ئېلىپ كەلدىم! دېدى. رەسۇللاھقا ياق! سەن سەفۋان بىلەن تاش تۈۋىدە ئولتۇرۇپ قۇرەيش ئۆلۈكلىرىنىڭ قۇدۇققا چۈشۈپ كەتكەنلىرىنى ئەسلىدىڭلار! ئاندىن سەن، ئەگەر ئۈستۈمدە قەرزىم ۋە بالىلىرىم بولمىغان بولسا، مەن مۇھەممەدنى ئۆلتۈرگىلى چىقاتتىم! دېدىڭ، ئاندىن سەفۋان: سېنىڭ قەرزىڭ ۋە بالىلىرىڭنى، مېنى ئۆلتۈرۈش بەدىلىگە ئۇز ئۈستىگە ئالدى، سەن بىلەن بۇ ئىشلار ئوتتۇرىسىدا ئاللاھ بار! دېدى. ئۆمەير بىردەم ھودۇقۇپ قېلىپ: سېنىڭ ھەق پەيغەمبەرلىكىڭگە گۇاھلىق بېرىمەن دېدى، ۋە ئارقىدىنلا: ئى رەسۇللاھ! بىز سەن ئېلىپ كەلگەن ئاسمان خەۋەرلىرىنى ساڭا چۈشۈرۈلگەن ۋەھيىلەرنى يالغان دەپتىمىز! لېكىن سەفۋان بىلەن بولغان سۆزىمىزنى ئىككىمىزدىن باشقا ھېچكىم بىلمەيتتى! ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، بۇ سۆزلەرنى

www.munber.org

ساڭا ئاللاھ ئىلىپ كەلگەنلىكىگە ئىشەندىم! مېنى ئىسلام دىنىغا باشلاش ئۈچۈن سېنىڭ قېشىڭغا ئىلىپ كەلگەن ئاللاھقا مىڭ مەرتىبە شۈكرى! دېدى ۋە «بىر ئاللاھتىن باشقا ئىلاھ يوق! مۇھەممەد ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى» دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلارغا: بۇرادىرىڭلارغا دىندىن مەلۇمات بېرىڭلار! ئۇنىڭغا، قۇرئان ئۆگىتىپ قويۇڭلار! ئۇنىڭ ئەسىرىنى قويۇپ بېرىڭلار! دېدى. مۇسۇلمان ئۆمەيرنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىغا خۇشال بولۇشتى، ھەتتا ئۆمەر ئىبنى خەتتاب مۇنداق دەيدۇ: «ئۆمەير، رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا كەلگەن چېغىدا ماڭا توڭگۇز ئۇنىڭدىن سۆيۈملۈكرەك ئىدى، مانا بۈگۈن ئۇ ماڭا بەزى ئوغۇللىرىمدىن سۆيۈملۈك بولۇپ كەتتى!».

ئۆمەير ۋۇجۇدىنى ئىسلام تەلىماتلىرى بىلەن پاكلاپ، دىلىنى قۇرئان نۇرى بىلەن تولدۇرۇپ: مەككە ۋە مەككىدىكى كىشىلەرنى ئۇنتۇلدۇرغىدەك دەرىجىدە ھاياتىنىڭ گۈزەل ۋە باياشات كۈنلىرىنى ئۆتكۈزىۋاتقان ۋاقتىتا، سەفۋان شېرىن خىياللارنى سۈرۈپ قۇرەيشلەر ئىچىدە: سىلەرگە پات يېقىندا كېلىدىغان ۋە بەدىر ۋەقەسىنى ئۇنتۇلدۇرىدىغان چوڭ خەۋەردىن بېشارەت بېرەي! دەپ جار سېلىپ يۈرەتتى، سەفۋان ئۇزۇن مۇددەت كۈتۈپ تۇردى، ئۇنىڭ كۆڭلىگە بىئاراملىق ئاستا ـ ئاستا كىرىشكە باشلىدى، ھەتتا ئۇ پۈتى كۆيگەن توخۇدەك تۇرالماس بولۇپ قالدى، يولۇچىلاردىن ئۆمەير توغرىلىق سورىغان بولسىمۇ، ھېچكىمدىن قانائەتلىنەرلىك جاۋابقا ئېرىشەلمىدى، بىر كۈنى بىر يولۇچى كېلىپ، ئۆمەير مۇسۇلمان بوپتۇ! دېدى. سەفۋانغا بۇ خەۋەر يەر تەۋرىتىلگەندەك تۇيۇلدى. چۈنكى، يەر يۈزىدىكى بارلىق كىشىلەر مۇسۇلمان بولسىمۇ، ئۆمەيرنى مۇسۇلمان بولمايدۇ، دەپ ئويلايتتى.

ئەمما ئۆمەير دىندىن خەۋەردار بولۇپ، قۇرئاندىن ئۆزىگە ئاسان كەلگەنلىرىنى يادا ئالدى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ

www.munber.org

يېنىغا كېلىپ، ئى رەسۇلۇللاھ! مەن ئۇزۇن زامانلاردىن بۇيان ئاللاھنىڭ نۇرىنى ئۆچۈرۈشكە ئۇرۇنۇپ كەپتىمەن! ئىسلام دىنىغا كىرگەن كىشىلەرگە يەتكۈزگەن ئەزىيىتىم بەك قاتتىق بوپتۇ! ئەمدى مەن مەككىگە بېرىپ قۇرەيش خەلقىنى ئاللاھ ۋە ئاللاھنىڭ رەسۇلى تەرەپكە چاقىرىشىمغا يول رۇخسەت بېرىشىڭنى ئۈمىد قىلىمەن! ئەگەر ئۇلار ئىسلام دىنىنى قوبۇل قىلسا نېمە دېگەن ياخشى بولاتتى - ھە!؟ ئەگەر يۈز ئۆرۈسە، مەن بۇرۇن سېنىڭ ساھابىلىرىڭغا ئەزىيەت يەتكۈزگەندەك، ئۇلارنىڭ دىنىغىمۇ ئەزىيەت يەتكۈزىمەن! دېدى. رەسۇلۇللاھ ئۆمەيرگە رۇخسەت قىلدى، ئۆمەر مەككىگە قايتىپ سەفۋاننىڭ ئۆيىگە كېلىپ: ئى سەفۋان! سەن مەككە رەھبەرلىرىدىن ۋە قۇرەيشلەرنىڭ ئەقىللىقلىرىدىن بىر، سىلەر ئېلىپ بېرىۋاتقان - تاشقا ئىبادەت قىلىش، قۇربانلىق قىلىش ئىشلىرىنى ئەقىلدە دىن بولۇشقا لايىق دەپ ئاللاھنىڭ ئەلچىسى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىمەن! دېدى، ئۆمەير مەككىدە تۇرۇپ كىشىلەرنى دىنغا چاقىرىشقا باشلىدى، ئۇنىڭ قولى بىلەن نۇرغۇن كىشىلەر مۇسۇلمان بولدى، ئاللاھ ئۆمەير ئىبنى ۋەھبىگە كۆپلەپ رەھمەت ئاتا قىلسۇن! ئۇنىڭ قەبرىسىنى نۇرلاندۇرۇۋەتسۇن ئامىن!

www.munber.org

بەرا ئىبنى مالىك ئەنسارى

بـــــەرا ئىبـــــنى مــــالىكنىڭ
قەيســــــــەرلىكى بىلـــــــــەن
ئەسكەرلىرىنىڭ ھالاك بولۇپ
كەتمەسلىكى ئۈچۈن ئۇنى
مۇسۇلمانلار قوشۇنغا باشلىق
قىلماڭلار!

ـ ئۆمەر ئىبنى خەتتاب

ئۇ جاچىلىرى چۇۋۇق، ئۇستى ـ بېشىنى چاڭ باسقان، ئۇرۇق ـ ئاۋاق، كۆزىگە ئاسان چېلىقمايدىغان كىشى ئىدى.

لېكىن ئۇ شۇنداق تۇرۇقلۇق، جەڭچىلەر بىلەن بىللە ئۇرۇش مەيدانلىرىدا ئۆلتۈرگەن دۈشمەنلىرىدىن سىرت، يەكمۇ يەك چۈشۈشتىلا، مۇشرىكلاردىن يۈزنى ئۆلتۈرگەن، ئۇ جۈرئەتلىك، باتۇر، قەيسەر، كىشى بولۇپ، ئۆمەر ئىبنى خەتتاب ئۇنىڭ توغرىسىدا، قول ئاستىدىكى ئەمەلدارلىرىغا: «ئۇنىڭ قەيسەرلىكى بىلەن قوشۇنلىرىنىڭ ھالاك بولۇپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن، مۇسۇلمانلار قوشۇنغا ئۇنى قوماندان قىلماڭلار! دەپ خەت يازغان ئىدى. مانا بۇ رەسۇلۇللاھنىڭ خادىمى، ئەنەس ئىبنى مالىكنىڭ قېرىندىشى، بەرا ئىبنى مالىكنىڭ سۈپىتىدۇر.

ئەگەر مەن بەرا ئىبنىنىڭ قەھرىمانلىقلىرى توغرىسىدا سۆزلەپ بەرمەكچى بولسام، سۆزىم ئۇزۇراپ كېتىشى مۇمكىن، شۇڭا مەن سىلەرگە ئۇنىڭ ئىش ـ ئىزلىرىدىن بىرنىلا سۆزلەپ بېرىشنى توغرا كۆردۈم، بۇ بەرانىڭ باشقا ئىش ـ ئىزلىرىدىنمۇ قانداقلىقى توغرۇلۇق خەۋەردار قىلىدۇ.

www.munber.org

بۇ ۋەقە پەيغەمبىرىمىزنىڭ ۋاپات بولۇشى ۋە روھى دۇنياغا قوشۇلۇشىنىڭ دەسلەپكى سائەتلىرىدىن باشلىنىدۇ، بۇ ۋاقىتتا، ئەرەب قەبىلىلىرى، ئىسلامغا دەسلەپتە گۇرۇھ ـ گۇرۇھ بولۇپ كىرگەندەك، ئۇنىڭدىن يەنە گۇرۇھ ـ گۇرۇھ بولۇپ چىقىۋاتقان، ھەتتا مەككە ـ مەدىنە ۋە باشقا جايلاردىن ئاللاھ دىلىنى ئىمان بىلەن مۇستەھكەم قىلغان بىر بۆلۈك جامائەتلەردىن باشقا، ھېچكىم ئۆز دىنىدا قالمىغان بىر چاغ ئىدى.

ئەبۇبەكرى سىددىق (ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) قارىغۇلارچە ھالاك قىلىۋاتقان بۇندىاق پىتنىگە، مۇستەھكەم تاغ تەۋرىمىگەندەكلا بەرداشلىق بەردى ۋە مۇھاجىر ـ ئەنسارىلاردىن قوشۇن ـ قوشۇن قىلىپ ئەسكەر تەييارلىدى ۋە بۇ قوشۇن قوماندانلىرىغا بىردىن بايراق تۇتقۇزۇپ ئۇلارنى دىندىن يېنىۋالغانلارنى ھەق يولغا قايتۇرۇش، دىننى ئۆزگەرتكۈچىلەرنى قىلىچنىڭ بىشى ئارقىلىق ئىسلامغا قايتۇرۇپ كېلىش ئۈچۈن ئەرەب يېرىم ئارىلىنىڭ ھەر قايسى تەرەپلىرىگە ئەۋەتتى.

دىندىن يېنىۋالغۇچىلارنىڭ كۈچ جەھەتتە ئەڭ كۈچلۈكى ۋە سانى ئەڭ كۆپ بولغىنى، «يالغانچى مۇسەيلىمە» نىڭ يۇرتداشلىرى بولغان، بەنى ھەنىفە قەبىلىسى ئىدى. مۇسەيلىمەنىڭ ئەتراپىغا، قەۋمى ئىچىدىن ۋە ئۇنىڭ قوي‍رۇقچىلىرىدىن بولۇپ ۋەھشى ئۇرۇشقاقلاردىن جەمئى **40000** كىشى جۇغلانغان ئىدى.

ئۇلارنىڭ كۆپىنچىسىنىڭ مۇسەيلىمەگە، ئىمانى يوق بولۇپ يۇرتۋازلىق قىلىپلا ئەگەشكەن ئىدى، ئۇلارنىڭ بەزىسى ھەتتا: مەن مۇسەيلىمەنىڭ يالغانچى، مۇھەممەدنىڭ راستچىل ئىكەنلىكىنى بىلىمەن! لېكىن بىزگە مۇزەررىنىڭ راستچىل كىشىسىدىن رەبىئەنىڭ يالغانچىسى ياخشىراق! دېيىشكەن ئىدى.

www.munber.org

مۇسەيلىمە، مۇسۇلمانلار قوشۇنىدىن ئىكرىمە ئىبنى ئەبۇجەھل قوماندانلىقىدىكى دەسلەپكى قوشۇننى مەغلۇپ قىلىپ ئارقىغا چېكىندۈردى، ئەبۇبەكرى مۇسەيلىمەگە قارشى خالىد ئىبنى ۋەلىد باشچىلىقىدىكى ئىككىنچى قوشۇننى ئەۋەتتى بۇ قوشۇنغا، ئەنسارى ۋە مۇھاجىرلاردىن بولۇپ ساھابىلارنىڭ سەرخىللىرى توپلانغان ئىدى، بۇلارنىڭ ئالدىنقى سېپىدا، بەرا ئىبنى مالىك ۋە مۇسۇلمانلاردىن بىر تۈركۈم باتۇر كىشىلەر بار ئىدى.

ئىككى گۇرۇھ نەجدىدىكى يەمامە زېمىندا ئۇچرىشىپ قالدى، ئۇزاق ئۆتمەيلا مۇسەيلىمە ۋە ئۇنىڭ ئادەملىرىنىڭ قارشىلىقى كۈچىيىپ، مۇسۇلمان قوشۇنلىرىنىڭ ئاياغ ئاستىدىكى زېمىن تەۋرىدى، ئۇلار ئورۇنلىرىدىن يۆتكىلىشكە باشلىدى، ھەتتا مۇسەيلىمە قوشۇنى خالىد ئىبنى ۋەلىدنىڭ بارارگاھىغىچە بۆسۈپ كىرىپ، ئۇنىڭ قوزۇقلىرى بىلەن قوشۇپ يۇلۇپ تاشلىدى مۇبادا بىر ئادەم قۇتقۇزىۋالمىغان بولسا خالىدنىڭ ئايالىنىمۇ ئۆلتۈرۈۋەتكىلى تاس قالغان ئىدى.

بۇ ۋاقىتتا مۇسۇلمانلار ناھايىتى چوڭ بىر خەتەرنىڭ بارلىقىنى، ئۆزلىرىنىڭ مۇسەيلىمە ئالدىدا مەغلۇپ بولۇپ قالسا، بۇندىن كېيىن ئىسلام دىنىنىڭ قايتا باش كۆتىرەلمەيدىغانلىقىنى، ئەرەب يېرىم ئارىلىدا شېرىكسىز بىر ئاللاھقا ئىبادەت قىلىنمايدىغانلىقىنى تونۇپ يەتتى. خالىد: قوشۇننى قايتا تەرتىپكە سالدى، مۇھاجىر ۋە ئەنسارىلارنى باشقا مۇسۇلمان ئەۋلادلىرىدىن ئايرىدى. ئۇرۇشتا ھەربىر گۇرۇھنىڭ جەڭگىۋارلىقى بىلىنىشى ئۈچۈن، ھەممە قەبىلىدىكى كىشىلەرنى بىر يەرگە يىغىپ، ھەر بىرىگە بىردىن بايراق تۇتقۇزدى.

ئىككى تەرەپ ئوتتۇرىسىدا قاتتىق ئۇرۇش تۈگمىنى ئايلىنىشقا باشلىدى، بۇندىن بۇرۇن مۇسۇلمانلار بۇنداق قاتتىق جەڭ قىلىپ باقمىغان ئىدى. مۇسەيلىمەنىڭ ئەسكەرلىرى ئۇرۇش مەيدانىدا،

www.munber.org

مۇستەھكەم تۇردى، مۇسۇلمانلارمۇ ئادەتتىن تاشقىرى باتۇرلۇقلارنى كۆرسەتتى، ناۋادا شۇ باتۇرلۇقلارغا ئاتىلىپ بولاتتى شېئىر يېزىلسا ئىنتايىن گۈزەل بىر قىسسە پۈتۈپ چىققان بولاتتى، مانا بۇ كىشى ئەنسارىلار بايرىقىنى كۆتۈرگۈچى سابىت ئىبنى قەيس ئۇ بۇرۇنلا تەييارلىق قىلىپ، ئۆزىنى كېپەنلىۋالغان، ئۆزىگە زېمىندا يەرلىك كولاپ بولغان، تىزىغىچە يەرگە چۆكۈپ، شۇ يەردە مۇستەھكەم تۇرۇپ قوشۇننىڭ بايرىقى ئاستىدا شېھىت بولۇپ يېقىلغۇچە جەڭ قىلغان.

بۇ ئۆمەر ئىبنى خەتتابنىڭ بىر تۇغقىنى زەيد ئىبنى خەتتاب، (ئاللاھ ئۇ ئىككىسىدىن رازى بولسۇن!): مۇسۇلمانلارغا مۇنداق دەپ توۋلايدۇ:

ئى خالايىق! ئېغىز چىشلىرىڭلارنى چىڭ چىشلەڭلار! دۈشمەنلىرىڭلارغا قىلىچ ئۇرۇڭلار! قەدەممۇ قەدەم ئىلگىرلەڭلار! ئى خالايىق! ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، مەن بۇ سۆزۈمدىن كېيىن ھەتتا مۇسەيلىمە مەغلۇپ بولغۇچە، ئاللاھ مېنى ئۆز دەرگاھىغا ئالغۇچە، ھەرگىز سۆزلىمەيمەن! مەن بۇنىڭغا قەسىمىمنى دەلىل قىلىمەن، دېدى ـ دە، سەپكە ئېتىلىپ كىرىپ تاكى شېھىت بولغۇچە جەڭ قىلدى.

مانا بۇ ئەبۇھۇزەيفەنىڭ ئازاد قىلىۋەتكەن قۇلى سالىم، ئۇ مۇھاجىرلارنىڭ بايرىقىنى كۆتۈرگەن ئىدى. ئۇنىڭ قەۋمى ئۇنىڭ ئاجىز كېلىشىدىن ياكى مەغلۇب بولۇپ كېتىشىدىن قورقۇپ ئۇنىڭغا: بىز سېنىڭ تۇپەيلىڭدىن بىزگە مەغلۇبىيەت كېلىشىدىن قورقىمىز! دېگەندە، سالىم: ئەگەر سىلەر مېنىڭ تۇپەيلىمدىن مەغلۇبىيەتكە ئۇچرىساڭلار، مەن قۇرئان يادلىغان كىشىنىڭ ئەڭ ئەسكىسى بولۇپ قالامدىم؟ دەيدۇ ـ دە، ئاللاھنىڭ دۈشمەنلىرىگە باتۇرلارچە ئېتىلىپ جەڭ قىلىپ شېھىت بولىدۇ.

www.munber.org

لېكىن بەرا ئىبنى مالىكنىڭ باتۇرلىقى بۇلارنىڭ باتۇرلۇقلىرىدىن تۆۋەن بولدى. (ئاللاھ ئۇلارنىڭ ھەممىسىدىن رازى بولسۇن!) چۈنكى خالىد جەڭ مەيدانىنىڭ تازا قىزىرىپ كەتكەنلىكىنى كۆرگەن ۋاقىتتا بەرا ئىبنى مالىكقا قاراپ:

— «ئى ئەنسارىلار گۇرۇھى! ئى ئەنسارى يىگىت! قەۋمىڭگە قارا! دېگىنىدە، بەرا ئىبنى مالىك قەۋمىگە قاراپ ۋاقىردى: — «ئى ئەنسارىلار گۇرۇھى! سىلەردىن ھېچكىم بۇگۈندىن باشلاپ مەدىنىگە قايتىشنى ئويلىمىسۇن! سىلەرگە بۇگۈندىن كېيىن مەدىنە يوق! پەقەت بىر ئاللاھ! ئاندىن جەننەت بار!... »[1]

---

[1] تەھلىل: مانا بۇ مەدىنىلىك بەرا ئىبنى مالىك ئەنسارىنىڭ جەڭ مەيدانىدا ۋۇجۇدىدىن پارتلاپ چىققان ساغلام ئەقىدىسىنىڭ نامايەندىسى، بەرا ئىبنى مالىكمۇ، باشقىلارغا ئوخشاشلا ئادەمنىڭ ئەۋلادى، ئۇنىڭدىكى روھ، ئېقىۋاتقان قانمۇ باشقىلارغا ئوخشاشلا، ئۇمۇ ھاياتلىقنى سۆيىدىغان، ئاتا - ئانىسىنى سۆيىدىغان، مۇھەببىتى بار، راھەت - پاراغەتنىڭ تەمىنى بىلىدىغان، ھېسسىياتقا ئىگە ئادەم، ئەمما ئۇ بۇلارنى الله نىڭ رازىلىقى ۋە ئۇنىڭ نەتىجىسى ئالدىدا ھېچ نەرسىگە ئەرزىمەيدىغانلىقىنى، ئەسلىگۇچە قىممىتى يوقلۇقىنى، ھەقىقىي مۇسۇلمانلارنىڭ ئەسلەيدىغىنى - پەقەت بىر الله ، ئاندىن مەڭگۈلۈك بەخت يۇرتى جەننەت ئىكەنلىكىنى ئېيتىدۇ. مانا بۇ ھەقىقىي مۇسۇلماننىڭ نىشانى! پائالىيەت

www.munber.org

دېگىنىچە، مۇشرىكلارغا ئېيتىلدى، ئەنسارىلارمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىرگە ئېيتىلدى، سەپلەرنى يېرىپ مېڭىپ ئاللاھنىڭ دۈشمەنلىرى بېشىدا قىلىچلارنى ئويناتقىلى تۇردى، ھەتتا مۇسەيلىمە ۋە ئۇنىڭ قويرۇقچىلىرىنىڭ قەدەملىرى تەۋرەپ كەتتى، ئۇلار مۇشۇ كۈندە، ئۆلگەن كىشىنىڭ كۆپلىكىدىن تارىختا ”ئۆلۈم باغچىسى“ دەپ ئاتالغان باغچىغا مۆكۈۋالدى.

”ئۆلۈم باغچىسى“ مۇشۇ ئەتراپتىكى باغچىلارغا نىسبەتەن، تاملىرى ئېگىز قىلىپ قوپۇرۇلغان باغچا بولۇپ، مۇسەيلىمە تۈمەنىمىڭ ئەسكىرى بىلەن باغچا ئىشىكىنى مەھكەم تاقىۋېلىپ، ئۇنىڭ ئېگىز تاملىرى بىلەن قوغدالغان ئىدى، ئۇلار باغچا ئىچىدىن ئوق ياغدۇرۇشقا باشلىدى، ئوق مۇسۇلمانلار ئۈستىگە يامغۇردەك چۈشەتتى.

بۇ ۋاقىتتا مۇسۇلمانلارنىڭ قەھرىمانى، باتۇر بەرا ئىبنى مالىك ئالدىغا چىقىپ، ئى قەۋمىم! مېنى قالقان ئۈستىدە قويۇپ، قالقاننى نەيزە بىلەن كۆتۈرۈپ مېنى سېپىل ئىشىكىگە يېقىن قىلغان ھالدا

بۈگۈنكى ئىسلاھات - بۇرۇنقى كىشىلەر ئىسلاھ قىلىنغان ئامىللار بىلەنلا ئەمەلگە ئاشىدۇ، بۇرۇنقىلار ئىسلام سىياسىتى ئۇلۇغلۇق، كۈچ - قۇۋۋەت، ئىززەت - ئابرۇيغا ئىگە بولغان ۋە ئىسلام پرىنسىپى بويىچە مېڭىپ مەدەنىيەت، ئەخلاق جەھەتتە، يۈكسەكلىككە ئېرىشكەن بولسا، بۈگۈنكى كىشىلىرىمىز پەقەت، تۆنۈگۈنكىلەرنىڭ يولى بىلەن مېڭىپ، قۇربان بېرىشتىن قورقمىغاندا، ئۆزىگە تېگىشلىك ئۇلۇغلۇق، كۈچ - قۇدرەت، مۇستەھكەم تېررىتورىيە، مال - دۇنيا، ئىززەت - ئابرۇي، ھوقۇق، دۇنيا ۋە ئاخىرەتنىڭ بەخت - سائادىتى قولغا كېلىپ، **الله** كىشىلەر ئۈچۈن چىقارغان ئۈممەتنىڭ ئەڭ ياخشىسى مەيدانغا كېلىدۇ، **الله** ئۈممەتلىرىگە توغرا رەھبەرلىك قىلغان خەلىپە ئۆمەر ئىبنى خەتتابتىن رازى بولسۇن! ئۇ مۇنداق دەيدۇ: «بىز **الله** ئىسلام ئارقىلىق ئۇلۇغلۇققا ئېرىشتۈرگەن كىشىلەرمىز بىز ناۋادا **الله** ئۇلۇغ قىلغان يولدىن باشقىسى بىلەن ئۇلۇغلۇق تەلەپ قىلساق **الله** بىزنى خار قىلىدۇ!» (ئىمام ھاكىم رىۋايىتى).

- مەرھۇم شائىر مۇھەممەد ئىبقال مۇنداق دەيدۇ:

ئىمان بولمىسا بولماس ئامانلىق،
بولمىسا دىن بولماس ھاياتلىق.
كىم بولسا دىنسىزلىق ھاياتقا رازى،
كېلىدۇ ئۇنىڭغا تېزلا زاۋاللىق.

سىپىل ئىچىگە تاشلاڭلار! مەن ياكى شېھىت قىلىنىمەن، ياكى بولمىسا، سىلەرگە باغچىنىڭ ئىشىكىنى ئېچىپ بېرىمەن! دېدى.

كۆزنى يۇمۇپ ئاچقىچە ئارىلىقتا، بەرا ئىبنى مالىك قالقان ئۈستىدە ئولتۇردى، ئۇ ناھايىتى يېنىك ئىدى، ئۇنى ئونلارچە نەيزە ئۈستىدە كۆتۈرۈپ باغچا ئىچىدىكى تۈمەنمىڭ ئەسكەر ئارىسىغا تاشلىدى، بەرا ئىبنى مالىك ئۇلار ئارىسىغا خۇددى گۈلدۈرمامىدەك چۈشتى ۋە ئۇلار بىلەن ئىشىك ئالدىدا ئۇرۇشۇپ، قىلىچىنى ئۇلارنىڭ گەدەنلىرىدە ئويناتتى، ئاخىرى كاپىرلاردىن يۈز نەچچىنى ئۆلتۈرۈپ ئىشىكنى ئېچىۋەتتى، ئۇنىڭ بەدىنىگە ئوقيا ئېتىلغان، قىلىچ ئۇرۇلغان بولسۇن جەمئىي **80** نەچچە يەردە ئېغىر جاراھەت ئىزى بار ئىدى. مۇسۇلمانلار بۇ ئۆلۈم باغچىسىغا تۇشمۇ تۇشتىن ئېتىلىپ كىرىپ قىلىچلىرىنى باغچا تاملىرى بىلەن پاناھلىنىۋالغان مۇرتەدلەرنىڭ باشلىرىدا ئويناتتى، ئۇلاردىن **20** مىڭ ئادەمنى ئۆلتۈردى، مۇسەيلىمەنى تۇتۇۋېلىپ ئۇنىمۇ ئۆلتۈرۈپ تاشلىدى.

بەرا ئىبنى مالىك ـ داۋالاتقىلى ياتقىغا ئېلىپ كېلىندى، خالىد ئۇنىڭ جاراھىتىنى داۋالىتىش ئۈچۈن ئۇنىڭ يېنىدا بىر ئاي ئادەم تۇرغۇزدى، ئاللاھ ئۇنىڭغا شىپالىق بەردى ۋە مۇسۇلمانلار قوشۇنىغا ئۇنىڭ قولى بىلەن ياردەم بەردى.

بەرا ئىبنى مالىك ـ ”ئۆلۈم باغچىسىدا“ ئۆتۈپ كەتكەن شېھىتلىق پۇرسىتىگە ھەمىشە تەلپۈنۈپ تۇردى، ئۆزىنىڭ بۇ چوڭ ئۈمىدىنىڭ ئەمەلگە ئېشىشى ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئۇچرىشىش ئۈچۈن ئىشتىياق باغلاپ، ئۇرۇشلارغا ئارقىمۇ ئارقا چۆكۈشكە باشلىدى، ئاخىرى، پارس شەھىرىدىكى ”تۇستەر“ نى ئىشغال قىلىدىغان كۈنى، پارسلىقلار ئېگىز قەلئەلەرنىڭ بىرىگە كىرىۋالدى، مۇسۇلمانلار ئۇلارنى مۇھاسىرىگە ئېلىۋېلىپ، خۇددى بىلەيزۈك ـ بىلەكنى قامىۋالغاندەك، قورشاۋالغان ئىدى مۇھاسىرىگە

www.munber.org

ئېلىش ۋاقتى ئۇزۇنغا سوزۇلغانسېرى پارسلىقلارغا ئېغىرچىلىق قاتتىقلاشتى، ئۇلار قەلئە تاملىرىدىن زەنجىرلەرنى تاشلىغىلى تۇردى، زەنجىرلەرنىڭ ئۇچلىرىغا ئوت بىلەن قىزىتىلغان ئۆتكۈر پولات قارماقلار ئېسىلغان بولۇپ، چوغدىنمۇ بەكرەك لاۋۇلدايتتى، قارماقلار مۇسۇلمانلارنىڭ بەدەنلىرىگە چوقۇلۇپ ئۇلار قەلئە تەرەپكە كۆتۈرۈپ كېلەتتى، قارماقتا ئىلىنىپ قالغانلار يا ئۆلەتتى، يا چالا ئۆلۈك بولاتتى، قارماقلاردىن بىرى، بەرا ئىبنى مالىكنىڭ قېرىندىشى ئەنەس ئىبنى مالىكقا سانچىلدى ـ دە، ئۇنى يۇقىرى كۆتۈردى، بەرا ئىبنى مالىك بۇنى كۆرۈپ دەرھال قەلئە تېمىغا ياماشتى ۋە قېرىندىشىنى كۆتۈرۈۋالغان زەنجىرگە ئېسىلدى. ئۇ قېرىندىشىنىڭ بەدىنىدىن قارماقنى چىقىرىشقا ئۇرۇندى، ئۇنىڭ قوللىرى كۆيۈپ تۈتۈن چىقىشقا باشلىدى، ئۇ قېرىندىشىنى قۇتۇلدۇرمىغىچە بولدى قىلمىدى، ئۇنىڭ قولى گۆشسىز سۆڭەككە ئايلىنىپ قالغاندىن كېيىن زېمىنغا چۈشتى، بۇ ئۇرۇشتىمۇ بەرا ئىبنى مالىك شېھىتلىكنى رىزىق قىلىپ بېرىشنى سورىدى، ئاللاھ ئۇنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلدى، ئۇ ئاللاھقا ئۇچرىشىشقا قىزىققان ھالدا شېھىت بولۇپ يىقىلدى.

ئاللاھ جەننەتتە، بەرا ئىبنى مالىكنىڭ يۈزىنى نۇرلاندۇرۇۋەتسۇن! ئۇنىڭ كۆزىنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ جامالىغا قاندۇرسۇن! ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن! ۋە ئۇنىمۇ رازى قىلسۇن ئامىن!!!

www.munber.org

ئۇممۇسەلىمە

سىز، ئۇممۇسەلىمەنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى بىلەمسىز؟! ئۇنىڭ ئاتىسى مەخزۇخ قەبىلىسىنىڭ پىشقەدەم رەھبەرلىرىدىن ۋە ئەرەبلەرنىڭ ئىچىدە سېخى دەپ ئاتالغانلارنىڭ بىرى بولۇپ، كىشىلەر ئۇنى يولۇچىلارغا ئوزۇق بەرگۈچى دېيىشەتتى. چۈنكى، ئۇنىڭ يۇرتىنى نىشان قىلىپ كەلگەن ياكى ئۇنىڭ بىلەن ھەمسۆھبەت بولۇشقا ماڭغان ھەرقانداق كىشى ئۇزۇق ئالمايتتى.

ئۇممۇ سەلىمەنىڭ يولدىشى ـ ئابدۇلئەسەتنىڭ ئوغلى، ئابدۇللاھ بولۇپ، ئىسلامغا دەسلەپكى قەدەمدە كىرگەن **10** كىشىنىڭ بىرى ئىدى. ئۇنىڭدىن بۇرۇن، ئەبۇبەكرى ۋە بارماق بىلەن سانىغۇدەكلا بىر قانچە كىشى ئىسلامغا كىرگەن ئىدى.

ئۇممۇسەلەمنىڭ ئۆزىنىڭ ئىسمى ھىندى بولۇپ، ئۇممۇسەلىمە (سەلىمەنىنىڭ ئانىسى) دەپ لەقەم قويۇلغان ئىدى، شۇڭا ئۇ لەقىمى بىلەن چاقىرىلىپ كەلگەن.

ئۇممۇسەلىمە ـ ئېرى بىلەن بىرگە مۇسۇلمان بولغان. شۇنداقلا ئىسلامغا بۇرۇن كىرگەنلەردىن ئىدى. ئۇنىڭ ۋە ئېرىنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىق خەۋىرى تارقىلىشى بىلەنلا. قۇرەيشلىكلەر ئەنسىرەشكە باشلىدى ۋە ھەم ئۇ ئىككىسىگە قاتتىق تاشلارنى ئېتىپ، ئېغىر ئەزىيەتلەر يەتكۈزگەن بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ ئىمانى تەۋرىنىپ قىلچە ئىككىلىنىپ قالمىدى.

ئىككەيلەنگە يەتكەن ئەزىيەت بەك قاتتىق بولغان مەزگىللەردە پەيغەمبىرىمىز ساھابىلارنى ھەبەشىستانغا ھىجرەت قىلىشقا رۇخسەت قىلدى، بۇ ئىككەيلەن مۇھاجىرلارنىڭ ئالدىدا ماڭدى.

www.munber.org

بۇ ئىككىسى چىرايلىق ئۆيىنى، يۇقىرى بولغان مەنسەپ ئابرۇيىنى يىقىن ئۇرۇق - تۇغقانلىرىنى، يۇرتداشلىرىنى، اللّٰه تائالانىڭ رازىلىقى ئۈچۈن قايرىپ قويۇپ، ھەممىنى مەككىدە تاشلاپ قويۇپ، غېرىپ - مۇساپىرلىق يۇرتىغا يول ئالدى.

ئۇممۇسەلىمە ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى، ھەبەشىستان پادىشاھى - نەجاشىنىڭ (اللّٰه ئۇنىڭ يۈزىنى جەننەتتە نۇرلاندۇرۇۋەتسۇن!) ھىمايىسىگە ئېرىشكەن تۇرۇقلۇق، ۋەھىي چۈشكەن ئورۇنغا ۋە توغرا يول مەنبەسى بولغان مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا بولغان ئىشتىياق ۋە تەلپۈنۈش، بۇ ئىككىسىنىڭ يۈرىكىنى تەلپۈندۈرەتتى، بۇ ۋاقىتتا، ھەبەشىستاندا تۇرۇۋاتقان مۇسۇلمانلارغا، مەككىدىكى مۇسۇلمانلارنىڭ سانى كۆپىيىپتۇ! ھەمزە ئىبنى ئابدۇلمۇتەللىب بىلەن ئۆمەر ئىبنى خەتتابنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقى مۇسۇلمانلارنىڭ كۈچىنى ئاشۇرۇپ، قۇرەيشلەرنىڭ مۇسۇلمانلارغا بولغان ئەزىيىتى يەڭگىللەپتۇ! دېگەن خەۋەرلەر يېتىپ بارغىلى تۇردى ۋە ئۇلارنىڭ بەزىسى مەككىگە قايتماقچى بولدى، ئۇلارنى ئىشتىياق ھەيدىسە، تەلپۈنۈش چاقىراتتى.

ئۇممۇسەلىمە ۋە ئۇنىڭ يولدىشى - قايتقۇچىلارنىڭ ئەۋۋەلقىسى بولدى. لېكىن قايتقۇچىلار، ئۆزلىرىگە يېتىپ بارغان خەۋەرنىڭ مۇبالىغە ئىكەنلىكىنى، ھەمزە ۋە ئۆمەرنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىدىن كېيىنكى مۇسۇلمانلار سەكرەشلىرىنىڭ قۇرەيشلەرنىڭ زەربىسى ئارقىلىق بېسىقتۇرۇلغانلىقىنى سەزدى.

مۇشرىكلار، مۇسۇلمانلارنى ئازابلاش ۋە قىيناشتا، ھەددىدىن ئېشىپ بۇرۇن ئىشلەتمىگەن بېسىملارنى ئىشلەتكە ئۆتكەن ئىدى.

بۇ ۋاقىتتا پەيغەمبىرىمىز، ساھابىلار مەدىنىگە ھىجرەت قىلىشقا رۇخسەت قىلدى، ئۇممۇسەلىمە ۋە ئۇنىڭ يولدىشى، ئۆز دىنىنى ساقلاپ قېلىش، ئۆزىنى قۇرەيشلەرنىڭ ئەزىيەتلىرىدىن

www.munber.org

قوتقۇزۇش ئۈچۈن، بۇ قېتىممۇ ھىجرەت قىلغۇچىلارنىڭ ئالدى بولۇشنى، مەقسەت قىلدى.

لېكىن ئۇ ئىككىسىنىڭ ھىجرىتى، ئۇلار ئويلىغاندەك ئاسان بولماي، ئەكسىچە ئېنتايىن مۇشەققەتلىك ۋە ئازابلىق بولدى، بۇ قېتىمقى ھىجرەتتە بارلىق تىراگىدىيىلەرنى بېسىپ چۈشىدىغان بىر، تىراگىدىيە مەيدانغا كەلدى. بىز سۆزنى ئۇممۇسەلىمەنىڭ ئۆزىدىن ئاڭلايلى! ئۇ بىزگە ۋەقەنىڭ تەپسىلاتىنى سۆزلەپ مۇنداق دەيدۇ:

ـــ ئەبۇسەلىمە (سەلىمەنىڭ ئاتىسى) مەدىنىگە كېتىشنى مەقسەت قىلىپ، ماڭا بىر تۆگە تەييارلاپ مېنى مىندۈردى ۋە بالامنى قۇچىقىمغا ئېلىپ بەردى، تۆگىنى ئۆزى يېتىلىدى، بىز ھېچنېمىگە قارىماستىن يۈرۈپ كەتتۇق.

مەككىدىن ئايرىلىشى ئالدىدا بىزنى مېنىڭ قەبىلەمدىكى مەخزۇم جەمەتىدىن بىر قانچە ئادەم كۆرۈپ قېلىپ، ئالدىمىزنى توسۇۋېلىپ يولدىشىم ئەبۇسەلىمەگە:

ـ سەن ئۆزەڭنى بىزدىن ئېلىپ قېچىۋالتقان بولساڭمۇ، ئايالىڭنى نېمىشقا ئېلىپ ماڭدىڭ؟ ئۇ بىزنىڭ قەبىلىنىڭ قىزى! سېنىڭ بۇنى بىزدىن ئېلىۋېلىپ، باشقا شەھەرلەرگە ئېلىپ بېرىشىڭغا يول قويىمىزمۇ؟ دېدى ۋە يۇپۇرلۇپ كېلىپ، مېنى ئۇنىڭدىن تارتىۋالدى.

يولدىشىمنىڭ قەبىلىسى بولغان ـ ئابدۇلئەسەد جەمەتىلدىكىلەرمۇ، يولدىشىم ئابدۇللاھتىن قەبىلەمدىكى كىشىلەرنىڭ مېنى ۋە بالامنى تارتىۋالغانلىقىنى كۆرۈپ، ئاچچىقلىنىشىپ كېتىشتى ـ دە، مېنىڭ قەبىلەمدىكىلەرگە قاراپ:

www.munber.org

ـ اللە بىلــەن قەســەمكى، ســىلەر نىمــە دەپ بىــزنىڭ ئادىمىمىزدىن بالىنى تارتىۋالىسىلەر؟ ئابدۇللاھ بىزنىڭ بالىمىز، شۇڭا بالىنى بىز ئىگە! دېگىنىمچە كېلىپ، كىچىك بالام سەلىمەنى تارتىۋالدى، بۇنى كۆرگەن مەخزۇم قەبىلە كىشىلىرى، ئۇلارنىڭ قولىدىكى بالىنى: بىزنىڭ قەبىلىگە تەۋە! دېگىنىچە بېرىپ ئۇلاردىكى بالىنى تارتتى، نەتىجىدە بالىنى تارتىشىپ يۈرۈپ، بىچارە سەبى بالىنىڭ قولىنى ئاجرىتىۋېتىشتى ۋە بالىنى ياردار ھالەتتە يولدىشىمنىڭ جەمەتىدىكىلەر ئېلىپ كېتىشتى.

مەن بۇ بىر نەچچە مىنۇت ئىچىدە يۈز بەرگەن ئىشتىن، ئائىلىمىزنىڭ پارچىلىنىپ، ئۆزەمنىڭ تەنھا قالغانلىقىمنى سەزدىم.

يولدىشىم بولسا، ئۆز دىنىنى ۋە ئۆزىنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن مەدىنىگە يول ئالدى. بالام ئابدۇلئەسەد جەمەتىدىكىلەر بىلەن، يۈمران قولى ئاجرىغان ھالدا كەتتى. مېنى بولسا، قەۋمىم ـ مەخزۇم جەمەتىدىكىلەر ئېلىپ قېلىشتى. بىردەمدىلا، مەن، بالام، ئېرىم ئۈچىمىز ئۈچ تەرەپكە ئايرىلدۇق!...

مەن شۇندىن باشلاپ ھەر كۈنى ئەتتىگەندە ”ھەتەمە“ دېگەن جايغا چىقىپ، تاكى كەچ كىرگىچىلىك مېنىڭ ئېچىنىشلىق تىراگېدىيەمگە شاھىت بولغان بۇ ئورۇندا ئولتۇرۇپ بالامنىڭ ۋە ئېرىمنىڭ ئوتتۇرىسىدا يۈز بەرگەن ئاشۇ دەقىقىدىكى كۆرۈنۈشنى كۆز ئالدىمغا كەلتۈرۈپ يىغلايدىغان بولۇپ قالدىم، بۇ ئەھۋاللار بىر يىلچە داۋاملاشتى...

ئاخىرى، قېشىمدىن تاغامنىڭ جەمەتىلىك بىر كىشى ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ، مېنىڭ بۇ ھالىمغا ئىچ ئاغرىتىپ، شەپقەت قىلىپ، مېنىڭ جەمەتىمدىكىلەرگە:

ـ بۇ مىسكىن ئايالنى قويۇۋەتسەڭلار بولماسمۇ؟! سىلەر ئۇنى بالىسىدىن ئېرىدىن ئايرىۋېتىپسىلەر! دەپ جەمەتىمدىكى

www.munber.org

كىشىلەرنىڭ دىلىنى يۇمشىتىپ، ئۇلارنىڭ مېھرىبانلىقىنى قوزغىغىلى باشلىدى، ئاخىرى ئۇلار ماڭا: خالىسىڭىز ئېرىڭىزگە قوشۇلۇۋېلىڭ! دېيىشتى.

لېكىن مەن يۈرەك پارەم بولغان بالامنى، مەككىدىكى ئابدۇلئەسەد جەمەتىدىكىلەرنىڭ قېشىدا قالدۇرۇپ مەدىنىدىكى ئېرىمنىڭ يېنىغا قانداقمۇ كېتەلەيتتىم؟!

مەن ھىجرەت يۇرتىغا كېتىپ، كىچىك بالام بولسا مەككىدە قالسا، مەن ئۇنىڭ خەۋىرىنى بىلمەي ـ كۆرمەي كۆز ياشلىرىم قانداقمۇ قۇرۇسۇن؟! ھەسرىتىم قانداقمۇ بېسىلسۇن؟!

بىر تۈركۈم كىشىلەر مېنىڭ غەمگە پېتىپ، ھەسرەتلىنىۋاتقانلىقىمنى كۆرۈپ مېنىڭ بۇ ھالىمغا ئىچ ئاغرىتىپ، ئابدۇلئەسەد جەمەتىدىكىلەرگە مەن توغرىلىق گەپ قىلىپ ماڭا ئىچ ئاغرىتىشنى تەلەپ قىلىشتى، ئۇلار شۇئان بالامنى ماڭا قايتۇرۇپ بېرەتتى.

مەن بىرگە يولغا چىقىدىغان بىرەر ئىشەنچىلىك ئادەمنى تاپقۇچە مەككىدە كۈتۈپ تۇرۇشنى خالىمىدىم. مەن كۈتۈلمىگەندە بىرەر چاتاق چىقىپ، ئېرىم بىلەن ئۇچرىشالماسلىقىمدىن ئەنسىرەپ تېزلىكتە تۆگە تەييارلاپ، بالامنى قۇچىقىمغا ئېلىپ ئېرىمنى ۋەدىنىمنى دەپ، مەدىنە تەرەپكە يول ئالدىم، مەن بىلەن بالامدىن باشقا ھېچ ئادىمزات يوق ئىدى.

مەن، ”تەنئىم“ گە يېتىپ بارغان چېغىمدا، ئوسمان ئىبنى تەلھەگە ئۇچراپ قالدىم، ئوسمان مەندىن:

ـ ئى يولۇچىغا ئۇزۇق بەرگۈچىنىڭ قىزى! نەگە ماڭدىڭىز؟ دەپ سورىدى، مەن دەرھال:

www.munber.org

ـ ئېرىمنى مەقسەت قىلىپ مەدىنىگە ماڭدىم، دېدىم. ئوسمان:

ــ سىز بىلەن بىرەر ئادەم يوقمۇ؟ دېدى. مەن:

ـ الله بىلەن قەسەمكى، مەن بىلەن مۇشۇ كىچىك بالام ۋە بۈيۈك الله بار! دېدىم. ئوسمان:

ـ الله بىلەن قەسەم، (بۇ ۋاقىت تېخى ئوسماننىڭ مۇسۇلمان بولمىغان چاغلىرى ئىدى) مەن سىزنى مەنزىلىڭىزگە يەتكۈزۈپ قويمىغىچە ھەرگىز سىزنى يالغۇز تاشلاپ قايتمايمەن! دېدى ـ دە! تۆگەمنىڭ نوختىسىنى يېتىلەپ ماڭدى، مەن بۇ ۋاقىتقىچە، ئەرەبلەرنىڭ ئىچىدىن ئۇنىڭدەك ئېسىل، پەزىلەتلىك ئادەم بىلەن سەپەرداش بولۇپ باقمىغان ئىدىم. مەن يولدا بىرەر ئورۇنغا چۈشەر بولسام، ئۇ تۆگەمنى چۆكتۈرۈپ مەن ئۆزەمنى تۈزەشتۈرۈپ، يەرگە چۈشكىچە، مەندىن يىراق تۇراتتى، مەن تۆگىدىن چۈشۈپ بولغىنىمدا، ئاندىن تۆگىنىڭ قېشىغا كېلىپ، يۈك ـ تاقلىرىمنى يېشىپ، تۆگىنى دەرەخ تۈۋىگە ئېلىپ بېرىپ سايىدا ياتاتتى، ماڭىدىغان چاغ بولسا، ئۇ تۆگەمنى تەييارلاپ قېشىمغا ئەكېلىپ بېرىپ، مەندىن يىراق تۇرۇپ: مېنى مىنىشكە بۇيرۇيتتى، مەن مىنىپ تۆگە ئۈستىدە ئورۇنلىشىپ بولغان ۋاقتىمدا، ئاندىن تۆگىنىڭ قېشىغا كېلىپ، ئۇنى يېتىلەپ ماڭاتتى.

ئۇ ھەر كۈنى دېگۈدەك مۇشۇنداق قىلىپ تاكى بىز مەدىنىگە يېتىپ كەلگۈچە شۇنداق قىلدى. بىز ھەتتا مەدىنىگىمۇ يېتىپ كەلدۇق.

بىز مەدىنىدىكى ئەمر ئىبنى ئەۋف قەبىلىسىگە كەلگەندە، ئوسمان:

www.munber.org

ـ سىزنىڭ ئىرىڭىز مۇشۇ كەنتىدە! سىز بۇ كەنتكە اللە نىڭ بەرىكىتى بىلەن كىرىڭ! دېدى ـ دە، مەككىگە قايتىپ كەتتى. مانا بۇ ئۇممۇسەلىمەنىڭ بىزگە سۆزلەپ بەرگەنلىرى.

ئۇزاق ئايرىلىشتىن كېيىن، پارچىلىنىپ كەتكەن ئائىلە جەم بولدى. ئۇممۇسەلىمەنىڭ كۆزى ئىرىگە قاندى، ئابدۇللاھ ئۇممۇسەلىمە ۋە بالىسى بىلەن ئائىلە بەختكە ئىگە بولدى.

ۋاقىت كۆزنى يۇمۇپ ئاچقاندەك تېز ئۆتۈشكە باشلىدى.

مانا بۇ ئۇھۇد ئۇرۇشى، ئۇ بەدىردىن مۇسۇلمانلار بىلەن زەپەر قۇچۇپ، غەلىبىگە ئېرىشىپ قايتقاندىن كېيىنكى ئۇرۇشلارنىڭ بىرى. ئۇنىڭ ئىرى ئابدۇللاھ بەدىردىن كېيىنكى بارلىق ئۇرۇشلاردا قەيسەرلىك بىلەن باتۇرلارچە جەڭ قىلىپ قايتقان ئىدى. لېكىن بۇ قېتىمقى ئۇھۇد ئۇرۇشىدىن قاتتىق جاراھەتلىنىپ قايتتى. ئۇ جاراھىتى سىرتى ساقايغىچە داۋالاندى، بىراق ئۇنىڭ جاراھىتى ـ ئىچكى تەرىپىدىن بۇزۇلۇشقا باشلىغان بولۇپ، جاراھەت ئېغىرىزى ئېچىلىشى بىلەن تەڭ ئابدۇللاھ، ئورۇن تۇتۇپ يېتىپ قالدى، ئۇ جاراھىتىنى داۋالىتىۋېتىپ، ئايالى ئۇممۇسەلىمەگە:

ـ ئى ئۇممۇسەلىمە! مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بىرەر كىشىگە مۇسىبەت يەتسە، ئۇ: «بىز اللە نىڭ ئىلكىدىمىز! ۋە بىز اللە تەرەپكە قايتىمىز! دېسۇن» دېگەنلىكى ۋە ــ «ئى اللە! مېنىڭ مۇسىبىتىمگە ئاساسەن ماڭا ئەجىر بەرسەڭ! ئى اللە! سەن خالىساڭ ماڭا بۇنىڭدىن ياخشىسىنى ئىز باسار قىلىپ بەرسەڭ! دېسۇن» دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان، دېدى.

ئابدۇللاھ ئۇدا بىر قانچە كۈن ئورنىدىن تۇرالمىدى، بىر ئەتىگىنى پەيغەمبەرىمىز ئۇنى يوقلاپ كەلدى ۋە ئۇنىڭ بىلەن خوشلىشىپ ئىشىكتىن چىقاي دېگەندە ئابدۇللاھ جان ئۈزدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇبارەك قولى بىلەن ھەمراھىنىڭ كۆزىنى

www.munber.org

يۈمدۈرۈپ قويدى ۋە قولىنى ئاسمانغا كۆتۈرۈپ تۇرۇپ: «ئى اﷲ! ئابدۇللاھنى كەچۈرگىن! ئۇنىڭ ھايات دەرىجىسىنى ماڭا يېقىن قىلغىن! ھايات قالغانلارغا، ئۇنىڭدىن ياخشىسىنى ئىزباسار قىلىپ بەرگىن! بىزنى ۋە ئۇنى كەچۈرگىن! ئى جەمئى كائىناتنىڭ تەبىيەچىسى! ئۇنىڭ قەبرىسىنى كېڭەيتىپ، نۇرلاندۇرۇپ بەرگىن!» دەپ دۇئا قىلدى. لېكىن ئۇممۇسەلىمە، ئېرى ئابدۇللاھنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن رىۋايەت قىلىپ بەرگەن سۆزىنى ئەسلەپ: «ئى اﷲ! مەن مۇشۇ مۇسىبەتكە ئاساسەن سەندىن ئەجىر تەلەپ قىلىمەن» دېدى. لېكىن: «ئى اﷲ! ماڭا ئۇنىڭدىن ياخشىسىنى ئىزباسار قىلىپ بەرسەڭ!» دېگەن سۆزنى قىلىشقا تىلى بارمىدى، چۈنكى ئۇنى اﷲ تائالادىن سورايدۇ. ئەپسۇس! بۇ ئايال ئۇچۈن ئۆز ئېرىدىن ياخشى كىممۇ بولسۇن؟ لېكىن ئۇ ئويلىنىپ تۇرمايلا، دۇئاسىنى تاماملىدى.

مۇسۇلمانلار بۇ مۇسىبەتكە قاتتىق قايغۇرۇشتى ئۇلار بۇندىن بۇرۇن ھېچكىمنىڭ مۇسىبىتىگە بۇنچىلىك قايغۇرمىغان ئىدى.

ئۇممۇسەلىمەگە: ”ئەرەبلەرنىڭ تۇل ئايالى“ دەپ نام بەردى.

بۇ ۋاقىتتا، ئۇممۇسەلىمەنىڭ مەدىنىدە، تېخى قانات قۇيرۇقى تولۇق يېتىلمىگەن كىچىك قۇش كەبى، سەبىي بالىسىدىن باشقا ئۇرۇق - تۇغقانلىرى قالمىغان ئىدى.

مۇھاجىر ۋە ئەنسارىلار ئۆز زىممىسىدە ئۇممۇ سەلىمەنىڭ ھەققى بارلىقىنى ھېس قىلىشتى ۋە ئۇنىڭ ئېرىگە تۇتقان قارىلىق ئىددىتى تۈگىشى بىلەنلا، ئەبۇبەكرى سىددىق (اﷲ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) ئۇممۇسەلىمەگە، خېرىدار بولۇپ كەلدى، ئۇ بۇ تەلەپكە ماقۇل دېمىدى.

ئاندىن ئۆمەر كەلدى، ئۇنىمۇ ئەبۇبەكرىدەك قايتۇردى.

www.munber.org

ئاندىن كېيىن رەسۇلۇللاھ كەلدى، ئۇمموسەلىمە رەسۇلۇللاھقا:

- ئى رەسۇللاھ! مەندە ئۈچ خىل خىسلەت بار! بىرىنچىدىن مەن كۈندەشلىكى يامان ئايال، سىلىنىڭ مەندىن خاپا بولۇپ ماڭا ئاچىقلىرى كەلسە الله نىڭ مېنى ئازابلىشىدىن قورقىمەن، ئىككىنچىدىن مەن ياشىنىپ قالغان ئايال. ئۈچىنچىدىن مېنىڭ بالام بار، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

- سىز ئېيتقان كۈندەشلىكىڭىزگە كەلسەك، مەن الله تائالادىن، سىزدىن بۇ ئىشنى كەتكۈزۈۋېتىشنى تىلەيمەن، يېشىم چوڭ دېيىشكە كەلسەك، مېنىڭمۇ يېشىم چوڭ، بالام بار دېيىشىڭىزگە كەلسەك، سىزنىڭ بالىڭىز مېنىڭ بالام، دېدى. ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى نىكاھىغا ئالدى.

الله ئۇمموسەلىمەنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىپ، ئۇنىڭغا ئابدۇللاھتىنمۇ ياخشى كىشىنى ئىزباسار قىلىپ بەردى. مانا بۈگۈندىن باشلاپ، مەخزۇم قەبىلىسىدىن بولغان ھىندى (ئۇمموسەلىمە)، يالغۇزلا، سەلىمەنىڭ ئانىسى بولماستىن بەلكى پۈتكۈل مۆئمىنلارنىڭ ئانىسى بولۇپ قالدى.

ئۇنىڭ ئىسلام تارىخىدا مەشھۇر بولۇپ قالغان يەنە بىر قىسسىسى بولۇپ، بۇ ۋەقە مۇنداق بولغان ئىدى. ھىجرىيەنىڭ 7 - يىلى مەككىگە ئۆمرە قىلىش ئۈچۈن بارغان مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ ساھابىلىرىنى توساپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ساھابىلارغا رۇخسەت قىلىشنى كېلەركى يىلىغا بېكىتىش ھەققىدە ”ھۇدەيبىيە سۈلھىسى“ دەپ ئاتالغان سۈلھىنى ئىمزالاشتى. سۈلھىدىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرىگە: «ئورنۇڭلاردىن تۇرۇپ قۇربانلىق قىلىڭلار، ئاندىن چېچىڭلارنى چۈشۈرۈڭلار» دەيدۇ. الله نىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، ساھابىلاردىن بىرمۇ ئادەم ئورنىدىن تۇرمايدۇ، ھەتتا

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇ سۆزنى ئۈچ قېتىم تەكرارلىسىمۇ، ئۇلاردىن يەنىلا ھېچكىم ئورنىدىن تۇرمىغاندىن كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇممۇسەلىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ قېشىغا كىرىپ، ئۇنىڭغا ئادەملەرنىڭ بۇيرۇقىغا بويسۇنمىغانلىقىنى سۆزلەپ بېرىدۇ. ئۇممۇسەلىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئۇنىڭغا: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! سەن مۇنداق قىلىشنى خالامسەن؟ سەن سىرتقا چىقىپ ئاندىن ھېچكىمگە بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلماستىن قۇربانلىقىڭنى بوغۇزلا، ساتىراچىنى چاقىرىپ چېچىڭنى ئالدۇر، دەيدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سىرتقا چىقىدۇ، ھېچكىمگە گەپ قىلماستىن قۇربانلىقنى بوغۇزلايدۇ، ساتىراچىنى چاقىرىپ، چېچىنى چۈشۈرتىدۇ. بۇنى كۆرگەن ساھابىلار ئورۇنلىرىدىن تۇرۇشۇپ قۇربانلىقنى بوغۇزلايدۇ. دېمەك، ئۇممۇسەلىمە ئانىمىز ئۆزىنىڭ ئەقىللىقى بىلەن ساھابىلارنى الله تائالانىڭ غەزىپىدىن ساقلاپ قالغان.

الله جەننەتتە ئۇممۇسەلىمەنىڭ يۈزىنى نۇرلاندۇرۇۋەتسۇن! الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن! ۋە ئۇنىمۇ رازى قىلسۇن! ئامىن!!!

www.munber.org

سۇمامە ئىبنى ئۇسال

قۇرەيشلەرگە ئىقتىسادى جازا يۈرگۈزگەن ساھابە.

ھىجرىيەنىڭ **6** ـ يىلى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىلاھىي دەۋەتنىڭ تارقىلىش دائىرىسىنى كەڭەيتىش ئۈچۈن ھەر قايسى ئەرەب قەبىلىلىرى ۋە چەتئەلدىكى پادىشاھلىرىغا ئۇلارنى ئىسلام دىنىغا چاقىرغان سەككىز پارچە مەكتۇپ يېزىپ ئەۋەتىدۇ.

مەكتۇپ يېزىلغان كىشىلەر ئىچىدە، ھەنەفى قەبىلىسىدىن بولغان سۇمامە ئىبنى ئۇسالمۇ بار ئىدى. ئۇ ئىسلام كېلىشتىن بۇرۇنقى ئەرەبلەرنىڭ كاتتىباشلىرىدىن ۋە رەھبەرلىرىدىن، بەنى ھەنىفە قەبىلىسىنىڭ ھۆرمەتلىك رەھبەرلىرىدىن ۋە يامامە زېمىنىدا گېپى ئۆتىدىغان كىشىلەردىن ئىدى.

سۇمامە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەكتۇپىنى كۆزگە ئىلماسلىق ۋە چوڭچىلىق قىلىپ يۈز ئۆرۈش پوزىتسىيىسى بىلەن تاپشۇرۇۋالدى.

ئۇنىڭ كىبرى ۋە گۇناھ كارلىقى ئۇنى ياخشىلىقتا قىلىنغان بۇ چاقىرىقنى ئاڭلاشتىن قۇلاقلىرىنى گاس قىلىپ قويدى. شەيتان سۇمامەنىڭ ئۈستىدىن غالىب كېلىپ ئۇنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئۆلتۈرۈشكە ۋە ئىسلام دىنى چاقىرىقىنى بەربات قىلىۋېتىشكە قىزىقتۇردى. ئەگەر ئۇ قىلماقچى بولغان ئىشىدىن قايتۇرۇلمىغان بولسا، ناھايىتى بىر قەبىھ بىر ئىشنى قىلغىلى تاس قالغان ئىدى.

الله پەيغەمبىرىنى ئۇنىڭ يامانلىقىدىن ساقلاپ قالدى. گەرچە سۇمامە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا چېقىلىشتىن قول يىغقان بولسىمۇ، ساھابىلارنى ئۆلتۈرۈشتىن قول يىغمىغان ئىدى.

www.munber.org

ئۇلارنــى تۇتقــان ھامــان ئــۆلتۈرەتتى. پــەيغەمبەر ئەلەيھىسســالام ساھابىلىرىغا سـۇمامەنىڭ قىنىـنى تۇكۇشـنى ھـالال دەپ ئـېلان قىلدى.

ئارىدىن ئۇزۇن ئۆتمەي سۇمامە ئۆمرە ـ ھەج ئادا قىلىشقا بەل باغلاپ يەمامە زېمىنىدىن مەككە تەرەپكە يول ئالدى، ئۇ ئۆز كـۆڭلىدە كەئبـەنى تـاۋاپ قىلىـش، بۇتلىرىغـا مـال ئۆلتۈرۈشـنى ئويلايتتى.

سـۇمامە مەدىنە تەرەپكە يېقىـن بىـر يولـدا كېتىۋاتقـىنىدا ئويلىمىغـان يـەردىن پـەيغەمبەر ئەلەيھىسسـالامنىڭ دۈشـمەندىن خـەۋپ يېتىشـتىن يـاكى بىرەرسـىنىڭ يامـان قەسـت قىلىشـىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن يـۈت ئـارىلاپ يۇرگـەن قوشـۇنلىرىدىن بىرىگـە ئۇچـراپ قالدى.

قوشــۇندىكىلەر ســۇمامەنى ئەسىرگــە ئــېلىۋالدى، بــۇلار سۇمامەنى تونۇمـايتتى. ئـۇلار ئۇنـى مەدىنىگـە ئـېلىپ كـېلىپ، بـۇ ئەسىرنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆز كۆزى بىلـەن كـۆرۈپ، ھۆكۈم چىقىرىشى ئۈچۈن مەسچىت تۈۋرۈكلىرىدىن بىرىگە بـاغلاپ قويدى.

پــەيغەمبەر ئەلەيھىسســالام مەســچىتكە چىقىــپ باغلانغــان ســـۇمامەنى كـــۆردى ـ دە، ســـاھابىلارغا: ـ ســـىلەر كىمـــنى تۇتقانلىقىڭلارنى بىلەمسىلەر؟ دەپ سورىدى. ساھابىلار:

ـ ياق! ئى رەسۇلۇللاھ! دېيىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ بـۇ ھەنىفە قەبىلىسـىدىن سـۇمامە ئىبـنى ئۇسـال! ئۇنىڭغـا ياخشى مۇئامىلە قىلىڭلار؟ دېدى.

www.munber.org

ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆيگە بېرىپ، سىلەر قېشىڭلاردىكى تاماقنى يىغىپ سۇمامەگە ئەۋەتىپ بېرىڭلار! دېدى.

ئاندىن ئەتىگەن ۋە كەچتە تۆگىسىدىن سېغىلغان سۈتنىمۇ سۇمامەگە ئەۋەتىپ بەردى.

بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن سۇمامە يۈزتۇرانە ئۇچرىشىپ، سۆزلىشىشتىن ئىلگىرى ئۇرۇنلىنىپ بولۇنغان ئىشلار ئىدى.

پەيغەمبىرىمىز سۇمامەنى ئىسلامغا تەدرىجىي كىرگۈزۈش مەقسىتىدە ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ:

- ئى سۇمامە! قانداق خىيالغا كەلدىڭ؟ دەپ سورىدى. سۇمامە:

- مەن ياخشى خىيالغا كەلدىم!... ئۆلتۈرسەڭ قان قەرزى بار ئادەمنى ئۆلتۈرسەن! كەچۈرسەڭ، شۈكرى ئېيتقۇچىنى كەچۈرسەن! ئەگەر ساڭا مال كېرەك بولسا، مەندىن خالىغىنىڭغا ئېرىشىسەن! دېدى.

ئۇ ئىككى كۈن، شۇ پېتى قويۇپ قويۇلدى. ئۇنىڭغا تائام ۋە سۈت ئۇزۇلمەي ئەۋەتىپ بېرىلدى. پەيغەمبىرىمىز ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ: يەنە ئاۋۋالقى كۈنى سورىغىنىنى سورىدى.

سۇمامەمۇ بۇرۇنقى جاۋابىنى بەردى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۈنى يەنە ئەتىسى ئەتىگەنگىچە تاشلاپ قويۇپ، يەنە كېلىپ:

- ئى سۇمامە! قانداق خىيالغا كەلدىڭ؟ دەپ سورىدى. سۇمامە:

www.munber.org

ـ جاۋابەن، مەن ساڭا دېگەندەك... دەپ بۇرۇنقى گېپىدەك چىڭ تۇرىۋالدى. پەيغەمبىرىمىز، ساھابىلىرىغا قاراپ:

ـ سۇمامەنى قويىۋېتىڭلار! دېدى. ئۇلار سۇمامەنى قويىۋەتتى.

سۇمامە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەسچىتىدىن ئايرىلىپ، مەدىنە ئەتراپىدىكى قىشىدا سۇ بار ”بەقىئي“ قا يېقىن جايدىكى خورما زارلىقىغا چۈشۈپ، چىرايلىق تاھارەت ئېلىپ مەسچىتكە كېلىپ، بىر تۈركۈم مۇسۇلمانلار ئىچىدە، «مەن! بىر اللە نىڭ بارلىقىغا مۇھەممەدنىڭ اللە نىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى ئىكەنلىكىگە، گۇۋاھلىق بېرىمەن» دېدى ـ دە، رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا كېلىپ:

ئى مۇھەممەد! اللە بىلەن قەسەمكى، زېمىن يۈزىدە، مەن ئۈچۈن سەندەك سەت كۆرۈنىدىغان كىشى يوق ئىدى. بۈگۈن سەن مەن ئۈچۈن ئەڭ چىرايلىق كۆرۈنىدىغان كىشى بولۇپ قالدىڭ! اللە بىلەن قەسەمكى، ماڭا سېنىڭ دىنىڭدەك ئۆچ كۆرۈنىدىغان دىن يوق ئىدى، ئەمدى بۈگۈن سېنىڭ دىنىڭ دىنلار ئىچىدىكى ئەڭ سۆيۈملۈك دىن بولۇپ قالدى ۋە سېنىڭ يۇرتۇڭدەك سەت كۆرۈنىدىغان يۇرت يوق ئىدى، بۈگۈن بۇ يۇرت بارلىق يۇرتلاردىن چىرايلىق كۆرۈنىدىغان بولۇپ قالدى. مەن سېنىڭ ساھابىلىرىڭنىڭ قېنىنى كۆپ تۆككەن ئىدىم. سەن ماڭا قانداق ھۆكۈم چىقىرىسەن؟ دېۋېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جاۋابەن:

ـ ساڭا مالامەت قىلىنمايدۇ! ئىسلامىيەت بىراۋنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقى سەۋەبى بىلەن بۇنىڭدىن بۇرۇنقى ئىشلىرىنى كەچۈرىدۇ دەپ، اللە تائالانىڭ ئۇنىڭغا يېزىۋاتقان ياخشىلىقى توغرىسىدا بېشارەت بەردى.

سۇمامەنىڭ كۆڭلى يايرىدى ۋە ئۇ: اللە بىلەن قەسەمكى، مەن سېنىڭ دۈشمەنلىرىڭگە ساھابىلىرىڭغا يەتكۈزگەندىن نەچچە

www.munber.org

ھەسسە كۆپ ئەزىيەت يەتكۈزمەن، مەن ئۈزەمنى ۋە قىلىچىمنى سېنىڭ دىنىڭنىڭ غەلىبىسى ئۈچۈن ئاتتۇەتتىم! دېدى.

ۋە يەنە: ئى رەسۇلۇللاھ! مەن ئەسلىدە ئۆمرە ـ ھەج ئادا قىلماقچى ئىدىم، لېكىن سېنىڭ چەۋاندازلىرىڭ مېنى تۇتۇۋالدى، سەن بۇنىڭغا دەيسەن؟! دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: سەن ھەججىڭنى ئادا قىلغىلى ماڭغىن! لېكىن قىلغان ھەججىڭ اللہ ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىنىڭ شەرىئىتى بىلەن بولسۇن! دەپ، ئۇنىڭغا ھەج پائالىيەتلىرىنى ئۆگىتىپ قويدى.

سۇمامە ئۆز يولىغا يۈرۈپ كەتتى، ھەتتا ئۇ مەككىنىڭ ئوتتۇرىسىغا بېرىپ، يۇقىرى ئاۋاز بىلەن: ھازىرمەن ئى اللہ! ساڭا ھازىرمەن! ساڭا ھازىر دەيمەن ئى اللہ!... ماختاش، نېمەت ۋە پادىشاھلىق سەن تەرەپتىندۇر! سېنىڭ شېرىكىڭ يوقتۇر!... دەپ تەلبىيە ئېيتتى.

ئۇ ئۆز زېمىندىكى مەككىگە تەلبىيە ئوقۇپ كىرگەن تۇنجى كىشى بولۇپ قالدى، قۇرەيشلىكلەر، بۇ تەلبىيەنى ئاڭلاپ، بۇ كىشىنى تۇتۇش ئۈچۈن ئاچچىقلانغان ھالدا قىلىچلىرىنى يالىڭاچلاپ يۈگۈرۈشۈپ كېلىشتى.

لېكىن سۇمامە، ئۇلارغا مەغرۇرانە قىياپەتتە قاراپ تۇردى، قۇرەيش ياشلىرىدىن بىرسى ئۇنى ئوقيا بىلەن ئاتماقچى بولۇۋېدى. قۇرەيشلىكلەر ئۇنىڭ قولىنى تۇتۇۋېلىپ: ۋاي سېنى! بۇ ئادەمنىڭ كىملىكىنى بىلەمسەن؟ ئۇ يەمامە شەھىرىنىڭ ۋالىيسى! اللہ بىلەن قەسەم، ئۇنىڭغا يامانلىق يەتسە، ئۇنىڭ قەۋمى بىزگە ئاشلىق بېرىشنى توختىتىپ بىزنى ئاچارچىلىقتا ئۆلتۈرىدۇ، دېدى.

كىشىلەر قىلىچلىرىنى غىلاپلىرىغا سالغاندىن كېيىن سۇمامەگە قاراپ: ئى سۇمامە! ساڭا نېمە بولدى؟ ئاتا ـ ئاناڭنىڭ دىنىدىن يۈز ئۆرىدۈڭمۇ؟! دېدى. سۇمامە:

www.munber.org

ـ مەن دىندىن يانمىدىم! لېكىن ياخشى دىنغا ئەگەشتىم! يەنى، مۇھەممەدنىڭ دىنىغا ئەگەشتىم! دەۋېتىپ، يەنە: اللّٰه بىلەن قەسەمكى، سىلەرنىڭ ھەممىڭلار پۈتۈنلەي مۇسۇلمان بولمىغىچە، مەن يامامەگە قايتقاندىن كېيىن، سىلەرگە بىرەر تال دان ياكى بىرەر تال مالمۇ كەلمەيدۇ! دېدى.

سۇمامە، قۇرەيشلىكلەرنىڭ كۆز ئالدىدىلا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆگەتكەن بويىچە ھەج قىلدى. بۇت ۋە تاشلارغا ئەمەس بەلكى اللّٰه ئۈچۈن مال ئۆلتۈردى ۋە شەھىرىگە قايتىپ بېرىپ، قەۋمىنى قۇرەيشلىكلەرگە بېرىدىغان ئاشلىق ياردىمىنى توختىتىشقا بۇيرۇدى، مەككىگە خەلقىگە بېرىلىدىغان ئاشلىق توختىدى.

سۇمامەنىڭ قۇرەيشلىكلەرگە يۈرگۈزگەن ئاشلىق جازاسى بارغانسېرى ئېغىرلىشىشقا باشلىدى. ئاشلىق باھاسى ئۆرلەپ كىشىلەر ئارىسىدا ئاچارچىلىق يۈز بەردى. ھەتتاكى ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ ۋە بالىلىرىنىڭ ئاچلىقتىن ئۆلۈپ كېتىشىدىن ئەنسىرەشتى.

بۇ ۋاقىتتا ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا خەت يېزىپ: «سەن ئۆزەڭنى سىلە ـ رەھىمنى ئۇلۇغچى دەپ ۋەدە بېرىسەن ھەم بىزنى شۇنىڭغا قىزىقتۇرىسەن! لېكىن سەن ھازىر، سىلە ـ رەھىمنى ئۈزدۈڭ! ئاتىلارنى قىلىچ بىلەن ئۆلتۈردۈڭ، بالىلارنى ئاچلىقتىن بىلەن ئۆلتۈردۈڭ، سۇمامە بىزدىن ئاشلىقنى توختىتىۋېلىپ بىزگە زىيانكەشلىك قىلدى. ئەگەر سەن سۇمامەگە بۇ توغرىسىدا خەت يېزىشنى توغرا كۆرسەڭ، شۇنداق قىلغان بولساڭ! دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سۇمامەگە: ئاشلىقنى قويۇۋېتىش توغرىسىدا خەت يازدى، سۇمامە ئاشلىقنى قويۇۋەتتى.

www.munber.org

سۇمامە پۈتۈن ھاياتىدا دىنغا كۆيۈنۈپ، پەيغەمبىرىمىز يولغان قويغان دىنى شەرىئەتكە رىئايە قىلىپ كەلدى. پەيغەمبىرىمىز روھى دۇنياغا قوشۇلغاندا، ئەرەبلەر اللە نىڭ دىنىدىن توپ ـ توپ بولۇپ چىقىشقا باشلىدى. مۇسەيلىمە بولسا بەنى ھەنىفە قەبىلىسى ئىچىدە تۇرۇپ، كىشىلەرنى ئۆزىگە ئىشىنىشكە چاقىردى. سۇمامە ئاخىرى پۈتۈن كىشىلەرنىڭ ئالدىغا چىقىپ:

ئى بەنى ھەنىفە قەبىلىسى! سىلەر يورۇقلۇق بولمىغان ئۇنداق قاراڭغۇلۇقتىن قېچىڭلار! بۇ بولسا مۇسەيلىمەگە ئەگەشكەنلەرگە اللە تەرىپىدىن يېزىۋاتقان بەختسىزلىكتۇر. ھەم بىر سىناقتۇر! دېدى ۋە يەنە: ئى بەنى ھەنىفە قەبىلىسى! بىر ۋاقىتتا ھەرگىز ئىككى پەيغەمبەر كەلمەيدۇ! مۇھەممەد اللە نىڭ ھەق ئەلچىسى، ئۇنىڭدىن كېيىن پەيغەمبەر يوق، ئۇنىڭغا شېرىك بولغان پەيغەمبەرمۇ يوق! دەپ ئاندىن اللە تائالانىڭ ﴿ھا، مىم! بۇ كىتاب (قۇرئان) غالىب، ھەممىنى بىلگۈچى اللە تەرەپتىن نازىل قىلىنغاندۇر! (اللە) گۇناھلارنى مەغپىرەت قىلغۇچىدۇر! تەۋبىنى قوبۇل قىلغۇچىدۇر! (اللە نىڭ) ئازابى قاتتىقتۇر! (اللە ئىنئام ئىگىسىدۇر! ئۇنىڭدىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوق! ئاقىۋەت قايتۇرۇلىدىغان جاي، ئۇنىڭ دەرگاھىدۇر!﴾ دېگەن ئايەتنى ئوقۇدى ۋە اللە نىڭ بۇ سۆزلىرى مۇسەيلىمە توقۇپ چىققان: ئى قومچاق! سىز پاكلايدىغان نەرسىڭىزنى پاكلاڭ! سىز توسۇپ قالىدىغان سۇ يوق! ۋە سىز دۇغلاشتۇرىدىغان سۇمۇ ھەم يوق! دېگەن سۆزىدىن قانچىلىك يۇقىرى ئورۇندا تۇرىدۇ! دېدى. ئاندىن قەۋمى ئىچىدىكى، ئىسلامىيەتتە قېلىپ قالغان كىشىلەرنى يىغدى ۋە اللە يولىدا جىھاد قىلىپ اللە نىڭ سۆزىنى زېمىندا ئۈستۈن قىلىش ئۈچۈن مۇرتەدلەر بىلەن كۆرەش قىلدى.

www.munber.org

الله سۇمامەگــە ئىســلام ۋە مۇســۇلمانلار تەرەپــتىن ياخشــى مۇكاپــات بەرسۇن! ۋە ئۇنــى ئــۆزىنىڭ تــەقۋادار بەندىلىرىگــە ۋەدە قىلغان جەننىتى بىلەن ھۆرمەتلىسۇن! ئامىن!

www.munber.org

ئەبۇ ئەييۇب ئەلئەنسارى

www.munber.org

ئەمرۇبنۇل جەمۇھ

ئاقساق پۇتى بىلەن جەننەتكە دەسسەشنى مەقسەت قىلغان شەيخ.

ئەمرۇبنۇل جەمۇھ ـ ئىسلام كېلىشتىن بۇرۇن مەدىنە كاتتىباشلىرىنىڭ بىرى، سەلىمە قەبىلىسىدىن تاللانغان رەھبەرلىرىدىن ۋە مەدىنىدىكى سېخى، ھۆرمەتلىك كىشىلەردىن بىرى ئىدى.

ئىسلام كېلىشتىن بۇرۇنقى مۆتىۋەر كىشىلەر ھەر كۈنى ئەتىگەندە ۋە كەچتە چوقۇنۇش، پەسىللەردە مال ئۆلتۈرۈش، قىيىنچىلىق يەتكەندە يىلىنىش ئۈچۈن ئۆيلىرىدە بىردىن بۇتنى تىكلەپ قويۇشنى ئادەت قىلىۋالغان ئىدى.

ئەمرۇبنۇل جەمۇھنىڭ بۇتى "مانات" دەپ ئاتىلىدىغان بۇت بولۇپ، ئۇ نەفىس ياغاچلاردىن يالغان ئىدى. ئەمرى بولسا بۇتقا ئەھمىيەت بېرىش، كۆڭۈل بۆلۈش ۋە ياخشى مايلار بىلەن مايلاشتا ھەددىدىن ئاشۇرىۋەتكەنلەردىن ئىدى.

ئەمرى مەدىنىدىكى بىرىنچى بىشارەتچى مۇسئەب ئىبنى ئۇمەيرىنىڭ قولى بىلەن مەدىنە ئۆيلىرىنىڭ ھەر بىرىگە ئىمان نۇرى يۇسۇپ كىرگەن ۋاقىتتا، يېشى **60** تىن ئاشقان كىشى ئىدى، مۇسئەب ئىبنى ئۇمەيرىنىڭ قولى بىلەن ئۇنىڭ مۇئەۋۋەز، مۇئاز ۋە خەللاد دەپ ئاتىلىدىغان ئۈچ ئوغلى ئىمان ئېيتقان ئىدى. ئۇلارنىڭ بىر دوستى بار بولۇپ، ئۇ مۇئاز ئىبنى جەبەل دەپ چاقىرىلاتتى. ئەمرىنىڭ ئۈچ ئوغلى بىلەن ئوغۇللارنىڭ ئانىسى ھىندىمۇ ئىمان ئېيتقان ئىدى.

www.munber.org

ئەمرى بولسا ئۇلارنىڭ ئىمان ئېيتقانلىقىدىن بىخەۋەر ئىدى. ئەمرىنىڭ ئايالى ھىندى، مەدىنە ئەھلىگە ئىسلامىيەتنىڭ غەلىبە قىلىپ كەلگەنلىكىنى، مۆتىۋەر كىشىلەردىن، ئۆزىنىڭ ئېرى ۋە ئازلا بىرقىسىم كىشىلەردىن باشقىلارنىڭ شېرىك ئۈستىدە قالمىغانلىقىنى كۆردى. ھىندى ئېرىنى ياخشى كۆرەتتى ۋە ھۆرمەتلەيتتى، شۇڭا ئۇنىڭ كۇپۇرلۇق بىلەن ئۆلۈپ كېتىپ، دوزاخقا كىرىپ قېلىشىدىن ئەنسىرەيتتى.

ئەمرى ئازغىنا ۋاقىتتا، نۇرغۇن كىشىلەرنى ئاتا - بوۋىلىرىنىڭ دىنىدىن ياندۇرۇپ، مۇھەممەدنىڭ دىنىغا كىرگۈزۈشكە كۈچى يەتكەن مۇسئەب ئىبنى ئۆمەيردىن ئىبارەت بۇ تەشۋىقاتچىغا باللىرىنىڭ ئەگىشىپ كېتىشىدىن ئەنسىرەپ، ئايالىغا:

— ئى ھىندى! سىز باللىرىڭىزنىڭ، بۇ ئەر (مۇسئەب ئىبنى ئۆمەير) گە ئۇچرىشىپ قېلىپ، مۇسئەبتە كۆرگەن ئىشنى بىزنىڭمۇ كۆرۈپ قېلىشىمىزدىن دىققەت قىلىڭ! دېدى. ئايالى:

— ماقۇل، لېكىن سىز ۋەئۇغلىڭىزدىن ئاشۇ ئادەم ئوتتۇرىغا قويغان نەرسىنى ئازراق بولسىمۇ ئاڭلاپ باقسىڭىز بولمامدۇ؟ دېدى. ئەمرى:

— ۋاي ئىسىت! مۇئاز مەن بىلمەي تۇرۇپ، دىنىدىن يېنىپتۇما؟ دېدى. ئاقكۆڭۈل ئايال ئېرىگە ئىچى ئاغرىپ:

— ئۇنداق ئەمەس! لېكىن ئۇ بۇ تەشۋىقاتچىنىڭ بەزى بىر سورۇنلىرىدا ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭ دېگەن سۆزلىرىنى يادلىۋاپتىكەن! دېدى. ئەمرى:

— ئۇنى قېشىمغا چاقىرىڭلار! دېدى. مۇئاز ئالدىغا كەلگەندە، ئەمر ئۇنىڭدىن: ماڭا بۇ ئادەمنىڭ دېگەنلىرىدىن ئازراق دەپ بەرگىن! دېدى. مۇئاز:

www.munber.org

ــ ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان اﷲ نىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن:

«بارلىق مەدھىيە، ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى اﷲ تائالاغا خاستۇر! ئۇ ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېربانىدۇر! قىيامەت كۈنىنىڭ ئىگىسىدۇر! ئى اﷲ! ساڭىلا ئىبادەت قىلىمىز! سەندىنلا ياردەم تىلەيمىز! بىزنى توغرا يولغا باشلىغىن! غەزەپكە يولۇققانلارنىڭ ۋە ئازغانلارنىڭ يولىغا ئەمەس، سەن ئىنئام قىلغانلارنىڭ (يولىغا) باشلىغىن!» دېدى. ئەمرى بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ:

ــ بۇ سۆز نېمىدېگەن چىرايلىق! نېمىدېگەن گۈزەل! ئۇنىڭ ھەممە سۆزى شۇنداقمىكەن؟ دەپ سورىدى، مۇئاز: ــ ھەئە، بەلكى بۇنىڭدىنمۇ چىرايلىق. ئۇنىڭغا بەيئەت قىلامسىز ـ يا، قەۋمىڭىزنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭغا بەيئەت قىلىپ بولدى! دېدى. ئەمىر بىر ئاز جىم تۇرۇپ دېدىكى:

ــ مەن ماناتقا مەسلىھەت سالماي تۇرۇپ بىر ئىش قىلالمايمەن! ئۇنىڭ بىر نېمە دەيدىغانلىقىغا قاراپ باقاي، دېدى. مۇئاز ئاتىسىغا:

ــ ئاتا! ئۇ چۈشەنمەيدىغان، سۆزلىمەيدىغان، گاس ياغاچ تۇرسا ئۇنىڭ نېمە دېيىشىنى كۈتەمسىز؟ دېدى. ئاتىسى تەلەپپۇزىنى قاتتىقلاشتۇرۇپ: مەن ساڭا دېدىمغۇ! ئۇنى مەسلىھەتسىز بىر ئىشنى قىلمايمەن دەپ، دېدى ـ دە، ماناتنىڭ قېشىغا باردى. ئۇلار ئادەتتە بۇتنى سۆزلەتمەكچى بولسا، ئۆزلىرىنىڭ گۇمانىچە، بۇت ئىنئام قىلغان نەرسىنى سۆزلەيدۇ! دەپ قېرى موماي بىرنى بۇتنىڭ كەينىدە تۇرغۇزۇپ، ئۆزلىرى بۇتنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ، ساق پۇتىغا تاينىپ تۇرۇپ سۆزلەيتتى، مانا ئەمرىمۇ، توكۇر پۇتى بىلەن بۇتى ئالدىدا تۇرۇپ، بۇتىغا مەدھىيە ئوقۇغاندىن كېيىن:

www.munber.org

ــ ئى مانات! سىنىڭ مەككىدىن بىزگە ئەلچى بولۇپ كەلگەن بۇ تەشۋىقاتچىنى بىلمىسىڭدە شەك يوق! ئۇ سەندىن باشقىغا يامانلىق قىلمايدۇ!... ئۇ پەقەت، بىزنى ساڭا ئىبادەت قىلىشمىزدىن توسقىلى كەپتۇ! مەن ئۇنىڭدىن شۇنداق چىرايلىق سۆز ئاڭلىغان بولسامۇ، ساڭا مەسلىھەت سالماي ئۇنىڭغا ئەگىشىپ كېتىشنى يامان كۆردۈم! ماڭا مەسلىھەت بەرگىن! دېدى. بۇ ئەمرىگە ھېچقانداق گەپ قايتۇرمىدى. ئەمىر: ــ سەن ئاچچىقلاپ قالغان ئوخشايسەن!... مەن ساڭا بۇندىن كېيىن ئەزىيەت يەتكۈزىدىغان ئىشنى قىلمايمەن! لېكىن چاتاق يوق، مەن ئاچچىقىڭنى يۇتۇپ بولغىچە بىر نەچچە كۈن تەرك ئېتىپ تۇراي! دېدى.

ئەمرىنىڭ بالىلىرى، ۋاقتىنىڭ ئۆتۈشى بىلەن ئاتىسىنىڭ «مانات» بۇتتىن ئايرىلماس بولۇپ قالغانلىقىنىمۇ بىلەتتى، لېكى ئۇلار بۇتنىڭ ئاتىسىنىڭ دىلىدا بۇرۇنقىدەكلا يۇقىرى ئورۇندا تۇرمايۋاتقانلىقىنى ۋە ئۇلارنىڭ ئاتىسىنىڭ كۆڭلىدىن بۇتنى چىقىرىۋېتىش كېرەكلىكىنى، مانا بۇنىڭ ئاتىسىنىڭ ئىمان ئېيتىش يولى بىلەن ئىكەنلىكىنى بىلىپ يەتتى.

ئەمرىنىڭ بالىلىرى كېچىلىدە دوستى مۇئاز ئىبنى جەبەل بىلەن بۇتنىڭ قېشىغا كىرىپ، ئۇنى كۆتۈرۈپ يېزىپ بەنى سەلىمە قەبىلىسىنىڭ ئەخلەت كاتىكىغا تاشلىۋەتتى ـ دە، ھېچكىمگە تۇيدۇرماي ئۆيلىرىگە قايتىپ كېتىشتى، تاڭ ئاتقاندا ئەمرى بۇتقا سالام بېرىش ئۇچۇن، ئاستاغىنە كىرىپ، ئۇنى تاپالماي ۋاقىراپ تۇرۇپ:

ــ ۋاي ئىسىت! بۇ كېچىدە، بىزنىڭ ئىلاھىمىزغا كىم ھۇجۇم قىلدى؟ دېدى. لېكىن ئۇنىڭغا ھېچكىم جاۋاب بەرمىدى، ئۇ ئاچچىقلاپ، ۋاقىراپ ـ جاقىراپ تەھدىت سېلىپ كايىپ، ئۆيىنىڭ ئىچى ـ سىرتىنى ئاختۇردى. ئاخىرى ئۇ بۇتنىڭ كاتەككە

www.munber.org

بىشىچە تەتۈر قىلىپ تاشلانغانلىقىنى كۆردى. ئۇ بۇتنى ئېلىپ يۇيۇپ، پۇراقلىق نەرسىلەرنى سۈرۈپ ئورنىغا ئەكېلىپ قويدى ۋە بۇتقا:

ـــ اللە بىلەن قەسەمكى، ئەگەر مەن ساڭا مۇشۇنداق قىلغان ئادەمنىڭ كىملىكىنى بىلسەم ئىدىم. ئۇنى جازالايتتىم، دېدى.

ئىككىنچى كېچىسى ياشلار ماناتنىڭ قېشىغا يەنە بېرىپ، تۈنۈگۈنكىدەك ئىشلارنى قىلدى، تاڭ ئاتقاندا ئەمر بۇتنى ئىزلەپ، كاتتەكتىكى ئەخلەتلەر ئىچىدىن تاپتى ۋە ئەتىر سۈرۈپ يەنە بۇرۇنقى ئورنىغا قويۇپ قويدى.

ياشلار بۇتقا ھەركۈنى دېگۈدەك مۇشۇنداق قىلىۋەردى، شەيخ ئەمر بۇ ياشلارغا تەڭ كېلەلمەي ئاخىر بىركۈن ئۇخلاشتىن ئىلگىرى، بۇتنىڭ قېشىغا بېرىپ، قىلىچنى بۇتنىڭ بېشىغا ئېسىپ قويۇپ بۇتىغا:

ـــ ئى مانات! اللە بىلەن قەسەمكى، ھەقىقەتەن سەن كۆرۈپ تۇرىۋاتقان بۇ ئىشلارنى كىمنىڭ قىلغانلىقىنى بىلمەيمەن! ئەگەر سەندە ياخشىلىق بولسا، ئۆزەڭنى يامانلىقتىن قوغدا! مانا بۇ قىلىچ سەن بىلەن بىللە! دېگىنىچە ئۆيىگە ئۇخلاشقا ماڭدى.

ياشلار ئۇنىڭ رەسمىي ئۇخلىغانلىقىغا ئىشەنچ قىلغاندا، بۇتنىڭ قېشىغا بېرىپ قىلىچنى بۇتنىڭ بويىندىن ئېلىۋېلىپ، بۇتنى سىرتقا ئېلىپ چىقتى ۋە ئارغامچا بىلەن بىر ئۆلۈك ئىتنى بىرگە باغلاپ، بۇ ئىككىسىنى بەنى سەلىمە قەبىلىسىنىڭ نىجاسەتلەر ئېقىپ كېلىدىغان قۇدۇققا تاشلىۋەتتى.

ئەتىگىنى شەيخ ئەمر ئويغىنىپ، بۇتنى تاپالمىدى، ئۇنى ئىزلەپ چىقىپ ئۇنىڭ قىلىچى ئېلىۋېلىنىپ، ئىت بىلەن

www.munber.org

باغلىنىپ قۇدۇققا تاشلانغانلىقىنى كۆردى. بۇ قېتىم ئۇ ئاچچىقىدا ئۇنى تارتىپ چىقارماي شۇ يەردىلا تاشلاپ قويۇپ ئۇنىڭغا:

ــــ «الله نامىدىن قىلايكى قەسەم، ئەمسە ھەرگىزمۇ ھەقىقىي ئىلاھ تۇرمايتتىڭ ئىت بىلەن چوقۇم بىر يەردە، گەر بولساڭ سەن ئۇزەڭ ئىززەتلىك ئىلاھ» دېدى ـ دە، قايتىپ كېلىپلا الله نىڭ ھەق دىنغا كىرىپ ئىمان ئېيتتى.

ئەمرۇبنۇل جەمۇھ شېرىكلىكتە ئۆتۈپ كەتكەن ھەر بىر سىكۇنتىغا، پۇشايمان بارمىقىنى چىشلىگۈدەك دەرىجىدە ئىمانىنىڭ ھالاۋىتىنى تېتىپ، پۈتكۈل ۋۇجۇدى بىلەن دىنغا يۈزلەندى ۋە ئۆزىنى، مېلىنى، باللىرىنى الله ۋە ئۇنىڭ رەسۇلىنىڭ ئىتائىتىگە تاپشۇردى.

ئۇزۇن ئۆتمەي ئۇھۇد ئۇرۇشى بولدى، ئەمرى ئۈچ ئوغلىنىڭ الله نىڭ دۈشمەنلىرىگە قارشى تەييارلىنىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇلارنى ئەتە ـ ئاخشاملىرى ئورمان يولۇسىدەك قاراپ، كۆزىتىپ تۇردى. باللار الله نىڭ رازىلىقى بىلەن غەلبە ۋە شېھىتلىققا يېتىشكە ئىشتىياق باغلاشقان ئىدى. باللىرىنىڭ بۇ ھەرىكىتى ئەمرىنىڭمۇ قىزغىنلىقىنى ئاشۇردى، ئۇ باللىرى بىلەن رەسۇلۇللاھنىڭ بايرىقى ئاستىدا، جىھادقا بېرىشقا بەل باغلىدى، لېكىن باللار ئاتىسىنى بەل باغلىغان ئىشتىن توسۇش ئۈچۈن بىرلىككە كەلدى.

ئەمرى بولسا يېشى چوڭ كىشى ئىدى، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئاقساپ ماڭاتتى، الله جىھادقا چىقماسلىققا ئۆزرىسى بار دېگەن كىشىلەردىن ئىدى.

يىگىتلەر ئاتىسىغا:

www.munber.org

ـ الله ئۆزرىسى بارلارنى كەچۈرگەن تۇرسا، الله كەچۈرگەن ئىشقىمۇ ئۆزەڭنى مەجبۇرلامسەن؟ دېدى.

شەيخ ئۇلارنىڭ سۆزىگە ئاچچىقلىنىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئۇلار ئۈستىدىن شىكايەت قىلىپ:

ــــ ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! مېنىڭ باللىرىم مېنى بۇ ياخشىلىقتىن توسۇپ تۇرىۋاتىدۇ، ئۇلار مېنىڭ توكۇرلىقىمنى دەلىل قىلىۋاتىدۇ. الله بىلەن قەسەمكى، مەن مۇشۇ ئاقساق پۇتۇم بىلەن جەننەتكە دەسسەشنى ئارزۇ قىلىمەن! دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام باللىرىغا:

ــــ ئۇنى مەيلىگە قويىۋېتىڭلار! الله ئۇنىڭغا شېھىتلىكنى رىزىق قىلىپ بەرسە ئەجەپ ئەمەس، دېدى. باللار، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇيرۇقى بىلەن ئاتىسىنى توسماي ئىختىيارىغا قويۇپ بەردى.

ئۇرۇشقا چىقىش ۋاقتىدا، ئەمرى ئايالى بىلەن مەڭگۈلۈككە خوشلاشقان خوشلاشقۇچىغا ئوخشاش خوشلاشتى، ئاندىن قىبلىگە يۈزلىنىپ قولىنى كۆتۈرۈپ:

ـ ئى الله ماڭا شېھىتلىكنى رىزىق قىلىپ بەرسەڭ! مېنى ئۆيۈمگە زىيان تارتقۇچىلاردىن قىلىپ قايتۇرمىساڭ! دېدى. ئاندىن ئۇ ئۈچ ئوغلى ۋە قەبىلىسىدىكى نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ ھىمايىسىدە يۈرۈپ كەتتى.

ئۇرۇش تازا قىزىغاندا، كىشىلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىدىن ئايرىلدى. ئەمرى بىرىنچى سەپكە تەييارلاندى ۋە: ــــ مەن جەننەتكە ئىشتىياق باغلىغان! مەن جەننەتكە ئىشتىياق باغلىغان!... دېگىنىچە مەيدانغا چۈشتى. ئۇنىڭ ئارقىسىدا ئوغلى خەللاد بار ئىدى.

www.munber.org

شەيخ ۋە ئۇنىڭ ئوغلى ـ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى دەپ قاتتىق ئۇرۇشتى ۋە ئۇرۇش مەيدانىغا شېھىت بولۇپ يىقىلدى، ئاتا بىلەن بالا ئوتتۇرىسىدىكى شېھىت بولۇش ۋاقتى پەقەت بىر نەچچە مىنۇتلا ئىدى.

ئۇرۇش تۈگىگەن ۋاقىتتا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇھۇد شېھىتلىرىنى كۆمۈش ئۈچۈن ئورنىدىن تۇرۇپ ساھابىلارغا:

ــ ئۇلارنى قان ۋە جاراھەتلىرى بىلەن قويۇڭلار! مەن ئۇلارغا گۇۋاھچى! دېدى ۋە الله يولىدا جاراھەتلەنگەن ھەر قانداق مۇسۇلمان قىيامەت كۈنىسى قېنى ئاققان ھالدا قانىنىڭ رەڭگى زەپەر رەڭدە، پۇرىقى ئىپارنىڭ پۇرىقىدەك كېلىدۇ، دېدى. ئاندىن يەنە: ئەمرۇبنۇل جەمۇھنى، ئابدۇللاھ ئىبنى ئەمرى بىلەن دەپنە قىلىڭلار! ئۇ ئىككەيلەن دۇنيادا يېقىن دوستلاردىن ئىدى، دېدى.

الله ئەمرۇبنۇل جەمۇھ ۋە ئۇنىڭ ئۇھۇد شېھىتلىرىدىن بولغان يارەنلىرىدىن رازى بولسۇن! ۋە ئۇلارنىڭ قەبرىسىنى نۇرلاندۇرۇۋەتسۇن ئامىن!!!

www.munber.org

ئابدۇللاھ ئىبنى جەھش

تۆنجى بولۇپ مۆئمىنلەرنىڭ قوماندانلىقىغا سايلانغان كىشى.

بىزنىڭ تونۇشتۇرماقچى بولغان ساھابىمىز ـ پەيغەمبىرىمىز بىلەن مۇناسىۋىتى قويۇق بولغان ۋە ئىسلامغا دەسلەپكى قەدەمدە كىرگەن كىشىلەرنىڭ بىرسى.

ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھاممىسىنىڭ ئوغلى. بولۇپ ئۇنىڭ ئانىسى ئابدۇلمۇتەللىبنىڭ قىزى ئۇمەييە يەنى پەيغەمبىرىمىزنىڭ ھاممىسى ئىدى.

ئۇ يەنە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېيىنى ئاكىسى، چۈنكى ئۇنىڭ ھەمشىرىسى بولغان جەھشىنىڭ قىزى زەينەب ـ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئايالى ۋە مۆئمىنلەرنىڭ ئانىلىرىدىن بىرى ئىدى.

ئۇ ئىسلامىيەت بايرىقى تۇتقۇزۇلغان كىشىلەرنىڭ تۇنجىسى، شۇنداقلا شۇنىڭدىن كېيىن مۆئمىنلەر باشلىقى بولۇپ سايلانغانلارنىڭ تۇنجىسى.

ئابدۇللاھ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دارۇلئەرقەمگە كىرىشتىن ئىلگىرى مۇسۇلمان بولغان بولۇپ ئىسلامىيەتكە بۇرۇن كىرگەن مۇسۇلمانلاردىن.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلارنى، دىنىنى قۇرەيشلەرنىڭ ئەزىيەتلىرىدىن قوغدىشى ئۈچۈن، مەدىنىگە ھىجرەت قىلىشقا رۇخسەت قىلغاندا، ئابدۇللاھ مۇھاجىرلارنىڭ ئىككىنچىسى بولغان بولۇپ، بۇ ۋاقىتتا ئەبۇسەلىملا مۇشۇ پەزىلەتكە ئۇنىڭ ئالدىغا ئۆتۈۋالغان ئىدى.

www.munber.org

ئاللاھ ئۈچۈن ھىجرەت قىلىش، ئاللاھ يولىدا ۋەتىنىدىن ئايرىلىش، ئۆي ـ ماكانىدىن ئايرىلىش، ئابدۇللاھ ئۈچۈن بىر يېڭىلىق ئەمەس ئىدى. يېڭى ئىش بولمىدى، ئابدۇللاھ ۋە بەزى يېقىن تۇغقانلىرى، بۇندىن بۇرۇنمۇ ھەبەشىستانغا ھىجرەت قىلغان ئىدى.

لېكىن ئابدۇللاھنىڭ بۇ قېتىمقى ھىجرىتى ئاۋۋالقى قېتىمقىسىغا قارىغاندا كۆپ سانلىق بولدى. چۈنكى، ئۇنىڭ بىلەن بىرگە ئۇنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر يېقىن تۇغقانلىرى، ئاتىسىنىڭ قەبىلىسىدىن چوڭ ـ كىچىك قېرى ـ ياش، ئەر ـ ئايال، بالا ـ چاقىلىرى بولۇپ ناھايىتى نۇرغۇن كىشى بىرلىكتە ھىجرەت قىلغان ئىدى. ئۇنىڭ ئائىلىسى ئىسلامىي ئائىلە، قەبىلىسى ئىسلامىي قەبىلە بولغان ئىدى.

ئۇلار مەككىدىن ئايرىلىش بىلەنلا، ئۇلارنىڭ دىيارىنى غېرىبلىق باستى: خۇددى بۇندىن بۇرۇن بۇ ھويلىلاردا ھېچكىم ئولتۇرمىغاندەك، بوش قېلىپ، توپا ـ چاڭ ئۇچۇپ تۇرىدىغان بولۇپ قالغان ئىدى.

ئابدۇللاھ ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىرگە ماڭغان كىشىلەر ھىجرەت قىلىپ ئۇزۇن ئۆتمەي، قۇرەيش كاتتىباشلىرى، مۇسۇلمانلار ئىچىدىن كىملەرنىڭ قېلىپ كىملەرنىڭ كۆچۈپ كەتكەنلىكىنى بىلىش ئۈچۈن، مەككە كوچىلىرىنى چارلىغىلى چىقتى. ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئەبۇجەھل، ئۇتبە ئىبنى رەبىيئەمۇ بار ئىدى.

ئۇتبە بوران ئۇچۇرۇپ ئىشىكلىرى غىچىرلاپ بەنى جەھشىنىڭ ئۆي ـ ماكانلىرىغا قاراپ: ــ بەنى جەھشىنىڭ يۇرتى ئۆز ئەھلىگە يىغلاۋاتقاندەك بوش قاپتۇ، دېۋىدى، ئەبۇجەھل:

ئۇلار ئۈچۈن ماكانلىرى يىغلاپ قالغۇدەك قانچىلىك نېمىلەر ئىدى ئۇ! دېدى ـ دە، ئابدۇللاھنىڭ ھويلىسىغا چىقتى.

www.munber.org

ئـابدۇللاھنىڭ ھويلىسـى، ھەممـە ھويلىلارنـىڭ چـىرايلىقى ئـىدى، ھـەمدە ئـەڭ بـاي كىشـىلەرنىڭ ھويلىسـى ئـىدى. ئەبۇجـەھلى بـۇ ھويلىنىڭ بايلىقلىرىنى خۇددى پادىشاھ ئۆز مۈلكىگە ئىشلەتكەندەك ھويلا بىلەن قوشۇپ ئىشلەتكىلى تۇردى.

ئـابدۇللاھ ئەبۇجـەھلنىڭ ئـۆز ھويلىسـىدا قىلغـان ئىشـلىرىنى ئاڭلاپ كەلگەندە، بۇ ئەھۋالنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئېيتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئابدۇللاھقا:

ـــــ ئـى ئـابدۇللاھ! الله سـىنىڭ ئـۇ ھويلاڭنىـڭ ئورنىغـا جەننـەتتىن ھويـلا بەرسـە رازى بولماسـەن؟ دېۋىـدى. ئـابدۇللاھ جاۋابەن: رازى بولىمەن! ئى رەسۇلۇللاھ! دېدى ۋە ئابدۇللاھنىڭ ۋۇجۇدى خۇشاللىقتىن يـايراپ كـەتتى كـۆز ئـالدىدا باللىدە يـورۇپ كەتكەن بولدى.

ئابدۇللاھ، بىرىنچى ۋە ئىككىنچى قېتىملىق ھىجرەتتە، ئۇرۇق ـ تۇغقـانلىرىدىن ئايرىلغـاندىن كېيىـن مەدىنىگـە ئورۇنلاشـماي تـۇرۇپ ۋە قوۋەيشـلەردىن يەتكـەن ئەزىيـەتتىن كېيىـن، ئەنسارىلارنىڭ ھىمايىسىدە كۆرگەننىڭ تەمنى تېتىماي تۇرۇپلا، الله ئـابدۇللاھنىڭ ئـۆز ھايـاتىدا ھـېس قىلغـان ئىمتىھـانلارنىڭ ئـەڭ قـاتتىقىنى ۋە مۇسۇلمان بولغـاندىن كېيىـن ئۇچرىغـان ئـەڭ قـاتتىق سىناقلارنى بېشىدىن ئۆتكۈزۈشنى خالىدى. بىز بۇ ۋەقەلىككە قۇلاق سالايلى:

پـەيغەمبەر ئەلەيھىسسـالام ئىسـلامىيەتتىكى تۇنجـى قېـتىملىق ئەسكىرى ئىشقا قوماندان قىلىش ئۈچۈن ساھابىلاردىن سەككىز كىشـىنى تـاللىدى. ئۇلارنـىڭ ئىچىـدە ئـابدۇللاھ ۋە سـەئد ئىبنـى ئەبۇۋاققاسمۇ بار ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا:

مـەن سـىلەرنىڭ ئـاراڭلاردىن ئۇسسـۇزلۇق ۋە ئاچلىققـا چىدىيالايدىغانلىرىڭلارنى باشلىق قىلىمەن! دېگىنىچە بـايراقتىن

www.munber.org

بىرنى ئابدۇللاھقا تۇتقۇزدى. ئابدۇللاھ بىر بۆلۈك مۆئمىنلەردىن تەركىب تاپقان كىشىلەرگە باشلىق بولغانلارنىڭ تۇنجىسى ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئابدۇللاھنىڭ ماڭىدىغان يولىنى كۆرسىتىپ، ئۇنىڭغا بىر پارچە خەت بەردى ۋە بۇ خەتنى ئىككى كۈن يول يۈرگەندىن كېيىن ئاندىن ئوقۇشقا بولىدىغانلىقىنى ئېيتتى. قوشۇن ئىككى كۈنلۈك مۇساپىنى بېسىپ بولغاندىن كېيىن ئابدۇللاھ خەتكە قاردى، خەتتە:

- «سەن خېتىمنى ئوقۇغاندىن كېيىن تائىپە بىلەن مەككە ئوتتۇرىسىدىكى ”نەخلە“ دېگەن جايغا بېرىپ ئۇ يەردە قۇرەيشلىكلەرنى مارىلاپ، ئۇلارنىڭ خەۋىرىنى بىزگە ئېلىپ كەل!» دېيىلگەن ئىدى.

ئابدۇللاھ خەتنى ئوقۇپ بولۇپ، كۆڭلىدە الله نىڭ ئەلچىسىنىڭ بۇيرىقىنى ئىجرا قىلىش ئۈچۈن (بېشىم بىلەن) تەييار تۇرىمەن! دېگەننى ئويلىدى ـ دە، قوشۇندىكىلەرگە قاراپ:

ھەقىقەتەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنى قۇرەيشلىكلەرنى مارىلاپ ئۇلارنىڭ خەۋەرلىرىنى ئېلىپ كېلىشىم ئۈچۈن ”نەخلە“ دېگەن جايغىچە بېرىشىمنى بۇيرىدى ۋە مېنى سىلەردىن بىرەرسىڭلارنى مەن بىللە بېرىشقا مەجبۇرلىشىمدىن توستى! كىمكى شېھىتلىكنى خالىسا ۋە ئۇنىڭغا قىزىقسا، مەن بىلەن ماڭسۇن، كىمكى بۇنى خالىمىسا ئۇنىڭغا مالامەت قىلىنمايدۇ، قايتىپ كەتسۇن! دېدى. كۆپچىلىك ھەممىسى بىردەك:

ــ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇيرۇقىنى بەجا كەلتۈرۈش ئۈچۈن بىز تەييار! بىز سېنى الله نىڭ ئەلچىسى قەيەرگە بۇيرىغان بولسا، بىز سەن بىلەن شۇ يەرگە بېرىشقا تەييارمىز! دېيىشتى.

www.munber.org

شۇنداق قىلىپ، ئۇلار ”نەخلە“ دېگەن جايغىچە بېرىپ، قۇرەيشلىكلەرنىڭ خەۋەرلىرىنى ئىگەللەش ئۈچۈن تاغ يوللىرىنى چارلاشقا باشلىدى.

شۇ ئەسنادا، ئۇلار يىراق بىر جايدىن قۇرەيشلىكلەرنىڭ كارۋىنىنى كۆرۈپ قالدى، بۇ كارۋاندا تۆت ئەر كىشى بولۇپ، ئۇلار: ئەمرى ئىبنى ھەزرەمى، ھەكەم ئىبنى كەيسان، ئوسمان ئىبنى ئابدۇللاھ ۋە ئۇنىڭ قېرىندىشى مۇغىرە ئىدى. ئۇلار بىلەن بىرگە تېرە، قۇرۇق ئۈزۈم ۋە باشقا نەرسىلەردىن ئىبارەت تىجارەتماللار بار ئىدى.

بۇ ۋاقىتتا ساھابىلار نېمە قىلىشنى مەسلىھەت قىلىشقىلى تۇردى. بۇ كۈنلەر بولسا، ئۇرۇش ھارام قىلىنغان ئايلىرىنىڭ ئاخىرقى كۈنلىرى ئىدى، ئۇلار ئاخىرى:

ــ ئەگەر بىز ئۇلار بىلەن ئۇرۇشساق، ئۇرۇش ھارام قىلىنغان ئايلاردا ئۇرۇشقان بولىمىز! بۇنىڭ بىلەن بۇ ئاينىڭ ھۆرمىتىنى قىلمىغان بولىمىز! نەتىجىدە بارلىق ئەرەبلەرنىڭ غەزىپىگە قالىمىز!... ئەگەر بىز بۇ كۈننىڭ ئۆتۈپ كېتىشىنى كۈتسەك، ئۇلار خاتىرجەم ئۆتۈپ كېتىۋېرىدۇ دېيىشتى.

ئۇلار مەسلىھەتلىشىۋېرىپ، ھەتتا ئۇلارنىڭ پىكىرلىرى: ئۇلارنىڭ ئالدىنى توسۇپ، ئۇلارنى ئۆلتۈرۈپ قولىدىكى ماللىرىنى غەنىمەت ئېلىشقا بىرلىككە كەلدى. ئۇلار بىر قانچە سىكونتتىلا، ئۇلاردىن بىرىنى ئۆلتۈرۈپ ئىككىنى ئەسىرگە ئالدى، يەنە بىرىنى قاچۇرۇپ قويدى.

ئابدۇللاھ ۋە ئۇنىڭ قوشۇنىدىكىلەر ئەسىر ۋە كارۋان ماللارنىڭ مەدىنىگە تەرەپكە ھەيدەپ ماڭدى، ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كېلىپ، قىلغان ئىشلىرىدىن خەۋەر

www.munber.org

بەرگەندە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ ئابدۇللاھقا مۇنداق دېدى:

ــ اللە بىلەن قەسەمكى، مەن سىلەرنى ئۇرۇشۇشقا ئەمەس بەلكى، قۇرەيشلىكلەرنىڭ خەۋەرلىرىنى ئوقۇپ كېلىشكە ۋە ئۇلارنىڭ ھەرىكىتىنى كۆزىتىشكە... بۇيرۇغان دېدى ۋە ئىككى ئەسىرنى ئۇلارنىڭ پوزىتسىيىسىگە قاراپ بىر تەرەپ قىلىشقا قويۇپ كارۋاندىكى نەرسىلەردىن يۈز ئۆرۈپ ئۇنىڭدىن ھېچنېمە ئالدىمىدى.

بۇ ۋاقىتتا، ئابدۇللاھ ۋە ئۇنىڭ سۆھبەتداشلىرى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇيرۇقىغا خىلاپلىق قىلىپ قويغانلىقى ئۈچۈن ئۆزلىرىنىڭ تۈگەشتۈرۈلگەنلىكىگە ئىشەنچ قىلىشتى.

ئۇلارنىڭ ئەھۋالى يامانلاشتى، ئۇلارنىڭ مۇسۇلمان قېرىنداشلىرى، ئۇلارغا مالامەت قىلىشقا ۋە ئۇچرىغان ھامانلا: ــ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇيرۇقىغا خىلاپلىق قىلغۇچىلار... دەپ، ئۇلاردىن ئۆزلىرى تارتىنىشقا باشلىدى.

ھەممىدە يەنە قۇرەيشلىكلەرنىڭ مۇشۇ ھادىسە ۋە سەۋەبى بىلەن پەيغەمبىرىمىزگە ھۇجۇم قىلىشقا ۋە ئورۇنۇپ تۇتۇۋېلىنغان ئەسىر ۋە ئولجىلارنى قەبىلىلەر ئارىسىدا ئاشكارىلاپ:

ــ ھەقىقەتەن مۇھەممەد، ئۇرۇش ھارام قىلىنغان ئايلارنى ھالال قىلدى ۋە بۇ ئايدا قان تۆكتى! ئولجا ئالدى، ئەرلەرنى ئەسىر ئالدى، دېگەن ۋاقىتلىرىدا، ئۇلارنىڭ روھى ئازابى تېخىمۇ ئېغىرلاشتى.

سىز ئابدۇللاھ ۋە ئۇنىڭ سۆھبەتداشلىرىنىڭ ئۆزلىرىنىڭ قىلىپ سالغان ئىشلىرىغا قانچىلىك دەرىجىدە پۇشايمان قىلغانلىقىنى ۋە ئۇلارنىڭ سەۋەبىدىن پەيدا بولغان خاپىلىق

www.munber.org

سەۋەبىدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن، قانچىلىك دەرىجىدە خىجىل بولغانلىقىنى سورىمايلا قويۇڭ!

ئۇلارغا يەتكەن خاسلىق قاتتىق مۇسىبەت ئىچىدە ئىغىرلاشقان ۋاقىتتىدا، الله نىڭ ئۇلارنىڭ ئىشىدىن رازى بولۇپ، پەيغەمبىرىمىزگە بۇ ئىش توغرىسىدا ۋەھىي چۈشۈرۈلگەنلىكى توغرىسىدا خۇش بىشارەت بېرىلدى.

بۇ چاغدا ئۇلارنىڭ قانچىلىك خۇشال بولۇپ كەتكەنلىكىنى سورىماڭ، كىشىلەر قۇچاق ئاچقان، خۇش ـ بىشارەت بەرگەن، تەبرىكلەپ، قۇرئان كەرىمدىن ئۇلارنىڭ ئىشى توغرىلىق چۈشكەن ئايەتنى ئوقۇغان ھالەتتە، ئۇلارغا يۈزلەندى. پەيغەمبىرىمىزگە الله نىڭ مۇنۇ ئايىتى چۈشكەن ئىدى.

﴿(ئى مۇھەممەد!) ئۇلار سەندىن: «ھارام قىلىنغان ئايدا ئۇرۇش قىلىشقا بولامدۇ» دەپ سورىشىدۇ، ئېيتقىنكى، «بۇ ئايدا ئۇرۇش قىلىش چوڭ گۇناھ، الله نىڭ يولىدىن توسۇش ۋە الله قا كۇپىرلىق قىلىش، مەسچىت ھەرەمدە (ئىبادەت قىلىشتىن) توسۇش، مەسچىت ھەرەمدىن ئاھالىنى ھەيدەش، الله نىڭ دەرگاھىدا تېخىمۇ چوڭ گۇناھتۇر، پىتنە (مۇئمىنلەرگە زىيانكەشلىك قىلىش) ئادەم ئۆلتۈرۈشتىنمۇ قاتتىق گۇناھتۇر»﴾.

بۇ ئايەتلەر چۈشكەن ۋاقىتتا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دىلى يورۇپ كەتتى ۋە كارۋاندىكى ماللارنى ئالدى، ئەسىرلەرنى تۆلەم ئېلىپ قويۇۋەتتى، ئابدۇللاھ ۋە ئۇنىڭ سۆھبەتداشلىرىنىڭ قىلغان ئىشىدىن رازى بولدى. چۈنكى ئۇلارنىڭ ئۆلتۈرگىنى، مۇسۇلمانلارنىڭ قىنىنى تۆككەن تۇنجى مۇشرىك، ئۇلارنىڭ بايرىقى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆز قولى بىلەن چەككەن تۇنجى بايراق، قوماندان ئابدۇللاھ مۇئمىنلەرنىڭ باشلىقى! دەپ چاقىرىلغان تۇنجى كىشى.

www.munber.org

بەدر ئۇرۇشى بولغاندا ئابدۇللاھ ئىمانىغا لايىق ھالدا باتۇرلارچە ئېلىشتى ئاندىن ئۇھۇد ئۇرۇشى بولدى، بۇ ئۇرۇشتا ئابدۇللاھ بىلەن ئۇنىڭ سۆھبەتدىشى سەئد ئىبنى ئەبۇۋاققاسنىڭ ئۇنتۇلمايدىغان بىر ۋەقەلىكى بولۇپ ئۆتكەن بولۇپ، بىز بۇ ۋەقەلىكنىڭ تەپسىلاتىنى بايان قىلىپ بېرىشكە، سەئدنىڭ ئۆزىنى تەكلىپ قىلايلى! سەئد ئىبنى ئەبۇۋاققاس مۇنداق دەيدۇ:

ـ ئۇھۇد ئۇرۇشى بولغاندا، ماڭا ئابدۇللاھ ئۇچراپ قېلىپ: سەن الله تائالاغا دۇئا قىلمامسەن؟ دېدى. مەن:

ــ قىلىمەن! دېدىم ـ دە، بىز بىرلىكتە بىر چەتكە چىقتۇق. مەن دۇئا قىلىپ: «ئى الله! مەن دۈشمەنگە ئۇچراشسام، قاتتىق ئۇرۇشالايدىغان، مېنى ئاچچىقى يامان دۈشمەنگە ئۇچراشتۇرغىن! مېنىڭ شۇنداقلار بىلەن ئۇرۇشىمەن. ئاندىن مېنىڭ ئۇنى ئۆلتۈرۈپ، ئۇ ئۇنىڭ قىلىچىنى ئېلىۋېلىشىم ئۈچۈن ماڭا ئۇتۇقلۇق بەرگىن! دېدىم. ئابدۇللاھ مېنىڭ دۇئايىمغا، ئامىن! دەپ بەردى. ئاندىن ئابدۇللاھ دۇئا قىلىپ: ئى الله! ماڭا ئاچچىقى يامان، ئۆزى كۈچلۈك دۈشمەننى رىزىق قىلىپ بەرگىن! مەن ئۇنىڭ بىلەن سەن ئۈچۈن ئۇرۇشىمەن. ئۇ مەن بىلەن ئۇرۇشىدۇ، ئاندىن ئۇ مېنى تۇتۇۋېلىپ، مېنىڭ بۇرنۇمنى، قۇلىقىمنى كېسىۋالىدۇ! مەن ساڭا ئۇچراشسام، سەن مەندىن:

ــ سېنىڭ بۇرنۇڭ نېمە بولۇپ كېسىلگەن؟ قولىقىڭچۇ؟ دەپ سورىساڭ. مەن دەرھال:

ــ سېنى ۋە پەيغەمبىرىڭنى دەپ كېسىلگەن! دەيمەن، ئاندىن سەن يەنە:

ــ راست گەپ قىلدىڭ! دەيسەن، دېدى.

سەئد ئىبنى ئەبۇۋاققاس يەنە مۇنداق دەيدۇ:

www.munber.org

ـــــ ئـابدۇللاھنىڭ دۇئاسـى، مېنىـڭ دۇئـايىمدىن ياخشـى بولـدى! مـەن چۈشـتىن كېيـىن ئۇنىـڭ پـارچە ـ پـارچە بولـۇپ ئۆلتۈرۈلگـەنلىكىنى، بـۇرۇن ۋە قۇلىقىنىـڭ دەرەخكـە يىـپ بىلـەن ئېسىلىپ قويۇلغانلىقىنى كۆردۈم! دەيدۇ.

الله ئابدۇللاھنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىپ تاغىسى، يەنى شـېھىتلەرنىڭ سەركەردىسـى ـ ھـەمزە ئىبـنى ئابدۇلمۇتـەللىبنى ھۆرمەتلىگـەندەك، ئۇنىمـۇ شـېھىتلىك بىلـەن ھۆرمـەتلىدى. رەسـۇلۇللاھنىڭ مۇبـارەك كـۆز ياشـلىرى ئـۇ ئىككىسـىنىڭ شېھىتلىكىنىڭ خۇش پۇراقلىرى بىلەن پۇركەلگەن قەبرە توپىسىنى نەمدەۋەتتى...

"ساھابىلار ھاياتىدىن تاللانمىلار" دېگەن كىتابنىڭ بىرىنچى بـۆلۈمى تۈگـىدى. بـارلىق ھەمدۇسـانا ۋە ماختـاش الله تائالاغـا خاستۇر.

www.munber.org

ئەبۇئۇبەيدە ئىبنى جەرراھ

"ھەرقانداق بىر مىللەتنىڭ
ئىشەنچلىك ئادىمى بار، بۇ
مىللەتنىڭ ئىشەنچلىك ئادىمى
ئەبۇ ئۇبەيدە"

ـ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام

ئەبۇ ئۇبەيدە چىرايىدىن نۇر يېغىپ تۇرىدىغان، قەددى قەمىتى كېلىشكەن، ئېگىز بويلۇق ئورۇق، زىلۋا ئادەم بولۇپ، قارىغۇچىنىڭ كۆزى راھەتلىنىپ، ئۇنىڭ بىلەن ئۇچراشقان كىشى چىقىشىپ دوست بولۇپ قالىدىغان خۇش تەبىئەتلىك كىشى ئىدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇ يەنە ناھىيىتى كەمتەر، شەرمى ـ ھايالىق كىشى ئىدى. بىراق مەرتلەر سىنىلىدىغان مەيدانلاردا بولسا خۇددى ھۇجۇمغا تەييارلانغان يولۋاسقا ئايلىناتتى.

مانا بۇ كىشى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ مىللىتىنىڭ ئىشەنچلىك ئادىمى، ئامىرئىبنۇ ئابدۇللائىبنى جەرراھ بولۇپ ”ئەبۇ ئۇبەيدە“ دەپ ئاتالغان. ئابدۇللا ئىبنى ئۇمەر ئۇنى سۈپەتلەپ: قۇرەيش قەۋمى ئىچىدە يۈزى ئەڭ نۇرلۇق، ئەخلاقى ئەڭ گۈزەل، ناھايىتى ھايالىق، ھەرگىز يالغان سۆزلىمەيدىغان، باشقىلارنىمۇ يالغانچىغا چىقارمايدىغان ئۈچ ئادەم بولۇپ ئۇلار ـ ئەبۇبەكرى، ئوسمان ئىبنى ئەففان ۋە ئەبۇ ئۇبەيدە، دېگەن ئىدى.

ئەبۇ ئۇبەيدە دەسلەپكى قەدەمدە ئىسلامغا كىرگۈچىلەردىن بولۇپ، ئەبۇبەكرىدىن بىر كۈن كېيىن ئەبۇبەكرىنىڭ ۋاستىسى بىلەن ئىمان ئېيتقان. ئەبۇبەكرى ئۇنى ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋف، ئوسمان ئىبنى مەزئۇن، ئەرقەم ئىبنى ئەبىل ئەرقەملەر بىلەن بىللە

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا ئېلىپ باردى. ئۇلار شاھادەت كەلىمىسىنى ئېيتتى، شۇنىڭ بىلەن ئۇ بۈيۈك ئىسلام دىنىنىڭ تايانچ تۈۋرۈكلىرىدىن بولۇپ قالدى.

ئەبۇ ئۇبەيدە باشقا مۇسۇلمانلار بېشىدىن كەچۈرگەن ئېغىر سىناقلارنى بېشىدىن كەچۈردى. ئۇ دەسلەپتە ئىمان ئېيتقان مۇسۇلمانلار بىلەن بىرگە ھېچقانداق بىرىنىڭ ئەگەشكۈچىلىرى تارتمىغان ئېغىر ئازاپ ئوقۇبەتلەرنى تارتتى. لېكىن ئۇ ھېچقانداق تەۋرەنمەي ئاللاھ ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىگە سادىق بولدى. بەدرى ئۇرۇشىدا ئۇنىڭ بېشىغا كەلگەن سىناق ھەرقانداق بىر ئىنسانىنىڭ تەسەۋۋۇرىغا سىغمايدىغان سىناقلاردىن ئىدى.

بۇ كۈنى ئەبۇ ئۇبەيدە ئۆلۈمدىن قورقماس جاسارىتى بىلەن دۈشمەن سېپىنى يېرىپ يۈرۈپ جەڭ قىلدى. ئۇنىڭ جاسارىتى دۈشمەنلەرنى ساراسىمىگە سېلىۋەتتى، قۇرەيشلەرنىڭ ئاتلىق ئەسكەرلىرىمۇ ئۇنىڭ ھۇجۇمىدىن ئېھتىيات قىلىشىپ ھەر قېتىم ئۇنىڭ ئۇدۇلىغا توغرا كېلىپ قالسا، ئۆزلىرىنى چەتكە ئېلىشاتتى. لېكىن ئۇلار ئىچىدىكى بىر ئادەم، ئۇ ھەر بىر ھۇجۇمىغا ئۆتكەندە ئۇنىڭ ئالدىدا تۇرۋالاتتى. ئەبۇ ئۇبەيدە ئۇ ئادەمدىن ئۆزىنى قاچۇرۇپ، ئۇنىڭ بىلەن ئۇچۇرىشىشتىن قاچاتتى.

ھېلىقى ئادەم ھۇجۇمىنى كۈچەيتكىلى تۇردى، ئەبۇ ئۇبەيدە ھە دەپ ئۇ ئادەمگە ھۇجۇم قىلىپ قىلىشتىن ئۆزىنى قاچۇرۇپ تۇرسىمۇ، ئۇ ئادەم ئۇنىڭ بىلەن باشقا دۈشمەنلەر ئارىسىدا تۇرۇۋېلىپ ئاخىردا ئۇنىڭ سەبرى قاچىسىنى تاشتۇرۇۋەتتى. ئۇ چىداپ تۇرالماي قىلىچ بىلەن ئالدىدىكى ئۇ ئادەمنى چېپىپ ئوتتۇردىن ئىككى پارچە قىلىۋەتتى، ئۇ ئادەم يەرگە يىقىلدى.

www.munber.org

ھۆرمەتلىك كىتاپخان سىز ئۇ ئادەمنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى بىلەمسىز؟ ئۇ بولسىمۇ ھېچكىمنىڭ تەسەۋۋۇرىغا سىغمايدىغان بىر شەخس بولۇپ، دەل ئەبۇ ئۇبەيدىنىڭ ئاتىسىدۇر.

ئەبۇ ئۇبەيدە ئۆز ئاتىسىنى چېپىپ تاشلىدى. ياق، ئۇ ئاتىسىنى ئەمەس بەلكى ئاتىسىنىڭ دىلىدىكى شېرىك ئەقىدىسىنى چېپىپ تاشلىغان ئىدى، ئۇنىڭ ھەققىدە ئاللا تائالا: ”ئاللاھ ۋە ئاخىرەتكە ئىشىنىدىغان كىشىلەرنىڭ ئاللاھ ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبەر بىلەن قارشىلاشقانلارنى – ئۇلارنىڭ ئاتىلىرى، ئوغۇللىرى، قېرىنداشلىرى، ئۇرۇق – تۇغقانلىرى بولغان تەقدىردىمۇ دوست تۇتقانلىقىنى كۆرمەيسەن، ئەنە شۇلارنىڭ ئىمانىنى ئاللاھ مەھكەم قىلدى ۋە ئۆز دەرگاھىدىن بولغان روھ بىلەن ئۇلارنى كۈچەيتتى. ئاللا ئۇلارنى ئاستىدىن ئۆستەڭلەر ئېقىپ تۇرىدىغان جەننەتلەرگە كىرگۈزىدۇ، ئۇلار جەننەتلەردە مەڭگۈ قالىدۇ. ئاللاھ ئۇلاردىن رازى بولىدۇ، ئاللاھتىن ئۇلارمۇ مەمنۇن بولىدۇ. ئەنە شۇلار ئاللاھنىڭ قوشۇنىدۇر، بىلىڭلاركى ئاللاھنىڭ قوشۇنى مەخسەتكە ئېرىشكۈچىلەردۇر“. دېدى.

ئۇنىڭ دادىسىنى ئۆلتۈرىشى ھەرگىزمۇ تاسادىپىي يۈز بەرگەن ئىش بولماستىن بەلكى ئۇنىڭ ئاللاھقا بولغان ئىمانى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئېلىپ كەلگەن دىنغا بولغان سادىقلىقى، ئاللاھنىڭ دەرگاھىدىكى نۇرغۇنلىغان روھلار ھەۋەس قىلغىدەك دەرىجىگە يەتكەنىدى.

مۇھەممەت ئىبنى جەئفەر رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: خىرىستىيانلاردىن تەركىب تاپقان بىر بۆلۈك ئەلچىلەر پەيغەمبەر ئەلەيىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىپ، ئى ئەبۇ قاسىم! بىز ئىختىلاپ قىلىشىپ قالغان ئىشتا ھۆكۈم چىقىرىشى ئۈچۈن ساھابىلىرىڭ ئىچىدىن ئۆزەڭ رازى بولىدىغان بىرىنى ئەۋەتكىن.

www.munber.org

بىزنىڭ نەزىرىمىزدە سىلەر رازى بولغىدەك ھۆكۈم چىقارغۇچىلارسىلەر، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

«سىلەر كەچتە كېلىڭلار، مەن سىلەرگە ناھايىتى ئىشەنچىلىك بىرسىنى قوشۇپ بېرىمەن»، - دېدى. ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن ئۇ كۈنى پېشىن نامىزى ئۈچۈن مەسچىتكە بۇرۇن چىقتىم، گەرچە مەن ھوقۇققا قىزىقمىساممۇ لېكىن شۇ كۈنى ئاشۇ ئىشەنچىلىك كىشىنىڭ مەن بولۇپ قېلىشىمنى تولىمۇ ئۈمىت قىلدىم. پېشىن نامىزىنى ئوقۇپ بولغاندىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەتراپقا تەكشى نەزەر سېلىپ چىقتى، مەن مېنى چاقىرىپ قالسىكەن، دەپ بويۇنۇمنى سوزۇپ قاراپ كەتتىم، بىراق پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تاكى ئەبۇ ئۇبەيدىنى كۆرگىچە ھەممە ياققا قاراپ ئۇنى تاپقاندىن كېيىن ئۇنى چاقىرىپ:

سەن ئۇلار بىلەن بىرگە بېرىپ ئۇلار ئىختىلاپ قىلىشىپ قالغان ئىشتا ئۇلار ئارىسىدا ئادىل ھۆكۈم چىقىرىپ بېرىپ كەلگىن!» دېدى. مەن ئۆز ـ ئۆزەمگە: بۇ شەرەپكە ئۇ ئېرىشۋالدى، دېدىم.

ئۇ ئىشەنچىلىك بولۇپلا قالماي يەنە ناھايىتى ئامانەتدار ئىدى. ئۇنىڭ بۇ خىسلىتى نۇرغۇن ئىشلاردا ئىپادىلەنگەن ئىدى، بىر قېتىم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قۇرەيشلەردىن بىرقانچە كىشىنى كارۋانلارنىڭ ئەھۋالىنى بىلىپ كېلىشكە ئەۋەتتى. ئۇلار بىلەن بىر تولۇم خورمىمۇ بەردى. ئوزۇقلۇق ئۈچۈن بۇنىڭدىن باشقا نەرسە يوق ئىدى. ئۇ ھەر كۈنى ھەر بىر ئادەمگە بىر تاللا خورما بېرەتتى، كىشىلەر بۇ خورمىنى شورايتتى، ئاندىن سۇ ئىچەتتى. بۇ ئۇلارنىڭ بىر كېچە كۈندۈزلۈك ئوزۇقى ئىدى.

www.munber.org

ئوھۇد ئۇرۇشىدا مۇسۇلمانلار مەغلۇپ بولغاندا مۇشرىكلارنىڭ باشلىقلىرى : بىزگە مۇھەممەدنى كۆرسىتىڭلار! بىزگە مۇھەممەدنى كۆرسىتىڭلار! دەپ توۋلاشقا باشلىدى. ئەنە شۇ ھالقىلىق ۋاقىتتا ئەبۇ ئۇبەيدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى جان پىدالىق بىلەن قوغداپ تۇرغان ئون ساھابىنىڭ بىرى ئىدى. جەڭ ئاخىرلاشقان چاغدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇدۇل چىشى چۇشۇپ، چىكىسى يىرىلىپ، تۆمۈر كىيىمنىڭ ئىككى تال ھالقىسى ئۇنىڭ مەڭزىگە كىرىپ كەتكەن ئىدى، ئەبۇ بەكرى كىلىپ ھالقىنى ئالماقچى بولغان ئىدى، ئەبۇ ئۇبەيدە ـ مەن قەسەم قىلايكى! بۇ ئىشنى ماڭا قوي! دىدى.

ئابا بەكرى ئۇنىڭغا بەردى. ئەبۇ ئۇبەيدە ئەگەر قولى بىلەن تارتقاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئازار يىتىشتىن ئەنسىرەپ ھالقىنى ئۇدۇل چىشى بىلەن تارتقان ئىدى ئۇنىڭ ئۇدۇل چىشى چۇشۇپ كەتتى. ئاندىن يانا بىر ئۇدۇل چىشى بىلەن ھالقىنىڭ يەنە بىرىنى تارتتى. شۇنىڭ بىلەن يەنە بىر ئۇدۇل چىشىمۇ چۇشۇپ كەتتى. ئەبۇ بەكرى:

ئەبۇ ئۇبەيدە چىشى چۇشۇپ كەتكەنلەرنىڭ ئەڭ چىرايلىقى بولدى، دىدى.

ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھايات چىغىدىكى بارلىق غازاتلارغا تولۇق قاتناشقانىدى.

سەققە كۈنى (يەنى ئەبۇ بەكرى سىددىق خەلىپىلىككە ئولتۇرغان، ئۇنىڭغا بەيئەت قىلىنغان كۈن) ئۆمەر ئەبۇ ئۇبەيدىگە:

قولىڭنى ئاچ، مەن ساڭا بەيئەت قىلاي! چۈنكى مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: «ھەر مىللەتنىڭ بىر ئىشەنچلىك ئادىمى بار، سەن بۇ ئۈممەتنىڭ ئىشەنچلىك ئادىمى» دىگىنىنى ئاڭلىغان ئىدىم، دەيدۇ. ئەبۇ ئۇبەيدە: مەن پەيغەمبەر

www.munber.org

ئەلەيھىسسالام نامازغا ئىمام بولۇشقا بۇيرىغان، ھەتتا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولغانغا قەدەر ئىمام بولغان ئادەمنىڭ ئالدىغا ئۆتەلمەيمەن، دېدى. ئاندىن ئۇ ئەبۇ بەكرى سىددىققا بەيئەت قىلدى ۋە ئەبۇ بەكرىنىڭ ئىشلىرىدا ياخشى مەسلەكداش، ياخشى ياردەمچى بولۇپ قالدى.

خەلىپىلىك ۋەزىپىسى ئۆمەرگە كەلگەندە ئۇ يەنە خەلىپە ئۆمەرگە بەيئەت قىلىپ ئۇنىڭ يېقىن ئادەملىرىدىن بولۇپ تۆۋەندە ھېكايە قىلىنماقچى بولغان بىر ئىشتىن باشقا ھەرقانداق ئىشتا ئۇنىڭ بۇيرۇقىدىن چىقمىدى.

سىز ئۇنىڭ بۇيرۇقىغا بويسۇنمىغان ئىشنىڭ زادى قايسى ئىش ئىكەنلىكىنى بىلەمسىز؟

بۇ ئىش ئەبۇ ئۇبەيدە شام دىياردا تۇرغان چاغلىرىدا يۈز بەرگەن ئىدى. ئاللاھ ئۇنىڭ قولى ئارقىلىق پۈتكۈل شام زېمىنىنى فەتھى قىلغانغا قەدەر ئۇ شام دىياردىكى مۇسۇلمانلارغا يېتەكچىلىك قىلىۋاتاتتى. ئىشغال قىلىنغان رايونلارنىڭ دائىرىسى شەرقتە فۇرات دەرياسىغىچە. شىمالدا كىچىك ئاسىياغىچە كېڭەيگەنىدى.

بۇ مەزگىلدە شام دىياردا ئەزەلدىن ئاز كۆرۈلىدىغان ۋابا كېسىلى تارقاپ نۇرغۇن كىشىلەر ھالاك بولۇشقا باشلىدى. خەلىپە ئۆمەر ئەبۇ ئۇبەيدەدىن ئەنسىرەپ ئاخىرى ئۇنىڭغا:

ساڭا جىددىي ھاجىتىم بار، سەندىن باشقا بىرى بۇ ئىشنىڭ ھاجىتىدىن چىقالمايدۇ، تېز قايتىپ كەل» دېگەن مەزمۇندا خەت يازىدۇ. ئۇ ئۆمەرنىڭ خېتىنى تاپشۇرۇپ ئالغاندىن كېيىن: مەن مۆمىنلەرنىڭ باشلىقىنىڭ ھاجىتىنى بىلدىم، ئۇ ھايات قالالمايدىغان بىر ئادەمنىڭ ھايات قېلىشىنى تەلەپ قىلىۋاتىدۇ، دېدى ھەمدە مۇنداق دەپ جاۋاب خەت يازدى: مۆمىنلەرنىڭ

www.munber.org

خەلىپىسى!سىزنىڭ ماڭا بولغان ھاجىتىڭىزنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلدىم، مەن مۇسۇلمانلار قوشۇنى ئىچىدە تۇرۇپ ئۇلارنىڭ بېشىغا كەلگەن بالا قازادىن ئۆزەمنى قاچۇرۇشنى لايىق كۆرمەيمەن، ھەتتا ئاللاھ ئۇلار بىلەن مېنىڭ ئارىلىقىدا ئۆز ھۆكۈمىنى چىقارغىچە مەن ئۇلاردىن ئايرىلىشنى خالىمايمەن، سىز بۇ خەتنى تاپشۇرۇپ ئالغان ھامان مېنى بويرۇقىڭىزدىن ئازات قىلىۋېتىڭ ھەم مېنىڭ بۇ يەردىن كەتمەسلىكىمگە روخسەت قىلىڭ، دەپ جاۋاب يازدى.

ئۆمەر خەتنى ئوقۇپ بولۇپ يىغلاپ كەتتى. باشقىلار ئۇنىڭ بۇقەدەر قاتتىق يىغلىغانلىقىنى كۆرۈپ: ئى مۆمىنلەرنىڭ خەلىپىسى! ئەبۇ ئۇبەيدە ئۆلۈپتىمۇ؟ دەپ سورىدى. ئۆمەر:ياق، لېكىن، يېقىنلىشىپ قاپتۇ، دېدى.

ئۆمەرنىڭ گۇمانى راست چىقتى، ئارىدىن ئۇزۇن ئۆتمەي ئەبۇ ئۇبەيدە ۋابا كېسىلىگە گىرىپتار بولدى. ئۆلۈم ئۇنىڭغا يېقىنلاشقاندا ئۇ قوشۇندىكىلەرگە مۇنداق ۋەسىيەت قىلدى: مەن سىلەرگە شۇنداق بىر ۋەسىيەت قالدۇرايكى، ئەگەر ئۇنى قوبۇل قىلساڭلار داۋاملىق ئۈستۈدە تۇرۇسىلەر، ناماز ئوقۇڭلار، رامىزان روزىسىنى تۇتۇڭلار، سەدىقە قىلىڭلار، ھەج قىلىڭلار، كىشىلەرنى ھەققە تەۋسىيە قىلىڭلار، رەھبىرىڭلارغا نەسىھەت قىلىڭلار يەنى ئۇلار بىرەر ئىشتا خاتالاشسا ئۇ خاتاسىنى ئۇلارغا كۆرسىتىپ قويۇڭلار، ئۇلارنى ئالدىماڭلار يەنى خاتا قىلغان ئىشلىرىنى كۆرسىتىپ بەرمەي قالماڭلار، مال ـ دۇنيا سىلەرنى ھالاك قىلمىسۇن. ئىنسان مىڭ يىل ياشىغان تەقدىردىمۇ يەنىلا سىلەرگە مەلۇملۇق بولغان بۇ ئۆلۈمدىن قېچىپ قۇتۇلغىلى بولمايدۇ، ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم ۋە رەھمۇتۇللاھ، دېدى ئاندىن مۇئازغا: ـ ئى مۇئاز ! كىشىلەرگە ناماز ئوقۇپ بەر، دېدى. ئارىدىن ئۇزۇن ئۆتمەي ئۇنىڭ پاك روھى ئاسمانغا كۆتۈرۈلدى. مۇئاز ئورنىدىن تۇرۇپ: ئى خالايىقلار! سىلەر ياخشى بىر قېرىندىشىڭلاردىن

www.munber.org

ئايرىلدىڭلار، ئاللاھنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مەن قەلبى بۇنىڭدىنمۇ پاك، ئاداۋەتتىن يىراق، ئاخىرەتنى بۇنىڭدىنمۇ بەك ياخشى كۆرۈدىغان، بۇنىڭدىنمۇ بەك ياخشى نەسىھەت قىلىدىغان باشقا بىرەر ئادەمنى كۆرۈپ باقمىدىم، ئۇنىڭغا ئاللاھتىن رەھمەت تىلەڭلار، ئاللاھ سىلەرگىمۇ رەھمەت قىلسۇن! دېدى

www.munber.org

ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد

«قۇرئان چۈشكەن پېتى ئوقۇپ
ئۆزىنى خۇشال قىلماقچى بولغان
ئــادەم ئىبــنى ئۇممــۇ ئــەبدى
ئوقۇغاندەك ئوقۇسۇن»

ـ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام

ئۇ ۋاقىتلاردا ئۇ تېخى بالاغەت يېشىغا يەتمىگەن ئۆسمۈر بولۇپ كىشىلەردىن يىراق جايدا، مەككىنىڭ تاغ جىلغىلىرىدا قۇرەيشلەرنىڭ ئاقساقىلى ئۇتبە مۇئىيتنىڭ قويلىرىنى باقاتتى، كىشىلەر ئۇنى ”ئىبنى ئۇممۇئەبدى“ دەپ چاقىرشاتتى، ئەمما ئۇنىڭ ئۆز ئىسمى ئابدۇللاھ، ئاتىسىنىڭ ئىسمى مەسئۇد ئىدى.

ئۇ ئۆز مىللىتىدە ئاشكارا بولغان پەيغەمبەرنىڭ خەۋەرلىرىنى ئاڭلاپ تۇراتتى، لېكىن يېشىنىڭ كىچىكلىكى، ئورنىنىڭ يىراقلاردا ياشايدىغانلىقى سەۋەبلىك، ئۇ خەۋەرلەرگە ئانچە دىققەت قىلىپ كېتەلمەيتتى. ئۇ ئۇقبەنىڭ قويلىرىنى ئەتىگەن ئېلىپ چىقىپ تاكى قاراڭغۇ چۈشكىچە بېقىشقا ئادەتلىنىپ كەتكەن ئىدى

بىر كۈنى بۇ بالا، يىراقتىن ئۆزىگە قاراپ كېلىۋاتقان ئىككىيلەننى كۆردى. ئۇلارنىڭ تۇرقىدىن ئىسسىلىكى چىقىپ تۇراتتى، ئۇلارغا قاتتىق سەپەر ھارغىنلىقى يەتكەن بولۇپ، قاتتىق ئۇسساپ كەتكەنلىكتىن، لەۋلىرى قۇرۇپ كەتكەن ئىدى.

ئۇ ئىككىيلەن ئابدۇللاھنىڭ قېشىغا كېلىپ، سالام قىلدى ۋە: ئى ئوغۇل! بىزگە قويلىرىڭدىن سېغىپ بەرسەڭ، ئۇسسۇلۇقمىزنى قاندۇرۇپ، بىرئاز ئەسلىمىز كېلىۋالايلى، دېدى.

www.munber.org

ئابدۇللاھ: ياق، مەن ئۇنداق قىلمايمەن، چۈنكى بۇ قويلار مېنىڭ ئەمەس، مەن پەقەت قويلارغا قارايدىغان ئادەم، دېدى.

ئۇلار بالىنىڭ سۆزىدىن رەنجىمىدى، ئەكسىچە، ئۇلارنىڭ چىرايىدىن رازىمەنلىك ئالامەتلىرى ئاشكارا بولدى. ئۇلارنىڭ بىرى بالىغا:

ماڭا قوچقار يېقىنلاشمىغان بىر قوينى كۆرسەتسەڭ قوي، دېگەندە، بالا ئۆزىگە يېقىن جايدىكى بىر چىشى پاقلاننى كۆرسىتىپ قويدى، ھېلىقى كىشى ئۇنى باغلاپ، ئەمچىكىنى الله نىڭ ئىسمىنى ئوقۇپ باشلاشقا باشلىدى، بالا ھەيران بولۇپ كۆڭلىدە: قوچقار يېقىنلاشمىغان كىچىك قويدىن قانداقمۇ سۈت چىقىدۇ؟ دېگەنلەرنى ئويلىدى.

ئۇزاق ئۆتمەيلا پاقلاننىڭ ئەمچىكىدىن سۈتلەر ھەم كۆپ، ھەم تەبىئى چىقىشقا باشلىدى، يەنە بىر ئادەم يەردىن ئوتتۇرىسى كاۋاك بىر تاشنى ئېلىپ ئۇنى سۈت بىلەن توشقۇزدى. سۈتتىن ئۇ ۋە ئۇنىڭ ھەمراھى ئىچىپ، ئابدۇللاھقىمۇ بەردى، ئابدۇللاھ كۆرگەنلىرىگە ئىشىنەلمەي قالدى...

ئۇ ئۇچۇسى ئۇسسۇلۇقلىرىغا قانغاندا، ھېلىقى مۇبارەك ئادەم پاقلاننىڭ ئەمچىكىگە: «يىغىل!» دېدى، ئۇ يىغىلىپ ئەسلىگە كەلدى. بۇ چاغدا ئابدۇللاھ ئۇ ئادەمگە:

ماڭا سىز دېگەن گەپلەرنى ئۆگىتىپ قويۇڭ، دېدىم. ئۇ ماڭا: «سەن ئۆگىتىلىدىغان بالا» دېدى. بۇ ئابدۇللاھنىڭ ئىسلام بىلەن بولغان ھېكايىسىنىڭ باشلىنىشى ئىدى.

ھېلىقى مۇبارەك كىشى دەل پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆزى، ھەمراھى بولسا ئەبۇبەكرى سىددىق ئىدى.

www.munber.org

ئــۇ كۈنــى ئــۇ ئىككەيلــەن قۇرەيشــلىكلەرنىڭ ئــازاب ـ ئوقۇبــەتلىرىدىن قوتۇلــۇش ئۈچــۈن مــەككىنىڭ تاغلىرىغا قــېچىپ چىققان ئىدى.

بــۇ بــالا پــەيغەمبەر ئەلەيھىسســالام ۋە ئۇنــىڭ ھــەمراھىنى ياقتۇرۇپ قېلىپ، دىل رىشتىسى ئۇلارغا باغلاندى، ئۇلارمۇ بۇ بالىغان قىزىقىپ، ۋە بۇ بالىدىكى ئامانەتدارلىقنى، كەسكىنلىكنى ھۆرمــەت قىلىــپ، كەلگۈســىدە بــۇ بــالىنىڭ قولىدىــن ياخشــى ئىشلارنىڭ كېلىدىغانلىقىنى پەرەز قىلدى.

ئۇ بالا يەنى ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد ئۇزاق ئۆتمەي ئىسلام كــەلتۈرۈپ، ئــۆزىنى پــەيغەمبەر ئەلەيھىسســالامنىڭ خىزمىتىگــە ئاتىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى خىزمىتىگە قويىدى.

شۇنىڭدىن باشلاپ بۇ تەلەيلىك بالا قوي بېقىشتىن، پۈتكۈل مــەخلۇقات ۋە مىللــەتنىڭ رەھبــىرىنىڭ خــىزمىتىنى قىلىشــتەك شەرەپلىك خىزمەتنى قىلىشقا يۆتكەلدى.

ئــابدۇللاھ پــەيغەمبەر ئەلەيھىسســالامغا ھــەمراھ بولــۇپ، ئۇنىڭدىــن بىــر قــەدەممۇ ئــايرىلمىدى، ئولتۇرســا، تۇرســا ئۇنىڭغــا كــۆڭۈل بۆلــەتتى، ئۇخلىســا ئويغىتــاتتى، يۇيۇنســا دالــدا بولــۇپ بېــرەتتى، ســىرتقا ماڭمــاقچى بولســا، ئــايىغىنى كەيگــۈزەتتى. كىرگــەندە سالغۇزاتتى، ئۇنىــڭ مىسۋاك، ھاسىلىرىنى كۆتۈرەتتى. ھۇجرىســىغا ئۇنىــڭ ئــالدىدا كىــرەتتى، ھــەتتا پــەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ خالىغان ۋاقىتىدا كىرىشىگە رۇخسەت قىلغان بولــۇپ، ئــۇ خىجىــل بولماستىن، گــۇناھ دەپ قارىماستىن ئۇنىــڭ مەخپىــي ئىشــلىرىنىمۇ ئىڭشــايتتى، شــۇڭا ئــۇ "پــەيغەمبەر ئەلەيھىسســالامنىڭ مەخپىــيىتىنى بىلىدىغــان كىشــى" دەپ چاقىرىلاتتى.

ئابدۇللاھ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆيىدە تەربىيىلەندى، ئۇنىڭ پرىنسىپى بويىچە ئىشلىدى. ئۇنىڭ ئەخلاقىنى ئۆزىگە سىڭدۈرۈپ، ھەرقانداق خىسلەتتە ئۇنىڭغا ئەگەشتى، ھەتتا بۇ توغرىسىدا: ئابدۇللاھ ھىدايەت ۋە ئەخلاق جەھەتتە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئەڭ يېقىن ئادەم دېيىلگەن.

ئىبنى مەسئۇد پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خۇسۇسىي تەربىيىسىدە ساھابىلارنىڭ ئەڭ قارىيسى، قۇرئاننىڭ مەنىلىرىنى ۋە الله نىڭ قانۇنىنى ئەڭ ياخشى چۈشۈنىدىغان ئالىمى بولدى.

بۇنىڭغا ئۆمەرنىڭ ئالدىغا كەلگەن كىشىنىڭ ھېكايىسى ئەڭ ياخشى دەلىل بولالايدۇ.

ئۆمەر: ”ئەرەفات“ تا تۇرۋاتاتتى، ھېلىقى ئادەم ئۆمەرگە: ئى مۆئمىنلار خەلىپىسى! مەن كۇفىدىن كەلدىم. ئۇ يەدەر قۇرئاننى تولۇق يادقا ئوقۇيدىغان ئادەمدىن بىرىلا قالدى، دېدى.

ئۆمەر قاتتىق ئاچچىقلاندى، ئۇ قىسمەن ۋاقىتلاردىلا مۇشۇنداق ئاچچىقلىناتتى. ھەتتا ئاچچىقلانغىنىدىن ئۆزىنى تۇتۇۋالالمايلا قالدى ۋە:

ھالىڭغا ۋاي كىمكەن ئۇ؟! دېدى.

ھېلىقى كىشى: ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد، دېدى.

ئۆمەرنىڭ ئاچچىقى تەدرىجىي بېسىقتى ۋە:

- ۋاي ئىست سېنى! الله بىلەن قەسەمكى، مەن كىشىلەر ئىچىدىن ئۇنىڭدىنمۇ بەك، بۇ ئىشقا لايىق ئادەمنىڭ قالغىنىنى بىلمەيمەن، ساڭا ئۇ توغرىسىدا سۆزلەپ بېرەي، دەپ سۆزىنى باشلىدى:

www.munber.org

بىر كېچىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبۇبەكرىنىڭ قېشىدا مۇسۇلمانلارنىڭ ئەھۋالى ئۈستىدە پاراڭلىشىۋاتاتتى، مەن ئۇلار بىلەن بىرگە ئىدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سىرتقا چىقتى، بىز ئۇنىڭ بىلەبىرگە چىقتۇق، بۇ چاغدا بىر ئادەم مەسچىتتە ناماز ئوقۇۋاتقان بولۇپ، بىز ئۇنى تونۇيالمىدۇق. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا قۇلاق سالدى ۋە بىزگە:

«قۇرئاننى چۈشكەندىكىدەك ئۆز پېتى ئوقۇپ، ئۆزىنى خۇشال قىلماقچى بولغان ئادەم ئىبنى ئۇممۇئەبدىنىڭ ئوقۇغىنىدەك ئوقۇسۇن...» دېدى، ئاندىن ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد دۇئا قىلىشقا باشلىغاندا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا:

«سورىغىن! بېرىلىسەن، سورىغىن، بېرىلىسەن... دېيىشكە باشلىدى.

ئۆمەر سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ مۇنداق دېدى:

مەن ئىچىمدە: الله بىلەن قەسەمكى، ئەتىگەنلىككە ئابدۇللاھنىڭ قېشىغا بېرىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇنىڭ قىلغان دۇئاسىغا ئامىن! دېيىشىپ بەرگىنىدىن خۇش خەۋەر بېرىمەن، دېدىم. ئەتىسى مەن ئەبۇبەكرىنىڭ مەندىن بۇرۇن كېلىپ بولغانلىقىنى بىلدىم. الله بىلەن قەسەمكى، ئەبۇبەكرى ھەرقانداق بىر ياخشىلىقتا مەندىن ئۆتۈپ كېتەتتى.

ئابدۇللاھنىڭ الله نىڭ كىتابىنى بىلىشى شۇ دەرىجىدە ئىدىكى، ئۇ مۇنداق دەيتتى:

يەككە يېگانە الله بىلەن قەسەمكى، مەن الله نىڭ كىتابىدىن چۈشكەن ھەرقانداق بىر ئايەتنى قەيەردە، نېمە توغرىسىدا چۈشكەنلىكىنى، بىلىمەن، ئەگەر مەن بىرەرسىنىڭ الله نىڭ

www.munber.org

كىتابىنى مەندىن ياخشىراق بىلىدىغىنىنى ئۇقسام، مۇمكىن بولسىلا ئۇنىڭ قېشىغا بارىمەن.

ئۇ دېگەن سۆزىدە ئاشۇرۇۋەتمىگەن ئىدى. ئۆمەر ئۆزىنىڭ مەلۇم بىر سەپىرىدە بىر كارۋانغا ئۇچراپ قالىدۇ. كېچە تۇمانلىق بولۇپ كارۋانلار بىر - بىرىنى كۆرەلمەيتتى. بۇ كارۋانلارنىڭ ئىچىدە ئابدۇللاھمۇ بار ئىدى. ئۆمەر بىر كىشىنى بۇ كارۋانلارغا توۋلاشقا بۇيرىدى: ئۇ كىشى:

سىلەر قەيەردىن كەلدىڭلار؟ دەپ توۋلىدى. ئۇ كىشىلەر:

يىراق ۋادىدىن، دېيىشتى.

قەيەرگە بارىسىلەر؟ دەپ سورالغاندا، ئۇلار:

قەدىمىي ئۆيگە، دېيىشتى.

ئۆمەر قېشىدىكىلەرگە:

بۇ كارۋانلار ئىچىدە چوقۇم بىلىملىك ئادەم بار ئىكەن، دەپ بىر ئادەمنى:

قۇرئاننىڭ قايسىسى ئەڭ بۈيۈك؟ دەپ سوراشقا بۇيرۇدى. ئۇلار تەرەپتىن:

﴿بىر الله تائالادىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوقتۇر، ئۇ ھەمىشە تىرىكتۇر، ھەممىنى ئىدارە قىلغۇچىدۇر، مۈگدەپ قالمايدۇ، ئۇيقۇ باسمايدۇ﴾ دېگەن ئايەتلەر، دېدى.

قۇرئاننىڭ قايسى ئايىتى ھېكمەتلىك؟دېگەن سۇئالغا ئۇلار:

﴿الله ئادىل بولۇشقا، ياخشىلىق قىلىشقا، يېقىن تۇغقانلارغا خەيرى ئېھسان قىلىشقا بۇيرۇيدۇ﴾ دېگەن ئايەتلەر، دېدى. ئۇلار يەنە

www.munber.org

قۇرئاننىڭ قايسى ئايىتى ئەڭ ئومۇمىي؟ دېگەن سوئالغا

﴿كىمكى زەررىچىلىك ياخشى ئىش قىلىدىكەن، ئۇنىڭ مۇكاپىتىنى كۆرىدۇ، كىمكى زەررىچىلىك يامان ئىش قىلىدىكەن، ئۇنىڭ جازاسىنى تارتىدۇ﴾ دەپ جاۋاب بەردى. سوراش داۋام قىلدى.

قۇرئاننىڭ قايسى ئايىتى ئەڭ قورقىتارلىق؟

﴿بەخت ـ سىلەرنىڭ ۋە ئەھلى كىتابنىڭ قۇرۇق ئارزۇسى بىلەن قولغا كەلمەيدۇ، كىمكى بىر يامانلىق قىلىدىكەن جازالىنىدۇ، ئۆزى ئۈچۈن اللە تائالادىن باشقا دوست ۋە مەدەتكار تاپالمايدۇ﴾

قۇرئاننىڭ قايسى ئايىتى ئەڭ ئۈمىدلەندۈرەرلىك؟

﴿ئى مۇھەممەد! مېنىڭ تىلىمدىن ئېيتقىنكى، جىنايەتكار بەندىلىرىم! اللە نىڭ رەھمىتىدىن ئۈمىدسىزلەنمەڭلار، ئۇ خالىغان گۇناھلارنى مەغپىرەت قىلىدۇ، شۈبھىسىزكى، اللە مەغپىرەت قىلغۇچىدۇر، ناھايىتى مېھرىباندۇر﴾

سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد بارمۇ؟

شۇنداق، بار!

ئابدۇللاھ قارى، ئىبادەتكار، تەقۋا، بولۇپلا قالماي، يەنە كۈچلۈك، كەسكىن جەڭ قىلغۇچى، ئىش چىڭغا چىقسا ئۆزىنى ئاتىيالايدىغان قەيسەر كىشى ئىدى.

ئۇنىڭ شۇنداق قىلىنغىنىغا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن قالسىلا قۇرئاننى ئۈنلۈك ئوقۇغان يەر يۈزىدىكى تۇنجى مۇسۇلمان بولۇپ قالغانلىقى كۇپايەدۇر.

بىر كۈنى مەككىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرى يىغىلدى، ئۇلار ئاز ۋە ئاجىز ئىدى. ئۇلار:

www.munber.org

الله بىلــەن قەســـەمكى، قۇرەيشـــلەر قۇرئـــاننىڭ ئۈنلـــۈك ئوقۇلغانلىقىنى ئاڭلاپ باقمىدى. كىم ئۇلارغا قۇرئاننى ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئۈنلۈك ئوقۇيدۇ؟ دېدى.

ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد:

مەن ئوقاي، دېدى.

بىز ئۇلارنىڭ ساڭا زىيان يەتكۈزىشىدىن ئەنسىرەيمىز، بىز قوغدىيالايدىغان ۋە ئۇلاردىن توسۇپ قالالايدىغان ئۇرۇق ـ تۇغقانلىرى بار ئادەمنى دېمەكچى ئىدۇق، دېيىشكەندا ئۇ:

مېنى قويۇپ بېرىڭلار، الله مېنى قوغداپ ئۇلارنى تۇسايدۇ، دېدى. ئابدۇللاھ ئەتىسى چاشگاھ ۋاقتى بىلەن ماقامى ئىبراھىمغا كەلدى، قۇرەيشلىكلەر كەئبىنىڭ ئەتراپىدا ئولتۇرۇشاتتى، ئۇ ماقامى ئىبراھىمدا تۇرۇپ:

﴿ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان الله قۇرئاننى تەلىم بەردى. ئىنساننى ياراتتى.، ئۇنىڭغا سۆزلەشنى ئۆگەتتى... ﴾

ئۇ ئوقۇشنى داۋاملاشتۇرۇۋەردى قۇرەيشلەر:

ئىبنى ئۇممۇئەبدى نېمە دەۋاتىدۇ؟ يوقالسۇن، ئۇ مۇھەممەد ئوتتۇرىغا قويغان نەرسىنىڭ بەزىسىنى تىلاۋەت قىلىۋاتىدىغۇ... دېيىشتى.

ئۇلار ئابدۇللاھنىڭ قېشىغا كېلىپ ئۇنىڭ يۈز كۆزىگە ئۇرۇشقا باشلىدى. لېكىن ئۇ ئوقۇشنى توختاتماستىن تاكى الله يەتكۈزۈشنى خالىغان جايىغىچە ئوقۇدى... ئاندىن ساھابىلارنىڭ قېشىغا قايتتى، ئۇنىڭ باش ـ كۆزىدىن قانلار ئېقىۋاتاتتى، ساھابىلار:

بىز دەل مۇشۇنداق ئىشتىن ئەنسىرگەن ئىدۇق، دېيىشتى. ئۇ:

www.munber.org

الله بىلەن قەسەمكى! الله نىڭ دۈشمەنلىرى ھازىر مېنىڭ نەزىرىمدە ئاجىز ئىكەن، خالىساڭلار ئەتە يەنە بېرىپ مۇشۇنداق قىلاي، دېدى. ساھابىلار:

ياق! بۇ يېتەرلىك، سەن ئۇلارغا، ئۇلار يامان كۆرىدىغان نەرسىنى ئاڭلىتالىدىڭ، دېيىشتى.

ئابدۇللاھ تاكى ئۆسمان (الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) خەلىپە بولغان دەۋرىگىچە ياشىدى، ئۇ ۋاپات بولۇش ئالدىدا، ئوسمان ئۇنى يوقلاپ كېلىپ ئۇنىڭدىن:

قەيىرىڭ بەك بىئارام قىلىۋاتىدۇ؟ دەپ سورىدى. ئۇ:

مېنىڭ گۇناھلىرىم. دېدى.

كۆڭلۈڭ نېمىنى ئارزۇ قىلىدۇ؟ دەپ سورىۋىدى،

ئۇ: الله تائالانىڭ رەھمىتىنى، دېدى. ئۇنىڭغا يەنە:

ساڭا بىر قانچە يىلدىن بېرى ئېلىشقا ئۇنىمىغان نېسىۋىلىرىڭنى بۇيرۇپ بېرەمۇ؟دېيىۋىدى، ئۇ:

ياق، ئۇنىڭغا ھاجىتىم يوق، دېدى.

سېنىڭدىن كېيىن قىزلىرىڭ ئىشلىتەر، دېگەندە، ئۇ:

سەن قىزلىرىمنىڭ كەمبەغەل بولۇپ قېلىشىدىن ئەنسىرەۋاتامسەن؟ مەن ئۇلارنى ھەر كېچىسى سۈرە «ۋاقىئە» نى ئوقۇشقا بۇيرىدىم، چۈنكى مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ:

«كىمكى سۈرە ۋاقىئەنى ئوقۇسا، مەڭگۈ كەمبەغەللىك، موھتاجلىق يەتمەيدۇ» دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم، دېدى.

ئابدۇللاھ، الله نىڭ دەرگاھىغا كەتكەن ۋاقتىدا تىللىرى الله نى ئەسلەش بىلەن نەم، ئايەت ئوقۇشقا بىلەن ھۆل ئىدى...

www.munber.org

www.munber.org

سالمان پارسى

«سالمان بىزنىڭ ئائىلە كىشىلىرىمىزدىن»

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام

بىزنىڭ بۇ ھېكايىمىز، الله توغرىسىدا ئىزدىنىپ، ھەقىقەتەن كەيىندىن يۈگۈرگۈچى سالمان پارسى (الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن ۋە ئۇنى رازى قىلسۇن) نىڭ ھېكايىسى.

بىز بۇ ھېكايىنىڭ ۋەقەلىك تەپسىلاتىنى سەلماننىڭ ئۆزىدىن ئاڭلايلى، چۈنكى بۇ ئۇنىڭ ھېكايىسىنى تەسىرلىك، بايانىنى چوڭقۇر ۋە ئىشەنچلىك قىلىدۇ.

سالمان مۇنداق دەيدۇ:

مەن "جەييان" دەپ ئاتىلىدىغان كەنتنىڭ ئەسفىھان جەمەتىدىكى فارسلىق يىگىت ئىدىم.

ئاتام شۇ كەنتنىڭ باشلىقى، بايلىقى ھەممىدىن كۆپ، مەرتىۋىسى ھەممىدىن يۇقىرى ئادەم ئىدى.

ئۇ مېنى كىچىكلىگىمدىن تارتىپلا ناھايىتى بەك ياخشى كۆرەتتى، مەن چوڭايغانسېرى ئۇنىڭ ماڭا بولغان مۇھەببىتى كۈچىيىپ، ھەتتا مەندىن ئەنسىرەپ، قىزلارغا ئوخشاش ئۆيدىن باشقا يەرلەرگە چىقارمايتتى. مەن مەجۇسى (ئوتقا، چوقۇنىدىغاندىن) دىنىنى تىرىشىپ ئۆگەندىم، ھەتتا بىز چوقۇنىدىغان ئوتنىڭ قارىغۇچىسى بولۇپ، ئوتنىڭ ئۆچۈپ قالماسلىقى ئۈچۈن ئوت يېقىش ئىشى ماڭا تاپشۇرۇلدى.

www.munber.org

ئاتامنىڭ چوڭ بىر پارچە تېرىلغۇ يېرى بولۇپ، بىزگە نۇرغۇن كىرىم كىرەتتى، ئاتام ئۇ يەرنى ئۆزى باشقۇراتتى، ھوسۇلنى ئۆزى يىغاتتى. بىر قېتىم مۇھىم بىر ئىش سەۋەبىدىن ئۇ يەرگە بارالمىدى ـ دە، مېنى چاقىرىپ:

ئـى ئوغلۇم! كۆرۈپ تۇرۇپسەن، ئېتىزلىققا بارالمايدىغان بولدۇم، بۈگۈنچە سەن بېرىپ ئۇ يەرنىڭ ئىشلىرىنى قىلىپ تۇرساڭ، دېدى. مەن ئېتىزلىققا قاراپ ماڭدىم، يولدا خرىستىئانلارنىڭ چىركاۋى يېنىدىن ئۆتۈۋېتىپ، ئۇنىڭ ئىچىدىن چىقىۋاتقان ئاۋازنى ئاڭلاپ قالدىم، ئۇلار ناماز ئوقۇۋاتقان ئىكەن بۇ مېنىڭ دىققىتىمنى تارتتى.

ئاتام مېنى ئۇزاق مەزگىل جەمئىيەتتىن ئايرىۋەتكەچكە، خرىستىئان ۋە باشقا دىنكىلەرنىڭ قىلىۋاتقانلىرىنى كۆرۈپ بېقىش مەقسىتىدە ئۇنىڭ ئىچىگە كىردىم.

مەن ئۇلارنىڭ ئىشلىرىغا قىزىقىپ قالدىم، ئۇلارنىڭ نامىزى مېنى جەلب قىلىۋالدى، مەن ئۆز ـ ئۆزۈمگە:

الله بىلەن قەسەمكى! بۇ بىزنىڭ چوقۇنىۋاتقان دىنىمىزدىن ياخشى ئىكەن... دېدىم.

ئۇلارنىڭ قېشىدىن تاكى قۇياش پاتقىچە قايتمىدىم، ئاتامنىڭ ئېتىزلىقىغىمۇ بارمىدىم، مەن چىركاۋدىكىلەردىن:

بۇ دىنىنىڭ ئەسلى مەنبەسى قەيەردە؟ دەپ سورۇدۇم.

شام دىيارىدا، دېدى ئۇلار.

قاراڭغۇ چۈشكەندە، ئۆيگە كەلدىم، ئاتام مەندىن نېمە قىلغانلىقىمنى سوراشقا باشلىدى، مەن:

www.munber.org

ئـى ئاتـا! مـەن كېتىۋېـتىپ، چىركـاۋدا نامـاز ئوقۇۋاتقـان بىـر بۆلۈك كىشىلەرنى كۆرۈپ ئۇنىڭغا قىزىقىپ قېلىپ، قۇيـاش پـاتقانغا قەدەر شۇ يەردە بولدۇم، دېدىم.

ئى ئوغلۇم! ئۇ دىندا ھەرگىز ياخشىلىق يوق، ئۆزەڭنىڭ دىـنى ئۇلارنىڭ دىنىدىن كۆپ ياخشى، دېدى دادام.

يـاق، ھەرگـىز ئۇنـداق ئەمـەس، اللّٰه بىلـەن قەسـەم، ئۇلارنـىڭ دىنى بىزنىڭ دىنىدىن ياخشى.

ئاتـام بـۇ ئـەھۋاللاردىن قورقـتى، مېنىـڭ ئەسـلى دىنىمدىــن چىقىپ كېتىشىمدىن ئەنسىرەپ مېنى كىشەنلەپ ئۆيگـە سولاپ قويدى.

مەن پۇرسەت كەلگەندە خرىستىئانلارنىڭ قېشىغا:

ئەگەر شامغا بارىدىغانلار كېلىپ قالسا مېنى خەۋەرلەندۈرۈپ قويۇڭلار! دەپ ئادەم ئەۋەتتىم.

ئۇزاق ئۆتمەي ئۇ يەرگە بارىدىغانلار كەپتۇ، ئۇلار ماڭا خـەۋەر قىلىشـتى، مـەن كىشـەندىن بوشـىنىپ، يوشـۇرۇنچە ئـۇلار بىلـەن يولغا چىقتىم، بىز شامغا يېتىپ كەلدۇق، مەن تۇرالغۇغا چۈشۈپلا كىشىلەردىن:

بۇ دىندىكى ئەڭ ياخشى ئادەم كىم؟دەپ سورۇدۇم.

چىركاۋدىكى باش روھانى، دېدى ئۇلار.

مەن ئۇ باش روھانىنىڭ قېشىغا كەلدىم ئۇنىڭغا:

مــەن دىنىڭلارغــا قىزىقىمــەن ســېنىڭ قېشــىڭدا ســېنىڭ خىـزمىتىڭدە بولۇشنى، سەندىن تـەلىم ئېلىشـنى ۋە سـەن بىلـەن بىرگە ئىبادەت قىلىشنى خالايمەن، دېدىم.

كىرگىن!دەپ ماڭا رۇخسەت قىلدى باش روھنى.

www.munber.org

مەن، ئۇنىڭغا خىزمەت قىلىشقا كىرىشتىم، لېكىن ئۇزاق ئۆتمەي ئۇنىڭ ئانچە ياخشى ئادەم ئەمەسلىكىنى سەزدىم. ئۇ ئەگەشكۈچىلىرىنى سەدىقە قىلىشقا بۇيرۇپ، ئۇنىڭ ساۋابىغا قىزىقتۇراتتى، ئەگەردە ئۇلار الله يولىغا سەرپ قىلىشقا نەرسە بەرسە، ئۇنى كەمبەغەللەرگە بەرمەي ئۆزى ئۈچۈن يوشۇراتتى،، شۇنداق قىلىپ يۇرۇپ ھەتتا ئۇ يەتتە كۇزا ئالتۇن يىغدى. مەن بۇ كۆرۈۋاتقان ئىشلىرىم تۈپەيلى ئۇنى ناھايىتى يامان كۆردۈم، ئۇزاق ئۆتمەي ئۇ ئۆلدى، خرىستىئانلار ئۇنى دەپنە قىلىشقا يىغىلغاندا مەن ئۇلارغا:

سىلەرنىڭ بۇ ئادىمىڭلار ئەسكى ئادەم ئىكەن، ئۇ سىلەرنى سەدىقىگە بۇيرۇپ، سىلەر ئەكەلسەڭلار ئۇنى ئۆزىگە يوشۇرۇپ، مىسكىنلەرگە ھېچنەرسە بەرمەي ئۆزىنىڭ قىلىۋالاتتى، دېدىم.

سەن بۇ ئىشنى قانداق بىلدىڭ؟ دېيىشتى ئۇلار. مەن

:سىلەرگە ئۇ مال ـ دۇنيا يىغقان جايىنى كۆرستەي، دېدىم.

ئۇلار: بولىدۇ، بىزگە كۆرسەت، دېدى.

مەن ئۇلارغا كۆرسىتىپ قويدۇم، ئۇلار ئالتۇن كۈمۈش قاچىلانغان يەتتە كۇزىنى ئېلىپ چىقىپ كۆرۈپ، ھەممىسى بىردەك:

الله بىلەن قەسەمكى، بىز ئۇنى دەپنە قىلمايمىز، دېيىشىپ ئۇنىڭ جەسىدىنى دارغا ئېسىپ، چالما ـ كېسەك قىلدى.

بۇ ئىشقا ئۇزۇن ئۆتمەي، ئۇلار يەنە بىر ئادەمنى ئۇنىڭ ئورنىغا تىكلىدى، مەن ئۇنىڭ يېنىدا بولدۇم. مەن دۇنياغا ئۇنىڭدىنمۇ تەقۋا، ئاخىرەتكە بۇ كىشىدەك قىزىقىدىغان، كېچە ـ كۈندۈز ئىبادەتكە ئادەتلەنگەن بىرەرسىنى كۆرمىگەن ئىدىم، مەن

www.munber.org

بۇ كىشىنى ئىنتايىن ياخشى كۆردۇم. بىر مەزگىل ئۇنىڭ بىلەن بىرگە بولدۇم، ئۇ سەكراتقا چۈشكەندە:

ئى پالانى! مېنى كىمگە تاپشۇرىسىز كىم بىلەن بولۇشۇمغا بۇيرىيسىز؟ دېدىم. ئۇ:

ئى ئوغلۇم! مەن مەۋسىل دېگەن جايدىكى، بىر ئادەمدىن باشقىسىنىڭ بۇ دىنىمىزدا مۇستەھكەم ئىكەنلىكىنى بىلمەيمەن، ئۇ پالانى بولۇپ ئۆزگەرمەي، ئازماي تۇرغان، سەن ئۇنىڭغا قوشۇلغىن، دېدى.

مەن مەۋسىلدىكى ئادەمنىڭ يېنىغا كەلگەندە كەچۈرمىشىمنى سۆزلەپ:

پالانى ئۆلۈش ئالدىدا مېنىڭ سىزگە قوشۇلىشىمغا بۇيرۇپ، سىزنىڭ ھەقىقەتكە چىڭ يېپىشقانلىقىڭىزنى خەۋەر قىلغان دېدىم. ئۇ:

مېنىڭ يېنىمدا تۇرغىن، دېدى.

مەن ئۇنىڭ يېنىدا تۇرۇپ ئۇنىڭمۇ ياخشىلىقىنى ھېس قىلدىم، ئۇزاق ئۆتمەي ئۇنىڭغا ئەجەل كەلدى، ئۆلۈش ئالدىدا، مەن ئۇنىڭغا:

ئى پالانى! سىزگە الله تائالانىڭ ئەجىلى كەلگىلىۋاتىدۇ، سىز مېنىڭ كىمگە قوشۇلىشىمنى بۇيرۇيسىز؟ دېدىم.

ئى ئوغلۇم! الله بىلەن قەسەمكى، نەسىيبىن دېكى بىر ئادەمدىن باشقىلارنىڭ بىزنىڭ دىنىمىزدا ئىكەنلىكىنى بىلمەيمەن، سەن ئۇنىڭغا قوشۇلغىن، ئۇ پالانى دېدى.

www.munber.org

بۇ ئادەم لەھەتكە قويۇلغاندا مەن نەسىيبىلىك كىشىگە قوشۇلدۇم ۋە ئۇنىڭغا ھەمراھىنىڭ مېنى ئۆزىگە قوشۇلىشىنى ئېيتقانلىقىنى دېدىم.

بوپتۇ، قالغىن، دېدى ئۇ.

مەن، بۇ ئادەمنىڭمۇ، ئىككى ھەمراھىدەك ياخشىلىق ئۈستىدە تۇرغانلىقىنى بايقىدىم، ئۇزۇن ئۆتمەي ئۇنىڭغىمۇ ئەجەل كەلدى. ئۆلۈش ئالدىدا مەن:

سەن ئەمدى مېنى كىمگە تەۋسىيە قىلىسەن؟ دېدىم.

ئى ئوغلۇم! اللّٰه بىلەن قەسەمكى، مەن ئەرمۇنىيەدىكى بىر كىشىدىن باشقىسىنىڭ بىزنىڭ يولدا ئىكەنلىكىنى بىلمەيمەن، ئۇ پالانى، ئۇنىڭغا قوشۇلغىن، دېدى.

مەن ئۇنىڭ يېنىغا بارغىنىمدا ئۇ مېنىڭ ئۆز يېنىدا تۇرۇشۇمغا قوشۇلدىغانلىقىنى ئېيتتى، اللّٰه بىلەن قەسەم، ئۇمۇ، ياخشىلارنىڭ يولىدىكى ئادەم ئىكەن، مەن ئۇنىڭ قېشىدا تۇرۇپ، بىر قانچە قوي ـ كالىغا ئىگە بولدۇم، ئۇزۇن ئۆتمەي، ئۇنىڭغىمۇ اللّٰه نىڭ قازاسى كەلدى، ئۆلۈش ئالدىدا مەن ئۇنىڭغا:

ـ سىز مېنىڭ ئىشلىرىمىزنىڭ بىلىسىز، مېنى كىمگە قالدۇرۇسىز نېمە ئىش قىلىشقا بۇيرۇيسىز؟ دېدىم. ئۇ:

ئى ئوغلۇم! اللّٰه بىلەن قەسەمكى، مەن يەر يۈزىدە بىرەرسىنىڭ بىزنىڭ يولىمىزغا چىڭ يېپىشىپ قالغانلىقىنى بىلمەيمەن... لېكىن ئەرەبلەر زېمىنىدىن ئىبراھىمنىڭ دىنى بىلەن ئەۋەتىلىدىغان بىر پەيغەمبەرنىڭ كېلىشىگە ئاز قالدى. ئۇ ئۆز زېمىنىدىن تاشلىق، خورمىلىق زېمىنغا ھىجرەت قىلىدۇ. ئۇنىڭ ئاشكارا ئالامىتى بار، ئۇ ھەدىيە يەيدۇ، سەدىقە يېمەيدۇ. تاغاق

www.munber.org

سۆگۈكىنىڭ ئوتتۇرىسىدا پەيغەمبەرلىك تامغىسى بار، ئەگەر سەن ئاشۇ يۇرتقا بارالىساڭ بارغىن، دېدى.

ئۇ ۋاپات بولدى، مەن ئۇ يەردە تاكى «كىلاپ» قەبىلىسىدىكى بىر تۈركۈم سودىگەرلەر ئۆتكىچە تۇردۇم ۋە ئۇ سودىگەرلەرگە:

مېنى ئەرەبلەرنىڭ يۇرتىغا ئاپىرىپ قويساڭلار سىلەرگە بۇ قوي، كالىلىرىمنىڭ ھەممىسىنى بېرىمەن، دېدىم. ئۇلار:

بولىدۇ، سېنى ئاپىرىپ قويايلى، دېدى.

مەن ئۇلارغا قوي ـ كالىلىرىمنى بەردىم، ئۇلار مېنى بىرگە ئېلىپ ماڭدى، بىز ۋادىل قۇراغا كەلگەندە ئۇلار مېنى ئالداپ، بىر يەھۇدىيغا سېتىۋەتتى، مەن ئۇ يەھۇدىينىڭ خىزمىتىدە بولدۇم، ئوزۇن ئۆتمەي خوجايىنىمنىڭ بەنى قۇرەيزىدىكى تاغىسىنىڭ ئوغلى خوجايىنىمنى يوقلاپ كېلىپ، مېنى سېتىۋالدى، مېنى مەدىنىگە ئەكەلدى، مەن مەدىنىدە، ئەمۇرىيەدىكى ھەمراھىم بايان قىلغان خورما باغلىرىنى كۆرۈپ، ئۇ سۈپەتلىگەن سۈپەت بويىچە، بۇ يەرنىڭ مەدىنە ئىكەنلىكىنى بىلدىم ۋە ئۇ يەردە تۇردۇم.

شۇ چاغلاردا پەيغەمبەر مەككىدە ئۆز كىشىلىرىنى دىنىغا دەۋەت قىلىۋاتقان ئىكەن، لېكىن مەن قۇللۇق مەجبۇرلىغان ئىشلار بىلەن بولۇپ كېتىپ، ئۇنىڭ خەۋىرىنى ئاڭلىمىغان ئىكەنمەن.

ئۇزۇن ئۆتمەي پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە ھىجرەت قىلدى، مەن خوجايىنىمنىڭ خورمازالىقىدىكى خورما دەرىخى ئۇستۈدە ئىشلەۋاتاتتىم، خوجايىنىم ئۇنىڭ ئاستىدا ئولتۇراتتى، ئۇنىڭ تاغىسىنىڭ ئوغلى كېلىپ: الله «قەيلە» قەبىلىسىنى ھالاك قىلىۋەتسۇن، ئۇلار مەككىدىن بۈگۈن كېلىدىغان ئۆزىنى پەيغەمبەر

www.munber.org

دەپ ئاتىۋالغان بىر كىشىنى كۆتۈش ئۈچۈن قۇباغا جەم بوپتۇ، دېدى.

ئۇنىڭ سۆزنى ئاڭلاپلا، ماڭا تەپ كېسىلدەك بىر نەرسە يېتىپ تىترىپ كەتتىم. ھەتتا خورما تۆۋەندىكى خوجايىنىمنىڭ ئۈستىگە چۈشۈپ كېتىشىمدىن ئەنسىرەپ، ئالدىراپلا چۈشتۈم ۋە ھېلىقى ئادەمگە:

نېمە دېدىڭ؟ ماڭا خەۋەرلەرنى قايتا سۆزلەپ بەرگىنە، دېدىم.

خوجايىنىم ئاچچىقلىنىپ، مېنى بىر كاچات سالدى ۋە ساڭا بۇنى سوراپ نېمە كەپتۇ؟ ماڭ ئىشىڭنى قىل! دېدى.

كەچ كىرگەندە ئۆزەم يىغىپ قويغان خورمىدىن ئازىراق ئېلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام چۈشكەن جايغا ماڭدىم، ئۇنىڭ قېشىغا كېلىپ:

مەن سىزنىڭ ياخشى ئادەم ئىكەنلىكىڭنى ئاڭلىدىم، سەن بىلەن بىرگە مۇساپىر، ھاجەتمەن دوستلىرىڭ بار ئىكەن، بۇ مەن سەدىقە ئۈچۈن يىغىپ قويغان نەرسە، سىلەرنى بۇ سەدىقىگە ھەقلىق دەپ قارايمەن، دەپ خورمىلارنى ئۇنىڭ ئالدىغا قويدۇم. ئۇ ھەمراھلىرىغا:

«يەڭلار!... » دېدى، لېكىن ئۆزى يېمىدى. مەن كۆڭلۈمدە: بۇ بىرىنچىسى، دېدىم.

قايتىپ خورما يىغىشقا باشلىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قۇبادىن مەدىنىگە يۆتكەلگەندە، ئۇنىڭ قېشىغا كېلىپ:

سىزنىڭ سەدىقە يېمەيدىغانلىقىڭنى كۆردۈم، بۇ سىزنى ھۆرمەتلەپ بەرگەن سوۋغىتىم، دېدىم.

www.munber.org

ئۇ خورمىلاردىن يېدى ۋە ساھابىلىرىنىمۇ يېيىشكە بۇيرىدى، ئۇلارمۇ يېدى، مەن ئىچىمدە: بۇ ئىككىنچىسى. .. دېدىم.

كېيىن مەن ئۇنىڭ قېشىغا كەلدىم، غەرقەد قەبرىستانلىقىدا بىر ساھابىنى دەپنە قىلىۋاتقان ئىكەن، مەن ئۇنىڭ ئولتاغانلىقىنى، ئۈچچىسىدا يېپىنچا بارلىقىنى كۆردۈم، مەن ئۇنىڭغا سالام بېرىپ بولغاندىن كېيىن ئۇمۇرىيەدىكى دوستۇم سۆپەتلىگەن پەيغەمبەرلىك تامغىسىنى كۆرۈش ئۈچۈن ئۇنىڭ ئۈچچىسىغا قاراشقا باشلىدىم.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنىڭ مەقسىتىمنى بىلدى ۋە دەرھال ئۈچىسىدىن رىداسىنى ئالدى، مەن تامغىنى كۆردۈم ۋە ئۇنى تونۇدۇم، ئاندىن ئۇنىڭغا ئۆزەمنى تاشلاپ، سۆيۈپ يىغلاپ كەتتىم. ئۇ مەندىن:

سەن بۇنى قانداق بىلدىڭ؟ دەپ سورىدى.

مەن ئۇنىڭغا كەچۈرمىشلىرىمنى سۆزلەپ بەردىم. ئۇ قىزىقىپ ئاڭلىدى، ھەتتا ساھابىلارنىڭمۇ ئاڭلىشىنى ياخشى كۆردى، مەن ئۇلارغىمۇ سۆزلەپ بەردىم. ئۇلارمۇ ئاڭلىدى ۋە چەكسىز خۇرسەن بولدى.

پۈتۈن ماكاندىن ھەقىقەتنى ئىزدىگەن سالمان پارىسىغا سالاملار بولسۇن!

ھەقنى تونۇپ، ئۇنىڭغا ئىشەنگەن سالمان پارىسىغا سالام بولسۇن!

ۋاپات بولغان ۋە قايتا تىرىلدۈرۈلىدىغان كۈنىدە ئۇنىڭغا تۈمەن مىڭ سالاملار بولسۇن!...

www.munber.org

ئىكرىمە ئىبنى ئەبۇجەھل

«ئىكرىمە سىلەرنىڭ قېشىڭلارغا مۆئمىن مۇھاجىر ھالىتىدە كېلىدۇ، سىلەر ئۇنىڭ ئاتىسىنى تىللىماڭلار، ئۆلۈكنى تىللاش ھايات ئادەمگە زىيان يەتكۈزىدۇ، ئۆلۈككە يەتمەيدۇ»

ـ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام

«مۇھاجىر يولۇچىنى قارشى ئالىمىز»

بۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىكرىمەگە قىلغان سالىمى. ئۇ قۇرەيشلىكلەرنىڭ ئەڭ ھۆرمەتلىكى، ئەڭ باي، نەسەبى ئېسىل ئىدى.

ئەگەر ئاتىسىنىڭ سەۋەبىدىن بولمىغان بولسا مەككىدىكى مەرتىۋىلىك ئائىلە پەرزەنتلىرىدىن سەئد ئىبنى ئەبۇۋاققاس، مۇسئەب ئىبنى ئۇمەير ۋە باشقىلارغا ئوخشاش ئۆزىنىڭ تەڭتۇشلىرى ئىسلام كەلتۈرگىنىدەك، ئۇنىڭمۇ ئىسلام كەلتۈرۈشى ئېنىق ئىدى.

ئۇنداقتا، بۇ ئاتا زادى كىم؟!

ئۇ مەككىنىڭ چوڭ زومىگەرى، مۇشرىكلارنىڭ بىرىنچى قول كاتتىبېشى، الله ئۇنىڭ جازالىشى بىلەن، مۆئمىنلارنىڭ راستچىللىقىنى سىنىغان، ئازاب ئىگىسى ئىدى. مۆئمىنلار ئازاب ئالدىدا مۇستەھكەم تۇرۇپ ئىمانىدا راستچىل بولغان ئىدى.

مانا بۇ ئاتا ئەبۇجەھل، مۇشۇنىڭ ئۆزىلا يېتەرلىك...

www.munber.org

بۇ ئۇنىڭ ئاتىسى، ئەمما مەخزۇم قەبىلىسىدىن بولغان ئىكرىمە ئىبنى ئەبۇجەھل قۇرەيشلەرنىڭ ساناقلىق، ھۆرمەتكە سازاۋەر باتۇر، چەۋەندازلىرىنىڭ بىرى ئىدى.

ئىكرىمە ئۆزىنىڭ ئاتىسىنىڭ باشلىقلىق سەۋەبىدىن ئۆزىنىڭ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بىلەن دۈشمەنلىشىشكە باشلىغانلىقىنى ھېس قىلدى ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن قاتتىق دۈشمەنلەشتى. ساھابىلارغا چەكسىز ئەزىيەت يەتكۈزدى، مۇسۇلمانلارغا ۋە ئىسلامغا، ئاتىسىنى خۇرسەن قىلغىدەك ئازابلارنى سالدى.

بەدىر كۈنىسى ئاتىسى مۇشرىكلارغا قوماندانلىق قىلغاندا مۇھەممەدنى قورقاتمىغۇچە مەككىگە قايتماسلىقا، لات، ئۇززا بىلەن قەسەم قىلدى، بەدىردە تۆگىلەرنى بوغۇزلاش، ھاراق ئىچىش، چالغۇ ـ ئەسۋاپلار بىلەن كۆڭۈل ئېچىپ بېرىشتىن ئىبارەت، ئۈچ ئىشنى ئورۇنلاشتۇردى...

ئەبۇجەھل جەڭگە قوماندانلىق قىلىۋاتقاندا ئىكرىمە ئاتىسىنىڭ تايىنىدىغان يان تايىقى، ئۇ ئارقىلىق باشقىلارنى جازالايدىغان قولى بولدى.

لېكىن لات، ئۇززا ئەبۇجەھلىنىڭ نىداسىنى ئاڭلىمىدى. چۈنكى، ئۇلار گاس ئىدى. ئۇنىڭغا جەڭدىمۇ ياردەم قىلمىدى. چۈنكى، ئۇ ئىككىسى ياردەم بېرىشتىن ئاجىز ئىدى...

ئەبۇجەھل بەدىر جېڭى قىلماستىن يېقىلدى، ئوغلى ئىكرىمە ئۆز كۆزى بىلەن ئۇنىڭ قېنىنىڭ مۇسۇلمانلارنىڭ قىلىچى ئارقىلىق ئاققىنىنى كۆردى، ئاتىسىنىڭ لەۋلىرى ئارىسىدىن چىققان ئاخىرقى خىقىراشلىرىنى ئۆز قۇلىقى بىلەن ئاڭلىدى.

www.munber.org

ئىكرىمە ئاتىسىنى بەدىردە قالدۇرۇپ قايتتى، مەغلۇبىيەت ئۇنى دەپنە قىلىش ئۈچۈن ئاتىسىنىڭ جەسىتىنى ئېلىپ كېتىشتىن ئاجىز قىلغان، قېچىش ئۇنى، مۇسۇلمانلارغا قالدۇرۇپ كېتىشكە مەجبۇر قىلغان ئىدى.

مۇسۇلمانلار ئەبۇ جەھىلنىڭ جەسىدىنى نەچچە ئون قۇرەيشلىكلەرنىڭ جەسەتلىرى بىلەن بىرگە قەلىب قۇدۇقىغا تاشلاپ، قۇم بىلەن تىندۇرىۋەتتى.

شۇ كۈندىن باشلاپ ئىكرىمە ئىسلام بىلەن باشقىچە قارشىلىششقا ئۆتتى، ئۇ بۇرۇن ئاتىسىنى قوغداش ئۈچۈن ئىسلام بىلەن دۈشمەنلەشكەن بولسا، ئەمدىلىكتە ئاتىسىنىڭ قىساسىنى ئېلىش ئۈچۈن دۈشمەنلىشىدىغان بولدى.

مۇشۇ سەۋەبتىن ئىكرىمەن ۋە بەدىردە ئۆزۈق - تۇغقانلىرى ئۆلتۈرۈلگەن بىر قانچە كىشىنىڭ (مۇشرىكلارنىڭ) قەلبىدە مۇھەممەدكە نىسبەتەن ئاداۋەت قوزغاشقا، قۇرەيشلەرنىڭ قىساسكارلىرىنىڭ قەلبىگە قىساس ئوتىنى يېقىشقا باشلىدى. ئاخىرى ئۇھۇد جېڭى بولدى.

ئىكرىمە ئۇھۇدقا چىقتى، شۇنداقلا جەڭگە قىزىقتۇرۇش، ئاتلىقلار قاچماقچى بولسا، مۇستەھكەم قىلىشقا ئايالى ئۇممۇھەكىمنى بىر قانچە قىساسكار ئاياللار بىلەن سەپ ئارقىسىدا تۇرۇشقا داپلارنى چېلىشقا ئېلىپ چىقتى.

قۇرەيشلەر ئاتلىقلارنىڭ ئوڭ تەرىپىدە خالىد ئىبنى ۋەلىدىنى سول تەرىپىدە ئىكرىمەنى تۇرغۇزدى، بۇ ئىككى مۇشرىك چەۋەنداز بۇ كۈندە قاتتىق قەھرىمانلىق كۆرسىتىپ، قۇرەيشلىكلەرنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ساھابىلىرىغا بولغان ھۇجۇمىنى كۈچەيتىپ، مۇشرىكلار ئۈچۈن زور غەلىبىنى قولغا كەلتۈرۈپ

www.munber.org

بەردى، ھەتتاكى ئەبۇسۇفيان: بۇ بەدر كۈنىنىڭ ئورنىغا... دەپ كەتتى.

خەندەك كۈنى مۇشرىكلار مەدىنىنى ئۇزۇن ۋاقىت مۇھاسىرىگە ئالدى، ئىكرىمەنىڭ سەۋرى - تاقىتى تۈگەپ مۇھاسىرە قىلىۋېرىشكە چىدىيالمىدى. ئۇ خەندەكنىڭ تار يېرىدىن ئېتىنى چاپتۇرۇپ ئۆتۈپ كەتتى، ئۇنىڭ ئارقىسىدىن بىر قانچە تەۋەككۈلچىلارمۇ ئۆتتى، بۇلارنى بىر تەرەپ قىلىشقا ئەمرى ئىبنى ئابدىلۋۇد ئامرى باردى... ئىكرىمە شۇنداق قىلىپ قېچىپ قۇتۇلدى.

فەتھى كۈنى قۇرەيشلەر رەسۇلۇللاھ ۋە ئۇنىڭ ساھابىلىرىغا تاقابىل تۇرغىلى بولمايدىغانلىقىغا كۆزى يېتىپ، مەككە يولىنى بىكارلاپ بېرىش قارارىغا كەلدى، ئۇلارنىڭ بۇنداق قارار چىقىرىشىغا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قوماندانلىرىنى مەككىلىكلەردىن ئۆزلىرىگە قارشى چىقمىغانلار بىلەن ئۇرۇشماسلىققا بۇيرۇغانلىقىنى بىلگەنلىكى سەۋەب بولغان ئىدى.

لېكىن ئىكرىمە ۋە بىر قانچە كىشى بىرلىشىپ، چوڭ قوشۇننىڭ ئالدىنى توستى، خالىد ئىبنى ۋەلىد كىچىك جەڭدە ئۇلارنى مەغلۇب قىلدى، ئۇلاردىن ئۆلگىنى ئۆلدى، قاچقانلىرى قېچىپ قۇتۇلدى، قاچقۇنلار قاتارىدا ئىكرىمەمۇ بار ئىدى.

ئىكرىمەنىڭ بېشى قاتتىق ۋە پۇشايمان قىلدى...

مەككە مۇسۇلمانلارغا بويسۇنغاندىن كېيىن، ئۇنىڭغا تار كەلدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇرۇن ئۆزىگە قارشى چىققانلارنى ئەپۇ قىلدى...

لېكىن بىر قانچە كىشى بۇنىڭ سىرتىدا بولۇپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ ئىسىملىرىنى ئاتاپ، گەرچە كەئبىنىڭ

www.munber.org

پەردىسى ئاستىدىن تېپىلسىمۇ، ئۆلتۈرۈشكە بۇيرۇدى، بۇ بىر قانچە كىشىنىڭ بېشىدا ئىكرىمەمۇ بار ئىدى. شۇڭا ئۇ يوشۇرۇن ھالدا مەككىدىن چىقىپ يەمەنگە يول ئالدى. چۈنكى، ئۇ يەردىن باشقا ئۇنىڭ پاناھلىنىدىغان يېرى قالمىغان ئىدى.

بۇ چاغدا ئىكرىمەنىڭ ئايالى ئۇممۇھەكىم، ئۇتبەنىڭ قىزى ھىندى ۋە ئون ئايال پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كىردى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىدا ئىككى ئايالى ۋە قىزى پاتىمە، ئابدۇلمۇتەللىب جەمەتىدىن بىر قانچە ئايال بار ئىدى، ھىندى يۈزىنى يۆگىگەن ھالدا سۆزلىدى:

ئى الله نىڭ ئەلچىسى! ئۆزى ئۈچۈن تاللىغان دىننى ئاشكارا قىلغان الله تائالاغا مەدھىيىلەر بولسۇن، مەن سەندىن ماڭا ياخشى مۇئامىلىدە بولۇشىڭنى سورايمەن، مەن ئىمان ئېيتقۇچى، راستچىل ئايال، دەپ يۈزىنى ئېچىپ:

مەن ئۇتبەنىڭ قىزى ھىندى، دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

سىزنى قارشى ئالىمىز، دېدى.

الله بىلەن قەسەمكى، ئى الله نىڭ ئەلچىسى!

يەر يۈزىدە مەن خار بولۇشىنى سېنىڭ ئۆيۈڭدەك ئارزۇ قىلىدىغان ئۆي يوق ئىدى، ئەمدىلىكتە زېمىندا سېنىڭ ئۆيۈڭدەك ئۇلۇغ بولۇشىنى تىلەيدىغان ئۆي يوق بولۇپ قالدى !دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «تېخىمۇ زىيادە بولسۇن»، دېدى.

ئاندىن ئىكرىمەنىڭ ئايالى ئۇممۇھەكىم ئىسلام كەلتۈردى ۋە:

www.munber.org

ئى اللە نىڭ ئەلچىسى! ئىكرىمە سېنىڭ ئۆلتۈرۈۋېتىشىڭدىن ئەنسىرەپ، يەمەنگە قاچتى، سەن ئۇنىڭغا ئەمىنلىك بەرسەڭ، اللە سېنىمۇ ئەمىن قىلسۇن!دېدى.

«ئۇ ئەمىنلىككە ئېرىشكۈچىدۇر»

ئۇممۇھەكىم شۇ چاغلاردا ئېرى ئىكرىمەنى ئىزدەپ ماڭدى، ئۇنىڭ بىلەن بىرگە رۇملۇق بىر خىزمەتكارى بار ئىدى، ئۇ ئىككەيلەن يولدا كېتىۋاتقاندا، خىزمەتكار ئۇنى ئۆزىگە تەلەپ قىلدى، ئۇممۇھەكىم ئۇنى ئۇمىدلەندۈرۈپ ۋاقتىنى ئۇزارتىشقا باشلىدى، تاكى ئەرەبلەرنىڭ بىر كەنتىسگە كېلىپ، ئۇ ئەرەبلەردىن ياردەم سورىدى، كىشىلەر بۇ نىيەتتى بۇزۇق خىزمەتكارنى باغلاپ، ئۆز يېنىدا ئېلىپ قالدى.

ئۇممۇھەكىم يولنى داۋاملاشتۇرۇپ، ئىكرىمەنى تىھامەدىكى دېڭىز بويىدىن تاپتى، ئۇ بىر مۇسۇلمان كېمىچى بىلەن ئۆزىنى دېڭىزدىن ئۆتكۈزۈپ قويۇش توغرىسىدا سۆزلىشىۋاتقان ئىكەن:

سېنى ئۆتكۈزۈپ قويۇشۇم ئۈچۈن پاكلان!دېدى ئۇ كېمىچى.

قانداق پاكلىنىمەن؟ سورىدى ئۇ.

بىر ئىلاھتىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد اللە نىڭ ئەلچىسى، دەپ گۇۋاھلىق بېرىسەن.

مەن مۇشۇنىڭ ئۈچۈنلا قاچقان ئىدىم،

بۇلار سۆزلىشىۋاتقاندا، ئۇممۇھەكىم ئىكرىمەنىڭ ئالدىغا كېلىپ:

ئى تاغامنىڭ ئوغلى! مەن كىشىلەرنىڭ ئەڭ پەزىلەتلىكى، ياخشىسى، ئېسىلىنىڭ يەنى مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇللاھنىڭ

www.munber.org

قېشىدىن كەلدىم... ۋە ئۇنىڭدىن ساڭا ئەمىنلىك تەلەپ قىلدىم، ئەمىنلىك بەردى، ئۆزەڭنى ھالاك قىلما، دېدى.

سىز ئۇنىڭغا گەپ قىلدىڭىز؟

شۇنداق، ئۇنىڭغا گەپ قىلدىم، ئۇ ساڭا ئەمىنلىك بەردى، دەپ ئىكرىمەنى ئۇمىدلەندۈرۈپ، ئۇنىڭ بىلەن قايتتى.

ئۇممۇھەكىم ئۇنىڭغا رۇملۇق خىزمەتكارنىڭ ئەسكىلىكىنى ئېيتتى، ئىكرىمە خىزمەتكارى بار جايدىن ئۆتكەندە ئۇنى ئىسلام كەلتۈرۈشتىن بۇرۇن ئۆلتۈرۈۋەتتى.

ئۇلار كېتىۋېتىپ، بىر جايغا كەلگەندە، ئىكرىمە ئايالىغا خالىي بولۇش تەلىپىنى قويدى. لېكىن ئۇممۇھەكىم قاتتىق قارشىلىق تەلەپپۇزىدا:

ياق، مەن مۇسۇلمان، سىز مۇشرىك، دېدى

سىز بىلەن مېنىڭ خالىي بولۇشىمغا تۇسالغۇ بولىدىغان نەرسە نېمىدېگەن چوڭ؟!دېدى ئىكرەمە.

ئىكرىمە مەككىگە يېقىنلاشقاندا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلارغا:

ئىكرىمە سىلەرنىڭ قېشىڭلارغا مۆئمىن مۇھاجىر بولۇپ كېلىدۇ، سىلەر ئۇنىڭ ئاتىسىنى تىللىماڭلار، ئۆلۈكنى تىللاش، ھايات ئادەمگە ئەزىيەت يەتكۈزىدۇ. ئۆلۈككە يېتىپ بارالمايدۇ، دېدى.

ئۇزۇن ئۆتمەي ئىكرىمە ئايالى بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئولتۇرغان جايغا يېتىپ كەلدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى كۆرۈپلا، رىداسىنىمۇ كىيمەستىنلا خۇشاللىقىدا

www.munber.org

ئۇنىڭ قېشىغا باردى... پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئولتۇرغاندا، ئىكرىمە ئۇنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ:

- ئى مۇھەممەد! ئۇممۇھەكىم سېنىڭ ماڭا ئەمنىلىك بەرگىنىڭنى خەۋەر قىلدى، دېدى.

«راست ئېيتىپتۇ، سەن ئەمنىلىكتە ئېرىشتىڭ»، دېدى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام.

مېنى نېمىگە چاقىرىسەن؟

«بىر اللّٰە تائالادىن باشقا ئىلاھنىڭ يوقلۇقىغا، مېنىڭ اللّٰە نىڭ ئەلچىسى ۋە بەندىسى ئىكەنلىكىمگە گۇۋاھلىق بېرىشكە، ناماز ئوقۇشقا، زاكات بېرىشكە، چاقىرىمەن» دەپ، ئۇنىڭغا ئىسلامنىڭ ئەھكاملىرىنى ئۆگەتتى، ئىكرىمە:

اللّٰە بىلەن قەسەمكى، سەن پەقەتلا ھەققە چاقىردىكەنسەن، ياخشىلىققا بۇيرۇيدىكەنسەن، اللّٰە بىلەن قەسەمكى، سەن دەۋەتكە ئاتلىنىشتىن ئىلگىرىمۇ، بىزنىڭ ئارىمىزدىكى ئەڭ راستچىل، ياخشى ئادەم ئىدىڭ، دەپ قولىنى ئاچتى ۋە:

اللّٰە تائالادىن باشقا ئىلاھنىڭ يوقلۇقىغا، سېنىڭ شۇ اللّٰە نىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى ئىكەنلىكىڭگە گۇۋاھلىق بېرىمەن، سەن ماڭا مەن دەيدىغان ياخشى سۆزنى ئۆگىتىپ قويساڭ، دېدى.

«بىر اللّٰە تائالادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد اللّٰە نىڭ ئەلچىسى ۋە بەندىسى، دېگىن»دېدى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام.

ئۇنىڭدىن كېيىنچۇ؟

«اللّٰە ۋە بۇ يەردىكى بارلىق كىشىلەرنى مېنىڭ ئىسلام كەلتۈرگۈچى، مۇجاھىد، مۇھاجىر ئىكەنلىكىمگە گۇۋاھلىق قىلىمەن، دېگىن»، دېدى. ئىكرىمە شۇنداق دېدى.

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھسسالام ئۇنىڭغا:

«مەن بۇگۈن ساڭا بەرگىلى بولىدىغان قانداقلا نەرسە سورىساڭ بېرىمەن»دېدى.

مەن سېنىڭدىن، ئىلگىرى ساڭا قىلغان بارلىق دۈشمەنلىكلىرىمنى، سەن بىلەن ئۇرۇشقان ئورۇنلارنى ۋە سەن بار يەردە ياكى يوق يېرىڭدە سەن توغرىلىق ئېيتقان بارلىق يامان سۆزلىرىمنى كەچۈرۈشىڭنى سورايمەن.

«ئى الله! ئۇنىڭ ماڭا قىلغان بارلىق ئاداۋىتىنى، سېنىڭ نۇرۇڭنى ئۆچۈرمەكچى بولۇپ، ماڭغان ھەر بىر ئورۇننى، مېنىڭ بار ياكى يوق يەرلىرىمدە، قىلغان مېنىڭ ئابرۇيىمغا مۇخالىپ سۆزلىرىنى كەچۈرۈم قىلغىن» دېدى...

ئىكرىمەنىڭ چىرايى خۇشاللىقتىن نۇرلىنىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھسسالامغا:

ئى الله نىڭ ئەلچىسى! الله بىلەن قەسەمكى، الله يولىدىن توساش ئۈچۈن قىلغان، نەفقە قىلغان نەرسىلەرنى ئەمدى ھەسسىلەپ الله نىڭ يولىغا چىقىم قىلىمەن، الله يولىدىن توسۇشقا قىلغان جەڭلىرىمنى، ئەمدى الله رازىلىقى ئۈچۈن ھەسسىلەپ قىلىمەن، دېدى.

ئاشۇ كۈندىن باشلاپ، دەۋەت سېپىغا جەڭ قىلغۇچى باتۇر بىر چەۋەنداز، مەسچىتتە الله تائالانىڭ كىتابىنى ئوقۇپ، كېچىسى تۈرىدىغان ئىبادەتكار قوشۇلدى، ئۇ قۇرئاننى پىشانىسىدە قويۇپ تۇرۇپ:

پەرۋەردىگارىمنىڭ كىتابى... پەردىگارىمنىڭ سۆزى... دەپ الله تائالادىن قورقۇپ يىغلاپ كېتەتتى.

www.munber.org

ئىكرىمە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بەرگەن ۋەدىسىنى ناھايىتى ياخشى ئورۇنلىدى، ئىسلام كەلتۈرگەندىن كېيىن، مۇسۇلمانلار قىلغان ھەر قانداق جەڭلەرگە قاتناشتى، ھەر ئىشتا ئالدىدا ماڭدى.

يەرمۇك كۈنى ئىكرىمە خۇددى قىزىق كۈندە، ئۇسسۇز ئادەم سۇغاق سۇغا تەشنا بولغاندەك تەشنالىقتا جەڭگە كىردى.

بەزى جايلاردا مۇسۇلمانلارغا قىيىنچىلىق كۈچەيگەندە ئۇ ئاتتىن چۈشۈپ، قىلىچىنىڭ غىلاپىنى سۇندۇرۇۋەتتى، رۇملۇقلار سېپىگە ئىچكىرىلەپ كىردى. خالىد ئىبنى ۋەلىد ئالدىراپ كېلىپ:

ئى ئىكرىمە! ئۇنداق قىلما، سېنىڭ ۋاپات بولۇشىڭ مۇسۇلمانلارغا ئېغىر كېلىدۇ، دېدى.

ئى خالىد! مېنى قويۇۋەت، سەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن خېلى ئىلگىرىدىنلا بىرگە، ئەمما ئاتام بىلەن ئىككىمىز بولساق، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قاتتىق قارشىلارشقانلار، مېنى قويۇۋەت، مەن ئىلگىرى قىلغانلىرىمنى يۇيىمەن، مەن پەيغەمبەرگە قارشى نۇرغۇن ئۇرۇشلارنى قىلدىم، ئەمدىلىكتە رۇملۇقلاردىن قاچىمەنمۇ؟! مەڭگۈ بۇنداق بولمايدۇ، دېدى. ئاندىن كۆپچىلىككە:

كىم ئۆلۈمگە بەيئەت قىلىدۇ؟ دېدى.

400 مۇسۇلمان ئىچىدە ئۇنىڭ تاغىسى ھارىس ئىبنى ھىشام، زىرار ئىبنى ئەزۋەر قاتارلىقلار ئۇنىڭغا بەيئەت قىلدى. ئۇلار خالىدنىڭ قارارگاھىنىڭ يېنىدا قاتتىق جەڭ قىلدى.

يەرمۇك ئۇرۇشى مۇسۇلمانلارنىڭ غەلىبىسى بىلەن ئاخىرلاشقاندا، ئۇلاردىن ئۈچ جەڭچى، يەرمۇك زېمىنىدا قاتتىق يارىلانغان ھالدا سۆزۈلۈپ ياتاتتى، ئۇلار ھارىس ئىبنى ھىشام،

www.munber.org

ئەيياش ئىبنى ئەبۇرەبىئە ۋە ئىكرىمە ئىبنى ئەبۇجەھل ئىدى. ھارىس ئىچىشكە سۇ تەلەپ قىلدى، ئۇنىڭغا سۇ كەلتۈرۈلگەندە، ئىكرىمە سۇغا قارىدى، ھارىس:

ئىكرىمەنىڭ قېشىغا ئاپىرىڭلار، دېدى.

سۇنى ئۇنىڭغا ئەكەلگەندە ئەيياش قارىدى، ئىكرىمە ئىچمەستىن:

ئۇنىڭغا ئاپىرىڭلار! دېدى.

ئۇلار ئەيياشنىڭ قېشىغا كەلگەندە ئۇ نەپەستىن توختىغان ئىكەن...

ئۇلار ئۇنىڭ ئىككى دوستىنىڭ قېشىغا بارغاندا، ئۇلارمۇ ۋاپات بولغان ئىكەن، الله ئۇلارنىڭ ھەممىسىدىن رازى بولسۇن!...

ئۇلارنى ئىچكەندىن كېيىن ئۇسسىمايدىغان ھەۋزى كەۋسەر بىلەن سۇغارسۇن!...

ئۇلارغا مەڭگۈ يايرايدىغان پىردەۋس باغچىسىنى تەقدىم قىلسۇن!...

ئامىن!!!

www.munber.org

زەيدۇلخەيرى

«سىنىڭدىن اللّه ۋە ئۇنىڭ
ئەلچىسى ياخشى كۆرىدىغان،
ئىككى خىسلەت بار: —
سەۋرچانلىق ۋە كەڭ
قورساقلىق»

- مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام

«كىشىلەر مەئدەنگە ئوخشايدۇ، ئۇلارنىڭ جاھىلىيەتتىكى ياخشىلىرى، ئىسلامدىمۇ ياخشى». بۇ يەردە سىزگە ئۇلۇغ ساھابىنىڭ ئىككى خىل ھاياتىنى بايان قىلىمىز.

ئۇنىڭ بىرسىنى جاھىلىيەتنىڭ قولى، يەنە بىرىنى ئىسلامنىڭ بارماقلىرى يېزىپ قالدۇرغان.

ئاشۇ ساھابە، كىشىلەر جاھىلىيەتتە چاقىرغىنىدەك ”زەيدۇلخەيلى“، ئىمان ئېيتىپ ئىسلامغا كىرگەندىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام چاقىرغىنىدەك «زەيدۇلخەيرى» ئىدى.

ئۇنىڭ دەسلەپكى ھاياتى توغرۇلۇق ئەدەبىي كىتابلاردا شەيبانى بەنى ئامىرلىق بىر شەيختىن مۇنداق ھېكايە قىلىدۇ:

بىزگە قورغاقچىلىق يىلى كېلىپ، زىرائەت، چارۋىلىرىمىز ۋەيران بولدى، بىزنىڭ ئىچىمىزدىن بىر ئادەم ئائىلىسى بىلەن ھىيرەت دېگەن جايغا چىقتى، ئائىلىسىنى شۇ جايدا قالدۇرۇپ، ئۇلارغا:

www.munber.org

مەن تاكى سىلەرنىڭ قېشىڭلارغا قايتىپ كەلگەن قەدەر بۇ يەردە مېنى كۈتۈڭلار، دەپ بىرەر مال ـ دۇنياغا ئېرىشمىگۈچە قايتمايدىغانلىقىغا قەسەم قىلىپ ئاتلاندى. ئۇ پۈتۈن بىر كۈن مېڭىپ، قاراڭغۇ چۈشكەندە بىر چېدىرنى كۆردى، چېدىرغا يېقىن جايدا باغلاقلىق بىر تاي تۇراتتى، ئۇ ئۆزىگە:

بۇ غەنىمەتنىڭ ئەۋۋىلىسى، دەپ ئۇنى يېشىشكە ئۇرۇندى، تۇساتتىن ئارقىسىدىن: ئۇنىڭغا چېقىلما، جېنىڭنى ساقلا، دېگەن ئاۋازنى ئاڭلىدى ۋە ئۇنىڭ تاشلاپ يولىنى داۋام ئەتتى.

ئۇ يەتتە كۈن مېڭىپ، ئاخىرى تۆگىلەر قوتۇنى بار بىر جايغا كەلدى، ئۇنىڭ يېنىدا چوڭ بىر چېدىر بار بولۇپ، ئىچىدە نازۇنېمەتتىن بېشارەت بېرىپ تۇرىدىغان تىرىدىن ياسالغان بىر گۈمبەز تۇراتتى، ھېلىقى ئادەم كۆڭلىدە:

بۇ قوتاندا، چوقۇم تۆگە بار، شۇنداقلا چېدىردىمۇ ئادەم بار، دەپ چېدىر ئىچىگە قارىدى، بۇ ۋاقىتتا قۇياش پېتىشقا ئاز قالغان ئىدى، ئۇ چېدىرنىڭ ئوتتۇرىسىدا ناھايىتى قېرى بىر بوۋاينى كۆردى، ئۇ بوۋاينىڭ ئارقىسىدا ئولتۇردى، بوۋاي بۇنى سەزمىدى.

ئۇزۇن ئۆتمەي قۇياشمۇ پېتىپ بىر ئاتلىق ئادەم بۇ يەرگە كەلدى، ئۇ بۇنداق قاۋۇل ئادەمنى كۆرمىگەن ئىدى، ئۇ ئېگىز ئېتىغا مىنگەن بولۇپ، ئۇنىڭ ئوڭ ـ سول تەرىپىدە ئىككى خىزمەتكار بار ئىدى، ئۇلار بىلەن بىرگە يۈزگە يېقىن تۆگە بولۇپ، ئالدىدا چوڭ ئەركەك تۆگە بار ئىدى، ئالدىدىكى تۆگە چۆكىشى بىلەن بارلىق تۆگىلەر چۆكتى، ئاتلىق ئادەم خىزمەتكارنىڭ بىرىسىگە:

ـ بۇنى سېغىپ، بوۋاينى سۇغارغىن، دەپ سېمىز بىر تۆگىنى كۆرسەتتى، خىزمەتكارى تۆگىنى ساغدى. قاچا تولغاندا بوۋاينىڭ ئالدىدا قويۇپ، يىراق تۇردى، بوۋاي سۈتتىن بىر، ئىككى يۇتۇم ئىچىپلا قويۇپ قويدى، ھېلىقى ئادەم مۇنداق دەيدۇ:

www.munber.org

مەن بوۋاينىڭ ئالدىغا يوشۇرۇنچە بېرىپ، قاچىنى ئېلىپ سۈتنىڭ ھەممىسىنى ئىچىتىم، خىزمەتكار كېلىپ قاچىنى ئالدى ۋە:

- ئى خوجايىن! ھەممىسىنى ئىچىپ بوپتۇ! دېدى، ئاتلىق ئادەم خۇشاللىنىپ، خىزمەتكارغا: ئاۋۇنى سېغىپ بەرگىن، دەپ يەنە بىر تۆگىنى ئىشارەت قىلدى، خىزمەتكار بۇيرۇلغاننى قىلدى، بوۋاي ئۇنىڭدىن بىر يۇتۇملا ئىچىپ قويدى. ئاندىن مەن يوشۇرۇنچە ئۇنىڭ يېرىمىنى ئىچىتىم، ئاتلىقنىڭ كۆڭلىدە گۇمان قوزغىماسلىق ئۈچۈن ھەممىنى ئىچمىدىم.

ئاتلىق ئادەم يەنە بىر خىزمەتكارنى قوي سويۇشقا بۇيرۇدى، قوي سويۇلۇپ بولغاندا، ئاتلىق ئادەم كېلىپ، بوۋاي ئۈچۈن گۆشتىن كاۋاب قىلدى، ئۆز قولى بىلەن تاماقمۇ قىلدى، بوۋاي تويغاندا ئاندىن ئاتلىق ئادەم ۋە خىزمەتكارلىرى يېيىشكە باشلىدى.

ئۇزاق ئۆتمەي ھەممىسى ئۇيقۇغا كەتتى.

بۇ چاغدا مەن ئالدىدا ماڭدىغان تۆگە قېشىغا بېرىپ ئاغامچىسىنى يېشىپ ئۇنىڭغا مىنىپ ماڭدىم، باشقا تۆگىلەرمۇ ئۇنىڭ ئارقىسىغا ئەگەشتى، مەن پۈتۈن كېچە ماڭدىم، تاڭ ئاتقاندا ئەتراپقا قاراشقا باشلىدىم. مەن قۇياش كۆتۈرۈلگىچە ماڭدىم. تۇيۇقسىز بۇركۈت، ياكى چوڭ بىر قۇشچىلىك بىر نەرسىنىڭ يىراقتىن مەن تەرەپكە كېلىۋاتقانلىقىنى كۆردۈم، مەن ئۇنىڭ ئات ئۈستىگە مىنگەن ئادەم ئىكەنلىكىنى پەرقلەندۈرەلىدىم. ئۇ ماڭا يېقىنلاشتى، مەن ئۇنىڭ تۆگىسىنى ئىزلەپ كەلگەن ئاتلىق ئىكەنلىكىنى بىلدىم ۋە تۆگىنى باغلاپ، ياچىقىمنى بەتلەپ ئوق ئۈزۈشكە تەييارلاندىم، ئۇ ئادەم ماڭا:

تۆگىنى يېشىۋەت! دېدى.

www.munber.org

مەن: ھەرگىز ئۇنداق قىلمايمەن، ھېيرەتتە بىر قانچە ئاچ قالغان ئاياللار قالغان، مەن ئۇلارغا مالغا ئېرىشمىگۈچە قايتماسلىق قەسەم قىلغان، دېدىم. ئۇ كىشى:

ئۇنداقتا سەن ئۆلۈپسەن، ھۇ يېتىمەك، تۆگىنى يېشىۋەت!دەپ ۋاقىردى.

- يېشىۋەتمەيمەن.

-ۋاي سېنى! بەك كۆرەڭلەپ كەتمە، ماڭا تۆگىنىڭ تۇگىنچىسىنى كۆرسەت، دېدى.

ئۇنىڭدا ئۇچ چىگىك بار بولۇپ، ئۇ مەندىن قارىغا ئېتىپ قايىسسىغا تەككۈزۈشنى خالايدىغانلىقىمنى سورىدى. مەن ئوتتۇرىدىكىگە ئىشارەت قىلدىم. ئۇ ئوقيانى خۇددى قولىدا ئەكىلىپ سانجىپ قويغاندەكلا تۇگىنچەكتىن ئۆتكۈزدى ئاندىن ئىككىنچى ئۇچىنچىسىگە ئاتتى، بۇ چاغدا مەن ئوقنى ئوقدىنىمغا سېلىپ تەسلىم بولدۇم، ئۇ مېنىڭ قىلىچىم ۋە ياچقىمنى ئېلىۋېلىپ:

ئارقامغا مىنگىن، دېدى، مەن مىندىم، ئۇ:

- مېنى قانداق قىلىدۇ، دەپ قارايسەن؟

- يامان گۇمان قىلىمەن.

- نېمە ئۇچۇن؟

- ساڭا جاپا يەتكۈزگەنلىكىم ۋە ساڭا قىلغانلىرىم ئۈچۈن.

- الله سېنى ماڭا يەتكۈزدى، سەن مۇھەلھىلنىڭ يېمەك-ئىچمىكىگە شېرىك بولغان، ئاشۇ كېچىسى ئۇنىڭغا ھەمراھ بولغان تۇرۇغلۇق، مېنى يامانلىق قىلىدۇ، دەمسەن؟

- ئۇنداقتا سەن زەيدۇلخەيرىمۇ؟

www.munber.org

ـ شۇنداق،

ـ ياخشى ئەسىر ئالغۇچى بول.

ئۇ:ساڭا ھېچ ئىش بولمايدۇ، دەپ مېنى ئۆيىگە ئەكەلدى ۋە ماڭا:

ـ اللّٰه بىلەن قەسەمكى، بۇ تۆگىلەر مېنىڭ بولغان بولسا، ساڭا بېرەتتىم، بۇلار مېنىڭ بىر ھەمشىرەمنىڭ تۆگۈلىرى، سەن بىزنىڭ يېنىمىزدا بىر قانچە كۈن تۇرغىن، پات ئارىدا جەڭگە قاتنىشىپ ئۇنىڭدىن غەنىمەتكە ئېرىشىمەن، دېدى.

ئۈچ كۈندىن كېيىن، ئۇ بەنى نۇمەير قەبىلىسى بىلەن جەڭ قىلىپ، يۈزگە يېقىن تۆگىنى غەنىمەت ئالدى ۋە ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى ماڭا بەردى، مەن بىلەن مېنى قوغداشقا بىر قانچە كىشىنى ئەۋەتتى، ئاخىرى ھىيرەتكە قەيتىپ كەلدىم.

مانا يۇقىرىقىلار زەيدۇلخەيرنىڭ جاھىلىيەتتىكى ھاياتى ھېكايىلىرى.

ئەمما ئۇنىڭ ئىسلام كەلتۈرگەندىن كېيىنكى ھاياتى توغرىسىدا تەرجىمىھال كىتابلىرىدا مۇنداق بايان قىلىنىدۇ:

زەيدۇلخەيرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خەۋىرىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭ چاقىرىقلىرىنىڭ مەزمۇنلىرىدىن خەۋەر تاپقىنىدا، ئۇلغىنى تەييارلاپ، ئادەملىرىدىن بىر قانچە كاتتىلارنى يەسرىبنى زىيارەت قىلغاچ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچرىشىش ئۇچۇن بېرىشقا چاقىردى.

نەتىجىدە تەيئىن خەلقىدىن ئەلچىلەر سەپەرگە ماڭدى، ئۇلار ئىچىدە، زۇررۇبنۇ سەدۇس، مالىك ئىبنى جۇبەير، ئامىر ئىبنى جۇۋەين قاتارلىقلار... بار ئىدى. ئۇلار مەدىنىگە كەلگەندە، ئۇلۇغ پەيغەمبەر مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ مەسچىتى تەرەپكە ماڭدى

www.munber.org

ۋە ئۇلاغلىرىنى چۆكتۈرۈپ مەسچىتكە كىردى. ئۇلار دەل پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنبەردە تۇرۇپ، مۇسۇلمانلارغا نۇتۇق سۆزلەۋاتقان ۋاقتىدا كىرگەن بولۇپ، ئۇلار ئاڭلىغانلىرىدىن ھەيران قېلىشتى، مۇسۇلمانلارنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا باغلىنىپ قېلىشلىرى، سۈكۈتتە تۇرۇشلىرى ۋە سۆزلەردىن تەسىرلىنىشلىرى ئۇلارنى ئەجەپلەندۈردى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام زىيارەتچىلەرنى كۆرگەندە، مۇسۇلمانلارغا:

«مەن سىلەرگە سىلەر ئىبادەت قىلىۋاتقان ئۈززادىن ۋە بارلىق مەئبۇدلاردىن ياخشى...

مەن سىلەر ئۈچۈن سىلەر الله نى قويۇپ ئىبادەت قىلىۋاتقان قارا تۆگىدىن ياخشى... » دېگەن سۆزلەرنى قىلدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سۆزلىرى زەيدۇلخەير ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىرگە كەلگەنلەرنىڭ قەلبىدە ئىككى خىل تەسىر پەيدا قىلدى. بەزىلىرى ھەقىقەتكە ئاۋاز قوشۇپ، بەزىلىرى ھەقتىن قاچتى...

بىر بۆلىكى جەننەت تەرەپكە، بىر بۆلىكى دوزاخ تەرەپكە بارىدىغان يولنى تاللىدى.

يەنى زۇرۇبنۇ سەۋدۇس پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى، مۆئمىن قەلبلەرئۇنىڭغا تەلپۈنگەن، كۆزلەر ئۇنىڭغا تەلمۈرگەن يۈكسەك ئورۇندا كۆرۈپ، دىلىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قارىتا ھەسەت قوزغالدى ۋە كۆڭلىگە ۋەھىمە چۈشۈپ يېنىدىكىلەرگە:

مەن ئەرەبلەرگە باشلىق بولىدىغان بىر ئادەمنى كۆردۈم، الله بىلەن قەسەمكى، مەن ئۇنىڭغا بويسۇنمايمەن، دېگىنىچە شامغا

www.munber.org

يول ئېلىپ، ئۇ يەردە خرىستىئان دىنىغا كىرىپ راھىب بولۇپ كەتتى.

ئەمما زەيدۇلخەير ۋە باشقىلارنىڭ ئەھۋالى باشقىچە بولۇپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سۆزىنى ئاخىرلاشتۇرغاندا زەيدۇلخەيرى مۇسۇلمانلار ئارىسىدا تۇردى، ئۇ كېلىشكەن قەددى قامەتلىك، ئېگىز بويلۇق كىشى بولۇپ، ئاتقا مىنسە ئېشەككە مىنگەندەك پۇتلىرى يەرگە سۆرۈلۈپ تۇراتتى، ئۇ جاراڭلىق ئاۋازى بىلەن شۇ يەردىلا:

ئى مۇھەممەد! مەن بىر ئاللاھتىن باشقا ئىلاھنىڭ يوقلىقىغا، سېنىڭ الله نىڭ ئەلچىسى ئىكەنلىكىڭگە، گۇۋاھلىق بېرىمەن، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

«سەن كىم؟» دېدى.

مەن مۇھەلھىلنىڭ ئوغلى زەيدۇلخەيلى.

-«بەلكى، سەن زەيدۇلخەيرى، زەيدۇلخەيلى ئەمەس. سېنى تاغ جىلغىلاردىن بۇ يەرگە ئېلىپ كېلىپ، ئىسلامغا مايىل قىلغان الله تائالاغا مەدھىيە بولسۇن!»

شۇندىن باشلاپ، ئۇ" زەيدۇلخەيرى" دېگەن ئىسىم بىلەن ئاتالدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى ئۆيىگە ئەكەلدى، ئۇنىڭ بىلەن ئۆمەر ئىبنى خەتتاب ۋە بىر بۆلۈك ساھابىلارمۇ بار ئىدى. (الله ئۇلاردىن رازى بولسۇن!)

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆيىدە زەيدقا ياستۇق تاشلاپ بەردى، لېكىن، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىدا يۆلىنىپ ئولتۇرۇشنى چوڭچىلىق دەپ بىلىپ، ياستۇقنى قايتۇردى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا ياستۇقنى زورلاپ بەردى.

www.munber.org

زەيد تاكى ئۈچ قېتىم قايتۇردى، كۆپچىلىك ئورۇن ئېلىپ بولغاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام زەيدقا: «ئى زەيد! ماڭا بىر ئادەم سۈپەتلەپ بېرىلسە، مەن ئۇنى كۆرگەندىن كېيىن سۈپەتلەنگىنىدىن تۆۋەنراق بولۇپ چىقاتتى، لېكىن سەن ئۇنداق ئەمەسكەنسەن.» دېدى. ئاندىن:

«ئى زەيد! سەندە اللە ۋە اللە نىڭ ئەلچىسى ياخشى كۆرىدىغان ئىككى خىسلەت بار.»

- ئۇلار قايسى؟

- «سەۋر چانلىق ۋە كەڭ قورساقلىق.»

- مېنى اللە ۋە اللە نىڭ ئەلچىسى ياقتۇرىدىغان خىسلەت ئۈستىدە ياراتقان اللە تائالاغا مەدھىيىلەر بولسۇن!

ئاندىن ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا:

ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! ماڭا **300** ئاتلىق ئەسكەر بەرگىن، مەن رۇم دىيارىغا ھۇجۇم قىلىپ، ئۇلارنى مەغلۇپ قىلىشقا كېپىللىك قىلاي، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

-«ئى زەيد! سەن ياخشىلىقى نېمە دېگەن كۆپ ئادەم؟!» دېدى. ئۇنىڭ بىلەن بىرگە كەلگەن كىشىلەر ئۇنىڭ بىلەن بىرگە ئىسلام كەلتۈردى. ئۇلار نەجدىدىكى يۇرتلىرىغا قايتماقچى بولغاندا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلار بىلەن خوشلىشىۋېتىپ:

-«بۇ ھەقىقەتەن ئېسىل ئادەمكەن! ئەگەر ئۇ مەدىنىدىكى ۋابادىن ساق قالسىلا، يەنە قانچىلىغان ياخشىلىقلىرى بولاتتى؟!» دېدى.

www.munber.org

بۇ چاغدا مەدىنە مۇنەۋۋەردە تەپ كېسەلدىن ئىبارەت تارقىلىشچان كېسەل بار ئىدى. ئۇ مەدىنىدىن ئايرىلىپلا ئاغرىپ قالدى.

ئۇنىڭ بۇ كېسىلى كۈچەيگەن تۇرۇقلۇق، نەجدىدىكى يۇرتىغا تېز بېرىشقا ئالدىرايتتى، ئۇ خەلقى بىلەن ئۇچرىشىپ، ئۇنىڭ قولى بىلەن اللە نىڭ ئۇلارنىڭ ئىسلام كەلتۈرگەنلىكىنى يېزىشنى ئارزۇ قىلاتتى. ئەجەل ئۇنىڭ بىلەن رىقابەتلىشىپ، ئۇ سەپەر ئۈستىدىلا ئۇنىڭ ئاخىرقى نەپىسى ئۈزۈلدى.

ئۇنىڭ ئىسلام كەلتۈرۈشى ۋە ئۆلۈمى ئارىسىدا گۇناھ سادىر بولغىدەك پۇرسەت بولمىدى.

اللە ئىسلام كەلتۈرۈپ، ھېچقانداق گۇناھ سادىر قىلماستىن، دۇنيادىن ئايرىلغان زەيدقا چەكسىز ئەجىر ئاتا قىلسۇن، ئامىن!!!

www.munber.org

www.munber.org

ئەدىي ئىبنى ھاتەم ئەتتائىي

«ئـۇلار كاپىـر بولسـا سـەن ئىمـان ئېيتتىـڭ، باشـقىلار ھەقىقـەتنى ئىنكـار قىلسا، سەن ئېتىـراپ قىلدىـڭ، ئـۇلار ۋەدىسىگـە ۋاپـا قىلمىسـا سـەن ۋاپـا قىلدىـڭ، ئـۇلار ھەقىقـەتتىن يـۈز ئـۆرۈپ كـەيىننى قىلسـا سـەن ئۇنىڭغـا يۈزلەندىڭ»

ـ ئۆمەر ئىبنى خەتتاب

بىر مەزگىل ھەقتىن ئۆزىنى قاچۇرۇپ يۈرگەن، ئۇنىڭدىن يـۈز ئۆرۈپ، باشقىلارنىڭمۇ ھەقىقەتنى قوبۇل قىلىشىنى توسقان ۋە ھـەق بىلـەن قارشىلاشقان بىـر ئـەرەب رەھبىرى ھىجرىيىنىڭ 9 ـ يىلى ئىسـلام دىنىغـا بويسـۇنۇپ، قـەلبى ئىمانىغـا يۇمشـاپ، الله نىـڭ ئەلچىسىگە ئىتائەت قىلدى.

ئـۇ ئاتىسـىنىڭ سـېخىلىقى بىلـەن باشـقىلارغا ئۈلگـە بولغـان ئەدىي ئىبنى ئەبۇھاتەم ئەتتائىي ئىدى.

ئەدىي ئاتىسىنىڭ ھۆكىمرانلىقىغا مىراسخور بولدى، كىشىلەر ئۇنـى ئۆزلىرىگـە باشـلىق قىلىـپ، ئۇنىڭغـا غەنىمـەتنىڭ تـۆتتىن بىرىنى تاپشۇردى ۋە قۇماندانلىقنى بەردى.

پـەيغەمبەر ئەلەيھىسسـالام ھىدايـەت ۋە ھـەق يولىدىكـى چاقىرىقنى ئاشكارا ئېلىپ بېرىۋاتقان ۋاقىتىدا، ئەرەب قـەبىلىلىرى بىـر ـ بىرلـەپ بويسۇنۇشـقا باشـلىدى. ئـەدىي پـەيغەمبەر ئەلەيھىسسـالامنىڭ چـاقىرىقىدا ئـۆز ھـاكىمىيىتى يىقىـتىپ، ھوقۇقىنىـڭ ۋەيـران بولۇشـىنى كـەلتۈرۈپ چىقىرىدىغـان بىـر

رەھبەرلىكنى كۆرۈپ، رەسۇلۇللاھقا قاتتىق ئۆچمەنلىك قىلدى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى چۇشىنىش ۋە ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشىشتىن بۇرۇنلا ئۇنى قاتتىق يامان كۆرەتتى.

ئۇنىڭ ئىسلامغا بولغان دۈشمەنلىكى تاكى ئۇنىڭ قەلبىنى الله ھىدايەت ۋە ھەق چاقىرىقىغا ئېچىۋەتكەنگە قەدەر **20** يىلغا يېقىن داۋاملاشتى.

ئەدىينىڭ ئىسلام كەلتۈرگەنلىكى ھەققىدە مۇنداق بىر ھېكايە بار. بىز بۇ ھېكايىنىڭ تەپسىلاتىنى ئەدىينىڭ ئۆزىدىن ئاڭلايلى، ئۇ مۇنداق دەيدۇ:

مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام توغرۇلۇق سۆز ئاڭلىغان ۋاقتىمدا، ئەرەبلەر ئىچىدە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى مەندىن بەك يامان بىلىدىغان ئادەم يوق ئىدى. مەن ئابرۇيلۇق ئادەم ئىدىم، خرىستىئان دىنىغا ئېتىقاد قىلاتتىم، قەۋمىم ئىچىدە بايلىقنىڭ تۆتتىن بىرىنى ئېلىپ تۇراتتىم.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام توغرۇلۇق ئاڭلىغىنىمدا ئۇنى يامان كۆردۈم. ئۇنىڭ ئىشلىرى زورىيىپ، شان ـ شۆھرىتى كۆتۈرۈلۈپ، نامى قوشنا ئەرەب دۆلەتلىرىنىڭ غەرب ۋە شەرقىغىچە تارىلىشقا باشلىغاندا، مەن تۆگەمگە قارايدىغان خىزمەتچىمگە:

باشقۇرماق ئاسان بولغان سېمىز تۆگىلەرنى تەييارلاپ، ئۇنى يېقىن بىر جايغا باغلاپ قويغىن، ئەگەر مۇھەممەدنىڭ ئەسكەرلىرىنىڭ كەلگىنىنى ئاڭلىساڭ ماڭا خەۋەر قىل! دېدىم.

بىر ئەتىگىنى خىزمەتچىم كىرىپ: مۇھەممەدنىڭ ئەسكەرلىرى زېمىنىڭغا قەدەم قويغاندا قىلماقچى بولغان ئىشىڭنى قىل! دېدى.

نېمە ئىشكەن؟ ھۇ، ئۆلگۈر...

www.munber.org

ئۇ: يۇرت ئەتراپىدا ئايلىنىۋاتقان، نۇرغۇن بايراقلارنى كۆردۈم، سۈرۈشتۈرسەم، بۇ مۇھەممەدنىڭ قوشۇنى ئىكەن، دېدى.

- تېز بېرىپ مەن ساڭا تەييارلاپ قويۇشقا بۇيرۇغان تۆگىلەرنى ئېلىپ كەل!

مەن شۇ ۋاقىتتىلا ئائىلە، بالا - چاقىلىرىمنى ئۆزىمىز ياخشى كۆرىدىغان بۇ زېمىندىن كۆچۈشكە چاقىردىم ۋە خرىستىئانلار ئىچىدىكى دىنداشلىرىمغا قوشۇلۇش مەقسىتىدە شام دىيارىغا ئالدىراپلا يولغا چىقتىم.

ئىشلارنىڭ ئالدىراشچىلىقىدا ئائىلەمدىكىلەرنىمۇ تولۇق يىغماستىن مېڭىپ، خەتەرلىك جايلاردىن ئۆتۈپ بولغاندا، ئائىلەمدىكىلەرنى كۆزىتىپ چىقسام، نەجدىدە بىر سىڭلىم قاپتۇ. ماڭا ئامال يوق ئىدى. مەن ئائىلەمدىكىلەرنى ئېلىپ شامغا باردىم ۋە دىنداشلىرىمنىڭ ئەۋلادلىرى بىلەن بىرگە تۇردۇم.

لېكىن سىڭلىمغا مەن ئويلىغان ۋە ئەنسىرگەن ئىشلار بوپتۇ.

مەن شام دىيارىدىكى چاغلىرىمدا مۇنداق بىر خەۋەر ئاڭلىدىم، مۇھەممەدنىڭ ئەسكەرلىرى يۇرتىمىزغا بېسىپ كىرىپ، ئەسىر ئالغانلار قاتارىدا سىڭلىمنىمۇ بىرگە ئەسىر ئېلىپ مەدىنىگە ئېلىپ بېرىپتۇ، ئۇ يەردە ئەسىرلەر بىلەن بىرگە مەسچىت قېشىدىكى چىدىردا قويۇلۇپتۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ قېشىدىن ئۆتكەندە ئۇ:

ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى ئاتا - ئانىلار كەتتى، كۆچىدىغانلار كۆچتى، ماڭا ياخشىلىق قىلغىن، الله ساڭىمۇ ياخشىلىق قىلسۇن! دەپتۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

- «سېنىڭ كۆچمەنلىرىڭ كىم؟»

- ئەدىي ئىبنى ئەبۇھاتەم.

www.munber.org

- «اﷲ نىڭ ۋە اﷲ نىڭ پەيغەمبەرىدىن قاچقۇچىمۇ؟!» دەپ كېتىپ قاپتۇ.

ئەتىسىمۇ يېنىدىن ئۆتكەندە سىگىلىم يەنە بۇرۇنقىغا ئوخشاش دەپتۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامۇ ئوخشاش جاۋاب بېرىپتۇ. ئۈچۈنچىسى ئۇنىڭ قېشىدىن يەنە ئۆتكەندە، سىگىلىم ئۈمىدسىزلىنىپ ھېچنەرسە دېمەپتۇ، كەينىدىكى بىر ئادەم ئۇنىڭغا گەپ قىلىشقا ئىشارەت قىلىپتۇ، سىگىلىم تۇرۇپ:

ئى اﷲ نىڭ پەيغەمبەرى! ئاتا - ئانىلار كەتتى، كۆچمەنلەر كۆچتى، ماڭا ياخشىلىق قىل، اﷲ ساڭىمۇ ياخشىلىق ئاتا قىلسۇن، دەپتۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

- «ياخشىلىق قىلدىم»، دەپتۇ.

- مەن شام دىيادىكى ئائىلەمگە قوشۇلۇشنى خالايمەن.

«سىزتاكى سىزنى شامغا ساق سالامەت ئاپىرىپ قويىدىغان بىر ئىشەنچلىك ئادەمنى تاپقۇچە يولغا چىقىشقا ئالدىرىماڭ، ئەگەر ئىشەنچلىك بىرىنى تاپسىڭىز، ماڭا خەۋەر قىلىڭ، »دەپتۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قايتقاندىن كېيىن، سىگىلىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا گەپ قىلىشقا ئىشارەت قىلغان كىشىنىڭ كىملىكىنى سۈرۈشتۈرسە، ئەلى ئىبنى ئەبۇتالىب ئىكەن.

ئىشەنچلىك كارۋان كەلگۈچە ئۇ شۇ يەردە تۇرۇپ ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا بېرىپ:

ئى اﷲ نىڭ پەيغەمبىرى! مېنىڭ قەۋمىمدىن مېنى ئاپىرىپ قويالايدىغان ئىشەنچلىك ئادەملەر كەلدى، دەپتۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سىگىلىمغا كىيىم بېرىپ، تۆگىگە مىندۈرۈپ، يول خىراجىتى بېرىپتۇ، سىگىلىم يولغا چىقىپتۇ.

www.munber.org

بىز شۇ خەۋەردىن كېيىن ئۇنىڭ يېتىپ كېلىشىنى كۈتتۇق. مەن مۇھەممەد بىلەن قارشىلاشقان بولغاچقا. ئۇنىڭ سىڭلىمغا مۇنداق ياخشىلىق قىلغانلىقى توغرىسىدىكى خەۋەرگە ئىشەنەلمەي قالدىم. اللە بىلەن قەسەمكى، مەن ئائىلەمدىكىلەر بىلەن ئولتۇراتتىم. تۇيۇقسىز بىز تەرەپكە كېلىۋاتقان كاجۇ ئۈستىدىكى بىر ئايالنى كۆردۈم، ھاتەمنىڭ قىزى! دېدىم ۋە:شۇ، شۇ!!! دەپ كەتتىم.

لېكىن ئۇ كېلىپلا:

رەھىمسىز، زالىم! سەن ئائىلە، بالىلىرىڭنى ئېلىپ، ئاتا ـ ئاناڭدىن قالغان بىر ئادەمنى تاشلاپ كەتتىڭ، دەپ مېنى تىللاپ كەتتى. مەن:

ئى سىڭلىم! ماڭا ياخشىراق گەپ قىلىڭ، دەپ بولغان ئىشلارنى تاكى ئۇ رازى بولغىچە چۈشەندۈردۈم. ئۇ بولغان ئىشلارنى سۆزلىدى، مەن ئۇنىڭ سۆزلىرىدىن كېيىن ئۇنىڭدىن:

سىز ئۇ ئادەم توغرىسىدا قانداق قارايسىز؟ دەپ سورىدۇم.

اللە بىلەن قەسەمكى، سېنى تېزراق ئۇنىڭغا قوشۇلسىكەن، دەيمەن، ئەگەر ئۇ پەيغەمبەر بولسا، سەن ئۇنىڭ ياخشىلىقىغا بۇرۇن ئېرىشسەن ئەگەر ئۇ پادىشاھ بولسا سەن بۇ ھالىتىڭ بىلەن ھەرگىز ئۇنىڭ قېشىدا خار بولمايسەن، دېدى سىڭلىم.

مەن سەپەر تەييارلىقىنى پۈتتۈرۈپ، مەدىنىدىكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا ھېچقانداق يول خېتىسىز باردىم، مەن ئۇنىڭ: اللە تائالادىن، ئەدىينىڭ قولىنى مېنىڭ قولۇمدا قىلىشىنى تىلەيمەن، دېگەنلىكىنى باشقىلاردىن ئاڭلىدىم.

ئۇ مەسچىتتە ئىكەن، مەن ئۇنىڭغا سالام قىلدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

www.munber.org

«ئۆزەڭ كىم؟» دەپ سورىدى.

مەن ئەدىي، دېدىم. ئۇ مېنىڭ قولۇمنى تۇتۇپ ئۆيىگە ماڭدى، يولدا كېتىۋاتقىنىمىزدا، كىچىك بالىسى بار بىر ياشانغان ئايال ئۇنىڭ ئالدىنى توسۇپ، ئۆز ھاجىتىنى ئېيتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ ھاجىتىنى راۋا قىلدى، مەن ساقلاپ تۇردۇم، ئىچىمدە:

اللە بىلەن قەسەمكى، بۇ ھەرگىزمۇ پادىشاھنىڭ ئىشى ئەمەس، دېدىم.

ئۇ مېنىڭ قولۇمنى تۇتۇپ ئۆيىگە ماڭدى، بىز ئۇنىڭ ئۆيىگە يېتىپ كەلدۇق، ئۇ ماڭا بىر تېرە ياستۇقنى تاشلاپ بەردى ۋە ئولتۇرۇشقا بۇيرۇدى.

مەن ھايا قىلىپ:

سەن ئولتۇرغىن، دېدىم. ئۇ ئۇنىمىدى، ئاخىرى مەن ئولتۇردۇم. ئۇ يەردىلا ئولتۇردى، اللە بىلەن قەسەمكى ئۆيدە ئولتۇرۇشقا باشقا نەرسە يوق ئىدى.

مەن ئىچىمدە:

اللە بىلەن قەسەمكى، بۇ پادىشاھلارنىڭ ئىشى ئەمەس، دېدىم ئىچىمدە. ئۇ ماڭا:

«ئى ئەدىي سەن خرىستىئانلار بىلەن يولتۇزغا چوقۇنغۇچىلار ئارىسىدىكى دىنغا ئېتىقاد قىلىدىغان ئادەم ئەمەسمىدىڭ؟!» دەپ سورىدى. مەن:

ھەئە، شۇنداق، دېدىم. ئۇ:

«سەن پۇقرالىرىڭدىن غەنىمەتنىڭ تۆتتىن بىرىنى ئېلىپ ھالال بولمىغان نەرسىلەرنى ئالاتتىڭ ئەمەسمۇ؟»

www.munber.org

ــ ھەئە، شۇنداق.

ئۇنىڭ ھەق پەيغەمبەرلىكىگە ئىشەندىم، ئۇ:

- ئى ئەدىي! بەلكىم سېنىڭ بۇ دىنغا كىرىشىڭگە، سەن كۆرگەن مۇسۇلمانلارنىڭ ھاجەتمەن، كەمبەغەللىكى تۇسالغۇ بولغان بولۇشى مۇمكىن، اللە بىلەن قەسەمكى، مۇسۇلمانلاردا مال كۆپىيىپ، ئۇنى ئالىدىغان كىشى تېپىلمايدىغان ۋاقىتنىڭ كېلىشىگە ئاز قالدى.

بەلكىم سېنىڭ بۇ دىنغا كىرىشىڭگە، سەن كۆرۈۋاتقان مۇسۇلمانلارنىڭ ئاجىز، ئاز دۈشمەنىنىڭ كۆپ ئىكەنلىكى تۇسالغۇ بولغان بولۇشى مۇمكىن. اللە بىلەن قەسەمكى، ئۇزاققا قالماي، بىر ئايالنىڭ بەيتۇللاھنى زىيارەت قىلىشى ئۈچۈن اللە تائالادىن باشقا ھېچ نەرسىدىن قورقماي، تۆگىسىگە مىنىپ، قادىسىيە (باغداتتىكى شەھەر) دىن چىققانلىقىنى ئاڭلايسەن. (يەنى: ئىسلام ھاكىمىيىتى تىكلەنگەندىن كېيىن ھەممە يەر تېنچ بولۇپ، ھېچكىم ـ ھېچكىمگە چېقىلمايدىغان زامان كېلىدۇ. بۇ چاغدا بىر ئايال كىشمۇ خاتىرجەم بىر يەرگە بېرىپ كېلەلەيدۇ).

بەلكىم سېنى بۇ دىنغا كىرىشىڭگە، سەن كۆرۈۋاتقاندەك، پادىشاھ، سۇلتانلارنىڭ مۇسۇلمانلار ئىچىدە ئەمەسلىكى، تۇسالغۇ بولۇشى مۇمكىن، اللە بىلەن قەسەمكى، ئۇزاققا بارماي، سەن بابىل (ئىراقتىكى بىر جاي) دىكى ئاق ئۆيىنىڭ مۇسۇلمانلارغا ئېچىلىپ، كىسرانىڭ بايلىقىنىڭ مۇسۇلمانلارغا ئۆتكىنىنى ئاڭلايسەن.

ــ كىسرا ئىبنى ھورمۇزنىڭ بايلىقىمۇ؟!

ــ ھەئە، كىسرا ئىبنى ھورمۇزنىڭ بايلىقى، شۇ ۋاقىتتا مەن ئىمان ئېيتىپ مۇسۇلمان بولدۇم.

www.munber.org

×××

ئەدىي ئۇزاق ياشىدى، ئۇ مۇنداق دەيتتى:

ــ ئىككى ئىش ئەمەلگە ئاشتى، ئۈچىنچىسى قالدى، اللّه خالىسا ئۇمۇ چوقۇم بولىدۇ.

مەن بىر ئايالنىڭ ھىچنەرسىدىن ئەنسىرىمەي، تۆگىسىگە مىنىپ قادىسىيەدىن چىقىپ بەيتۇللاھقا كەلگەنلىكىنى كۆردۈم.

مەن كىسرانىڭ بايلىقلىرىغا ھۇجۇم قىلىپ، ئۇنى ئالغان ئەسكەرلەرنىڭ ئالدىنقى سېپىدا بار ئىدىم.

ئۈچىنچىسىنىڭمۇ ئەمەلگە ئاشىدىغانلىقىغا اللّه بىلەن قەسەم قىلىمەن.

×××

اللّه پەيغەمبىرى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ سۆزىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشنى خالىدى. تەقۋا ئابىد خەلىپە ئۆمەر ئىبنى ئابدۇلئەزىزنىڭ دەۋرىدە ئۈچىنچى ئىش ئەمەلگە ئاشتى. مۇسۇلمانلاردا مال شۇنداق كۆپىيىدىكى ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى جاكاچىلا:

ــ مۇسۇلمانلار ئىچىدىكى كەمبەغەللەر ئىچىدىن زاكات مال ئالىدىغانلار بارمۇ؟ دەپ توۋلىسىمۇ، ئالىدىغانلارنى تاپالمايتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەقىقەتەن راست ئېيتىدۇ، ئەدىي ئىبنى ئەبۇھاتەم ئۆز قەسىمىنى ياخشى قىلدى.

www.munber.org

ئەبۇزەر رىلغەففارى

«ئاسمان ـ زېمىن ئەبۇزەردىنمۇ
سەممىمىي ئادەمنى كۆرۈپ
باقمىدى».

ـ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام.

تاشقى جەھەتتىن مەككە بىلەن تۇتىشىپ تۇرىدىغان "ۋەددانە" جىلغىسىدا "غىفار" قەبىلىسى ياشايتتى.

"غىفارلار" قۇرەيشلەرنىڭ تىجارەتتى بىلەن مېڭىۋاتقان كارۋانلارنىڭ شامغا بېرىپ ـ كېلىشتە بەرگەن ئازغىنا نەرسىلەر بىلەن تۇرمۇشىنى قامدايتتى، ئەگەر كارۋانلار رازى قىلغۇدەك نەرسە بەرمىسە، ئۇلار كارۋانلارنىڭ يولىنى تۇساتتى.

ئەبۇزەر دەپ تەخەللۇسلانغان "جۇندۇبۇبۇ ئىبنى جۇنادە" بۇ قەبىلە پەرزەنتلىرىدىن بىرى ئىدى. ئۇ ئەقلىنىڭ ئۆتكۈرلىكى، يىراقنى كۆرەرلىكى بىلەن باشقىلاردىن ئالاھىدە پەرقلىنىپ تۇراتتى.

ئۇ قەۋمىنىڭ، الله تائالانى قويۇپ چوقۇنۇۋاتقان، بۇتلىرىغا بەكمۇ ئىچى سىرىلاتتى. ئۇنىڭ ئىددىيىسى، كۆز قارىشى، ئەرەبلەرنىڭ بوزۇق ئېتىقادى ۋە ھاماقەتلىكىگە قارشى ئىدى.

ئۇ كىشىلەرنىڭ ئەقىل ۋە دىللىرىنى ئويغۇتىپ ئۇلارنى قاراڭغۇلۇقتىن يورۇقلۇققا چىقىرىدىغان پەيغەمبەرنىڭ ئاشكارىلىنىشىنى تۆت كۆزى بىلەن كۈتەتتى.

ئەبۇزەر ئۆز يېزىسىدىكى ۋاقتىدا، مەككىدە ئاشكارا بولغان پەيغەمبەرنىڭ خەۋەرلىرىنى ئاڭلىدى ۋە ئىنىسى ئەنەسكە:

www.munber.org

سەن مەككىگە بېرىپ، ئۆزىنى پەيغەمبەر ۋە ئاسماندىن ماڭا ۋەھيى كېلىدۇ، دېگەن بۇ ئادەمنىڭ خەۋەرلىرىنى ئىگەللىگىن ۋە ئۇنىڭدىن ئاڭلىغانلىرىڭنى ماڭا يەتكۈزگىن، دېدى.

ئەنەس مەككىگە بېرىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچراشتى، ئۇنىڭ سۆزلىرىدىن ئاڭلاپ قايتىپ كەلدى، ئەبۇزەر ئۇنى تەشنالىق بىلەن قارشى ئېلىپ يېڭى پەيغەمبەرنىڭ ئەھۋاللىرىنى ئىشتىياق بىلەن سورىدى. ئىنىسى:

الله بىلەن قەسەمكى! گۈزەل ئەخلاقتا چاقىرىدىغان بىر ئادەمنى كۆردۈم. ئۇنىڭ سۆزلىرى شېئىرغىمۇ ئوخشىمايدىغان، ناھايىتى بىر خىل جەلب قىلارلىق ئىكەن، دېدى.

ـ كىشىلەر ئۇ توغرىسىدا نېمە دەيدىكەن؟

ئۇنى: ساھىر، شائىر، كاھىن، دەيدىكەن.

الله بىلەن قەسەمكى، مېنىڭ تەشنالىقىمنى قانائەتلەندۈرەلمىدىڭ، مەن بېرىپ ئۇنىڭ ئىشلىرىنى ئۆزەم كۆرۈپ كەلگۈچە ئائىلەمدىكىلەرنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىپ قويالامسەن؟

بولىدۇ، لېكىن سەن مەككىلىكلەردىن ئېھتىيات قىل.

ئەبۇزەر سەپەر تەييارلىقىنى پۈختا قىلىپ پەيغەمبەر بىلەن كۆرۈشۈش، ئۆزى بىۋاستە ئەھۋال ئىگەللەش ئۈچۈن ئەتىسىلا يولغا چىقتى.

ئەبۇزەر مەككىگە كەلدى، ئۇ بۇيەردىكىلەردىن يامانلىق يېتىپ قىلىشىدىن ئەنسىرەپ، ھۇشيار تۇردى.

قۇرەيشلەرنىڭ ئۆز ئىلاھلىرى ئۈچۈن مۇسۇلمانلارغا غەزەپلىنىشى ۋە ئۆزىنىڭ مۇھەممەدكە ئەگەشكەنلىكىنى ئېيتقان بارلىق كىشىلەرنى ئازابلىغانلىق خەۋىرىنى ئەبۇزەر ئاڭلىغان ئىدى.

www.munber.org

شۇڭلاشقا ئۇ مۇھەممەد توغرۇلۇق بىرەر كىشىدىن سورىمىدى، چۈنكى سورالغۇچى ئۇنىڭ دوستىمۇ ياكى دۈشمىنىمۇ ئۇ بۇنى بىلمەيتتى.

كەچ كىرگەندەئۇ مەسچىتكە بىرىپ ياتتى، ئۇ يەردىن ئەلى ئىبنى ئەبۇتالىب ئۆتۈپ، بۇ كىشىنىڭ بۇ يەرلىك ئەمەسلىكىنى بىلدى ـ دە، ئۇنىڭغا:

ھەي ئادەم! بىزنىڭ قىشىمىزغا كەل، دىدى ئەبۇزەر ئۇنىڭ بىلەن ماڭدى ۋە ئۇنىڭ ئۆيىدە قونۇپ قالدى، ئەتىسى ئۇ ئوزۇق خالتىسىنى ۋە تولۇمىنى ئىلىپ بىر ـ بىرىدىن گەپ سوراشمايلا، مەسىتچكە قايتتى. ئۇ ئىككىنچى كۈنىسىمۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى تونۇماي ئۆتكەزدى، كەچتە مەسچىتكە بىرىپ ئۆز ئورنىدا ياتتى، ئەلى ئۇنىڭ قىشىدىن ئۆتۈپ:

قۇنالغۇغا قايتىدىغان ۋاقىت بولمىدىمۇ؟ دىدى. ئەبۇزەر ئۇنىڭ بىلەن ئىككىنچى كىچىنىمۇ ئۆتكۈزى. ئۈچىنچى كىچىسى بولغاندا ئەلى:

ماڭا مەككىگە كىلىش سەۋەبىڭنى ئىيتىپ بەرمەمسەن؟ دىدى.

مەن تەلەپ قىلغان ئىشقا ياردەم بەرسەڭ ۋە شۇنداق قىلىدىغانلىقىڭغا ۋەدە بەسەڭ دەپ بىرەي، دىدى ئەبۇ زەر. ئەلى ۋەدە بەردى.

مەن يىراق جايدىن يىڭى پەيغەمبەر بىلەن كۆرۈشۈپ، ئۇنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ بىقىش ئۈچۈن كەلدىم. دىگەندە ئەلىنىڭ چىرايى ئىچىلىپ: الله بىلەن قەسەمكى، ئەلۋەتتە ئۇ ھەق پەيغەمبەر... دىدى. ۋەتاڭ يۇرىغاندا، مەن بىلەن ماڭ، ئەگەر سەندىن ئەنسىرگىدەك بىر ئەھۋال بولسا تەرەت قىلغان بولۇپ

www.munber.org

تۇرىۋالىمەن، ئەگەر ماڭسام مەن كىرگەن ئۆيگىچە ماڭا ئەگىشىپ ماڭغىن، دېدى.

ئەبۇزەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى كۆرۈشكە تەشنا بولۇپ، پۈتۈن كېچە ئۇرنىدا ياتالمىدى.

ئەتىگىنى ئۇلار ماڭدى، ئۇ ھېچنەرسىگە قارىماي، ئەلىنىڭ كەينىدىن ئەگەشتى، ئۇلار ئاخىرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قېشىغا كىردى. ئەبۇزەر:

ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم! ئى اللە نىڭ پەيغەمبەرى دېدى.

«ۋەئەلەيكۇم ئەسسالام ۋەرەھمەتۇللاھى ۋەبەرەكاتۇھ» دەپ جاۋاب قايتۇردى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام.

ئەبۇزەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا تۇنجى قېتىم ئىسلامىي سالام قىلغۇچى بولدى، شۇنىڭدىن كېيىن شۇنداق سالاملىشىش مۇسۇلمانلار ئارىسىدا ئومۇملاشتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبۇزەرنىڭ قېشىغا كېلىپ، ئۇنى ئىسلامغا دەۋەت قىلىپ، قۇرئان تىلاۋەت قىلىپ بەردى. ئۇزاق ئۆتمەي ئۇ ھەق سۆزنى ئىلان قىلىپ، يېڭى دىنغا كىردى، ئۇ ئىسلام كەلتۈرگەنلەرنىڭ تۆتىنچى ياكى بەشىنچىسى بولدى.

خەۋىرىنىڭ قالغىنىنى بايان قىلىشنى ئەبۇزەرگە قالدۇرايلى.

ئەبۇزەر مۇنداق دەيدۇ:

شۇنىڭدىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرگە مەككىدە تۇردۇم، ئۇ ماڭا ئىسلامنى ئۆگەتتى، قۇرئان ئوقۇتتى، ئاندىن ماڭا:

«ئىسلام كەلتۈرگىنىڭنى مەككىدە ھېچكىمگە دېمە، ئۇلارنىڭ سېنى ئۆلتۈرۈۋېتىشىدىن ئەنسىرەيمەن، » دېدى. مەن:

www.munber.org

ئى اللە نىڭ پەيغەمبەرى! مەن قۇرەيشلىكلەر ئارىسىدا ھەق سۆزنى ئاشكارا قىلمىغۇچە مەككىدىن كەتمەيمەن، دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جىم تۇردى.

مەن قۇرەيشلىكلەر ئارىسىغا بېرىپ يۇقىرى ئاۋازىم بىلەن:

ئى قۇرەيشلەر گۇرۇھى! مەن بىر اللە تائالادىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد اللە نىڭ ئەلچىسى دەپ گۇۋاھلىق بېرىمەن، دېدىم. ئۇلار سۆزۈمنى ئاڭلىشى بىلەن چۇچۇپ، ئورۇنلىرىدىن تۇرۇشتى ۋە:

بۇ دىندىن چىققۇچىنى تۇتۇڭلار، دېيىشىپ يېنىمغا كېلىپ، ئۇرۇشقا باشلىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغىسى ئاببارس ئىبنى ئابدۇلمۇتەللىب مېنى كۆرۈپ ئۇلاردىن قوغداش ئۈچۈن، مېنى قۇچاقلىۋالدى ۋە ئۇلارغا:

ھۇ، ھالاك بولغۇچىلار، سىلەر كارۋانلىرىڭلارنىڭ ئۆتۈش يولىدىكى غەففار قەبىلىسىنىڭ ئادىمىنى ئۆلتۈرەمسىلەر؟! دېدى. ئۇلار مېنى قويىۋەتتى.

مەن ھوشۇمغا كېلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا باردىم، ئۇ مېنىڭ ھالىمنى كۆرۈپ:

«سېنى ئىسلام كەلتۈرگەنلىكىڭنى ئاشكارا قىلىشىڭدىن ئاگاھلاندۇرمىغانمىدىم؟» دېدى.

ئى اللە نىڭ پەيغەمبەرى! مېنىڭ بىر ھاجىتىم بار ئىدى. ئۇنى ئادا قىلدىم.

«سەن قەۋمىڭگە بار، ئۇلارنى كۆرگەن ئاڭلىغانلىرىڭدىن خەۋەرلەندۇر. ئۇلارنى اللە تەرىپىگە چاقىرغىن، بەلكى اللە ئۇلارغا سەن ئارقىلىق مەنپەئەت بېرىشى، بۇنىڭ ئۈچۈن ساڭا ئەجىر

www.munber.org

بىرىشى مۇمكىن ئەگەر ساڭا مىنىڭ ئاشكارا بولغانلىقىم ئاڭلانسا، مىنىڭ قېشىمغا كەل» دېدى.

مەن قەۋمىمنىڭ قېشىغا باردىم، قېرىندىشىم ئەنەس يولۇقۇپ:

نېمە ئىشلارنى قىلدىڭ؟ دەپ سورىدى.

مەن ئىسلام كەلتۈرۈپ، الله ۋە پەيغەمبەرگە ئىشەندىم، دېدىم. الله ئۇنىڭ قەلبىنى ئىسلام ئۈچۈن ئېچىۋەتتى. ئۇ سېنىڭ دىنىڭدىن يۈز ئۆرىمەيمەن، مەنمۇ ئىمان ئېيتىپ مۇسۇلمان بولدۇم، دېدى. بىز ئانىمىزنىڭ قېشىغا كەلدۇق ۋە ئۇنى ئىسلامغا دەۋەت قىلدۇق، ئۇ: مەن دىنىڭلاردىن يۈز ئۆرۈيمەن، دەپ ئىسلام كەلتۈردى.

شۇ كۈندىن باشلاپ بۇ ئائىلە كىشىلىرى پۈتكۈل ۋۇجۇدى بىلەن غەفار قەبىلىسىنى ئىسلامغا چاقىرىشقا كىرىشتى، نۇرغۇن كىشىلەر ئىسلامغا كىردى، ئۇلار ئارىسىدا نامازلار ئوقۇلدى. ئۇ قەبىلىدىكى بەزى كىشىلەر ھەتتا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە كەلگىچە كۈتۈپ ئاندىن ئىمان ئېيتىمىز، دېيىشتى ـ دە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە كەلگەن ھامانلا ئىمان ئېيتىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «الله غىفار قەبىلىسىنى مەغپىرەت قىلسۇن!ئۇلار ئىسلامغا كىردى، الله ئۇلارنى سالامەت قىلسۇن!» دېدى. تاكى بەدىر، ئوھۇد، خەندەك غازاتلىرى بولۇپ ئۆتكىچە ئەبۇ زەر ئۆز قەبىلىسى بىلەن بىرگە ياشاپ شۇندىن كېيىن مەدىنىگە كېلىپ ئۆزىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ياشاشقا ئاتىدى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئۇنىڭ ئۈچۈن خىزمەت قىلىشقا رۇخسەت بېرىشىنى سورىغاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا قوشۇلدى. شۇندىن ئېتىۋارەن ئۇ پەيغەمبەر

www.munber.org

ئەلەيھىسسالامغا خىزمەت قىلىشتەك نېمەتكە ئېرىشىپ بەختلىك بولدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى دائىم باشقىلاردىن بەكرەك ئەتىۋارلىدى. ئۇنىڭغا قاچانلا ئۇچرىسا خۇش تەبەسسۇم بىلەن قول ئېلىشىپ كۆرۈشەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولغاندىن كېيىن مەدىنە ـ مۇنەۋۋەر خوجايىنىدىن ئايرىلىپ ئۇنىڭ سۆھبەتلىرىدىن مەھرۇم قالدى. ئەبۇ زەر مەدىنىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامسىز ياشاشقا تاقەت قىلالماي شامغا كۆچۈپ كېتىپ ئۇ يەردە تاكى ئابابەكرى (اللە ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) نىڭ خەلىپىلىك زامانىسىغىچە تۇردى. ئوسماننىڭ (اللە ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) خەلىپىلىك زامانىدا ئۇ دەمەشققە كەلدى ۋە بۇ يەردىكى مۇسۇلمانلارنىڭ تۇرمۇشى ناھايىتى بايلىشىپ، مۇسۇلمانلارنىڭ راھەت پاراغەتكە ناھايىتمۇ بەك بېرىلىپ كەتكەنلىكىنى كۆردى. ئۆسمان ئۇنى مەدىنىگە قايتىپ كېلىشكە تەكلىپ قىلدى. ئۇ مەدىنىگە كېلىپ بۇ يەردىمۇ كىشىلەرنىڭ مال دۇنياغا ھېرىسمەن بولۇپ كەتكەنلىكىنى كۆردى ـ دە بۇ ئەھۋالدىن ئۇنىڭ يۈرىكى ناھايىتى بەك بىئارام بولدى. ئوسمان ئۇنى مەدىنىنىڭ يىراق بىر چېتىدىكى "رەبزە" دەپ ئاتىلىدىغان كىچىك بىر كەنتكە كېتىپ شۇ يەردە ياشاشقا رۇخسەت قىلدى. ئۇ بۇ يەرگە كېلىپ دۇنيانىڭ زىبۇ ـ زىننەتلىرىدىن يىراق بولغان ھالدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ ئىككى خەلىپىسىنىڭ يولىنى تۇتۇپ ياشىدى.

بىر كۈنى ئۇنىڭ ئۆيىگە بىرى مېھمان بولۇپ كېلىپ ئۇنىڭ ھېچقانداق بىساتى بولمىغان ئۆيىگە سەپسىلىپ قاراپ چىققاندىن كېيىن ئۇنىڭغا: ئى ئەبۇ زەر سىبنىڭ تۇرمۇش لازىمەتلىكلىرىڭ قايەردە؟ دېدى.

www.munber.org

ئەبۇ زەر:بىزنىڭ لازىمەتلىكلىرىمىز ئاۋۇ يەردىكى ئۆيدە (يەنى ئاخىرەتتىكى ئۆيدە)، بىز پايدىلىنىدىغان نەرسىلەرنىڭ ياخشىسىنى بىز ئاشۇ ئۆيگە ئەۋەتىمىز، دېدى.

ئۇ مېھمان:لېكىن بۇ دۇنيادا ياشىشىڭلار ئۈچۈنمۇ سىلەرگە بىر نەرسىلەر كېرەكقۇ؟دېگەندە ئەبۇ زەر:ئۆي ئىگىسى الله بىزنى تاشلىۋەتمەيدۇ، دېدى.

شام پادىشاھى ئۇنىڭغا خىراجەت قىلسۇن، دەپ **300** دەرھەم ئەۋەتكەندە، ئەبۇ زەر شام پادىشاھى مەندىنمۇ بەتتەرئاجىزراق بىرەرنى تاپالمىغانمىدۇ؟دەپ ئۇ پۇلنى قايتۇرۇۋېتىدۇ.

ھىجرىيەنىڭ **32** ـ يىلى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئاسمان ــ زېمىن ئەبۇ زەردىنمۇ سەمىمىرەك بىرەرنى كۆرۈپ باقمىدى»دەپ تەرىپلىگەن زات ئەبۇ زەر (الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) الله نىڭ ئەجەل ئەلچىسىگە جاۋابەن بۇ دۇنيادىن ئۆتتى.

www.munber.org

ئابدۇللاھ ئىبنى ئۇممۇ مەكتۇب

الله ئۇنىڭ ئەھۋالى توغرىسىدا قۇرئاندا 16 ئايەت چۈشۈرگەن ئادەم بولۇپ بۇ ئايەتلەر ئوقۇلۇۋاتىدۇ،

ئاسمان ـ زېمىن مەۋجۇداتلا بولسا تاكى قىيامەتكىچە ئوقۇلۇپ تۇرۇلىدۇ.

تەپسىرشۇناسلار.

ئۇلۇغ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قايسى كىشى تەرىپىدىن يەتتە قات ئاسمان ئۈستۈدىن ئەيىپلەنگەن؟ ئىشەنچلىك پەرىشتە جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دىلىغا ۋەھيي ئېلىپ چۈشۈشكە سەۋەپچى بولغان ئۇ كىشى كىم؟

ئۇ كىشى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇئەززىنى ئابدۇللاھ ئىبنى ئۇممۇ مەكتۇپتۇر.

قۇرەيش قەبىلىسىدىن بولغان ئابدۇللاھ ئىبنى ئۇممۇ مەكتۇپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن تۇقان بولۇپ ئۇ ـ مۇمىنلەرنىڭ ئانىسى خەدىچىنىڭ قىزى خەدىچەنىڭ تاغىسى ئىدى. ئۇنىڭ دادىسى قەيس ئىبنى زائىد، ئانىسى ئابدۇللاھنىڭ قىزى ئاتىكە بولۇپ، ئاتىكە ئۇنى تۇغما ئەما ھالىتىدە تۇغقاچقا ئۇ ئۇممۇ مەكتۇپ (ئەمانىڭ ئانىسى) دەپ ئاتىلاتتى.

مەككىدە الله نىڭ ئىلاھىي نۇرى كۆتۈرۈلگەندە ئابدۇللاھ مەككىدە بولۇپ الله ئۇنىڭ دىلىنى ئىسلام ئۈچۈن ئېچىۋەتكەنىدى. ئۇ ئاۋۋال ئىسلامغا كىرگۈچىلەردىن بولدى. ئۇ مەككىدىكى چېغىدا باشقا مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىغا ئوخشاشلا دىن يولىدا بېشىغا كەلگەن ئەزىيەتلەرگە چىداملىقلىق كۆرسۈتۈش، سەۋر قىلىش،

www.munber.org

مۇستەھكەم تۇرۇشتەك ئىرادىلىرى بىلەن تاقابىل تۇرۇپ كەلدى. لېكىن بېشىلىرىغا كەلگەن بۇ ئېغىر ئازاپ سىناقلار ئۇلارنى بوي سۇندۇرالمىدى. ئىمانى ئاجىزلاپ قالمىدى. تارتقان جاپا مۇشەققەتلىرى، ئۇچرىغان ئەزىيەتلىرىنىڭ بەدىلىگە الله ئۇلارنىڭ ئىمانىنى مۇستەھكەم قىلىپ ئۇلارنى ھەرقانداق ئەھۋالدا قۇرئانغا مەھكەم ئېسىلىدىغان، الله نىڭ قانۇنلىرىنى چۈشىنىدىغان، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئەگىشىدىغان نېمەت بىلەن ئۇلارنى نېمەتلەندۈردى.

ئۇنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بولغان ياخشى كۆرۈشى ۋە قۇرئان كەرىمنى يادلاشقا بولغان ئىشتىياقى شۇ دەرىجىگە بېرىپ يەتكەنكى، ھەرقانداق بىر چاغدا ئازراق پۇرسەت تاپسىلا قۇرئان يادا ئېلىشقا تىرىشاتتى. دائىم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچرىشىپ ئۇنىڭدىن ئىلىم ئېلىش ھېرىسلىكىدە يۈرۈيتى. بۇ مەزگىللەردە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تېخىمۇ كۆپ قۇرەيش كاتتىلىرىنىڭ ئىمان ئېيتىشى ئۈچۈن تىرىشچانلىق كۆرسىتىپ ئۇلار بىلەن پات ــ پات ئۇچرىشىپ تۇراتتى. بىر كۈنى ئۇ ئۇتبە ئىبنى رەبىئە، ئۇنىڭ ئىنىسى شەيبە ئىبنى رەبىئە، ئەبۇ جەھىل، ئەمرۇ ئىبنى ھىشام، ئۇمەيە ئىبنى خەلەف ۋە الله نىڭ قىلىچى دەپ نام ئالغان خالىدنىڭ دادىسى ۋەلىد ئىبنى مۇغىيرەلەر بىلەن پاراڭلىشىپ، ئۇلارغا ئىسلامنى چۈشەندۈرۋاتاتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ ئىسلامغا كىرىشىنى ھەممىدىن بەك ئارزۇ قىلاتتى. —

دەل مۇشۇ چاغدا ئابدۇللاھ كېلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆزىگە الله نىڭ سۆزىدىن بىرەر ئايەت ئوقۇپ بېرىشىنى تەلەپ قىلدى. لېكىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭدىن يۈز ئۆرۈپ ھېلىقى كىشىلەر تەرەپكە قارىۋالدى. چۈنكى

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ناۋادا ئۇ كىشىلەر ئىمان ئېيتسا اللە نىڭ دىنى ئۇلۇغلىنىپ، ئۆزىنىڭ دەۋىتىنىڭ كۈچىيىدىغانلىقىنى ئويلىغان ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلار بىلەن بولغان سۆھبىتىنى ئاخىرلاشتۇرۇپ ئائىلىسىگە قايتىۋاتقاندا اللە ئۇنىڭغا بىر مۇگدەش ئەۋەتىپ خۇددى بېشىغا بىر نەرسە ئۇرۇلغاندەك ھېس قىلدۇردى، ئاندىن اللە تائالا ئۇنىڭغا تۆۋەندىكى سۆزلىرىنى نازىل قىلدى. [يېنىغا ئەما كەلگەنلىكى ئۈچۈن (پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام) تەرىنى تۇردى ۋە يۈزىنى ئۆرىۋالدى. (ئى مۇھەممەد!) نېمە بىلىسەن؟ (بەلكى) ئۇ (سەندىن ئالغان مەرىپەت بىلەن گۇناھلىرىدىن) پاكلىنىشى مۇمكىنىياكى ۋەز - نەسىھەت ئاڭلاپ ئۇنىڭدىن پايدىلىنىشى مۇمكىن ئۆزىنى (ئىماندىن) بىھاجەت ھېسابلايدىغان ئادەمگە كەلسەك، سەن ئۇنىڭغا يۈزلىنىسەن (يەنى ئۇنىڭغا قۇلاق سېلىپ تەبلىغ قىلىشقا كۆڭۈل بۆلىسەن ئۇ (كۇفرىدىن، گۇناھلاردىن) پاكلانمىسا، ساڭا نېمە زىيىنىدى سەندىن مەرىپەت تىلەپ، اللە دىن قورققان ھالدا يۈگۈرۈپ كەلگەن كىشىگە كەلسەك سەن ئۇنىڭغا قارىماي قويىسەن (بۇنىڭدىن كېيىن) ئۇنداق قىلمىغىن. بۇ ئايەتلەر ۋەزدۇر خالىغان ئادەم ئۇنىڭدىن ۋەز - نەسىھەت ئالىدۇ. ئۇ (يەنى قۇرئان ئايەتلىرى) قىممەتلىك، (قەدرى) يۇقىرى پاك سەھىپىلەرگە يېزىلغاندۇر (ئۇ) ھۆرمەتلىك ياخشى (پەرىشتىلەردىن بولغان) پۈتۈكچىلەرنىڭ قولىدىدۇر]

ئابدۇللاھنىڭ سەۋەبى بىلەن ئىشەنچلىك ۋەھيي يەتكۈزگۈچى ئەلچى جىبرىئىل ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئېلىپ چۈشكەن بۇ ۋەھيىسى تاكى قىيامەتكىچە تىلاۋەت قىلىنىش شەرىپىگە ئېرىشتى.

ئەنە شۇ كۈندىن باشلاپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى ھۆرمەتلەپ ئۇنىڭ بىلەن يېقىن ئۆلتۈرۈپ، ھاجەتلىرىنى راۋا

www.munber.org

قىلىپ كەلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇ كىشىگە ھۆرمەت كۆرسىتەتتىكەنلىكىنىڭ ئەجەپلەنگىدەك ھېچ يېرى يوق. چۈنكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇ كىشىنىڭ سەۋەبىدىن يەتتە قات ئاسماننىڭ ئۈستىدىن ئەيىپلەنگەن ئىدى.

قۇرەيشلەر مۇسۇلمانلارغا ئەزىيەتنى كۈچەيتكەندى اللە مۇسۇلمانلارنى ھىجرەت قىلىشقا بۇيرىدى. ئابدۇللاھ دىنى ئۈچۈن ۋەتىنىنى تەرك ئەتكەنلەرنىڭ تۇنجى تۈركۈمدىكىلەرنىڭ ئىچىدە ئىدى، ئۇنىڭ بىلەن بىلەن ساھابىلەردىن مۇسئەب ئىبنى ئۇمەير پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرىنىڭ ئىچىدە مەدىنىگە ھىجرەت قىلغان تۇنجى تۈركۈمدىكى كىشىلەر ئىدى، ئۇ مەدىنىگە كەلگەندىن كېيىن ھەمراھى مۇسئەب ئىبنى ئۇمەر بىلەن بىرلىكتە كىشىلەرگە ئارىلىشىپ ئۇلارغا قۇرئان ئۆگىتىشكە ۋە اللە نىڭ دىنىنى باشقىلارغا چۈشەندۈرۈشكە باشلىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە كەلگەندىن كېيىن بىلال بىلەن ئۇ ئىككىسىنى كۈندە بەش قېتىم ئەزان توۋلاشقا تەيىنلىدى. بىلال ئەزان توۋلىغاندا ئابدۇللاھ نامازغا تەكبىر ئېيتاتتى، ئابدۇللاھ ئەززان توۋلىغاندا بولسا بىلال تەكبىر ئېيتاتتى. بۇ ئىككىسىنىڭ رامىزان ئايلىرىدا ئالاھىيدە گەۋدىلىك يېرى بولۇپ روزا تۇتقۇچىلار بۇ ئىككىسىدىن بىرىنىڭ ئەزىنىدىن كېيىن سۇھۇرلۇق يېسە يەنە بىرىنىڭ ئەززىنى بىلەن سۇھۇرلۇق يېيىشتىن توختايتى. يەنى بىلال كېچىسى ئەزان ئېيتىپ كىشىلەرنى ئويغاتسا، ئابدۇللاھ ۋاقتنى كۈزۈتۈپ خاتالاشمايتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئابدۇللاھنى شۇنچىلىك ھۆرمەتلەيدۇكى ئۆزىنىڭ مەدىنىدىن سىرتقا چىققان ئون نەچچە قېتىملىق سەپىرىدە ئۇنى ئۆز ئورنىغا مەدىنىدە مەسئۇل قىلىپ قالدۇرغان. بىر قېتىم مۇنداق بىر ئىش بولغانىدى. بۇ مەككىنى فەتھى قىلىشقا ماڭغان چاغدا بولغان.

www.munber.org

بەدرى غازىتىدىن كېيىن اللە پەيغەمبىرىگە مۇجاھىدلارنى جەڭگە تېخىمۇ قىزىقتۇرۇش، جەڭگە چىقمىغانلارنى ئۇيالدۇرۇش ئۈچۈن مۇجاھىدلارنى ماختاپ جەڭگە چىقانلارنىڭ چىقمىغانلاردىن ئارتۇق ئىكەنلىكىنى تەرىپلەشكە بۇيرۇپ ئايەت نازىل قىلدى. بۇ ئابدۇللاھقا ناھايىتى ئېغىر تۇيۇلدى ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا: ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى!ئەگەر مەن جەڭ قىلىشقا قادىر بولالىغان بولسام چوقۇم جەڭ قىلاتتىم، دېدى. ئاندىن اللە دىن ئۆزىگە ئوخشاش مېيىپلىقى سەۋەبىدىن جەڭگە چىقالمىغان كىشىلەر توغرىسىدا ئايەت نازىل قىلىشنى تىلەپ دۇئا قىلدى. ئۇ يالۋۇرۇپ تۇرۇپ:ئى اللە مېنىڭ ئۆزرەمنى نازىل قىلغىن!ئى اللە مېنىڭ ئۆزرەمنى نازىل قىلغىن!دەپ نىدا قىلدى. اللە ئۇنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋەھيي يازغۇچىسى زەيدۇن ئىبنى سابىت بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن:مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىدا ئولتۇرغان ئىدىم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جىمجىت بولۇپ كەتتى. ئۇنىڭ يوتۇسى مېنىڭ يوتۇمنىڭ ئۈستۈگە چۈشتى. ئۇنىڭ يوتىسى شۇنچىلىك ئېغىرلىشىپ كەتكەن ئىدىكى مەن بۇنداق ئېغىرلىقنى زادى ھېس قىلىپ باقمىغان ئىدىم. بىرئازدىن كېيىن ئۇ ئەسلىگە كېلىپ؛ «ئى زەيد، ياز!» دېدى. مەن ئۇنىڭ ئېغىزىدىن چىققىنى {مۆمىنلەردىن جەڭگە چىقمىغانلار، اللە يولىدا جىھاد قىلغانلار بىلەن باراۋەر بولمايدۇ} دېگەن ئايەتنى يازدىم. بۇ چاغدا ئورنىدىن تۇرۇپ: ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! ئۇنداقتا جىھاد قىلىشقا قادىر بولالمىغان كىشىلەرنىڭ ئەھۋالى قانداق بولىدۇ؟ دەپ سورىدى. ئۇنىڭ سۆزى ئاخىرلىششى بىلەنلا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يوتىسىنىڭ ئېغىرلىقى مېنىڭ يوتامنىڭ ئۈستۈگە چۈشتى. بۇ قېتىم ئۇنىڭ ئېغىرلىقى تېخىمۇ بەك ئېغىرلىشىپ كەتكەن ئىدى.

www.munber.org

بىر ئازدىن كېيىن ئۇ ئەسلىگە كىلىپ: «ئى زەيد يازغىنىڭنى ئوقۇ!» دېدى. مەن {مۆمىنلەردىن جەڭگە چىقمىغانلار الله يولىدا جىهاد قىلغۇچىلار بىلەن باراۋەر بولمايدۇ}دەپ ئوقۇدۇم. پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام: «ئۆزرىسى، دەپ ياز» دەپ بۇيرىدى.

ئابدۇللاھ ئارزۇ قىلغان ئايەت نازىل بولدى، الله ئابدۇللاھ ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش جەڭگە چىقىشقا ئۆزرىسى بار كىشىلەرنى جەڭگە چىقىشتىن كەچۈرگەن تۇرۇقلۇق، ئۇنىڭ جەڭگە ھېرىسمەن كۆڭلى ئۆزرىسى بار كىشىلەر بىلەن ئولتۇرۇپ قىلىشقا ئۇنىماي الله يولىدا جىهاد قىلىش ئىرادىسىگە كەلگەن ئىدى. چۈنكى ئىنساندىكى ئۇلۇغۋار روھ پەقەت ئۇلۇغۋار ئىش بىلەنلا قانائەتلىنىدۇ. ئابدۇللاھ شۇ كۈندىن باشلاپ ئۆزىنى جەڭ ئۈچۈن هازىرلاپ قويدى ۋە مەككىنى پەتھى قىلىش جېڭىدە ئۆز - ئۆزىگە جەڭ ۋەزىپىسىنى بەلگىلەپ:مېنى ئىككى سەپنىڭ ئوتتۇرىسىغا تۇرغۇپ قولۇمغا بايراقنى تۇتقۇزۇپ قويۇڭلار، مەن ئەما جەڭدىن قاچالمايمەن، شۇڭا بايراقنى سىلەرگە چىڭ ساقلاپ بېرىمەن، دېدى.

ھىجرىيەنىڭ **14** - يىلى خەلىپە ئۆمەر(الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!)پارىس دۆلىتىنى ئاغدۇرۇپ مۇسۇلمان قوشۇنىنىڭ ئىلگىرلىشى ئۈچۈن يول ئېچىش قارارىغا كېلىپ ھەرقايسى جايلاردىكى مۇسۇلمان باشلىقلارغا:قۇرالى، ئېتى، توغرا پىكىر قىلىش ئىقتىدارى، پاراستى بار قەيسەركىشىلەرنىڭ ھەممىسىنى يېغىپ ناهايىتى تېزلىك بىلەن ئەۋەتىڭلار !دەپ بۇيرۇق قىلدى. ئۆمەرنىڭ چاقىرىقىغا ئاۋاز قوشقان مۇسۇلمانلار تۈركۈملەپ مەدىنىگە يېتىپ كەلدى، ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئابدۇللاھمۇ بار ئىدى. ئۆمەر سەئىد ئىبنى ۋەققاسنى قوشۇنغا قوماندان قىلىپ ئۇنى نۇرغۇن ۋەسىيەتلەر بىلەن جەڭگە ئۇزاتتى.

www.munber.org

قوشۇن يۈرۈپ قادىسسىيەگە يېتىپ كەلگەندە ئابدۇللاھ تۇمۇر كىيمىلەرنى كىيىپ ئۆزىنى ياكى مۇسۇلمان قوشۇنىنىڭ بايرىقىنى قوغداش ياكى شۇ يولدا شېھىد بولۇشقا ئاتاپ مەيدانغا چىقتى.

ئىككى تەرەپنىڭ قوشۇنى ئۈدا ئۈچ كۈن مىسلى كۆرۈلمىگەن دەرىجىدە شىددەتلىك جەڭ قىلدى. جەڭ ئۈچىنچى كۈنى مۇسۇلمانلارنىڭ زور غەلىبىسى بىلەن ئاخىرلاشتى. چوڭ بىر دۆلەت ئاغدۇرۇلۇپ، ئەينى زاماندىكى مەشھۇر پەيتەخت قولغا كېلىپ بۇددىستلار دۆلىتىدە تەۋھىد بايرىقى لەپىلدىدى. بۇ جەڭدە يۈز نەپەر مۇجاھىد شېھىد بولغان بولۇپ، ئابدۇللاھ ئىبنى ئۇممۇ مەكتۇم شېھىدلار ئارىسىدا مۇسۇلمانلارنىڭ بايرىقىنى چىڭ قۇچاغلىغىنىچە قانغا مىلىنىپ ياتاتتى.

www.munber.org

مەجزە ئەتوبۇ سەۋرەس سەدۇسى

مەجزە ئەبا تۇر، قەيسەر ئادەم،
ئۇ يەكمۇ يەك ئۇرۇشۇپ يۈز
مۇشرىكنى ئۆلتۈردى. ئۇنداقتا
ئۇنىڭ جەڭ مەيدانلىرىدا
ئۆلتۈرگەنلىرىنىڭ ساننى قانداق
بىلەلەيسىز؟

ـ تارىخشۇناسلاردىن

الله يولىدىكى مۇجاھىدلارنىڭ ئۈستى بېشىدا قادىسىيە جېڭىنىڭ توپا چاڭلىرى ئۇچۇپ يۈرمەكتە. ئۇلار الله ئۇلارغا ئاتا قىلغان نۇسرەتتىن خۇرسەن بولغان، جەڭدە شېھىد بولغان مۇجاھىد قېرىنداشلىرىغا بېرىلىدىغان ئەجىرگە ئىشتىياق باغلىغان ھالدا، چوڭ ۋە قاتتىقلىقتا قادىسىيە جېڭىدىن قىلىشمايدىغان، بولغۇسى جەڭ يەنى كىسرانىڭ تەختىنى كۆككە سورۇيدىغان جەڭگە ھازىرلىنىپ خەلىپە ئۆمەرنىڭ (الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) بۇيرۇقىنى كۈتۈپ تۇرۇشاتتى.

ياخشىلارنىڭ كۈتۈشى ئۇزۇنغا بارمىدى، ئارىدىن ئۇزۇن ئۆتمەي خەلىپە ئۆمەرنىڭ ئەلچىسى مەدىنىدىن كۆفىگە يېتىپ كەلدى. ئۇ خەلىپە ئۆمەرنىڭ كۇفىنىڭ شۇ ۋاقىتتىكى ۋالىيسى ئەبۇ مۇسا ئەشئەرىگە يازغان، ”ھورمۇزان“نى قوغلاپ تۇتۇش ۋە ئۇنى يوقۇتۇش، كىسرا تاجىسىنىڭ گۆھىرى، پارىس دىيارىنىڭ مەرۋايىتى بولغان ”تۇستەر“شەھىرىنى ئىشغال قىلىش ئۈچۈن مۇسۇلمان قوشۇننى تەشكىللەپ، بۇسرادىن كېلىدىغان مۇسۇلمان قوشۇنى بىلەن ئۇچرۇشۇش، ھەمدە ئۇلار بىلەن بىرگە ئەھۋازغا

www.munber.org

مېڭىش توغرىسىدا يولىغان بۈيرۈق خېتى بار ئىدى. بۇ خەتتە يەنە ئەبۇ مۇسانىڭ بەكرى قەبىلىسىنىڭ كاتىسى، ھەم بويسۇنىلىغان باشلىقى باتۇر چەۋەنداز مەجزە ئەتوبۇ سەۋرس سەدۇسىنى بىرگە ئىلىشلىشنى تاپىلىغان مەزمۇن بار ئىدى.

ئەبۇ مۇسا بۇيرۇقا بىنائەن قوشۇن تەيارلاپ مەجزە ئىبنى ئەتۇبۇنى سول تەرىپىگە ئورۇنلاشتۇرۇپ، بوسرادىن كەلگەن مۇسۇلمانلار بىلەن ئۇچراشقاندىن كېيىن، بىرلىكتە نىشانغا قاراپ ئىلگىرلىدى.

ئۇلار شەھەرلەرنى فەتھى قىلىپ، ئىستىھكاملارنى ئىگەلەشكە باشلىدى. ھورمىزان ئۇلارنىڭ ئالدىدىن قېچىپ توستەر شەھرىگە كىرىۋېلىپ ئۇ يەردە ئۆزىنى مۇداپىە ئاستىغا ئالدى.

بۇ يەر يەنى توستەر پارىس شەھەرلىرىنىڭ ئىچىدە ئەڭ گۈزەل، ھاۋاسى ئەڭ ئىللىق، مۇداپىە ئىستىھكامى ئەڭ كۈچلۈك شەھەر ئىدى. بۇ شەھەر تارىختىكى مەدىنىيەتلىك شەھەرلەرنىڭ بىرى بولۇپ، ئىگىز بىر تۆپۈلۈكە ئات شەكلىدە سېلىنغان ئىدى. بۇ شەھەر دۇجەيل دەرياسىنىڭ سۈيى بىلەن تەمىنلىنەتتى. شەھەرنىڭ يۇقىرى تەرىپىدە دەريا سۈيىنى يەر ئاستى يولى بىلەن شەھەرگە ئېقتىپ كىرگۈزىدىغان تونىللىرىڭ ئېغىزى بار ئىدى. بۇ تونۇللار ناھىيىتى پۇختا تاش بىلەن قوپۇرۇلغان بولۇپ، پولات تۈۋرۈكلىرى قويۇلغان قوغۇشۇن بىلەن قاتۇرۇلغان ئىدى. شەھەرنىڭ ئەتراپىنى بولسا مۇستەھكەم سېپىلار قورشاپ تۇراتتى. تارىخشۇناسلار ئۇنى يەر يۈزىدىكى ئەڭ بۇرۇن بىنا قىلىنغان، شۇنداقلا ئەڭ زور سېپىل، دەپ قارايدۇ.

www.munber.org

ھورمۇزۇن بۇ يەردىن ئۆتكۈچىلەرنى توسۇش ئۈچۈن سىپىل ئەتىراپىغا چوڭ خەندەك كولاتتى. سىپىل ئارقىسىغا بولسا پارس قوشۇنىدىن خىللانغان ئەسكەرلەرنى تۇرغۇزدى.

مۇسۇلمانلار قوشۇنى خەندەكتىن بۇسۇپ ئۆتەلمەي **18** ئاي تۇردى. بۇ جەرياندا ئۇلار بىلەن سەككىز قېتىم جەڭ قىلدى. ھەر بىر قېتىملىق جەڭ ئاۋۋال ئىككى تەرەپنىڭ ئاتلىق قوشۇنلىرى يەكمۇ كەڭ تۇتۇشۇش بىلەن باشلىنىپ، ئاخىرئومۇممىي بولغان شىددەتلىك جەڭگە ئايلىناتتى. مەجزەئە يەكمۇ يەك ئېلىشىشلاردا ئەقىلل‍ەرنى گاڭگىرىتىپ قويغۇدەك، دۈشمەننى ساراسىمىگە سېلىۋەتكىدەك دەرىجىدە قەھرىمانلارچە ئېلىشتى. ھەم بۇ يەكمۇ يەك ئېلىشىشتىلا دۈشمەن ئاتلىق قوشۇنىدىن يۈز باتۇرنى ئۆلتۈرۈپ تاشلىدى. ئۇنىڭ نامى پارس قوشۇنى ئىچىدە قورقۇنچ، مۇسۇلمان قوشۇنلىرى ئىچىدە پەخىرلىنىش بىلەن تىلغا ئېلىنىدىغان ئىسىمغا ئايلاندى. مانا مۇشۇ چاغدا مۆمىنلەرنىڭ باشلىقى ئۆمەرنىڭ نىمە ئۈچۈن ئۇنى ئېلىۋېلىشقا ئالاھىدە تەۋسىيە قىلغانلىقىنى ئەينى ۋاقىتتا چۈشەنمىگەنلەر چۈشەندى.

سەككىزىنچى قېتىملىق ئۇرۇشتا مۇسۇلمانلار قوشۇنى پارس قوشۇنى ئۈستىگە شىددەت بىلەن يوپۇرۇلۇپ كەلدى. پارس قوشۇنى تەڭ كېلىشەلمەي خەندەك ئۈستىدىكى كۆۋرۈكنى تاشلاپ شەھەر ئىچىگە كىرىپ بېكىنىۋالدى.

زۇر چىدامچانلىقلاردىن كېيىن مۇسۇلمانلارنىڭ ئەھۋالى يامانلاشقىلى تۇردى. پارس قوشۇنلىرى ئۇلارغا سېپىل ئۈستىدىن يامغۇردەك ئوق ئېتىشقا باشلىدى. ھەربىر زەنجىرنىڭ ئۇچىدا، قاتتىق قىزىتىلغانلىقتىن ئوت يالقۇنجاپ تۇرغان قارماقلار بار ئىدى. مۇسۇلمانلار قوشۇنىدىن بىرەرسى سېپىلغا چىقماقچى ياكى يېقىنلاشماقچى بولسا، دۈشمەنلەر ئۇلارنى قارماقلىرىغا ئىلىپ

تارتـاتتى، نـەتىجىدە ئـۇ كىشـىنىڭ جەسـىدى كۆيـۈپ، گۆشـلىرى كاۋاپ بولۇپ ھاياتىنى ئاخىرلاشتۇراتتى.

مۇسـۇلمانلارغا قىيـىنچىلىق تـېخىمۇ كۆچـەيدى. ئـۇلار ئۆزلىرىدىكى بـۇ قىيىنچىلىقنى كۆتىرەلمەيتتى ئۇچـۇن، دۈشـمەن ئۈستىدىن غەلىبە ئاتا قىلىشىنى الله تىن تىلەپ دۇئا قىلىشقا باشلىدى.

ئـەبۇ مۇسـا تونـۇپ سىپـىلى ئىچىگـە كىرىشـتىن ئۈمۈدسىزلىنىپ، سىپىل توغرىسىدا خىيال قىلىۋاتقاندا، ئۇنىڭ ئالدىغا سىپىل ئۈستىدىن ئېتىلغان بىر تال ئوق ئۇچۇپ چۈشتى. ئوق ئۇچىدا بىر پارچە خەت بار بولۇپ ئۇنىڭدا:ئى مۇسۇلمانلار! مەن سىلەرگە ئىشەندىم. مەن جېنىم، مېلىم، ئائىلەم، ۋە ماڭا ئەگەشكەنلەرگە سىلەردىن ئەمىنلىك سورايمەن، مەن سىلەرگە شەھەرگە كىرگىلى بولىدىغان ئېغىزنى كۆرسىتەي، دەپ يېزىلغانكەن.

ئەبۇ مۇسا خەت ئىگىسىگە دەرھال ئامانلىق بېرىپ جاۋاب خەت يازدى. (ئوق بىلەن ئاتتى)

ھېلىقى ئادەم مۇسۇلمانلارنىڭ ۋاپادارلىقى، سەممىيىتىنى بىلگەچكە، مۇسۇلمانلارغا ئىشەندى ۋە كېچىدە يوشۇرۇن چىقىپ، ئەبۇ مۇسۇغا ئۆز ئىشىنىڭ ھەقىقىتىنى سۆزلەپ: بىز رەھبەرلەردىن ئىدۇق، ھۇرمۇزان ئاكامنى ئۆلتۈرۈپ، ماللىرىنى، ئائىلىسىنى بۇلاپ كەتتى. ماڭا ئۇچىمەنلىك ساقلاۋاتىدۇ، مەن ئۆزەم ئائىلەمدىن خاتىرجەم بولالمايدىغان بولۇپ قالدىم، مەن ئۇنىڭ ۋاپاسىزلىقىغا، سىلەرنىڭ ۋاپادارلىقىڭلارنى تاللىدىم. ھەم سىلەرگە شەھەرگە كىرگىلى بولىدىغان يوشۇرۇن ئېغىزنى كۆرسىتىپ قويۇش نىيىتىگە كەلدىم.

www.munber.org

ماڭا قەيسەر، ئەقىللىق بىر كىشىنى بەرگىن، مېنىڭ يول باشلىشىم ئۈچۈن، ئۇ سۇ ئۈزەلەيدىغان بولسۇن.

ئەبۇ مۇسا، مەجزەنى چاقىرىپ ئۇنىڭغا ئەھۋالنى چۈشەندۈردى ۋە ئۇنىڭغا: ماڭا ئەقىللىق، ئىرادىلىك، سۇ ئۈزەلەيدىغان بىر ئادىمىڭ بىلەن ياردەم قىل، دېدى.

ئى باشلىق !مانا مەن بار، مېنى ئىشلەتكىن، دېدىمەجزەئە.

ئەبۇ مۇسا: ئەگەر خالىساڭلا الله بەرىكەت بەرسۇن، دېدى. ۋە ئۇنىڭغا بارغان يولنى ئېسىدە چىڭ ساقلاش، بىرەر ۋەقە پەيدا قىلماسلىق ھەققىدە نەسىھەت قىلدى. مەجزەئە پارىسلىق يول باشلىغۇچى بىلەن قاراڭغۇدا يۈرۈپ كەتتى. ئۇ كىشى ئۇنى دەريا بىلەن شەھەرنى تۇتاشتۇرۇپ تۇرىدىغان يەر ئاستى تونىلغا ئەكىردى.

تونىل بەزىدە كېڭىيىپ، چوڭقۇرلىشىپ، ئادەم ئۆرە تۇرسىمۇ چۆكۈپ تۇرسىمۇ بولىدىغاندەك قىلغان بىلەن يەنە بەزىدە تارىيىپ كىشىنى سۇ ئۈزۈشكە مەجبۇر قىلاتتى، بەزىدە ئەگىپ ماڭسا، يەنە بەزىدە تۈز ماڭاتتى. شۇنداق قىلىپ ئۇلار شەھەرگە چىقىدىغان ئېغىزغا يەتتى، ئۇ كىشى مەجزەگە ھۇرمۇزاننىڭ ئورنىنى كۆرسىتىپ قويدى.

مەجزەئە ھۇرمۇزاننى كۆرۈپ، بىر ئوق بىلەن ئۇجۇقتۇرۇش نىيىتىگە كەلدى - يۇ، لېكىن ئەبۇ موسانىڭ نەسىھىتىنى ئېسىگە ئېلىپ، ئۆزىنى تۇتىۋالدى، ئۇ تاڭ ئېتىشتىن ئىلگىرى كەلگەن يېرىگە قايتىپ كەتتى.

ئەبۇ مۇسا مۇسۇلمانلار قوشۇنىدىن، باتۇر، چىدامىلىق، سۇ ئۈزۈشكە ماھىر ئادەملەردىن **300** نى تاللاپ، مەجزەئەنى ئۇلارغا باشلىق قىلىپ كۆپلىگەن نەسىھەتلەر بىلەن ئۈزۈتۈپ قويدى ۋە

www.munber.org

تەكبىرنى مۇسۇلمانلارنىڭ شەھەرگە بېسىپ كىرىشىنىڭ بەلگىسى قىلدى.

مەجزەئە قول ئاستىدىكى بۇ ئادەملەرنى سۇ ئۆزۈشتە يەڭگىل بولۇشى ئۈچۈن كىيىم كېچەكلىرىنى يەڭگىل كىيىشكە، قىلىچتىن باشقا قورال ئالماسلىققا بۇيرۇپ ئەل ياتقۇ بىلەن يولغا چىقتى.

مەجزەئە ۋە ئۇنىڭ ئەسكەرلىرى خەتەرلىك تونۇلدا ئىككى سائەتتىن ئارتۇق ئىلىشىش بىلەن يول يۈردى. بەزىدە تونۇل ئۇلار ئۈستۈدىن غالىپ كەلسە بەزىدە ئۇلار تونۇل ئۈستۈدىن غالىپ كەلدى. ئۇلار شەھەر ئىچىگە يېتىپ كەلگەندە مەجزەئە ئۆز ئادەملىرىدىن **220** ئادەمنى تونۇل يۇتۇپ كېتىپ ئارانلا **80** ئادەمنىڭ قالغانلىقىنى بىلدى.

مەجزەئە ۋە ئۇنىڭ ئادەملىرىنىڭ قەدىمى شەھەر زېمىنىغا تېگىشى ھامانلا ئۇلار قىلىچلىرىنى قىنىدىن سۇغۇرۇپ ئېلىپ سېپىل دەرۋازىسىنى قوغداۋاتقان دۈشمەنلەرگە ھۇجۇم قىلدى. ئاندىن دەرۋازىنى تەكبىر ئېيتقان ھالدا ئاچتى. ئۇلارنىڭ تەكبىرى سىرتىكىلەرنىڭ تەكبىرى بىلەن بىرلەشتى. مۇسۇلمانلار بامدات نامىزىنىڭ ۋاقتى بىلەن شەھەرگە بۆسۈپ كىردى.

ئۇلار بىلەن دۈشمەنلەر ئارىسىدا شۇنچىلىك قاتتىق جەڭ بولدىكى، جەڭ تارىخشۇناسلىرى: تارىختا بۇنداق قاتتىق ھەم ئۆلگەنلەرنىڭ سانى بۇ جەڭدىكىدەك كۆپ بولمىغان دەپ باھا بېرىشكەن. شىددەتلىك جەڭ بولىۋاتقاندا مەجزەئە ھورمۇزاننى كۆرۈپ قالدى. ئۇ ئۇنىڭغا قاراپ ئېتىلدى. بىراق تۇيۇقسىزلا جەڭ قاينىمى ھورمۇزاننى يۇتۇپ كەتتى ــ دە بىرئاز ئۆتۈپ يەنە پەيدا بولدى. ئىككەيلەن قاتتىق ئېلىشتى. ئۇلار بىر بىرىگە قارىتىپ قىلىچ ئۇرغان ئىدى، مەجزەئەنىڭ قىلىچى قېيىپ كېتىپ ھورمۇزاننىڭ قىلىچى مەجزەئەنىڭ ئۈستۈگە چۈشتى.

www.munber.org

باتۇر، قەيسەر مەجزە جەڭ مەيدانىدا يىقىلدى. بۇ چاغدا ئۇنىڭ دىلى اللە نىڭ مۇسۇلمانلارغا ئاتا قىلغان بۇ غەلىبىسى بىلەن خۇرسەن ھالدا كۆز يۇمدى.

مۇسۇلمانلار قوشۇنى باتۇرلۇق بىلەن جەڭنى داۋام قىلىپ، ئاخىرى غەلىبىنى قولغا كەلتۈردى. ھورمۇزاننى ئەسىرگە ئالدى.

مەدىنىدىكى خەلىپە ئۆمەرگە خەۋەر يەتكۈزۈشكە ئادەملەر ماڭدى. ئۇلار خەلىپىگە كۆرسۈتۈش ئۈچۈن ئېلىپ ماڭغان ھورمۇزان بېشىغا ئۈنچە مەرۋايىتلار بىلەن زىننەتلەنگەن تاجى، ئۈچىسىغا ئالتۇن يىپلار بىلەن توقۇلغان ئېسىل تون كىيسلگەن ھالدا ئۇلارنىڭ ئالدىغا سىلىنىپ ئېلىپ مېڭىلدى. ئۇلار ئۇنىڭ بىلەن مەجزەگە بىلدۈرۈلگەن چوڭقۇر تەزىيە خەۋىرىنىمۇ ئېلىپ ماڭغان ئىدى.

www.munber.org

ئۇسەيد ئىبنى ھۇزەير

ئاشۇ پەرىشتىلەر ساڭا قۇلاق سېلىۋاتقان ئىكەن.

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام.

مەككىلىك ياش مۇسئەب ئىبنى ئۇمەير مەدىنە مۇنەۋۋەرگە كەلدى. ئۇ، خەزرەج قەبىلىسىنىڭ مۆتىۋەرلىرىدىن بىرى بولغان ئەسئەد ئىبنى زۇرارەنىڭ ئۆيىگە چۈشۈپ، ئۇ ئۆيىنى ئۆزىنىڭ اللە نىڭ يولىغا بولغان چاقىرىقىنى تارقىتىش، اللە نىڭ پەيغەمبىرى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بىلەن خوش خەۋەر بېرىش مەنبەئى قىلدى.

مەدىنە ياشلىرى بۇ ياش تەشۋىقاتچىنىڭ سورۇنىغا توپ ـ توپ بولۇپ كېلىشكە باشلىدى. ئۇنىڭ سۆزلىرىنىڭ شېرىنلىكى، دەلىلىنىڭ كۈچلۈك ۋە ئېنىقلىقى، چىرايىدا نۇر چېچىپ تۇرغان ئىمانىنىڭ نۇرى بۇ ياشلارنى ئۆزىگە جەلپ قىلىۋالدى. ئۇلارنى ھەممىدىن بەكرەك اللە نىڭ كىتابى قۇرئان كەرىمنىڭ سۆزلىرى جەلپ قىلىۋالغان ئىدى. مۇسئەب ئۆزىنىڭ مۇڭلۇق ئاۋازى، قەلبلەرنى ئەسىر قىلىۋالغۇچى ئاھاڭلىرى بىلەن قۇرئاننىڭ بەزى ئايەتلىرىنى ئۇلارغا پات ـ پات ئاڭلىتاتتى. بۇنىڭ بىلەن قاتتىق دىللار يۇمشاپ، بۇرۇن ئاسىي بولغان كۆزلەردىن ياشلار ئاقاتتى، سورۇن دائىم يېڭى ـ يېڭى ئادەملەر بىلەن تولۇپ تۇراتتى.

بىر كۈنى، ئەسەد ئىبنى زۇرارە ئۆزىنىڭ تەشۋىقاتچى مېھمىنى مۇسئەب بىلەن ئابدۇل ئەشھەل جەمەتىدىن بىر قىسىم كىشىلەر بىلەن ئۇچۇرۇشۇپ، ئۇلارغا ئىسلامنى بايان قىلىش ئۈچۈن ئابدۇل ئەشھەل جەمەتىنىڭ باغلىرىدىن بىرىگە كىردى.

www.munber.org

مۇسئەبنىڭ ئەتراپىغا، ئىسلام كەلتۈرۈپ بولغانلار ۋە سۆز ئاڭلاشنى خالايدىغان بىر بۆلۈك كىشىلەر يىغىلغان بولۇپ بۇ كىشىلەر ئۇنىڭ سۆزىنىڭ ئاجايىپلىقى بىلەن ئۆزلىرىنىڭ ئۇنتۇپ سۆكۈتكە چۆكۈشكەن ئىدى.

ئەۋەس قەبىلىسىنىڭ كاتتىۋاشلىرى، ئۇسەيد ئىبن ھۇزەير سەئىد ئىبنى مۇئازلارغا: مەككىلىك تەشۋىقاتچى مۇسئەب ئىبنى ئۇمەير كەنتكە يېقىن بىر جايغا چۈشۈپتۇ، ئۇنىڭغا ئەسئەد ئىبنى زورارە ياردەمچى بولۇۋېتىپتۇ، دېگەن خەۋەر كەلدى. سەئىد ئىبنى مۇئاز: ئۇ ئۇسەيد ! قاراپ تۇرىمىزمۇ، يۈر ئاجىزلىرىمىزنى ئالداش، ئىلاھلىرىمىزنى سۆكۈش ئۈچۈن يۇرتىمىزغا كەلگەن بۇ مەككىلىك ياشنى توسقىن، بۇندىن كېيىن ئۇنىڭ دىيارىمىزغا قايتا ئاياغ باسمالىقىغا ئاگاھلاندۇرغىن، ئەگەر ئۇ ھاممامنىڭ ئوغلى ئەسئەد ئىبنى زورارەنىڭ مېھمىنى ۋە ئۇنىڭ ھېمايىسىدە بولمىغىنىدا ئۇنىڭغا ئۆزەملا تېتىيتتىم، دېدى.

ئۇلسەي نەيزىنى ئېلىپ باغ تەرەپكە ماڭدى. ئەسئەد ئۇنىڭ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ مۇسئەبكە: ئى مۇسئەب! ئۇ كىشىلەرنىڭ رەھبىرى، ئەڭ ئەقىللىق ۋە مۇكەممەل ئادەم، ئەگەر ئۇ مۇسۇلمان بولسا ئۇنىڭغا كۆپلىگەن كىشىلەر ئەگىشىدۇ. سەن ئۇنىڭغا سەممىي مۇئامىلىدە بول، ياخشى مۇئامىلە قىل، دېدى.

ئۇسەيد كۆپچىلىكنىڭ قېشىغا كېلىپ توختىدى. ۋە بىزنىڭ يۇرتقا نېمە دەپ كەلدىڭلار؟ خەلقىمىزنى نېمە دەپ ئالدايسىلەر؟ ئەگەر سىلەرگە جان كېرەك بولسا بۇ يەردىن چىرايلىقچە كېتىۋېلىڭلار، دېدى. مۇسئەب سەممىي تەلەپپۇزدا: ئى كىشىلەرنىڭ رەھبەرى! ساڭا بۇنىڭدىن باشقا چىرايلىق يول يوقمۇ؟ دېدى.

ـ سەن نېمە دېمەكچى؟

www.munber.org

ـ بىزنىڭ قېشىمىزدا ئولتۇرۇپ سۆزلىرىمىزنى بىر ئاڭلاپ باق، ئەگەر بىزدىن قانائەتلەنسەڭ قوبۇل قىلارسەن، ئەگەر رازى بولمىساڭ يۈز ئۆرەرسەن، بىزمۇ قايتا كەلمەيمىز.

ـ توغرا ئېيتىڭ، دېدى ئۇ بۇنى ئاڭلاپ ۋە نەيزىسىنى يەرگە سانجىپ قويۇپ ئولتۇردى.

مۇسئەب ئۇنىڭغا ئىسلام ھەقىقىتىنى چۈشەندۈرۈپ قۇرئان ئايەتلىرىنى ئوقۇپ بېرىشكە باشلىدى، ئۇسەيدنىڭ چىرايى نۇرلۇنۇپ:

سەن دېگەن بۇ سۆزلەر ئەجەپمۇ بەك چىرايلىقكەن، ئوقۇغانلىرىڭ ھەقىقەتەن ئۇلۇغكەن، سىلەر ئىسلامغا كىرمەكچى بولساڭلار قانداق قىلىسىلەر؟

ئىسلامغا كىرمەكچى بولساڭ يۇيۇنۇپ كىيىملىرىنى پاكلاپ، الله تىن باشقا ئىلاھنىڭ يوقلىقىغا مۇھەممەدنىڭ الله نىڭ بەندىسى ۋە پەيغەمبەرى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىپ ئىككى رەكئەت ناماز ئوقۇيسەن، دېدى.

ئۇسەيد قۇدۇقتا بېرىپ پاكلىنىپ، ئىككى گۇۋاھلىق سۆزىنى ئېيتىپ، ئىككى رەكئەت ناماز ئوقۇدى. مانا شۇ كۈندىن باشلاپ ئىسلام سېپىگە كۆزگە كۆرۈنگەن ئەرەپ چەۋەندازلىرىدىن ۋە ئەۋس قەبىلىسىنىڭ كاتتا رەھبەرلىرىدىن بىرى قوشۇلدى.

ئۇنىڭ ئەقلىنىڭ ئۆتكۈرلىكى ۋە نەسەبىنىڭ ئېسىللىكىگە قاراپ كىشىلەر ئۇنى"كامىل" دەپ ئاتىشاتتى. ئۇ ئەلەم ۋە قەلەمگە ماھىر ئىدى. ھەتتا ساۋاتلىق كىشىلەر كەمدىن ـ كەم تېپىلىدىغان بۇ جەمئىيەتتە ئۇ يېزىش ۋە ئوقۇش سەۋىيەسىگە ئىگە ئىدى. ئۇنىڭ مۇسۇلمان بولۇشى، سەئىد ئىبنى مۇئازنىڭ ئىسلامنى قوبۇل قىلىشىغا سەۋەپ بولدى. بۇ ئىككىسىنىڭ ئىسلامنى قوبۇل قىلىشى بولسا ئەۋسلىك نۇرغۇن ئادەمنىڭ ئىسلامنى قوبۇل قىلىشىغا، شۇنداقلا

www.munber.org

مەدىنىنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھىجرەت قىلىپ كېلىدىغان ماكانى بولۇپ، بۈيۈك ئىسلام دۆلىتىنىڭ بۇ يەردە قۇرۇلۇشىغا سەۋەپ بولدى.

ئەسئەد قۇرئاننى مۇسئەبتىن تۇنجى ئاڭلىغاندىن باشلاپ ئۇنىڭغا خۇددى ئاشىق مەشۇقىغا ئاشىق بولغادەك ئاشىق بولدى. ئۇ قۇرغانغا خۇددى تومۇزدا ئۇسسىغان ئادەم سۇغا تەشنا بولغاندەك تەشنالىق بىلەن باغلاندى. قۇرئان ئۇنىڭ پۈتۈن مەشخۇلاتىغا ئايلاندى.

ئۇنىڭ ھەممە ۋاقتى الله يولىدا ئۇرۇش قىلىۋاتقان ياكى قۇرئاننى تىلاۋەت قىلىۋاتقان ھالەتتە ئۆتەتتى. ئۇ ئاۋازى يېقىملىق، تەلەپپۇزى يېقىملىق كىشى بولۇپ، ھەممە كىشىلەر ئۇخلاپ كەتكەن، ھەرجاي سۈكۈتكە تولغان، دىللار ئازادە بولغان ۋاقىتتا قۇرئان ئوقۇشنى ياخشى كۆرەتتى.

ساھابى كىراملەر ئۇنىڭ قۇرئان ئوقۇيدىغان ۋاقىتلىرىنى كۈتىشەتتى ۋە ئۇ قۇرئاننى قىرائەت قىلىشقا باشلىغان ھامان ئۇنىڭ قىرائىتىنى ئاڭلاشقا ئالدىرىشاتتى. ئۇنىڭ تىلاۋىتىنى زېمىندىكىلەرلا ئەمەس، ھەتتا ئاسماندىكى پەرىشتىلەرمۇ ئاڭلايتتى.

بىر كېچىسى ئۇسەيد ئۆيىنىڭ ئارقىسىدا ئولتۇرغان بولۇپ بالىسى يەھيا ئۇنىڭ قېشىدا ئۇخلاۋاتاتتى. الله يولىدا ئۇرۇش قىلىشقا تەق قىلىپ قويغان ئېتى بولسا يېقىن جايدا ئىدى. كېچە جىم - جىت، ئاسمان گۈمبىزى سۈپ - سۈزۈك ئىدى. يۇلتۇزلار زېمىنغا يېقىملىق باقىنچە چاقنىشاتتى.

بۇ چاغدا ئۇسەيدنىڭ ۋۇجۇدى بۇ ساپ ھاۋانى قۇرئاننىڭ خۇشبۇيلىرى بىلەن تېخىمۇ خۇشبۇيلاشتۇرۇش ئۈچۈن يېقىملىق ۋە مۇڭلۇق ئاۋازى بىلەن قۇرئان تىلاۋەت قىلىشقا باشلىدى.

ناھايىتى شەپقەتلىك مېھرىبان الله نىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن

www.munber.org

﴿لام. مىم ئەلىف. بۇ كىتابتا (يەنى قۇرئاندا) ھېچ شەك يوق. (ئۇ) تەقۋادارلارغا يېتەكچىدۇر. ئۇلار غەيبكە ئىشىنىدۇ. نامازنى ئادا قىلىدۇ. ئۇلار بىز بەرگەن مال ـ مۈلۈكتىن (خۇدا يولىغا) سەرپ قىلىدۇ. ئۇلار ساڭا نازىل قىلىنغان كىتابقا. سەندىن ئىلگىرىكى (پەيغەمبەرلەرگە) نازىل قىلىنغان كىتابلارغا ئىشىنىدۇ ۋە ئاخىرەتكە شەكسىز ئىشىنىدۇ...﴾[1] ئات ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ، چاپچىپ ئارغامچىسىنى ئۈزىۋەتكىلى تاس ـ تاس قالدى. ئۇ ئوقۇشتىن توختىسا ئاتمۇ چاپچىشتىن توختايتتى. ئۇ يەنە ئوقۇشقا باشلىدى: ﴿ئەنە شۇلار پەرۋەردىگارىنىڭ توغرا يولىدا بولغۇچىلاردۇر، ئەنە شۇلار بەختكە ئېرىشكۈچىلەردۇر﴾[2] بۇ ئايەتلەر ئوقۇلىۋاتقاندا ئات بۇرۇنقىدىنمۇ بەكرەك چاپچىپ كەتتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئوقۇشتىن توختىدى. بۇ ئەھۋال بىرقانچە قېتىم تەكرارلانغاندىن كېيىن ئۇ ئۇخلاۋاتقان ئوغلى يەھيانى ئاتنىڭ دەسسەپ سېلىشىدىن ئەنسىرەپ ئۇنى ئويغۇتۇش ئۈچۈن ئۇنىڭ قېشىغا كەلدى. ئۇ ئاسمانغا قاراپ ئاسماندا ئاجايىپ گۈزەل، كۆرۈپ باقمىغان چىراقلار ئېسىلغان سايىۋەنگە ئوخشاش بۇلۇتنى كۆردى. ئۇنىڭدىكى چىراقلاردىن چىققان نۇر ئەتراپنى نۇرلاندۇرۇۋەتكەن ئىدى. ئۇ يۇقىرىغا كۆتۈرۈلگەنچە كۆزدىن غايىب بولدى.

ئەتىسى ئۇ بۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا بېرىپ بۇ ئەھۋالارنى ئۇنىڭغا سۆزلەپ بەردى. بۇلارنى ئاڭلىغان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئى ئۇسەيد! ئۇلار سېنىڭ تىلاۋىتىڭگە قۇلاق سېلىۋاتقان پەرىشتىلەر ئىكەن... ئەگەر سەن ئوقۇۋەرگەن بولساڭ

---

[1] سۈرە بەقەرە 1 ـ 4 ئايەتكىچە.
[2] سۈرە بەقەرە 5 ـ ئايەت.

www.munber.org

ئۇلارنــى كىشــلەرمۇ كۆرگــەن ۋە ئــۇلار كىشــىلەردىن ئــۆزلىرىنى يوشۇرىۋالالمىغان بولاتتى» دېدى.

ئۇسەيد اللە نىڭ كىتابىغا ئىشتىياق باغلىغاندەك پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغىمۇ ئاجايىپ كۈچلۈك ئىشتىياق باغلىغان ئىدى. ئۇ مۇنداق دېگەن: مەن ئۆزەمنى ئەڭ بەختلىك ھېس قىلغان ۋاقىتلىرىم قۇرئان ئاڭلىغان ياكى ئوقۇغان ۋاقتىم ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سۆز قىلىۋاتقان ۋاقتىدا ئۇنىڭغا قارىغان ۋاقتىمدۇر.

ئــۇ كۆپــۈنچە ۋاقــىتلاردا ئــۆز بــەدىنىنىڭ پــەيغەمبەر ئەلەيھىسســالامنىڭ بەدىنىگــە تېگىشــىنى ناھــايىتىمۇ بــەك ئۈمــۈد قىلاتتى. بىر قېتىم ئۇنىڭغا بۇ پۇرسەت كەلدى. بىر كۈنى ئۇسەيد ئــۆزى ھــەققىدە كىشىلەرگــە ســۆز قىلىۋاتقــاندا پــەيغەمبەر ئەلەيھىسســالام ئۇنــىڭ سۆزىگــە قىزىققــاندەك ئۇنــىڭ بىقىنىــنى چىمدىۋىپ قويىدى، ئۇ: ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! مېنى ئاغرىتتىڭ.

«ئۇنداقتا سەنمۇ مەندىن ئەنتىگنى ئال»

ئۇچاڭدا كۆينەك باركەن، سەن چىمدىغاندا ئۇچام كۆينەكسىز ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا كۆينىكىنى كۆتۈرۈپ بەردى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى قۇچاغلاپ ئۇنىڭ قولتۇقلىرى ۋە بىقىنلىرىغا سۆيۈشكە باشلىدى ۋە: ئاتا ـ ئانام ساڭا پىدا بولۇپ كەتسۇنكى، بۇ مەن سېنى بىلگەندىن بېرى ئەڭ ئارزۇ قىلىپ كېلىۋاتقان ئىشلاردىن ئىدى، مانا ئەمدى بۇ ئارزۇيۇمغا يەتتىم، دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇسەيدنى ياخشى كۆرەتتى. ئۇنىڭ ئىسلامغا بــۇرۇن كىرگــەنلىكىنى، ئوھــۇد كۈنىــدە ئــۆزىنى قوغدىغانلىقىنى، ئۇنىڭغا شۇ كۈنى يەتتە ئۆلتۈرگۈچى نەيزىدىن

www.munber.org

يەتتىسىنىڭ سانجىلغىنىنى ھېچ ئۇنتۇمايتتى. ئۇنىڭ ئۆز قەۋمى ۋە خەلقى ئارىسىدىكى ئابروينى بىلەتتى. ئەگەر ئۇ بىرەر كىشى توغۇرلۇق شاپائەتلىك سۆز قىلسا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ سۆزىنى قوبۇل قىلاتتى ۋە ياردەم بېرىشكە تېگىشلىكلەرگە ياردەم بېرەتتى.

ئۇسەيد مۇنداق دەيدۇ: مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كېلىپ ئەنسارىلاردىن بىر بۆلۈك ئائىلىلەرنىڭ ئەھۋالىنى سۆزلىدىم، ئۇلارنىڭ ئىچىدە كەمبەغەل مۇھتاجلار بار ئىدى، بۆلارنىڭ كۆپۈنچى ئاياللار ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئى ئۇسەيد! سەن قولۇمىزدىكى مالنى تارقىتىپ بولغاندا كېلىپسەن، مال كەلگەننى ئاڭلىساڭ بىزگە خەۋەر قىلغىن» دېدى.

شۇنىڭدىن بىر مەزگىل ئۆتۈپ مۇسۇلمانلارغا خەيبەردىن مال كەلدى، ئۇنى مۇسۇلمانلارغا تەقسىم قىلىپ بەردى. ئەنسارىلارغا ۋە مەن ئىسمىنى ئاتاپ كەلگەنلەرگە كۆپ بەردى. مەن: ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! اللە ساڭا ئۇلاردىن يەنى ئۇلار سەۋەبىدىن ياخشى مۇكاپات بەرسۇن! دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئى ئەنسارىلار گۇرۇھى، اللە سىلەرگىمۇ چەكسىز ئەجىر بەرسۇن! سىلەر ئالدىراپ بىر نەرسە سورىمايدىكەنسىلەر، چىداملىق ئىكەنسىلەر، سىلەر مېنىڭدىن كېيىن تاللاشقا دۇچ كېلىسىلەر، ماڭا ئۇچراشقانغا قەدەر سەۋر قىلىڭلار، ئۇچرىشىدىغان جاي كەۋسەر بۇلىقىدۇر.» دېدى.

خەلىپىلىك ئۆمەرگە كەلگەندە (اللە ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) ئۇ مۇسۇلمانلار ئارىسىدا مال ـ مۈلۈك تەقسىم قىلدى. ماڭا بىر تون ئەۋەتىپتۇ، تون ماڭا كىچىك كەلدى. شۇ چاغدا مەن مەسجىتتە ئىدىم، مېنىڭ يېنىمدىن ماڭا ئۆمەر ئەۋەتكەن توندىن ئۇزۇن تون كەيگەن قۇرەيشلىك بىر ياش ئۆتتى، ئۇنىڭ تونى يەرگە سۆرۈلۈپ تۇراتتى. مەن يېنىمدىكى كىشىگە: پەيغەمبەر

www.munber.org

ئەلەيھىسسالامنىڭ: «مېنىڭدىن كېيىن تاللاشقا دۇچ كېلىسىلەر» دېگەن سۆزىنى ئەسلەپ بېرىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام راست ئېيتىدۇ، دېدىم.

ھېلىقى ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ماڭا دېگەن سۆزىنى ئۆمەرگە يەتكۈزۈپتۇ، بۇنى ئاڭلىغان ئۆمەر قېشىمغا كېلىشكە ئالدىراپتۇ، ئۇ كەلگەندە مەن ناماز ئوقۇۋاتاتتىم، ئۇ ماڭا: نامىزىڭنى ئوقۇۋال، دېدى. مەن نامازنى تۈگەتكىنىمدە ئۇ: نېمە دېدىڭ؟ دەپ سورىدى. مەن كۆرگەنلىرىمنى ۋە دېگەنلىرىمنى بايان قىلدىم، ئۇ: الله سېنى ئەپۇ قىلسۇن! ئۇ تونۇنى مەن پالانچىغا ئەۋەتكەن ئىدىم، ئۇ ئەقەبە بەيتىگە، بەدىر، ئوھۇد جەڭلىرىگە قاتناشقان ئەنسارى ئىدى، ئۇنىڭدىن بۇ قۇرەيشلىك ياش سېتىۋېلىپ كىيىپتۇ، سەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساڭا خەۋەر بەرگەن ئىشنىڭ مېنىڭ زامانەمدە بولىدۇ، دەپ قارامسەن؟

الله بىلەن قەسەمكى، ئۇنى ھەرگىز سېنىڭ زامانىڭدا بولىدۇ، دەپ قارىمايمەن.

ئۇسەيد شۇ ۋاقىتتىن كېيىن ئۇزاق ياشىمىش، الله ئۇنى ئۆمەرنىڭ زامانىدا ئۆز دەرگاھىغا ئېلىپ كەتتى، الله ئۇلارنىڭ ھەممىسىدىن رازى بولسۇن! ئۇنىڭ قىممىتى تۆت مىڭ دەرھەم قەرزى بار بولۇپ ۋارىسلىرى قەرز ئۈچۈن ئۇنىڭ زېمىنىنى ساتماقچى بولدى.

ئۆمەر بۇنىڭدىن خەۋەر تاپقاندا: مەن قېرىندىشىمنىڭ بالىلىرىنى كىشىلەرگە مۇھتاج قىلىپ قويمايمەن، دەپ قەرز ئىگىلىرىگە گەپ قىلدى، ئۇلار زېمىننىڭ مېۋىسىنى ھەر يىللىقىنى مىڭ دەرھەمدىن تۆت يىللىقىنى تۆت مىڭ دەرھەمگە ئېلىشقا رازى بولدى.

www.munber.org

www.munber.org

ئابدۇللاھ ئىبنى ئابباس

ـ ئۇ نەۋقىران يىگىت بولۇپ ئۇنىڭ سوئاللىق تىلى، ئەقىللىق كاللىسى بار.

ـ ئۆمەر ئىبنى خەتتاب.

گەرچە ئۇ كېيىنرەك تۇغۇلغان بولسىمۇ ئۇلۇغ ساھابە بولۇپ يېتىشىپ چىقىشقا پايدىلىق بولغان ئەتراپتىكى ياخشى پەزىلەتلەرنىڭ ھەممىسىدىن بەھرىمان بولغانلاردىن يەنى، ساھابىلىق، تۇغقاندارچىلىق، ئىلىم ئېلىش، تەقۋادار بولۇشقا پايدىلىق بولغان پەزىلەتلەرنىڭ ھەممىسىگە ئېرىشكەنلەردىن ئىدى. ئۇ يەنى الله نىڭ پەيغەمبىرىنىڭ تاغىسىنىڭ ئوغلى ئىدى.

ئىسلام دىنىنىڭ مۇھىتىدا ئۆسۈپ، ئۇممەتنىڭ ئۆلىماسى، مول بىلىم ئىگىسى، كۈندۈزلىرى روزا تۇتۇپ، كېچىلىرىنى قىيامدا تۇرۇپ ئۆتكۈزگۈچى، ئەتىگەن ۋەئاخشاملىرى الله دىن قورقۇپ يىغلىغۇچى، مەغپىرەت تىلەپ تۆكۈلگەن ياشلىرى بىلەن مەڭزىلىرى نەملەنگۈچى كىشى ئىدى.

مانا بۇ كىشى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇممىتىنىڭ ئۆلىماسى، تەربىيەچىسى، تەتقىقاتچىسى، پەيلوسوپى، ئىجتىھاتچىسى ئابدۇللاھ ئىبنى ئابباستۇر.

ئۇ ھىجرەتتىن ئۈچ يىل بۇرۇن تۇغۇلغان بولۇپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولغاندا ئۇ ئەمدىلا **13** ياشتا ئىدى. گەرچە ئۇ كىچىك بولسىمۇ ئىمام بۇخارى ۋە مۇسلىمنىڭ كىتاپلىرىدا توغرىلىقى بىلەن مەشھۇر بولغان ھەدىستىن **1660** نى يادلاپ بولغان ئىدى.

www.munber.org

ئانىسى ئۇنى يىگىت بولغاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا ئېلىپ باردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تۆكۈرۈكى بىلەن ئۇنى ئېغىزلاندۇردى، دېمەك ئۇنىڭ ئىچىگە كىرگەن تۇنجى نەرسە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇبارەك تۆكۈرۈكى بولدى. ئۇنىڭ بىلەن بىرگە ئۇنىڭغا تەقۋالىق، ئىلىم ـ ھېكمەتلەرنىڭ نۇرىمۇ كىرگەن بولدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بىلىم ـ ھېكمەت كىمگە بېرىلسە ئۇنىڭغا كۆپ ياخشىلىق بېرىلگەن بولىدۇ» دېگەن ئىدى.

ھاشىمىيلىق بۇ سەبى بالا ئانچە مۇنچە ئەقىل تاپقاندىن باشلاپلا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا خۇددى سايىدەكلە ئەگىشىپ يۈرۈيدىغان بولدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تاھارەت ئالماقچى بولسا ئۇنىڭ تاھارەت سۈيىنى تەييارلاپ بېرەتتى. نامازدا تۇرغاندا ئۇنىڭ ئارقىسىدا تۇرۇپ ئوقۇيتتى، سەپەرگە چىقسا ئۇلۇغىنىڭ ئارقىسىغا مىنگىشىۋالاتتى. ئۇ ھەر بىر ھەرىكىتىدە چىچەن ئەقىل، زېرەك قەلب، ھازىرقى زاماندىكى ئىلغار خاتىرە قالدۇرۇش ئسۋاپلىرىدىنمۇ ئۈتكۈر بولغان ئەستە قالدۇرۇش ئىقتىدارىنى بىللە ئېلىپ يۈرەتتى.

ئۇ ئۆزى توغرىسىدا توختىلىپ مۇنداق دەيدۇ:بىر قېتىم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تاھەرەت ئالماقچى بولدى، مەن ناھايىتى تېزلىك بىلەن سۇ تەييارلاپ بەردىم، ئۇ بۇنىڭدىن خۇرسەن بولدى. ناماز ئوقۇماقچى بولغىنىدا ئۇ مېنى ئۆزىنىڭ يېنىدا تۇرۇشقا ئىشارەت قىلدى، مەن ئارقىسىدا تۇرۇپ ئوقۇدۇم. ناماز ئاخىرلاشقاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئى ئابدۇللاھ! نېمە ئۈچۈن مېنىڭ يېنىمدا تۇرمايسەن؟» دېدى. مەن:

ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى!سەن مېنىڭ نەزىرىمدە مەن بىلەن بىر سەپتە تۇرۇشتىن كۆپ يۇقىرى مەرتىۋىدىسەن، دېدىم

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئى اللە بۇ بالىغا ئىلىم ــ ھېكمەت ئاتا قىلساڭ!» دەپ ئىلتىجالىق دۇئا قىلدى.

اللە غا ھەمدۇلەر بولسۇنكى! پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دۇئاسى بىلەن اللە ھاشىمىلىق بۇ بالىغا ئۆلۇمالارنىڭ پېشۋالىرىدىن ھالقىپ كەتكىدەك دەرىجىدە ئىلىم ــ ھېكمەت ئاتا قىلدى.

بۇنچىلىك دەرىجىدىكى تەرىپىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ئەلۋەتتە ئۇنىڭ ئىلمىلىكلىكى ھەققىدە بىرەر مىسال بولسىمۇ بىلگىڭىز كەلگەندۇ، قېنى تۆۋەندىكى قۇرلارغا نەزەر سېلىڭ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىنكى خەلىپىلەر زامانىغا كەلگەندە ئەلىي (اللە ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) نىڭ بىر قىسىم دوستلىرى ئەلىيدىن ئايرىلىپ مۇئاۋىيە بىلەن ئۇنىڭ ئۇتتۇرسىدىكى نىزادا ئۇنىڭغا ياردەم قىلمىغاندا ئابدۇللاھ ئەلىيغا:

ئى مۆمىنلەرنىڭ خەلىپىسى!مېنىڭ ئۇ كىشىلەرگە گەپ قىلىشىمغا رۇخسەت قىلغىن!دېدى. ئەلىي: ساڭا بىرەر ئىش يېتىپ قالمىسىكەن دەپ ئەنسىرەيمەن، دېدى.

ئابدۇللاھ: اللە خالىسا ھەرگىز ئۇنداق بولمايدۇ، دەپ ئۇ كىشىلەرنىڭ قېشىغا باردى، ئۇ ئىبادەتتە بۇلاردەك تىرىشچان كىشىلەرنى كۆرۈپ باقمىغان ئىدى. ئۇلار:كەل ئى ئاباسنىڭ ئوغلى!قارشى ئالىمىز، سەن بۇ يەرگە نېمە ئىش بىلەن كەلدىڭ؟دېيىشتى.

ئۇ:سىلەر بىلەن سۆزلەشكىلى كەلدىم، دىدى. ئۇلارنىڭ بىر قىسمى ئۇنىڭ بىلەن سۆزلەشمەسلىك تەرەپدارى بولدى. بىر قىسمى:قېنى سۆزلە بىز سېنىڭ سۆزىڭنى ئاڭلايمىز، دېيىشتى. ئېيتىڭلارچۇ، سىلەر نېمە ئۈچۈن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغىسىنىڭ ئوغلى ھەم ئۇنىڭ كۈيۈئوغلى، ئەڭ دەسلەپتە ئىمان

www.munber.org

ئېيتقۇچى بولغان كىشىگە نېمە ئۈچۈن قارشى چىقىسىلەر؟دېدى ئابدۇللاھ

ئۇنىڭغا بىز ئۈچ ئىشتا ئېتىرازىمىز بار، دېدى ئۇ كىشىلەر. ئۇ قايسى ئۈچ ئىش؟سورىدى ئابدۇللاھ.

بىرىنچىسى: اللە نىڭ دىنىدا كىشىلەرنى ھۆكۈم چىقارغۇچى قىلدى[1]

ئىككىنچىسى: ئائىشە ۋە مۇئاۋىيەر بىلەن ئۇرۇشۇپ، غەنىمەت ۋە ئەسىر ئالمىدى. ئۈچىنچىسى: مۇسۇلمانلار ئۇنىڭغا بەيئەت قىلىپ، ئۇنى ئۆزلىرىگە باشلىق قىلىپ سايلىغان تۇرۇغلۇق ئۇ مۆمىنلەرنىڭ خەلىپىسى دېگەن نامنى قوللانمىدى.

ماڭا قاراڭلار دېدى، ئابدۇللاھ: ئەگەر سىلەر دېگەن بۇ ئىشلار توغرۇلۇق اللە نىڭ كىتاۋىدىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھەدىسىدىن بىر نەرسە دەپ بەرسەم بۇ قىلمىشىڭلاردىن يانامسىلەر؟ دېگەندە ئۇلار: شۇنداق ئەلۋەتتە يانىمىز، دېيىشتى.

ئابدۇللاھ: سىلەرنىڭ ئەلىي اللە نىڭ دىنىدا كىشىلەرنى ھۆكۈم چىقارغۇچى قىلدى، دېگەن سۆزىڭلەرگە كەلسەك، اللە: {ئى مۆمىنلەر سىلەر ئوۋلىغان ھايۋانلارنى، ئىھراملىق ھالىتىڭلاردا ياكى ھەرەمدە ئۆلتۈرمەڭلەر، سىلەردىن كىمكى ئۇنى ئۆلتۈرىدىكەن، ئىشنىڭ ۋابالىنى تېتىتىش ئۈچۈن، ئۇنىڭ جازاسى ئىككى ئادىل كىشىنىڭ باھالىشى بويىچە ھېلىقى ئۆلتۈرۈلگەن ئوۋغا ئوخشاش ئۆي ھايۋانلىرىدىن بىرنى كەبىگە ئېلىپ بېرىپ قوربانلىق قىلىشتۇر ياكى كەفەرەت يۈزىسىدىن مىسكىنلەرگە ئاش بېرىشتۇر، ياكى ھەر بىر مىسكىنگە بېرىدىغان ئاشنىڭ باراۋېرىگە بىر كۈن

---

[1] بۇ ئىشتا ئۇلار ئەلىينىڭ ئۆزى بىلەن مۇئاۋىيە ئۇتتۇرىسىدىكى ئىشتا ئەمۇر ئىبنى ئاس بىلەن ئەبۇ مۇسالارنى ھۆكۈم چىقارغۇچى قىلغانلىقىنى دېمەكچى.

www.munber.org

روزا تۇتۇشتۇر. ئۆتكەنكى گۇناھنى الله ئەپۇ قىلدى. كىمكى قايتا گۇناھ ئۆتكۈزسە الله ئۇنى جازالايدۇ. الله غالىپتۇر، جازالىغۇچىدۇر} دېگەن. مەن سىلەرگە الله بىلەن قەسەم قىلايكى، كىشىلەرنىڭ ئۆزلىرىنىڭ جانلىرىنى، ماللىرىنى، ساقلاپ ئۆز ئارىسىدا ھۆكۈم قىلىشى ھەقلىقمىكەن ياكى قىممىتى تۆت دەرھەم بولغان توشقان توغرىسىدا ھۆكۈم قىلغىنى ھەقلىقمىكەن؟

بۇنى ئاڭلىغان ئۇ كىشىلەر: بەلكى، مۇسۇلمانلارنىڭ قانلىرىنى ساقلاپ، ئارىسىنى ئىسلاھ قىلىش ھەققىدە ھۆكۈم قىلىشى ھەقلىق، دېدى.

سىلەر مۇشۇ ھەقتە بۆلۈنگەن ئىكەنسىلەر- دە؟ ئۇلار: شۇنداق بولۇپتۇ. — ئەمما سىلەرنىڭ ئەلي جەڭ قىلىپ، ئاياللارنى ئەسىرگە ئالمىدى، دېگەن سۆزىڭلەرگە كەلسەك، سىلەر ئۆز ئاناڭلار ئورنىدا بولغان مۆمىنلەرنىڭ ئانىسى ئائىشەنى ئەسىرگە ئېلىپ، ئۇنى باشقا ئەسىرلەرگە ئوخشاش ئۆزەڭلەرگە ھالال قىلماقچىمۇ؟ سىلەر بۇ سۇئالغا ھەئە! دەپ جاۋاب بەرسەڭلەرمۇ كاپىرك بولىسىلەر، ئەگەر ئائىشە بىزنىڭ ئانىمىز ئەمەس، دېسەڭلەرمۇ يەنىلا كاپىر بولىسىلەر، چۈنكى الله: {پەيغەمبەر مۆمىنلەرگە ئۇلارنىڭ ئۆز نەپسىلىرىدىنمۇ چارىدۇر، پەيغەمبەرنىڭ ئاياللىرى ئۇلارنىڭ ئانىلىرىدۇر.} دېگەن. سىلەر بۇ ھەقتە خالىغىنىڭلارنى تاللاڭلار، بىز مۇشۇنىڭ ئۈچۈن بۆلۈندۇقمۇ؟

ئۇلار: شۇنداق قىلىپتۇق، دېدى.

ئەمما ئەلي ئۆزىگە مۆمىنلەرنىڭ باشلىقى دېگەن نامنى قوللانمىدى، دېگەن سۆزىڭلەرگە كەلسەك، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھۇدەيبىيە كۈنى مۇشرىكلار بىلەن قىلغان كېلىشىمدە كىلىشىمدىكى ”الله نىڭ پەيغەمبىرى مۇھەممەد

www.munber.org

ھۆكۈم قىلغان ئىش ‹‹دېگەن سۆزگە مۇشرىكلار: بىز سېنىڭ پەيغەمبەرلىكىڭگە ئىشەنگەن بولساق، سېنى بەيتۇللاھنى تاۋاپ قىلىشتىن توسمايتۇق ۋە سەن بىلەن جەڭ قىلمايتۇق، سەن بۇ سۆزنىڭ ئورنىغا ››مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇللاھ‹‹ دەپ ياز! دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ دېگىنى بويىچە يېزىشقا قوشۇلدى. ئەمما ئۇ: « الله بىلەن قەسەمكى، سىلەر مېنى ئىنكار قىلمىغىنىڭلار بىلەن مەن ھەقىقىي الله نىڭ پەيغەمبىرى » دېگەن ئىدى. ئويلاپ بېقىڭلار بىز مۇشۇ سەۋەپتىن بولۇنمىزمۇ؟

جاۋاب: بىز شۇنداق قىلىپتۇق.

بۇ سۆھبەتنىڭ يەنى ئابدۇللانىڭ قۇرئان ھەدىستىن ئېلىپ كەلگەن دەلىل، مىساللىرى بىلەن ئېلىپ بارغان سۆھبىتىنىڭ نەتىجىسى شۇ بولدىكى پەقەت 4000 ئادەمنىڭ ئەلىيگە قەرشى مەيداندا قالغىنىنى ھېساپقا ئالمىغاندا 20 مىڭ ئادەم ئەلىينىڭ سېپىگە قېتىلدى.

بۇ ئوت يۈرەك ياش ئابدۇللاھ ئىلىم ئېلىش يولىدا بارلىقىنى سەرىپ قىلدى. بارلىق ئىمكانىيەتىنىڭ ھەممىسىدىن پايدىلاندى، ئۇ ئاشۇ تىرىشچانلىقى بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھايات ۋاقتىدىلا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بىلىم بۇلىقىدىن سۇ ئىچكەن ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولغاندىن كېيىن ئىلىم ــ ھېكمەت ئىگىسى بولغان ساھابىلار، ئالىملار ئۇنىڭ قوغلىشىپ يۈرۈپ ئىلىم ئۆگەنگەنلەن ئۇستازىغا ئايلاندى. ئۇ ئۆزىنىڭ ئىلىم ئىگەلەش يولى ئۇستىدە توختۇلۇپ مۇنداق دەيدۇ:

مەن ئەگەر بىرەر ساھابىدە بىرەر ھەدىسنىڭ بارلىقىنى ئاڭلىسام چۈشلۈك ئۇخلاش ۋاقتىدا شۇ ساھابىنىڭ

www.munber.org

دەرۋازىسىنىڭ ئالدىغا بېرىپ چاپىنىمنى يەرگە سېلىپ ياتاتتىم، شامال توپا چاڭلارنى باش ـ كۆزۈمگە ئۇراتتى، مەن خالىسام كىرىشكە ئىزنى سورايتىم. ئۇلار مېنىڭ كىرىشىمگە ئىزنى بېرەتتى. مەن بۇنى پەقەت ئاشۇ ساھابىنىڭ روھىنى پاكلاش ئۈچۈنلا قىلاتتىم. بەزىدە ئۇلار ئۆيىدىن چىققاندا مېنىڭ ئۇ ھالىتىمنى كۆرۈپ:

ئى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغىسىنىڭ ئوغلى!نېمە ئىش بىلەن كەلدىڭ؟ ئەگەر مەندە بىرەر ئىشىڭ بولسا ئادەم ئەۋەتسەڭ باراتتىم ئەمەسمۇ، دەيتتى.

مەن: مېنىڭ كېلىشىم ھەقلىق، چۈنكى، ئىلىم دېگەن ئاپىرىپ بېرىلمەيدۇ، بەلكى ئەكىتىلىدۇ، دەيتىم ـ دە ئاندىن ئۆزەم سورىماقچى بولغان ھەدىسنى سورايتىم.

ئابدۇللاھ ئىلىم ئېلىش يولىدا ئۆزىنى تۆۋەن تۇتۇش بىلەن بىرگە يەنە ئالىم ئۆلىمالارنى ناھايىتى بەك ھۆرمەت قىلاتتى. بىر قېتىم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا چۈشكەن ۋەھيىنى يازغۇچى، شەرىئەت بىلىملىرىدە، قىرائەتتە، مىراس ئىشلىرىدا، مەدىنە كىشىلىرىنىڭ كاتتىسى، زەيد ئىبنى سابىت ئۇلىغىغا مىنمەكچى بولغاندا ئابدۇللاھ ئۇنىڭ ئالدىدا خۇددى خىزمەتكار خوجايىنىنىڭ ئالدىدا تۇرغاندەك تۇرۇپ، ئۇلاغنىڭ ئۈزەڭگىسىنى پەسكا بېسىپ، ئۇلىغىنى تۇتۇپ تۇرۇدۇ. زەيد ئۇنىڭغا:

ئى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغىسىنىڭ ئوغلى!ئۇنداق قىلمىغىن، دەيدۇ. ئابدۇللاھ: بىز ئالىم كىشىلىرىمىزگە مۇشۇنداق قىلىشقا بۇيرۇلغان، دەيدۇ. زەيد ئۇنىڭغا: ماڭا قولۇڭنى كۆرسەت، دېگەندە ئابدۇللاھ ئۇنىڭغا قولىنى چىقىرىپ بېرىدۇ. زەيد ئابدۇللاھنىڭ قولىغا

www.munber.org

سۆيۈپ: بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئائىلىسىگە مۇشۇنداق قىلىشقا بۇيرۇلغان، دەيدۇ.

ئابدۇللاھنىڭ ئىلىمگە بولغان قىزغىنلىقى نەتىجىسىدە ئۇنىڭ ئىلمى ئالىملارنىمۇ ھەيران قىلغىدەك دەرىجىدە كامالەتكە يەتكەن بولۇپ. تابىئىلارنىڭ مۆتىۋەرلىرىدىن بىرى بولغان مەسرۇق ئىبنى لەئەجدەئە مۇنداق دەيدۇ: مەن ئابدۇللاھنى كۆرگۈنىمدە: ئۇ كىشىلەرنىڭ ئەڭ چىرايلىقى، دەيتتىم. ئۇنىڭ نۇتۇقلىرىنى ئاڭلىغىنىمدا: ئۇ كىشىلەرنىڭ ئەڭ ناتىقى، دەيتتىم. ھەدىس سۆزلىسە: كىشىلەرنىڭ ئەڭ ئالىمى، دەيتتىم.

ئۇ ئىلىمدا كامالەتكە يەتكەندىن كېيىن ئۇ بىلىملەرنى باشقىلارغا ئۆگىتىدىغان ئوقۇتقۇچىغا. ئۆيى مۇسۇلمانلارنىڭ ئالىي بىلىم يۇرتىغا ئايلاندى.

بۇ ئالىي بىلىم يۇرتىدا بۈگۈنكى دۇنيادىكى ئالىي بىلىم يۇرتلىرىدا ئۇچرايدىغان نەچچە ئون ياكى نەچچە يۈز نەپەر ئالىي دەرىجىلىك ئۇنۋانغا ئىگە ئوقۇتقۇچىلار بولماستىن پەقەت ئاشۇ ئابدۇللاھ ئۆزى يالغۇز ئىدى.

ساھابىلارنىڭ بىرى مۇنداق دەيدۇ: مەن ئابدۇللاھنىڭ بىر سورۇنىنى كۆردۈم. بۇ پۈتۈن قۇرەيشلىكلەرگە پەخىر بولىدىغان ئەھۋال بولۇپ ئابدۇللاھنىڭ ئۆيى تەرەپكە بارىدىغان يولغا كىشىلەر سىغماي قالغانكەن. مەن ئۇنىڭ قېشىغا كىرىپ كىشىلەرنىڭ ئۇنىڭ ئۆيىگە كىرىدىغان يولغا سىغماي قالغانلىقىدىن خەۋەر بەردىم. ئۇ: ماڭا تاھارەت سۈيى ھازىرلاپ بەرگىن، دېدى. مەن سۇ راسلاپ بەردىم. ئۇ تاھارەت ئېلىپ بولۇپ ئولتۇرۇپ: سەن چىققىپ، قۇرئان ۋە ئۇنىڭ ھەرپلىرى توغرۇسىدا سورۇغۇچىلار كىرسۇن، دېگىن دەپ

www.munber.org

بويرىدى. مەن چىققىپ شۇنداق دېدىم. كىشىلەر شۇنچىلىك كۆپ كىردىكى ھەتتا پۇتۇن ئۆيلەرنىڭ ھەممە ھۇجرىلىرى لىق تولدى. ئۇلاردىن كېيىن قۇرئاننىڭ تەپسىرى توغرىسىدا سورايدىغانلارنى، ئۇلاردىن كېيىن ھالال ـ ھارام، دىنىي مەلۇماتلار توغرىسىدا سورايدىغانلارنى، ئۇلاردىن كېيىن مىراس ئىلمى، ئۇلاردىن كېيىن ئەرەب تىلى، شېئىرىيەت، كىلاسسىك ئەرەب تىلىدىن سورۇغۇچىلارنى چاقىرتقۇزدى، ھەر بىر تۈركۈمدىكى ئىلىم ئالغۇچىلار دەسلەپتە كىرگەن كىشىلەردەكلا كۆپ بولۇپ ئۆيلەرنىڭ ھەممە ھوجرىلىرى لىق تولغان ئىدى. ئۇ ھەر بىر تۈركۈمدىكى كىشىلەرنىڭ ھەر بىر سۇئال سورۇغۇچىسىغا ناھايىتى مۇككەمەل، قانائەتلىنەرلىك جاۋاب بېرەتتى ھەم ئۇلارغا: باشقا قېرىنداشلىرىڭلارغىمۇ يول بېرىڭلار! دەيتتى.

ئابدۇللاھ كىشىلەرنىڭ ئۆز ئىشىگە ئالدىدىكى بۇ قىستىچىلىق مەسىلىسىنى ھەل قىلىش ئۈچۈن دەرس تۈرلىرىنى كۈنلەرگە بۆلۈپ، بىر ھەر بىر كۈن ئۈچۈن بىر دەرس ئورۇنلاشتۇردى. ئۇنىڭ دەرسىنى ئاڭلىغان ھەر بىر ئادەم ئۇنىڭغا ۋەسۇرالغان سۇئاللارغا بېرىلگەن جاۋابقا قايىل بولماي تۇرالمايتتى.

ئابدۇللاھنىڭ بىلىملىك بولۇشتەك پەزىلىتى ئۇنى خەلىپىلىك ئىشلىرىنىڭ مەسلەھەتچىسى بولۇشتەك شەرەپكە ئىگە قىلدى، ئۆمەر(الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!)ئىشلىرىدا بەرەر قىيىنچىلىققا دۇچ كەلسە ساھابىلارنىڭ چوڭلىرىنى چاقارغاندا يېشى كىچىك بولسىمۇ ئابدۇللاھنىمۇ چاقىرتاتتى ۋە ئۇنى ئۆزىگە يېقىن ئولتارغۇزۇپ: بىزگە مۇنداق بىر قىيىنچىلىق بولدى، بۇنى سەن ۋە ساڭا ئوخشاشلارلا ھەل قىلالايدۇ، دەيتتى.

www.munber.org

بىر قېتىم ئۆمەر كىشىلەر تەرىپىدىن: كىچىكىنە بالىنى چوڭلارنىڭ مەرتىۋىسىگە تەڭلەشتۈردىڭ، دەپ كايىلغاندا ئۆمەر: ئۇ گەرچە نەۋقىران يىگىت بولسىمۇ ئۇنىڭ سۈلاللىق تىلى، ئەقىللىق كالىسى بار، دەپ جاۋاب بەرگەن.

ئابدۇللاھ يالغۇز دەرس ئاڭلىغۇچىلارغىلا دەرس بېرىش بىلەن توختاپ قالماي، ئومۇمىي خەلققە ۋەز نەسىھەت قىلىشنىمۇ بىرگە ئېلىپ باراتتى. ئۇلارغا ۋەز نەسىھەت قىلىش سورۇنلىرىنى ھازىرلايتتى. تۆۋەندىكىلەر ئۇنىڭ ئومۇمغا قىلغان ۋەز نەسىھەتلىرىدىندۇر.

ئى گۇناھكار بەندە! سەن قىلغان گۇناھلىرىڭنىڭ ئاقىۋىتىدىن قورقماي يۈرگۈچىلەردىن بولما، بىلگىنكى، بىر گۇناھقا ئەگىشىپ قىلىنغان گۇناھ ئەسلىدىكى گۇناھتىنمۇ ئېغىردۇر.

گۇناھ سادىر قىلىۋاتقىنىڭدا ئىككى تەرىپىڭدىكى پەرىشتىلەردىن ھايا قىلمىغىنىڭنىڭ ئۆزى، قىلغان گۇناھ بىلەن ئوخشاشلا ئېغىردۇر.

گۇناھ قىلغان تۇرۇپمۇ اللہ نىڭ سەندىن قانداق ھېساپ ئېلىشىنى بىلمەي كۈلۈپ يۈرۈشىڭنىڭ ئۆزىمۇ گۇناھتۇر.

گۇناھ ئۆتكەزگەنلىكىڭگە مەغرۇرلىنىپ يۈرۈشىڭمۇ گۇناھتۇر.

گۇناھ ئىش قىلىۋاتقىنىڭدا اللہ نىڭ سېنى كۆرۈپ تۇرۇۋاتقىنىدىن قورقماي، بەلكى، كىيىمىڭنى شامال ئۇچۇرسا ئۇنىڭدىن ئەنسىرىشىڭ تېخىمۇ چوڭ گۇناھتۇر.

ئى گۇناھ سادىر قىلغۇچى! بەدىنىنى قۇرتلىتىپ، مال دۇنياسىنى ۋە بارلىقىنى ئۇنىڭ ئىلكىدىن ئېلىپ كېتىشكە

www.munber.org

ئەيۇبنىڭ گۇناھى نىمە؟ ئۇنىڭ گۇناھى پەقەت بىر ئاجىز مىسكىن ئۆزىگە كەلگەن زۇلۇمنى توسۇشقا ئۇنىڭدىن ياردەم سورىغاندا ئۇ ياردەم قىلمىغان. دىمەك سەن ھەرقانداق بىر كىچىك گۇناھنى كىچىك سانىما.

ئابدۇللا قىلىپ تۇرۇپ باشقىلارنى توسۇيدىغان، ياكى ئۆزى قىلمىغاننى باشقىلارغا بويرۇيدىغانلاردىن ئەمەس ئىدى. ئۇ ھەمىشە كۈندۈزلىرى روزا بىلەن، كىچىلىرى قىيامدا تۇرۇش بىلەن ياشايدىغان بەندە ئىدى.

ئابدۇللاھ ئىبنى مۇلەيكە ئابدۇللاھ ئىبنى ئاببا س ھەققىدە توختۇلۇپ مۇنداق دەيدۇ: مەن ئۇنىڭغا مەككىدىن مەدىنىگە بارغىچىلىك ھەمراھ بولدۇم. بىز سەپەر ئۈستىدە بىرەر قونالغۇغا چۈشسەكلا ئۇ يېرىم كىچىدە تۇراتتى. باشقىلار بولسا قاتتىق سەپەر هاردۇقىدا قاتتىق ئۇيقۇغا غەرىق بولغان ھالدا ياتاتتى. مەن بىر كىچىسى ئۇنىڭ: {ئۆلۈمنىڭ سەكراتى ھەققەتنى ئېلىپ كەلدى، سەن بولساڭ ئۇنىڭدىن قاچاتتىڭ، }دىگەن ئايەتنى ئوقۇۋاتقانلىقىنى ئاڭلىدىم، ئۇ تاكى تاڭ سۈزۈلگىچە ئۇ ئايەتنى ئوقۇپ يىغلاپ چىقتى.

يىغىپ ئېيتقاندا ئابدۇللاھنىڭ كىشلەر ئىچىدىكى ئەڭ چىرايلىق، ئەڭ نۇرلۇقى، شۇنداقلا ﷲ دىن قورقۇپ يىغلاپ تۆكۈلگەن ياشلىرىنىڭ سەۋەبى بىلەن يۈزلىرى نەمدەلگۈچى ئىكەنلىكى ئۇنى بىلىشنى خالىغۇچىلار ئۈچۈن يېتەرلىك بىر سۈپەتتۇر.

بىر يىلى مۇسۇلمانلارنىڭ خەلىپىسى مۇئاۋىيە ئىبنى ئەبۇ سوفيان ھەج قىلىپ چىقىدۇ. ئابدۇللاھمۇ بۇ يىلى ھەجگە چىقان بولۇپ ئۇ چاغدا ئابدۇللاھ ھېچقانداق ھوقۇق ۋە كۈچى يوق ھالەتتە ئىدى. مۇئاۋىيەنىڭ دۆلەت خادىملىرىدىن

www.munber.org

تەشكىللەنگەن مەخسۇس ئەگەشكۈچىلىرى بار ئىدى. بىراق، ئابدۇللاھنىڭ ئەتراپىدا ئۇنىڭ ئىلمىنى ئۆگىنىش ئۈچۈن ئەگەشكەن نۇرغۇن ئەگەشكۈچىلىرى بار ئىدى. ئىلىم ئۇنى شۇ دەرىجىدە كۆتەرگەن ئىدى.

ئابدۇللاھ 71 يېشىغىچە ياشىدى. ئۇنىڭ ھاياتى ئەتراپىنى ئىلىم ھېكمەتكە، تەقۋالىققا تولدۇرغان ھايات بولدى. ئۇ ۋاپات بولغاندا ئەلي ئىبنى ئەبۇ تالىپنىڭ ئوغلى مۇھەممەد ئىبنى ھەنىيفە ئۇنىڭ نامىزىغا ئىمام بولدى. ساھابىلارنىڭ ھايات قالغان پېشقەدەملىرى، تابىئىلارنىڭ پېشقەدەملىرى ئۇنىڭ جىنازە نامىزىغا قاتناشتى. ئۇ يەرلىككە قويۇلۇۋاتقاندا بىر قارىنىڭ: ﴿ئى ئارام تاپقۇچى جان! سەن پەرۋەردىگارىڭدىن مەمنۇن، پەرۋەردىگارىڭ سەندىن رازى بولغان بولغان ھالدا ئۇنىڭ دەرگاھىغا قايتقىن. مېنىڭ (ياخشى) بەندىلىرىم قاتارىغا قوشۇلغىن، مېنىڭ جەننىتىمگە كىرگىن. ﴾دەپ قىرائەت قىلغان ئاۋازى ياڭراپ تۇراتتى. الله ھەممىمىزنىڭ ئىلمىدە، تەقۋالىقتا ئۇنىڭدەك بولۇشىمىزغا نېسىپ قىلسۇن. ئامىن!

www.munber.org

نوئمان ئىبنى مۇقەررىبىل مۇزەينى

ئەلۋەتتە ئىمانلىقلارنىڭمۇ ئۆيى بار. مۇناپىقلارنىڭمۇ ئۆيى بار.

مانا بۇمۇقەررىننىڭ ئۆيى، ئىماندارنىڭ ئۆيىدۇر.

ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد

مۇزەينى قەبىلىسى مەككە بىلەن مەدىنە ئارىسىدىكى يولنىڭ مەدىنىگە يېقىنراق جايىغا جايلاشقان بىر قەبىلە ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە ھىجرەت قىلدى، بۇ ھەقتىكى خەۋەرلەر ئۆتكەن كەچكەنلەر ئارقىلىق بۇ قەبىلىگىمۇ يېتىپ كەلدى، ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام توغرىسىدا ياخشى سۆزلەرنى ئاڭلىغان ئىدى.

بىر كۈنى كەچقۇرۇنلىغى بۇ قەبىلىنىڭ باشلىقى نوئمان ئىبنى مۇقەررىبىل مۇزەينى قېرىنداشلىرىغا بۇ قەۋمىنىڭ پىشقەدەملىرى بار سورۇندىلا:ئى قەۋمىم الله بىلەن قەسەمكى، بىزمۇ بۇ دىننىڭ ھەممە دىندىن ياخشى ئىكەنلىكىنى بىلدۇق، ئۇنىڭ نىمىگە چاقىرغانلىقىنى، چاقىرىقلىرىدىكى

كۈيۈنىش، ياخشىلىق، ئادالەتنى ئاڭلىدۇق، ھەممە كىشىلەر ئۇنىڭ قېشىغا بېرىشقا ئالدىرىشۋاتسا بىز نىمە ئۈچۈن كېچىكىمىز؟مەن ئەتە ئۇنىڭ قېشىغا بېرىش نىيىتىگە كەلدىم، مەن بىلەن بىللە بېرىشنى خالايدىغانلار تەييارلانسۇن، دېدى.

www.munber.org

نۇئمانىڭ سۆزىنىڭ سېھرى بارىدەكلا ئۇ ئەتىسى تاڭ يورۇماستىنلا ئۆزىنىڭ ئون قېرىندىشى بىلەن قەبىلە چەۋەندازلىرىدىن **400** كىشىنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن كۆرۈشۈش ئۈچۈن ۋە الله نىڭ دىنىغا كىرىش ئۈچۈن مەدىنىگە مېڭىشقا ئۇنى ساقلاپ تۇرغانلىقىنى كۆردى.

نۇئمان بۇنچىلىك كىشىلەر بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا قۇرۇق قول بېرىشقا خىجىل بولدى، بىراق قۇرغاقچىلىق ئاپىتى مۇزەيىنەدە نە زىرائەت نە چارۋا مالدىن ھېچنېمىنى قويمىغان ئىدى. ئۇ ئۆز ئۆيى ۋە قېرىنداشلىرىنىڭ ئۆيلىرىنى ئايلىنىپ يۈرۈپ قەھەتچىلىكتىن قالغان بىرقانچە قوينى ھەيدەپ ماڭدى. ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كەلگەندە ئۇ ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى ئىسلامغا كىردى.

مەدىنە ۋە ئۇنىڭ بارلىق چەت ياقا يۇرتلىرى ئۇلارنىڭ ئىسلامغا كىرگەنلىگىدىن ئىبارەت بۇ ياخشى ئىشتىن تەۋرەپ كەتتى. چۈنكى تاكى بۈگۈنكى كۈنگىچە بىر ئائىلىدىن **11** قېرىنداش **400** چەۋاندازنىڭ بىراقلا ئىسلامغا كىرىشىدەك ئىش بولۇپ باقمىغان ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نۇئماننىڭ ئىسلامغا كىرىشىدىن خۇرسەن بولدى. الله ئۇنىڭ سوۋغىسىنى قوبۇل قىلىپ تۆۋەندىكى ئايەتنى نازىل قىلدى. { ئەئرابىلارنىڭ بەزىلىرى الله غا ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىمان ئېيتىدۇ، (الله يولىدا) بەرگەن نەرسىلىرىنى الله غا يېقىن بولۇشنىڭ ۋە پەيغەمبەرنىڭ دۇئاسىغا ئېرىششنىڭ ۋاستىسى قىلىدۇ، ئۇلار بۇ ئارقىلىق راستلا الله غا بولغان يېقىنلىققا ئېرىشىدۇ، الله ئۇلارنى ئۆزىنىڭ رەھمىتى دائىرىسىگە كىرگۈزىدۇ، الله ھەقىقەتەن (مۆمىن بەندىلىرىگە)

www.munber.org

ناھايىتى مەغپىرەت قىلغۇچىدۇر، (ئۇلارغا) تولىمۇ مېھرىباندۇر}(1)

شۇندىن كېيىن نوئمان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بايرىقى ئاستىغا قېتىلدى ۋە بارلىق جەڭلەرگە بىرگىمۇ قىلىپ قالماستىن قاتناشتى. ئەبۇ بەكرى خەلىپە بولغاندا ئۇ ۋە ئۇنىڭ قەبىلىسىدىكىلەر ئەبۇ بەكرى (اللە ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) بىلەن بىرسەپتە تۇردى. مۇرتەدلەر بىلەن بولغان جەڭدە ئۇ ناھايىتى زور تۆھپە قوشتى.

خەلىپە ئۆمەرنىڭ (اللە ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) دەۋرىگە كەلگەندە نوئماننىڭ تارىخدا تىللاردا داستان بولغىدەك بىر ئىش يۈز بەردى.

قادىسىيە جېڭى بولۇشتىن بىر ئاز ۋاقىت بۇرۇن مۇسۇلمانلارنىڭ قوماندانى سەئىد ئىبنى ئەبۇ ۋەقاس پارىس پادىشاھى يەزدەجىردقا نوئمان باشچىلىقىدىكى بىر ۋەكىلەر گۇرۇھىنى ئۇلارنى ئىسلامغا چاقىرىش ئۈچۈن ئەۋەتتى. ئۇلار پارىس دۆلىتىنىڭ پايتەختىگە يېتىپ بارغاندا كىرىشكە ئىزنى سورىدى. پادىشاھ ئىزنى بەردى ۋە تەرجىمان چاقىرىپ، ئۇ ئارقىلىق ۋەكىلەردىن: سىلەر بۇ يۇرتقا نېمە ئۈچۈن كەلدىڭلار؟بىز بىلەن نېمە ئۈچۈن جەڭ قىلماقچى بولىسىلەر؟سىلەر بىزدىن مال دۇنيا تەمە قىلىپ بۇ ياقلارغا كەلدىڭلار، بىز ئەسلىدە سىلەرگە ئانچە پەرۋە قىلىپمۇ كەتمىگەن ئىدۇق ھەم سىلەرنى بەك چىڭ تۇتۇپمۇ كەتمىگەن ئىدۇق... دىگەن سۆزلەرنى قىلدى. بۇنى ئاڭلاپ نوئمان قېشىدىكىلەرگە: ئەگەر سىلەردىن بىرەرىڭلار گەپ قىلىشنى خالىساڭلار گەپ قىلىڭلار، بولمىسا مەن گەپ قىلاي،

---

(1) سۈرە تەۋبە 99 ـ ئايەت

دېـدى. قېشـىدىكىلەر: سـەن گـەپ قىـل! دېـدى. ۋە پادىشـاھ كىسراغا: بۇ ئادەم بىزگە ۋاكالەتەن سۆز قىلىدۇ، دېدى.

نوئمان ئالدى بىلەن الله غا ھەمدۇ سانا ئېيتىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا دۇرۇت ـ سالاملار يوللىغاندىن كېيىن سۆزىنى مۇنداق باشلىدى: الله بىزگە رەھمەت قىلىپ، بىزنى ياخشىلىققا بويرۇيدىغـان، يامـانلىقتىن توسـۇيدىغان پـەيغەمبەر ئـەۋەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ چاقىرىقىغا ئاۋاز قوشساق بىزگە دۇنيا ئـاخىرەتنى بىرىدىغـانلىقنى پـەيغەمبىرىنىڭ تىلـى ئـارقىلىق ۋەدە بـەردى. ئـارىدىن ئـۇزۇن ئۆتمـەي الله بـىزنىڭ جاپـالىرىمىزنى ھالاۋەتكـە، خـارلىقىمىزنى ئەزىزلىككـە، ئـادەۋەتنى قېرىنداشـلىققا ئۆزگەرتىپ بەردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزلەرنى باشقىلارنى ياخشىلىققا چاقىرىشتا قوشنىلاردىن باشلاشقا بويرىدى. شۇڭا بىز سىلەرنى الله نىڭ دىنىغا چاقىرىمىز. بۇ دىن ياخشىلىقنى ياخشى دەيدىغـان، يامـانلىقلارنى يامـان كـۆرۈپ، ئۇنىڭدىـن ئاگـاھلاندۇرىدىغان، بـارلىق ئىتىقـاتچىلارنى كۇفـرىنىڭ قـاراڭغۇلىقىدىن ئىمـان نۇرىغـا، زۇلۇمدىـن ئادالەتكـە ئېلىپ چىقىدىغـان دىـندۇر. ئەگـەر سـىلەر ئىسـلامغا كىرسـەڭلار بىـز سىلەرگە الله نىڭ قۇرئاننى قالدۇرۇپ، ئۇنى سىلەرنىڭ قانۇنىڭلار قىلىـپ بىرىمىـز. ئـاندىن سـىلەرنى ئـۆز يـېتىڭلارچە قـالدۇرۇپ قـايتىمىز، ئەگـەر ئۇنىمىسـاڭلار، سـىلەر بىلـەن ئـۇرۇش قىلىمىـز، دېدى.

پادىشاھ بۇلارنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ئاچچىقلاپ: مەن يـەر يۈزىـدە سـىلەردەك ئـاجىز، ئـاز، بەختىسىز، ئـەھۋالى ناچـار بىـر مىللـەتنى كۆرمىگـەن ئىدىـم، بىـز بـۇرۇن سـىلەرنىڭ ئىشـىڭلارنى قىشـلاقلاردىكى رەھبەرگـە تاپشۇرۇپلا شـۇلارنىڭ ۋاستىسـى بىلـەن باشقۇرۇپ كېلۋاتقان ئىدۇق. سـىلەرنىڭ كىلىشـىڭلار موھتـاجلىق يۈزىسىدىن بولسا مەن سىلەرگە يەتكۈدەك ئاشلىق بىرەي، مۆتىۋەر

www.munber.org

كىشىلىرىڭلەرگە كېيىم كەيگۈزەي، بىز تەرەپتىن سىلەرگە كۆيۈنىدىغان باشلىقتىن بىرنى تەيىنلەپ بېرەي، دېدى. بۇ چاغدا ۋەكىلەردىن بىرى ئۇنىڭ سۆزىگە رەددىيە بەردى. بۇنىڭ بىلەن پادىشاھنىڭ ئاچچىقى كېلىپ: ئەگەر ئەلچىگە ئۆلۈم بولمىغان بولسا مەن سىلەرنى ئۆلتۈرەتتىم، سىلەر كېتىڭلار بۇ يەردە سىلەرگە ھېچنەرسە يوق. سىلەر بېرىپ قوماندانىڭلارغا ئېيتىڭلار، مەن سىلەرنىڭ ھەممىڭلارنى قادىسىيەنىڭ خەندەكلىرىگە تىقىش ئۈچۈن روستەمنى ئەۋەتىمەن، دېدى. ۋە ئادەملىرىگە بۇيرۇپ بىر قاپ تopa ئەكەلدۈرۈپ، ئۇنى ۋەكىلەرنىڭ رەھبىرىگە كۆتەرتكۈزۈپ، ئۇلارنى تاكى شەھەر سىرتىغىچە ئالدىغا سېلىپ مېڭىشقا بۇيرىدى. ئۇنىڭ ئادەملىرى ۋەكىلەردىن: باشلىقىڭلار كىم؟دەپ سورىدى.

ئاسىم ئىبنى ئۆمەر ئالدىراپ: مەن، دېدى. ئۇلار ئاسىمغا تاكى شەھەر سىرتىغىچە توپىنى كۆتەرتكۈزدى. شەھەردىن چىقاندىن كېيىن ئاسىم توپىنى تۆگىسىگە ئارتىپ سەئىد ئىبنى ئەبۇ ۋەققاسنىڭ قېشىغا ئېلىپ باردى. ۋە الله نىڭ پارىس زېمىننى بويسۇندۇرۇپ، ئۇنىڭ تۇپرىقىغا ئىگە قىلىدىغانلىقىدىن خوش خەۋەر بەردى.

قادىسىيە جېڭى يۈز بەردى، قادىسىيەنىڭ خەندەكلىرى نەچچە مىڭ جەسەت بىلەن تولدى. لېكىن، بۇ خەندەكلەرگە تىقىلغىنى مۇسۇلمانلارنىڭ جەسەتلىرى بولماستىن بەلكى كىسرانىڭ ئەسكەرلىرى ئىدى.

پارسلار قادىسىيە جېڭىنىڭ مەغلۇبىيىتى بىلەن توختاپ قالماي بەلكى، تەرەپ ـ تەرەپتىن كۈچ توپلاپ، ئاخىرى **150** مىڭ مۇنتىزىم قوشۇننى تەييار قىلدى.

www.munber.org

بۇنىڭدىن خەۋەر تاپقان خەلىپە ئۆمەر بۇ خەتەرگە قارشى ئۆزى كەلمەكچى بولدى. لېكىن، مۇسۇلمانلارنىڭ مۆتىۋەرلىرى ئۇنى توسسۇپ، مۇشۇنداق ئۇلۇغ ئىشتا تايىنىدىغان قوماندان ئەۋەتىش مەسلەھەتىنى بەردى. ئۆمەر: ماڭا مۇشۇ جەڭگە قوماندانلىق قىلالايدىغان بىرىنى كۆرسىتىڭلار، دېدى. باشقىلار:

ئى مۆمىنلەرنىڭ باشلىقى! ئۆز قوشۇنىڭنى سەن ئوبدان بىلىسەن، دېدى. ئۆمەر:مەن ئىككى تەرەپ ئۇچراشقاندا ئەڭ قاتتىق جەڭ قىلالايدىغان بىرىنى باشلىق قىلىمەن، ئۇ بولسىمۇ نوئمان، دەپ ئاندىن ئۇنىڭغا تۆۋەندىكى مەكتۇپنى يازدى.

«الله نىڭ بەندىسى ئۆمەر ئىبنى خەتتابتىن نوئمان ئىبنى مۇقەررەنىل مۇزەينىگە.

مەقسەت: پارىسلارنىڭ ناھاۋەند شەھرىدە سىلەرگە قارشى زور قوشۇن توپلاۋاتقانلىق خەۋىرى ماڭا يەتتى. بۇ خېتىم قولۇڭغا تەككەن ھامان، يېنىڭدىكى بارلىق مۇسۇلمانلار بىلەن ئاتلان، يەڭگىللىك قىلىپ زۇلۇم سالما، ماڭا بىر ئادەمنىڭ مۇسۇلمان بولۇشى، يۈزمىڭ دىناردىن ئەلا، ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم.»

نوئمان قوشۇنى بىلەن جەڭگە ئاتلاندى. بىرقانچە چەۋەندازنى ئالدىدا يول ئېچىشقا ئەۋەتتى. ئۇلار نەھاۋەندگە يېقىنلاشقاندا ئاتلار ئىلگىرلىمەي تۇرىۋالدى. ئۇلار ئاتلىرىدىن چۈشۈپ ئاتلىرىنىڭ تۇۋاقلىرىدا مىخنىڭ ئۇچىغا ئوخشايدىغان تۆمۈر قىيىندىلىرىنى كۆردى. ئەسلىدە دۈشمەنلەر مۇسۇلمانلارنى شەھەرگە يېتىپ بېرىشتىن توساش ئۈچۈن نەھاۋەندكە تۇتىشىدىغان يوللارغا تۆمۈر پارچىلىرىنى چېچىۋەتكەن ئىكەن.

چەۋەندازلار كۆرگەنلىرىنى نوئمانغا خەۋەر قىلدى. نوئمان ئۇلارنى ئىلگىرلەشتىن توختاپ، دۈشمەنلەرنىڭ كۆرۈشى ئۈچۈن كېچىدە ئوت يېقىشقا، دۈشمەنلەرنى ئۆزلىرىنى قوغلاشقا

قىزىقتۇرۇپ، بۇ ئارقىلىق يوللارنى ئۇلارنىڭ ئۆزلىرىگە تازىلىتىش ئۈچۈن، قورقۇپ چېكىنگەن قىياپەتكە كىرىۋېلىشقا بۇيرىدى.

بۇ ھىيلە ئىشلىدى. دېگەندەك ئۇلار مۇسۇلمان قوشۇنلىرىنىڭ ئالدىلىرىدا قورقۇپ چېكىنىپ قاچقانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇلارنى قوغلاش ئۈچۈن يوللارنى سۈپۈرۈشكە ئادەملىرىنى ئەۋەتتى. ئۇلار يوللارنى سۈپۈرۈپ بولۇشى بىلەنلا مۇسۇلمانلار ھۇجۇم ھالىتىگە ئۆتۈپ بارلىق يوللارنى ئىشغال قىلدى.

نوئمان قوشۇننى نەھاۋەندنىڭ يۇقىرى تەرىپىگە ئورۇنلاشتۇردى ۋە دۈشمەنگە تۇيۇقسىز ھۇجۇم قىلماقچى بولۇپ، قوشۇنغا: مەن ئۈچ تەكبىر ئېيتىمەن، بىرىنچى تەكبىرنى ئاڭلىغان ھامان تەييار بولۇپ بولالمىغانلار تەييارلانسۇن، ئىككىنچى تەكبىردە ھەممىڭلار قولۇڭلارغا قورال ئېلىڭلار، ئۈچىنچى تەكبىردە دۈشمەنگە ئېتىلىمەن، سىلەرمۇ ھۇجۇمغا ئۆتۈڭلار، دېدى.

نوئمان ئۈچ تەكبىرنى ئېيتتى ۋە دۈشمەن سېپى ئىچىگە خۇددى ئولجىغا ئېتىلغان يىلپىزدەك ئېتىلدى. مۇسۇلمانلار قوشۇنىمۇ خۇددى كەلكۈندەك يۇپۇرۇلۇپ كەلدى، جەڭ شۇنچىلىك شىددەتلىك بولدىكى، جەڭ تارىخىدا بۇنداق جەڭ ئاز كۆرۈلگەن ئىدى.

پارىس قوشۇنى تىرە ـ پىرەڭ بولۇپ كەتتى، تاغ جىلغىلار ئۆلۈكلەر بىلەن تولدى، قانلار ئېرىق بولۇپ ئاقتى، نوئماننىڭ ئېتى قانغا تېيىلىپ يىقىلىپ كەتتى، نوئمان قاتتىق يارىلىنىپ ھاياتىدىن ئايرىلدى. ئۇنىڭ قېرىندىشى ئۇنىڭ قولىدىن بايراقنى ئېلىپ، نوئماننى ئۆز رىداسىغا يۆگەپ ئۇنىڭ شېھىت بولغانلىقىنى مۇسۇلمانلارغا خەۋەر قىلمىدى.

مۇسۇلمانلار ئۈچۈن غەلىبىلەرنىڭ غەلىبىسى دەپ ئاتالغان بۇ جەڭ غەلىبە بىلەن ئاخىرلاشقاندا مۇسۇلمانلار ئۆزلىرىنىڭ باتۇر

www.munber.org

قومانداننى نوئماننى سۈرۈشتۈردى. پەقەت بۇ چاغدىلا ئۇنىڭ قىرىندىشى رىداسىنى كۆتۈرۈپ: مانا سىلەرنىڭ قوماندانىڭلار. اللە ئۇنىڭ كۆزلىرىنى غەلبە بىلەن خۇرسەن قىلدى، ھاياتىنى شېھىدلىك بىلەن ئاخىرلاشتۇردى، دېدى.

www.munber.org

سۇھەيب رۇمى

يەھيانىڭ دادىسى، سۇدا پايداتاپتى، سودا پايدا تاپتى...

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام

سۇھەيب روملۇق كىشى...

ئارىمىزدا ئۇنىڭ كىملىكىنى تونىمايدىغان، ئۇنىڭ تەرجىمىھالىغا، ئۇنىڭغا ئالاقىدار ۋەقەلىكلەرگە قىزىقمايدىغانلار بارمۇ؟لىكىن، كۆپ ساندىكى كىشىلەر ئۇنىڭ ئەسلىدە روملۇق بولماستىن بەلكى، ئاتىسىنىڭ نۇمەيرى قەبىلىسىدىن، ئانىسىنىڭ تەمىم قەبىلىسىدىن بولغان ساپ ئەرەپ ئىكەنلىكىنى بىلمەيدۇ. ئۇنىڭ"رۇملۇق" دەپ ئاتىلىپ قېلىشى مۇنداق بىر ۋەقەلىك سەۋەبىدىن بولغان.

پەيغەمبەرلىك كېلىشتىن بىر مەزگىل بۇرۇن نومەيرى پارىس پادىشاسى كىسراغا ۋاكالەتەن "ئوبۇلە"نى باشقۇراتتى. نومەيرى بالىلىرىنىڭ ئەڭ كىچىكى بولغان، تېخى بەش ياشقىمۇ توشمىغان ئوماق ئوغلى سۇھەيبنى ھەممىدىن بەك ياخشى كۆرەتتى. سۇھەيب چىرايى نۇرلۇق، چېچى قىزغۇچ، روھلۇق، جۇشقۇن بالا بولۇپ كۇزلىرىدىن ئۇنىڭ زىرەكلىكى، ئەقىللىقلىقى بىلىنىپ تۇراتتى. ئۇ شوخ، زىرەكلىكى بىلەن ئاتىسىنىڭ دىلىغا خۇشاللىق بېغىشلايتى.

كۇنلەرنىڭ بىرىدە سۇھەيبنىڭ ئانىسى كىچىك بالىسى بولغان سۇھەيبنى ئېلىپ مۇھەپىزەتچى ۋە بىر بۇلۇك كىشىلەر بىلەن بىللە دەم ئېلىش ئۇچۇن ئىراقنىڭ "سەنىيە" كەنتىگە كەلدى. دەل مۇشۇ مەزگىلدە بۇ كەنتكە بىر قوشۇنى ھۇجۇم قىلىپ

www.munber.org

كىرىپ، مۇھەيىزەتچىلەرنى ئۆلتۈرۈپ، ماللارنى بۇلاپ، بالىلارنى ئەسىرگە ئالدى. ئەسىرگە ئالغان بالىلار ئىچىدە كىچىك سۇھەيبمۇ بار ئىدى.

سۇھەيب رۇم بازىرىدىكى قۇل بازىرىدا سېتىلدى ۋە قولدىن قولغا ئالماشتى. ئۇنىڭ ئەھۋالى روم دىيارىنىڭ سارايلىرىدا تولۇپ ياتقان نەچچە مىڭ قۇلنىڭ تەغدىرى بىلەن ئوخشاش ئىدى.

قۇل بولۇش تەغدىرى سۇھەيبكە رۇم جەمىيىتىنىڭ ئىچكى قىسىمىنىڭ ھەقىقىي ئەھۋالى بىلەن تونۇشىش پۇرسىتى يارىتىپ بەردى. ئۇ سارايلاردا يۈز بېرىدىغان تۇرلۇك رەزىل قىلمىشلار، چىرىكلىكلەر، قەبىھلىكلەرنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرۈپ، بولىۋاتقان زۇلۇملارنى، ئاھ ـ زارلارنى ئۆز قۇلىقى بىلەن ئاڭلىدى. ئۇ بۇلاردىن نەپرەتلىنىپ: بۇنداق جەمىيەتنى توپان بالاسىدىن باشقىسى تازىلىيالمايدۇ، دەيتتى.

سۇھەيب گەرچە رۇم دىيارىدا ئۆسۈپ چوڭ بولغان، ئانا تىلى بولغان ئەرەب تىلىنى ئۇنتۇپ قالايلا دېگەن تۇرۇغلۇق، ئۆزىنىڭ سەھرادا تۇغۇلغان ھەقىيقىي ئەرەپ ئىكەنلىكىنى ھەرگىزمۇ ئۇنتۇمىغان ئىدى. ھەمدە ئۇنىڭ بۇ قۇللۇقتىن قۇتۇلۇپ ئانا يۇرتىغا قايتىش تەشنالىقى ھەرگىزمۇ بوشاشمىدى.

بۇلۇپمۇ كىشىلەرنىڭ مەككە زېمىنىدىن بىر پەيغەمبەرنىڭ چىقىدىغىنىغا ئاز قالدى، ئۇ ئىيسا ئىبنى مەريەمنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى تەستىقلاپ، كىشىلەرنى زۇلۇمەتتىن يورۇقلۇققا ئېلىپ چىقىدۇ، دېگەن سۆزلىرى ئۇنىڭ ئەرەپ زېمىنىغا بولغان ئىشتىياقىنى تېخىمۇ كۈچەيتىۋەتتى.

كۈنلەرنىڭ بىرىدە ئۇنىڭغا قېچىش پۇرسىتى كەلدى. ئۇ قېچىپ بارلىق شەھەرلەرنىڭ ئانىسى، ئەرەبلەرنىڭ بۆشۈكى، پەيغەمبەر مەيدانغا كېلىدىغان جاي مەككىگە كەلگەندە كىشىلەر

www.munber.org

ئۇنىڭ تىلىنىڭ ئىغىرلىقى، چىچىنىڭ قىزىلىقىغا قاراپ ئۇنى "رۇملۇق سۇھەيب" دەپ چاقىرىشقا ئادەتلەندى.

ئۇ مەككىدە مەككىنىڭ كاتتىۋاشلىرىدىن بىرى بولغان ئابدۇللاھ ئىبنى جەدئان بىلەن بىرلىكتە تىجارەت قىلىپ نۇرغۇن تاپاۋەت قىلدى. بىراق ئۇنىڭ تىجارەتتىكى مەشغۇلاتتى ئۇنىڭغا خىرىستىئان راھىبىنىڭ سۆزىنى ئۇنتۇلدۇرالمىدى. ئۇ ھەر قېتىم بۇ سۆزنى ئەسلىسىلا ئۆز- ئۆزىدىن: بۇ ئىش قاچانمۇ مەيدانغا كېلەر؟ دەپ سورايتتى. بۇنىڭغا ئۇزاق ئۆتمەي جاۋاب بېرىلدى.

سۇھەيب بىر قېتىملىق سەپىرىدىن قايتىپ كەلگەندە ئۇ: مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇللاھقا پەيغەمبەرلىك ۋەھيىسى كېلىپتۇ، ئۇ كىشىلەرنى الله قا ئىشىنىشكە، ئادىل بولۇشقا، ياخشى ئىشلارغا چاقىرىپ، بۇزۇق، قەبىھ يامان ئىشلاردىن توسايدىكەن، دېگەن خەۋەرنى ئاڭلىدى.

سۇھەيب: ئۇ كىشلەر تەرىپىدىن: "ئەمىين" دەپ ئاتالغان كىشى ئەمەسمۇ؟ دەپ سورىدى. كىشىلەر: ھە، شۇ دېدى.

ـ ئۇنداقتا ئۇ ھازىر قايەردىكەن؟

ـ سەفادىكى ئەرقەمنىڭ ھويلىسىدا، بىراق سەن ئۇ يەرگە بېرىشقا ئاگاھ بول! ناۋادا قۇرەيشلەر كۆرۈپ قالسا جازالايدۇ. چۈنكى، سەن ساڭا ھامىي بولىدىغان تۇغقىنى يوق ئادەم، دېيىلدى.

سۇھەيب ئېھتىيات بىلەن ئەرقەمنىڭ ھويلىسىنىڭ ئالدىغا يېتىپ بارغاندا ئىشىك ئالدىدا ئەممار ئىبنى ياسىرنى ئۇچراتتى. سۇھەيب ئۇنى تونۇيتتى. شۇڭا: ئى ئەممار سەن بۇ يەردە نېمە قىلىۋاتىسەن؟ دەپ سورىدى.

ـ ئۆزەڭچۇ؟

www.munber.org

ـ مەن ئۇ ئادەمنىڭ قېشىغا كىرىپ، ئۇنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىماقچى.

ـ مەنمۇ شۇنداق.

ـ ئۇنداقتا الله نىڭ بەرىكىتى بىلەن بىرگە كىرىپ ئاڭلايلى.

سۇھەيب ئەممار بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كىرىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىدى، شۇنىڭ بىلەن ۋۇجۇدىغا ئىمانىنىڭ نۇرى تارقالدى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قول بېرىپ، بىر الله تىن باشقا ئىلاھنىڭ يوقلىقىغا، مۇھەممەدنىڭ الله نىڭ ئەلچىسى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بەردى. ئۇ پۈتۈن كۈننى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىدا ئۇنىڭ ھىدايىتىنى قوبۇل قىلىش، سۆھبىتىدىن نىئمەتلىنىش بىلەن ئۆتكۈزدى. كەچ كىرىپ ئەتراپ تىنجىغاندا ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىدىن چىقتى. ئۇلار ۋۇجۇدلىرىدا پۈتكۈل ئىنسانىيەت دۇنياسىنى يورۇتقىدەك نۇر ھىدايەتنى كۆتۈرۈپ چىقىشقان ئىدى.

سۇھەيب بىلال، ئەممار، سۇممەيە ۋە خەبابلار بىلەن بىللە قۇرەيشلەر تەرىپىدىن ئۇلارغا قىلىنغان، ھەتتا تاغلارمۇ بەرداشلىق بېرەلمىگىدەك دەرىجىدىكى ئېغىر ئوقۇبەتلەرگە بەرداشلىق بەردى. چۈنكى، ئۇ جەننەتكە ئېلىپ بارىدىغان يولنىڭ جاپا ـــ مۇشەققەت بىلەن قورشالغىنىنى بىلەتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرىنى مەدىنىگە ھىجرەت قىلىشقا بۇيرۇغاندا، سۇھەيب پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئەبۇبەكرى بىلەن بىرگە ماڭماقچى بولدى. بىراق، قۇرەيشلەر سېزىپ قىلىپ ئۇنى توسۇۋالدى. ئۇنىڭ تىجارەتتىن ئېرىشكەن ماللىرىنى ئېلىپ قاچماسلىقى ئۈچۈن ئۇنىڭغا مەخسۇس نازارەتچىلەرنى قويدى.

www.munber.org

سۆھەيب پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ساھابىلەر ھىجرەت قىلىپ بولغاندىن كېيىن ئۇلار بىلەن ئۇچرىشىش پۇرسىتىنى كۈتتى. لېكىن، ھەرقانچە قىلىپمۇ نازارەتتىن قۇتۇلالمىدى. چۈنكى، نازارەتچىلەر ھەرقانداق ۋاقىتتا ئۇنىڭغا ناھايىتى سەگەكلىك بىلەن كۆزەتچىلىك قىلاتتى. ئۇ ئاخىرى بۇ تەقىپتىن ھىيلە ئارقىلىق قۇتۇلماقچى بولدى.

بىر كېچىسى ئۇ تالاغا ناھايىتى كۆپ چىقتى، كۆزەتچىلەر ئۇنىڭ بىردەم بىردەم ھاجەتكە چىقىنىغا قاراپ: خاتىرجەم بولۇڭلار، لات ۋە ئۇززا ئۇنىڭ قورسىقىنى تازىلاۋېتىپتۇ، دېيىشىپ يېتىپ ئۇخلاپ قېلىشتى. سۆھەيب ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن سوغۇرۇلۇپ چىقىپ مەدىنە تەرەپكە قاراپ يولغا چىقتى.

ئۇ كېتىپ ئارىدىن ئۇزاق ئۆتمەي كۆزەتكۈچىلەر ئۇنىڭ قاچقانلىقىنى سېزىپ قېلىپ، ئارقىسىدىن قوغلاپ يېتىش ئۈچۈن ئاتلىرىنى چېپىشقا قويۇۋەتتى، ئۇزاق ئۆتمەي ئۇلار ئۇنىڭغا يېتىشۋالدى.

ئۇلار قوغلاپ يېتىپ كەلگەندە سۆھەيب ئېگىز بىر ئورۇنغا چىقىۋالغان بولۇپ، ئوقياسىنى بەتلىگىنىچە ئۇلارغا:

ئى قۇرەيشلىكلەر!سىلەر مېنىڭ ھەر بىر تال ئوقنى زايە قىلماي دەل جايىغا ئاتىدىغانلىقىمنى بىلىسىلەر، ناۋادا سىلەر ماڭا يېقىنلاشماقچى بولساڭلار، مەن ھەر بىر تال ئوق بىلەن بىرىڭلارنى ئۆلتۈرىمەن. ئەگەر ئوقۇم تۈگىسە قىلىچىم بىلەن چاپىمەن، دېدى.

بىز سېنىڭ مال - مۈلكۈڭنى ئېلىپ كېتىشىڭگە قارشى، سەن ئەسلىدە مەككىگە قۇرۇق قول كەلگەنىدىڭ، مەككىگە كېلىپ باي بولدۇڭ، دېدى قوغلاپ كەلگۈچىلەر.

- ماللىرىمنى سىلەرگە قالدۇرسام مېنى قويۇۋېتەمسىلەر؟

www.munber.org

ـ ھەئە.

سۇھەيب ئۇلارغا مەككىدىكى ئۆيىدىكى مال ـ مۈلكى بار جاينى دەپ بەرگەندە ئۇلار ئۇ ماللارنى ئېلىۋالغاندىن كېيىنلا ئاندىن ئۇنى قويۇۋەتتى.

سۇھەيب ھاياتىنى گۈلدەك ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن تۆلىگەن بۇ بەدىلىگە ھەرگىزمۇ ئەپسۇسلانمىدى. ئۇ سەپەردە ھېرىپ ـ چارچىغاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بولغان ئىشتىياقى بىلەن قايتىدىن جانلىنىپ يولنى يەنە داۋام قىلاتتى.

ئۇ قۇباغا يېتىپ كەلگەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى كۆرۈپ، ئۇنى ناھايىتى قىزغىنلىق بىلەن كۈتىۋالدى ۋە:«ئى يەھيانىڭ دادىسى!سودا پايدا تاپتى، سودا پايدا تاپتى... »دەپ بۇ سۆزنى ئۈچ قېتىم تەكرارلىدى. سۇھەيب: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى مەن بۇ يەرگە يولغا چىققاندا مېنىڭدىن بۇرۇن ھېچكىم يولغا چىقمىغان ئىدى، ساڭا جىبرىئىل خەۋەر يەتكۈزۈپتۇ، دېدى.

ئەمەلىيەتتىمۇ سودا ھەقىقىي پايدا تاپقانىدى. بۇنى الله ۋەھيى ئارقىلىق:{بەزى كىشىلەر باركى، ئۇلار الله نىڭ رەزاسى ئۈچۈن جېنىنى پىدا قىلىدۇ (قىلغان ئەمەلى بىلەن پەقەت الله نىڭ رازىلىقىنىلا تىلەيدۇ). الله بەندىلىرىگە تولىمۇ مەرھەمەتلىكتۇر} دېگەن ئايەتلەرنى نازىل قىلدى.

سۇھەيب ئىبنى رۇمىغا مۇبارەك بولسۇن!ئۇنىڭ ياتقان يېرى نۇرغا پۈركۈنىپ كەتسۇن، ئامىين!!!

www.munber.org

ئەبۇ دەردا

"ئەبۇ دەردا دۇنيانى ئىككى
قولى ۋە ئىككى كۆكرىكى بىلەن
ئىتتىرگەن ئادەم"

ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋف.

ئەبۇ دەردا دېگەن ئىسىم بىلەن ئاتىلىپ ئادەتلەنگەن خەزرەجلىك ئۇۋەيمىر ئىبنى مالىك ئۇيقۇسىدىن بالدۇر ئويغۇنۇپ ئۆيىنىڭ تۆرىسىگە ئورنۇتۇلغان بۇتىنىڭ يېنىغا باردى ـ دە ئۇنىڭغا سالام قىلىپ، دۇكىنىدىن ئېلىپ كەلگەن ئەڭ ياخشى خۇش بۇي نەرسىلەر بىلەن ئۇنى مايلىدى، ئاندىن يەمەندىن كەلگەن سودىگەرلەردىن بىرى ئالدىنقى كۈنى بەرگەن ئېسىل يىپەك رەختتىن تىكىلگەن سوۋغاتلىق كىيىمدىن بىرىنى بۇتىنىڭ ئۇستۈگە يېپىپ قويدى.

قۇياش كۆتۈرۈلگەندە ئۇ ئۆيىدىن چىقىپ دۇكىنى تەرەپكە يول ئالدى. مەدىنە كوچىلىرى مۇھەممەدنىڭ ئەگەشكۈچىلىرى بىلەن تولغان بولۇپ، ئۇلار بەدىر ئۇرشىدىن قايتىپ كەلگەن ئىدى، ئۇلارنىڭ ئالدىدا قۇرەيشلىكلەردىن ئەسىرگە چۈشكەن كىشىلەر ماڭغان ئىدى. ئەبۇ دەردا بۇ ئىشلار بىلەن كارى بولماستىن پەقەت خەزرەجلىك بىر يىگىتتىن ئابدۇللاھ ئىبنى رەۋاھىنى سورىدى. ئۇ يىگىت: ئابدۇللاھ جەڭدە قەھرىمانلىق كۆرسىتىپ، غەنىمەت ئېلىپ، سالامەت قايتىپ كەلدى، دېدى. بۇ سۆزنى ئاڭلاپ ئەبۇ دەردا خاتىرجەم بولغۇنىچە دۇكىنى تەرەپكە يولىنى داۋام قىلدى.

www.munber.org

ئەبۇ دەردانىڭ ئابدۇللاھ ئىبنى رەۋاھنى سورۇشى ھىچكىمنى ھەيران قالدۇرمايتتى. چۈنكى، ھەممە ئادەم بۇ ئىككىسىنىڭ ئوتتۇرىسىدا چوڭقۇر دوستلۇق رىشتىسىنىڭ بارلىقىنى بىلەتتى. ئۇلار ئىسلام كېلىشتىن بۇرۇنقى قەدىناس دوستلاردىن بولۇپ، ئىسلام كەلگەندىن كېيىن ئابدۇللاھ ئىسلامنى قوبۇل قىلىپ مۇسۇلمان بولغان، ئەبۇ دەردا بولسا مۇشرىكلىك ھالدا قالغان ئىدى.

لېكىن، بۇنىڭ بىلەنلا ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى دوستلۇق ئۈزۈلۈپ قالمىدى. ئابدۇللاھ دائىم ئەبۇ دەردانى يوقلاپ تۇراتتى. ئۇنى ئىسلامغا چاقىرىپ، ئۇنىڭغا قىززىقتۇراتتى، دوستىنىڭ مۇشرىكلىكتە ئۆتكۈزىۋاتقان ھەر بىر مىنۇتى ئۇچۇن قايغۇرۇپ، ئېچىناتتى.

ئەبۇ دەردا دۇكىنىغا كىلىپ ئىگىز ئورۇندۇقىغا ئولتۇرۇپ، سودىسىغا ۋە خىزمەتكارلىرىنى دۇكاننىڭ ئىشلىرىگە بويرۇشتەك ئىشلارغا بېرىلىپ كەتتى. بۇ چاغدا ئۆز ئۆيىدە نېمە ئىشلارنىڭ بولغانلىقىدىن ئۇ قىلچە خەۋەرسىز ئىدى.

دەل مۇشۇ ۋاقىتتا ئابدۇللاھ ئۇنىڭ ئۆيىگە قاراپ ماڭدى. ئۇ بىر ئىشنى كۆڭلىگە پۈكۈپ ماڭغان ئىدى. ئۇ دوستىنىڭ ئۆيىگە يېتىپ بارغاندا ھويلىنىڭ ئىشىكىنىڭ ئوچۇق ئىكەنلىكىنى، ئەبۇ دەردانىڭ ئايالىنىڭ ئۆيدە بارلىقىنى كۆردى – دە:ئەسسەلامۇ ئەلەيكۇم، ئى الله نىڭ ئايال بەندىسى!دەپ ئۇ ئايالغا سالام بەردى.

ۋەئەلەيكۇم ئەسسالام، ئى ئەبۇ دەردانىڭ قېرىندىشى، دەپ سالامنى قايتۇردى ئۇ ئايال.

– ئەبۇ دەردا قېنى؟

www.munber.org

ـ دۆكىنىغا كەتكەن، ئۆزۈن ئۆتمەي قايتىپ كېلىدۇ.

ـ كىرسەم بولامدۇ؟

ئەلۋەتتە، ئازادە كىرىۋېرىڭ. ئۇ ئايال ئابدۇللاھنى ئۆيگە باشلاپ قويۇپ باللىرى بىلەن ئۆز ھۇجرىسىدىكى ئىشى بىلەن بولۇۋەردى.

ئابدۇللاھ ئەبۇ دەردانىڭ بۇتى قويۇلغان ئۆيگە كىرىپ، ئۆزى ئالغاچ كەلگەن پالتا بىلەن بۇتنى چېقىشقا باشلىدى. ئۇ بۇتنى چاقاچ: اللە قا قوشۇپ ئىبادەت قىلىنغان ھەرقانداق نەرسىنىڭ ئاساسى يوق، اللە قا قوشۇپ ئىبادەت قىلىنغان نەرسىنىڭ ھەممىسى ئاساسسىز، ساختا، خاتا... دەيتتى.

ئەبۇ دەردانىڭ ئايالى بۇت بار ئۆيگە كىرىپ، چىقىلىپ يەردە ياتقان بۇت پارچىلىرىغا قاراپ قاتتىق چۆچۈپ كەتتى ـ دە ئى ئابدۇللاھ! سەن مېنى تۈگەشتۈردۈڭ، سەن مېنى تۈگەشتۈردىڭ، دېگىنىچە ئۆزىنىڭ يۈز كۆزىگە كاچاتلاشقا باشلىدى.

ئەبۇ دەردا قايتىپ كەلگەندە ئايالى بۇت بار ئۆينىڭ بوسۇغىسىدا يىغىدىن ئىسەدەپ ئولتۇراتتى. چىرايىدىن قاتتىق قورققانلىقى چىقىپ تۇراتتى. ئەبۇ دەردا ئايالىدىن:نېمە ئىش بولدى؟دەپ سورىدى.

قېرىندىشىڭ ئابدۇللاھ سەن يوق چاغدا ئۆيگە كېلىپ، بۇتنى چېقىپ تاشلىدى، دېدى ئايالى. ئەبۇ دەردا يەردە چېقىلىپ ياتقان بۇت پارچىلىرىغا قاراپ ئىنتايىن ئاچچىقلاندى ھەم دەرھال بېرىپ ئابدۇللاھدىن ئەنتىنى ئالماقچى بولدى ـ يۇ بىرئازدىن كېيىن ئاچچىقى يېنىپ ئۆچ ئېلىش پىلانىدىن ۋاز كەچتى. چۈنكى، ئۇ: ئەگەر بۇ بۇتتا ياخشىلىق بولسا ئۆزىنى قوغدىغان

www.munber.org

بولاتتى، دىگەنلەرنى ئويلاپ قالغان ئىدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ دەرھاللا ئابدۇللاھنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئۇنىڭ بىلەن بىللە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كەلدى. ئەبۇ دەردا ئۆزىنىڭ الله نىڭ دىنىغا كىرگەنلىكىنى ئېلان قىلدى، ئۇ قەۋمى ئىچىدە ئىسلامغا كىرگەنلەرنىڭ ئەڭ ئاخىرقىسى بولدى.

ئەبۇ دەردا مۇسۇلمان بولغاندىن تارتىپ باشتىن ئاخىرغىچە الله ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىگە بولغان چىن ئىشەنچىسى بىلەن ئىمان كەلتۈرۈپ كەلدى. ھەممىدە بۇندىن بۇرۇن ئىمان ئېيتماي ئۆتكۈزۈۋەتكەن ئاشۇ ۋاقىتلىرى ئۈچۈن ناھايىتىمۇ بەك ئېچىندى. چۈنكى، ئۇنىڭ قېرىنداشلىرى الله نىڭ دىنىنى ئۆگىنىش، قۇرئاننى يادا ئېلىش، ئاخىرەت ئۈچۈن تەييارلىق قىلىش، تەقۋادار بولۇش جەھەتلەردە ناھايىتىمۇ بەك ئىلگىرلەپ كەتكەن ئىدى.

ئۇ يوشايمانلىق ۋاقىتلىرىنىڭ ئورنىنى تولدۇرۇش ئۈچۈن، قاتتىق تىرىشىش ئارقىلىق، ئالدىنقىلارغا يېتىشىۋېلىش، ھەتتا ئۇلاردىنمۇ ئېشىپ كېتىش ئۈچۈن كېچىنى كۈندۈزگە ئۇلاپ ئۆگىنىشنى مەخسەت قىلدى.

ئۇ ئىبادەتتە زاھىدقا، بىلىم ئېلىشقا، الله نىڭ كىتابىنى يادا ئېلىشقا، ئۇنىڭ مەنىلىرىنى چۈشۈنىشكە كېچە - كۈندۈز بوشاشماي تىرىشقۇچىغا ئايلاندى. كېيىنكى كۈنلەردە ئۇ تىجارەتنىڭ ئىبادەت ۋە بىلىم ئېلىشقا دەخلە قىلىدىغانلىقىنى ھېس قىلغان ھامان ھېچ ئىككىلەنمەيلا ئۇنىڭدىن ۋاز كەچتى. بىر ئادەم ئۇنىڭ نېمە ئۈچۈن بىر ئوبدان كېتىپ بارغان تىجارىتىنى تاشلىۋەتكەنلىكىنى سورىغاندا ئۇ:مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئەگىشىشتىن بۇرۇن تىجارەت بىلەن شۇغۇللىناتتىم. ئىسلامغا كىرگەندىن كېيىن تىجارەت بىلەن ئىبادەتنى بىللە قىلاي دېگەن ئىدىم. لېكىن، بۇ مۇمكىن بولمايدىكەن، شۇڭا تىجارەتنى تاشلىدىم، دەپ جاۋاب بەرگەن.

www.munber.org

ۋە يەنە: الله نىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، كۈنگە **300** دەرھەم كىرىم بولىدىغان تىجارىتىم بولغان تەغدىردىمۇ بۇ تىجارىتىم مېنى مەسچىتتىكى جامائەت نامىزىدىن قۇرۇق قالدۇرسا مەن بۇنداق تىجارىتىمنىڭ بولۇشىنى خالىمايمەن، بۇنداق دېگىنىم ھەرگىزمۇ الله سودا – سېتىقنى ھارام قىلدى دېگەنلىكىم ئەمەس، مەن تىجارىتى الله نى ئەسلەشتىن يىراقلاشتۇرۇپ قويغانلاردىن بولۇشنى خالىمايمەن، دېگەن.

ئەبۇ دەردا يالغۇز تىجارەتتىنلا قول ئۈزۈپ قالماي يەنە دۇنيانىڭ زىبۇ – زىننەتلىرىدىن، مەئىشەتلىك تۇرمۇشتىنمۇ قول ئۈزۈپ تېننى ئۆرە قىلىپ تۇرۇدىغان بىر لوقمىچىلىك تائام، ئەۋرەتنى يېپىپ تۇرغىچىلىك ئاددىي كىيىم بىلەنلا كۇپايىلىنىدىغان زاھىدقا ئايلاندى.

قاتتىق سوغۇق كۈنلەردىكى بىر كېچىسى ئۇنىڭ ئۆيىگە بىر بۆلۈك كىشىلەر مېھمان بولۇپ چۈشتى. ئەبۇ دەردا ئۇلارغا ئىسسىق تاماق كەلتۈردى. لېكىن ياتار چاغدا يوتقان كەلتۈرمىدى. مېھمانلار بۇ توغرىسىدا مەسلىھەت قىلىشتى، ئارىدىن بىرەيلەن:مەن بېرىپ دەپ باقاي دېدى. قالغانلار ئۇنى توسىغان بولسىمۇ ئۇ ئادەم ئۇنىماي ئۇنىڭ ئۆيى تەرەپكە ماڭدى. ئۇ ئەبۇ دەردانىڭ ھوجرىسىنىڭ ئالدىغا كەلگەندە ئۇنىڭ ھېچقانداق يېپىنچىسىز ياتقانلىقىنى ئايالىنىڭمۇ ھېچبىر سوغۇقتىن دال بولالمايدىغان نېپىز كىيىملەر بىلەن ئۇنىڭ يېنىدا ئولتۇرغانلىقىنى كۆردى.

ئۇ ئادەم ئەبۇ دەرداغا: سىنىڭمۇ يېپىنچاڭ يوقمۇ نېمە؟سىنىڭ ئۆي سەرەمجانلىرىڭ قېنى؟دېدى. ئەبۇ دەردا:

بىزنىڭ ئۇ يەردە(ئاخىرەتتە) بىر ئۆيىمىز بار، بىز دۇنيادا قولغا كەلتۈرگەن نەرسىلىرىمىزنى ئۇ يەرگە ئەۋەتىپ بېرىمىز.

www.munber.org

ھازىر بۇ ئۆيىمىزدە يېپىنغىدەك بىرەر نەرسە بولسا ئەلۋەتتە سىلەرگە ئەۋەتىپ بەرگەن بولاتتۇق، بىزنىڭ ئاشۇ ئۆيىمىزگە يېتىپ بارىدىغان يولدا ناھايىتى بىر ئىگىز بىر داۋان بار. بۇ داۋاندىن يۈكى يەڭگىل ئادەم يۈكى ئېغىر ئادەمگە قارىغاندا تېز ئۆتۈپ كېتىدۇ. بىز تېز ئۆتۈپ كېتىش ئۈچۈن يۈكلىرىمىزنى يەڭگىللىتىۋاتىمىز، ئەمدى چۈشەنگەسەن؟دېدى. ھېلىقى ئادەم: ھەئە چۈشەندىم، الله ساڭا چەكسىز ئەجىر ئاتا قىلسۇن!دېدى.

ئۆمەر (الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!)خەلىپىلىك دەۋرىدە ئەبۇ دەردانى شامغا ۋالىي قىلىپ ئەۋەتمەكچى بولدى. ئەبۇ دەردا بۇنى رەت قىلدى. ئۆمەر يەنە مەجبۇرلاپ تۇرىۋالغاندا ئەبۇ دەردا:

ئەگەر مېنىڭ ھوقۇق تۇتماي پەقەتلا كىشىلەرگە الله نىڭ كىتابىنى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سۈننىتىنى ئۆگىتىش، ناماز ئوقۇپ بېرىش ئۈچۈن بېرىشىمغا قوشۇلساڭ باراي، دېدى. ئۆمەر بۇنىڭغا قوشۇلدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ شام دىيارىغا قاراپ يولغا چىقتى. ئۇ دەمەشىققە كېلىپ بۇ يەردىكى مۇسۇلمانلارنىڭ باياشات تۇرمۇشقا يۈزلەنگەنلىكىنى كۆرۈپ چۆچۈپ كەتتى.

ئۇ كىشىلەرنى مەسچىتكە چاقىرىپ ئۇلارغا مۇنداق دېدى.

ئى دەمەشىق ئەھلى!سىلەر دىندا قېرىنداش، دۇنيالىقتا خوشنا دۈشمەن ئۈستىدىن غەلبە قىلغۇچىلەر سىلەر، سىلەرنىڭ مېنى ياقتۇرۇشىڭلارغا ۋە نەسىھەتلىرىمنى قوبۇل قىلىشىڭلارغا نېمە توسالغۇ بولىدى؟ مەن سىلەردىن بىرەر نەرسە تەلەپ قىلمايمەن، مېنىڭ سىلەرگە نەسىھەت قىلىشىم ھەرگىزمۇ خىراجىتىم ئۈچۈن ئەمەس. مەن سىلەرنىڭ ئالىملىرىڭلارنىڭ تۈگەپ كىتىپ، نادانلىرىڭلارنىڭ قالغىنىنى كۆردۈم. مەن سىلەرنىڭ الله بېرىشنى ئۆز ئۈستۈگە ئالغان نەرسىلەرنى قولغا كەلتۈرۈشكە ھەپىلىشىپ، بۇيرۇغان ئىشلارنى تاشلاپ

www.munber.org

قويغىنىڭلارنى كۆرىۋاتىمەنغۇ؟!مەن سىلەرنىڭ يەپ بولالمىغان نەرسىلەرنى يىغىپ قويۇۋاتقانلىقىڭلارنى كۆرۈۋاتىمەنغۇ؟!

سىلەردىن بۇرۇنقىلارمۇ نۇرغۇن مال ـ دۇنيا يىغقان، چېكى يوق شىرىن خىياللارنى سۈرگەن، ئاردىن ئۇزاق ئۆتمەي ئۇلارنىڭ يۇرتلىرى خاراپلاشتى. قىلغان شىرىن خىياللىرى كۆپۈككە، ئۆيلىرى قەۋرىستانلىققا ئايلاندى. ئى دەمەشقلىقلەر!ئاد قەۋمىمۇ ئۆز ماكانىنى مال ـ دۇنياغا تولدۇرۇۋەتكەن، ئەۋلاتلىرى كۆپەيگەن ئىدى. بۈگۈن كىم مەندىن ئادنىڭ قالدۇرۇپ كەتكەن نەرسىلىرىنى ئىككى دەرھەمگە ئالىدۇ؟دېدى. بۇلارنى ئاڭلاپ مەسچىت ئىچىدىكى كىشىلەر ئاۋازلىرى مەسچىت سىرتىدىكىلەر ئاڭلىغىدەك دەرىجىدە يىغلاپ كەتتى.

شۇنىڭدىن كېيىن، ئەبۇ دەردا دەمەشقنىڭ بازارلىرىنى، كىشىلەرنىڭ سورۇنلىرىنى ئارىلاشقا باشلىدى، سوئال سورىغۇچىلارغا جاۋاب بېرەتتى. بىلمىگەنلەرگە ئۆگىتەتتى، غاپىلغا تەنبىھ بېرەتتى، ئۇ بارلىق پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ ياخشىلىق يوللىرى ئۈچۈن خىزمەت قىلاتتى.

بىر كۈنى ئۇ بىر تۈركۈم كىشىلەرنىڭ قېشىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقاندا، بىرمۇنچە كىشىلەرنىڭ بىر كىشىنىڭ ئەتراپىغا ئولىشىۋېلىپ ئۇ كىشىنى تىللاۋاتقانلىقىنى كۆردۇ. ئۇ بېرىپ:نېمە ئىش بولدى؟دەپ سورايدۇ. كىشىلەر ئۇنىڭغا:ئۇ قەبىھ گۇناھ ئۆتكۈزگەن ئادەمكەن، دەپ جاۋاب بېرىدۇ.

ئەبۇ دەردا ئەتراپىدىكىلەرگە قاراپ:ئەگەر سىلەر بىر ئادەمنىڭ قۇدۇققا چۈشۈپ كەتكەنلىكىنى كۆرسەڭلار ئۇنى چىقىرىۋالامتىڭلار؟دەپ سورايدۇ.

ـ ئەلۋەتتە.

www.munber.org

ـ ئەمسە ئۇنى ئۇرماڭلار، تىلىماڭلار، بەلكى ئۇنىڭغا نەسىھەت قىلىپ، يول كۆرسىتىڭلار، سىلەرنى گۇناھ ئىشتىن ساقلىغان اللە قا ھەمدۇ ئېيتىڭلار.

ـ سەن بۇ كىشىنى ئەيىپلىمەمسەن؟

ـ مەن ئۇنىڭ قىلغان ئىشىغا ئەلۋەتتە قارشى. لىكىن، ئۇ تەۋبە قىلسا، بۇ ئىشنى قىلىشتىن يانسا، ئۇ مېنىڭ قېرىندىشىم.

بۇ چاغدا ھېلىقى ئادەم يىغلاپ قىلغان ئىشىغا تەۋبە قىلدى.

بۇ ياش ئەبۇ دەرداننىڭ ئالدىغا كېلىپ: ئى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دوستى ! ماڭا نەسىھەت قىلغىن، دېدى.

ـ ئى ئوغلۇم!دېدى ئەبۇ دەردا ئۇ ياشقا: سەن اللە نى خوشال چاغلىرىڭدا ئەسلە، قىيىنچىلىق چاغلىرىڭدا اللە سېنى يادا ئېتىدۇ. سەن ئالىم ياكى ئوقۇغۇچى ۋەياكى ئاڭلىغۇچى بولكى ھەرگىزمۇ تۆتىنچىسى(نادان) بولۇپ قالما، بولمىسا تۇگۇشىسەن.

ـ ئى ئوغلۇم! مەسچىت ئۆيۈڭ بولسۇن!مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: «مەسچىت بارلىق تەقۋادارلارنىڭ ئۆيى» دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان. مەسچىتنى ئۆز ئۆيى قىلغۇچى كىشىلەرگە اللە كەڭچىلىك، رەھمەت ئاتا قىلىشقا، جەھەننەمدىكى پىلسىرات كۆۋرۈكىدىن ئۆز رازىلىقى بىلەن ئۆتكۈزۈشكە كېپىل بولغان.

بىر كۈنى ئەبۇ دەردا كوچىدا ئەتراپىدىكى ئۆتكەن ـ كەچكەنلەر ھەققىدە پاراڭلىشىپ ئولتۇرغان بىر تۈركۈم ياشلارنىڭ يېنىغا كېلىپ: ئى باللىرىم! مۇسۇلمان كىشىنىڭ ئىبادەتخانىسى ئۇنىڭ ئۆيىدۇر، ئۆيدە ئولتارغاندا كۆڭۈلنى، كۆزنى تىزگىنلىگىلى بولىدۇ. سىلەر بازارلاردا ئولتۇرۇشتىن ساقلىنىڭلار، ئۇ ئادەمنى بىكارچە قىلىدۇ، دېدى.

www.munber.org

ئۇ دەمەشىقتىكى چاغلىرىدا مۇئاۋىيە ئەبۇ دەردانىڭ قىزى دەردائىنى ئوغلى يەزىدقا ئېلىپ بېرىش ئۈچۈن ئەلچى ئەۋەتىدۇ. ئەمما ئەبۇ دەردا قىزىنى يەزىدقا بەرمەي، ئادەتتىكى مۇسۇلمان ئاممىسى ئىچىدىكى دىنى ۋە ئەخلاقى ياخشى بىر ياشقا بېرىدۇ. ئۇنىڭ بۇ ئىشى ھەممە ئادەمگە پۇر كېتىپ، كىشىلەر: ئەبۇ دەردا قىزىنى مۇئاۋىيەنىڭ ئوغلىغا بەرمەي، ئادەتتىكى بىر مۇسۇلمان يىگىتكە بەردى، دەپ ھەيران بولۇشىدۇ. ئەبۇ دەردادىن بۇنداق قىلىشىنىڭ سەۋەبى سورالغاندا ئۇ:

ئويلاپ بېقىڭلار! قىزىم ئالدىدا قۇل، چاكارلار قول قوشتۇرۇپ تۇرغان، ئۆزىنى ئۇچە مەرۋايىتلار بىلەن بېزەلگەن قەسىر ئىچىدە تۇرغان ھالدا كۆرسە، سېنىڭچە ئۇنىڭ ھېسسىياتى قانداق بولار؟ئۇنىڭ دىنى قانداق بولار؟دەيدۇ.

ئۇ شامدىكى چاغدا خەلىپە ئۆمەر شامنى كۆزدىن كەچۈرۈشكە كىلىدۇ ۋەئەبۇ دەردانىڭ ئۆيىگە كېچىسى ئۇنى يوقلاپ كىلىدۇ، ئۇ كەلگەندە ئەبۇ دەردانىڭ ئىشىكى تاقاقسىز بولۇپ، ئۆمەر قاراڭغۇ ئۆيگە كىرىدۇ. ئەبۇ دەردا ئۆمەرنىڭ كەلگەنلىكىنى شەپىسىدىن بىلىپ، ئۇنى قارشى ئېلىپ ئولتۇرغۇزىدۇ. ئۇ ئىككىسى مۇڭدۇششقا باشلىدى. قاراڭغۇدا ئۇلار بىر بىرىنىڭ چىرايىنى كۆرەلمەيتتى. ئۆمەر ئەبۇ دەردانىڭ ياستۇغىنى سىلاشتۇرۇپ، ئۇنىڭ ئات تەلىكى ئىكەنلىكىنى، كۆرپە ياستۇغىنى سىلاشتۇرۇپ، كۆرپىسىنىڭ شېغىل تاش، يوتقىنىنىڭ دەمەشىقنىڭ سوغۇقىغا دال بولالمايدىغان نېپىز بىر يېپىنچا ئىكەنلىكىنى بىلىدۇ. ئۇ ئەبۇ دەرداغا:

اللہ ساڭا رەھمەت قىلسۇن!تۇرمۇش خىراجىتىڭ ئۈچۈن مال ئەۋەتىپ بىرەيمۇ؟دەيدۇ.

ئى ئۆمەر! دەيدۇ ئەبۇ دەردا: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھەدىسى ئېسىڭدە بارمۇ؟

ـ قايسى ھەدىسنى دەيسەن؟

ـ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «سىلەرنىڭ دۇنيادىن ئالىدىغان نەرسەڭلەر يولۇچىنىڭ ئوزۇقچىلىك بولسۇن!» دېمىگەنمۇ؟!

ـ ئەلۋەتتە.

ـ ئۇنداقتا بىز بۇندىن ئارتۇقىنى يەنە نېمە قىلىمىز؟ بۇنى ئاڭلاپ ئۆمەر يىغلاپ كەتتى. ئەبۇ دەردامۇ يىغلىدى، ئۇ ئىككىسى تاكى تاڭ ئاتقىچىلىك يىغلىشىپ چىقتى.

ئەبۇ دەردا تاكى دەمەشقتە ۋاپات بولغىچە ياشىغان ھاياتىدا كىشىلەرگە ۋەز ـ نەسىھەت قىلىپ، قۇرئان ـ ئىلىملىرىنى ئۆگىتىپ ياشىدى. ئۇنىڭ ھاياتىنى ئاخىرلاشتۇرغىچى بولغان ئاخىرقى كېسىلىدە ئۇنىڭ دوستلىرى ئۇنىڭ قېشىغا كىرىپ:قايەرىڭ بەك ئاغرىۋاتىدۇ؟دەپ سورىدى. ئۇ:

ـ گۇناھلارىم.

كۆڭلۈڭ نېمىنى بەك خالايدۇ؟

پەرۋەردىگارىمنىڭ مېنى ئەپۇ قىلىشىنى، دەپ ئاندىن ئەتراپىدىكىلەرگە: ماڭا "لا ئىلاھە ئىللەللاھ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللاھ"نى ئوقۇپ بېرىڭلار، دەپ شۇ كەلىمىنى تەكرارلىغىنىچە جان ئۈزدى. اللّٰه ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن! ۋە ئۇنى رازى قىلسۇن!

ئەبۇ دەردا ۋاپات بولغاندىن كېيىن ئەۋف ئىبنى مالىك ئەشجەئى مۇنداق بىر چۈش كۆرىدۇ. چۈشىدە ئەتراپى كەڭرى

www.munber.org

كەتكەن، سايىلىرى سالقىن بىر گۈزەل ياپلاقنى كۆرىدۇ، ئۇ ياپلاقنىڭ ئوتتۇرىسىدا ناھايىتى كاتتا بىر تىرە گۈمبەز بار بولۇپ، ئۇنىڭ ئەتراپىدا ئەزەلدىن كۆرۈپ باقمىغان چىرايلىق قويلار ئوتلاۋاتقان ئىكەن. ئەۋف: بۇ قويلار كىمنىڭ؟ دېگەندە

ئۇ قويلار ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋفنىڭ، دېگەن جاۋاب بېرىلدى. بۇ چاغدا

چىدىردىن ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋف چىققىپ: ئى! ئەۋف ئىبنى مالىك!بۇلار الله نىڭ بىزگە قۇرئاننىڭ سەۋەبى بىلەن بەرگەن نېئمەتلىرى، ئەگەر سەن بۇ يولنىڭ يۇقىرىسىگە چىقساڭ، كۆزۈڭ كۆرۈپ باقمىغان، قۇلىقىڭ ئاڭلاپ باقمىغان، خىيالىڭغىمۇ كېچىپ باقمىغان، ئاجايىپ ئىشلارنى كۆرىسەن، دېدى.

- ئۇ نەرسىلەر كىمنىڭ؟دېگەندە.

ئۇلارنى الله ئەبۇ دەرداغا تەييارلىغان، چۈنكى، ئۇ ئىككى دۇنيانى ئىككى ئالقىنى ۋە كۆكرىكى بىلەن ئىتتىرگەن ئادەم، دېدى.

www.munber.org

زەيد ئىبنى ھارىس

«الله بىلەن قەسەمكى، زەيد ئىبنى ھارىس رەھبەرلىككە لايىق ئادەم، ئۇ ھەم مەن ئۈچۈن كىشىلەرنىڭ ئەڭ سۆيۈملىكى.»

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام

سۇئلەبەبىڭ قىزى سۇئدا مەئىن جەمەتىدىكىلەرنى زىيارەت قىلىپ كېلىش ئۈچۈن ماڭغاندا، ئۇنىڭ ئوغلى زەيدئىبنى ھارىسمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىللە باردى. ئۇلار مەنزىلىگە يېتەي دەپ قالغاندا، قەيىن جەمەتىنىڭ چەۋاندازلىرى ھۇجۇم قىلىپ كېلىپ، ئۇلارنىڭ ماللىرىنى بۇلاپ، تۆگىلىرىنى ھەيدەپ، باللىرىنى ئەسىر ئالدى. ئەسىر ئېلىنغان باللار ئارىسىدا سۇئدانىڭ ئوغلى زەيدمۇ بار ئىدى. بۇ چاغلاردا زەيد سەككىز ياشنىڭ قارىسىنى ئالغان كىچىك بالا ئىدى.

ئەسىرگە ئالغۇچىلار ئۇنى ئوككاز بازىرىدا بازارغا سالدى. ئۇنى قۇرەيشلەرنىڭ كاتتىۋاشلىرىدىن بىرى بولغان خۇۋەيلىدنىڭ ئوغلى ھەكىم ئىبنى ھەزام دېگەن باي تۆت يۈز دەرھەمگە سېتىۋالدى، ۋە ئۇنىڭ بىلەن قوشۇپ ئىككى قۇل سېتىۋېلىپ مەككىگە ئېلىپ كەتتى.

ھەكىمنىڭ ھامما ئاچىسى بولغان خەدىچە ئۇنىڭ قايتىپ كەلگەنلىكىنى ئاڭلاپ، ئۇنى قارشى ئېلىش يۈزىسىدىن ئۇنىڭ ئۆيىگە باردى. ھەككەم ئۇنىڭغا: ئى ھامما! مەن ئوككازدىن بىرنەچچە خىزمەتكار سېتىۋالدىم، سىز ئۇلاردىن خالىغان بىرىنى تالىۋېلىڭ، تاللىغىنىڭىزنى سىزگە سوۋغا قىلاي، دېدى.

www.munber.org

خەدىچە بۇ خىزمەتكارلارنى كۆزدىن كەچۈرۈپ، زەيدنىڭ چىرايىدىكى ئەقىل ــ پاراسەت ئالامەتلىرىنى كۆرۈپ ئۇنى ياقتۇرۇپ قالدى ــ دە ئۇنى ئالدى. ئارىدىن ئۇزاق ئۆتمەي خەدىچە مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇللاھ بىلەن توي قىلدى. خەدىچە مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇللاھنى قۇتلۇقلاپ، ئۇنىڭغا بىر سوۋغات بەرمەكچى بولۇپ، زەيدتىن ئەۋزەللەرەك بىر سوۋغاتنى تاپالماي ئاخىرى زەيدنى ئۇنىڭغا سوۋغا قىلدى.

بۇ تەلەيلىك بالا مۇھەممەت ئىبنى ئابدۇللاھنىڭ سۆھبەتلىرىدىن، تەربىيەسىدىن، ئىسىل خىسلەتلىرىدىن نېئمەتدار بولىۋاتقاندا، ئۇنىڭ ئۆز ئانىسى بۇ يۈرەك پارىسىنىڭ ھەسرىتى بىلەن يا ئۇنىڭ ئۆلۈپ كەتلەنلىكىگە ياكى ھايات ئىكەنلىكىگە جەزىم قىلالماي، كۆزلىرىدىن ياش قۇيۇماي يىغلاپ يۈرەتتى. ئۇنىڭ دادىسى بولسا بالىسىغا بولغان چەكسىز پىراقى بىلەن، ھەممە جايدىن ئۇنىڭ دېرىكىنى قىلىشقا، بالىسىغا بولغان پىراقنى قوشاق قىلىپ مۇنداق شېئىر توقۇپ يۈرۈشكە باشلىغان ئىدى.

يوقاتتىم زەيدنى مەن، يا بىلمىدىم بولدىكىن نىمە ئۇنىڭغا.

باغلايمۇ ئۇمۇت ھايات دەپ، يا دەلىل بارمۇ يوق بولغىنىغا.

قەسەم قىلايكى ھېچ بىلمىدىم، سورىدىم ئۇنى ھەممە جايدىن.

ھەر كۈتۈرۈلگەن قوياش ئەسلىتەر، قايسى جاي ئالدى قويىنىغا.

گەر پاتسا قوياش يەنە دەيمەن، قايسى جاي ئالدى ئۇنى باغرىغا،

www.munber.org

مىنىپ تۆگىگە كىرىمەن ھەرجاي ئىزدەپ بالامنى چۆكۆپ پىراقىغا.

ھارمىدىم مەنمۇ، ھارماس تۆگەممۇ، سوراپ ئىزدەش سەپىرىدە.

يا قالارمەن، يا ئۆلەرمەن ئۆلىدىغۇ ئىنسان ھەرخىل ياشاش يوللىرىدا.

مەلۇم بىر يىلدىكى ھەج مەۋسۇمىدە زەيد جەمەتىدىن بولغان بىرقانچە كىشى بەيتۇللاھنى تاۋاپ قىلىۋاتقاندا، زەيد بىلەن ئۇچرىشىپ قالدى. ئۇلار بىر بىرلىرىنى تونۇدى. ئەھۋاللاشتى. ھەج پائالىيىتىنى ئادا قىلىپ بولغاندىن كېيىن ئۇلار ئۆز دىيارىغا قايتتى ۋە ھارىسەگە كۆرگەن ئاڭلىغانلىرىنى سۆزلەپ بەردى.

ھارىسە دەرھال ئۇلىغىنى تەييارلاپ، يۈرەك پارىسىنى قايتۇرۇۋېلىش ئۈچۈن سەرىپ قىلىدىغان مال ـ مۈلۈكنى ئېلىپ، قېرىندىشى كەئەب بىلەن بىرگە مەككىگە قاراپ يولغا چىقتى. ئۇلار مەككىگە يېتىپ كەلگەندىن كېيىن، مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇللاھنىڭ قېشىغا كىرىپ:

ئى ئابدۇلمۇتتەلىپنىڭ ئوغلى! سىلەر الله نىڭ ئۆيىنىڭ خوشنىلىرى، ھاجەتمەنلەرنىڭ ھاجىتىنى راۋا قىلىسىلەر، ئاچ قالغانغا تائام بېرىسىلەر. بىز سېنىڭ قېشىڭغا بالىمىز توغرۇلۇق كەلدۇق، يېتەرلىك مالمۇ ئېلىپ كەلدۇق. بىزگە ياخشىلىق قىلىپ بالىمىزنى قايتۇرۇپ بېرىش ئۈچۈن بىزدىن خالىغىنىڭنى ئالساڭ، دېدى.

ـ «سىلەر دېگەن بۇ بالا كىم؟»

ـ سېنىڭ خىزمەتچىڭ زەيد ئىبنى ھارىس.

ـ «سىلەرگە تۆلەم تۆلەشتىنمۇ ئارتۇق يول يوقمۇ؟»

www.munber.org

- بۇ نېمە دېگىنىڭ؟

- «مەن بالاڭلارنى چاقىراي، ئۇنىڭغا مەن بىلەن سىلەرنى تاللاش ئىختىيارلىقىنى بېرەيلى، ئەگەر سىلەرنى تاللىسا مال ئالمايمەن، ئەگەر مېنى تاللىسا الله بىلەن قەسەمكى، مەن ئۆزىنى تاللىغۇچىدىن يۈز ئۆرۈگۈچىلەردىن ئەمەسمەن.»

مۇھەممەد زەيدنى چاقىرىپ: «بۇلار كىم؟» دېدى. ئۇ: دادام ھارىس ۋە تاغام كەئەب، دېدى.

- «مەن سېنىڭ ئۆز ئىختىيارلىقىڭغا قويدۇم. خالىساڭ ئۇلار بىلەن كەت، خالىساڭ مەن بىلەن قال.»

بۇنى ئاڭلىغان زەيد ھېچ ئىككىلەنمەستىن:مەن سەن بىلەن قالىمەن، دېدى.

دادىسى: ۋاي ئىسسىت ساڭا! سەن قۇللۇقنى ئاتا – ئاناڭدىنمۇ ئەلا بىلەمسەن؟ دېدى. زەيد:مەن بۇ ئادەمدىن چەكسىز ياخشىلىق كۆردۈم. ئۇنىڭدىن مەڭگۈ ئايرىلمايمەن، دېدى.

مۇھەممەد زەيدنىڭ بۇ ئىشىنى كۆرگەندىن كېيىن، ئۇنىڭ قولىدىن يېتىلەپ بەيتۇللاھقا ئېلىپ چىقىپ، قۇرەيشلەردىن بىر گۇرۇھ كىشىلەرگە: «ئى قۇرەيش گۇرۇھى!گۇۋاھ بولۇڭلار! بۇ مېنىڭ ئوغلۇم ۋە مىراسخورۇم. مەنمۇ ئۇنىڭ مىراسخورى »دېدى. زەيدنىڭ دادىسى بىلەن تاغىسىنىڭ كۆڭلى تەسكىن تېپىپ يۇرتىغا خاتىرجەم ھالدا قايتتى.

شۇندىن ئېتىۋارەن زەيد ”زەيد ئىبنى مۇھەممەد “ دەپ چاقىرىلىدىغان بولدى. بۇنداق چاقىرىلىش تاكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا پەيغەمبەرلىك ۋەزىپىسى كېلىپ، ئىسلامدا بېقىۋالغان بالىنى ئۆزىنىڭ قىلىۋېلىشنى ئەمەلدىن قالدۇرۇدىغان

www.munber.org

ئايەت چۈشكىچىلىك داۋام قىلدى. الله تەئەلا:{ ئۇلارنى ئاتىلىرىنىڭ ئىسىملىرى بىلەن چاقىرىڭلار}[1] دېگەن ئايەتنى چۈشەرگەندىن كېيىن زەيد، زەيد ئىبنى ھارىس دەپ چاقىرىلىدىغان بولدى.

زەيد مۇھەممەدنى ئاتا ـ ئانىسىدىن ئۈستۈن بىلىپ تاللىغان ۋاقتىدا ئۆزىنىڭ قانداق بىر غەنىمەتكە ئېرىشكىنىنى بىلمەيتتى. ئۇ ئائىلىسى ۋە ئۇرۇغ ــ تۇغقىنىدىن ئەلا بىلىپ تاللىغان كىشىنىڭ ئەسلىدە ئەۋۋەلقى ۋە ئاخىرقىلارنىڭ رەھبىرى، الله نىڭ پۈتكۈل مەخلۇقاتقا رەھمەت قىلىپ ئەۋەتكەن ئەلچىسى ئىكەنلىكىنى تېخىمۇ بىلمەيتتى. شۇنداقلا، كەلگۈسىدە يەر يۈزىدە قۇرۇلىدىغان بىر دۆلەتنىڭ سەۋەبى بىلەن شەرقتىن غەرىپكىچە بولغان يەر يۈزىنىڭ ھەممە يەرگە ياخشىلىقنىڭ يېتىپ بارىدىغانلىقىنى، ئۆزىنىڭ مۇشۇ بۈيۈك دۆلەتنىڭ ئاساسچىلىرىنىڭ تۆتىنچىسى بولۇپ قالىدىغانلىقىنى قەتئىي ئويلاپمۇ باقمىغان ئىدى. ئېنىقكى بۇ پەقەت الله نىڭ پەزلى كارامىتى بىلەنلا ئاتا قىلىدىغان ئىنايىتى. الله خالىغان بەندىسىگە پەزلى ئاتا قىلىدىغان كاتتا پەزىلەت ئىگىسىدۇر.

زەيد قېلىشنى تاللىغاندىن كېيىن ئارىلىقتا بىرنەچچە يىل ئۆتۈپ، الله تائالا مۇھەممەدنى ھەق ۋە ھىدايەتلىك دىن بولغان ئىسلام دىنى بىلەن پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتتى. زەيد ئىسلامغا كىرگەنلەرنىڭ ئەۋۋەلقىسى بولدى. دېمەك، زەيد ئۆزىمۇ بىلمەستىن مۇشۇنداق بىر ئەۋزەل ئادەمنى تاللىغان ئىدى.

زەيد كېيىنكى كۈنلەردە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەخپىيېتىنى ساقلىغۇچىسى، مۇسۇلمان قوشۇنىنىڭ قوماندانى،

---

[1] سۈرە ئەھزاپ 5 ـ ئايەت.

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سىرتلارغا چىقىپ كەركەندە مەدىنىدىكى ۋاكالەتەن خەلىپىسى بولۇپ قالغۇچى بولۇپ قالدى.

زەيد پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئائىلىسىدىن ئۈستۈن بىلىپ تاللىغىنىدەك، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالاممۇ زەيدنى ئائىلىسىدىلەر بىلەن باراۋەر ئورۇندا قويۇپ ياخشى كۆردى. ئۇ بىرياقلارغا كەتسە ئۇنى سېغىناتتى. قايتىپ كەلسە ھېچبىر كىشىگە قىلمىغان قىزغىنلىق ۋە خوشاللىق بىلەن قارشى ئالاتتى. بۇ ھەقتە ئائىشە (اللە ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) نىڭ سۆزلەپ بەرگىنى سۆزىمىزگە دەلىل بولۇشى مۇمكىن.

ئائىشە مۇنداق دەيدۇ: بىر كۈنى زەيد سەپەردىن قايتىپ كېلىپ ئىشىكنى چەكتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كىندىك ئۈستۈدىن تىزىغىچە كېلىدىغان كالتا ئىشتىنى بىلەنلا كىيىشكە ئۈلگۈرمىگەن كىيىمىنى سۆرىگىنىچە چىقىپ ئىشىكنى ئاچتى ۋە زەيدنى قىزغىن قۇچاغلاپ سۆيۈپ كەتتى. اللە بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، مەن بۇندىن بۇرۇن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بىرسىگە بۇنداق كىيىمسىز ئىشىك ئاچقىنىنى كۆرمىگەم ئىدىم.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ زەيدنى ياخشى كۆرۈدىغانلىقى ساھابىلارنىڭ ئارىسىدا تارقىلىپ ئۇ باشقىلار تەرىپىدىن”پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دوستى، ياخشى كۆرگەن ئادىمى، “دېگەن ناملار بىلەن ئاتالدى. زەيدتىن كېيىن ئۇسەمەنى ”پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دوستى ۋە دوستىنىڭ بالىسى“دەپ چاقىرىشاتتى.

ھىجرىيەنىڭ سەككىزىنچى يىلى اللە دوستىنى دوستىدىن ئايرىپ سىنىماقچى بولدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھارىس ئىبنى ئەزەرنى بۇسرانىڭ پادىشاھىنى ئىسلامغا چاقىرىپ مەكتۇپ بىلەن ئەۋەتتى. ھارىس

www.munber.org

ئىئوردانىيەنىڭ شەرقىدىكى مۇئەتتەگە بارغاندا غەسسان پادىشاھىنىڭ ئادەملىرىدىن بىرى ئۇنى تۇتۇۋېلىپ، باغلاپ بۇسرا پادىشاھىنىڭ ئالدىغا ئېلىپ باردى ـ دە ھارىسنى ئۆلتۈرۈۋەتتى.

بۇ ئىش پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ناھايىتى ئېغىر كەلدى. چۈنكى، تاكى شۇ كۈنگىچە ئۇنىڭ بىرەرمۇ ئەلچىسى ئۆلتۈرۈلمىگەن ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇئەتتەدە جەڭ قىلىش ئۈچۈن **3000** كىشىلىك قوشۇن تەييارلاپ، بۇ قوشۇنغا زەيدنى قوماندان قىلدى. ۋە: «ئەگەر زەيدقا قازا يەتسە جەفەر ئىبنى ئىبۇ تالىپ قوماندان بولسۇن. ئەگەر ئۇنىڭغىمۇ قازا يەتسە ئابدۇللاھ ئىبنى رەۋاھە قوماندان بولسۇن، ئۇنىڭغىمۇ قازا يەتسە، مۇسۇلمانلار ئۆزى ئىچىدىن بىرىنى قوماندان قىلسۇن» دېدى.

قوشۇن ئىئوردانىيىنىڭ شەرقىدىكى "مەئان"غا يېتىپ بارغاندا، رۇم پادىشاھى ھىرەقلى غەسسانلارنى قوغداش ئۈچۈن **100** مىڭ جەڭچىگە ئۆزى باش بولۇپ جەڭگە ئاتلاندى. ئۇلارغا ئەرەپ مۇشرىكلىرىدىن يەنە **100** مىڭى قوشۇلدى. بۇ زور قوشۇن مۇسۇلمانلارغا يېقىن بىر جايدا چۈشتى.

مۇسۇلمانلار مەئاندا قانداق قىلىش توغرۇلۇق مەسلىھەتلەشتى. بەزىلەر: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا مەكتۇپ يوللاپ دۈشمەننىڭ ساندىن مەلۇمات بېرەيلى ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇيرۇقىنى كۈتەيلى، دېدى. بەزىلەر: ياق اللە بىلەن قەسەمكى، بىز ئاز ياكى كۆپ كۈچ بىلەن ئەمەس بەلكى بۇ دىننى دەپلا ئۇرۇش قىلىمىز، نىيەت قىلىپ چىققان ئىشقا ئاتلىنايلى، اللە بىزگە ئىككى ياخشىلىقنىڭ بىرىگە ئېرىشتۈرۈشكە يەنى ياكى شېھىدلىككە ياكى زەپەرگە ئېرىشتۈرۈشكە ۋەدە قىلغان، دېدى.

www.munber.org

مۇسۇلمانلار شۇنداق شىددەت بىلەن جەڭ قىلدىكى، سانى شۇنچە كوپ بولغان رۇم قوشۇنىنىڭ ئىچىگە قورقۇنچ چۈشتى.

زەيد الله نىڭ ئەلچىسىنىڭ بايرىقىنى ئىگىز كۆتۈرۈپ، مىسلىسىز باتۇرلۇق بىلەن ئۇرۇش قىلىپ، بەدىنىگە نەچچە يۈز نەيزە تېگىپ قانغا مىلانغان ھالدا يىقىلدى. ئۇنىڭدىن كېيىن بايراقنى جەفەر ئېلىپ جەڭ قىلىپ ئۇمۇ يىقىلدى. بايراقنى ئابدۇللاھ ئىبنى رەۋاھە ئالدى. ئۇمۇ يۇقىرقى ئىككىسىدەك قەھرىمانلارچە جەڭ قىلىپ يىقىلدى. مۇسۇلمانلار خالىد ئىبنى ۋەلىدنى ئۆزلىرىگە قوماندان قىلدى. (ئۇ تېخى ئىسلامغا يېڭى كىرگەن ئىدى.)ئۇ قوشۇننى يىغىپ بىر تەرەپتىن ئېلىپ چىقىپ كەتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا مۇئەتتەنىڭ خەۋىرى ۋە ئۈز قوماندانلىرىدىن ئۇچەيلەننىڭ شېھىد بولغانلىق خەۋىرى يەتكەندە ناھايىتى بەك قايغۇردى. ئۇ زەيدنىڭ ئۆيىگە بارغاندا زەيدنىڭ كىچىك قىزى يىغلىغان پېتى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا تاشلاندى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامۇ يىغلاپ ئاۋازى سىرتقا چىقىپ كەتتى. سەئىد ئىبنى ئۇبادە:ئى الله نىڭ پەيغەمبەرى ! بۇ نىمە ئىش ؟دېگەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بۇ دوستىنىڭ دوستقا يىغلىشى»دېدى.

www.munber.org

ئۇسامە ئىبنى زەيد

ئۇسامەنىڭ دادىسى پەيغەمبەر
ئەلەيھىسسالامغا: داداڭدىن
سۆيۈملۈك ئىدى. ئۇ سېنىڭدىن
سۆيۈملۈك.

ئۆمەرنىڭ ئوغلىغا
قىلغان سۆزىدىن.

بىز ئۇسامە ھەققىدىكى بايانىمىزنى ھىجرەتتىن يەتتە يىل ئىلگىرىكى مەككىدە ئازاپ چېكىۋاتقان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ ساھابىلىرىنىڭ ھاياتىدىن باشلايمىز.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھاياتى غەم ئەندىشىلىك كەيپىيات بىلەن مۇسىبەت ۋە دىننى تەشۋىق قىلىشنىڭ مەسئۇلىيىتى گىرەلىشىپ كەتكەن مۇرەككەپ ھايات ئىدى. مۇشۇ كۈنلەردە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا: ئۇممۇ ئەيمەن بىر ئوغۇل تۇغدى، دېگەن بىر خوش خەۋەر يەتكۈزىلدى. بۇ خەۋەردىن ئۇ ناھايىتى سۆيۈندى. ئۇنداقتا بۇ ئۇلۇغ زاتنى خوش قىلغان بۇ بالا كىم؟

بۇ بەختلىك بالا زەيدنىڭ ئوغلى ئۇسامە ئىدى. ساھابىلار بۇ بوۋاقنىڭ دادىسىنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ نەزىرىدىكى مەرتىۋىسىنى بىلگەچكە، ئۇنىڭ بۇ بوۋاق ئۈچۈن بۇنچىلىك خوش بولغىنىغا ھەيران قالمىدى.

بۇ بالىنىڭ ئانىسى ئۇممۇ ئەيمەن "بەرىكەتۇل ھەبەشىيە" دەپ ئاتالغان ئايال ئىدى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئانىسى ئامىنەنىڭ خىزمەتكارى بولۇپ، ئامىنە ھايات ۋاقتىدىلا پەيغەمبەر

www.munber.org

ئەلەيھىسسالامنى باققان، ئانىسى ۋاپات بولغاندىن كېيىنمۇ ئۇنىڭغا ئىگە بولۇپ تەربىيلىگەن ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەقلىگە كەلگەندە ئۇزى ئۈچۈن ئۇممۇ ئەيمەندىن باشقا بىر ئانىسىنىڭ بارلىقىنى بىلمەيتتى. ئۇ ئۇممۇ ئەيمەننى ناھايىتى بەك ياخشى كۆرەتتى ۋە: «ئۇممۇ ئەيمەن مېنىڭ ئانامدىن كېيىنكى ئانام، ئائىلەمدىن ماڭا قالغان بىردىن بىر ئادىمىم، دەيتتى.

دېمەك بۇ بالىنىڭ ئانىسى ئۇممۇ ئەيمەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ياخشى كۆرىدىغان ئادىمى بولغۇنىغا ئوخشاش، دادىسى زەيدمۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇنىڭغا پەيغەمبەرلىك كېلىشتىن بۇرۇن بېقىۋالغان بالىسى، ئۇنىڭ سىرلىرىنى ساقلىغۇچى دوستى، ئائىلىسىنىڭ بىر ئەزاسى، ئىسلامدىن كېيىنمۇ كىشىلەرنىڭ ئىچىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۈچۈن ئەڭ سۆيۈملىكى ئىدى. ئۇسامەنىڭ تۇغۇلۇشى مۇسۇلمانلارنىمۇ خوش قىلدى. چۈنكى، الله نىڭ ئەلچىسىنى خوش قىلغان نەرسە ئۇلارنى نېمە ئۈچۈن خوش قىلمىسۇن؟!ئۇلار بۇ بالىغا ”پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دوستى ۋە دوستىنىڭ بالىسى“ دەپ نام بەردى.

مۇسۇلمانلار ئۇسامەگە بۇ ناملارنى قويۇشتا ئاشۇرۇۋەتمىگەن ئىدى. پەيغەمبەر ئەيەيھىسسالام ئۇسامەنى پۈتۈن دۇنيا قىزغانغىدەك دەرىجىدە ياخشى كۆرەتتى. ئۇسامە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ نەۋرىسى ھەسەن بىلەن ياش جەھەتتە پەرىقلەنمەيتتى. ھەسەن ئاق، نۇرلۇق، چىرايلىق بولۇپ خۇددى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئوخشايتتى.

ئۇسامە بولسا ئۆڭى قارا، بۇرنى پاناق بولۇپ ھەبەشىيلىك ئانىسىغا ئوخشايتتى. لېكىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ياخشى كۆرۈشتە بۇ ئىككىسىنىڭ ئارىلىقىنى ئايرىمايتتى. ھەسەننى بىر يوتۇسىغا، ئۇسەمەنى يەنە بىر يوتۇسىغا ئولتۇرغۇزۇۋېلىپ: «ئى الله

www.munber.org

مەن بۇلارنى ياخشى كۆرىمەن. سەنمۇ ياخشى كۆرسەڭ» دەيتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇسامەگە بولغان ياخشى كۆرۈشى شۇ دەرىجىگە يېرىپ يەتكەنكى، بىر قېتىم ئۇسامە ئىشىكنىڭ بوسۇغىسىغا يىقىلىپ، چىكىسى يېرىلىپ قان ئېقىپ قالىدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئائىشەگە قاننى ئېرتىۋېتىشكە ئىشارەت قىلىدۇ. ئائىشەنىڭ رايى بارمايدۇ. شۇنىڭ بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئورنىدىن تۇرۇپ، ناھايىتى تاتلىق سۆزلەر بىلەن ئۇسامەنى ئەركىلىتىپ، جاراھەت ئېغىزىنى ئىرتىپ، قانلىرىنى تازىلايدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇسامەنى كىچىكىدە ياخشى كۆرگىنىدەك چوڭ بولغاندىمۇ ياخشى كۆردى. مەككە مۆتىۋەرلىرىدىن بىرى بولغان ھەكەم ئىبنى ھەزام يەمەندىن ئەللىك دىنارغا سېتىۋالغان ”زىيەزەن“دىيارىنىڭ پادىشاھلىرىنىڭ قىممەت پۇللۇق تونىدىن بىرنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا سوۋغا قىلدى. ھەكەم تېخى مۇشرىكلىك ھالىتىدە بولغاچقا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ سوۋغىنى قوبۇل قىلغىلى ئۇنىماي، ئۇنى پۇل بېرىپ سېتىۋالدى. ئاندىن بۇ تونىنى جۈمە كۈنلۈكتە بىر قېتىم كىيە ـ كىيمەيلا ئۇسامەگە بېرىۋەتتى. ئۇسامە بۇ تونىنى مۇھاجىر ۋە ئەنسارلاردىن بولغان تەڭتۇشلىرى ئارىسىدا ئەتىسى ئاخشاملىرى كىيىپ يۈرەتتى.

ئۇسامەنىڭ ئۇسۇپ يېتىلىشىگە ئەگىشىپ ئۇنىڭدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ياخشى كۆرۈشىگە لايىق گۈزەل خۇلۇق، ئېسىل ئەخلاقلار نامەيەندە بولۇشقا باشلىدى. ئۇ ناھايىتى زىرەك، قەيسەر، تەدبىرلىك، دىيانەتلىك، چىقىشقاق، تەقۋا ۋە پەرھىزكار ئىدى.

ئوھۇد كۈنىدە ئۇسامە بىرمۇنچە ساھابىلارنىڭ باللىرى بىلەن بىللە ئاللاھ يولىدىكى جىھادقا قاتنىشىش ئۈچۈن كەلدى.

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلاردىن بەزىلىرىنى قوبۇل قىلىپ، بەزىلىرىنى بەك كىچىك دەپ قايتۇرۇۋەتتى. قايتۇرۇلغانلارنىڭ ئارىسىدا ئۇسامەمۇ بار ئىدى. ئۇ قايتتى. لېكىن ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن جىھادقا قاتنىشالمىغانلىقىغا بولغان ھەسرەتتىن ياشلار تۆكۈلگەن ھالدا ئىدى.

خەندەك ئۇرۇشى بولغان چاغدا ئۇ يەنە ساھابىلەرنىڭ بالىلىرىدىن بىرقانچىسى بىلەن بىرگە كەلدى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆزىنى قوبۇل قىلىشى ئۈچۈن ئۆزىنى ئامال بار ئېگىز كۆرسىتىشكە تىرىشاتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇنىڭغا رەھمى كېلىپ، ئۇنى قوبۇل قىلدى. بۇ چاغدا ئۇ ئەمدىلا **15** ياشتا ئىدى. دېمەك ئۇ **15** يېشىدا الله يولىدا جىھاد قىلىپ قىلىچ كۆتەردى.

ھۇنەيىن كۈنىدە مۇسۇلمانلار چېكىنگەن ۋاقىتتا ئۇسامە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغىسى ئابباس، تاغىسىنىڭ ئوغلى ئەبۇ سۇفيان ئىبنى ھارىس ۋە باشقا بىر قانچە ھۆرمەتلىك ساھابىلەر بىلەن بىرگە جەڭ مەيدانىدا مۇستەھكەم تۇردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ئازغىنە باتۇر مۇسۇلمان گۇرۇھى بىلەن ساھابىلىرىنىڭ مەغلۇبىيىتىنى غەلىبىگە ئۆزگەرتىشكە ۋە قاچقان مۇسۇلمانلارنى مۇشرىكلارنىڭ ئازابىدىن قوغداپ قىلىشقا قادىر بولدى.

مۇئەتتە كۈنىدە ئۇسامە دادىسى زەيدنىڭ بايرىقى ئاستىدا جەڭ قىلدى. بۇ چاغدائۇنىڭ يېشى ئون سەككىزگىمۇ يەتمىگەن ئىدى. ئۇ دادىسىنىڭ ئۆلۈمىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆردى. لېكىن، ئىرادىسى ئاجىزلاپ تەۋرەپ قالمىدى، بەلكى جەئەفەر ئىبنى ئەبۇ تالىپنىڭمۇ بايرىقى ئاستىدا جەڭ قىلدى. ئۇمۇ ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا يىقىلدى. ئاندىن كېيىن ئابدۇللاھ ئىبنى رەۋاھەنىڭ بايرىقى ئاستىدا جەڭ قىلدى.

www.munber.org

ئۇمۇ ئىككى ھەمراھىغا قوشۇلدى، ئۇندىن كېيىن خالىدنىڭ بايرىغى ئاستىدا جەڭ قىلدى، ئاخىرى خالىد كىچىك قوشۇننى رۇملۇقلارنىڭ چاڭگىلىدىن قۇتۇلدۇرۇپ ئېلىپ چىقىپ كەتتى

ئۇسامە مەدىنىگە دادىسىنى الله نىڭ ھوزۇرىدا دەپ ئويلاپ، ئۇنىڭ پاك جەسىدىنى شام چېگرىسىدا قالدۇرۇپ، دادىسى شېھىد قىلىنغان ئاتقا مىنىپ قايتىپ كەلدى.

ھىجرىيەنىڭ 11 - يىلى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام رۇملۇقلارغا قارشى قوشۇن تەييارلاشقا بۇيرۇپ، ئۇسامەنى قوماندان قىلدى. بۇ قوشۇندا ئەبۇ بەكرى، ئۆمەر سەئىد ئىبنى ئەبۇ ۋەققاس، ئەبۇ ئۇبەيدە ئىبنى جەرراھ ۋە ئۇلاردىن باشقا پېشقەدەم ساھابىلار بار ئىدى، بۇ چاغدا ئۇسامە يىگىرمە ياشتىن ئاشمىغان ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى قوشۇننى رۇم دىيارىدىكى غەززگە يېقىن جايدىكى "بەلقائى" چېگرىسىغا ۋە "داروم" قەلئەسىگە چۈشۈرۈشكە بۇيرىدى.

قوشۇن ماڭغىلىۋاتقاندا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كېسەل بولۇپ قالدى. قوشۇن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كېسىلىنىڭ ياخشىلىنىشىنى كۈتۈپ مېڭىشتىن توختىدى. بۇ ھەقتە ئۇسامە مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كېسىلى ئېغىرلاشقاندا، ، مەن ئۇنىڭ قېشىغا كىردىم. باشقىلارمۇ كىردى. مەن ئۇنىڭ كېسىلىنىڭ قاتتىقلىقى سەۋەبلىك سۆزدىن قالغىنىنى ھېس قىلدىم. ئۇ قولىنى ئاسمانغا كۆتۈرۈپ، ئاندىن ماڭا قويۇشقا باشلىدى. مەن ئۇنىڭ ماڭا دۇئا قىلىۋاتقانلىقىنى بىلدىم.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولۇپ كەتكەندىن كېيىن ئەبۇ بەكرىگە بەيئەت قىلىش ئىشىمۇ تامام بولۇپ ئاردىن ئۇزاق ئۆتمەي ئەبۇ بەكرى ئۇسامەنى ماڭغۇزۇش ئىشىنى ئىجرا قىلىشقا بۇيرۇق بەردى.

www.munber.org

لېكىن بىر بۆلۈك ئەنسارىلار، قوشۇننى كىچىكتۈرۈشنى ئويلاپ بۇ توغرىسىدا ئۆمەردىن، ئەبۇ بەكرىگە گەپ قىلىشنى ئۆتۈندى ۋە ئەگەر ئەبۇ بەكرى ئۇنىمىسا بىزگە ياش جەھەتتە ئۇسامەدىن چوڭراق بىرسىنى قوماندان قىلىپ بەرسۇن، دېگىن، دېدى. ئەبۇ بەكرى ئۆمەردىن ئەنسارىلارنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپلا، ئورنىدىن چاچراپ تۇرۇپ كەتتى ۋە ئۆمەرنىڭ ساقىلىدىن تۇتۇپ، ئاچچىقلىنىپ: ئاناڭ سېنى تاپالماي يىغلاپ قالسۇن![1]

ئۇسامەنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىشلەتكەن تۇرسا سەن مېنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى قويغان ئورنىدىن يۆتكىۋېتىشكە بۇيرۇمسەن. بۇ ھەرگىزمۇ مۇمكىن ئەمەس، دېدى.

ئۆمەر كىشىلەرنىڭ يېنىغا قايتىپ چىققاندا كىشىلەر قانداق بولغانلىقىنى سورىدى. ئۆمەر: مېڭىڭلار!ئاناڭلار يىغلاپ قالسۇن!مەن سىلەرنى دەپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خەلىپىسىنىڭ غەزىپىگە ئۇچرىدىم، دېدى.

قوشۇن ياش قوماندانىنىڭ رەھبەرلىكىدە يولغا چىقتى. ئۇنى خەلىپە پىيادە مېڭىپ ئۇزىتىپ قويدى. ئۇسامە ئۇلاغلىق ئىدى. ئۇ خەلىپەگە: اللە بىلەن قەسەمكى، ئۇلىغىڭغا مىنگىن ياكى مەنمۇ پىيادە ماڭاي، دېدى.

ئەبۇ بەكرى: اللە بىلەن قەسەمكى، سەنمۇ چۈشمە، مەنمۇ مىنمەي... مېنىڭ پۇتلىرىم اللە يولىدا بىرئاز چاڭ - توزاڭ بولسا نېمە بوپتۇ؟!دېدى ئاندىن ئۇسامەگە: مەن سېنىڭ دىنىڭ، يۈكۈڭ ۋە خىزمىتىڭنىڭ خاتىمىسىنى اللە غا تاپشۇردۇم. مەن سېنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تاپشۇرغان ئىشنى ئىجرا قىلىپ تاماملىشىڭنى تەۋسىيە قىلىمەن،

---

[1] بۇ ئەرەبلەرنىڭ قارشى تەرەپلە ئاچچىقلىنىپ دېگەن سۆزى

ئەگەر ئۆمەر بىلەن بىرگە ماڭا ياردەم بېرىشنى خالىساڭلار ئۇنىڭ مەن بىلەن بىرگە قىلىشىغا رۇخسەت قىلغىن، دېدى. ئۇسامە ئۆمەرنىڭ قىلىشىغا رۇخسەت قىلدى.

قوشۇن ئىلگىرىلىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بارلىق بۇيرۇقلىرىنى ئىجرا قىلدى. قۇشۇننى پەلەستىندىكى «بەلقائى» چىگرىسى ۋە «دارۇم» قەلئەسىگە چۇشۇردى. ئۇسامە مۇسۇلمانلارنىڭ قەلبىدىن رۇملۇقلارنىڭ ھەيۋىسىنى ئېلىپ تاشلاپ ئۇلار ئالدىدا شام دىيارى، مىسىر ۋە پۇتۇن ئافرىقىنى قارا دېڭىزغا قەدەر ئىشغال قىلىشى يولىنى ئېچىپ بەردى.

ئۇسامە، دادىسى شېھىد قىلىنغان ئېتىنىڭ ئۇستىگە مېنىپ سان ـ ساناقسىز غەنىمەت بىلەن قايتتى، ھەتتا «ئۇسامەنىڭ قوشۇنىدەك ساق قايتقان ۋە كۆپ غەنىمەت ئالغان قوشۇن يوق»دېيىلگەن ئىدى.

ئۇسامە پۇتۇن ھاياتىدا، مۇسۇلمانلارنىڭ ئۇلۇغلاش ياخشى كۆرۈش ئوبىكتى بولۇپ ياشىدى. ئۆمەر ئۇسامەگە، ئۆز ئوغلى ئابدۇللاھدىن كۆپەرەك نىسىۋە بەردى. ئابدۇللاھ دادىسى ئۆمەرگە ـ ئى دادا! سەن ئۇسەمەگە تۆت مىڭنى، ماڭا ئۇچ مىڭنى بەردىڭ. ئۇنىڭ دادىسىنىڭ سېنىڭدىن ئانچە كۆپ ئارتۇقچىلىقى يوق ئىدى، ئۇنىڭمۇ مېنىڭدىن كۆپ ئارتۇقچىلىقى يوق، دېدى. ئۆمەر: بەك يىراقلاپ كەتتىڭ. .. ئۇنىڭ دادىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا سېنىڭ داداڭدىن سۆيۈملۈك ئىدى. ئۇ مۇپەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا سەندىن بەك سۆيۈملۈك، مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ياخشى كۆرگىنىنى ئۆزەمنىڭ ياخشى كۆرىشىدىن ئۇستۇن قويدۇم، دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئابدۇللاھ ئۆزىگە بېرىلگەن نىسىۋىسگە رازى بولدى.

www.munber.org

ئۆمەر ئوسامەنى ئۇچراتسا: رەھبىرىمنى قارشى ئالىمەن، دەيتتى. ئەگەر بۇنىڭدىن ئەجەبلەنگەن ئادەمنى كۆرسە: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى ماڭا قوماندان قىلغان، شۇڭا ئۇنى ”رەھبىرىم“دەيمەن، دەيتتى.

اللە بۇ ئېسىل روھلارغا رەھمەت قىلسۇنكى، تارىخ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرىدىن كاتتا، ئۇلۇغ، ئالىيجاناپ، مۇكەممەل كىشىلەرنى كۆرۈپ باقمىدى.

www.munber.org

سەئىد ئىبنى زەيد

ئــى الله! ســەن مېــنى بــۇ
ياخشــىلىقتىن مــەھرۇم قىلغــان
بولســاڭ، ئوغلــۇم ســەئىدنى
مەھرۇم قىلمىغىن.

سەئىدنىڭ دادىسى زەيد.

زەيــد ئىبــنى ئۆمــەير ئىبــنى نوپــەيل بــايرامىلىرىدىن بىــر بـايرامنى تەبرىكلـەۋاتقان قۇرەيـش مۇشرىكلىرىگـە يىـراقتىن قـاراپ تۇراتتى. ئۇ ئۇ كىشىلەرنىڭ قىممەت پۇللۇق سەلىلەرنى يۆگىشىپ، يەمەننىڭ ئېسىل رەختلىرىدىن تىكىلگـەن كىيىملـەرنى كىيىشىپ، گىدىيىشــىپ تۇرۇشــقىنىنى، ئايــاللار ۋە بــالىلارنىڭ چىــرايلىق بايراملىق كىيىم ـ كېچەكلىرنى كىيىشىپ، زىننەت بويوملىـرىنى تاقاشقانلىقىنى، ئۆلارنىڭ بۇتلىرى ئالدىدا بوغۇزلاش ئۈچۈن ھەر خىل زىننەتلىك نەرسىلەر بىلەن بىزەلگەن قۇربانلىق قىلىنىدىغان ماللارنى ئېلىپ كېلىشكەنلىكلىرنى، كۆردى.

ئۇ كەيىنىڭ تېمىغا يۆلىنىپ تۇرۇپ:ئى قۇرەيش ئەھلى!قوينى بولسا الله ياراتقان، الله ئاسماندىن يامغۇر ياغدۇرۇپ، زېمىنىدا ئوت ـ چۆپلەرنى ئۈندۈرۈپ، شۇ ئوت ـ چۆپلەر بىلەن قويلارنى تويغۇزۇپ، چوڭ قىلىدۇ. سىلەر بولساڭلار بۇ قويلارنى الله دىن باشقىسىغا يەنى بۇتلارغا بوغۇزلايسىلەر، مەن سىلەرنى ھەقىقەتەن نادان دەپ قارايمەن، دېدى. بۇ گەپلەرنى ئاڭلىغانلارنىڭ بىرى بولغان ئۆمەرنىڭ دادىسى خەتتاب(ئۇنىڭ تاغىسى ئىدى) ئورنىدىن تۇرۇپ زەيدنىڭ يۈزگە بىر كاچات سالدى ۋە: يوقال!بىز سېنىڭ بۇنداق تېتىقسىز گەپلىرىڭنى كۆپ ئاڭلاپ كەتتۇق، ئەمدى

www.munber.org

يەنە ئاڭلاۋېرىشكە تاقىتىمىز قالمىدى، دېدى. ھەممىدە بىر قىسىم نادانلارنى ئۇنىڭ ئەدىۋنى بېرىشكە كۈشكۈرتتى. ئۇلار ئۇنىڭغا نۇرغۇن ئەزىيەتلەرنى يەتكۈزدى. ھەتتا ئۇ مەككىدىن قېچىپ چىقىپ ھىرا غارىغا كېلىپ پاناھلىنىشقا مەجبۇر بولدى. خەتتاب ئۇنىڭ مەككىگە كىرمەسلىكىنى تۇساش ئۈچۈن ئادەم بەلگىلىدى، ئۇ مەككىگە كىرمەكچى بولسا پەقەت يوشۇرۇنچە كىرەلەيتتى.

زەيد ئىبنى ئەمىر ئىبنى نەۋپەل، رەقەت ئىبنى نەۋپەل، ئابدۇللاھ ئىبنى جەھشى، ئۇسمان ئىبنى ھارىس، مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇلاھنىڭ ھاممىسى ئۇمەيمە بىنتى ئابدۇل مۇتەللىپ قاتارلىقلار بىريەرگە يىغىلىپ، ئەرەپلەردىكى بۇ ئازغۇنلىقلار توغرىسىدا شىكايەتلەر قىلىشتى ۋە: ھەممىمىزگە مەلۇم بولغىنىدەك كىشىلەر ھازىر ھەق ئۈستىدە ئەمەس، ئۇلار ئىبراھىمنىڭ دىنىنىدىن ئېزىپ، ئۇنىڭغا قارشى بولغان ئىشلارنى قىلىۋاتىدۇ. بىز بولساقمۇ ئۆزىمىزگە توغرا بولغان بىر نىجاتلىق ئىزدەيلى، دېيىشتى.

شۇنىڭ بىلەن بۇلاردىن تۆت ئەر يەھۇدىي، خىرىستىئان ۋە باشقا ئىتىقاتتىكى دىنىي ئالىملارنىڭ قېشىغا ئىبراھىمنىڭ دىنىنى ئىزدەپ ماڭدى. ئۇلار ئىچىدىن ۋەرەقە خىرىستىئان دىنىنى قوبۇل قىلدى. ئابدۇللاھ ئىبنى جەھشى بىلەن ئۇسمان ئىبنى ھارىس ھېچبىر نەرسىگە ئېرىشەلمىدى. ئەمما زەيد ئىبنى ئەمىر ئىبنى نەۋپەلنىڭ ئۆزگىچە بىر كەچۈرمىشى بولدى. بۇنى بىز ئۇنىڭ ئۆزىدىن ئاڭلايلى.

مەن يەھۇدىي ۋەخىرىستىئان دىندارلىرىنىڭ قېشىغا بېرىپ دېلىم قانائەت ھاسىل قىلغىدەك بىر نەرسىگە ئېرىشەلمەي، توغرا بولغان بىر دىنىنى ئىزدەپ زېمىنىنىڭ يىراق جايلىرىغا سەپەر قىلدىم. ئاخىرى شام دىيارىغا يېتىپ بېرىپ، ئۇ يەردە كىتابى بىلىمى بار بىر ئىلمىلىك كىشىنىڭ بارلىقىدىن خەۋەر تاپتىم ــ ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ ئۆزەمنىڭ كېلىش مەقسىتىمنى ئۇنىڭغا بايان

www.munber.org

قىلدىم. ئۇ:ئى مەككىلىك قېرىندىشىم! سەن ئىبراھىمنىڭ دىنىنى ئىزدەۋېتىپسەن ــ دە، دېدى.

مەن: ھەئە، مەن شۇنى ئارزۇ قىلىمەن، دېدىم.

سەن بۇ كۆڭلەردە يوق بولغان بىر دىننى ئىزدەپسەن، بىراق سەن يۇرتۇڭغا قايتىپ كەتكىن، الله سىلەرنىڭ ئىچىڭلاردىن ئىبراھىمنىڭ دىنىنى يېڭىلايدىغان بىرىنى ئەۋەتىدۇ. ئەگەر سەن ئۇنى تاپالىساڭ ئۇنىڭغا ئەگەشكىن، دېدى. شۇنىڭ بىلەن مەن مەككىگە قايتىش سەپىرىگە ئاتلاندىم.

زەيد يېڭىدىن كېلىدىغان پەيغەمبەرنى ئىزدەپ مەككىگە قاراپ ماڭدى. ئۇ يول ئۈستىدىكى چاغلاردا الله پەيغەمبىرى مۇھەممەدنى ھەق ۋە ھىدايەتلىك دىنى بىلەن ئەۋەتتى. لىكىن، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچرىشالمىدى. چۈنكى، تاغلىقلار ئۇنى يولدا تۇتۇۋېلىپ، ئۇنى ئۆلتۈرۈۋەتتى. زەيد ئاخىرقى تىنىقلىرىدا: ئى الله !سەن مېنى بۇ ياخشىلىقتىن مەھرۇم قىلغان بولساڭ، ئوغلۇم سەئىدنى ئۇنىڭدىن مەھرۇم قىلمىغىن!دەپ تىلىدى.

الله زەيدنىڭ دۇئاسىنى قوبۇل قىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كىشىلەرنى ئىسلامغا چاقىرىشقا باشلىغاندا زەيدنىڭ ئوغلى سەئىد الله غا ئىشىنىپ، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى تەستىقلىغانلارنىڭ ئەۋەلقىلىرىدىن بولدى.

سەئىدنىڭ دىننى بۇنداق تېز قوبۇل قىلىشى ئەجەپلىنەرلىك ئەمەس، چۈنكى، سەئىد قۇرەيشلەرنىڭ ئازغۇنلىقلىرىنى يامان كۆرىدىغان ئائىلىدە تۇغۇلۇپ، ھاياتى بويىچە ھەقنى ئىزدىگەن ۋە ئۇ يولدا ۋاپات بولغان زەيددەك بىر ئادەمنىڭ تەربىيىسىنى ئالغان بالىدۇر.

www.munber.org

مۇسۇلمان بولغاندا ئائىلىسىدىن يالغۇز ئۇلا ئىمان ئېيتقان بولماستىن بەلكى ئۇنىڭ ئايالى يەنى ئۆمەر ئىبنى خاتتاپنىڭ سىڭلىسى فاتىمەمۇ ئىمان كەلتۈردى.

قۇرەيشلىك بۇ يىگىت قەۋمى تەرىپىدىن دىندا باشقا ساھابىلار ئۇچرىغان بېسىم ۋە ئەزىيەتلەرنىڭ ھەممىسىنى بېشىدىن كەچۈردى. قۇرەيشلەرنىڭ ئۇنىڭغا سالغان ئازاپلىرى ئۇنى ئىسلامدىن قايتۇرۇش بۇ ياقتا تۇرسۇن ھەتتا ئۇنىڭ ئايالى يەنى قۇرەيشلەرنىڭ مۆتىۋەرلىرىدىن بىرى بولغان خەتتابنىڭ قىزىنىڭمۇ ئىسلام كەلتۈرۈشىگە، بۇ ئارقىلىق يەنە ئۆمەر ئىبنى خەتتابنىڭ ئىمان كەلتۈرۈشىگە سەۋەپكار بولدى.

سەئىد ئۆزىنىڭ ياشلىقىنى ئىسلام ئۈچۈن ئاتىدى. ئۇ ئىسلامنى قوبۇل قىلغاندا يېشى تېخى يىگىرمىگىمۇ يەتمىگەن ئىدى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرگە بەدرىدىن باشقا ھەممە جەڭگە قاتناشتى. بەدىر كۈنى بولسا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇيرىغان بىر ئىشنى بېجىرىش ئۈچۈن مەدىنىدىن ئايرىلغان ئىدى.

ئۇ كىسرانىڭ تەختىنى يوق قىلىش، ئۇنىڭ پادىشالىقىغا خاتىمە بېرىشتە باشقا مۇسۇلمانلار بىلەن بىرگە تۆھپە قوشتى. مۇسۇلمانلارنىڭ ئېلىپ بارغان ھەر بىر ئۇرۇشىدا ئۇنىڭ ماختىنغۇدەك، ئەسلىگىدەك ئىش ـ ئىزلىرى بار ئىدى. يەرمۇك ئۇرۇشى بولغان كۈنىدىكىسى بۇنىڭ ئىچىدىكى ئەڭ گەۋدىلىكرەكى بولسا كېرەك. بۇ توغرىلىق ئۇ مۇنداق دەيدۇ:

يەرمۇك كۈنى بىز مۇسۇلمانلارنىڭ قوشۇنى **24** مىڭ ئەتراپىدا ئىدۇق. رۇملۇقلار بولسا **120** مىڭ ئادەم بىلەن چىقتى. ئۇلار بىزنىڭ ئۈستۈمىزگە مۇستەھكەم بىر تاغدەك دەب ـ دەبە بىلەن كەلدى. سەپلىرىنىڭ ئالدىدا ئېپىسكوپ، روھانىي ۋە

www.munber.org

پوپىلىرى كىرىستلىرىنى كۆتۈرۈپ ماڭغان بولۇپ مۇناجاتلىرىنى ئۈنلۈك تەكرارلىغىنىچە كېلىشەتتى. مۇسۇلمانلار ئۇلارنىڭ شۇ قەدەر كۆپلىگىنى كۆرۈپ دىللىرىغا قورقۇنچ تەشۋىشى چۈشتى.

بۇ چاغدا ئەبۇ ئۇبەيدە مۇسۇلمانلارنى رىغبەتلەندۈرۈپ: ئى الله نىڭ بەندىلىرى! الله غا ياردەم بېرىڭلار، الله مۇ سىلەرگە ياردەم بېرىدۇ. سىلەرنى جەڭ مەيدانلىرىدا مۇستەھكەم، چىداملىق قىلىدۇ. ئى الله نىڭ بەندىلىرى ! چىداملىق بولۇڭلار، چىدامچانلىقڭلار كاپىرلاردىن قۇتقۇزىدۇ. الله نى رازى قىلىدۇ. نومۇسنى يۇيىدۇ. مەن بويرۇق چۈشۈرمىگىچە دىلىڭلاردا الله نى ياد ئېتىشتىن باشقا ئىش قىلماڭلار، دېدى.

سەئىد سۆزىنى داۋام قىلىپ مۇنداق دېدى: بۇ چاغدا مۇسۇلمانلار ئىچىدىن بىر ئادەم چىقىپ: ئى ئەبۇ ئۇبەيدە! مەن ئۆزەمنى ئۆلۈمگە ئاتىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئەۋەتىدىغان سۆزلىرىڭ بارمۇ؟دېدى. ئەبۇ ئۇبەيدە: بار، مەندىن ۋە مۇسۇلمانلاردىن سالام، دېگىن. ھەمدە، ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى!بىز پەرۋەردىگارىمىز ۋەدە قىلغان ئىشلارغا ئېرىشتۇق، دېگىن، دېدى.

مەن ئۇ مۇسۇلمان كىشىنىڭ بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ دۈشمەن تەرەپكە قىلىچىنى سۇغارغىنىچە ماڭغىنىنى كۆرۈپ، ئۆزەمنى يەرگە ئاتتىم ـ دە تىزلىنىپ ئولتۇرۇپ نەيزەمنى بىز تەرەپكە كەلگەن تۇنجى پارىسقا سانجىدىم، ئاندىن سەكرەپ تۇرغۇنىمچە دۈشمەن تەرەپكە ئېتىلدىم. الله مۇسۇلمانلارنىڭ دىلىدىكى قورقۇنچنى كۆتۈرۈۋەتتى. بارلىق كىشىلەر دۈشمەن تەرەپكە ئېتىلدى. مۇسۇلمان قوشۇنى ھەتتا مۇسۇلمانلارغا نۇسرەت ئاتا قىلغىنىغا قەدەر شىددەت بىلەن جەڭ قىلدى.

www.munber.org

سەئىد دەمەشىقنى پەتھى قىلىش جەڭگىمۇ قاتناشتى. ئەبۇ ئۇبەيدە ئۇنى دەمەشىققە ۋالىي قىلىپ قالدۇردى، ئۇ دەمەشىققە ۋالىي بولغان تۇنجى مۇسۇلمان كىشى بولدى.

بەنى ئۇمەييە نىڭ زامانىسىدا سەئىددە: مەدىنەلىكلەر ئۇزۇن زامانلارغىچە ئېغىزدىن چۈشۈرمىگىدەك بىر ئىش يۈز بەردى.

ئۇۋەيسنىڭ قىزى ئەرۋا: سەئىد مېنىڭ زېمىنىمنى ئۆزىنىڭ زېمىنىغا قوشۇۋېتىۋ، دەپ قاراپ بۇ سۆزنى مۇسۇلمانلار ئارىسىدا تارقاتتى. ھەتتا بۇ سۆز مەرۋانغىمۇ يېتىپ باردى. مەرۋان بۇ ھەقتە سەئىدقا گەپ قىلىپ قويۇش ئۈچۈن ئادەم ئەۋەتتى. بۇ ئىش سەئىدقا ئېغىر كەلدى ۋە

: ئۇ ئايال ماڭا زۇلۇم قىلدى، دەپتۇ. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: «كىمكى بىر غېرىچ زېمىنى ئىگىلىۋالسا، قىيامەت كۈنى بۇ زېمىن يەتتە قات قاتلىنىپ ئۇنىڭ بوينىغا ئېسىپ قويۇلىدۇ» دېگەنلىگىنى ئاڭلىغان تۇرۇپ قانداقمۇ ئۇ ئايالغا زۇلۇم قىلاي. ئى الله! ئەگەر ئۇ ئايال يالغان ئېيتقان بولسا، ئۇنىڭ كۆزىنى قارىغۇ قىلىپ، مېنىڭدىن تالاشقان قۇدۇقىغا تاشلىۋەت !مېنىڭ ئۇنىڭغا زۇلۇم قىلمىغانلىقىم ھەققىدە مۇسۇلمانلار ئىچىدە بىر ئىسپات قىلغىن !دەپ دۇئا قىلدى.

ئارىدىن ئۇزاق ئۆتمەي ئەقىق جىلغىسىغا كەلكۈن كەلدى. ئىككى تەرەپ جىدەلىشىپ قالغان چىگرا ئېچىلدى. سەئىدنىڭ راستچىللىقى ئىسپاتلاندى.

ئارىدىن بىر ئايا ئۆتۈپ ھېلىقى ئايالنىڭ كۆزى تۇتۇلۇپ، ئۆزىنىڭ زېمىنىنى ئايلىنىپ يۈرگەندە ئۆز يېرىدىكى قۇدۇققا چۈشۈپ كەتتى. ئابدۇللاھ ئىبنى ئۆمەر مۇنداق دەيدۇ:

www.munber.org

بىز بالىلىق چاغلىرىمىزدا چوڭلارنىڭ بىر ـ بىرىگە: الله سېنى ئەرۋانى قارغۇ قىلغاندەك قارغۇ قىلىۋەتسۇن !دېگەنلىرىنى ئاڭلايتتۇق، دېيدى. بەددۇئانىڭ ئۇنداق ئىجابەت بولغىنىدىن ھەيران قىلىش ھاجەتسىز. چۈنكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «سىلەر زۇلۇم قىلىنغۇچىلارنىڭ دۇئاسىدىن ساقلىنىڭلار، ئۇنىڭ دۇئاسى بىلەن الله نىڭ ئوتتۇرىسىدا توساق يوق» دېگەن. بۇنداق بولغان ئىكەن ھاياتلىقىدا جەننەتكە كىرىدىغانلىقى بىلەن خوش خەۋەر بېرىلگەن سەئىد ئىبنى زەيدتەك ئۇلۇغ ساھابىنىڭ دۇئاسىنى الله قوبۇل قىلماسمۇ؟!

www.munber.org

ئۇمەير ئىبنى سەئىد (1)

ياش يىگىت ئۇمەير ئىبنى سەئىد تىرناقلىرى چىققان ۋاقتىدىن تارتىپلا، يېتىملىك ۋە كەمبەغەللىك قاچىسىدىن سۇ ئىچتى. دادىسى ئۇنىڭغا ھېچقانداق مال - دۇنيا ياكى ھامىي بولغۇچى قالدۇرماستىنلا بۇ دۇنيا بىلەن خوشلاشقان ئىدى. ئانىسى ئۇزۇن ئۆتمەي جۇلاس ئىبنى سۇۋەيد ئىسىملىك ئەۋس قەبىلىسىلىك بىرباي بىلەن توي قىلدى. شۇنىڭ بىلەن جۇلاس ئۆمەيرنى ئۆز ھىمايىسىگە ئېلىپ ئۆزىگە ھەمراھ قىلىۋالدى.

ئۇمەير جۇلاستىن، ئۆزىنىڭ يېتىملىكىنى ئۇنتۇغىدەك دەرىجىدە

ياخشىلىق، كۆڭۈل بۆلۈش ۋە چەكسىز مېھرىبانلىققا ئېرىشتى. جۇلاس ئۇمەيرگە ئۆز بالىسىدەك كۆيۈنەتتى. ئۇمەيرمۇ ئۇنى ئۆز دادىسىدەك ياخشى كۆرەتتى.

ئۇمەير چوڭايغانسېرى جۇلاس ئۇمەيرنىڭ ھەر بىر ئىش - پائالىيىتىدىن كۆرۈلۈپ تۇرغان چېچەنلىك، ئەقىل - پاراسەت ئالامەتلىرىنى، ئىشلارنى بىر تەرەپ قىلىشتىكى سەمىمىيەت ۋە ئىشەنچلىك خىسلەتلەرنى كۆرگەندە ئۇمەيرگە بولغان مۇھاببىتى ۋە قىزىقىشى تېخىمۇ كۈچىيىشكە باشلىدى.

ياش يىگىت ئۇمەير ئىبنى سەئىد ئىسلام كەلتۈردى. بۇ چاغدا ئۇ تېخى يېشى ئەمدىلا ئوندىن ئازراقلا ئاشقان بالا ئىدى. ئىمان ئۇنىڭ يۇمران قەلبىگە ئورۇنلاشتى، ئىسلام ئۇنىڭ پاك سۈزۈك قەلبىدە مۇنبەت تۇپراقنى تېپىپ ئۇنىڭ بۇلۇڭ - پۇشقاقلىرىغىچە سىڭىپ كىردى. ئۇ گەرچە يېشى كىچىك بولسىمۇ

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئارقىسىدا ناماز ئوقۇشتىن كېچىكىپ قالمايتتى.

ئانىسى ئۇنىڭ بەزىدە دادىسى بىلەن بەزىدە ئۆزى يالغۇز ھالدا مەسچىتكە بېرىپ ـ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرگىنىدە چەكسىز سۆيىنەتتى. ياش يىگىت ئۆمەيرنىڭ ھاياتى مانا مۇشۇ تەرىقىدە تىنچ ـ خاتىرجەم ئۆتىۋەردى، ھېچ نەرسە ئۇنىڭغا تەسىر كۆرسەتمىدى. الله بالاغەتكە يېقىنلىشىپ قالغان بۇ يىگىتنى ئەڭ قاتتىق، رەھىمسىز بىر سىناققا ئۇچرىتىشنى ۋە ئۇنىڭ بىلەن تەڭ دىمەتلىك ياشلارغا كەمدىن ـ كەم ئۇچرايدىغان بىر سىناق بىلەن سىناشنى خالىدى.

ھىجرىيەنىڭ 9 ـ يىلى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تەبۇكتا رۇملۇقلار بىلەن جەڭ قىلماقچى ئىكەنلىكىنى ئېلان قىلدى ۋە مۇسۇلمانلارنى بۇ ئىشقا تەييار لىنىشقا بۇيرىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىرەر جەڭ قىلماقچى بولسا، ئۇنىڭ ئورنىنى ئاشكارىلىمايتتى. لېكىن، تەبۇكتا ئۇنداق قىلمىدى. سەپەر يىراق، جاپا ئېغىر،

دۈشمەن كۈچلۈك بولغاچقا كىشىلەر ئۆز ئىشىدىن خەۋەر تېپىپ، تولۇق تەييار

لىنىشى ئۈچۈن بۇ قېتىمقى ئۇرۇشنى كىشىلەرگە ئاشكارىلىدى.

گەرچە ياز كىرىپ، تومۇز تازا كۈچەيگەن، مېۋىلەر مەي باغلىغان، سايىلار سالقىن تاشلىغان، قەلبلەر راھەت ئېلىش ۋە سۇسلۇق قىلىشقا مايىل بولسىمۇ، مۇسۇلمانلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ چاقىرىقىغا ئاۋاز قوشۇپ تەييارلىققا كىرىشىپ كېتىشتى.

www.munber.org

لېكىن بىر ئۇچۇم مۇناپىقلار كىشىلەرنىڭ ئىرادىلىرىنى ئاجىزلاشتۇرۇپ، رىغبەتلىرىنى سۇسلاشتۇرۇشقا، قەلبلەردە گۇمان قوزغاپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام توغرىسىدا سۆز چۆچەك تارقىتىشقا باشلىدى. ئۇلار خۇسۇسىي سورۇنلاردا كۇفۇرلۇققا ئېلىپ بارىدىغان سۆزلەرنى قىلىشاتتى.

قوشۇن سەپەرگە ئاتلىنىشنىڭ ئالدىنقى كۈنى ياش يىگىت ئۇمەير نامازدىن

ئائىلىسىگە كېتىۋېتىپ، مۇسۇلمانلارنىڭ ئۇرۇش ئۈچۈن ياردەم بۇيۇملىرى تەقدىم قىلىۋاتقان بىر سورۇننى كۆرۈپ قالدى. ئۇ مۇسۇلمان ئاياللىرىنىڭ ئۆزلىرىنىڭ زىبۇ – زىننەت بويۇملىرىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىلىرىغا قويۇشقانلىقىنى، ئوسمان ئىبنى ئەففاننىڭ مىڭ دىنار ئالتۇن بار بىر ھەميانىنى ئېلىپ كېلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بەرگەنلىكىنى، ئابدۇراھمان ئىبنى ئەفنىڭ ئىككى يۈز ئالتۇن ئوقىيەنى يۈدۈپ كېلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا تۆكەنلىكىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆردى. ئۇ يەنە بىر ئادەمنىڭ ئۇرۇش ئۈچۈن قىلىچ سېتىۋېلىش ئۈچۈن ئۆيىدىكى يوتقان – كۆرپىلىرىنى بازارغا سېلىۋاتقانلىقىنى كۆردى. ئۇمەير بۇ ئاجايىپ كۆرۈنۈشلەردىن تەسىرلەندى. ئۇ ئۆگەي دادىسى جۇلاسنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن جەڭگە ھازىرلىنىشقا ئالدىرمايۋاتقانلىقىنى، باي تۇرۇقلۇقمۇ مال تەقدىم قىلمايۋاتقانلىقىنى ئويلاپ بۇنىڭغا ھەيران بولدى. ئۇ جۇلاسنىڭ كۆڭلىدە بۇ ياخشىلىققا قارىتا ئىلھام ۋە قىزغىنلىق قوزغۇتۇش ئۈچۈن كۆرگەنلىرىنى ۋە ئۆزىگە تېخىمۇ بەك تەسىر قىلغان تۆۋەندىكى ۋەقەلىكنى ئۇنىڭغا سۆزلەپ بېرىشكە باشلىدى. ئۇ ۋەقە نۇنداق بولغان ئىدى.

بىرقانچە مۇمىنلەر ئۆزلىرىنىڭمۇ ئۇرۇشقا بېرىش ئۈمۈدى بارلىقىنى ئېيتىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا يالۋۇرۇپ كەلگەندە،

www.munber.org

ئۇلارنىڭ مىنىدىغان ئۇلىغى بولمىغانلىقى سەۋەبىدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنى قايتۇرۇۋەتتى. ئۇلار جىھاد قىلىپ شېھىدلىككە ئېرىشىش پۇرسىتىگە ئېرىشەلمىگەنلىكلىرىدىن قايغۇرۇپ كۆزلىرىدىن ياشلار تۆكۈلگەن ھالدا قايتىشقان ئىدى.

ئۇمەير ئاجايىپ تەسىرلىك بۇ كۆرۈنۈشلەرنى ئاز تولا بايان قىلا ـ قىلمايلا جۇلاسنىڭ ئاغزىدىن ئۇمەير ئاڭلاشنى ئەسلا تەسەۋۋۇر قىلىپ باقمىغان: ئەگەر مۇھەممەد پەيغەمبەرلىكتىن ئىبارەت بۇ داۋاسىدا راستچىل بولسىلا، بىز ئىشەكتىنمۇ بەتتەر كۈنگە قالغىدەكمىز، دېگەن سۆز چىقتى.

ئۇمەير ئۇنىڭ ئاغزىدىن چىققان بۇ سۆزگە ناھايىتى ھەيران قالدى. چۈنكى، ئۇ جۇلاستەك ياشتىكى ئەقلى ھوشى جايىدا بىر ئادەمنىڭ قىلغۇچىسىنى ئىماندىن چىقىرىپ كۇفرى دەرۋازىسىغا كىرگۈزۈۋېتىدىغان بىر سۆزنى قىلىپ قىلىشىنى ئەسلا ئويلىمىغان ئىدى.

ياش يىگىت ئۇمەير ئويلىنىشقا باشلىدى. ئۇ سۈكۈت قىلسا، ئۇنىڭ بۇ سۆزنى يوشۇرسا الله نىڭ پەيغەمبەرگە خىيانەت قىلغانلىق بولىدىغانلىقىنى، مۇناپىقلار ھالاك بولۇشىنى قەستلەۋاتقان ئىسلام دىنىغا زىيان يېتىدىغانلىقىنى، ناۋادا جۇلاسنىڭ بۇ سۆزنى يوشۇرماي ئاشكارلىۋەتسە ئۆزىنى كۆز قارچۇغىسىدەك بېقىپ چوڭ قىلىۋاتقان بۇ ئادەمگە نانكورلۇق قىلغانلىق بولىدىغانلىقىنى ئويلىدى. جۇلاس ئۇمەيرنى يېتىملىك ھالىتىدە قوينىغا ئېلىپ، يوقسۇللۇق ھالىتىدىن قۇتۇلدۇرۇپ باياشات تۇرمۇشقا ئىگە قىلغان ئىدى. ئۇ قانداق قىلىش ھەققىدە ئۇزاق ئويلانغاندىن كېيىن بىر قارارغا كەلدى ـ دە ئاخىردا جۇلاسقا قاراپ: ئى جۇلاس! سەن مەن ئۈچۈن يەر يۈزىدىكى كىشىلەر ئىچىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن قالسىلا ئەڭ سۆيۈملۈكسەن. سەن ماڭا ئەڭ كۆپ ياخشىلىق قىلدىڭ، سەن

www.munber.org

مېنىڭ يېقىن كىشىم، سەن شۇنداق بىر سۆزنى قىلدىڭكى، ناۋادا مەن بۇ سۆزنى ئاشكارلىۋەتسەم، سېنى رەسۋا قىلغان بولىمەن. ئەگەر ئۇنى يوشۇرسام ئامانەتكە خىيانەت قىلغان بولۇپ، ئۆزەمنى ۋە دىنىمنى تۇگەشتۈرۈمەن، شۇڭا، مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا بېرىپ سۆزىڭنى ئۇنىڭغا دېيىش نىيىتىگە كەلدىم. سەن بۇنىڭدىن ئالدىن خەۋەر تېپىپ قالغىن، دېدى-دە مەسچىتكە كېلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا جۇلاسنىڭ دېگەن سۆزىنى دەپ بەردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇمەيرنى يېنىدا ئېلىپ قېلىپ جۇلاسنى چاقىرىپ كېلىشكە ئادەم ئەۋەتتى.

جۇلاس كېلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا سالام بەرگەندىن كېيىن ئۇنىڭ ئالدىدا ئولتۇردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا: «ئى جۇلاس مەن سېنىڭ دېگەنلىكىڭنى ئۇمەيردىن ئاڭلىغان بۇ سۆزگە نېمە دەيسەن؟» دەپ ئۇمەير خەۋەر بەرگەن ھېلىقى سۆزنى ئۇنىڭغا قايتا ئەسكەرتىپ قويدى. جۇلاس:ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! ئۇ ماڭا بوھتان چاپلاپتۇ، تۆھمەت قىلىپتۇ، مەن بۇ سۆزلەرنىڭ بىر ئېغىزىنىمۇ ئېغىزىمدىن چىقارمىدىم، دېدى. ئەتراپتىكى كىشىلەر كۆزلىرىنى بىردەم ئۇمەيرگە بىردەم جۇلاسقا تىككىشكە باشلىدى. ئۇلار زادى كىمنىڭ راست گەپ قىلغانلىقىنى ئۇلارنىڭ چىرايلىرىدىن بىلمەكچى بولغاندەك قىلىشاتتى. ئۇلار پىچىرلىششقا باشلىدى. ئۇ كىشىلەرنىڭ ئىچىدە دىلىدا مۇناپىقلىقلىرى باركىشىلەردىن بىرى: ئۇ بالا ۋاپاغا جاپا قىلىدىغان تۇزكور بالا ئىكەن، دىسە باشقا مۇسۇلمانلار: بۇ بالا الله غا بوي سۇنۇش ئەقىدىسىدە چوڭ بولغان بالا ئىكەن، ئۇنىڭ چىرايىدىن راستچىللىقى بىلىنىپ تۇرۇدۇ، دېيىشتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇمەيرگە قارىدى. ئۇنىڭ يۈزلىرى قىزىرىپ، كۆزلىرىدىن ئاققان ياش مەڭزىلىرىنى بويلاپ ئېقىپ مەيدىسىگە چۈشۈشكە باشلىغان ئىدى. بۇ چاغدا ئۇ: ئى اللّٰه مەن خەۋەر قىلغان بۇ سۆزنىڭ راستلىقىغا بىر پاكىت چۈشۈرسەڭ!... ئى اللّٰه مېنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا يەتكۈزگەن خەۋىرىمنىڭ راستلىقىغا پاكىت چۈشۈرسەڭ... دەپ تەكرار ـ تەكرار اللّٰه غا ئىلتىجا قىلىشقا باشلىدى.

بۇ چاغدا جۇلاس ئورنىدىن تۇرۇپ: ئى اللّٰه نىڭ پەيغەمبىرى! مەن ئۆز سۆزۈمنىڭ راستلىقى ھەققىدە ساڭا قەسەم قىلىپ بېرەي!دەپ، ئۇمەيرنىڭ ساڭا دېگەن سۆزنى دېمىگەنلىكىنى اللّٰه بىلەن قەسەم قىلىمەن ! دېدى.

ئۇ قەسەم قىلىپ بولىشىغىلا كىشىلەرنىڭ كۆزلىرى، ئۇمەيرگە تىكىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى جىمجىتلىق باستى. ساھابىلار ۋەھيى چۈشىدىغانلىقىنى جەزىملەشتۈردى ۋە سۈكۈتكە چۆمدى. ئۇلارنىڭ نەزىرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا باغلىنىپ قالغان ئىدى.

خۇلاسىنى قورقۇنچ ۋە ئەنسىزلىك باستى، ئۇمەيرنىڭ چىرايىدا ئۈمىتۋارلىق ۋە تەلپۈنۈش ئالامەتلىرى جىلۋە قىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام اللّٰه نىڭ مۇنۇ ئايىتىنى تىلاۋەت قىلدى: {ئۇلار (يەنى مۇناپىقلار) ھېچنېمە دېمىگەنلىكى توغرىسىدا اللّٰه بىلەن قەسەم قىلىدۇ، ئۇلار ھەقىقەتەن كۇفرى سۆزنى ئېيتتى } [1]

جۇلاس بۇ ئايەتنى ئاڭلاپ قورقىنىدىن تىترەپ كەتتى، قورقۇنچتىن ئۇنىڭ تىللىرى گەپكە كەلمەي قالدى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قاراپ: ئى اللّٰه نىڭ ئەلچىسى ! مەن تەۋبە قىلاي!مەن تەۋبە قىلاي!مەن تەۋبە قىلاي!ئى اللّٰه نىڭ

---

(1) سۈرە تەۋبە 74 ــ ئايەت

www.munber.org

پەيغەمبەرى! ئۇمەير راست ئېيتتى، مەن يالغانچى بولدۇم، الله تىن مېنىڭ تەۋبەمنىڭ قوبۇل بولۇشىنى تىلەپ بەرسەڭ، ئى الله نىڭ پەيغەمبەر ساڭا جېنىم پىدا بولسۇن! دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆمەيرگە قارىدى. خۇشاللىق ياشلىرى ئۇنىڭ ئىمان نۇرىدا نۇرلانغان يۈز- كۆزلىرىنى ھۆل قىلىۋەتكەن ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇبارەك قولىنى ئۇنىڭ قولىقىغا سوزۇپ تۇرۇپ: «ئى بالا! بۇ قۇلۇقىڭ ئاڭلىغان نەرسىگە ۋاپا قىلدى، سەن پەرۋەردىگارىڭغا سەممىي بولدۇڭ» دەپ قۇلىقىنى تۇتۇپ قويدى.

جۇلاس ئىسلامغا قايتا بىر قېتىم قايتتى ۋە ئۇنىڭ ئىسلامى بۇرۇنقىدىن ياخشى بولۇپ كەتتى. ساھابىلار جۇلاسنىڭ ئۆمەيرگە قىلغان ياخشىلىقىدىن ئۇنىڭ ھەقىقەتەنمۇ تۈزەلگەنلىكىنى بىلىشتى. ھەر قېتىم ئۇمەير تىلغا ئېلىنسا جۇلاس: الله مېنىڭ سەۋەبىمدىن ئۇمەيرگە ياخشى مۇكاپات بەرسۇن. ئۇ مېنى كۇفۇرلىقتىن قۇتقۇزدى. دوزاختىن ئازات قىلدى، دەيتتى.

بۇ تېخى ئۇمەيرنىڭ ھايات مۇساپىسىدىكى ئەڭ جۇلالىق كۆرۈنۈشلەر ئەمەس. ئۇنىڭ ھاياتىدىكى بۇنىڭدىنمۇ گۈزەل كۆرۈنۈشلەردىن خەۋەر تېپىش ئۈچۈن ئۇنىڭ ياشلىق دەۋرىدىكى كۆرۈنۈشلەر بىلەن ئۇچرىشايلى.

www.munber.org

ئۇمەير ئىبنى سەئىد (2)

مـــەن مۇســـۇلمانلارنىڭ ئىشـــلىرىغا
ئىشلىتىش ئۈچۈن سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا
ئۇمـــەيىردەك كىشـــىلەرنىڭ بولۇشـــىنى
ياخشى كۆرىمەن.

ئۆمەر ئىبنى خەتتاب.

بىز ئالدىنقى بەتتە ئۇلۇغ ساھابە ئۇمەيىر ئىبنى سەئىدنىڭ ھاياتىدىكى ئاجايىپ جۇلالىق كۆرۈنۈشلەر ئۈستىدە توختالغان ئىدۇق. ئەمدى بولسا ئوقۇرمەنلىرىمىزگە ئۇنىڭ ياشلىق ھاياتىغا قەدەم قويغاندىن كېيىن ياراتقان ئاجايىپ كۆرۈنۈشلىرى ئۈستىدە توختىلىمىز. زىرەك ئوقۇرمەنلىرىمىز ئۇنىڭ كېيىنكى ھاياتىدىكى كۆرۈنۈشلەرنىڭ بۇرۇنقىدىن كۆپ دەرىجىدە گۈزەل ئىكەنلىكىنى بىلىۋالالايدۇ.

ھۇمسلىكلەر ئۆز باشلىقلىرىنى قاتتىق سۆكۈدىغان، ئۇلار ئۈستىدىن كۆپ شىكايەت قىلىدىغان كىشىلە ئىدى. ئۇلارغا بىرەر باشلىق كەلسىلا ئۇلار ئۇنىڭدىن ئەيىپ تاپماي قويمايتتى. ئۇنىڭ ئىشلىرىنى مۇسۇلمانلارنىڭ خەلىپىسىگە مەلۇم قىلىپ، ئۆزلىرىگە ئۇنىڭدىن ياخشىراق بىر باشلىقنى ئالماشتۇرۇپ بېرىشىنى تەلەپ قىلىشاتتى.

ئۆمەر (الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) خەلىپىلىك قىلىۋاتقان مەزگىللەردە ھۇمۇسلىقلار قۇسۇر تاپالمىغىدەك، ئەخلاقىدا بىرەر نۇقسان ئۇچرىمىغىدەك بىر كىشىنى ئۇلارغا باشلىق قىلىپ ئەۋەتىش نىيىتىگە كەلدى.

www.munber.org

ئۇ كىشىلەرنى بىر-بىرلەپ نەزىرىدىن ئۆتكەزگەندىن كېيىن ئۇمەيرىدىنمۇ لايىقراق بىرەرىنى تاپالمىدى. گەرچە بۇ ۋاقىتنىڭ ئۆزىدە ئۇمەير اللە يولىدا غازات قىلغۇچى قوشۇنغا قوماندانلىق قىلىپ شام دىيارلىرىدا ئارال دۆلەتلەرنى كېزىپ يۈرۈپ، شەھەرلەرنى ئازات قىلىپ، ئىستىھكام، قورغانلارنى پاچاقلاۋاتقان، قەبىلىلەرنى بوي سۇندۇرۇپ، قەدىمى يەتكەنلا جايلاردا مەسچىتلەرنى بىنا قىلىۋاتقان بولسىمۇ خەلىپە ئۆمەر ئۇنى چاقىرتىپ كېلىپ، ئۇنىڭغا ھۇمۇسنىڭ ۋالىيلىقىنى تاپشۇردى ۋە دەرھال يولغا چىقىشقا بۇيرىدى. ئۇمەير بۇ بۇيرۇققا گەرچە نارازى بولسىمۇ يەنىلا بۇيرۇققا بىنائەن يولغا چىقتى. ئەمەلىيەتتە ئۇ ھېچقانداق ئىشنى اللە يولىدا جىھاد قىلىشتىن ئارتۇق بىلمەيتتى.

ئۇمەير ھۇمۇسقا بېرىپلا كىشىلەرنى نامازغا يىغىلىشقا چاقىردى. ناماز ئاخىرلاشقاندا خۇتبە سۆزلىدى. ئۇ اللە غا ھەمدۇ سانا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا دۇرۇد سالاملار يوللىغاندىن كېيىن مۇنداق دېدى:

ئى خالايىقلار! ئىسلام بولسا يىمىرىلمەس قورغان ۋە مۇستەھكەم ئىشىكتۇر. ئىسلام بىر قۇرغان بۇلسا ھەقىقەت ۋە ئادىللىق ئۇنىڭ ئىشىكىدۇر. ناۋادا قورغان ئۆرۈلۈپ، ئىشىكلىرى پاچاقلانسا بۇ دىنىنىڭ ھىمايىسى بۇزۇلىدۇ. ھاكىمىيەت كۈچلۈك بولسىلا ئىسلام دىنى ساقلىنىپ قالىدۇ، ھاكىمىيەتنىڭ كۈچلۈك بولىشى ھەرگىزمۇ قامچا بىلەن ئۇرۇش، ياكى قىلىچ بىلەن چېپىش بولماستىن، بەلكى، ھۆكۈمرانلىق يۈرگۈزۈشتە ئادىل بولۇش، ھەقىقەتتە چىڭ تۇرۇش ئارقىلىق بولىدۇ... دېدى. ئۇ ئۆز سۆزىنىڭ ئىجراسىنى ئەمەلىيەتتە كۆرسەتمەك ئۈچۈن خىزمىتىگە بېشچىلا كىرىپ كەتتى.

www.munber.org

ئۆمەيىر ھۇمۇستا بىر يىل تۇردى. بۇ جەرياندا ئۇ خەلىپە ئۆمەرگە بىرەر پارچىمۇ مەكتۇپ يازمىدى. مۇسۇلمانلار غەزىنىسىگە بىر دىنارمۇ ئەۋەتمىدى.

بۇنىڭ بىلەن خەلىپە ئۆمەرنىڭ كۆڭلىدە گۇمان تۇغۇلدى. ئۇ ئۆز قول ئاستىدىكى ۋالىيلارنىڭ ھوقۇق تۇتقانلىق سەۋەبىدىن چىرىكلىشىپ، ئېزىپ كېتىشىدىن ناھايىتى ئەنسىرەيتتى. ئۇنىڭ نەزىرىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن باشقىلار بۇنداق خاتالىق ئۆتكۈزۈشتىن ساقلىنالمايتتى. ئۇ كاتىبىغا: سەن دەرھال ئۆمەيىرگە مېنىڭ نامىمدىن، بۇ مەكتۇپنى تاپشۇرۇپ ئالغان ھامان تېزدىن بۇ يەرگە يېتىپ كەل!كەلگىچە مۇسۇلمەنلاردىن يىغقان خىراجەتنى ئالغاچ كەل، دەپ مەكتۇپ ياز!دەپ بۇيرىدى.

ئۆمەيىر مەكتۇپنى تاپشۇرۇپ ئالغان ھامان ئۇزۇق ــ تۈلۈك خالتىسىنى يۈدۈپ، تاماق يەيدىغان ۋە تاھارەت ئالىدىغان قاچىسىنى ئېلىپ، نەيزىسىنى مۈرىسىگە ئارتقىنىچە ھۇمۇستىن ئايرىلىپ مەدىنىگە قاراپ يولغا چىقتى.

ئۆمەيىر مەدىنىگە يېتىپ كەلگەندە ئۇنىڭ چىرايلىرى تاتىرىپ، چاچلىرى ئۆسۈپ، ئورۇقلاپ كەتكەن ئىدى. ئۇنىڭ پۈتكۈل ۋۇجۇدىدىن ئېغىر سەپەر ھاردۇقى چىقىپ تۇراتتى.

ئۆمەيىر خەلىپە ئۆمەرنىڭ يېنىغا كىرىپ كەلگەندە ئۆمەرنىڭ بۇ ھالىتىنى كۆرگەن خەلىپە ئۆمەر: ئى ئۆمەيىر !ساڭا نېمە بولدى؟دېدى

ئۆمەيىر: ئى مۆمىنلەرنىڭ خەلىپىسى !ماڭا ھېچ ئىش بولمىدى. تەنلىرىم ساق، تىمەن تۇردۇم، اللە غا شۈكرى، مەن دۇنيانىڭ ھەممىسىنى ئېلىپ كەلدىم، دېدى. بۇ گەپنى ئاڭلىغان ئۆمەر ئۇنى مۇسۇلمانلار غەزىنىسىگە مال ئېلىپ كەلگەن

www.munber.org

ئوخشايدۇ، دەپ ئويلاپ: سەن ئۆزەڭ بىلەن نېمەلەرنى ئېلىپ كەلدىڭ ؟دېدى.

ئۆمەير: مەن مۇشۇ خالتامنى ئېلىپ كەلدىم. بۇ خالتىدا مېنىڭ ئوزۇق ـ تۈلۈكۈم، تاماق يەيدىغان ۋە تاھارەت ئالىدىغان، باش كۆزۈمنى، كىيىملىرىمنى يۇيىدىغان قاچام بار، دېدى.

ئۆمەر: سەن پىيادە كەلدىڭمۇ، دەپ سورىدى. ئۆمەير: ھە شۇنداق، ئى مۇئمىنلەرنىڭ خەلىپىسى!

- سەن ئۇلارنىڭ رەھبىرى بولغاندىن كېيىن ئۇلار ساڭا بىرەر ئۇلاغ بەرمىدىمۇ؟

- ئۇلارمۇ بەرمىدى، مەنمۇ ھەم سورىمىدىم.

- مۇسۇلمانلار غەزىنىسىگە ئېلىپ كەلگەن ماللار قېنى؟

- مەن ھېچنەرسە ئېلىپ كەلمىدىم،

- نېمە ئۈچۈن؟

- چۈنكى، مەن ئۇ يەرگە بارغاندىن كېيىن ھۆمۈستىكىلەردىن ياخشى كىشىلەرنى يىغىپ، ئۇلارغا خىراجەت يىغىش ئىشىنى تاپشۇردۇم. ئۇلار ھەر قېتىم نەرسە ـ كېرەك يىغىپ كەلسە بۇ نەرسىلەرنى قانداق قىلىش توغرىسىدا ئۇلار بىلەن مەسلىھەتلىشىپ، ئاندىن ئۇنى ئېلىپ قىلىپ ھاجەتمەنلەرگە سەرپ قىلىپ بەردىم، دېدى.

ئۆمەر بۇ چاغدا كاتىۋىغا: ئۆمەيرنى ھۆمۈسقا ۋالىي قىلىش مەكتۇبىنى قايتىدىن ياز!دېدى. ئۆمەير دەرھال ئۆمەرگە: ھەرگىز ئۇنداق قىلمىغىن!مەن بۇنداق بولۇشنى خالىمايمەن. ھەم ئەمدى ساڭا ۋە سەندىن كېيىن بىرەرسىگىمۇ ئىشلىمەيمەن، ، دېدى ـ

www.munber.org

www.munber.org

دە مەدىنىگە سىرتىدىكى بىر كەنتتە ئائىلىسى بىلەن تۇرۇشقا ئۆمەردىن ئىجازەت ئالدى.

ئۆمەيىر ئۇ كەنتكە كېتىپ ئارىدىن ئۇزاق ئۆتمەي ئۆمەر بۇ دوستىنى بىر سىناپ باقماقچى بولۇپ ئۆزىنىڭ ھارىس ئىسىملىك ئادىمىگە: ئى ھارىس!سەن ئۆمەيىرنىڭ ئۆيىگە مېھمان بولۇپ بار، ئەگەر ئۇنىڭ ئۆيىدە باياشاتچىلىقنى كۆرسەڭ گەپ – سۆز قىلماي قايتىپ كەل!ناۋادا ئۇلارنىڭ جاپادا قالغانلىقنى كۆرسەڭ بۇنى ئۇنىڭغا بەر!دەپ يۈز دىنار سېلىنغان ھەميانىنى بەردى.

ھارىس ئۆمەيىر تۇرغان كەنتكە قاراپ يول ئالدى. ئۇ ئۆمەيىرنىڭ ئۆيىنى سۈرۈشتۈرۈپ تاپتى. ئۇلار ئۇچراشقاندا ھارىس:ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم راھمەتۇللا، دېدى. ئۆمەيىرمۇ ئۇنىڭ جاۋابىنى قايتۇردى:

– قايەردىن كەلدىڭ؟

– مەدىنىدىن.

– مۇسۇلمانلارنىڭ ئەھۋالى قانداقراق؟

– ياخشى.

– مۇمىنلەرنىڭ خەلىپىسى قانداق تۇرۇۋاتىدۇ؟

– ياخشى، ساغلام تۇرۇۋاتىدۇ.

– شەرىئەت جازاسى ئىجرا قىلىنىۋاتامدۇ؟

– شۇنداق، ئىجرا قىلىنىۋاتىدۇ. بىر كىشى زىنا قىلغانلىقى ئۈچۈن دەررە يەپ ئۆلۈپ كەتتى.

بۇنى ئاڭلىغان ئۆمەيىر: ئى الله سەن ئۆمەرگە ياردەم بەرگىن !مەن ئۇنىڭ سېنى قاتتىق ياخشى كۆرىدىغانلىقىنى بىلىمەن، دېدى.

ھارىس ئۆمەيرنىڭ ئۆيىدە ئۈچ كۈن مېھمان بولدى. ئۆمەير ئۇنىڭغا ھەر كۈنى بىر تال ئارپا نېنى بېرەتتى. ئۈچىنچى كۈنى ئۆمەيرنىڭ خوشنىلىرىدىن بىرى ھارىسقا: سەن ئۆمەير ۋە ئۇنىڭ ئائىلىسىنى قىيناپ قويدۇڭ، ئۇلارنىڭ ئائىلىسىدە ساڭا بەرگەن ئاشۇ ئارپا نېنىدىن باشقا ھېچنېمە يوق ئىدى. ئاچلىق ۋە قىينچىلىقلار ئۇلارنى قىينىدى. ئەگەر مېھمان بولساڭ بىزنىڭ ئۆيگە بار!دېدى.

بۇ چاغدا ھارىس دىنارلارنى ئۆمەيرگە سۇندى. ئۆمەير: بۇ نېمە ؟دېدى. ھارىس: بۇنى مۆمىنلەرنىڭ خەلىپىسى ساڭا ئەۋەتتى، دېدى.

بۇنى ئېلىپ كېتىپ قايتۇرۇپ بەر!ئۇنىڭغا سالام دېگىن، ۋە ئۆمەرگە: بۇ پۇللار ئۆمەيرگە لازىم ئەمەسكەن، دەپ قويغىن، دېدى.

ئۇلارنىڭ سۆھبىتىنى ئاڭلىغان ئۆمەيرنىڭ ئايالى: ئى ئۆمەير!سەن بۇ پۇللارنى ئېلىپ قال، ئەگەر ھاجىتىڭ چۈشسە ئىشلىتەرسەن، لازىم بولمىسا بۇ يەردىمۇ ئېھتىياجلىقلار كۆپتۇ، دېدى. شۇنىڭ بىلەن ھارىس بۇ پۇللارنى ئۆمەيرگە قويۇپ كەتتى. ئۆمەير بۇ پۇللارنى كىچىك ھەميانلارغا ئۆلەشتۈرۈپ سېلىپ ئېھتىياجلىق كىشىلەرگە تارقىتىپ بولغاندىن كېيىلا ئاندىن: ئۇھ، دېدى. ئۇ بۇ پۇللارنى تارقىتىشتا ئاساسەن شېھىدلارنىڭ ئائىلە تاۋاباتلىرىنى ئاساس قىلغان ئىدى.

ھارىس مەدىنىگە قايتىپ كەلدى. ئۆمەر ئۇنىڭدىن: نېمە ئىشلارنى كۆردۈڭ؟دەپ سورىدى.

- قىينچىلىقلارنى، ئى مۆمىنلەرنىڭ خەلىپىسى!

- دىنارلارنى ئۇنىڭغا بەردىڭمۇ؟

www.munber.org

ـ ھەئە.

ـ ئۆمەير ئۇ پۇللارنى قانداق قىلدى؟

ـ بىلمەيمەن، بىراق مەن ئۇنىڭ بۇ پۇللاردىن بىرەر دىنارنىمۇ ئۆزىگە ئېلىپ قالدۇ، دەپ ئويلىمايمەن.

ئۆمەر:بۇ مەكتۇبۇم تەككەن ھامان دەرھال بۇ يەرگە كەل!دېگەن مەزمۇندا مەكتۇپ يېزىپ ئۆمەيرگە ئەۋەتتى.

ئۆمەير تېزلا يېتىپ كەلدى. ئۇ كەلگەندە ئۆمەر ئۇنىڭغا سالام بېرىپ بولغاندىن كېيىن ئۇنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپ: ئى ئۆمەير ! ئۇ دىنارلارنى قانداق بىر تەرەپ قىلدىڭ ؟دەپ سورىدى.

ئۆمەير: سەن ئۇ دىنارلارنى ماڭا بېرىپ بولغاندىن كېيىن يەنە نېمە دەپ سورايسەن؟

ـ سېنىڭ ئۇنى قانداق بىر تەرەپ قىلغانلىقىڭنى بىلگىم بار.

مال ۋە پەرزەنت پايدا بېرەلمەيدىغان كۈندە ئۇنىڭدىن پايدىلىنىش ئۈچۈن قالدۇردۇم. بۇنى ئاڭلىغان ئۆمەر كۆزلىرىگە ياش ئېلىپ: سېنىڭ ئۆزەڭ ئېھتىياجلىق تۇرۇپمۇ باشقىلارنى ئۆزەڭدىن ئەلا بىلىدىغانلىقىڭغا گۇۋاھلىق بېرىمەن، دېدى. ئاندىن ئۇنىڭغا بىر ۋەسەق ئاشلىق، ئىككى قۇر كىيىم بۇيرۇپ بەردى.

ئۆمەير:ئوزۇق ـ تۈلۈك كېرەك ئەمەس. مەن ئائىلەمدە ئىككى سا ئارپا قالدۇرۇپ كەلدىم. ئۇ تۈگىگىچە الله بىزگە رىزق يەتكۈزۈپ بېرىدۇ. لىكىن، بۇ ئىككى قۇر كىيىمنى باللىرىمنىڭ ئانىسى ئۈچۈن ئېلىپ قالاي. ئۇنىڭ كىيىملىرى كونىراپ بەدەنلىرى كۆرۈنىپ قالغىدەك بولۇپ قاپتىكەن، دېدى.

www.munber.org

ئـــاردىـن ئـــۇزاق ۋاقـــت ئۆتمـــەي، ئۆمـــەيىر پـــەيغەمبەر ئەلەيھىسســالام بىلــەن ئۇچرۇشــش ئۈچـۈن بـۇ دۇنيـادىـن سەپـەر قىلدى. ئۇ ئاخىرەت يۇرتىغا خاتىرجەم، بۇ دۇنيانىڭ ئەرزىمەس يۇكلىرىدىن ھېچنىمىنى كۆتەرمىگەن ھالدا قەدەملىرى مۇستەھكەم، يەڭگىل يۇرۇپ كەتتى. ئۇ ئۆزى بىلەن پەقەت پەرزكارلىق ۋە تەقۋالىقنىلا ئېلىپ كەتكەن ئىدى.

خەلىپە ئۆمەرگە ئۇنىڭ ۋاپاتى توغرىسىدىكى خەۋەر يېتىپ كەلگەندە ئۇنىڭ ۋۇجۇدىنى چەكسىز قايغۇ ـ مۇسىبەت قاپلىدى. ئۇ قايغۇرغـان ھـالدا: مۇسـۇلمانلارنىڭ ئىشلىرىغـە قويـۇش ئۈچـۈن ئۆمەيىردەك كىشىلەرنى ئىشلىتىشنى ياخشى كۆرەتتىم، دېدى.

الله ئۆمەيىر ئىبنى سەئىدتىن رازى بولسۇن!ھەم ئۇنى رازى قىلسۇن! ئۇ كىشىلەر ئۈچۈن تېپىلغۇسىز بىر ئۈلگە، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ مەكتىۋىدە يېتىشىپ چىققان ئالاھىدە ئوقۇغۇچى ئىدى.

www.munber.org

ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋف

اللە يولىدا بەرگەن نەرسەڭگىمۇ،
ئائىلەڭ ئۈچۈن ئېلىپ قالغان
نەرسەڭگىمۇ اللە بەرىكەت ئاتا
قىلسۇن.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام.

ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋف ئىسلامغا دەسلەپتە كىرگەن سەككىز كىشىنىڭ ۋە جەننەت بىلەن خوش خەۋەر بېرىلگەن ئۆن كىشىنىڭ، ئۆمەرنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن خەلىپە تاللاش سايلىمىدا نامزاتلىققا كۆرسىتىلگەن ئالتە كىشىنىڭ، مەدىنىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھايات ۋاقتىدا كىشىلەرگە دىنىنى ئىشلاردىن پەتۋا بېرىدىغان بىر قانچە كىشىنىڭ بىرى ئىدى.

ئۇنىڭ ئىسلام كېلىشتىن بۇرۇنقى ئىسمى ئابدۇ ئەمرى بولۇپ ئۇ ئىسلامغا كىرگەندىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى ئابدۇراھمان دەپ چاقىرغان ئىدى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دارۇل ئەرقەمگە كىرىشتىن بۇرۇنلا ئىمان كەلتۈرگەن بولۇپ، ئابابەكرى (اللە ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) ئىمان كەلتۈرۈپ ئىككى كۈندىن كېيىنلا ئىمان كەلتۈرگەن ئىدى.

ئۇ ئاۋۋال مۇسۇلمان بولغانلار ئۇچرىغان بارلىق كۈلپەتلەرنىڭ ھەممىسىگە يولۇقتى، مۇسۇلمانلار دەسلەپكى ھىجرىتى بولغان ھەبەشستانغا ھىجرەت قىلغاندا ئۇمۇ بىرگە ماڭدى. مۇسۇلمانلار مەدىنىگە ھىجرەت قىلغاندىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام

www.munber.org

مۇھاجىرلار بىلەن ئەنسارىلارنى دوستلاشتۇرۇپ قويغاندا ئابدۇراھماننى سەئىد ئىبنى رەبىئى بىلەن دوستلاشتۇرۇپ قويدى.

سەئىد قېرىندىشى ئابدۇراھمانغا: ئى قېرىندىشىم!مەن مەدىنىكى ماللىرى كۆپ كىشىلەرنىڭ بىرى، مېنىڭ ئىككى بېغىم ۋە ئىككى ئايالىم بار، قايسى بېغىم كۆڭلىگە ياقسا شۇ باغنى ساڭا بېرىمەن، قايسى ئايالىمنى ياقتۇرساڭ شۇنى نىكاھىمدىن چىقىرىپ ئۇنى ساڭا نىكاھلاپ قوياي، دېدى.

ئابدۇراھمان سەئىدكە: الله ماللىرىڭ ۋە ئائىلەڭگە بەرىكەت ئاتا قىلسۇن! سەن ماڭا بازارنى كۆرسىتىپ قوي!دېدى. سەئىد ئۇنىڭغا بازارنى كۆرسىتىپ قويدى. ئۇ تىجارەت قىلىپ مالغا ئىگە بولدى ۋە تويلۇق ئالالىغىدەك مالغا ئىگە بولۇپ ئۆيلەندى.

ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كەلدى، ئۇنىڭدا يېڭى توي قىلغان يىگىتلەرنىڭ خۇشبۇيلىقى بار ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئوھوي ئابدۇراھمان!دېدى. ئابدۇراھمان ئۆزىنىڭ ئۆيلەنگەنلىكىدىن خەۋەر بەرگەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئايالىڭغا قانچىلىك تويلۇق بەردىڭ ؟» دەپ سورىدى. ئابدۇراھمان: نوكچا مىقتارى ئالتۇن بەردىم، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بىرەر قوي سويۇپ بولسىمۇ سويۇپ توي زىياپىتى بەرگىن» دېدى. ئارقىدىن يەنە: «الله ماللىرىڭغا بەرىكەت ئاتا قىلسۇن!» دېدى.

ئابدۇراھمان مۇنداق دەيدۇ:مال دۇنيا ماڭا شۇنچىلىك يۈزلەندىكى، ھەتتا بىرەر تاشنى كۆتەرسەملا ئۇنىڭ ئاستىدىن ئالتۇن چىقىپ قالىدىغاندەكلا ئىدى.

بەدىر كۈنى ئۇ قولىغا قورال ئېلىپ ھەقىقىي جىھادقا ئاتلاندى. ئۇ جەڭ مەيدانىدا الله نىڭ دۈشمىنى ئۆمەر ئىبنى ئوسماننى ئۆلتۈردى. ئوھۇد ئۇرۇشى بولغان كۈنى جەڭ ھەيۋىسىدە

www.munber.org

كىشىلەرنىڭ دىللىرىغا قورقۇنچ كىرىشكە باشلىغاندىمۇ، ئۇ قىلچە تەۋرەنمەي باتۇرلۇقچە ئۇرۇش قىلدى. ئۇ جەڭ مەيدانىدىن قايتقاندا ئۇنىڭ بەدىنىنىڭ يىگىرمە قانچە يېرى يارىلانغان بولۇپ، بەزى يارا ئورۇنلىرى ھەتتە بارماق كىرىپ كەتكىدەك چوڭقۇرلۇقتا ئىدى.

ئابدۇراھماننىڭ جېنى بىلەن قىلغان جىھادىغا قارىغاندا مېلى بىلەن قىلغان جىھادى كۆپ ئىدى. كۈنلەرنىڭ بىرىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر يەرگە ئەۋەتمەك ئۈچۈن قوشۇن تەييارلىماقچى بولۇپ:«مەن مەلۇم بىر جايغا ئەۋەتمەك ئۈچۈن قوشۇن تەييارلىماقچى ئىدىم. ئىئانە قىلىڭلار»دېدى. ئابدۇراھمان ئۆيىگە ئالدىراش بېرىپ كەلدى ـ دە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا

: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى!ھازىر مەندە تۆت مىڭ دەرھەم بار ئىدى. ئۇنىڭ ئىككى مىڭىنى الله غا قەرز بېرىپ تۇردۇم، ئىككى مىڭىنى ئائىلەمگە قالدۇردۇم، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «الله يولىدا بەرگەن نەرسەڭگىمۇ، ئائىلەڭ ئۈچۈن قالدۇرغان نەرسەڭگىمۇ الله بەرىكەت ئاتا قىلسۇن!» دەپ دۇئا قىلدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تەبۇك غازىتىغا چىقىشنى ئىرادە قىلغاندا مالغا بولغان ئېھتىياجى ئادەمگە بولغان ئېھتىياجىدىن كەم ئەمەس ئىدى. رۇم قوشۇنىنىڭ تەييارلىقى پۇختا، سان جەھەتتە كۆپ ئىدى. مۇسۇلمانلار تۇرۇۋاتقان مەدىنىدە بولسا بۇ يىل قۇرغاقچىلىق يۈز بەرگەن ئىدى. ھەتتا، يوقسۇل مۆمىنلەردىن بىرقانچىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئۆزلىرىنى جىھادقا ئېلىۋېلىشنى ئۆتۈنىپ سورىغاندا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلاغ كەمچىل بولۇش سەۋەبى بىلەن ئۇلارنىڭ تەلىۋىگە ماقۇل بولمىغان ئىدى. ئۇلار يىغلىغان ھالدا قايتىشقان ئىدى.

www.munber.org

بۇ كىشىلەر ”يىغلىغۇچىلار“ ئۇرۇشقا تەييارلانغان قوشۇن بولسا ”جاپاكەش قوشۇن“دەپ ئاتالدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كىشىلەرنى ئۇرۇش ئۈچۈن ئىئانە قىلىشقا چاقىردى. ساھابىلەر بۇ چاقىرىقنى ئىجرا قىلىشقا ئاتلاندى. ئابدۇراھمان بۇ چاقىرىققا ئاۋاز قوشۇپ، سەدىقە قىلغۇچىلارنىڭ ئەۋۋەلى بولدى. ئۇ ئىككى يۈز ئۇقيە ئالتۇن سەدىقە قىلغان ئىدى. بۇ چاغدا ئۆمەرئىبنى خەتتاب پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا: مەن ئابدۇراھمان ئائىلىسىگە ھېچنېمە قالدۇرماستىن سەدىقە قىلىۋېتىپ گۇناھكار بولۇپ قالارمىكىن، دەپ ئەنسىرەيمەن، دېدى. بۇ چاغدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئى ئابدۇراھمان ! ئائىلەڭگە بىرەر نەرسە قەلدۇردىڭمۇ؟» دەپ سورىدى. ئابدۇراھمان: شۇنداق، ئۇلار ئۈچۈن نەفقە قىلغان بۇ نەرسىدىنمۇ كۆپرەك ھەم ياخشىراقىنى قالدۇردۇم، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «قانچىلىك نەرسە قالدۇردۇڭ؟» دېۋىدى، ئابدۇراھمان: اللّٰه ۋە پەيغەمبەر ۋەدە قىلغان رىزقنى، ياخشىلىق ۋە ئەجرنى قالدۇرۇپ قويدۇم، دېدى.

قوشۇن تەبۇكا قاراپ يولغا چىقتى، بۇ سەپەردە اللّٰه ئابدۇراھمانغا ھېچكىمگە ئاتا قىلمىغان ھۆرمەتلىنىش پۇرستى بىلەن ھۆرمەتلىدى. ناماز ۋاقتى كىرىپ قالغان بىر ۋاقىتتا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كىشىلەرنىڭ ئارىسىدا كۆرۈنمىدى. ئابدۇراھمان قوشۇنغا ئىمام بولۇپ ناماز ئوقۇپ بەردى. نامازنىڭ بىرىنچى رەكىتى ئاخىرلىشاي دېگەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ناماز ئوقۇغۇچىلارغا قوشۇلۇپ ئابدۇراھماننىڭ كەينىدە ئۇنىڭغا ئىقتىدا قىلىپ ناماز ئوقۇدى. بۇ دۇنيادا پۈتكۈل مەخلۇقاتلارنىڭ ئەڭ كاتتىسى بولغان مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا بىرەرسىنىڭ ئىمام بولىشىدىنمۇ ئارتۇق ھۆرمەت ۋە پەزىلەت بارمۇ؟!

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولغاندىن كېيىن ئۇ مۇمىنلەرنىڭ ئانىلىرىدىن ئوبدان خەۋەر ئېلىپ تۇردى. ئۇ

ئۇلارنىڭ ئېھتىياجلىرىدىن چىققاتتى، ئۇلار بىرەر جايغا چىقسا ئۇلار بىلەن بىرگە چىققاتتى. ھەج قىلسا بىرگە ھەج قىلاتتى. ئۇلارنىڭ كاجۇرلىرىغا يىشىل يۇپۇقلارنى يېپىپ. مانا بۇ ئابدۇراھماننىڭ ئارتۇقچىلىرىنىڭ بىرى، شۇنداقلا مۇمىنلەرنىڭ ئانىلىرىنىڭ ئابدۇراھمانغا ئىشەنگەنلىكى بولۇپ، ئابدۇراھمان بولار بىلەن پەخىرلىنىشكە ئەرزىيدىغان ئىش ئىدى.

ئابدۇراھماننىڭ مۇسۇلمانلارغا ۋە مۇمىنلەرنىڭ ئانىلىرىغا بولغان ياخشىلىقى شۇ دەرىجىدە ئىدىكى، ئۇ بىر پارچە زېمىننى 40 مىڭ دىنارغا سېتىپ ئۇنىڭ ھەممىسىنى بەنى زۆھرە[1] مۇسۇلمانلار، مۇجاھىدلارنىڭ يوقسۇللىرىغا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاياللىرىغا تەقسىم قىلىپ بەردى. ئاشۇ مالدىن ئائىشەگە (الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) ئېلىپ كېلىنگەندە ئائىشە: بۇ ماللار كىمدىن ؟دەپ سورىدى. ئۇنىڭغا: ئابدۇراھماندىن، دېيىلگەندە ئۇ:پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «مەندىن كېيىن سىلەرگە پەقەت سەۋر قىلغۇچىلارلا غەمخورلۇق قىلىدۇ» دېگەن ئىدى، دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇنىڭ ئۈچۈن الله دىن بەرىكەت تىلەپ قىلغان دۇئاسى ئۇنىڭغا ئۆمۈر بويى بەرىكەت ئېلىپ كەلدى. ھەتتاكى، ئۇ ساھابىلارنىڭ ئىچىدە مال دۇنياسى ئەڭ كۆپ كىشىگە ئايلاندى. ئۇنىڭ تىجارەت دائىرىسى بارغانسىرى كېڭىيىپ، تاپاۋىتى كۆپىيىشكە باشلىدى. ئۇنىڭ كارۋانلىرى مەدىنە خەلقى ئېھتىياجلىق بولغان، بۇغداي، ئۇن، ماي، كىيىم ــ كېچەك، قاچا ـ قۇچا ۋە خۇشبۇراق نەرسىلەرنى توشۇپ كېلىپ، مەدىنە خەلقىنىڭ ئېھتىياجىدىن ئاشقان مەدىنە ماللىرىنى باشقا جايلارغا توشۇپ كېتەتتى.

---

[1] بەنى ۋُھرە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئانىسىنىڭ جەمەتى

www.munber.org

بىر كۈنى ئابدۇراھماننىڭ كارۋانلىرى مەدىنىگە يېتىپ كەلدى. بۇ كارۋان يەتتە يۈز تۆگىدىن تەركىب تاپقان زور بىر كارۋان ئىدى. كارۋانلار مەدىنە خەلقى ئېھتىياجلىق بولغان ئاشلىق ۋە باشقا لازىمەتلىكلەرنى ئېلىپ كەلگەن ئىدى. بۇ كارۋاننىڭ يېتىپ كېلىشى بىلەن مەدىنە ئىچى تەۋرەپ كەتتى. كارۋانلارنىڭ سۈرەن - چوقانلىرى مەدىنە ئىچىنى بىر ئالغان ئىدى. بۇ تەۋرىنىشتىن خەۋەر تاپقان ئائىشە: نېمە ئىش بولدى؟دەپ سورىدى. ئۇنىڭغا ئابدۇراھماننىڭ يەتتە يۈز تۆگىلىك كارۋىنى يېتىپ كەپتۇ، دېيىلگەندە ئائىشە: الله ئۇنىڭغا بەرگەن ماللىرىغا بەرىكەت بەرسۇن، ئاخىرەتتە بېرىلىدىغان ساۋابى تېخىمۇ كاتتا، مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: «ئابدۇراھمان جەننەتكە ئۆمۈلەپ كىرىدۇ» دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم، دېدۇ.

مۇمىنلەرنىڭ ئانىسىنىڭ بۇ سۆزى كارۋاننىڭ تۆگىلىرى چۆكتۈرۈلۈشتىن بۇرۇن ئابدۇراھماننىڭ قۇلىقىغا يەتتى. ئۇ بۇنى ئاڭلاپ قاتتىق خوشال بولغانلىقىدىن ئائىشەنىڭ قېشىغا دەرھال يېتىپ كېلىپ: ئى ئانا سىز بۇ سۆزنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئاڭلىغانمىدىڭىز؟ دەپ سورىدى.

ئائىشە: شۇنداق، دېدى.

ئابدۇراھمان قاتتىق خوشالىنىپ:ئەگەر مەن جەننەتكە ئۆرە مېڭىپ كىرەلىسەم، مەن سىزنى گۇۋاھ قىلايكى ! مۇشۇ كارۋىنىمنى يۈك - تاقلىرى بىلەن قوشۇپ الله يولىدا سەدىقە قىلىۋېتىمەن، دېدى.

شۇ كۈندىن كېيىن ئۇ تېخىمۇ كۆپ مال سەدىقە قىلىشقا كىرىشتى. ئۇ ئىلكىدىكى نەرسىلەرنى ئاشكارا ۋە يوشۇرۇن رەۋىشتە سەدىقە قىلىشقا باشلىدى. ئۇ **40** مىڭ دەرھەم كۈمۈش سەدىقە قىلىپ ئارقىدىن يەنە **40** مىڭ دىنار ئالتۇن سەدىقە قىلدى. الله

www.munber.org

يولىدا جىھاد قىلغۇچىلارغا **500** ئات، **1500** تۆگە، ئۆلاغ تەقدىم قىلدى. ئۆمەرنىڭ ئاخىرقى مەزگىللىرىدە نۇرغۇن قۇللىرىنى ئازات قىلىۋەتتى.

ئۇ بەدىر ئۇرۇشىغا قاتناشقان ھەر بىر كىشىگە تۆت يۈز دىنار ئالتۇن سەدىقە قىلدى. بۇلارنىڭ سانى يۈز كىشى ئىدى. مۆمىنلەرنىڭ ئانىسىنىڭ ھەر بىرىگە نۇرغۇن مال ۋەسىيەت قىلدى. ئائىشە ئۇنىڭغا كۆپ ۋاقىتلىرىدا: اللە ئۇنى سەلسەبىل بۇلاقلىرى بىلەن سۇغارسۇن، دەپ دۇئا قىلاتتى.

ئۇنىڭدىن كېيىن مىراسخورلىرىغا ساناقسىز مال، مىڭ تۆگە، يۈز ئات، ئۈچ مىڭ قوي قالدۇردى. تۆت ئايالىنىڭ ھەر بىرىگە شەرىئەتتىكى بەلگىلەنگەن ئۈلۈشى بويىچە مىلىنىڭ سەككىزدەن بىرىنى قالدۇردى، قالدۇرۇلغان مال سەكسەن مىڭ ئىدى. ئۇنىڭ مىراسخورلىرىغا قالدۇرۇلغان ئالتۇنلارنى كەكە پالتا بىلەن پارچىلىغاندىمۇ قوللىرى تالغىدەك ئالتۇن ـ كۈمۈش قالدۇردى. بۇلارنىڭ ھەممىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇنىڭ مىلىغا قىلغان بەرىكەت تىلەش دۇئاسىنىڭ پەزىلىتىدىن ئىدى.

لېكىن، ئۇنىڭ ھاياتلىقىدا ئېرىشكەن بۇ مال ـ دۇنيالىرى ئۇنى قىلچە مەغرۇرلاندۇرمىدى. ئۇ خىزمەتكارلىرىنىڭ ئارىسىدا تۇرغاندا كىشىلەر ئۇنى پەرىقلەندۈرەلمەي قالاتتى.

بىر كۈنى ئۇنىڭ خىزمەتكارىدىن بىرى ئۇنىڭغا تائام ئېلىپ كەلدى. ئۇ روزا تۇتىۋالغان ئىدى. ئۇ ئالدىدىكى تائامغا قاراپ: مۇسئەب ئىبنى ئۇمەير ئۆلۈپ كەتتى. ئۇ مەندىن ياخشى بەندە ئىدى. بىز ئۇنىڭ جەسىدىنى ئوراش ئۈچۈن تاپقان كېپەنلىكىمىز بىلەن بېشىنى يۆگىسەك پۇتى، پۇتىنى يۆگىسەك بېشى ئوچۇق قالغان ئىدى، اللە بىزگە دۇنيانى كەڭرى قىلىپ بىزنى مالغا ئىگە قىلدى. مەن ساۋابىمىزنىڭ پەقەت مۇشۇ دۇنيادىلا بېرىلىپ

www.munber.org

قىلىشىدىن ئەنسىرەيمەن. ئۇ بۇلارنى دەپ ئىسەدەپ يىغلاپ كەتتى.

ئۇنىڭغا تۇمەنمىڭ خۇش مۇبارەك بولسۇنكى!ئۇ راستچىل، ئىشەنچىلىك، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ جەننەتكە كىرىدىغانلىقى بىلەن خوش خەۋەر بەرگەن بەندە ئىدى.

ئۇنىڭ جىنازىسىنى باشتىن ئاخىرغىچە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغىسى سەئىد ئىبنى ئەبۇ ۋەققاس كۆتۈردى. ئىككى نۇرنىڭ ئىگىسى ئوسمان ئىبنى ئەۋففان ئۇنىڭ نامىزىنى چۈشۈردى. مۆمىنلەرنىڭ تۈتىنچى خەلىپىسى ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىپ ئۇنىڭ ئۇچۇن تەزىيە سۆزى سۆزلەپ، مۇنداق دېدى:سەن دۇنيانىڭ پاك ۋاقتىنى تېپىۋالدىڭ، ئۇنىڭ قالايماقان بولۇشىدىن بۇرۇنلا كېتىپ قالدىڭ... الله ساڭا رەھمەت قىلسۇن!

www.munber.org

جەئفەر ئىبنى ئەبۇ تالىپ

«مەن جەئفەرنى جەننەتتە كۆردۈم، ئۇنىڭ قانىغا مىلەنگەن ئىككى قانىتى باركەن، پۇتلىرىمۇ قانغا مىلىنىپ كېتىپتۇ»

ھەدىس شەرىپ.

ئابدۇ مانـاف جەمەتىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئوخشايدىغان بەش كىشى بار بولۇپ، كۆزى ئاجىز كىشىلەر ئالدىراپ پەرىقلەندۈرەلمەيتتى. ئەلۋەتتە ئوقۇرمەنلىرىمىزمۇ بۇ بەش كىشىنىڭ كىملىكىنى بىلگىسى كېلىدىغاندۇ. بىز ئوقۇرمەنلىرىمىزگە بۇ بەش كىشىنى تونۇشتۇرۇپ ئۆتەيلى. ئۇلارنىڭ بىرى ئەبۇ سوفيان ئىبنى ھارىس ئىبنى ئابدۇلمۇتەللىپ بولۇپ، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغىسىنىڭ ئوغلى ھەم ئېمىلدەش قېرىندىشى.

ئىككىنچىسى، قۇسەم ئىبنى ئاببـاس ئىبنى ئابدۇلمۇتەللىپ بولۇپ ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغىسىنىڭ ئوغلى.

ئۈچىنچىسى، سائىب ئىبنى ئۇبەيدە ئىبنى ئابدۇ يەزىد ئىبنى ھاشىم، ئۇ ئىمام شافىئىنىڭ چوڭ دادىسى، الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!

تۆتىنچىسى، ھەسەن ئىبنى ئەلى بولۇپ، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ نەۋرىسى، ئۇ بەش كىشىنىڭ ئىچىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ھەممىدىن بەك ئوخشايدىغىنى.

www.munber.org

بەشىنچىسى، جەئفەر ئىبنى ئەبۇ تالىپ بولۇپ، ئۇ مۆمىنلەرنىڭ خەلىپىسى ئەلى ئىبنى تالىپنىڭ قېرىندىشى.

بىز بۇ قۇرلاردىن كېيىن ماقالىمىزنىڭ باش قەھرىمان بولغان جەئفەر ئىبنى ئەبۇ تالىپنىڭ ھايات پائالىيەتلىرى بىلەن تونۇشۇشنى باشلايلى.

ئەبۇ تالىپ قۇرەيشلىكلەر ئىچىدە يۇز ئابرۇيلۇق، يۇقىرى مەرتىۋىلىك كىشى بولغىنىغا قارىماي، تۇرمۇشى ناچار، جانسانلىق كىشى ئىدى. قۇرەيشكە چۈشكەن قۇرغاقچىلىق ئاپىتى ئۇنىڭ ئەھۋالىنى تېخىمۇ بەك ناچارلاشتۇرۇۋەتكەن ئىدى. زىرائەتلەر قورۇپ كەتكەنلىكتىن ئۇلار چىرىپ كەتكەن سۆڭەكلەرنى يېيىشكە مەجبۇر بولغان ئىدى. شۇ مەزگىللەردە ھاشىم جەمەتىدىكىلەرنىڭ ئىچىدە مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇللاھ ۋە تاغىسى ئاbbاسلارنىڭ تۇرمىشى ئەڭ ياخشى تۇرمۇش ھېساپلىناتتى. بىر كۈنى مۇھەممەد تاغىسى ئاbbاسقا: ئى تاغا! قېرىندىشىڭ ئەبۇ تالىپنىڭ جان سانى كۆپ، ھەممىمىزگە مەلۇم بولغىنىدەك ئۇنىڭ ئائىلىسىگىمۇ باشقىلارغا يەتكەن قەھەتچىلىك يەتتى. بىز بېرىپ بالىلىرىدىن بىرەرىنى بولسىمۇ ئۆز ئۆستىمىزگە ئالايلى، مەن بىر ئوغلىنى ئالاي، سەن بىرىنى ئال!بىز ئۇلارغا ۋاقتىنچە ئاتىدارچىلىق قىلايلى، دېدى.

ئاbbاس: سەن ھەقىقەتەن بىر ياخشى ئىشقا چاقىردىڭ، دېگىنىڭچە ئۇنىڭ بىلەن يۈرۈپ كەتتى. ئۇلار ئەبۇ تالىپنىڭ ئۆيىگە كېلىپ مەقسەتلىرىنى بايان قىلدى. ئەبۇ تالىپ ئۇلارغا:سىلەر ماڭا ئەقىلنى قالدۇرۇپ قالغانلىرىدىن خالىغىنىنى ئېلىڭلار، دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئەلىينى مۇھەممەد، جەئفەرنى ئاbbاس ئېلىپ كەتتى.

ئــەلى تــاكى مۇھەممــەد ئەلەيھىسســالامغا پــەيغەمبەرلىك ۋەھيىســى كەلگەنگــە قــەدەر ئۇنىــڭ ئــۆيىدە تــۇردى. پــەيغەمبەرلىك كەلگەندىن كېيىن ئىمان كەلتۈرگەن تۇنجى ياش ئەلي بولدى. جەئفەرمۇ تاغىسى بىلەن بىرگە تۇرغان ئىدى. ئۇمۇ دەسلەپ ئىمان ئېيتقۇچىلاردىن بولۇپ ئۇنىڭ بىلەن ئايالى ئەسما پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دارۇل ئەرقەمگە كىرىشتىن ئاۋاللا ئاباب كىرىنىڭ سەۋەبى بىلەن ئىمان ئېيتقان ئىدى.

ئىمان ئېيتقانلىق سەۋەبى بىلەن ھاشىمىيلىك بۇ يىگىت ۋە ئۇنىڭ ياش ئايالى باشقا ئىمان ئېيتقان مۇسۇلمانلار ئۇچرىغان ئەزىيەت، كۈلپەتلەرنىڭ ھەممىسىگە ئۇچرىدى. ئۇلار بېشىلىرىغا كەلگەن بۇ قاتتىق ئەزىيەتلەرگە سەۋر قىلدى. چۈنكى، ئۇلار جەننەتكە بارىدىغان يولنىڭ تىكەن، چاتقاللار بىلەن قورشالغانلىقىنى ياخشى چۈشەنگەن بەندىلەردىن ئىدى.

ئــۇلار الله نىــڭ بۇيــرىغىنى بويىچــە ئىــش كۆرىشــكە، ئىسلامنىڭ تەلۋى بويىچە ياشىشىغا، الله غا ئىبادەت قىلىپ ياشىشىغا، ئىماننىڭ لەززىتىنى تېتىشىغا دىن دۈشمەنلىرى بولغان قۇرەيش مۇشرىكلىرى ئېغىر دەرىجىدە توسالغۇ بولۇپ، ئۇلارنى ھەر جەھەتتىن تەقىپ قىلىپ تۇرۇدىغان كۆزەتچىلەرنى بېكىتىشكەن ئىدى. دەل مۇشۇنداق ئەھۋالدا ئۇلار ئەر-ئايال ئىككىسى باشقا مۇسۇلمانلار بىلەن بىرگە دىنلىرىنى قوغداش ئۈچۈن ھەبەشىستانغا ھىجرەت قىلىشقا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامدىن روخسەت ئالدى.

پــەيغەمبەر ئەلەيھىسســالام بــۇ پــاك نىيــەتلىك ياخشــى ئىنسانلارنىڭ پەرۋەردىگارىمىز الله دىگەندىن باشقا گۇناھى يوق تۇرۇپ، تۇغۇلۇپ ئۆسكەن ئانا ماكانلىرىنى تاشلاپ كېتىشكە مەجبۇر بولىشى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ناھايىتى ھار كەلدى. لېكىن، ئۇ چاغلاردا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدا ئۇلارنى قوغداپ قالغىدەك كۈچ يوق ئىدى.

www.munber.org

تۇنجى ھىجرەت قىلغۇچى مۇسۇلمانلار گۇرۇھى ھەبەشىستانغا قاراپ يولغا چىققاندا جەئفەر ئۇلارنىڭ ئالدىدا ئىدى. ئۇلار ئۇ يەرگە بېرىپ پادىشاھنىڭ ھىمايىسىدە ئۇ يەرگە ماكانلاشتى. ئۇلار ئىسلامغا كەلتۈرگەندىن كېيىن تۇنجى خاتىرجەملىكنى بۇ يەردىن تاپتى ۋە خاتىرجەم ئىبادەت قىلىشنىڭ ھۇزۇرىدىن بەھرىلەندى.

لېكىن، قۇرەيشلەر ئۇلارنىڭ ھەبەشىستان پادىشاھىنىڭ ھىمايىسىدە ياخشى تۇرۇۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ ياكى ئۇلارنى ئۆلتۈرۈش، ياكى ئۇلارنى مەككىدىن ئىبارەت بۇ چوڭ تۈرمىگە قايتۇرۇپ كېلىش سۇيىقەستىنى پىلانلاشقا باشلىدى. بۇنىڭغا دائىر ۋەقەلىكلەرنى بۇنىڭ شاھىدى بولغان ئايال ساھابە ھەم مۆمىنلەرنىڭ ئانىسى ئۆممۇ سەلەمەنىڭ بايانىدىن ئاڭلايلى. ئۇ مۇنداق دەيدۇ:

بىز ھەبەشىستانغا چۈشكىنىمىزدە ياخشى خوشنىلارغا ئۇچرىدۇق، دىنىمىزدىن خاتىرجەم بولدۇق. ھېچقانداق بىر ئەزىيەتكە ئۇچرىمىغان ھالدا رەببىمىزگە ئىبادەت قىلىش پۇرسىتىگە ئېرىشتۇق. بۇنىڭدىن خەۋەر تاپقان قۇرەيش مۇشرىكلىرى بىزنى قايتۇرۇپ كېلىش ئۈچۈن ئۆز ئىچىلىرىدىكى پاراسەتلىك ۋە كۈچلۈك سانالغان ئىككى كىشىنى نۇرغۇن سوۋغا سالاملار بىلەن ھەبەشىستان پادىشاھى نەجاشىنىڭ يېنىغا يولغا ساپتۇ. بۇ ئىككى كىشىنىڭ بىرى ئەمر ئىبنى ئاس يەنە بىرى ئابدۇللاھ ئىبنى ئەبي رەبىئە ئىدى. قۇرەيشلەر ئۇلارنى نەجاشى بىلەن ئۇچرىشىشتىن بۇرۇن ئۇنىڭ قول ئاستىدىكىلەر بىلەن ئۇچرىشىپ، ئۇلارغا بىر بۆلۈك سوۋغات بېرىپ، ئۇلارنىڭ نەجاشىنىڭ ئالدىدا ئۆزلىرىگە يانتاياق بولۇشىنى قولغا كەلتۈرۈشكە بويرىدى.

ئۇلار ھەبەشىستانغا يېتىپ كەلگەندىن كېيىن ئالدىن پىلانلىغان پىلان بويىچە پادىشاھنىڭ ئېپىسكوپلىرى بىلەن

www.munber.org

ئۇچرۇشۇپ، ئۇلارغا سوۋغىلارنى بەردى. ئۇلاردىن سوۋغا قوبۇل قىلمىغان بىرەرىمۇ قالمىدى. بۇ ئىككىسى ئۇلارغا:سىلەرنىڭ زېمىنىڭلارغا بىزنىڭ ئەقىلسىز ياشلىرىمىزدىن بىر ئۇچۇم كىشىلەر ئورۇنلىشىپتۇ، ئۇلار ئاتا ـ بوۋىسىنىڭ دىنىدىن چىقىپ، خەلقنى پارچىلىغان كىشىلەردۇر. ئەتە بىز سىلەرنىڭ پادىشاھىڭلارنىڭ ئالدىغا بېرىپ ئۇلار توغرىسىدا پادىشاھىڭلارغا گەپ قىلساق، سىلەر پادىشاھىڭلارنىڭ ئۇ كىشىلەردىن دىن ھەقدە بىرنەرسە سورىماستىنلا ئۇلارنى بىزگە تاپشۇرۇپ بېرىشى ئۇچۇن بىزگە پايدىلىق گەپ قىلىپ قويساڭلار، ئۇلارنىڭ خەلقىنىڭ كاتتىلىرى ئۇلار ئىتقات قىلغان نەرسىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى ئوبدان بىلىدۇ، دېگەندە ئېپىسكوپلار: ماقۇل، دېيىشتى. بۇ چاغدا بۇ ئىككىسگە نىسپەتەن پادىشاھنىڭ بىزنى چاقىرتىپ، سۆزىمىزنى ئاڭلاپ قىلىشىدىن يامان تۇيۇلىدىغان ئىش يوق ئىدى.

ئەتىسى ئۇ ئىككىسى نەجاشىنىڭ ھۇزۇرىغا كىرىپ ئېلىپ كەلگەن سوۋغىلىرىنى تەقدىم قىلدى، ئاندىن نەجاشىغا:ئى پادىشاھ!سىزنىڭ مەملىكىتىڭىزگە بىزنىڭ بىر ئۇچۇم ئەقىلسىز ياشلىرىمىز كەپتۇ. ئۇلار سىلەرمۇ، بىزمۇ بىلمەيدىغان بىر دىننى ئېلىپ كەلدى. بىزنىڭ دىنىمىزنى تاشلىدى، ھەم سىلەرنىڭ دىنىڭلارغىمۇ كىرمىدى. ئۇلارنىڭ دادىسى، تاغىلىرى، ئۇلارنىڭ ئۇرۇغ ـتۇغقانلىرىدىن بولغان كىشىلەر بىزنى ئۇلارنى قايتۇرۇپ كېلىشكە سىزنىڭ ھۇزۇرىڭىزغا ئەۋەتتى. ئۇلارنىڭ قىلغان بۇزۇق ئىشلىرىنى بۇ مۆتىۋەرلەر ئوبدان بىلىدۇ، دېگەندە نەجاشى ئېپىسكوپلىرىغا قارىدى.

ئېپىسكوپلار بىردەك:ئۇ ئىككىسى راست ئېيتىدۇ، ئى پادىشاھ!ئۇلارنىڭ ئەھۋاللىرى بۇلارغا ئايدىڭ، شۇڭا ئۇلارنى قايتۇرۇۋېتەيلى، دېيىشتى. پادىشاھ قاتتىق غەزەپلىنىپ:ياق!مەن

www.munber.org

ئۇلارنى چاقىرتىپ كېلىپ ئەھۋالنى ئۇلارنىڭ ئۆز ئاغزىدىن ئاڭلىمىغىچە ھەرگىز ئۇلارنى قايتۇرۇۋەتمەيمەن، دېدى.

نەجاشى بىز بىلەن كۆرۈشۈش ئۈچۈن بىزگە ئادەم ئەۋەتىپتۇ. بىز پادىشاھنىڭ ئالدىغا بېرىشتىن ئىلگىرى بىرىبىرىگە يىغىلىپ:پادىشاھ چوقۇم بىزنىڭ دىنىمىزدىن سورايدۇ. بىز ئىمان كەلتۈرگەن ئىشلارنى ئۇلارغا ئاشكارا خەۋەردار قىلايلى، جەئفەر ئىبنى ئەبۇ تالىپ بىزگە ۋاكالەتەن سۆز قىلسۇن، قالغانلىرىمىز سۆز قىلمايلى، دەپ كېلىشىۋالدۇق.

بىز نەجاشىنىڭ ئالدىغا باردۇق، ئۇ ئوردىغا ئېپىسكوپلىرىنىمۇ چاقىرغان ئىكەن. ئۇلار ئۈچلىرىغا يېشىل تونلىرىنى، باشلىرىغا قالپاقلىرىنى كىيىشىپ، پادىشاھنىڭ تەختىنىڭ ئىككى تەرىپىدە ئالدىدا كىتاپلىرىنى ئېچىپ قويغان ھالدا ئولتۇرۇشقان ئىدى. بىز يەنە ھېلىقى ئىككەيلەننىمۇ بۇ يەردە كۆردۇق. بىز جايلىرىمىزغا جايلىشىپ بولغاندا پادىشاھ بىزدىن:

سىلەر ئۆزەڭلەرنى ئاتىغان، ئۇنىڭ ئۈچۈن خەلقىڭلارنىڭ دىنىدىن ئايرىلغان، بىزنىڭ ياكى باشقا بىر مىللەتنىڭمۇ دىنىغا تەۋە بولمىغان بۇ قانداق دىن؟دېدى. جەئفەر ئالدىغا چىقىپ:ئى پادىشاھ!بىز بۇرۇن جاھىلىيەت ئىلكىدە ياشايتۇق، بۇتلارغا ئىبادەت قىلاتتۇق، ئۇلۇك ھايۋانلارنىڭ گۆشىنى يەيتۇق، سىلە ـ رەھىمنى ئۈزۈپ قوياتتۇق، خوشنىلارغا يامانلىق قىلاتتۇق، كۈچلۈكلىرىمىز ئاجىزلىرىمىزنى بوزەك قىلاتتى. بىز مۇشۇنداق بۇزۇق ئىشلارنى قىلىپ يۈرۈۋەردۇق. الله بىزنىڭ ئىچىمىزدىن بىز ھەممىمىز ئۇنىڭ نەسەبىنى، ئۆزىنىڭ راستچىل ۋە ۋاپادار ئىكەنلىكىنى، پاك دىل ئىكەنلىكىن بىلىدىغان بىر كىشىنى پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتتى.

www.munber.org

ئۇ بىزنى الله غا ئىشىنىشكە، ئۇنى بار ۋە بىر دەپ بىلىشكە، ئۇنىڭدىن باشقا نەرسىنى ئۇنىڭغا شېرىك قىلماسلىققا، ئاتا ـ بوۋىلىرىمىز ئىتىقاد قىلىپ كىلىۋاتقان بۇت، تاشلارغا ئىبادەت قىلىشنى تاشلاشقا، راست سۆزلەشكە، ئامانەتنى ئادا قىلىشقا، سىلە رەھىم قىلىشقا، خوشنىلارغا ياخشىلىق قىلىشقا، ھارام ئىشلاردىن قول ئۈزۈشكە، قان تۆكمەسلىككە، بۇزۇق ئىشلاردىن، يالغان گۇۋاھلىق بېرىشتىن، يېتىمنىڭ مىلىنى يېيىشتىن، ئىپپەتلىك ئايالىلارغا بۆھتان چاپلاشتىن يىراق بولۇشقا چاقىردۇ.

شۇنداقلا يەنە، يالغۇز الله غىلا ئىبادەت قىلىشقا، شېرىك ئەمەللەردىن يىراق بولۇشقا، ناماز ئوقۇشقا، زاكات بېرىشكە، روزا تۇتۇشقا بۇيرىدى. بىز ئۇنى قوبۇل قىلدۇق. ھەم ئۇنىڭغا ئەگىشىپ بىزگە ھالال قىلغاننى قىلدۇق، ھارام قىلغاندىن چەكلەندۇق.

ئى پادىشاھ!بىزنىڭ كىشىلىرىمىز بىزگە دۈشمەنلىك قىلىپ، بىزنى دىنىمىزدىن قايتۇرۇپ، بۇتلارغا ئىبادەت قىلىشقا مەجبۇرلاپ بىزگە قاتتىق ئەزىيەتلەرنى سالدى. بىز بۇنداق زۇلۇم ۋە دىنىمىزغا توسالغۇ بولۇۋاتقان ۋاقىتتا سېنىڭ مەملىكىتىڭگە كەلدۇق. سېنى باشقىلاردىن ئەلا بىلىپ بۇ يەرنى تاللاپ، سېنىڭ ھامىيلىقىڭنى پاناھ تارتىپ، دىيارىڭغا كىلىشنى خالىدۇق. بىز ئەمدى سەن تەرەپتىن زۇلۇمغا ئۇچرىماسلىقنى ئۈمۈت قىلىمىز، دىدى.

پادىشاھ:سەندە الله تىن پەيغەمبەرگە كەلگەن بىرەر نەرسىنىڭ دەلىلى بارمۇ؟ دەپ سورىدى. جەئفەر:بار، دىدى ـ دە نەجاشىغا الله نىڭ يەھيا ئەلەيھىسالامدىن خەۋەر بەرگەن: {كاف، ھا، يا، يىن، پا بۇ، پەرۋەردىگارىڭنىڭ بەندىسى زەكەرىياغا قىلغان مەرھەمىتىنىڭ باياندۇر. ئۇ ئۆز ۋاقتىدا پەرۋەردىگارىغا پەس ئاۋازدا مۇناجات قىلدى. ئۇ ئېيتتى: «پەرۋەردىگارىم! مەن ھەقىقەتەن كۈچ ـ قۇۋۋىتىمدىن كەتتىم، چېچىم ئاقاردى. پەرۋەردىگارىم! ساڭا

www.munber.org

دۇئا قىلىپ ئۇمىدسىز بولۇپ قالغىنىم يوق}[1] دېگەن ئايەتلەرنى ئوقۇپ بەردى. بۇنى ئاڭلىغان نەجاشى يىغلاپ، ئاققان ياشلىرى ساقاللىرىنى ھۆل قىلىۋەتتى. اللە نىڭ ئايىتىنى ئاڭلىغان ئېپىسكولارمۇ يىغلاپ، ئاققان ياشلىرى ئالدىلىرىدىكى كىتاپلىرىنى ھۆل قىلىۋەتتى.

نەجاشى: سىلەرنىڭ پەيغەمبەرىڭلار ئېلىپ كەلگەن نەرسە بىلەن ئىسا ئېلىپ كەلگەن نەرسىنىڭ نۇر مەنبەسى بىر، دېدى. ئاندىن ھېلىقى ئىككىيلەنگە: سىلەر قايتىڭلار!اللە نىڭ نامى بىلەن قەسەمكى!مەن بۇلارنى ھەرگىز قايتۇرۇپ بەرمەيمەن، دېدى.

بىز سورۇندىن قايتۇشتۇق، بىز ئورۇدىن چىقىۋاتقاندا ئەمرى بىزگە تەھدىد سېلىپ، ھەمراھىغا:اللە بىلەن قەسەمكى، ئەتە مەن پادىشاھنىڭ يېنىغا كېلىپ، تاكى ئۇنىڭ كۆڭلىنى بۇلارغا قارىتا غەزەپ ۋە يامانلىق بىلەن تولدۇرۇۋەتكىدەك دەرىجىدە بۇلارنى يامانلاپ بېرىمەن، پادىشاھنى بۇلارنىڭ يىلتىزىنى قۇرۇتۇشقا كۈشكۈرتىمەن، دېدى. ھەمراھى ئۇنىڭغا: ئى ئەمرى! ئۇنداق قىلما، گەرچە ئۇلار بىز بىلەن قارشىلاشقان بولسىمۇ، يەنىلا بىزنىڭ ئۇرۇق ـتۇغقانلىرىمىز ئەمەسمۇ؟دېدى. ئەمرى ئاچچىقلىنىپ: قويە بۇ سۆزىڭنى، اللە بىلەن قەسەمكى !مەن پادىشاھقا: ئۇلار ئىسا ئىبنى مەريەمنى بەندە دەپ قارايدۇ... دەيمەن، دېدى.

ئەتىسى ئەمرى ۋە ئۇنىڭ ھەمراھى پادىشاھقا: ئى پادىشاھ!سەن ھىمايە قىلىۋاتقان ئۇ كىشىلەر ئىسا ھەققىدە قەبىھ بىر سۆزنى دەيدۇ، ئۇلارغا ئادەم ئەۋەتىپ ئۇلارنىڭ ئىسا ھەققىدە نېمە دەيدىغانلىقىنى سورىغىن!دەپتۇ. بىز بۇنىڭدىن خەۋەر تاپقاندا بۇندىن بۇرۇن پاتمىغان بىر غەمگە پاتتۇق. بىز بىر

[1] سۈرە مەريەم 1 ـ4ـ ئايەتلەر

www.munber.org

بىرىمىزگە:پادىشاھ ئىسا توغرىسىدا سوراپ قالسا نېمە دىسەك بولار؟ دېيىشتۇق، ئاخىردا:اللّٰه بىلەن قەسەمكى، اللّٰه نىڭ ئۆگەتكىنى بويىچە دەيلى، ھەرقانداق ئىشتا پەيغەمبەرنىڭ بويرۇقىدىن چىقىپ كەتمەيلى، شۇ سەۋەپلىك نېمە بولساق مەيلى، دېگەن پىكىرگە كەلدۇق ـ دە يەنە جەئفەرنى بىزگە ۋاكالەتەن سۆزلەشكە بىرلىككە كېلىشتۇق.

بىز نەجاشىنىڭ ھۇزۇرىغا چاقىرتىلغاندا ئېپىسكوپلارنىڭ بۇرۇنقىدەك ئولتۇرۇشقانلىقىنى كۆردۇق، سورۇندا يەنە ئۇ ئىككەيلەنمۇ بار ئىكەن.

نەجاشى بىزدىن:سىلەر ئىيسا توغرىسىدا نېمە دەيسلەر؟دەپ سورىدى.

ـ پەيغەمبەر ئېلىپ كەلگەننى دەيمىز.

ـ پەيغەمبەرىڭلار نېمە دەيدۇ؟

ئۇ، ئىسانى اللّٰه نىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى، اللّٰه نىڭ روھى، شۇنداقلا، توي قىلمىغان قىز مەريەمگە تاشلىغان سۆزى، دەيدۇ.

بۇ چاغدا نەجاشى قولىنى يەرگە ئۇرۇپ: توغرا!ئىسامۇ سىلەرنىڭ پەيغەمبەرىڭلار دېگەندەك دېگەن، دېدى. بۇنى ئاڭلاپ ئۇنىڭ قول ئاستىدىكى ئېپىسكوپلار دىماقلىرىنى قېقىشىپ كېتىشتى. نەجاشى ئۇلارنىڭ دىماق قېقىشلىرىغا پەرۋا قىلماستىن بىزگە: سىلەر قايتىڭلار، سىلەر ئەمىنلىككە ئېرىشكۈچىلەرسىلەر، سىلەرنى بوزەك قىلغانلار زىيان تارتىدۇ. سىلەرگە قارشى چىقان ئادەملەر جازالىنىدۇ. مەن سىلەرنىڭ بىرەرىڭلارنىڭ زىيان تارتىشى بەدىلىگە ماڭا ئالتۇندىن بىر تاغ بولۇشىنى ياقتۇرمايمەن، دېدى. ئاندىن خىزمەتكارلىرىغا:بۇ ئىككى ئادەمنىڭ سوۋغاتلىرىنى

قايتۇرۇپ بېرىڭلار، مېنىڭ ئۇنىڭغا ھاجىتىم يوق، دېدى. ئۇمۇ سەلىمە يەنە مۇنداق دېدى: بىز ئۇ ئىككىسىنىڭ ئوردىدىن ھەيۋەتلىك يەرگە ئۆرۈلگەن، خارلانغانلىقتىن سالپايغان ھالدا چىققانلىقىنى كۆردۇق. بىز شۇندىن كېيىن نەجاشىنىڭ ھىمايىسىدە ئېسىل خوشنىلار بىلەن بىللە بىرگە تۇردۇق.

نەجاشىنىڭ ھىمايىسىدە جەئفەر ھەبەشىستاندا خاتىرجەم ھالدا **10** يىل تۇردى. ھىجرىيىنىڭ يەتتىنچى يىلى ئۇلار باشقا بىرقانچە مۇسۇلمانلار بىلەن مەدىنىگە قاراپ يولغا چىقتى. بۇ ۋاقىتتا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خەيبەرنى فەتھى قىلىپ قايتىپ كەلگەن ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جەئفەر بىلەن كۆرۈشكەندە قاتتىق خوشال بولدى ۋە:مەن ھازىر خەيبەرنىڭ فەتھى قىلىنغانلىقىغىمۇ ياكى جەئفەرنىڭ قايتىپ كەلگەنلىكىگىمۇ قايسىسىغا بەكرەك خوش بولغانلىقىمنى بىلەلمىدىم، دەپ كەتكەن ئىدى. مۇسۇلمانلارنىڭ بولۇپمۇ كەمبەغەل مۇسۇلمانلارنىڭ خوشاللىقى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خوشاللىقىدىن قېلىشمايتتى.

جەئفەر ئاجىزلارغا ناھايىتى ئېتىۋار بېرىپ، ئۇلاردىن ھەرقانداق ياخشىلىقنى ئايىمايتتى. شۇڭا ئۇنىڭغا مىسكىنلەرنىڭ ئاتىسى دېگەن ئات سىڭىپ قالغان ئىدى. ئەبۇ ھۇرەيرە بۇ توغرىسىدا توختىلىپ مۇنداق دەيدۇ: بىزگە بولۇپمۇ مىسكىنلەرگە نىسپەتەن كىشىلەرنىڭ ياخشىسى جەئفەر ئىدى. ئۇ بىزنى ئۆيىگە ئېلىپ بېرىپ تاماق بېرەتتى. ئەگەر ئوزۇقى تۈگەپ قالغان بولسا بىزگە ماي قاچىلايدىغان كىچىك تۇلۇمىنى بېرەتتى. بىز ئۇنى يېرىپ ئىچىگە چاپلىشىپ قالغانلىرىنى يالايتۇق.

جەئفەر مەدىنىدە ئۇزاق ياشىمىدى. ھىجرىيەنىڭ سەككىزىنچى يىلىنىڭ بېشىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام شام دىيارىدىكى رۇملۇقلارغا قارشى قوشۇن تويلىدى ۋە قوشۇنغا زەيد

www.munber.org

ئىبنى ھارىسنى باشلىق قىلىپ:«ئەگەر جەئفەر جەڭدە زەيد شېھىد بولسا جەئفەر باشلىق بولسۇن!جەئفەرمۇ شېھىد بولسا ئابدۇللاھ ئىبنى راۋاھە باشلىق بولسۇن، ئۇمۇ شېھىد بولسا مۇسۇلمانلار ئۆزلىرى ئىچىدىن بىرىنى باشلىق قىلىپ سايلىسۇن »دېدى.

مۇسۇلمانلار قوشۇنى ئاتلىنىپ مۇئتەگە يېتىپ كەلگەندە رۇملۇقلارنىڭ يۈزمىڭ كىشىلىك قوشۇن تەييارلىغانلىقىنى، ئۇلارغا يەنە لەخمى، جۇزام، جۇزائە ۋە باشقا قەبىلىلەردىن تەركىب تاپقان يۈزمىڭ ئەرەب خىرىستىئانلىرىنىڭ ئۇلارغا ياردەم بېرىدىغانلىق خەۋىرى كەلدى. مۇسۇلمان قوشۇنىنىڭ سانى بولسا ئارانلا **3000** ئىدى.

ئىككى تەرەپ ئۇچراشقاندا زەيد شېھىد بولدى. بۇنى كۆرگەن جەئفەر دەرھال ئاتتىن سەكرەپ چۈشۈپ زەيدنىڭ ئېتىنىڭ تۇت پۇتىنى چېپىپ تاشلىدى. چۈنكى، بۇنىڭ ئېتى نەسلىك، ئېسىل ئاتلاردىن بولۇپ، دۈشمەنلەرنىڭ پايدىلىنىپ كېتىش ئېھتىمالى بار ئىدى. ئاندىن بايراقنى كۆتۈرۈپ شېئىر ئوقۇغان ھالدا دۈشمەن سېپىنى يېرىپ ئالغا ئىلگىرلەپ كەتتى.

جەننەتكە يېقىنلاپ بارغاندا كىشى،
نەقەدەر شېرىن ـ ھە ئۇنىڭ لەززىتى.
سوغۇق ۋە ئېسىل ئۇنىڭ شەربىتى،
روملۇقلار يەقەتلا روملۇق ئۇ تۇگەشتى.
كاپىردۇر ئۇ، يىراقتۇر بىزدىن نەسەبى،
لازىم ماڭا جەڭلەردە توكمەك قېنىنى.

ئۇ شۇ تەرىزدە چېپىش بىلەن ئىلگىرلەپ كېتىۋاتقاندا ئۇنىڭ ئوڭ قولى كېسىلدى. ئۇ دەرھال بايراقنى سول قولىغا ئالدى. ئۇزۇن ئۆتمەي سول قولى كېسىلدى. ئۇ بايراقنى كۆكرىكى بىلەن تىرەپ ئىككى بېلىكى بىلەن قاماللىۋالدى. بىرئازدىن كېيىن يەنە بىر زەربە

www.munber.org

بىلەن ئۇنىڭ بەدىنى ئىككى پارچە قىلىندى. ئابدۇللاھ ئىبنى رەۋاھە ئۇنىڭ قولىدىن بايراقنى ئېلىپ باتۇرلارچە ئۇرۇشتى. ئۇزۇن ئۆتمەي ئۇمۇ ئاۋال كەتكەن ئىككى دوستىغا قوشۇلدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ئۇچ قوماندانىنىڭ قازا قىلغانلىقىنى ئاڭلاپ ناھايىتى قايغۇردى. ئۇ جەئفەرنىڭ ئائىلىسىگە باردى. جەئفەرنىڭ ئايالى ئەسما بۇ چاغدا باللىرىنى يۇيۇندۇرۇپ، پاكىزە كىيىندۇرۇپ خۇشبۇي نەرسىلەرنى ئىشلىتىپ ئۇلارنى ياساپ قويغان، ئۆزىمۇ تەييارلىنىپ، تاماقنا خېمىر يۇغۇرۇپ قويغان ئىدى.

ئەسما مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆيىمىزگە كەلگەندە ئۇنىڭ چىرايىدىن غەم قايغۇ ئالامىتى بىلىنىپ تۇراتتى. كۆڭلۈمدە بىر ئەنسىزچىلىك پەيدا بولدى. لېكىن، بىرەر كۆڭۈلسىز خەۋەر ئاڭلاپ قالماي دەپ ئېرىم توغرىسىدا گەپ سوراشنى خالىمىدىم. ئۇ ماڭا سالام قىلغاندىن كېيىن: سىز ماڭا جەئفەرنىڭ باللىرىنى چاقىرىپ بېرىڭ !دېدى. مەن باللىرىمنى چاقىردىم. باللار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا يۈگۈرۈپ بېرىشتى ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا يېقىن تۇرۇش ئۈچۈن بىر – بىرى بىلەن سىغداشقىلى تۇردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنى باغرىغا بېسىپ پۇراشقا باشلىدى، ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن ياشلار سىرغىپ چۈشۈۋاتتى. مەن دەرھال ناھايىتى جىددى تەلەپپۇزدا: ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! ئاتا –ئانام ساڭا پىدا بولسۇن، زادى نېمە ئۈچۈن يىغلايسەن؟ دېدىم ۋە: جەئفەر ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىغا بىرەر مۇسىبەت يېتىپتىمۇ؟ دېدىم.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «شۇنداق ئۇلار بۈگۈن شېھىد قىلىنىپتۇ» دېدى.

www.munber.org

ئانىسىنىڭ ئىسەدەپ يىغلاۋاتقانلىقىنى كۆرگەن بالىلارنىڭ چىرايىدىكى خۇشاللىقلار ئاللىقاياقلارغا غايىپ بولدى ۋە تۇرغان ئورۇنلىرىدا تۇرۇپلا قېلىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كۆز ياشلىرىنى سۈرتكەچ ئارقىغا يېنىپ كېتىۋېتىپ: «ئى الله سەن جەئفەرنىڭ بالىلىرىغا ياخشى ئىزباسار قىلىپ بەرگىن، ئى الله جەئفەرنىڭ بالىلىرىغا ياخشى ئىزباسار قىلىپ بەرگىن!» دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يەنە مۇنداق دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنىدى: «مەن جەئفەرنى جەننەتتە كۆردۈم، ئۇنىڭ قانىغا مىلىنىپ كەتكەن ئىككى قانىتى بار ئىكەن، ئۇنىڭ پۇتلىرىمۇ قان بىلەن بويۇلۇپ كېتىپتۇ.»

www.munber.org

ئەبۇ سوفيان ئىبنى هارىس

«ئــەبۇ ســوفيان جەننــەر يىگىتلىرىنىڭ كاتتىسى»

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام.

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بىلەن ئەبۇ سوفيان ئارىسىدىكى مۇناسىۋەت باشقىلاردا كەم ئۇچرايدىغان ئالاھىدە مۇناسىۋەت ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئەبۇ سوفيان تەڭ تەڭ دىمەتلىك بولۇپ، ئۇلار بىر ئائىلىدە چوڭ بولغان. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغىسىنىڭ ئوغلى تاغىسى بولغان ھارىسنىڭ ئوغلى بولۇپ، ھارىس بولسا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاتىسى ئابدۇللاھنىڭ ئاتا ـ ئانا بىر قېرىندىشى ئىدى. ھەمدە يەنە ئەبۇ سوفيان بىلەن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئىمىلداش بولۇپ بەختلىك ئىنىكئانا بولغان ھەلىمە ئۇ ئىككىسىنى تەڭ ئېمىتكەن ئىدى. ئەبۇ سوفيان مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇنىڭغا پەيغەمبەرلىك كېلىشتىن بۇرۇنقى بىللە ئويناپ چوڭ بولغان دوستى ئىدى. ئۇ يەنە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئوخشايدىغان كىشىلەرنىڭ بىرى ئىدى.

ئۇلار ئوتتۇرىسىدىكى بۇ مۇستەھكەم ھەم كەم ئۇچرايدىغان يېقىنلىق مۇناسىۋىتىنى كۆرگەن ياكى ئاڭلىغان ھەرقانداق بىر ئادەم چوقــۇم پــەيغەمبەر ئەلەيھىسســالامغا پــەيغەمبەرلىك ۋەھيىســى كەلگــەندە ئــەبۇ ســوفيان ئۇنــى تەســتىقلانغۇچىلارنىڭ ئــەڭ ئــەۋۋىلىدىن بولۇشــى مۇمكىــن، دەپ ئويلىســا كېــرەك. بــىراق، ئەمەلىيەت دەل بۇنىڭ ئەكسىچە بولدى.

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام پەيغەمبەرلىك دەۋىتىنى ئالدى بىلەن ئۆزىنىڭ ئۇرۇغ ــ تۇغقانلىرىدىن باشلاشقا بۇيرۇلغاندا، ھەم شۇ بويۇچە ئىش ئېلىپ بېرىۋاتقاندا، ئەبۇ سوفيانىنىڭ قەلبىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قارىتا ھەسەت ئوتلىرى لاۋۇلداپ، ئۇلار ئارىسىدىكى دوستلۇق، دۈشمەنلىككە، ئۆز ــ ئارا يارەدەمدە بولۇش ۋە قېرىنداشلىق يەتكۈزۈش بولسا قارشىلىشىشقا، يۈز ئۆرۈشكە ئۆزگەردى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام پەرۋەردىگارىنىڭ بۇيرۇقىنى يەتكۈزىشكە باشلىغان مەزگىلەر دەل ئەبۇ سوفيانىنىڭ قۇرەيشلەر ئىچىدە يۈز ئابرويى بار بولغان، چەۋاندازى ھەم شائىرلىرىدىن بولۇپ قالغان مەزگىلىرى ئىدى. ئۇ قورالىنى ۋە تىلىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىشلىرىغا قارشى تۇرۇشقا، چاقىرغانلىرىغا توسقۇنلۇق قىلىشقا ئىشلىتىشكە باشلىدى. قىسقىسى ئۇ پۈتۈن قابىلىيەت ۋە ئىقتىدارىنى مۇسۇلمانلارغا، ئىسلام دىنىغا زىيان سېلىشقا قاراتقان ئىدى. قۇرەيش قەبىلىسىدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قارىتا پىلانلانغان ھەرقانداق بىر سۇيىقەستتە، مۇسۇلمانلارغا يەتكۈزۈلگەن ھەر بىر ئەزىيەتتە ئۇنىڭ چوڭ تۆھپىسى، قوشقان ھەسسىسى بار ئىدى. ئۇ شېئىردىن ئىبارەت ئىقتىدارىنىڭ شەيتان تىلىدىن پايدىلىپ، تىلىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى مەسخىرە قىلىشقا، ئۇنىڭ ھەققىدە لاۋزا، تېتىقسىز سۆزلەرنى قىلىشقا قويۇۋەتكەن ئىدى.

ئەبۇ سوفيانىنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ساقلىغان ئاداۋىتى ھەتتا يىگىرمە يىلغا يېقىن داۋام قىلدى. بۇ جەرياندا ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇچۇن زىيان سالىدىغان، دۈشمەنلىك قىلىدىغان ھەرقانداق بىر پۇرسەتنى قولدىن بېرىپ قويمىدى. ئۇ بۇ قىلمىشلىرى بىلەن چوڭ گۇناھلارنى ئۆتكۈزدى.

www.munber.org

مەككە ئىشخال قىلىنىشتىن ئازراقلا ئىلگىرى ئۇنىڭغا ئىسلامغا كىرىشتىن ئىبارەت بۇ بۈيۈك نېئمەت پۈتۈلدى. ئۇنىڭ ئىسلام كەلتۈرۈشىدە تارىخ كىتاپلىرىدا داستان بولغۇدەك بىر تەسىرلىك جەريان بولغان ئىدى. بۇنى ئەڭ ياخشىسى ئەبۇ سوفيانىنىڭ ئۆز ئاغزىدىن ئاڭلايلى، ئۇ مۇنداق دەيدۇ: ئىسلام كۈچۈيۈپ ھەتتا مەككىنى ئىشخال قىلىش ئۈچۈن مۇھەممەدنىڭ مەككىگە كېلىدىغانلىق خەۋىرى ماڭا يەتكەندە بېشىمغا غەم تېغى يىقىلدى. زېمىن ماڭا تار تۇيۇلۇپ، نەگە بېرىپ، نەدە تۇرۇشىمنى بىلمىدىم. شۇ ھالدا ئۆز ــ ئۆزەمگە:قايەرلەرگىمۇ بارارمەن، كىملەر بىلەن دوستلۇشۇپ، كىملەر بىلەن ياشارمەن ؟دەپ كەتتىم. مەن ئايالىم ۋە باللىرىمغا: سىلەر مەككىدىن چىقىش تەييارلىقىنى قىلىڭلار، مۇھەممەد كېلىشكە ئاز قالدى، ناۋادا ئۇلار مېنى تۇتىۋالسا شەكسىز ئۆلتۈرىلىمەن، دېدىم.

ئۇلار ماڭا:ئەرەپ مىللىتى ۋە باشقىلارنىڭ مۇھەممەدكە بويسۇنغانلىقىنى، ئۇنى ھىمايە قىلغانلىقىنى كۆرمەيۋاتامسەن؟! سەن تېخىچە ئۇنىڭ بىلەن قارشىلىشىپ يۈرۈۋېرەمسەن؟سەن ئەسلىدە ئۇنىڭ دىنىنى كۈچەيتىدىغان، ياردەم بېرىدىغانلارنىڭ ئەۋۋىلى بولۇشىڭ كېرەك ئىدى، دېيىشتى. قىسقىسى ئۇلار مېنى مۇھەممەدنىڭ دىنىغا قىزىقتۇردى. بۇنىڭ بىلەن ھەتتاكى الله مېنىڭ دىلىمنى ئىسلام ئۈچۈن ئېچىۋەتتى. مەن شۇچاغنىڭ ئۆزىدىلا خىزمەتچىم مەزكۇرغا بىر ئات ۋە بىر تۆگە تەييارلاشقا بۇيرۇدۇم ۋە ئوغلۇم جەئفەرنى ئېلىپ مۇھەممەد بار يەرنى نىشانلاپ يولغا چىقتىم. مەن ئۇنىڭ مەككە بىلەن مەدىنە ئارىلىغىدىكى ”ئەبۋا“دېگەن يەردە ئىكەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم.

ئوغلۇم بىلەن ئىككىمىز بۇ يەرگە يېتىپ كەلگەندە بىرەرسىنىڭ مېنى تونۇپ قېلىپ مەن مۇھەممەد بىلەن ئۇچرۇشۇپ ئۇنىڭغا ئىمان كەلتۈرۈشتىن بۇرۇن مېنى

www.munber.org

ئۆلتۈرۈۋېتىشىدىن ئەنسىرەپ يۈزۈمنى يۆگىۋالدىم. ئۇنىڭ قوشۇنى بولسا مەككە تەرەپكە قاراپ ئىلگىرلاۋاتقان بولغاچقا مەن ئۆزەمنى ئۇلار بىلەن دۇقۇرۇشۇپ قېلىشتىن قاچۇرۇپ ماڭدىم.

دەل شۇ چاغدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سەپ ئىچىدە كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ قالدىم ـ دە دەرھال ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ يۈزۈمنى ئاچتىم. ئۇ مېنى تونۇپلا باشقا ياققا قارىۋالدى. مەن شۇ ياققا ئۆتتۇم. ئۇ يەنە باشقا ياققا قارىۋالدى. بۇنداق قىلىش بىرقانچە قېتىم تەكرارلاندى.

مەن بۇ يەرگە كەلگىچە مېنىڭ ئىسلام كەلتۈرمەكچى بولغانلىقىمدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ ساھابىلىرى چوقۇم سۆيىنىدۇ، دەپ ئويلىغان ئىدىم. لېكىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەندىن يۈز ئۆرىگەنلىكىنى كۆرۈپ ئۇنىڭ ساھابىلىرىنىڭ ھەممىسى مەندىن يۈز ئۆرىدى. ئابەكرى ماڭا ئۇچرىغان ئىدى ئۇمۇ قاتتىق يۈز ئۆرۈپ قارىمىدى. مەن ئامالسىز، بويىنۇمنى قىسقان ھالدا ئۆمەرگە قارىدىم. ئۇ ماڭا ئابابەكرىدىن ئۆتتە قاتتىق يۈز ئۆرىدى. ھەتتا ئۇنىڭ كۈشكۈرتىشى بىلەن بىر ئەنسارى:ئى اللە نىڭ دۈشمىنى!سەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ ساھابىلىرىگە زىيان سالغان ئىدىڭ، سېنىڭ ئەسكىلىكىڭنى ھەممە ئادەم بىلىدۇ... دېگىنىچە ئاۋازىنى قويۇپ بېرىپ ماڭا تىل ـ ئاھانەت ياغدۇرۇۋەتتى. باشقىلار بولسا ماڭا غەزەپلىك ھۆمۈيىشاتتى. ماڭا قىلىنغان بۇ ھاقارەتلەردىن خوشاللىنىۋاتاتتى.

مەن تاغام ئاباسنى كۆرۈپ ئۇنىڭغا يالۋۇرۇپ: ئى تاغا!مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا تۇغقان، ھەم قەۋمىم ئىچىدىكى مەرتىۋىلىك كىشى بولغانلىقىم ئۈچۈن مېنىڭ ئىسلام كەلتۈرمەكچى بولغانلىقىم چوقۇم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى خوشال قىلىدۇ، دەپ ئويلىغان ئىدىم. بولۇۋاتقان بۇ ئىشلارنى سەنمۇ كۆرۈۋاتىسەن، سەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا مەن توغرۇلۇق گەپ قىلغان

www.munber.org

بولساڭ، دېدىم. تاغام ماڭا: الله بىلەن قەسەمكى! پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سەندىن يۈز ئۆرىگەن ھازىرقىدەك ئەھۋالدا مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا سەن توغرۇلۇق ھېچنېمە دېيەلمەيمەن، لېكىن، كېيىن پۇرسەت تېپىپ دەپ باقارمەن، مەن ئۇنى ناھايىتى ھۆرمەت قىلىمەن ھەم ئۇنىڭدىن ئەيمىنىمەن، دېدى.

- ئۇنداقتا مېنى كىمگە ھاۋالە قىلىسەن؟

- ئەھۋال يۇقىرىدا دېگىنىمدەك، بۇندىن باشقا بىرنېمە دېيەلمەيمەن.

مەن قاتتىق غەمگە پاتتىم. بىرئازدىن كېيىن تاغامنىڭ ئوغلى ئەلىينى كۆرۈپ، ئۇنىڭغا ئەھۋالىمنى ئېيتتىم. ئۇمۇ تاغامدەكلا سۆزنى قىلدى. مەن تاغام ئابباسنىڭ يېنىغا قايتا بېرىپ:سەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كۆڭلىنى مەن ئۈچۈن يۇمشىتىشقا قادىر بولالمىساڭمۇ، مېنى تىلاۋاتقان كىشىنى تىللاشتىن توختاتساڭ، دېدىم. تاغام مەندىن ئۇ كىشىنىڭ سۈپىتىنى سورىدى. مەن مۇنداق – مۇنداق شەكىلدىكى ئادەمكەن، دەپ سۈپەتلەپ بەردىم. تاغام:بۇ ئەنسارى نۇئمان ئىكەن، دېدى- دە ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ ئۇنىڭغا: ئى نۇئمان !ئەبۇ سۇفيان بولسا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغىسىنىڭ ۋە مېنىڭ قېرىندىشىمنىڭ ئوغلى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۈگۈن ئۇنىڭدىن ئاچچىغلىغان بولسىمۇ، يەنە بىر كۈنلەر كېلىپ ئۇنىڭدىن رازى بولۇپ قالار، ئۇنى تىللىمىساڭ، دېدى. ئۇ شۇندىلا مېنى تىللاشتىن توختىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام” جەئفە“ دېگەن جايغا چۈشكۈن قىلغاندا مەن ئۇنىڭ چېدىرىنىڭ ئىشىگى ئالدىدا ئولتۇردۇم، ئوغلۇم جەئفەر يېنىمدا ئۆرە تۇراتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەر قېتىم

www.munber.org

www.munber.org

ئىشىگىدىن چىققىپ مىنى كۆرگەن ھامانلا يۈزىنى مەندىن ئۆرىۋالاتتى. لېكىن، مەن ئۇنىڭ رازىلىقىنى ئېلىشتىن ئۈمۈتسىزلەنمىدىم. ئۇ قانداقلا بىر جايغا چۈشكۈن قىلسا مەن ئۇنىڭ ئىشىگى ئالدىدا ئولتۇرۇپ، ئوغلۇمنى يېنىمدا ئۆرە تۇرغۇزۇپ قويدۇم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامۇ بۇرۇنقىدەك مەندىن يۈز ئۆرۈۋەردى. بۇ ئىشلار بىر مەزگىلگىچە داۋام قىلىپ بۇ ئىشلار ماڭا ھار كەلگەندەئايالىمغا:الله بىلەن قەسەمكى! پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھامان بىر كۈنى مەندىن رازى بولىدۇ. ناۋادە رازى بولماي قالسا ئوغلۇمنى ئېلىپ ئاچلىق ۋە ئۇسسۇزلىق دەردىدە ئۆلۈپ كەتكەنگە قەدەر بېشىم قايغان تەرەپلەرگە كېتىمەن، دېدىم. بۇ گېپىم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا يېتىپتۇ. ئۇ ماڭا ئىچى ئاغرىتىپتۇ. ئۇ چېدىرىدىن چىققاندا مەندىن يۈزىنى ئۆرىمەي، ئىللىقنە قاراپ قويدى. ھەتتا مەن ئۇنى كۈلۈمسىرەمدىكىن دەپ ئويلىغان ئىدىم.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەككىگە كەلگەندە مەنمۇ بىرگە كەلدىم. ئۇ مەسچىتكە كىرمەكچى بولسا مەن يۈگۈرۈپ ئۇنىڭ ئالدىدا كېرەتتىم. مەيلى قانداقلا ئەھۋالدا ئۇنىڭدىن ئايرىلماسلىققا تىرىشتىم.

ھۈنەيىن كۈنىدە ئەرەپلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قارشى بۇندىن بۇرۇن بولۇپ باقمىغان دەرىجىدە توپلاندى. ئۇلار بۇ قېتىمقى ئۇرۇش ئارقىلىق مۇسۇلمانلارنى پۈتۈنلەي يوق قىلىۋېتىشنى مەقسەت قىلىشقان ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرى بىلەن بىرگە ئۇلارغا قارشى ئۇرۇشقا چىقتى. مەنمۇ چىقتىم. مەن مۇشرىكلارنىڭ زور قوشۇننى كۆرگىنىمدە: الله بىلەن قەسەمكى !مەن بۇ قېتىمقى جەڭدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قارشى تۇرۇپ قىلغان پۈتۈن گۇناھلىرىمنى يۇيىدىغان ئىشنى قىلىمەن. پەيغەمبەر

ئەلەيھىسسالام مېنىڭ قىلغانلىرىمدىن، ئۆزىمۇ رازى بولىدىغان ھەم
الله نىمۇ رازى قىلىدىغان ئىشلارنى كۆرىدۇ، دېدىم.

ئۇرۇش بولۇپ قارشى تەرەپنىڭ ھۇجۇمى كۈچەيگەنلى
تۇرغاندا مەغلۇبىيەتكە يۈزلەنگەننى كۆرگەن مۇسۇلمانلار پەيغەمبەر
ئەلەيھىسسالامنى تاشلاپ كېتىپ بىزگە ھەقىقىي مەغلۇبىيەتنىڭ
يۈزلىنىشىگە سەۋەپچى بولۇشقا تاسلا قالدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇرۇش مەيدانىنىڭ ئوتتۇرسىدا
ئۆزىنىڭ كۈلرەڭ خېچىرىنىڭ ئۈستىدە خۇددى مەزمۇت ئولتۇرۇپ،
ئۆزىنى ۋە ئەتراپىدىكىلەرنى قوغدىغان ھالداخۇددى تاغدەك
ھەيۋەتلىك قامەت بىلەن قىلىچى ئارقىلىق

قاتتىق جەڭ قىلىۋاتاتتى.

مەن بۇ چاغدا ئېتىمدىن سەكرەپ چۈشۈپ، قىلىچىمنىڭ
غىلاپىنى سۇندۇرۇۋەتتىم، الله مېنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ
ئالدىدا ئۆلۈشكە ئاتلانغانلىقىمغا گۇۋاھ ئىدى. بۇ چاغدا تاغام
ئاببىاس پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خېچىرىنىڭ چۇلۋۇرىنى
تۇتقان ھالدا ئىدى. مەن كېلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ
خېچىرىنىڭ سول تەرەپتىكى ئۈزەڭگىسىنى تۇتقان، ئوڭ قولۇم
بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى قوغداپ قاتتىق جەڭ قىلىشقا
چۈشۈپ كەتتىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يېنىدا قاتتىق ئۇرۇش
قىلىۋاتقان مېنى تونىيالماي تاغام ئاببىاستىن: «بۇ كىم»دەپ
سورىدى. تاغام: ئۇ سېنىڭ قېرىندىشىڭ، يەنى تاغاڭنىڭ ئوغلى
ئەبۇ سۇفيان، سەن ئۇنىڭدىن رازى بولساڭ، دېدى. پەيغەمبەر
ئەلەيھىسسالام: «رازى بولدۇم الله ئۇنىڭ ماڭا قىلغان پۈتۈن
گۇناھلىرىنى كەچۈرسۇن، »دېدى.

بۇنى ئاڭلاپ خوشاللىقتىن بېشىم ئاسمانغا يەتتى. مەن
سۆيۈنگىنىمدىن ئۇنىڭ ئۈزەڭگىدىكى پۇتلىرىنى سۆيۈپ كەتتىم. ئۇ

www.munber.org

مېنى ئۆرۈشنى داۋام قىلىشقا ئۈندىدى. شۇئان مېنىڭ جەڭ قىلىشقا بولغان ئىشتىياقىم تېخىمۇ ئارتتى. مەن مۇشرىكلار تەرەپكە يولۋاس كەبى ئېتىلدىم، باشقا مۇسۇلمانلارمۇ ماڭا ئەگەشتى. ھەتتا بىز ئۇلارنى بىر بەرسەخ مىقتارى يىراقلىقچە قوغلاپ، تىرە ـ پىرەڭ قىلىۋەتتۇق.

ئەبۇ سوفيان ھۆنەيىن كۈنىدىن باشلاپ ھەقىقىي رازىلىقىغا ئېرىشكەنلىكىدىن ئىبارەت نېئمەتتىن خۇرسەن بولۇپ ۋە ئۇنىڭغا ھەمراھ بولۇشتەك شەرەپتىن بەختكە ئېرىشىپ ياشاشقا باشلىدى. لېكىن، ئۇ ئۆزىنىڭ بۇرۇن قىلغانلىرىدىن خىجالەت بولغانلىقتىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا تىكىلىپ قارىيالمايتتى.

ئۇ ئىسلام كەلتۈرمەي ئۆتكۈزۋەتكەن كۈنلىرى ئۈچۈن قاتتىق ئەپسۇسلىنىپ، كېچىلىرىنى قۇرئان تىلاۋەت قىلىش بىلەن ئۆتكۈزىشكە، قۇرئان ئەھكاملىرىنى ئۆگىنىشكە ئاتىدى. ۋەز ـ نەسىھەتلەرنى قوبۇل قىلدى. دۇنيانىڭ ھۇزۇر ھالاۋەتلىرىدىن قول ئۈزۈپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بارلىقىنى بېغىشلىدى. ھەتتا. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر كۈنى ئۇنىڭ مەسچىتكە كىرىپ كېتىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ ئائىشەگە(الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!): «سىز ئۇ كىشىنىڭ كىملىكىنى بىلەمسىز» دەپ سورايدۇ. ئائىشە:بىلمەيمەن، ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى!دېگەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئۇ كىشى مېنىڭ تاغامنىڭ ئوغلى ئەبۇ سوفيان، قاراڭ!ئۇ مەسچىتكە كىرىدىغانلارنىڭ ئەۋۋەلى، شۇنداقلا مەسچىتتىن چىقىدىغانلارنىڭ ئاخىرقىسى، ئۇ يەردىن ئۇستۇن قارىمايدۇ»دەيدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ دۇنيا بىلەن خوشلاشقاندا ئەبۇ سوفيان خۇددى ئانا پەرزەنتىگە قايغۇرغاندىنمۇ بەك قايغۇردى، مەشۇقىدىن ئايرىلغان ئاشىقتىن بەكرەك ئېچىنىپ يىغلىدى.

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بولغان قاتتىق سېغىنىش، قىيالماسلىق ھەسرەتلىرىنى مەرسىيە قىلىپ ئوقۇدى.

ئۆمەرنىڭ خەتتاب (اللە ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) خەلىپىلىك قىلىۋاتقان مەزگىلەردە ئۇ ئۆزىگە ئۆلۈم ئەلچىسىنىڭ يېقىنلاپ قالغانلىقىنى سەزگەندەك ئۆز قولى بىلەن ئۆز يەرلىكىنى كولىدى. ئارىدىن ئۈچ ـ تۆت كۈن ئۆتۈپلا ئەجەل ئەلچىسى ئۇنىڭ جېنىنى ئالغىلى كەلدى. ئۆلۈش ئالدىدا ئۇ ئايالى ۋە بالىلىرىغا: ماڭا قايغۇرماڭلار، مەن ئىسلامنى قوبۇل قىلغاندىن بېرى پەقەت گۇناھ ئىش قىلىپ باقمىدىم، دېدى. ئۇنىڭ روھى پاك ھالەتتە كەتتى.

ئۇنىڭ ۋاپاتى مۇسۇلمانلارغا ناھايىتى ئېغىر كەلدى. ئۆمەر ئۇنىڭ نامىزىنى چۈشۈردى. ئۇنىڭ ۋاپاتى ئىسلام ئۈچۈن بىر يوقۇتۇش ئىدى. اللە ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!

www.munber.org

سەئىد ئىبنى ۋەققاس

«ئـى سـەئىد! ئـاتقىن، ئاتـا ـ ئانـام سـاڭا پـىدا بولـۇپ كەتسۇن!»

پـەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئوھـۇد كۈنىـدە سـەئىدنى ئـوق ئېتىشقا رىغبەتلەندۈرۈپ قىلغان سۆزى.

الله دىـن الله دەرگـاھىدىن قوغلانغـان شـەيتاننىڭ شـەرىدىن پاناھ تىلەيمەن! ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبـان الله نىـڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن!

{ئىنسـاننى ئاتـا ـ ئانىسـغا ياخشـىلىق قىلىشـقا بۇيـرۇدۇق. ئانىسـى ئۇنـى (قورسـىقىدا) ئۇسـتى ـ ئۇستىگـە ئـاجىزلىق بىلـەن كۆتۈردى. ئىككى يىلدا ئۇنى ئەمچەكتىن ئايرىدى. (ئى ئىنسان!) ماڭا ۋە ئاتا ـ ئاناڭغا شۈكۈر قىلغىن، ئاخىر قايتىدىغان جاي مېنىڭ دەرگـاھىمدۇر. ئەگـەر ئاتـا ـ ئانـاڭ سـېنى سـەن بىلمـەيدىغان نەرسـىنى ماڭـا شـېرىك كەلتۈرۈشـكە زورلىسـا، ئۇلارغـا ئىتائـەت قىلمىغىـن، ئۇلارغـا دۇنيـادا ياخشـى مۇئـامىلىدە بولغىـن (يـەنى دىنىڭغـا زىيـان يەتمـەيدىغان ئاساسـتا ياخشـىلىق قىلغىـن)، ماڭـا تائەت بىلەن قايتقان ئادەمنىڭ يولىغا ئەگەشكىن، ئاندىن مېنىڭ دەرگـاھىمغا قايتىسـىلەر، سىلەرگـە قىلمىشـىڭلارنى ئېيتىـپ بېرىمەن}[1]

[1] سۈرە لوقمان 14 ـ 15 ـئايەتلەر.

www.munber.org

بۇ ئايەتنىڭ نازىل بولۇش سەۋەبى ھەققىدە مۇنداق بىر ۋەقەلىك بار. بۇنىڭ نەتىجىسى مەغلۇبىيەت ئەمەس، غەلىبىگە، شېرىكلىككە ئەمەس بەلكى تەۋھىدكە دالالەت قىلىدۇ.

ھېكايىمىزنىڭ باش قەھرىمانى، سەئىد ئىبنى ۋەققاس مەككىدىكى ئېسىل نەسەبلىك ئائىلىدىن كېلىپ چىققان ياشلاردىن بىرىدۇر.

مەككىدە پەيغەمبەرلىك نۇرى چاقناشقا باشلىغان دەسلەپكى ۋاقىتلاردا سەئىد تېخى كىچىك بولۇپ، ئۇ ئاتا ـ ئانىسىغا كۆيۈمچان، بولۇپمۇ ئانىسىغا بەكمۇ ئامراق بىر ئۆسمۈر ئىدى. گەرچە ئۇ ئەمدىلا **17** ياشنىڭ قارىسىنى ئالغان بولسىمۇ لېكىن، ئۇنىڭ ئەقلى ئۆتكۈرلىكىدە، ھېكمەتلىكلىكىدە چوڭلاردىن قېلىشمايتتى. ئۇ ئۆز تەڭتۇشلىرىدەك ئورۇنسىز ئويۇن ـ تاماشىغا بېرىلمەي، ۋاقتىنى ئوق ياساش، ياچاقنى ياخشىلاش، ئوق ئېتىشنى مەشىق قىلىشتەك ئاقىلانە ئىشلارغا سەرىپ قىلىش بىلەن ئۆتكۈزەتتى. ئۇ خۇددى ئۆزىنى چوڭ ئىشلارغا تەييارلىنىۋاتقاندەك ھېس قىلاتتى.

ئۇ يەنە كۆڭلىدە ئۆز قەۋملىرى ياشاۋاتقان ناتوغرا ئەقىدىدىكى ھاياتتىن قوتۇلدۇرىدىغان بىرىنىڭ ئوتتۇرىغا چىقىشىنى كۈتۈۋاتقاندەك بىر تەقەززالىق تۇيغۇسىدا بىئارام ياشايتتى.

مانا مۇشۇ مەزگىلدە اللہ پۈتكۈل ئىنسانىيەتنى توغرا ياشاش يولىغا باشلايدىغان رەھمەتى بولغان، ئازغۇن، خاتا ئەقىدىدىكى ئىنسانلارنى قۇتۇلدۇرىدىغان، مەخلۇقاتلارنىڭ ئەڭ كاتتىسى بولغان مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ئەۋەتتى. بۇ خاسىيەت ئىگىسى پەرۋەردىگارى اللہ نىڭ سۆزلىرىنى ئىنسانلارغا يەتكۈزەتتى.

www.munber.org

سەئىد ھېچ كىچىكمەستىن بۇ ئىلاھى چاقىرىققا ئاۋاز قوشتى. ئۇ ئىسلام كەلتۈرگەنلەرنىڭ ئاۋالقىلىرىدىن بولدى. ئۇ كۆپ ھاللاردا بۇنىڭدىن پەخىرلىنىپ:پەيغەمبەرلىك ۋەھيىسىنىڭ دەسلەپكى دەۋرىدە باشلىنىپ يەتتە كۈندىن كېيىن ئىمان كەلتۈردۈم. دېمەك، مەن ئىمان كەلتۈرگەنلەرنىڭ ئاۋالقىلىرىدىن بولدۇم، دەيتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سەئىدنىڭ ئىسلامغا كىرگەنلىكىدىن خوشال بولدى. چۈنكى، سەئىددە يېڭى چىققان ئايدا تولۇن ئاي بولىدىغانلىق بىشارىتى بولغاندەك پات ئارىدا ھەقىقىي ئەركەكلەردىن بولۇپ يېتىشىپ چىقىدىغان ئالامەتلەر بار ئىدى. شۇنداقلا، يەنە مەككە ياشلىرىنى ئۆزىگە جەلىپ قىلىپ ئەگەشتۈرىدىغان، سۆزىگە كىرگۈزىشكە سەۋەب بولىدىغان، ئىسىل نەسەپ، يۇقىرى مەرتىۋە بار ئىدى.

ئۇنىڭدىن باشقا پەيغەمبەرگە يېقىن تۇرۇدىغانلىق تەرىپىدىنمۇ ئىمتىيازغا ئىگە بولۇپ، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئانا تەرەپ جەمەتى بولغان بەنى زوھرا جەمەتىدىن بولغان تاغىسى ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ تاغىسى بىلەن پەخىرلىنەتتى.

بىر رىۋايەتتە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرى بىلەن ئولتارغاندا سەئىدنىڭ كىلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ ئولتۇرغانلارغا قاراپ: «بۇ مېنىڭ تاغام، قېنى كىمنىڭ مۇشۇنداق تاغىسى بولسا كۆرسۈتىپ باقسۇن!» دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنغان.

سەئىدنىڭ ئىسلامدا تۇرۇشى ئاسانغا چۈشمىدى. ئىسلام بۇ ياشنى قاتتىق سىناقلارغا دۇچار قىلدى. سىناقنىڭ بۇ قاتتىقلىقىغا ھەتتا ئايەت نازىل بولۇشقا سەۋەب بولىدىغان دەرىجىگە يەتتى. بۇ

www.munber.org

ئاجايىپ كەچۈرمىشىنى سۆزلەپ بېرىشكە سەئىدنىڭ ئۆزىنى تەكلىپ قىلايلى.

مەن ئىسلامنى قوبۇل قىلىشتىن ئۈچ كۈن بۇرۇن مەن مۇنداق بىر چۈش كۆردۈم، چۈشۈمدە مەن قاتمۇ ـ قات قاراڭغۇلۇق ئىچىگە چۆكۈپ كېتىۋاتقانلىقىمنى، بۇ قاراڭغۇلۇق ئىچىدە تەمتىرەپ يۈرگىنىمدە بىر ئاينىڭ نۇر چاچقانلىقىنى كۆردۈم. مەن ئۇ ئايغا ئەگەشتىم ۋە ئالدىمدا بىر قانچە كىشىنىڭ شۇ ئايغا مەندىن ئىلگىرى ئەگىشىپ كېتىۋاتقانلىقىنى كۆردۈم. ئۇلار زەيد ئىبنى ھارىس، ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىپ، ئەبۇ بەكرى سىددىق ئىكەن. مەن ئۇلاردىن: سىلەر قاچاندىن بېرى بۇ يەردە تۇرۇۋاتىسىلەر؟دەپ سورىسام. ئۇلار: بىر ئاز ئىلگىرى، دەپ جاۋاب بېرىشتى.

تاڭ ئاتقاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يوشۇرۇنچە ئىسلامغا دەۋەت قىلغانلىق خەۋىرىنى ئاڭلاپ قالدىم. مەن الله نىڭ ياخشىلىقنى ئىرادە قىلىپ بۇ سەۋەپ بىلەن مېنى قاراڭغۇلۇقتىن يورۇقلۇققا چىقىرىشىنى خالىغانلىقىنى چۈشىنىپ يەتتىم ـ دە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تەرەپكە چاپتىم. مەن ئۇنىڭ بىلەن جىياد جىلغىسىدا ئۇچراشتىم. بۇ چاغدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەسىر نامىزى ئوقۇۋاتقان ئىكەن. ئۇ نامىزىنى ئوقۇپ بولغاندا مەن ئىمان ئېيتتىم. چۈشۈمدە كۆرگەن ھۆلقى بىرنەچچەيلەن مەندىن بۇرۇن ئىمان ئېيتقان ئىكەن.

ئانام مىنىڭ ئىسلامغا كىرگىنىمنى ئاڭلاپ تەتۈرلىكى تۇتتى. ئەمەلىيەتتە مەن ناھايىتمۇ بەك كۆيۈنىدىغان ۋە ئۇنى ئىنتايىن بەك ياخشى كۆرۈدىغان بالىسى ئىدىم. ئۇ:ئى سەئىد!ئەسلى دىنىڭدىن يېنىپ قوبۇل قىلغان ئۇ زادى قانداق دىن؟ الله بىلەن قەسەمكى!سەن بۇ يېڭى دىنى تاشلا. بولمىسا مەن يېمەي، ئىچمەي ئۆلۈپ كېتىمەن... ئۇ چاغدا سەن مەن ئۈچۈن

www.munber.org

ئېچــىنىپ يۈرىكــىڭ پــارە ــ پــارە بولــىدۇ. بــۇ ئــش ســەۋەبىدىن كىشــىلەر سېنى ئۆمرۈڭ بويــى ئەيىبلــەيدۇ، دېــدى ۋەيىمــەسلىك ــ ئىچمەسلىك ھەققىدە قەسەم ئىچتى. مەن ئۇنىڭغا: ئى ئانا! ھەرگىز ئۇنــداق قىلمــاڭ!ھەرقانچــە قىلســىڭىزمۇ مــەن بــۇ دىنىمدىــن يانمايمەن، دېدىم.

لىكىــن ئانــام يىمەســلىك ۋە ئىچمەســلىك قەســىمىدە چىــڭ تــۇرۇپ بىرقانچــە كۈنــنى ئــۆتكۈزدى. ئــۇ ئورۇقــلاپ، تــنى ئاجىزلىشــىپ مــاغدۇرۇدىن كېتىپ قــالدى. بــۇ بىرنەچچــە كــۈن ئىچــىدە مــەن ئۇنىــڭ ئــازراق بولســىمۇ يــەپ ــئىچىشــنى تەۋســىيە قىلىــپ ئۇنىــڭ قېشــىغا كېلىۋەردىم. لىكىــن، ئــۇ قــەتئىي ھېچنېمــە يىمــىدى. ھــەم ماڭــا يــا مېنىــڭ دىنىمدىــن يېنىشــىمنى يــا بولمىسا ئــۆزىنىڭ شــۇ پــېتىچە ئــۆلۈپ كېتىدىغــانلىقىنى شــەرت قىلىــپ تۇرۇۋالدى.

مەن ئاخىرى ئانامغا: ئى ئانا ! مەن ھەقىقەتەن سىزنى بەك ياخشــى كۆرىمــەن. لىكىــن، مــەن اللە ۋە ئۇنىــڭ پــەيغەمبەرىنى سىزدىنمۇ بەكرەك ياخشى كۆرۈمەن. اللە بىلەن قەسەمكى!سىزنىڭ مىڭ جېنىڭىز بولۇپ ھەر بىر جېنىڭىز ئاچلىقتىن بىر- بىرلەپ چىقىپ كەتكەن تەغدىردىمۇ مەن بۇ دىنىمدىن ھەرگىز يانمايمەن، دېدىم.

ئانام مېنىڭ بۇ قەتئىيلىكىمنى كۆرۈپ ئاخىرى تەن بەردى ۋە مەجبۇرىي ھالدا يەپ ــ ئىچتى. اللە بۇ ئەھۋالغا قارىتا: {ئەگەر ئاتا ـ ئانــاڭ ســېنى ســەن بىلمــەيدىغان نەرســىنى ماڭــا شــېرىك كەلتۈرۈشكە زورلىسا، ئۇلارغا ئىتائەت قىلمىغىن، ئۇلارغا دۇنيادا ياخشــى مۇئــامىلىدە بولغىــن (يــەنى دىنىڭغــا زىيــان يەتمــەيدىغان ئاساستا ياخشىلىق قىلغىن)} دېگەن ئايەتلەرنى نازىل قىلدى.

www.munber.org

ئەمەلىيەتتە سەئىدنىڭ ئىسلامنى قوبۇل قىلغان كۈنى مۇسۇلمانلار ئۈچۈن كۆپ ياخشىلىقلار ئېرىشكەن، ئىسلامغا خەيرلىك بىر زات قوشۇلغان بىر كۈن بولغان ئىدى.

بەدىر كۈنى سەئىد بىلەن قېرىندىشى ئۇمەيرنىڭ ئاجايىپ كۆرۈنۈشلىرى مەيدانغا كەلگەن بىر كۈن بولدى. ئۇنىڭ ئىنىسى ئۇمەير تېخى تولۇق بالاغەتكە يەتمىگەن بىر ئۆسمۈر ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ئۇرۇشقا چىقىدىغا قوشۇننى كۆزدىن كەچۈرۈشكە باشلىغاندا ئۇمەير ئۆزىنىڭ يېشىنىڭ كىچىكلىكى سەۋەبىدىن قالدۇرۇلۇپ كېتىشىدىن ئەنسىرەپ قوشۇننىڭ ئارقى تەرىپىگە مۆكىنىۋالغان ئىدى. بىراق، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى يەنىلا كۆرۈپ قېلىپ قايتۇرۇۋەتكەندە ئۇ يىغلاشقا باشلىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا ئىچى ئاغرىپ قېلىپ رۇخسەت قىلدى. بۇ چاغدا ئۇ ناھايىتى خوشال بولۇپ ئاكىسى سەئىدنىڭ قېشىغا كەلدى. سەئىد ئۇنىڭ قىلىچىنى ئۇنىڭ بويىنىغا ئېسىپ قويدى. چۈنكى، ئۇ تېخى كىچىك بولغاچقا ئۇنىڭ قىلىچى يەرگە تېگىپ قالاتتى. شۇنداق قىلىپ بۇ ئاكا ـ ئۇكىلار الله يولىدىكى ئۇرۇشقا ئاتلاندى.

ئۇرۇش ئاخىرلاشقاندا سەئىد جەڭ مەيداندا شەھىد قىلىنغان ئىنىسى ئۇمەيرنى قويۇپ مەدىنىگە قايتىپ كەلدى.

ئوھۇد ئۇرۇشىدا مۇسۇلمانلار مەغلۇبىيەت يۈزلەنگەندە قورقىنىدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى يالغۇز تاشلاپ قويۇپ ھەر تەرەپكە چېچىلىپ كەتتى. پەقەت سەئىدلا ئۇنىغا يىقىن كىشى بىلەن قېلىپ ياچىقى بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى قوغداپ تۇردى. ئۇنىڭ ئاتقان ھەر بىر ئوقى بىر مۇشرىكنى يەر چىشلىتەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ بۇ ماھىرلىقىنى كۆرۈپ ۋە ئۇنى تېخىمۇ رىغبەتلەندۈرۈپ: «سەئىد ئاتقىن!ئاتقىن!... ئاتا ـ ئانام ساڭا پىدا بولسۇن!» دېدى. سەئىد

www.munber.org

ئـۆمۈرى بويـىـى بـۇ سـۆز بىلــەن پــەخىرلەندى. ئـۇ: پــەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھېچبىر ئادەمگە ئاتا ـ ئانىسىنى تەڭ پىدا قىلمىغان ئىدى، دەيتتى.

ئۆمــەر(اللە ئۇنىڭدىــن رازى بولســۇن!) خەلىپــە ۋاقــتىدا پارىسلارنى گـۇمران قىلـىپ، يـەر يۈزـىدە بۇدىـزىمنىڭ يىلتىـزىنى قورۇتماق ئۈچۈن قوشۇن تەيارلىماقچە بولغاندا سەئىد ئۇلۇغلۇقنىڭ ئەڭ يۈكسەك پەللىسىگە يەتتى.

ئۇرۇشــتىن بــورۇن ھەرقايســى جــايلاردىكى ۋىلايەتلــەرنىڭ ۋالىيلىرىغا: ماڭا قورالى، ئېتى، ھەرقايسى جەھەتتىكى تـەييارلىقى بـار، شـېئىر، نۇتۇقتـىن جـەڭ ئۈچـۈن پايدىلىق ئـارتۇقچىلىقى بـار بارلىق كىشىلەرنى ئـەۋەتىڭلار!دەپ مـەكتۇپ ئەۋەتكەندە ھەرقايسى جـايلاردىن مۇجـاھىد قوشـۇنلار بـەس ـ بەسـت بىلـەن كېلىشكە باشلىدى. قوشۇن تولۇقلانغاندا، ئۆمەر بۇ دەرىجىدىكى زور قوشۇنغا كىمنى قوماندان قىلىش توغرىسىدا مەسلىھەت قىلدى. كۆپچىلىك بىردەك: ۋەھشى يولۋاس سەئىدنى، دېيىشتى.

ئۆمەر ئۇنىڭغا قوشۇننىڭ بـايرىقىنى تۇتقۇزدى. قوشۇن يولغا چىققىش ئـالدىدا ئۆمـەر سـەئىدكە نەسـىھەت قىلـىپ: ئـى سـەئىد! سېنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغىسـى ۋە دوستى دېيىشلەر مەغرۇرلاندۇرۇپ قالمىسۇن، اللە يامانلىقنى يامانلىق بىلەن ئەمەس بەلكى ياخشىلىق بىلەن ئۆچۈرىدۇ. ئى سەئىد اللە بىلەن بەندىنىڭ ئوتتۇرسىدا بـوي سۇنۇشـتىن باشقا ھېچقانداق باغلىنىشلىق يـوق. كىشـىلەرنىڭ مـەرتىۋىلىكى بىلــەن مەرتىۋىســىزنىڭ اللە نىــڭ نـەزىدىكى پـەرقى تـەقۋالىق بىلـەنلا ئـۆلچىنىدۇ. كىشـىلەر پـەقەت تەقۋالىقى بىلەن پەرقلىنىدۇ. اللە غا بـوي سۇنۇشـى بىلـەن ساۋاپقا ئېرىشىـدۇ. بىـز پـەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن كۆرگـەن ئىشـلارغا قارىغىن ھەم ئۇنىڭدىن چەتنەپ كەتمە، ئۇ بولسا بۇيرۇق، دېدى.

www.munber.org

قوشۇن ئاتلاندى. قوشۇندا بەدىر ئۇرۇشىغا قاتناشقانلاردىن **99** كىشى، رىزۋان ۋە باشقا بەيئەتلەردە بار كىشىلەردىن **310** نەچچە كىشى بىرگە ئىدى. يەنە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن مەككىنى ئىشغال قىلىشقا قاتناشقانلاردىن **300** كىشى، يېزا پەرزەنتلىرىدىن **700** كىشى بار ئىدى.

سەئىد قادىسىيەگە يېتىپ بارغاندا قوشۇنى توختاتتى. ئۇرۇشنىڭ ئاخىرقى كۈنى مۇسۇلمانلار قادىسىيەنى تۈپتۈن گۇمران قىلىۋېتىش نىيىتىدە دۈشمەنلەرنى خۇددى كىشەن ئۇشۇقنى قىسقاندەك قاتتىق ئىسكەنجە قورشاۋىغا ئالدى. ئۇلار تەكبىر، تەھلىل ئېيتقان ھالدا دۈشمەن سېپىگە تۇشمۇ ـ تۇشتىن يۇسۇپ كىردى. پارسلىقلارنىڭ باش قوماندانى روستەمنىڭ بېشى مۇسۇلمانلارنىڭ نەيزىسى ئۈستىدە كۆتۈرۈلدى. بۇنىڭ بىلەن اللە نىڭ دۈشمەنلىرى ئالاقزەدىلىككە چۈشتى. ھەتتا، مۇسۇلمانلار ئۇلارنى چاقىرىپ، ئاندىن ئۆلتۈرەتتى. بۇ ئۇرۇشتا ئۆلگەن دۈشمەن قوشۇنىنىڭ سانىنىڭ **30** مىڭ ئىكەنلىكىلا بۇ جەڭنىڭ كاتتا غەلبە ۋە غەنىمەتلەرگە ئىگە بولغانلىقىغا كۇپايىدۇر.

سەئىد ئۇزۇن ئۆمۈر كۆردى. اللە ئۇنىڭغا كۆپ مال ـ مۈلۈك ئاتا قىلدى. لېكىن، ئۇنىڭغا ئەجەل يېقىنلاشقاندا ئۇ ئۆزىنىڭ كونىراپ تىتىلىپ كەتكەن تونىنى تەلەپ قىلىپ: مېنى بۇنىڭ بىلەن كېپەنلەڭلار، چۈنكى، مەن بەدىر كۈنى مەن مۇشۇ تونىنى كىيگەن ھالدا مۇشرىكلار بىلەن ئۇرۇشقان ئىدىم. مەن يەنە مۇشۇ تون بىلەن اللە بىلەن ئۇچرىششنى خالايمەن... دېدى.

اللە ئۇنىڭ ياتقان يېرىنى نۇرلۇق قىلسۇن!

www.munber.org

ھۇزەيفە ئىبنى يامانى

«ھۇزەيفە دېگەن سۆزگە
ئىشىنىڭلار، ئابدۇللاھ ئىبنى
مەسۇدنىڭ سىلەرگە ئوقۇپ
بەرگىنى بويىچە ئوقۇڭلار»

ھەدىس شەرىف.

«خالىساڭ مۇھاجىر بول، خالىساڭ ئەنسارى بول، بۇ ئىككىسىدىن خالىغىنىڭنى تاللا» بۇ سۆزنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەككىدە ھۇزەيفە بىلەن تۇنجى ئۇچراشقاندا دېگەن ئىدى. ئۇنىڭغا يۇقىرقى ئىككى خىل تاللاشنىڭ قايسىسىنى تاللاش ئىختىيارلىقىنىڭ بېرىلىشىدە مۇنداق بىر ھېكايە بار.

ئۇنىڭ دادىسى مەككىلىك ئەبسى قەبىلىسىدىن بولغان يامان ئىسمىلىك كىشى ئىدى. ئۇ كىشىلەرنىڭ ئارىسىدا بىر قان قەرزىگە بوغۇلۇپ قېلىپ مەككىدىن مەدىنىگە كېتىشكە مەجبۇرلانغان ئىدى. ئۇ مەدىنىگە بېرىپ ئابدۇل ئەشئەل جەمەتى بىلەن چىقىشىپ قىلىپ، كېيىن ئۇلارغا كۈيئوغۇل بولىدۇ. ئۇنىڭ ھۇزەيفە ئىسىملىك بىر ئوغلى تۇغۇلىدۇ.

ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشى بىلەن يامانىنىڭ مەككىگە كىرىشكە بولغان توسالغۇ تۈگەيدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ مەككە بىلەن مەدىنە ئارىلىقىدا بېرىپ ـكېلىپ يۈرۈيدىغان بولىدۇ. لېكىن، ئۇ مەدىنىدە كۆپرەك تۇراتتى.

ئىسلام دىنى ئەرەپ يېرىم ئارىلىنى ئۆز نۇرى بىلەن يورۇتۇشقا باشلىغاندا مەدىنىدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كېلىپ ئىسلامنى قوبۇل قىلغان ئەبسى قەبىلىسىدىكى

www.munber.org

ئۇنىڭ ئادەمنىڭ ئىچىدە يامانمۇ بار ئىدى. بۇ ئۇچرۇشۇش پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە ھىجرەت قىلىشتىن بۇرۇن بولغان ئىدى. بۇ سەۋەپلەردىن ھۇزەيفە تەكتى مەككىلىك، ئۆسۈپ يېتىلىشى مەدىنىلىك سانىلاتتى.

ئۇ بىر مۇسۇلمان ئائىلىسىدە ئۆسۈپ يېتىلدى. الله نىڭ دىنىغا خەلى بۇرۇن كىرگەن مۇسۇلمان ئاتا ـ ئانىنىڭ ھىمايىسىدە تەربىيىلەندى. ئۇمۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچرۇششتىن بۇرۇن ئىسلامنى قوبۇل قىلدى.

ئۇنىڭ پۈتۈن ۋۇجۇدىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچرۇشىش ئىشتىياقى چۇلغىۋالغان ئىدى. ئۇ ئىسلامغا كىرگەن كۈندىن باشلاپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سۈپەتلىرى توغرىسىدا توختىماي سوئال سورايتتى. ئۇ ئاخىرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچرۇشۇش ئۈچۈن مەككىگە سەپەر قىلدى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچراشقاندا ئۇنىڭدىن:ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى!مەن مۇھاجىرمۇ ياكى ئەنسارىمۇ؟دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «خالىساڭ مۇھاجىر بول، خالىساڭ ئەنسارى بول، بۇ ئىككىسىدىن خالىغىنىڭنى تاللا» دېدى. ئۇ دەرھاللا: ئى الله نىڭ پەيغەمبەرى! بەلكى مەن ئەنسارى، دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە كەلگەندە ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بېشى بىلەن يۈرۈپ دېگىدەك خىزمەت قىلدى. ئۇ بەدىردىن باشقا بارلىق جەڭگە قاتناشتى. ئۇنىڭ بەدىرگە قاتنىشالماسلىقىدا مۇنداق بىر سەۋەپ بار ئىدى. ئۇنى ئۆزى مۇنداق بايان قىلىدۇ:مەن دادام بىلەن مەدىنە سىرتىدا ئىدۇق. قۇرەيشلىكلەر بىزنى تۇتۇۋېلىپ بىزنىڭ نەگە ماڭغانلىقىمىزنى سورىدى. بىز:مەدىنىگە، دەپ جاۋاب بەردۇق.

ـ سىلەر مۇھەممەدنىڭ يېنىغا ماڭدىڭلارمۇ ؟

ـ بىز پەقەت مەدىنىنى كۆزلەپلا كېتىپ بارىمىز.

ـ ئۇنداقتا سىلەر مۇھەممەدكە ياردەملەشمەسلىككە، ئۇنىڭ بايرىقى ئاستىدا جەڭ قىلماسلىققا ۋەدە بېرىڭلار، دېدى. بىز ۋەدە بەرگەندىن كېيىن ئاندىن ئۇلار بىزنى قويۇۋەتتى. بىز مەدىنىگە كېلىپ بولغان ئەھۋالنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا خەۋەر قىلدۇق. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بىز قىلغان ۋەدىمىزگە ۋاپا قىلىمىز. الله تىن ئۇلارغا قارشى ياردەم تىلەيمىز» دېدى.

ئوھۇد كۈنى ئۇ دادىسى يامانى بىلەن ئۇرۇشقا قاتناشتى. ئۇرۇشتىن ئۇ ساق سالامەت قايتتى. بىراق، دادىسى شەھىد بولدى. لېكىن، ئۇ مۇشرىكلار تەرىپىدىن ئەمەس بەلكى مۇسۇلمانلار تەرىپىدىن بولغان ئىدى. ئەسلى ۋەقەلىك مۇنداق بولغان ئىدى.

ئوھۇد كۈن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يامانى بىلەن سابىت ئىبنى قەيسنى ئاياللار ۋە باللار بىلەن بىرگە قەلئەدە قالدۇرغان ئىدى. چۈنكى، ئۇ ئىككىسى ياشىنىپ قالغان كىشىلەر ئىدى. ئۇرۇش ئەۋجىگە چىققاندا يامانى سەبدىشىغا:ھەي!بىز يەنە نىمىنى ساقلاپ ئولتۇرۇمىز. الله بىلەن قەسەمكى!ھەر ئىككىمىزنىڭ ئۆمرىمىز ئاز قالدى. قىلىچلىرىمىزنى ئېلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قوشۇلامدۇق، بەلكىم الله بىزگە شېھىدلىك ئاتا قىلار!دېدى. ئۇلار قىلىچلىرىنى يالاڭاچلاپ ئۇرۇش سېپىگە قېتىلدى. سابىتنى الله مۇشرىكلارنىڭ قىلىچى بىلەن شېھىد بولۇش شەرىپىگە ئىگە قىلدى. لېكىن، يامانى بولسا مۇسۇلمانلارنىڭ ئارقا ـ ئارقىدىن ئۇرغان قىلىچى ئاستىدا يىقىلدى. مۇسۇلمانلار يامانىنى تونىمىغان ئىدى. بۇ چاغدا ھۇزەيفە: دادام! دادام! دېگىنىچە توۋلاپلا قالدى، ھېچكىم ئۇنىڭ ئاۋازىغا قۇلاق سالمىغان ئىدى. دادىسى يىقىلغاندا ھۇزەيفە ئۇلارغا:

www.munber.org

اللە سىلەرنى مەغپىرەت قىلسۇن!ئۇ رەھىم قىلغۇچىلارنىڭ ئەڭ كاتتىسى!... دېگەندىن ئارتۇق سۆز قىلمىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا دادىسىنىڭ تۆلەم پۇلىنى بەرمەكچى بولغاندا ئۇ: دادام شەھىدلىكنى تەلەپ قىلغان ئىدى. ئارزۇسىغا يەتتى. ئى اللە گۇۋاھ بولغىن!مەن دادامنىڭ تۆلەم پۇلىنى مۇسۇلمانلارغا سەدىقە قىلىۋەتتىم، دېدى. بۇ سەۋەپ بىلەن ئۇنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ نەزىرىدىكى مەرتىۋىسى تېخىمۇ ئۆستى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ خارەكتىرىدە مۇشكۈل ئىشلارنى ھەل قىلىشتا تەدبىرلىك، ھەرقانداق ئىشقا قارىتا ئىنكاسى تىز ۋەئىتائەتچان، ھىچكىم ماھىيىتىنى بىلەلمەيدىغان سىر ساقلىيالىشتەك ئۈچ خىل خىسلەتنىڭ بارلىقىنى بايقىدى.

ساھابىلىرىنىڭ ئارتۇقچىلىقلىرىنى دەل جايىدا جارى قىلدۇرۇش، ئۇلاردىكى يوشۇرۇن ئىقتىدارىدىن مۇۋاپىق پايدىلىنىش پەيغەمبەر

ئەلەيھىسسالامنىڭ سىياستى ئىدى. ئۇ ھەرقانداق ئادەمنى ئىقتىدارىغا قارىتا ۋەزىپىگە قوياتتى.

مەدىنىدە مۇسۇلمانلار دۇچ كەلگەن ئەڭ چوڭ توسالغۇ يەھۇدىي مۇناپىقلىرى ۋە ئۇلارنىڭ ئەگەشكۈچىلىرىنىڭ مەۋجۇتلىغى ئىدى. ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ ساھابىلىرىغا يۇشۇرۇن سۇيىقەست پىلانلايتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھۇزەيفەگە مۇناپىقلارنىڭ ئىسىملىكىنى ئاشكارلىدى. بۇ ساھابىلارنىڭ ھىچبىرى بىلمەيدىغان مەخپىيەتلىك ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەم ئىسلام دىنىنى ۋە مۇسۇلمانلارنى مۇناپىقلارنىڭ سۇيىقەستلىرىدىن ساقلاش ئۈچۈن ئۇنىڭغا بۇ مۇناپىقلارنىڭ ئىش ھەركەتلىرىگە كۆز ـ قۇلاق بولۇش، ئۇلارنى كۈزىتىش ۋەزىپىسىنى تاپشۇردى. شۇنىڭدىن كېيىن

www.munber.org

ئـۇ ''پـەيغەمبەر ئەلەيھىسسـالامنىڭ مەخپـىيەتلىرىنى بىلىدىغـان كىشى''دەپ ئاتىلىدىغان بولدى.

پـەيغەمبەر ئەلەيھىسسـالام خـەتىرى چـوڭ، ناھـايىتى بـەك ھۇشـيارلىقنى تەلـەپ قىلىدىغـان بـۇ ئىشـتا ئـەقىللىق ھۇزەيفـەنىڭ ئارتۇقچىلىقىدىن پايدىلانغان ئىدى. خەندەك ئۇرۇشىدا يۈز بەرگەن مۇنـداق بىـر ۋەقـەلىك بۇنىڭغا ياخشى مىسال بولالايـدۇ. خـەندەك ئۇرۇشـى مەزگـىلىدە مۇشـرىكلار مۇسـۇلمانلارنى ناھـايىتى قـاتتىق مۇھاسىرىگـە ئېلىۋالغـان ئـىدى. بۇنـىڭ بىلـەن مۇسـۇلمانلارغا قىيىـنچىلىق كۈچـەيدى. ھېرىـپ - چارچـاش چېكىگـە يـەتتى. كۆزلـەر تـالدى، كىشـىلەرناھايتى بـەك تـىت - تـىتچىلىق ئىچىـدە قـالدى. ئىمـانى سۇسـىراق بىـر قىسـىم مۇسـۇلمالار ھـەتتا الله توغرىسىدا غەيرى گۇمانلاردا بولۇشقا باشلىدى.

بـۇ چـاغدا مۇشـرىكلارنىڭ ۋە ئـۇلار بىلـەن ئىتتىپـاقداش قوشۇننىڭ ئەھۋالىمۇ مۇسۇلمانلارنىڭكىدىن ياخشى ئەمەس ئىدى. مۇشرىكلارنىڭ كۈچىنى ئاجىزلاشتۇرۇش، ئىرادىلىرىنى تەۋرىتىش ئۈچۈن ئۇلارغا قاتتىق بوران ئەۋەتىش ئارقىلىق الله ئۆزىنىڭ ئۇلارغا بولغـان غـەزىپىنى ئىپـادىلىدى. بـوران ئۇلارنـىڭ چېدىرلىـرىنى ئۆرۈپ، قازانلىرىنى دۈم كۆمتۈرۈپ، ئوتلىرىنى ئۆچۈرۈپ، ئېغىز - بۇرۇنلىرىنى تـاش - توپىغا توشقۇزدى. ئۇرۇش پىرىنسىپىدا ئاۋال بەل قويۇۋەتكەن تەرەپ، مەغلۇپ بولغان ھېساپلىناتتى.

ئۇرۇشنىڭ ئاخىرقى نەتىجىسى بەلگىلىنىدىغان مۇشۇنداق ھـالقىلىق پـەيتتە قارشـى تەرەپنىڭ ئـەھۋالىدىن خـەۋەردار بولـۇش ئىنتـايىن مۇھىـم ئىـدى. دەل مۇشـۇ چـاغدا پـەيغەمبەر ئەلەيھىسسـالامنىڭ ھۇزەيفـەنىڭ ئىقتىدارىغـا ھـاجىتى چۈشـتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاخىرقى قارار چىقىرىلىشتىن ئىلگىرى ھۇزەيفەنى قاراڭغۇدا دۈشمەنلەرنىڭ ئارىسىغا ئەۋەتمەكچى بولـدى.

www.munber.org

بۇ قورقۇنۇچلۇق ۋە خەتەرلىك سەپەرنىڭ ئەمەلىي جەريانىنى ھۈزەيفەنىڭ ئۆزىدىن ئاڭلايلى. ئۇ مۇنداق دەيدۇ:

ئاشۇ بورانلىق سوغۇق كېچىدە بىز مۇسۇلمانلار قوشۇنى سەپ تۈزۈشۈپ ئولتۇرۇشقان ئىدۇق. مەككىدىن كەلگەن مۇشرىك قوشۇن بىزنىڭ ئۈستى تەرىپىمىزدە، بەنىي قۇرەيزە يەھۇدىيلىرى بىزنىڭ تۆۋەن تەرىپىمىزدە ئىدى. بىز ئۆلارنىڭ ئاياللىرىمىز ۋە باللىرىمىزغا زىيان سېلىشىدىن ئەنسىرەيتتۇق. بىزگە بۈرۈن بۈگۈنكى كېچىدىكىدەك قاتتىق بوران، ھەم بۇ كېچىدىكىدەك زۇلۇمەت قاراڭغۇلۇق كېلىپ باقمىغان ئىدى. بوران خۇددى گۈلدۈرمامىدەك قاتتىق ئاۋازدا گۈكىرىسە، قاراڭغۇلۇقنىڭ زۇلمىتىدە بەش بارمىقىمىزنى سوزساق كۆرەلمەيتتۇق. مۇناپىقلار: ئۆيلىرىمىز ئوچۇق قالغان ئىدى، دۈشمەن ھۇجۇم قىلىپ قالمىسۇن، دەپ روخسەت سوراشقا باشلىدى. ئەمەلىيەتتە ئۆلارنىڭ ئۆيلىرى ئوچۇق ئەمەس ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆلارغا روخسەت بېرىۋەردى. ھەتتا بىز **300** دەك ئادەم قالدۇق. بۇ چاغدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزنىڭ ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ مېنىڭ يېنىمغا كەلدى. (مېنىڭ ئۈستۈمدە ئايالىمنىڭ مېنىڭ تىزىمدىن ئاشمايدىغان پەرەنجىسىدىن باشقا سوغۇقتىن دال بولغىدەك يېپىنچام يوق ئىدى) ئۇ ماڭا: «سەن كىم؟» دېدى. مەن: ھۈزەيفە، دەپ جاۋاب بەردىم.

«ھۈزەيفەمۇ سەن؟»

شۇنداق. مەن (ئاچلىق ۋە سوغۇقنىڭ ئازاۋىدىن) ئورنىمدىن تۇرمايلا جاۋاب بەردىم.

«دۈشمەن تەرەپتە بىر خەۋەر باركەن. سەن بېرىپ ئېنىق ئۇقۇپ كەلگىن.»

www.munber.org

مەن مېڭىش ئۈچۈن ئورنۇمدىن تۇردۇم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئى اللە ئۇنىڭ ئالدى ــ كەينى، ئوڭ ــ ۋە سول تەرىپىنى ساقلىغىن!»دەپ دۇئا قىلدى. اللە بىلەن قەسەمكى ! پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دۇئاسى ئاخىرلاشمايلا مەندىكى قورقۇنچ ۋە توڭلاش ئالامەتلىرى مەندىن يوقالدى. ئەمەلىيەتتە كىشلەر ئارىسىدا ئەڭ توڭلىغاقى ۋە قورقۇنچاققى مەن ئىدىم. مەن كەينىمگە بۇرۇلغىنىمدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «سەن تاكى قايتىپ كەلگىنىڭگە قەدەر دۈشمەن ئارىسىدا بىرەر چاتاق تېرىپ قويما!» دەپ تاپىلىدى. مەن ماقۇللۇق بىلدۈرۈپ قاراڭغۇدا يولۇمغا راۋان بولدۇم.

مەن دۈشمەن سېپىگە بېرىپ خۇددى ئۇلارنىڭ ئادىمىدەك بولىۋالدىم. ئارىدىن ئۇزاق ئۆتمەي ئەبۇ سوفيان كۆپچىلىككە: ئى قۇرەيش گۇرۇھى مەن سىلەرگە بىر سۆزنى قىلماقچى، لىكىن، مەن بۇ سۆزنىڭ مۇھەممەدكە يېتىپ قالماسلىقى ئۈچۈن ھەر بىرىڭلار يېنىڭلاردىكىلەرگە قاراڭلار!دېدى. ھەر بىر كىشى يېنىدىكى كىشىنىڭ كىملىكىنى سۈرۈشتۈرۈشكە باشلىدى. مەنمۇ شۇ ھامان يېنىمدا ئولتۇرغان مۇشرىكنىڭ قولىنى تۇتۇپ:سەن كىم؟ دېدىم. ئۇ: مەن پالانىنىڭ ئوغلى پالانى، دەپ جاۋاب بەردى.

سۈرۈشتۈرۈش ئاخىرلاشقاندا ئەبۇ سوفيان گېپىنى باشلاپ مۇنداق دېدى.

اللە بىلەن قەسەمكى!سىلەر جاپا چەكتىڭلار، ئات ئۇلاغلىرىمىز ھالاك بولدى. بەنۇ قۇرەيزە بولسا بىزدىن يۈز ئۆردى. بىز يەنە بۇ بورانغا ئۇچرىدۇق. سىلەر يولغا چىقىڭلار، مەنمۇ چىقىمەن، دېدى ــدە تۆگىسى ئۈستىگە مىنىپ ئۇنى بىرنى ئۇرۇپ ئورنىدىن تۇرغۇزدى. ناۋادا مېنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىرەر ئىش تېرىماسلىققا ئاگاھلاندۇرمىغان بولسا، مەن ئۇنى بىرتال ئوق بىلەنلا تۆگىسىدىن موللاق ئاتقۇزغان بولاتتىم.

www.munber.org

مەن قايتىپ كېلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئايالىنىڭ پەرەنجىسى ئۈستۈدە ناماز ئوقۇۋاتقانلىقىنى كۆردۈم. ئۇ مېنى كۆرۈپ ئۆزىگە يېقىن كېلىشكە چاقىرىپ، مېنى پەرەنجىنىڭ بىر بۇرجىكىدە ئولتۇرغۇزدى. مەن بولغان ئەھۋالاردىن خەۋەر بەرگىنىمدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خوشاللىقىدىن الله غا ھەمدۇ سانا ئوقۇدى.

ھۇزەيفە مۇناپىقلارنىڭ سىرىنى ھاياتىنىڭ ئاخىرغىچە ئاشكارلىماستىن ئۆتۈپ كەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خەلىپىلىرى ئۆز ئىشلىرىدا ھۇزەيفەگە تايىناتتى. ھەتتا ئۆمەر ئىبنى خەتتاب (الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) مۇسۇلمانلاردىن بىرەرسى ئۆلسە: ھۇزەيفە جىنازا نامىزىغا كەلدىمۇ؟دەپ سورايتتى — دە كەلگەنلىكىدىن خەۋەر تاپسا كېلىپ ئۇ مۇسۇلماننىڭ نامىزىنى چۈشۈرەتتى. ئەگەر كەلمىگەنلىكىنى ئاڭلىسا ئۆلگۈچىدىن گۇمانلىنىپ ئۇنىڭ جىنازە نامىزىنى چۈشۈرمەيتتى. بىر قېتىم خەلىپە ئۆمەر ھۇزەيفەدىن: مېنىڭ قول ئاستىمدا بىرەر مۇناپىق بارمۇ؟دەپ سورىدى. ھۇزەيفە: بىرى بار، دېدى. ئۆمەر ئۇنداقتا ئۇنى ماڭا كۆرسىتىپ قويۇ !دېدى. ھۇزەيفە: ياق، ئۇنداق قىلالمايمەن، دەپ ئۇنىمىدى.

ھۇزەيفە مۇنداق دەيدۇ: ئارىدىن ئۇزاق ئۆتمەي ئۆمەر خۇددى ئۇنىڭغا بىرى خەۋەر بەرگەندەكلا دەل ھېلىقى ئادەمنى ئىشتىن بوشاتتى.

ھۇزەيفەنىڭ مۇسۇلمانلار ئۈچۈن ”ناھاۋەندە“، ”دەينۇرە“، ”ھەمزانە“، ”رەييە“شەھەرلىرىنى ئىشغال قىلغانلىقىنى ۋە مۇسۇلمانلار الله نىڭ كىتابى ئۈستۈدە بۆلۈنۈپ كېتىشكە ئاز قالغاندا ئۇلارنى بىر قۇرئانغا يىغىشقا سەۋەپ بولغانلىقىنى بىلمەيدىغانلار ناھايىتى ئاز بولسا كېرەك.

www.munber.org

ئۇنىــڭ ھايــاتتى شــۇنچىلىك كــۆپ ياخشــىلىقلار بىلــەن ئۆتكىنىگە قارىماي ھۇزەيفە الله تىن بەك قورقۇدىغانلاردىن ئىدى. ئۇ ھاياتىنىڭ ئاخىرقى دەقىقىلىرىدە سەكراتتا ياتقاندا ساھابىلەر ئۇنىڭ قېشىغا كىرىشتى. ئۇ ئۇلاردىن: ھازىر قايسى ۋاقىت؟دەپ سورىدى. ساھابىلار:تاڭ ئېتىشقا ئاز قالدى، دېگەندە ئۇ: مېنى دوزاخقا ئېلىپ بارىدىغان سۈبھىدىن پاناھ تىلەيمەن، مېنى دوزاخقا ئېلىپ بارىدىغان سۈبھىدىن الله دىن پاناھ تىلەيمەن!... دېدى. ئاندىن ماڭا كېپەنلىك ئېلىپ كەلدىڭلارمۇ؟دېدى. ھەئە، ئەكەلدۇق، دېيىلگەندە ئۇ:كېپەنلىكىمنى ئىسىل نەرسىلەردىن قىلماڭلار، ئەگەر ماڭا الله نىڭ دەرگاھىدا ياخشىلىق بولسا، الله ماڭا بۇنىڭدىن ياخشىسىنى ئالماشتۇرۇپ بېرىدۇ. ئەگەر ئۇنداق بولمىسا ئۇ مەندىن تارتىۋېلىنىدۇ... دېدى.

ئاندىن ئۇ: ئى الله !سەن مېنىڭ بايلىقنى ئەمەس كەمبەغەللىكنى، ئەزىزلىنىشتىن بەكرەك خارلىقنى، ياشاشتىن بەكرەك ئۆلۈمنى خالايدىغانلىقىمنى سەن ئوبدان بىلىسەن !دېدى. ئۇ ئاخىرقى تىنىقلىرىدا: ۋە ئىشتىياق ئۈستۈگە كەلگەن دوست، قايغۇرغان كىشىگە غەلبە يوق، دېگىنىچە كۆز يۇمدى.

الله ھۇزەيفەگە رەھمەت قىلسۇنكى، ئۇ كىشىلەر ئارىسىدىكى مىسلىسى يوق ئىسىل ئۆلگە ئىدى. الله بىزنىمۇ ھۇزەيفەگە ئوخشاش مۇسۇلمانلارنىڭ مەنپەئەتى ئۈچۈن خىزمەت قىلىدىغان تەدبىرلىك، ئۆلگىلىك مۇسۇلمانلاردىن قىلسۇن!ئامىن!!!

www.munber.org

ئۇقبە ئىبنى ئامىر جۇھانى

ئۇ ھاياتىنى ئىلىم ئېلىش ۋە جىھاد قىلىشتىن
ئىبارەت ئىككى ئىشقا سەرىپ قىلىپ ياشىغۇچى.

ئۇزاق تەلمۈرۈش ۋە كۈتۈشلەردىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاخىرى مەدىنىنىڭ يۇقىرى تەرىپىگە يېتىپ كەلدى. مەدىنىلىك كىشىلەر الله تەرىپىدىن كەلگەن بۇ رەھمەت ئەلچىسى بىلەن كۆرۈشكەنلىكىدىن خۇشاللىنىپ ئۆيلەرنىڭ ئۆگزىلىرىدە، يوللاردا، دەرەخلەرنىڭ ئۇستۈلىرىدە قىستىلىشىپ تەكبىر، تەھلىل ئېيتىشقان ھالدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى كۈتۈۋېلىشتى. مەدىنىنىڭ كىچىك قىزلىرى قوللىرىدا داپ چالغىنىچە كۆزلىرىدىن الله نىڭ پەيغەمبىرىگە بولغان چەكسىز ھۆرمەت ئىشتىياقى بىلەن قوشاقلار ئېيتقىنىچە كېلىشتى.

الله نىڭ ئەلچىسى تولۇن ئايدەك چېچىپ نۇر،

چىققىپ كەلدى سەينە تەلۋىدە ئەتىن.

شۈكرى قىلىش لازىم بىزگە الله غا،

بىرەرىمىز قول ئۈزمىسەك دۇئادىن.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرى بىلەن قورشالغان قوشۇنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئوتتۇرغا ئالغان ھالدا قارشى ئېلىشقا چىققان، كۆزلىرى خۇشاللىق ياشلىرى بىلەن نەمدەلگەن، چىرايلىرى خۇشاللىقتىن نۇرلانغان كىشىلەر توپىنى يېرىپ ئالغا

www.munber.org

ئىلگىرلىدى. ئەمما، شۇنچە كۆپ ئادەم مۇيەسسەر بولغان بۇ خوشاللىق مەنزىرىسىنى ئۇقبە كۆرەلمىدى. چۈنكى، ئۇنىڭ بىرقانچە قويى بار بولۇپ ئۇ بىردىن بىر مۈلكى بولغان بۇ جانىۋارلارنىڭ ئاچ قېلىپ ئۆلۈپ قالماسلىقى ئۈچۈن ئۇلارنى بېقىشقا مەدىنە شەھرىدىن يىراقراقتىكى بىر سەھراغا ھەيدەپ چىققىپ كەتكەن ئىدى.

مەدىنە مۇنەۋۋەرنى زىل - زىلىگە سالغان خوشاللىقنىڭ خەۋىرى ئۇزۇن ئۆتمەي يىراق سەھرالارغىمۇ ئاڭلاندى. مەدىنىدىكى بۇ نۇر يىراق سەھرالارغىمۇ شولىسىنى چۈشەردى. مال بېقىۋاتقان ئۇقبەمۇ بۇ خوشاللىق نىسىۋىسىدىن ئالدى. بۇ چاغدىكى ئەھۋالنى بىز ئۇقبەنىڭ ئۆز ئاغزىدىن ئاڭلايلى.

مەن قويلىرىمنى بېقىۋاتقاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەدىنىگە يېتىپ كەلگەنلىكىنى ئاڭلىغان ھامانلا قويلارنى شۇ يەرنىڭ ئۆزىدە تاشلاپ قويۇپ، ھېچنەرسىگە قارىماستىن مەدىنە تەرەپكە قاراپ چاپتىم. مەن ئۇنىڭ بىلەن ئۇچراشقىنىمدا: ئى اللّٰه نىڭ پەيغەمبىرى !مېنى بەيئەت قىلدۇرغىن !دېدىم.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئۆزەڭ كىم بولىسەن ؟»دەپ سورىدى. مەن: مەن ئۇقبە بولىمەن، دېگىنىمدە ئۇ:«سېنى سەھرالىق ئەرەپلەرنى بەيئەت قىلدۇرغاندەك قىلدۇرايمۇ ياكى ھىجرەت قىلغانلارنى بەيئەت قىلدۇرغاندەك قىلدۇرايمۇ؟»دەپ سورىدى. مەن: بەلكى، ھىجرەت بەيئىتىدەك بەيئەت قىلىشنى خالايمەن، دېدىم. ئۇ مېنى ھىجرەت قىلغۇچىلارغا قىلغۇزىدىغان بەيئەت بىلەن بەيئەت قىلغۇزدى. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىر كېچە بىرگە تۇرۇپ ئەتىسى قويلىرىم بار سەھراغا قايتتىم.

www.munber.org

بىزدىن ئىسلامنى قوبۇل قىلغان ئون ئىككى كىشى قوۋىلىرىمىزنى بېقىش ئۈچۈن مەدىنىنىڭ سىرتىدىكى چەت بىر سەھرادا تۇراتتۇق. بىز ئۆز ئارا: دىنىمىزنى چۈشۈنىش، اللّٰه تىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا چۈشكەن ۋەھىيلەرنىڭ مەزمۇنىدىن خەۋەردار بولۇپ تۇرۇشىمىز ئۈچۈن ھەر كۈنى بىرىمىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا بارمىساق بىزگە ياخشىلىق يوق. ھەر كۈنى بىزنىڭ ئارىمىزدىن بىرىمىز قوۋىلىرىمىزنى قالغانلارغا تاشلاپ قويۇپ مەدىنىگە بېرىپ كەلسۇن، قالغانلىرىمىز قوي باققاچ بېرىپ كەلگۈچى ئېلىپ كەلگەن خەۋەرلەرنى ئاڭلايلى، دېگەن مەسلىھەتكە كەلدۇق.

مەن ئۇلارغا: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا سىلەر بىر- بىرلەپ بېرىپ كېلىڭلار، بارغانلار ماڭا قوۋىلىرىنى قالدۇرسۇن، دېدىم. چۈنكى، مەن قوۋىلىرىمنى بىرەرسىگە تاشلاپ قويۇشتىن ئەنسىرەيتتىم.

مېنىڭ ھەمراھلىرىم دېيىشكىنىمىز بويۇچە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھۇزۇرىغا بىر- بىرلەپ بېرىپ ـ كېلىپ تۇراتتى. مەن بولسام كەتكەنلەرنىڭ قويۇنى باققاچ قالاتتىم ـ دە ئۇلار قايتىپ كەلگەندە دېگەنلىرىگە قولاق سالاتتىم ۋە ئۆگىنەتتىم. لېكىن، ئارىدىن ئۇزۇن ئۆتمەي ئۆز- ئۆزەمگە: ئىست ساڭا، سەمىرمەيدىغان ھەم سېنى بايمۇ قىلالمايدىغان مۇشۇ بىرقانچە قوينى دەپ ئۆزەڭ بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىۋاستە ئۈچرۇشىدىغان، ئۇنىڭدىن ئىلىم ئالىدىغان پۇرسەتنى قولدىن بېرەمسەن؟!... دېدىم ـ دە قوۋىلىرىمدىن ۋاز كېچىپ مەسچىتتە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ھەمراھ بولۇش ئۈچۈن مەدىنىگە قاراپ يولغا چىقتىم.

يۇقىرقىسى ئۇقبەنىڭ بايانى. ئۇقبە ئاخىرقى ئۇ قارارغا كېلىپ مەدىنىگە يولغا چىققاندا يېقىن كەلگۈسىدە ئۆزىنىڭ

www.munber.org

ساھابىلارنىڭ كاتتا ئالىمى، پىشقەدەم قارىيسى، ئىشخال قىلغۇچى قوشۇننىڭ قوماندانى ۋە ئىسلام دىيارلىرىغا تەيىنلەنگەن بىرقانچە مۇسۇلمان ۋالىيلارنىڭ بىرسى بولۇپ قېلىشىنى خىيالىغىمۇ كەلتۈرمىگەن ئىدى.

ئۇ دەسلەپتە ئەتۋارلاپ چوڭ بىلىپ كەتكەن قويلىرىنى تاشلاپ الله ۋە الله نىڭ پەيغەمبىرى تەرەپكە ماڭغاندا، ئۆزىنىڭ دۇنيا شەھەرلىرىدىكى ئانا شەھەرلەردىن بولغان دەمەشقنى ئىشخال قىلغۇچى قوشۇننىڭ ئالدىدا بولۇشىنى ۋە تۇما دەرۋازىسىنىڭ يېنىدىكى گۈزەل باغچىنىڭ ئوتتۇرسىغا ماكانلىشىپ قېلىشىنى قىلچىمۇ خىيال قىلىپ باقمىغان ئىدى. شۇنداقلا، يەنى دۇنيانىڭ يېشىل زۇمرەتى بولغان مىسىرنى ئىشخال قىلغان قوماندانىنىڭ بىرى بولۇپ قېلىشىنى، بۇ دىيارغا ۋالىي بولۇپ ”مۇقەتتەم “تېغىنىڭ باغرىغا ئۆزى ئۈچۈن قورو-جاي سېلىشىنى، قىلچىمۇ تەسەۋۋۇر قىلمىغان ئىدى. مانا بۇلارنىڭ ھەممىسى غەيب ئىشلاردىن بولۇپ، پەقەت الله غىلا مەلۇم ئىشلاردۇر. ئۇقبە مەدىنىگە كەلگەندىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا داۋاملىق ھەمراھ بولدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قايەرگە بارسا ئۇ خېچىرىنىڭ چۇلۋۇرىنى تۇتۇپ، ئالدىدا ماڭاتتى. كۆپۈنچە ھاللاردا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى خېچىرىنىڭ ئارقىغا مىنگۈزۋالاتتى. ئۇ ھەتتا ”پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مىنگەشكۈچىسى “دەپ ئاتالدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بەزىدە ئۇقبەنىڭ مىنىشى ئۈچۈن ئۇلىغىنى بېرىپ ئۆزى پىيادە ماڭاتتى.

ئۇقبە بۇ كۈنلەردىن ھېكايە قىلىپ مۇنداق دەيدۇ:بىر كۈنى مەن مەدىنىدىكى مەلۇم بىر ئورمانلىقتا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خېچىرىنى يېتىلەپ كېتىۋاتقان ئىدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا:«ئى ئۇقبە مىنمەمسەن؟»دېدى.

www.munber.org

مەن ياق!دېمەكچى بولدۇم ـ يۇ بۇنداق دېسەم ئۇنىڭ سۆزىگە كىرمىگەنلىك بولۇپ قالمىسۇن، دەپ: ماقۇل ئى الله نىڭ ئەلچىسى ! دېدىم. ئۇ دەرھال خېچىردىن چۈشتى. مەن مىندىم. ئۇ پىيادە ماڭدى. ئۇزاق ئۆتمەي مەن چۈشتۈم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مىندى ۋە ماڭا: «ئى ئۇقبە ! ساڭا ھېچ ئوخشىشى كۆرۈلمىگەن ئىككى سۈرە ئۆگىتىپ قويايمۇ؟» دېدى. مەن: بولىدۇ، دېدىم. ئۇ ماڭا ”سۈرە ناس“بىلەن”سۈرە فەلەق“نى ئۆگىتىپ قويدى. شۇ چاغدا نامازغا تەكبىر ئوقۇلغاندا ئۇ مۇشۇ ئىككى سۈرىنى ئوقۇپ ناماز ئوقۇدى. ۋە ماڭا: «سەن ئوخلىغاندا ۋە ئويغانغاندا بۇ ئىككى سۈرىنى ئوقۇغىن» دېدى.

ئۇقبە مۇنداق دەيدۇ: مەن ئۆمۈر بويى بۇ ئىككى سۈرىنى ئوقۇپ كەلدىم.

ئۇ پۇتكۈل ھاياتىدا زېھنىنى ئىلىم بىلەن جىھادتىن ئىبارەت ئىككى ئىشقا سەرىپ قىلدى ۋە شۇ ئىككىسى ئۈچۈن ساناقسىز قۇربانلىقلارنى بەردى.

ئىلىم ساھەسىدە ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مول ۋە شېرىن بىلىم بۇلىقىدىن ئۇسسۇزلۇق ئىچىپ، قارى، ھەدىسشۇناس، فەقىھ، پەرز ئىشلار ئالىمى، ئەدىپ، ناتىق ۋە شائىر بولۇپ قالدى.

ئۇ قۇرئاننى چىرايلىق ئوقۇيدىغانلارنىڭ ئىچىدە ئەڭ چىرايلىق ئوقۇيدىغىنى ئىدى. قاراڭغۇ چۈشۈپ كېچە كەلگەندە ئۇ الله نىڭ كىتابىدىكى ئايەتلەرنى تىلاۋەت قىلىشقا كىرىشىپ كېتەتتى. ئۇنىڭ تىلاۋىتى ساھابىلارنىڭ يۈرەكلىرىنى لەرزىگە سېلىپ، ۋۇجۇدلىرىنى الله نىڭ سۆزلىرىدىن تەسىرلەنگەنلىك ۋە لله دىن قورقۇشتىن بولغان ھېسسىيات چۇلغىۋالاتتى. كۆزلىرىدىن ياشلار قويۇلۇپ كېتەتتى. بىر كۈنى ئۆمەرئىبنى خەتتاب (الله

www.munber.org

ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) ئۇنى چاقىرىپ: ئى ئۇقبە ماڭا اللە نىڭ كىتابىدىن بىرەر ئايەت ئوقۇپ بەر!دېدى. ئۇقبە ئۆمەرنىڭ تەلىپىگە ئاساسەن ئۇنىڭغا اللە نىڭ ئايەتلىرىدىن ئاسانلىرىدىن بىرنەچچىنى ئوقۇپ بېرىشكە باشلىۋىدى، ئۆمەر يىغلاپ، ئۇنىڭ ساقاللىرى ھۆل بولۇپ كەتتى.

ئۇقبە ئۆز قولى بىلەن يازغان بىر قۇرئاننى قالدۇرۇپ كەتكەن ئىدى. ئۇنىڭ بۇ قول يازمىسى مىسىردىكى «ئۇقبە ئىبنى ئامىر ئالىي مەكتىۋى» دېگەن نام بىلەن تونۇلغان ئالىي مەكتەپتە ساقلانغان بولۇپ، بۇ قۇرئاننىڭ ئاخىرىسىغا ’’ئۇقبە ئىبنى ئامىر جۇھاننى يازغان‘‘دېگەن خەتلەر يېزىلغان ئىدى. ئۇنىڭ بۇ قۇرئانى يەر يۈزىدە تېپىلغان ئەڭ قەدەمىي قۇرئانلارنىڭ بىرى بولۇپ، ئۇمۇ بىزنىڭ يوقالغان قىممەتلىك يادىكارلىقلىرىمىز قاتارىدا يوقۇلۇپ كەتكەن.

ئەمما، جىھاد ساھەسىگە كەلسەك، ئۇقبەنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرگە ئوھۇد ۋە ئۇنىڭدىن كېيىنكى بارلىق غازاتلارغا قاتناشقانلىقى، دەمەشىقنى ئىشغال قىلىدىغان كۈنى ئۇنىڭ كۆرسەتكەن ئاجايىپ قەھرىمانلىقى، قورقماس شىجائىتى ئۇنىڭ بۇ ھەقتىكى تەرىپىنى بىلىشىمىزگە يېتەرلىكتۇر.

ئەبۇ ئۇبەيدە دەمەشىقنىڭ ئوڭۇشلۇق ئىشغال قىلىنغانلىقىنى خەلىپە ئۆمەرگە ئۆز ئاغزى بىلەن يەتكۈزىشى ئۈچۈن ئۇنى مەدىنىگە ئەۋەتىشنى ئۇنىڭ باتۇرلۇقىغا بولغان مۇكاپات قىلدى. ئۇقبە بىر جۈمەدىن يەنە بىر جۈمەگىچە توختىماي يول يۈرۈپ ئۆمەرگە بۇ چوڭ غەلىبىنىڭ خوش خەۋىرىنى يەتكۈزگەن ئىدى.

ئۇ يەنە مىسىرنى ئىشغال قىلغان چوڭ قوشۇننىڭ قوماندانلىرىدىن بىرى بولۇپ، مۆمىنلەرنىڭ خەلىپىسى مۇئاۋىيە ئىبنى ئەبۇ سوفيان ئۇنىڭ تۆھپىسى ئۈچۈن ئۇنى مىسىرغا ئۈچ

www.munber.org

يىل ۋالىي قىلىش ئارقىلىق مۇكاپاتلانغان ئىدى. ئاندىن ئۇنى ئوتتۇرا ئاق دېڭىزدىكى رەۋدۇس ئارىلىغا ئۇرۇشقا ئەۋەتتى. ئۇنىڭ ئۇرۇشقا بولغان ئىشتىياقى شۇ دەرىجىدە ئىدىكى، ئۇ جىھاد قىلىشقا دائىر بارلىق ھەدىسلەرنى پۈتۈنلەي يادا بىلىدىغان بىردىن - بىر كىشە ئىدى.

ئۇ يەنە ناھايىتى ئۇستا مەرگەن بولۇپ، ئىچ پۇشىغىنى چىقارماقچى بولسا ئوق ئېتىش بىلەن چىقىراتتى.

ئۇ مىسىردىكى ۋاقتىدا سەكراتتا يېتىپ باللىرىغا:ئى باللىرىم!مەن سىلەرنى ئۈچ ئىشتىن توسۇيمەن، بۇلارنى ئېسىڭلاردا چىڭ ساقلاڭلار. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھەدىسلىرىدىن ئىشەنچلىك بولغانلىرىنىلا قوبۇل قىلىڭلار، گەرچە يەكتەك كىيىدىغان ھالەتتە قالساڭلارمۇ قەرز سورىماڭلار. شېئىر يازماڭلار !ئۇ سىلەرنى قۇرئاندىن يۈز ئۆردۈرۈپ قويمۇسۇن، دېدى. ئۇ ۋاپات تاپقاندا ئۇنى ئۇنىڭ باللىرى ”مۇقەتتەم“تېغىنىڭ باغرىغا دەپنە قىلىپ ئاندىن ئۇنىڭ قالدۇرۇپ كەتكەن نەرسىلىرىنى ئىزدەشكە باشلىدى. ئۇ يەتمىش نەچچە ياچاق قالدۇرغان بولۇپ ھەر بىر ياچاق بىلەن ئوقدان ۋەئوقلار بولۇپ ئۇ بۇلارنى الله يولىدا ئىشلىتىشكە ۋەسىيەت قىلغان ئىكەن.

الله قارى، ئالىم، غازات قىلغۇچى، ئوقبە ئىبنى ئامىر جۆھەينىنىڭ يۈزىنى نۇرلۇق قىلسۇن!ئىسلام ۋە مۇسۇلمانلارغا قوشقان تۆھپىلىرىگە ئەجىر ئاتا قىلسۇن! ئامىين!!!

www.munber.org

ھەبىب ئىبنى زەيد ئەنسارى

«اللە سىلەرگە ئائىلە تەرەپتىن بەرىكەت بەرسۇن!رەھمەت قىلسۇن!»

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام.

ھەبىب ئىبنى زەيد، ھەر بىرىدىن ئىمانىنىڭ كۈچلۈك ھىدلىرى پۇراپ تۇرۇدىغان، ھەر بىرىنىڭ چىھرىدە پىداكارلىق، قۇربان بېرىشكە تەييار تۇرۇشتەك جان پىداكىق ئەكس ئېتىپ تۇرۇدىغان كىشىلەردىن تەركىپ تاپقان ئائىلىدە ئۆسۈپ يېتىلدى.

ئۇنىڭ ئاتىسى زەيد ئىبنى ئاسىم مەدىنىدىكى مۇسۇلمانلارنىڭ ئالدىنقى قاتاردىكىلەردىن شۇنداقلا ئەقەبە بەيئىتىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قولىنى چىڭ سىققان 70 نەچچە كىشىنىڭ بىرسىدۇر. ئۇ بەيئەت قىلغان ئاشۇ خاسىيەتلىك مىنۇتلاردا ئۇنىڭ ئائىلىسىدىن ئۇنىڭ ئايالى ۋە ئىككى بالىسىمۇ بەيئەت قىلغۇچىلار بولدى.

ھەبىبنىڭ ئانىسى اللە نىڭ پەيغەمبىرىنى قوغداپ قولىغا قورال ئالغان تۇنجى ئايال مۇجاھىدە ئۇممۇ ئەممارە نەسەيبەتۇل مازىنىييە ئىدى. ئوھۇد كۈنىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئۆز تېنى بىلەن قوغداپ قالغان زات ئابدۇللاھ ئىبنى زەيد بولسا ئۇنىڭ قېرىندىشى ئىدى. ھەتتا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ ئائىلىسى توغرىسىدا: «اللە سىلەرگە ئائىلە تەرەپتىن بەرىكەت ئاتا قىلسۇن!اللە سىلەرگە ئائىلە تەرەپتىن رەھمەت بەرسۇن!» دېگەن.

ئىلاھى نۇر ۋە ئىمان ھەبىب ئىبنى زەيدنىڭ يۇمران قەلبىگە سىڭىپ كىرىپ، مۇستەھكەم ئورۇن ئالدى. ئۇنىڭغا پەزىلەتلىك،

www.munber.org

ئۇلۇغ نېئمەت ئىگىسى بولغان **70** نەچچە كىشىلەردىن بولغان ئاتىسى، دادىسى، ھاممىسى، قېرىنداشلىرى بىلەن بىرگە مەككە بېرىشتىن ئىبارەت خاسىيەتلىك پۇرسەت نېسىپ قىلىنغان ئىدى. ئۇ مەككىدە بىرگە كەلگەن يۇقىرىقى كىشىلەر بىلەن بىرگە بىر قاراڭغۇ كېچىدە ئۇ ئۆزىنىڭ يومران، كىچىك قولىنى سوزۇپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا "ئەقەبە" بەيئىتى قىلدى. شۇ كۈندىن باشلاپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ ئۈچۈن ئاتا ـ ئانىسىدىنمۇ سۆيۈملۈك، ئىسلام بولسا جېنىدىنمۇ قىممەتلىك بولۇپ قالدى.

ھەبىب بەدىر ئۇرۇشىغا قاتناشمىدى. چۈنكى، بۇ ۋاقىتتا ئۇ خېلى كىچىك ئىدى. ئوھۇدقا بېرىشمۇ نېسىپ بولمىدى. چۈنكى، ئۇ تېخىچە قورال كۆتۈرەلىگىدەك چوڭ بولمىغان ئىدى. ئەمما، ئۇنىڭدىن كېيىنكى بارلىق جىھادلارنىڭ ھەممىسىگە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرگە قاتناشتى. ئۇنىڭ ھەر بىر جەڭدە ئېرىشكەن ئىززەتلىك بايرىقى، ئۇلۇغلۇق سەھىپىسى، پىداكارلىق كۆرسەتكەن ھېكايىسى بار ئىدى. لېكىن، بۇ جىھادلارنىڭ ھەممىسى بىز سىزلەرگە ئالاھىدە بايان قىلىپ بەرمەكچى بولغان ئاجايىپ بىر كۆرۈنۈشكە نىسپەتەن ئېيتقاندا ئۇنىڭ ئۈچۈن قىلىنغان تەييارلىقتىن ئىبارەت ئىدى، خالاس. بىز ئاڭلىغان ھەر بىر ئادەمنى ھەيران قالدۇرۇدىغان، يۈرەكلەرنى ھاياجانغا سالىدىغان بۇ كۆرۈنۈشنى سىزلەرگە بايان قىلماقچىمىز.

ھىجرىيەنىڭ توققۇزىنچى يىلى، ئىسلام دۆلىتىنىڭ ئاساسى پۇختىلىنىپ، شانۇ ـ شەۋكىتى جاھانغا تارالغاندا ئەرەب يېرىم ئارىلىرىنىڭ ھەرقايسى دۆلەتلىرىدىكى ۋەكىللەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچرىشىپ، ئۇنىڭغا ئىسلامنى قوبۇل قىلغانلىقىنى، ھەمدە ئۇنىڭغا بويسۇنىدىغانلىقىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن مەدىنىگە كېلىشكە باشلىدى. بۇ ۋەكىللەرنىڭ قاتارىدا

نەجىد دىيارىنىڭ يۇقىرى تەرىپىدىن كەلگەن بەنى ھەنەيپەنىڭ ۋەكىللىرىمۇ بار ئىدى.

بۇ ۋەكىلەر تۆگىلىرىنى مەدىنىنىڭ سىرتىغا چۆكتۈرۈشتى. يۈك ـ تاقلىرىغا قاراشقا مۇسەيلىمەتۇ ئىبنى ھەبىيبەل ھەنەفىي دەپ ئاتىلىدىغان، بىر كىشىنى قالدۇرۇپ، ئۆزلىرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا بېرىپ ئۆزىرى ۋە خەلقىنىڭ ئىسلام كەلتۈرگەنلىكىنى بىلدۈردى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەلەيھىسسالام ئۇلارنى قارشى ئالدى. ۋە ئۇلارنىڭ ھەر بىرىگە ئېسىل سوۋغاتلارنى بەردى. ھەتتا ئۇلارنىڭ يۈك ـ تاقلىرىغا قاراشقا قالغان كىشىگىمۇ شۇلارغا ئوخشاش بېرىشكە بۇيرىدى.

ۋەكىلەر نەجدتىكى يۇرتلىرىغا قايتىپ بېرىشىغىلا مۇسەيلىمە ئىسلامدىن يېنىپ مۇرتەد بولۇپ كەتتى ۋە قەۋمىدىكى كىشىلەرگە: الله مۇھەممەدنى قەۋمىگە پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتكىنىدەك، ئۆزىنىڭ بەنى ھەنىيفەگە ئەۋەتىلگەن پەيغەمبەر ئىكەنلىكىنى جاكارلىدى. ئۇنىڭ قەبىلىسىدىكى كىشىلەر نۇرغۇن سەۋەبلەرنىڭ تەسىرىدە ئۇنىڭ سەپسەتىلىرىگە ئىشىنىپ ئۇنىڭ ئەتراپىغا توپلىنىشقا باشلىدى. بۇ سەۋەبلەرنىڭ ئەڭ مۇھىمى قەبىلىۋازلىق ۋە تەرەپبازلىق ئىدى. ھەتتا ئۇنىڭغا ئەگەشكەن بىر كىشى مۇنداق دېگەن:مەن مۇھەممەدنىڭ راستچىل، مۇسەيلىمەنىڭ ھەققەتەن يالغانچى ئىكەنلىكىنى بىلىمەن. لېكىن، مەن ئۈچۈن رەبىئە قەبىلىسىنىڭ يالغانچىسى، مۇزەر قەبىلىسىنىڭ سەممىي، راستچىل كىشىسىدىن سۆيۈملۈكتۇر.

مۇسەيلىمەنىڭ كۈچى زورىيىپ، ئىشلىرى راۋاج تاپقاندا ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا: الله نىڭ پەيغەمبىرى مۇسەيلىمەدىن الله نىڭ پەيغەمبىرى مۇھەممەدكە سالام!

www.munber.org

مەقسەتكە كەلسەك، مەن پەيغەمبەرلىكتە سەن بىلەن شېرىكلەشتىم. زېمىننىڭ يېرىمى سېنىڭ، قۇرەيشلەرنىڭ، يېرىمى بىزنىڭ. لېكىن، قۇرەيشلەر تاجاۋۇزچى خەلق. دېگەن مەزمۇندا مەكتۇپ يېزىپ ئۇنى ئىككى كىشىدىن ئەۋەتتى.

بۇ خەت پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئوقۇپ بېرىلگەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھېلىقى ئىككىسىدىن: «سىلەر بۇنىڭغا قارىتا نېمە دەيسىلەر؟» دەپ سورىدى. ئۇ ئىككىسى:بىز مۇسەيلىمە دېگەننى دەيمىز، دېيىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا: ناۋادە ئەلچىلەر ئۆلتۈرۈلسە بولىدىغان ئىش بولسا مەن ئەلۋەتتە سىلەرنى ئۆلتۈرۈپ تاشلايتتىم، دېدى. ھەمدە مۇسەيلىمەگە:

ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان اللە نىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن. اللە نىڭ پەيغەمبىرى مۇھەممەدتىن يالغانچى كازاپ مۇسەيلىمەگە!سالام ھىدايەتكە ئەگەشكەن كىشىلەرگە بولسۇن!

مەقسەت:زېمىن اللە نىڭ! اللە ئۇنى خالىغان بەندىلىرىگە مىراس قىلىپ بېرىدۇ. ياخشى ئاقىۋەت اللە تىن قورققۇچىلارغا مەنسۇپ!دەپ مەكتۇپ يازغۇزۇپ ئۇنى ھېلىقى ئىككىسىدىن ئەۋەتتى.

مۇسەيلىمەتۇ بارغانسېرى ھەددىدىن ئېشىپ، بۇزغۇنچىلىقلىرى ئەۋجىگە چىقاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ ئازغۇنلۇقىنى توساپ قىلىش ئۈچۈن بىر مەكتۇپ ئەۋەتىشنى لايىق كۆردى. ھەم بۇ مەكتۇپنى بىزنىڭ ھېكايىمىزنىڭ باش پېرسوناسى ھەبىب ئىبنى زەيدنى تاللىدى. بۇ مەزگىللەردە ئۇ ياشلىق گۈللىرى بەرق ئۇرۇپ تۇرغان، چوققۇسىدىن تاپىنىغىچە ئىماننىڭ نۇرى بىلەن تولدۇرۇلغان مۇمىن ياش ئىدى.

www.munber.org

ھەبىيب پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇيرىغان بۇ ئىشقا سۇسلۇق قىلماستىن كىچىكمەستىن ئاتلاندى، ئۇ چۆل ـ داۋانلاردىن ئېشىپ، ئاخىرى نەجدەنىڭ يۇقىرى تەرپىدىكى بەنى ھەنىپە دىيارىغا يېتىپ بېرىپ، مەكتۇپنى مۇسەيلىمىگە بەردى.

مۇسەيلىمە مەكتۇپنى ئوقا ـ ئوقمايلا، ۋۇجۇدى غەزەپ ۋە ھەسەتكە تولدى، سېرىق كۆرۈمسىز سەت يۈزىدە ۋاپاسىزلىق شۇملۇق ئاشكارە بولدى، ئۇ ھەبىبنى باغلاشقا، ئەتە چاشكاھ ۋاقتىدا ئەكىرىشكە بۇيرىدى. ئەتىسى بولغاندا، مۇسەيلىمە، سورۇننىڭ تۆرىدىن ئورۇن ئالدى، ئەگەشكۈچىلىرىدىن تەشكىللەنگەن ئازغۇنلىقنىڭ كاتتىۋاشلىرىدىن ئوڭ ـ سول تەرىپىگە تۇرغۇزدى ۋە كۆپچىلىككە كىرىشكە رۇخسەت بەرگەندىن كېيىن، ھەبىبنى ئەكىرىشكە بۇيرۇق بەردى، ئۇ كەلتۈرۈلدى، ئۇ يغىر كىشەن ئىچىدە تەستە ماڭاتتى.

ھەبىيب بۇ ھەسەتخور جامائەتنىڭ ئوتتۇرىسىدا، قامىتى تۈز، غەيرەت ـ شىجائىتى ۋرغۇپ تۇرغان ھالدا، بەئەينى ماھىر ھۈنەرۋەن كۆكۈل قويۇپ ياسىغان پولات ئوقياغا ئوخشاش ئۇلارنىڭ ئارىسىغا كىلىپ تىك تۇردى. مۇسەيلىمە ئۇنىڭدىن: مۇھەممەدنى الله نىڭ پەيغەمبىرى دەپ گۇۋاھلىق بېرەمسەن؟

ـ شۇنداق! ئەلۋەتتە مۇھەممەدنى الله نىڭ پەيغەمبىرى دەپ گۇۋاھلىق بېرىمەن دېدى. مۇسەيلىمە ئاچچىغىنىڭ كەلگىنىدىن باشقىچە بولۇپ، ھەبىبتىن:

ـ مېنى الله نىڭ پەيغەمبىرى دەپ قارامسەن؟ دەپ سورىدى ھەبىيب، مەسخىرى ۋە مەنسىتمەسلىك بىلەن:

ـ سېنىڭ بۇ گېپىڭنى ئاڭلاشتىن قۇلۇقۇم گاستۇر! دېدى.

www.munber.org

بۇ ۋاقىتتا مۇسەيلىمەنىڭ چرايى تاتىرىپ، ئاۋازى بوغۇلۇپ، لەۋلىرى تىترىگەن ھالدا:

- جاللات! ئۇنىڭ بەدىنىدىن كەس! دېدى، جاللات ھەببىكە قىلىچ ئۇرۇپ، بەدىنىدىن بىر پارچە گۆش كەستىدە كېسىلگەن پارچە گۆش، يەرگە دومىلاپ چۈشتى مۇسەيلىمە سۇئالىنى قايتىلىدى،

- مۇھەممەدنى الله نىڭ پەيغەمبىرى دەپ گۇۋاھلىق بېرەمسەن؟

- ئەلۋەتتە مۇھەممەدنى الله نىڭ ئەلچىسى دەپ گۇۋاھلىق بېرىمەن:

- مېنى الله نىڭ ئەلچىسى دەپ گۇۋاھلىق بېرەمسەن؟

مەن سېنىڭ دېگىنىڭنى قۇلۇقۇم ئاڭلىمايدۇ دېدىمغۇ مۇسەيلىمە ئۇنىڭ بەدىنىدىن يەنە كېسىشكە بۇيرىدى!... كېسىلدى! بۇ پارچىمۇ، ئىلگىرىكى پارچىنىڭ قېشىغا بېرىپ چۈشتى، ئەتراپتىكى كىشىلەر ھەببىبكە كۆزلىرىنى چەكچەيتكىنىچە، ئۇنىڭ سەممى جاسارىتىگە ھەيرانلىق ئەجەبلىنىش ئىچىدە قاراپ تۇراتتى.

مۇسەيلىمە سورايتتى، جاللات كېسەتتى، ھەببىب:- مەن مۇھەممەدنى الله نىڭ پەيغەمبىرى، دەيمەن! دەيتتى، ھەتتاكى ھەببىبنىڭ بەدىنىنىڭ يېرىمى يەرگە چېچىلغان بىر نەچچە پارچىغا، يېرىمى بولسا، مۇسەيلىمەگە جاۋاب بېرىدىغان، گەپ قىلىدىغان يەنە بىر پارچىغا ئايلاندى...

ئاخىرى ئۇنىڭ روھى جىسمىدىن ئايرىلدى، ئۇنىڭ پاك لەۋلىرىدە، ئەقەبە كېچىسى بەيئەت قىلغان پەيغەمبەرنىڭ مۇبارەك ئىسمى...

www.munber.org

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىسمى... بار ئىدى.

خەۋەرچى ئۇنىڭ ئانىسى نەسىبە تۇل مازنىيەگە، ھەبىبىنىڭ ئۆلۈم خەۋىرىنى ئېلىپ كەلدى، بۇ ئايال تۇۋەندىكىدىن باشقا سۆز قىلمىدى:

مەن ئۇنى مۇشۇنداق ئىشقا تەييارلىغان ئىدىم! الله نىڭ دەرگاھىدىن، ئۇنىڭ ساۋابىنى ئۈمىت قىلىمەن ئۇ كىچىك ۋاقتىدا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئەقەبە كېچىسى بەيئەت بەرگەن ئىدى! مانا بۈگۈن چوڭ بولغىنىدا بەيتىڭگە ۋاپا قىلىپتۇ!...

ئەگەر الله مېنى مۇسەيلىمەگە ئۇچراشتۇرسا، چوقۇم قىساس ئالىمەن!...

نەسىبە ئارزۇ قىلغان ئۇ كۈن كېچىكمەستىنلا كەلدى، خەلىپىلىك ئابابەكرىنىڭ قولىدىكى چېغىدا ئۇنىڭ جاكارچىسى ئابابەكرىنىڭ مەدىنىدە پەيغەمبەرلىك داۋاسى قىلغان كاززاپ مۇسەيلىمەگە قارشى ئۇرۇش قىلىش چاقىرىقىنى جاكارلىدى.

مۇسۇلمانلار بۇ جەڭگە قاتنىشىش ئۈچۈن ئالدىراپ يولغا چىقىشتى، بۇ قوشۇننىڭ ئىچىدە نەسىبەتۇ مازىنىيە ۋە ئوغلى يەنى ھەبىب ئىبنى زەيدنىڭ قېرىندىشى ئابدۇللاھ ئىبنى زەيدمۇ بار ئىدى. جەڭنىڭ ئاخىرقى كۈنى خۇددى غەزەپكە تولغان ئانا شىر كەبى سەپلەرنى يېرىپ ئۆتۈپ جەڭگە كىردى ۋە: الله نىڭ دۈشمىنى قېنى؟ماڭا الله نىڭ دۈشمىنىنى كۆرسىتىپ قويۇڭلار!... دەپ توۋلايتتى. ئۇ مۇسەيلىمەننىڭ يېنىغا يېتىپ بارغاندا ئۇنىڭ مۇسۇلمانلارنىڭ قىلىچى ئاستىدا قانغا بويۇلۇپ يەردە ياتقانلىقىنى كۆردى. ئۇنىڭ دىلى خۇرسەن بولغان ھالدا ئارام تاپتى.

www.munber.org

ئۇ نېمە ئۈچۈن خۇرسەن بولمىسۇن؟اللە ئۇنىڭ تەقۋا، ياخشى، ئوغلىنىڭ ئىنتىقامىنى بۇ گۇناھكار زالىمدىن ئېلىپ بەرگەن تۇرسا. ئۇنىڭ ئوغلىمۇ، بۇ زالىممۇ بۇ دۇنيادىن كەتتى. لېكىن، ئۇلارنىڭ بىرى اللە نىڭ رەھمىتى بولغان جەننەتكە، بىرى اللە نىڭ غەزىپى بولغان دوزاخقا كەتتى.

www.munber.org

ئەبۇ تەلھە ئەنسارى

بىز ئەبۇ تەلھەنىڭ ئۇممۇ سۇلەيمگە بەرگەن تويلۇغىدەك ئېسىل تويلۇقنى كۆرمىدۇق! ئۇنىڭ تويلۇقى ئىسلام بولغان ئىدى.

مەدىنە ئاياللىرى.

ئەبۇ تەلھە دېگەن نام بىلەن ئاتىلىدىغان زەيد ئىبنى نەججارى، مىلھانەن نەججارىنىڭ قىزى ئۇممۇ سۇلەيمىم دېگەن نام بىلەن چاقىرىلىدىغان رۇمەيسەنىڭ ئېرى ئۆلۈپ كېتىپ تۇل قالغانلىقىنى ئاڭلىدى ۋە ئۇنىڭ تۇللۇقىدىن خۇشال بولدى. ئۇنىڭ بۇنداق خوش بولۇشى ئەجەپلىنەرلىك ئەمەس. چۈنكى، ئۇممۇ سۇلەيم ئەخلاقلىق، ئەقىللىق... دەك سۈپەتلەرگە ئىگە ئېسىل خانىم ئىدى.

ئەبۇ تەلھە ئۇممۇ سۇلەيمگە كۆز تىكىپ تۇرۇۋاتقان ئەرلەرنىڭ بىرەرىنىڭ ئۆزىدىن بۇرۇن بېرىپ ئۇنىڭغا گەپ ئېچىپ قىلىشىدىن ئىلگىرى ئۆزى ئالدىدا بېرىپ گەپ ئېچىش قارارىغا كەلدى. ئۇ ئۇممۇ سۇلەيمنىڭ ئۆزىنى ھورمەت قىلىدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى. چۈنكى، ئەبۇ تەلھە قورامىغا يەتكەن، يۈز ئابرويلۇق، باي ئادەم بولۇپلا قالماي بەنى نەججار قەبىلىسىنىڭ ئاتلىق مەرگەنلىرىنىڭ مەدىنىدىكى مەرگەنلىرىدىن بىرى ئىدى.

ئۇ ئۇممۇ سۇلەيمنىڭ ئۆيىگە قاراپ يول ئالدى. ئۇ يولدا كېتىۋېتىپ ئۇممۇ سۇلەيمنىڭ مەككىدىن كەلگەن دىن تەشۋىقاتچى مۇسئەب ئىبنى ئۇمەيرنىڭ چاقىرىقىغا ئاۋاز قوشۇپ، مۇھەممەدكە

www.munber.org

ئىشنىپ ئۇنىڭ دىنىغا كىرگەنلىكىنى ئىسىگە ئالدى. ئارقىدىنلا يەنە ئۆز ـ ئۆزىگە: ئۇنداق بولسا نېمە بوپتۇ؟ئۇنىڭ ئۆلۈپ كەتكەن ئېرىمۇ ئاتا ــ بوۋىسىنىڭ دىنىغا ئەگىشىپ، مۇھەممەد چاقىرغان دىندىن يۈز ئۆرىگەن ئەمەسمىدى؟!دېگەنلەرنى خىياللىدىن كەچۈردى.

ئەبۇ تەلھە ئۇممۇ سۇلەيمنىڭ ئۆيگە كەلدى ۋە ئۇنىڭ دەرۋازىسىنى چەكتى. ئۇممۇ سۇلەيم ئۇنىڭ كىرىشىگە روخسەت بەردى. ئۇممۇ سۇلەيمنىڭ ئوغلى ئەنەس ئۇنىڭ يېنىدا بار ئىدى. ئەبۇ تەلھە كېلىش مەقسىتىنى ئۇنىڭغا ئېيتتى. ئۇممۇ سۇلەيم ئۇنىڭغا:

ئى ئەبۇ تەلھە !سىزگە ئوخشاش ئادەمنىڭ تەلىۋە رەت قىلىنمايدۇ. لىكىن، سىز كافىر تۇرۇپ مەن سىز بىلەن توي قىلالايمەن، دېدى. بۇنى ئاڭلاپ ئەبۇ تەلھە ئىچىدە:بۇ ئۇنىڭ بىر باھانىسى، ئەسلىدە ئۇ مەندىن باي، ئابرويلۇق بىرىگە ماقۇل كىلىپ بولغان گەپ دېگەنلەرنى ئويلىدى ۋە ئۇممۇ سۇلەيمگە: الله بىلەن قەسەمكى!سىزنىڭ مېنى قوبۇل قىلماسلىقتىكى سەۋەبىڭىز ھەرگىز بۇ ئەمەس، دېدى.

ـ ئەمىسە نېمە؟

ـ ئاق ـ سېرى.

ـ ئالتۇن ـ كۈمۈش ؟

ـ شۇنداق.

ـ ئى ئەبۇ تەلھە!ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس، الله ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىنى گۇۋاھ قىلايكى!ئەگەر سىز مۇسۇلمان بولسىڭىز مەن سىزگە ئالتۇن ــ كۈمۈشسىز تېگىشكە رازى. مەن سىزنىڭ ئىسلامىڭىزنى ئۆزەمگە تويلۇق قىلدىم، دېدى.

www.munber.org

ئەبۇ تەلھە ئۇممۇ سۇلەيمنىڭ يۇقىرقى سۆزىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن، ئۇنىڭ خىيالى قەبىلىسىدىكى كاتتىۋاشلىرىغا ئوخشاش قىلىپ ياسىۋالغان بۇتلىرىغا ئۆيىدىكى بۇتلىرىغا يۆتكەلدى.

ئۇممۇ سۇلەيم تۇمۇرنى قىزىققىدا سۇقماقچى بولۇپ: ئى ئەبۇ تەلھە!سىز الله نى قويۇپ ئىبادەت قىلىۋاتقان ئىلاھىڭىزنىڭ زېمىندىن چىقىدىغان نەرسە ئىكەنلىكىنى بىلەمەمسىز؟دېدى.

بىلىمەن.

سىز بىر پارچىسىنى ئۆزىڭىزگە ئىلاھ قىلىۋالغان ئۇ نەرسىنىڭ باشقا پارچىلىرىنى باشقىلار ئۆيلىرىدە ئۇنىڭ قىززىقلىقىدىن پايدىلىنىپ، تاماقلىرىنى، نانلىرىنى، تاماقلىرىنى پىشۇرۇپ يەيدىغان تاش ـ ئۇتۇن ياغاچ ئورنىدا ئىشلىتىدىغان نەرسە ئىكەنلىكىدىن نۇمۇس قىلمامسىز؟... ئى ئەبۇ تەلھە!ئەگەر سىز مۇسۇلمان بولسىڭىز مەن سىزنىڭ ئىسلامىڭىزدىن باشقا تويلۇق تەلەپ قىلمايمەن، دېدى.

ئەبۇ تەلھە: ئۇنداقتا ئىسلامنى ماڭا كىم ئۆگىتىدۇ؟

ـ مانا مەن ئۆگىتىمەن. ئاۋۋال سىز ھەق سۆزنى ئېيتىپ، بىر الله تىن باشقا ئىلاھنىڭ يوقلىقىغا، مۇھەممەدنىڭ ھەق ئەلچى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىسىز، ئاندىن ئۆيىڭىزگە قايتىپ بېرىپ بۇتىڭىزنى چېقىپ تاشلايسىز.

ئەبۇ تەلھە خوشال ھالدا:بىر الله تىن باشقا ئىلاھنىڭ يوقلىقىغا، مۇھەممەدنىڭ الله نىڭ ئەلچىسى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىمەن!دېدى.

ئاريدىن ئۇزاق ئۆتمەي ئۇلار توي قىلدى. مۇسۇلمانلار: بىز ئەزەلدىن ئۇممۇ سۇلەيمنىڭ تويلىغىدەك ئېسىل تويلۇقنى كۆرمىگەن ئىدۇق، ئۇ ئىسلامنى ئۆزىنىڭ تويلىقى قىلدى، دېيىشەتتى.

www.munber.org

ئاشۇ كۈندىن باشلاپ ئەبۇ تەلھە ئىسلام بايرىقى ئاستىغا قوشۇلدى ۋە ئۆزىنىڭ بارلىق كۈچ ـ قۇۋۋىتى، ئەقىل ـ ئىقتىدارىنى ئىسلام ئۈچۈن بېغىشلىدى. ئۇ مەككىگە بېرىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئەقەبە بەيئىتى قىلغان **70** كىشىنىڭ بىرى، شۇنداقلا شۇ كېچىدە مەدىنە مۇسۇلمانلىرىغا باشلىق قىلغان **12** كىشىنىڭ بىرى ئىدى. ئۇ كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بارلىق غازاتلارغا قاتناشتى ھەم بۇ غازاتلاردا ئۆزىنىڭ ئاجايىپ قەھرىمانلىقلىرىنى كۆرسەتتى. بۇنىڭ ئىچىدە ئەڭ ئۇنتۇلغۇسىز، ئەڭ شەرەپلىكى بولسا ئوھۇد كۈندىكى ئىش ـ ئىزى ئىدى.

ئەبۇ تەلھە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى شۇنچىلىك ياخشى كۆرەتتىكى، ئۇنىڭغا قاراپ تويمايتتى. سۆزلىرىنى ئاڭلاپ قانمايتتى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىدا يۈكىنىپ ئولتۇرۇپ:مېنىڭ جېنىم ئۈچۈن سەن ئۈچۈن پىدا، مېنىڭ بەدىنىپ سەن ئۈچۈن قالقان، دەيتتى. ئوھۇد كۈنى جەڭ قاتتىقلىشىپ مۇسۇلمانلارغا مەغلۇبىيەت يۈزلەنگەندە پاتپارىقچىلىقتا مۇسۇلمانلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئايرىلىپ كېتىشتى. مۇشرىكلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئوتتۇر چىشىنى سۇندۇرۇپ، چېكىسىنى يېرىپ، لەۋلىرىنى جاراھەتلەندۈرۈپ، ئۇنىڭ مۇبارەك يۈزىگە قان ئاقۇزدى.

بەزى مەيدانسىز قورقانچاق كىشىلەر مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئۆلتۈرۈلۈپتۇ، دەپ ئىغۋا تارقاتتى. بۇنىڭ بىلەن مۇسۇلمانلارنىڭ روھى سۇنۇپ، كۈچى ئاجىزلىشىپ قېچىش تەيالىقىدىمۇ بولۇشتى. جەڭ مەيداندا بۇ چاغدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئەبۇ تەلھە قاتارلىق ساناقلىق بىرقانچە كىشىلا قالغان ئىدى.

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبۇ تەلھەنىڭ كەينىدە تۇرۇپ، قوغدىلىنىۋاتقان چاغدا، ئۇ پەيغەمبەرىمىزنىڭ ئالدىدا، خۇددى مۇستەھكەم تاغقا ئوخشاش تىك تۇردى.

ئەبۇ تەلھە، مەغلۇپ بولمايدىغان ئوقياسىنى بەتلەپ، خاتا كەتمەيدىغان ئوق بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى قوغداشقا، مۇشرىكلارغا بىر ـ بىرلەپ ئېتىشقا باشلىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، ئەبۇ تەلھەنىڭ كەينىدىن، ئوق چۈشكەن ئورۇننى كۆرۈش ئۈچۈن بېشىنى چىقىرىپ بوينىنى سوزسا، ئەبۇ تەلھە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا خەۋپ يېتىشتىن ئەنسىرەپ ئۇنىڭغا مۇنداق دەيتتى:

ـ سەن ئۈچۈن ئاتا ـ ئانام پىدا بولسۇن! ؟ئۇلارغا قارىما! ساڭا زىيان يېتىپ قالىدۇ! مېنىڭ مەيدەم سېنىڭ مەيدەڭنىڭ ئۇدۇلىدا، كۆكرىگىم سېنىڭ كۆكرىگىڭنىڭ ئۇدۇلىدا! مەن ئۆزەمنى سېنىڭ ئۈچۈن قۇربان قىلىشقا ئاتىدىم!...

بۇ چاغدا، مۇسۇلمانلار قوشۇنىدىن بىر ئادەم چىقىپ، قېچىپ كېتىۋېتىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىدىن ئۆتكەن ئىدى، ئۇنىڭدا بىر ئوقدان ئوق بار ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى چاقىرىپ:

ـ ئوقلىرىڭنى ئەبۇ تەلھەنىڭ ئالدىغا چېچىۋەت! ئۆزەڭ قاچساڭمۇ ئوقلىرىڭنى ئېلىپ دىدى!..

ئەبۇ تەلھە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى قوغداپ ھەتتاكى، ئۈچ ئوقيا سۇنۇپ كەتتى، مۇشرىكلار قوشۇنى ئىچىدىن الله ئۆلتۈرۈشنى خالىغانلار ئۆلتۈرۈلدى.

www.munber.org

ئۇرۇش ئاخىرلاشتى، الله پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئۆز پاناھىدا ساقلاپ قالدى.

ئەبۇ تەلھە، ھەل قىلغۇچ ۋاقىتلاردا، الله يولىدا جېنى بىلەن سېخىلىق قىلغىنىدەك مېلىنى سەرپ قىلىشتىمۇ كۆپ سېخى ئىدى...

جۈملىدىن، ئۇنىڭ چوڭ بىر گۈزەل خورمىلىق ئۈزۈملۈك بىر بېغى بار بولۇپ، مەدىنە بىز ئۇ باغدىن گۈزەل، دەرەخلىرى كۆپ، مېۋىلىرى تاتلىق سۇلىرى تەملىك باغنى كۆرمىگەن ئىدى!

ئەبۇ تەلھە بىر كۈنى بۇ باغنىڭ سالقىن بىر يېرىدە، ناماز ئوقۇۋاتقاندا، رەڭگى سېرىق تۇمشىغى قىزىل پۇتلىرى رەڭلىك بىر گۈزەل قۇش، شوخ، مۇڭلۇق ئاۋازى بىلەن سايراپ، ئۇنىڭ دىققىتىنى تارتتى...

قۇش شوخلۇق قىلىپ، بىر تەرەپتىن سايراپ، بىر تەرەپتىن ئۇسۇل ئوينىغان ھالدا، دەرەخ شاخلىرىدا ئويناشقا باشلىدى.

... ناماز ئوقۇۋاتقان ئەبۇ تەلھەنى، قۇشنىڭ كۆرۈنىشى قىزىقتۇردى ـ دە، خىيالى قۇش بىلەن بىرگە پەرۋاز قىلىشقا باشلىدى...

ئۇزاق ئۆتمەيلا ئېسىنى يىغدى ـ يۇ، لېكىن قانچە رەكەت ناماز ئوقۇغانلىغىنى

ئىككى رەكەتمۇ؟!...

ئۈچ رەكەتمۇ؟!...

تۆت... بىلەلمىدى.

ئۇ نامىزىنى ئاخىرلاشتۇرۇپلا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا ماڭدى ۋە بېرىپ:

www.munber.org

باغ، چەكسىز كەتكەن مۆلىلىك دەردخلىك، ۋە سايراپ تۇرغان قۇشنىڭ، ئۇقۇۋاتقان نامىزىنى بۇزىۋەتكەنلىكىدىن شىكايەت قىلدى...

ئاندىن پەيغەمبىرىمىزگە: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى گۇۋاھ بولغىنكى، مەن بۇ باغنى الله يولىدا سەدىقە قىلىۋەتتىم... سەن ئۇنى الله ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرى ياخشى كۆرىدىغان ئورۇنغا ئىشلەتكىن، دېدى.

ئەبۇ تەلھە ئۆمۈر بويى روزا تۇتۇپ، الله يولىدا جىھاد قىلغان ھالەتتە ياشىدى. شۇنداقلا، روزا تۇتقان، جىھاد قىلغان ھالىتىدە ۋاپات بولدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولغاندىن كېيىن پەقەت روزا تۇتۇش ھارام قىلىنغان ياكى مەكرۇھ سانىلىدىغان كۈنلەرنىڭ باشقا كۈنلىرىدە روزا تۇتۇشنى تاكى ھاياتىنىڭ ئاخىرىغىچە بولغان 30 يىلغا يېقىن داۋام قىلغان ئىدى. ئۇ ئۇزۇن كۆرگەن بولۇپ ناھايتى ياشىنىپ قالغىچە ياشىدى. لىكىن، ئۇنىڭ ياشىنىپ قېلىشى ئۇنىڭ الله يولىدا جىھاد قىلىشىغا ھېچ تۇسالغۇ بولمىدى. ئوسمان ئىبنى ئەففاننىڭ خەلىپىلىكى دەۋرىدە مۇسۇلمانلار دېڭىز ئۇرۇشىغا چىققىشقا بەل باغلىدى. ئەبۇ تەلھە مۇسۇلمانلار قوشۇنى بىلەن بىرگە چىقىشقا تەييارلانغاندا بالىلىرى ئۇنىڭغا: ئى ئاتا!الله سىزگە رەھمەت قىلسۇن!سىز ياشىنىپ قالدىڭىز، سىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، ئەبۇ بەكرى، ئۆمەرلەر بىلەن بىرگە ئۇرۇش قىلدىڭىز. ئەمدى سىز ئۇرۇشقا چىقماي دەم ئېلىڭ، ئورنىڭىزدا بىز ئۇرۇشقا چىقىلى دېدى. ئەبۇ تەلھە:بۈيۈك ۋە غالىب الله بىزگە: {سىلەر بىر پۈتۈن چىقىڭلار} دېگەن، الله ھەرگىزمۇ قېرى، ياش دەپ ئايرىماستىن ھەممىمىزنىڭ چىقىشىمىزنى بۇيرىغان!... دەپ ئاخىرى جەڭگە چىقتى.

ئۇزۇن ياشىغان بۇ موېسىپىت، دېڭىزنىڭ ئوتتۇرىسىدا كېمە ئۈستىدە قاتتىق كېسەل بولۇپ يېرىم يولدا ھاياتىدىن ئايرىلدى.

www.munber.org

مۇسۇلمانلار ئۇنى دەپنە قىلىش ئۈچۈن قورۇقلۇق ئىزلەشكە باشلىدى. ئۇلار دېڭىزدە يەتتە كۈن يۈرگەندىن كېيىن ئاندىن بىر ئاندىن بىر ئارال تاپتى. بۇ يەتتە كۈندىن بۇيان ئەبۇ تەلھەنىڭ جەسىدى كېمە ئۈستۈدە يۆگەكلىك بولۇپ، ئۇ خۇددى ئۇخلاۋاتقاندەك قىياپەتتە ھېچقانداق ئۆزگەرمەي تۇرغاندى، ئۇنىڭ جەسىدى دېڭىز ئوتتۇرىسىدىكى بىر ئارالغا، يەنى ئائىلە ۋە بالا چاقىلىرىدىن، يۇرتىدىن يىراق بىر جايدا قالدى. ئەملىيەتتە ئۇ اللہ غا يېقىن تۇرسا باشقىسىنىڭ يىراق بولۇشىنىڭ نېمە زىيىنى؟

اللہ ئەبۇ تەلھەنىڭ جۇشقۇن روھى، كامىل ئىمانى، سېخىلىقى، ئۈچۈن ھەممىمىزدىن ياخشى مۇكاپات بەرسۇن!بىزنى ھەم ئەۋلادلىرىمىزنى شۇنىڭغا ئوخشاش مۇسۇلمانلاردىن قىلسۇن!

www.munber.org

رەملە بىنتى ئەبى سۇفيان

ئۇممۇھەببىبە اللە ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىنى ھەممىدىن ئەلا بىلگەن، كۇفرىغا قايتىشنى بولسا خۇددى ئىنسان ئوتقا كىرىشنى يامان كۆرگىنىدەك يامان كۆرگەن ئايال ساھابىدۇر.

تارىخچىلار.

ئەبۇ سۇفيان قۇرەيش قەبىلىسىدىن بىرەر كىشىنىڭ ئۆزىگە قارشى چىقالايدىغانلىقىغا ۋە ئۇنىڭ مۇھىم قارارلىغا قارشىلىق قىلالايدىغانلىقىغا ئىشەنمەيتتى. چۈنكى، ئۇ مەككىدىكى ھەممىگە گېپى ئۆتىدىغان، ھەر ـ ھەر كاتتۋاشلارمۇ ئۇنىڭ دىگىنىدىن چىقمايدىغان كاتتۋاش ئىدى. بىراق ئۇنىڭ ئۇممۇ ھەببىبە دەپ ئاتىلىدىغان قىزى رەملە ئىبرى ئۇبەيدۇللاھ ئىبنى جەھشى بىلەن بىرگە شېرىكسىز بىر اللە غا ئىشىنىش، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى تەستىقلاش ئارقىلىق، ئەبۇ سۇفيانىنىڭ يۇقىرىقىدەك ھەيۋىسىگە قارشى ئىش قىلىپ، ئۇنىڭ كۆرەڭلىكىنى سۇندۇردى.

ئەبۇ سۇفيان بارلىق ئامال ـ چارىلەرنى، تەھدىت ـ تەھقىرلەرنى قوللۇنۇپ قىزى بىلەن كۈيئوغلىنى بۇ يېڭى دىندىن چىقىرىپ ئاتا ـ ئانىسىنىڭ دىنىغا قايتۇرۇشقا تىرىشقان بولسىمۇ لېكىن، ئۇنىڭ بۇ تىرىشچانلىقلىرىدىن ھېچ بىر نەتىجە چىقمىدى. رەملەنىڭ دىلىغا ئورۇنلاشقان ئىمانىنىڭ يىلتىزى شۇ قەدەر مۇستەھكەم ئىدىكى، ئاتىسىنىڭ بارلىق قاتتىق ـ يۇمشاق تەھدىت،

www.munber.org

تەقىپلىرى سالغان ئازاپ ـ ئوقۇبەتلىرى ئۇنى ئۆز ئىرادىسىدىن ھېچ تەۋرىتەلمىدى.

رەملەنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقى ئەبۇ سوفياننى ناھايىتى بەك پاراكەندە قىلىۋەتتى. قىزىنىڭ ئۇنىڭ رايىغا باقمىغانلىقى، مۇھەممەدكە ئەگىشىشتىن قەتئىي يانمىغانلىقى ئۇنىڭ بۇ ھەقتە قىزىغا ئىشلەتكەن بېسىملىرىنىڭ قىلچە كارغا كەلمىگەنلىكى ئۇنى قۇرەيشلەرنىڭ ئالدىدا يۈزىنى كۆتۈرۈپ يۈرەلمەس قىلىپ قويغانىدى.

قۇرەيشلەر ئەبۇ سوفياننىڭ قىزىغا ئاچچىقلانغانلىقىنى بىلگەندىن كېيىن ئۇلارنىڭ يۈرىكى توملاپ رەملە بىلەن ئېرى ئىككىسىنى قاتتىق قىيىن ـ قىستاققا ئېلىپ ۋە ئازاپلاپ ئۇلارنى مەككىدە تۇرالمىغىدەك ھالغا كەلتۈرۈپ قويدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇسۇلمانلارنى ھەبەشىستانغا ھىجرەت قىلىشقا بۇيرىغان چاغدا رەملە بىلەن ئېرى كىچىك بالىسى ھەبىبەنى ئېلىپ ھەبەشىستاننىڭ پادىشاھى نەجاشىنىڭ ھىمايىسىگە ئۈمىدلىنىپ ماڭغان مۇسۇلمانلار بىلەن بىرگە اللّٰه غا خاتىرجەملىك بىلەن ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن يولغا چىقتى. بىراق ھەبەشىستانغا قېچىپ كەتكەن مۇسۇلمانلارنىڭ ئۇ يەردە خاتىرجەملىككە ئېرىشىپ ياخشى ياشاۋاتقانلىقىدىن خەۋەر تاپقان ئەبۇ سوفيان باشلىق قۇرەيش كاتتىلىرى بۇ ئىش ئۈچۈن ناھايىتى ئازاپلاندى. چۈنكى ئۇلارغا بۇ ھار كەلگەن ئىدى.

ئۇلار مەسلىھەتلىشىپ نەجاشىغا ئۇ مۇسۇلمانلارنى ئۆچ كۆرسىتىش ئارقىلىق ئۇلارنى ئۆز دىيارىدا تۇرغۇزماستىن قايتۇرۇۋېتىش، "مۇسۇلمانلار مەريەم ئوغلى ئىسا ھەققىدە بوھتان چاپلايدۇ" دېيىش ئارقىلىق نەجاشىنىڭ زىتىغا تېگىپ مۇسۇلمانلارنى كەلگەن ئەلچىلەرگە قايتۇرۇپ بەرگۈزۈش ئۈچۈن نۇرغۇن سوغا ـ سالاملار بىلەن ئىككى ئەلچىنى ھەبەشىستانغا

www.munber.org

ئەۋەتتى. ئەلچىلەرنىڭ تەلىپىنى ئاڭلىغان نەجاشى ھەقىقىي ئەھۋالدىن خەۋەر تېپىش ئۈچۈن ھىجرەت قىلغۇچى مۇسۇلمانلارنىڭ ۋەكىللىرىنى ھۇزۇرىغا چاقىرتتى ۋە ئۇلاردىن سوئاللارنى سورىدى، مۇسۇلمانلارنىڭ ۋەكىلى ئۆزلىرى قوبۇل قىلغان ئىسلام دىنىنىڭ قانداق دىن ئىكەنلىكىنى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇلارنى نېمىلەرگە بۇيرىغانلىقىنى، مەريەم ئوغلى ئىسا ئەلەيھىسسالام توغرىسىدا اللە نىڭ قانداق ئايەتلەرنى نازىل قىلغانلىقىنى بايان قىلدى. بۇلارنى ئاڭلىغان نەجاشى تەسىرلەنگەنلىكىدىن يىغلاپ ساقاللىرى ھۆل بولۇپ كەتتى ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نىڭ اللە تەرەپىدىن ئەۋەتىلگەن ھەقىقىي پەيغەمبەر ئىكەنلىكىنى، ئۇنىڭ ئىسا ئەلەيھىسسالام ئېلىپ كەلگەن دىن بىلەن بىر مەنبەدىن ئىكەنلىكىنى تونۇپ يېتىپ ئۇنىڭغا ئىمان ئېيتىش بىلەن ئۆزىنىڭ ئېپىسكوپلىرى ئىمان ئېيتمىغان ھالەتتىمۇ مۇسۇلمانلارنى ئەلچىلەرگە تاپشۇرۇپ بەرمەستىن ئۆز ھىمايىسىگە ئالىدىغانلىقىنى جاكارلىدى.

ھەقىقىي بىر ھىمايىگە ئېرىشكەنلىكىدىن سۆيۈنگەن رەملە (ئۇممى ھەبىبە): ئەمدى كۆڭلەر ئاسايىشلىق ئىچىدە ئۆتىدىغۇ، دەپ ئويلىغان ئىدى. ئەپسۇس ھېكمەت ئىگىسى اللە ئۇنى خىلى - خىلى كىشىلەرنىڭ ئەقلىنى گاڭگىرتىدىغان، ئويلىمىغان بىر ئېغىر سىناق بىلەن سىناشنى خالىدى ۋە ئۇنىڭ بۇ سىناقتىن ئەجىرگە ئېرىشكەن ھالدا ئۆتۈشىنى بەلگىلىدى. بىر كۈنى ئۇ چۈش كۆردى. چۈشىدە ئېرى ئۇبەيدۇللانىڭ قاتمۇ - قات قاراڭغۇ زۇلمەت ئىچىدە تەمتىرەپ يۈرگەنلىكىنى، ئۇنى قات - قات زۇلمەتنىڭ تېخىمۇ بەك قورشاۋاتقانلىقىنى، ئۇنىڭ ئەھۋالىنىڭ ناھايىتى ناچار بىر ھالەتتە ئىكەنلىكىنى كۆردى. ئۇ ئۇيقۇسىدىن ناھايىتى قورقان ھالدا چۆچۈپ ئويغاندى، لېكىن ئۇ بۇ چۈشىنى نە ئېرى نە باشقا بىرىگە دېيىشنى پەقەتلا خالىمىدى.

www.munber.org

ئاردىن ئۇزۇن ئۆتمەي ئۇنىڭ چۈشى رىئاللىقتا ئايلاندى. ئۇنىڭ ئېرى ئۇبەيدۇللاھ ئىسلام دىنىدىن يېنىپ خىرىستىئان دىنىغا كىرىپ كەتتى. شۇ كۈندىن باشلاپ ئۇ ھاراقتىن ئىبارەت بۇ نىجىسكە بېشىچىلا دۈم چۈشۈپ قاۋاقخانىلاردىن بېرى كەلمەس، تاشلاش ئۇياقتا تۇرسۇن بارغانچە ئىچىپ قانماس بولدى. شۇنداق كۈنلەرنىڭ بىرىدە ئۇ ئايالى ئۇممۇ ھەبىبەنى بىر - بىرىدىن قورقۇنچلۇق ئىككى خىل تاللاشتىن بىرىنى تاللاشقا قىستىدى. ئۇ ئىككى خىل تاللاشنىڭ بىرى ئېرى بىلەن ئاجرىشىش يەنە بىرى خىرىستىئان دىنىغا كىرىش ئىدى.

ئۇممۇ ھەبىبە بۇ ئېغىر تاللاشلارغا ئۈچىنچى بىر خىل تاللاشنىڭ قوشۇلغانلىقىنى تونۇپ يەتتى. ئۇ بولسىمۇ ئىسلام دىنىدىن يېنىپ خىرىستىئان دىنىغا كىرمىگەن ئەھۋالدا (ئۇنداق ئىشنى ئۇممۇ ھەبىبە بەدىنىنى تۇمۇر تاغاقلار بىلەن تاراپ تىتىۋەتكەن تەغدىردىمۇ قىلمايتتى) ئېرىدىن ئاجرىشىپ ياكى مەككىگە دادىسىنىڭ يېنىغا قايتىپ دىنى خارلانغان ھالدا مەھكۇم بولۇپ ياشاش ۋە ياكى ھىچقانداق ئۇرۇغ - تۇغقانسىز، يۆلەنچۈكسىز ھالدا بۇ يات ئەلدە تەنھا ياشاش. ئۇ ئاخىرى دىنى ئۈچۈن ئۈچىنچى يولنى تاللاپ تاكى الله بىر چىقىش يولى بەرگىچە ھەبەشستاندا ياشاپ قىلىش قارارىغا كەلدى.

ئۇممۇ ھەبىبەنىڭ كۈتىشى ئۇزاققا بارمىدى. ئۇنىڭ خىرىستىئان دىنىغا كىرگەندىن كېيىن ئانچە ئۇزاق ياشىمايلا ئۆلۈپ كەتكەن ئېرىگە تۇتقان ئىددىتى توشۇش بىلەنلا ئۇنىڭغا تەسەۋۋۇر قىلغۇسىز خۇشاللىق قۇچاق ئاچتى. ئۇنىڭ ۋاقتىسىز غەم - قايغۇ تۇمانى قاپلىۋالغان ئۆيىنىڭ ئۈستۈگە بەخت قۇشى قانات قېقىپ كەلدى.

قۇياش نۇرى كۆلۈپ باققان بىر كۈنى ئەتىگەندە ئۇنىڭ ئىشىكى يەڭگىلگىنە چىكىلدى. ئىجازەتتىن كېيىن پادىشاھ

نەجاشىنىڭ خاس خىزمەتچىسى ئەبرەھە ئەدەپ بىلەن كىرىپ ئۇممۇ ھەبىبەگە ئىھتىرام بىلەن: پادىشاھ نەجاشى سىزگە سالام يوللىدى. شۇنداقلا اللە نىڭ ئەلچىسى مۇھەممەدنىڭ سىزگە توي تەكلىپىنى قوبۇل قىلغانلىقىنى سىزگە يەتكۈزۈشۈم ئۈچۈن ئالدىڭىزغا مېنى ئەۋەتتى، مۇھەممەد سىزنى ئۆزىگە نىكاھلاپ بېرىشنى تەلەپ قىلىپ خەت ئەۋەتىپتۇ. سىزمۇ خالىغان بىرىنى ئۆزىڭىزگە ۋەكىل قىلىڭ، دېدى.

ئۇمۇ ھەبىبە خۇشاللىقىدىن: اللە ساڭا خۇش خەۋەر بەرسۇن! اللە ساڭا خۇش خەۋەر بەرسۇن! دەپ توۋلاپ كەتتى ۋە شۇ ھامانلا تاقىۋالغان زىنەت بۇيۇملىرىنى چىققىرىپ، قولىدىكى بىلەيزۈكىگە قوشۇپ ئەبرەھەگە سۆيۈنچە قىلىپ بېرىۋەتتى. ئاندىن يەنە ھالقىسى بىلەن خال ـ خالىنى، ئۈزۈكىنى چىقىرىپ ئۇنىمۇ قوشۇپ بەردى. ناۋادا ئۇ دۇنيادىكى ھەممە ئالتۇن كانلىرىغا ئىگە بولغىنىدا ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئەبرەھەگە سۆيۈچە قىلىپ بەرگەن بولاتتى. ئاندىن ئۇ ئەبرەھەگە: مەن ئۆزەمگە خالىد ئىبنى سەئىد ئىبنى ئاسنى ۋەكىل قىلدىم. ئۇ كىشىلەردىن ماڭا ئەڭ يېقىن بولغىنى، دېدى.

نەجاشىنىڭ ھەبەشىستاندىكى قۇيۇق دەل ـ دەرەخ، گۈل ـ چېچەك بىلەن بېزەلگەن گۈزەل باغچىلىرىنىڭ بىرىگە جايلاشقان، چىرايلىق زىنەتلىنىپ تۈچ چىراغلار بىلەن يورۇتۇلغان ھەشەمەتلىك بىر زالدا ئۇممۇ ھەبىبەنى اللە نىڭ پەيغەمبىرى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا نىكاھلاش سورۇنى تۈزۈلدى، بۇ سورۇنغا ھەبەشىستاندىكى مۇھاجىر ساھابىلارنىڭ جەفەر ئىبنى ئەبۇ تالىپ، خالىد ئىبنى سەئىد ئىبنى ئاس، ئابدۇللاھ ئىبنى ھوزافەتەسسەھمىدەك ئابروپلۇق ۋە مەرتىۋىلىك رەھبەرلىرى قاتناشقان بولۇپ، سورۇن ئەھلىنىڭ ھەممىسى يىغىلىپ بولغاندا نەجاشى ئورنىدىن تۇرۇپ خۇتبە ئوقۇدى ئاندىن: ھەممىدىن

www.munber.org

ئۆلۈغ، مۇمىنلەرگە خاتىرجەملىك بەرگۈچى، كافىرلارغا قاتتىق قول بولغۇچى اللە نى مەدھىيىلەيمەن! بىر اللە تىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد اللە نىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى ھەمدە ئىسا ئىبنى مەريەم بىشارەت بەرگەن كىشى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىمەن! مەخسەت!: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەندىن ئەبۇ سوفيياننىڭ قىزى ئۇممۇ ھەبىبەنى ئۆزىگە نىكاھلاپ قويۇشۇمنى تەلەپ قىلىپتۇ. مەن ئۇنىڭ تەلۇۋىگە ماقۇل بولدۇم. مەن اللە ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ شەرئىتى بويىچە ئۇممۇ ھەبىبەنىڭ تويلىقى ئۈچۈن مۇھەممەدكە ۋاكالىتەن **400** دىنار ئالتۇن بەردىم! دەپ دىنارلارنى ئۇممۇ ھەبىبەنىڭ ۋەكىلى خالىد ئىبنى ئاسنىڭ ئالدىغا تۆكتى...

ئاندىن خالىد ئورنىدىن تۇرۇپ: اللە غا مىڭ مەرتىۋە شۈكۈرلەر بولسۇنكى، مەن اللە نى مەدھىيىلەيمەن! ئۇنىڭدىن ياردەم تىلەيمەن، كەچۈرۈم سورايمەن، ئۇنىڭغا تەۋبە قىلىمەن، مۇھەممەدنى اللە نىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى دەپ گۇۋاھلىق بېرىمەن! گەرچە كاپىرلار يامان كۆرگەن تەغدىردىمۇ اللە ئۆز دىنىنى بارلىق دىنلاردىن يۇقىرى قىلىش ئۈچۈن توغرا ۋە ھەق بولغان دىن بىلەن پەيغەمبىرىنى بىزگە ئەۋەتتى! مەقسەت!: مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تەلۇۋىگە ماقۇل بولۇپ مېنى ئۆزىگە ۋەكىل قىلغۇچى ئۇممۇ ھەبىبەنى ئۇنىڭغا نىكاھلاپ بەردىم. اللە پەيغەمبىرىگە ۋە ئۇنىڭ ئايالىغا بەرىكەت بەرسۇن! ئۇممۇ ھەبىبەگە اللە تەغدىر قىلغان ياخشىلىقلار بىلەن مۇبارەك بولسۇن!... دېدى ۋە تويلۇق دىنارلارنى ئېلىپ باشقىلار بىلەن بىرگە قايتىشقا تەمشەلدى. بۇ چاغدا نەجاشى: ئولتۇرۇڭلار!توي قىلغاندا تاماق بېرىش پەيغەمبەرنىڭ سۈننىتى، دېدى ۋە داستىخان راسلاپ تويلۇق تاماق بەردى. كىشىلەر تويلۇق تاماقنى يەپ ئاندىن تارقاشتى.

www.munber.org

ئۇممۇ ھەبىبە مۇنداق دەيدۇ: ماڭا بىرىلگەن تويلۇق مال ماڭا يېتىپ كەلگەندە مەن ئەبرەھەگە ئۇنىڭدىن 50 مىسقال ئەۋەتىپ بەردىم ۋە: سەن ماڭا خۇش خەۋەر ئېلىپ كەلگىنىڭدە مىنىڭدە مال يوق ئىدى، دېدىم. ئۇزاق ئۆتمەي ئەبرەھە كېلىپ مەن ئۇنىڭغا ئەۋەتكەن ئالتۇن بىلەن ئالدىنقى قېتىمدا مەن ئۇنىڭغا سوۋغات قىلغان ئۈزۈكنى قايتۇرۇپ بەردى ۋە: پادىشاھ مىنىڭ سىزدىن بىر نەرسە ئالماسلىقىمنى تاپىلىدى ۋە ئاياللىرىدا بار بولغان خۇش پۇراق نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنى سىزگە ئەۋەتىپ بىرىشنى تاپىلىدى، دېدى. ئەتىسى ئۇ ماڭا ۋەرەس، ئۇد ۋە ئەنبەر ئېلىپ كەپتۇ. ئاندىن ئۇ ماڭا: مىنىڭ سىزگە بىر ھاجىتىم چۈشۈپ قالدى، دېدى. مەن ئۇنىڭدىن: قېنى دەڭ ئۇ نېمە ئىشتى؟ دەپ سورىدىم. ئۇ مەن مۇھەممەدنىڭ دىنىغا ئەگەشتىم، پەيغەمبەرگە مەندىن سالام دەڭ ھەم ئۇنىڭغا مىنىڭ ئىمان ئېيتقانلىقىمنى يەتكۈزۈپ قويۇڭ، بۇنى ھەرگىز ئۇنتۇپ قالماڭ! دەپ جىكىلىدى، ئاندىن مىنى جابدۇدى.

مەن مەدىنىگە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا ئېلىپ كېلىندىم، مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن كۆرۈشكەندە نىكاھ ئىشلىرىمىزنىڭ جەريانىنى، ئەبرەھەگە مۇناسىۋەتلىك گەپ - سۆزلەرنى ئۇنىڭغا تەپسىلىي سۆزلەپ بەردىم ۋە ئەبرەھەنىڭ ئىمان ئېيتقانلىقىدىن خەۋەر بەردىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبرەھەدىن سوۋئۇپ: «ئۇنىڭغا اللّٰه نىڭ سالامى، بەرىكىتى ۋە رەھمەتلىرى بولسۇن!» دېدى...

www.munber.org

ۋەھشى ئىبنى ھەرب

ۋەھشى - كىشىلەر ئىچىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن قالسىلا، ئەڭ ياخشى بولغان ئادەمنى ئۆلتۈرگەن شۇنداقلا كىشىلەردىن ئەڭ ئەسكى ئادەمنى ئۆلتۈرگەن كىشىدۇر.

تارىخچىلار

ئوھۇد كۈنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغىسى ھەمزە ئىبنى ئەبۇ مۇتەللىپنى ئۆلتۈرۈپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دىلىنى خۇن قىلغان بولسا، ياماما ئۇرۇشىدا مۇسەيلىمە كاززاپنى ئۆلتۈرۈپ مۇسۇلمانلارنىڭ دىلىغا مەلھەم بولغان بۇ كىشى كىم؟ بۇ كىشى دەل ئەبۇ دەسەمە دەپ ئاتالغان ۋەھشى ئىبنى ھەربىلھەبشى دېگەن كىشىدۇر، ئۇنىڭ ئاڭلىغان كىشىنىڭ يۈرىكىنى ئېزىدىغان ئاجايىپ ئېچىنارلىق بىر كەچۈرمىشى بار.. بۇ ھەقتە ئەڭ ياخشىسى ئۇ ئۆزى سۆزلەپ بەرسۇن، قېنى سىز ئۇنىڭغا قۇلاق سېلىڭ. ئۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن قۇرەيش كاتتىلىرىنىڭ بىرى بولغان جۇبەير ئىبنى مۇتئىمنىڭ قۇلى ئىدىم. خوجايىنىمنىڭ تاغىسى تۇئەيمە بەدرى كۈنى ھەمزە ئىبنى ئابدۇلمۇتەلىپنىڭ قولىدا ئۆلتۈرۈلگەن بولۇپ، خوجايىنىم بۇنىڭ ئۈچۈن ناھىيىتى بەك قايغۇردى. ھەم تاغىسىنىڭ قىساسىنى ئېلىش ئۈچۈن قاتىلنى ئۆلتۈرۈشكە لات، ئۇززا بۇتلىرى بىلەن قەسەم قىلدى. ئۇ ھەمزەنى ئۆلتۈرۈشكە پۇرسەت كۈتۈشكە باشلىدى.

www.munber.org

ئارىدىن ئۇزاق ئۆتمەي قۇرەيشلىكلەر مۇھەممەد ئىبنى ئەبۇ تالىپنى يوقىتىش، بەدىردە ئۆلتۈرۈلگەنلەرنىڭ قىساسىنى ئېلىش ئۈچۈن قوشۇن توپلاپ، پۇختا تەييارلىنىپ قوشۇننىڭ قوماندانلىقىنى ئەبۇ سۇفيانغا تاپشۇردى، ئەبۇ سۇفيان قوشۇندىكىلەرنى ئۇرۇشقا قىزىقتۇرۇش ۋە ئۇلارنىڭ جەڭدە چېكىنىپ كېتىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن بەدىردە دادىلىرى ۋە باشقا ئۇرۇغ ـ تۇغقانلىرى ئۆلتۈرۈلگەن نەسەبى ئېسىل ئاياللاردىن بىرقانچىنى ئۇرۇشقا بىللە ئېلىۋېلىشنى قارار قىلدى. ئەبۇ سوفياننىڭ ئايالى ھىند بىرگە چىققان ئاشۇ ئاياللار بىلەن بىرگە ماڭدى. بەدىر كۈنى ھىندنىڭ دادىسى ۋە بىر تۇغقان ئەر قېرىندىشى ئۆلتۈرۈلگەن ئىدى.

قوشۇن سەپەرگە ئاتلىنىشنىڭ ئالدىدا خوجايىنىم جۇبەير ماڭا: ئى ئەبۇدەسەمە! سەن قۇللۇقتىن قۇتۇلۇشنى خالامسەن؟ دەپ سورىدى. مەن: مېنى كىم ئازات قىلىدۇ؟ دەپ سورىدىم.

ئۇ: مەن.

قانداق شەرت بىلەن؟

تاغام نىڭ قىساسى ئۈچۈن مۇھەممەدنىڭ تاغىسى ھەمزىنى ئۆلتۈرسەڭ.

بۇنىڭغا كىم كېپىل بولىدۇ؟

كىمنى كېپىللىككە تالىساڭ تاللا، مەن كىشىلەرنىڭ ھەممىسىنى ئۇنىڭ ئۈچۈن گۇۋاھ قىلىمەن.

ماقۇل! دېدىم مەن.

مەن ئەسلى ھەبەشىستانلىق بولۇپ نەيزە ئېتىشقا ئۇستا ئىدىم. ئاتقان ھەر بىر نەيزەم نىشاندىن ھەرگىز خاتا كەتمەيتى. مەن نەيزەمنى ئېلىپ قوشۇن بىلەن بىرگە يولغا چىقتىم. مەن

www.munber.org

قوشۇننىڭ ئارقىسىدا ئاياللار غا يىقىن ئارىلىقتا ماڭدىم، مىنىڭ ئۇرۇشقا چىقىشتا ئازات بولۇشتىن باشقا ھېچقانداق غەرىزىم يوق ئىدى.

سەپەر ئۈستىدە كېتىۋاتقىنىمىزدا مەن ھەر قېتىم ھىند بىلەن ياندىشىپ مېڭىپ ياكى ئۇچرىشىپ قالغىنىمىزدا ئۇ قولۇمدىكى قوياش نۇرىدا يالتىراپ تۇرغان نەيزەمگە قاراپ ماڭا: ئى ئەبۇ دەسمە!ئۆزەڭگىمۇ ۋە بىزگىمۇ ئىچىڭ ئاغرىسۇن!... دەيتتى.

بىز ئوھۇدقا يېتىپ بېرىپ ئىككى تەرەپ ئۇچراشقاندا جەڭ مەيدانىدا ھەمزە ئىبنى ئابدۇلمۇتەلىپنى تاپتىم. مەن ئۇنى بۇرۇنلا تونۇيتتىم. مەنلا ئەمەس ئۇنى ھەممە كىشى تونۇيتتى. چۈنكى ئۇ ئەرەب باتۇرلىرىنىڭ نوچىلىرى قىلىدىغاندەك ھەمىشە بېشىغا تۆگە قۇشىنىڭ پېيىنى قىستۇرۇۋالاتتى. ئۇ سەپ ئوتتۇرىسىدا كۈلرەڭ ئاتقا مىنگەن ھالدا پەيدا بولدى. ئۇ ئۇچرىغاننى قىلىچ بىلەن چېپىپ ئىلگىرلاۋاتتاتتى، ئۇنىڭغا ھېچكىم تەڭ كېلەلمەيتتى. مەن تاش ۋە دەرەخلىك بىر يەردە ئۆزەمنى دالدىغا ئالغاچ ئۇنىڭ يېقىنلىشىشىنى كۈتۈپ تۇردۇم. دەل مەن ئۇنى نىشانغا ئالغان ۋاقتىمدا قۇرەيشلەر ئىچىدىن سىبا ئىبنى ئابدۇل ئۇززا دەپ ئاتىلىدىغان بىرىمۇ ئات ئۈستىدە ۋاقىرغان پېتى يېتىپ كېلىپ: ئى ھەمزە! مەن بىلەن ئېلىش، مەن بىلەن ئېلىش! دەپ جەڭ ئېلان قىلدى.

ھەمزە ئۇنى كۆرۈپ: ئى مۇشرىكنىڭ كۈچىكى! كەلمەمسەن! قېنى ئالدىمغا كەل!دەپلا ئۇنىڭ بىلەن ئېلىشىپ ئۇنى بىر قىلىچ بىلەنلا چېپىپ تاشلىدى. مەن بۇ چاغدا ھەمزىنى نىشانغا ئېلىش ئۈچۈن ئۆزەم تاللىغان مۇۋاپىق بىر يەردە تۇردۇم — دە نىشانىمغا ئىشەنچ قىلغان ھامان نەيزىنى ئۇنىڭغا قارىتىپ ئاتتىم. ئاتقان نەيزەم ھەمزىنىڭ قورسىقىنىڭ تۆۋەن تەرىپىدىن كىرىپ ئىككى پۇتىنىڭ ئارىسىدىن چىقتى. ئۇ ئالدىغا قاراپ ئىككى - ئۈچ قەدەم چامدىدىيۇ يىقىلدى. مەن تاكى ئۇنىڭ ئۆلگەنلىكىگە ئىنىق جەزىم

www.munber.org

قىلغانغا قەدەر نەيزەمنى ئۇنىڭ جەسىدىدىن چىقارماي ساقلاپ تۇرۇپ ئاندىن چىقاردىم. شۇنىڭدىن كېيىن مەن چېدىرغا قايتىپ ئولتاردىم. مېنىڭ بۇنىڭدىن باشقا قىلىدىغان ھېچ بىر ئىشىمۇ يوق ئىدى. مەن ئۇنى پەقەت ھۆرلىككە ئېرىشىش ئۈچۈنلا ئۆلتۈرگەن ئىدىم.

ئۇرۇش تازا قىزىپ بارا - بارا ئۆلگەنلەر ۋە قاچقانلار كۆپەيدى. مەغلۇبىيەت بولسا مۇھەممەدنىڭ قوشۇنغا يۈزلەندى. ئۆلارنىڭ ئىچىدىمۇ ئۆلگەنلەر كۆپىيىشكە باشلىدى. بىر چاغدا ئۆتبەنىڭ قىزى ھىند ئۆلگەنلەرنىڭ قېشىغا كەلدى، ئۇنىڭ ئارقىسىدا بىرمۇنچە ئاياللارمۇ بولۇپ ئۇلار ئۆلۈكلەرنىڭ جەسەتلىرىنى يېرىشقا، كۆزلىرىنى ئويۇشقا، بۇرۇنلىرىنى، قۇرساقلىرىنى كېسىشكە.. باشلىدى. ئۇلار ئۆلۈكەرنىڭ قۇلاقلىرىنى بۇلاپكا ۋە ھالقا قىلىپ بويۇنلىرىغا ئېسىۋېلىشتى. ھىندى ئۆزى كېسىۋالغان "قىممەتلىك" ھالقىلارنى ماڭا سۇنۇپ: ئى ئەبۇ دەسەمە! بۇنى ئال! بۇ ئىككىسى سېنىڭ، بۇ ئىككىسى سېنىڭ! بۇنى ساقلاپ قوي! بۇلار قىممەتلىكتۇر، دېدى.

ئۇرۇش ئاخىرلاشقاندا مەن قوشۇن بىلەن بىرلىكتە مەككىگە قايتتىم. جۇبەير ماڭا قىلغان ۋەدىسىدە تۇرۇپ مېنى ئازات قىلىۋەتتى، مەن ھۆر بولدۇم.

لېكىن ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشى بىلەن مۇھەممەدنىڭ ئىشى بارغانسىرى راۋاج تېپىپ، مۇسۇلمانلارنىڭ سانى كۈنسېرى كۆپىيىشكە باشلىدى. ئۇنىڭ ئىشلىرى راۋاجلانغانسېرى مېنىڭ غەم - ئەندىشەممۇ ئېشىپ باردى. مېنىڭدە بىر خىل قورقۇنچ تۇيغۇسى باش كۆتۈرۈپ تۇراتتى. مەن تاكى مۇھەممەدنىڭ قوشۇنى مەككىنى فەتھى قىلغانغا قەدەر شۇ ھالەتتە ياشىدىم. مەككە فەتھى قىلىنغاندا مەن بىخەتەرلىك ئىزدەپ تائىفقا باردىم. لېكىن بۇ يەردىكى كىشىلەرمۇ ئىسلامغا مايىل بولۇپ مۇھەممەد بىلەن

www.munber.org

ئۈچىنچىسى ئۈچۈن ئەلچىلەر قوشۇنى تەييارلىدى. بۇ كەڭرى زېمىن ماڭا تار تۇيۇلۇپ، غېمىم ئارتىپ بارارغا يەر تاپالماي قالدىم. نەگە باراي؟ يەمەنگىمۇ ياكى شامغا؟ ئۇنىڭدىن باشقا يەرلەرگە بېرىشنىمۇ ئويلىدىم. بېشىم تازا قېتىپ تۇرغاندا ياخشى نىيەتلىك بىر كىشى ماڭا ئىچى ئاغرىپ: ئى ۋەھشى! ۋاي ساڭا! مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئۆزىنىڭ دىنىغا كىرگەن، ھەق سۆزنى ئېيتقان كىشىنى ئۆلتۈرمەيدۇ، دېدى. مەن ئۇنىڭ بۇ سۆزىنى ئاڭلاپ مۇھەممەدنى ئىزدەپ مەدىنىگە باردىم. ئۇ يەرگە يېتىپ بارغاندىن كېيىن ئۇنى سۈرۈشتۈرۈپ ئۇنىڭ مەسچىتتە ئىكەنلىكىنى بىلگەندىن كېيىن ئېھتىياتچانلىق بىلەن مېڭىپ مەسچىتكە كىرىپ ھەتتە ئۇنىڭ ئالدى تەرىپىگە كېلىپ: «بىر اللە تىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد اللە نىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى دەپ گۇۋاھلىق بېرىمەن» دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ شاھادەتنامىنى ئاڭلاپ كۆزىنى ماڭا يۆتكىدى ۋە مېنى تونۇغاندىن كېيىن كۆزىنى مەندىن ئېلىپ قېچىپ: «سەن ۋەھشىمۇ؟» دېدى. مەن: شۇنداق، ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! دېدىم. قېنى ئولتۇر! سەن ماڭا ھەمزىنى قانداق ئۆلتۈرگەنلىكىڭنى سۆزلەپ بەر! دېدى. مەن ئولتۇرۇپ بولۇپ ئۆتكەن ئىشلارنى بىر - بىرلەپ سۆزلەپ بەردىم. سۆزۈم ئاخىرلاشقاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەندىن يۈزىنى ئۆرۈپ: «سېنىڭ ھالىڭغا ۋاي! سەن بۈندىن كېيىن ماڭا كۆرۈنمە!» دېدى.

شۇ كۈندىن بېرى مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كۆرۈپ قېلىشىدىن ئۆزەمنى ئېلىپ قاچىدىغان، ساھابىلارنىڭ ھەممىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىدا ئولتارسا مەن ئۇنىڭ ئارقىدا ئولتۇرىدىغان بولدۇم. مەن تا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولغانغا قەدەر شۇ ھالەتتە ياشاپ كەلدىم.

www.munber.org

مەن ئىسلامغا كىرگۈچىنىڭ بۇرۇنقى گۇناھلىرىنىڭ يۇيۇلۇپ كېتىدىغانلىقىنى بىلسەممۇ لېكىن مېنىڭ مۇسۇلمانلارغا سالغان زىيىنىم، مۇسىبىتىمنىڭ ئېغىرلىقىدىن، قىلغان گۇناھىمنىڭ ئېغىرلىقىدىن ئۆكۈنۈپ بۇ گۇناھىمنى يۇغىدەك بىرەر پۇرسەت ئىزدەپ يۈردۈم.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن خەلىپىلىك ئابابەكرىنىڭ زىممىسىگە يۈكلەندى، بۇ چاغدا كەززاپ مۇسەيلىمەنىڭ ئادەملىرى يەنى بەنى ھەنىيفە دىندىن يانغانلار قاتارىدا مۇرتەدلەردىن بولۇپ كەتتى. ئەبۇ بەكرى مۇسەيلىمەگە قارشى تۇرۇش، دىندىن يانغانلارنى يەنى بەنى ھەنىفە قوۋمىنى دىنغا قايتۇرۇپ كېلىش ئۈچۈن ئۇرۇشقا قوشۇن تەييارلىدى. بۇ چاغدا مەن ئۆز- ئۆزەمگە: ئى ۋەھشى بۇ بىر تېپىلماس پۇرسەت، سەن ئۇنى غەنىمەت بىل، ئۇنى ھەرگىز قولۇڭدىن قاچۇرۇۋەتمە!... دېدىم- دە قوشۇن بىلەن بىرگە بۇ ئۇرۇشقا ئاتلاندىم. مەن بۇ ئۇرۇشقا مۇسۇلمانلارنىڭ سەردارى، شەھىت ھەمزەنى ئۆلتۈرگەن نەيزەمنىمۇ ئېلىۋالدىم ۋە ئۆزەمگە مۇشۇ نەيزە بىلەن يا مۇسەيلىمەنى ئۆلتۈرۈشنى ياكى شەھىد قىلىنىشنى ۋەدە قىلدىم.

بۇ ئۇرۇشنىڭ ئاخىرقى باسقۇچىدا مۇسۇلمانلار مۇسەيلىمە ۋە ئۇنىڭ قوشۇنى جايلاشقان ھەدىيقەتۇل مەۋتكە باستۇرۇپ كىرىپ الله نىڭ دۈشمەنلىرى بىلەن ئۇرۇشۇۋاتقان ۋاقىتتا مەن مۇسەيلىمەنى ئىزدەشكە باشلىدىم. مەن ئۇنىڭ قولىدا قىلىچ تۇتقان ھالدا تىك تۇرغانلىقىنى، مۇسۇلمانلارنىڭ ئىچىدىنمۇ بىرىنىڭ خۇددى مەندەك ئۇنى پايلاپ تۇرۇۋاتقانلىقىنى كۆردۈم. ئېنىقكى ھەر ئىككىلىمىز بۇ كەززاپنى ئۆلتۈرۈشنى خالايتتۇق.

مەن مۇۋاپىق بىر ئورۇننى تاللىۋالغاندىن كېيىن نەيزەمنى ئۇنىڭغا نىشانلاپ ئاتتىم. نەيزەم دەل تەگدى. مەن نەيزەمنى ئاتقان ۋاقتىمنىڭ ئۆزىدە ھېلىقى ئەنسارىمۇ ئۇنىڭغا قىلىچ چاپقان

www.munber.org

ئىكەن. ئۇنى زادى قايسىمىزنىڭ ئۆلتۈرگەنلىكىمىزنى الله بىلىدۇ. ناۋادا ئۇنى ئۆلتۈرگۈچى مەن بولسام مۇھەممەددىن قالسىلا يەر يۈزىدىكى ئەڭ ياخشى ئادەمنى شۇنداقلا كىشىلەرنىڭ ئەڭ ئەسكىسى، ئەڭ يامىنىنى ئۆلتۈرگۈچى بولىمەن.

www.munber.org

ھەكىم ئىبنى ھەزام

مەككىدە تۆت ئادەم بار، مەن ئۇلارنىڭ شېرىكلىكتە قېلىشىغا، چىدىمايمەن، ئۇلارنىڭ ئىسلامغا كىرىشىگە قىزىقىمەن، ھەكىم ئىبنى ھەزام ئۇ تۆت ئادەمنىڭ بىرىدۇر.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام.

سىز بۇ ساھابە ھەققىدە ئاڭلىغانمىدىڭىز؟ تارىختا خاتىرىلىنىشىچە ئۇ بۈيۈك كەبە شەرىفنىڭ ئىچىدە تۇغۇلغان بىردىن بىر بوۋاق ئىكەن.

ئۇنىڭ ئۇ يەردە تۇغۇلۇپ قېلىش سەۋەبى مۇنداق بولغان، بىر كۈنى ئۇنىڭ ئانىسى مەلۇم سەۋەپلەر تۈپەيلىدىن ئوچۇق قالغان كەبە شەرىفنىڭ ئىچىگە بىر تۈركۈم ئاياللار بىلەن بىرلىكتە ئۇنى زىيارەت قىلىش ئۈچۈن كىرگەن ئىدى. دەل مۇشۇ چاغدا ئۇنىڭغا ھامىلدار بولۇپ تۇغۇتى يېقىنلىشىپ قالغان بۇ ئانىنىڭ تولغىقى تۇتىدۇ. تولغاق ئازابىدىنى ئۇ كەبىدىن قايتىپ چىقىشقا ئامالسىز قالىدۇ. بۇ چاغدا ئۇنىڭ ئاستىغا بىر پارچە تېرە سېلىپ بېرىلىدۇ. ئۇ بوۋاقنى ئاشۇ تېرە ئۈستۈگىلا تۇغىدۇ. مانا بۇ بوۋاق خۇۋەيلىدىنىڭ ئوغلى ھەكىم ئىدى.

ئۇ خۇۋەيلىدىنىڭ قىزى بولغان خەدىچە ئانىمىزنىڭ بىر تۇغقان قېرىندىشىنىڭ ئوغلى ئىدى. الله خەدىچە ئانىمىزدىن رازى بولسۇن ھەم ئۇنى رازى قىلسۇن! ھەكىم ئىبنى ھەزام نەسەبى ئېسىل، يۈز- ئابرۇيلۇق، بايلىقى كۆپ ئېسىل ئائىلىدە ئۆسۈپ

www.munber.org

يېتىلدى. ئۇنىڭ ئۇستۇگە ئۇمۇ ئەقىللىق، پەزىلەتلىك، ئېسىل كىشى بولۇپ يېتىلگەچكە قەۋمى ئۇنى ئۆزلىرىگە باشلىق قىلىپ ھاجىلارنى كۈتۈۋېلىشتىن ئىبارەت بۇ ئۇلۇغ مەرتىۋىلىك ئىشنى ئۇنىڭغا تاپشۇرغان ئىدى. ئىسلام كېلىشتىن بۇرۇن كەبىنى تاۋاپ قىلىشقا قۇربى يەتمىگەنلەرگە ئۆز مېلىدىن سەرىپ قىلىپ بېرەتتى.

ھەكىم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا پەيغەمبەرلىك كېلىشتىن بۇرۇن ئۇنىڭ دوستى ئىدى. گەرچە ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن بەش ياش چوڭ بولسىمۇ بۇ ئىككىسى ناھايىتى ئىناق ئۆتەتتى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بولغان سۆھبەتلىرىدىن ھۇزۇر ئالاتتى. ئۇلار بىر- بىرىگە دوستلۇقلىرىنى يەتكۈزۈشەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەكىمنىڭ ھاممىسى بولغان خەدىچە بىنتى خۇۋەيلىد بىلەن توي قىلغاندىن كېيىن ئۇلارنىڭ دوستلۇقى تېخىمۇ چوڭقۇرلاشقانىدى. ئەمما سىز بۇلارنى ئاڭلاپ بولۇپ ئۇنىڭ ئىسلام كېلىپ ئارىدىن يىگىرمە يىلدىن كېيىن ھەتتا مەككە فەتھى قىلىنغاندىن كېيىن ئاندىن ئىمان ئېيتقانلىقىنى ئاڭلىسىڭىز بەلكىم ھەيران قالارسىز. بەلكىم سىزدىمۇ ھەر بىر كىشىنىڭ ئېڭىدا پەيدا بولۇشى ئېھتىمالى بولغان: ھەكىم ئىبنى ھەزامغا ئوخشاش الله تەرىپىدىن ئەقىل- پاراسەتلىك قىلىپ يارىتىلغان، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن يېقىن مۇناسىۋەت ئورنۇتۇش سەۋەبىگە ئىگە قىلىنغان بىر كىشىنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ چاقىرىقىغا ئەڭ ئاۋۋال ئاۋاز قوشۇشى مۇمكىن، دېگەننى ئويلىغان بولۇشىڭىز ئېھتىمال، لېكىن الله نىڭ ھېكمىتى بىلەن ئۇنىڭ ئىمان ئېيتىشى شۇكەمگىچە كېچىكتۈرۈلدى. الله ھەر ئىشتا ھېكمەتلىك زاتتۇر.

خۇددى ھەر بىر ئادەم ئۇنىڭ شۇنچىلىك كېچىكىپ ئىمان كەلتۈرگىنىگە ھەيران قالغىنىدەك ئۇمۇ ئىمان ئېيتىپ مۇسۇلمان

www.munber.org

بولغاندىن يەنى شىرىك ئەقىدىدىن يېنىپ تەۋھىد ئەقىدىنى قوبۇل قىلغاندىن كېيىن ئىماننىڭ تەمىنى تېتىشى بىلەنلا ئۆزىنىڭ اللە نىڭ پەيغەمبىرىنى يالغانغا چىقىرىپ ئۆتكەن ھەر بىر مىنۇتلىرىغا نىسپەتەن قاتتىق ھەيران قالغان ھالدا پۇشايمان قىلدى.

ئۇنىڭ ئوغلى ئۇنىڭ ئىمان ئېيتىپ بولغاندىن كېيىن يىغلاۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ: ئى ئاتا سىزنى يىغلاتقان نەرسە زادى نېمە؟ دەپ سورىۋىدى ئۇ: ئى بالام! مېنى يىغلاتقان ئىشلار ناھايىتىمۇ كۆپ! ئۇنىڭ بىرى، مېنىڭ بارلىق ياخشى ئىشلارغا باشلايدىغان ئىسلامغا كېچىكىپ كىرگەنلىكىم، مەن ھازىر پۈتۈن زېمىن توشقۇدەك ئالتۇننى تۆلىسەمۇ بۇنىڭ ئورنىنى تولدۇرالمايمەن، مەن اللە نىڭ ئىزنى بىلەن بەدىر ۋە ئوھۇد كۈنلىرىدىكى جەڭلەردە ئامان قالدىم، شۇندىن كېيىن مەن ئۆز-ئۆزەمگە: ئەمدى مەن مۇھەممەدكە قارشى قۇرەيشلەرگە ھەرگىز ياردەم بەيمەيمەن ھەم مەككىدىنمۇ چىقمايمەن دەپ ۋەدە بەرگەنىدىم لىكىن ئارىدىن ئۇزاق ئۆتمەيلا مەن يەنە مۇھەممەدكە قارشى قۇرەيشلەرگە ياردەم بېرىشكە مەجبۇرلاندىم، مەن ھەر بىر قېتىم ئىسلامغا كىرىشنى ئويلىغىنىمدا قۇرەيشلەرنىڭ ياشتا چوڭ، ئابرويلۇق كىشىلەرنىڭ ئۆزئەقىدىلىرىدە مەھكەم تۇرۇۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ كۆڭلۈمدە ئۇلارنىڭ قىلغانلىرى توغرا دېگەن ئوي باش كۆتۈرەتتى - دە يەنە ئۇلارغا ئەگىشىپ كېتىۋەردىم، ھەي ئىسىت شۇنداق قىلمىغان بولسامچۇ! بىزنى پەقەت ئاتا - بوۋىلىرىمىزغا ۋە چوڭلارغا ئەگىشىشلا ھالاك قىلىۋەتتى، ئى ئوغلۇم مەن بۇنىڭ ئۈچۈن قانداقمۇ يىغلىماي تۇرالايمەن، دەپلا جاۋاب بەردى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامىمۇ دائىم ھەكىمدەك ئەقىللىق بىر ئىنسانغا ئىسلام قانداق قىلىپ شۇنچە مەخپىي ۋە چۈشۈنۈكسىز بولۇپ قالغاندۇ؟ دەپ ھەيران بولاتتى ۋە ئۇنىڭ شۇنداقلا ئۇنىڭ دوستلىرىنىڭ اللە نىڭ دىنىغا كىرىشىگە تولىمۇ ھېرىسمەن

www.munber.org

بولاتتى. شۇڭا مەككىنى فەتھى قىلىشتىن ئىلگىرىكى بىر كېچىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرىگە: «مەككىدە تۆت ئادەم بار، مەن ئۇلارنىڭ شېرىكلىكتە قىلىشىغا چىدىمايمەن، ئۇلارنىڭ ئىسلامغا كېرىشىگە قىزىقىمەن» دېگەندە ساھابىلار: ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى ئۇلار كىملەر؟ دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئۇلار، ئەتتاب ئىبنى ئۇسەيد، جۇبەيىر ئىبنى مۇتئىم، ھەكىم ئىبنى ھەزام ۋە سۇھەيل ئىبنى ئەمرى» دېدى. اللە نىڭ مەرھەمىتى بىلەن كېيىن ئۇلارنىڭ ھەممىسى مۇسۇلمان بولدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەككىنى فەتھى قىلغىلى كىرگەندە ھەكىم ئىبنى ھەزامنى ھۆرمەتلەشنى مەقسەت قىلىپ ئۆزىنىڭ جاكارچىسىغا: اللە دىن باشقا ئىلاھ يوق! ئۇنىڭ شېرىكى يوق! ئۇ يەككە يېگانىدۇر! مۇھەممەد اللە نىڭ بەندىسى ھەم ئەلچىسى! دەپ گۇۋاھلىق بەرگەن ئادەم ئەمىندۇر، كەبىنىڭ قېشىدا ئولتۇرۇپ قورالىنى قويۇپ قويغان ئادەم ئەمىندۇر!... ئۆيىنىڭ ئىشىكىنى تاقىۋالغان ئادەم ئەمىندۇر! ئەبۇ سوفيانىنىڭ ھويلىسىغا كىرىۋالغانلار ئەمىندۇر! ھەكىم ئىبنى ھەزامنىڭ ھويلىسىغا كىرىۋالغانلار ئەمىندۇر!... دەپ جاكارلاشقا بۇيرۇدى. ئەبۇ سوفيانىنىڭ ھويلىسى مەككىنىڭ يۇقىرى تەرىپىدە، ھەكىم ئىبنى ھەزامنىڭ ھۆيلىسى مەككىنىڭ تۆۋەن تەرىپىدە ئىدى.

ھەكىم ئىمان ئېيتقاندىمۇ پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن ئىمان ئېيتى، شۇنداقلا بۇندىن بۇرۇن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا قىلغان ھەر بىر يامانلىقنى ئۇنىڭدىن نەچچە ھەسسە ياخشىلىق بىلەن يۇيۇشقا ۋەدە قىلدى.

ئۇ ھەقىقەتەن ۋەدىسىنى ئەمەلدە كۆرسەتتى، ئۇنىڭ ۋەدىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرغانلىق توغرىسىدىكى ئىشلاردىن بىرى ئۇ ئەسلىدە ”دارۇن نەدۋە“ دەپ ئاتىلىدىغان مەجلىسخانىنىڭ

www.munber.org

ئىگىسى بولۇپ ئۇ ئىسلامدىن بۇرۇنقى ھاياتىدىن پۈتۈنلەي قۇتۇلۇش ئۈچۈن قۇرەيشلەرنىڭ كاتتىلىرى يىغىلىپ ئىسلام ئۈچۈن سۇيىقەستلەرنى پىلانلايدىغان بۇ جاينى يۈزمىڭ دەرھەمگە سېتىۋەتتى. ئۇنىڭ بۇنداق قىلغانلىقىدىن ھەيران قالغان قۇرەيش ياشلىرىدىن بىرى: ئى تاغا سەن قۇرەيشلەر ئەڭ پەخىرلىنىدىغان بىر جاينى سېتىۋەتتىڭ، دېيىشى ھەكىم ئۇنىڭغا: ئى ئوغلۇم پەخىرلىنىدىغان ئىشلار تۈگىدى، ئۇنىڭ ئورنىغا پەخىرلىك ئىشلارلا قالدى، مەن ئۇنى جەننەتتىن ئۆي سېتىۋېلىش ئۈچۈن سېتىۋەتتىم، مەن سىلەرنى گۇۋاھ قىلايكى! مەن ئۇنى ساتقان پۇللارنى الله يولىدا سەدىقە قىلىۋەتتىم، دېدى.

ھەكىم ئىبنى ھەزام ئىمان ئېيتقاندىن كېيىن ھەج قىلدى، ئۇ ھەجدە چىرايلىق بېزەلگەن يۈز تۆياق تۆگىنى الله يولىدا قۇربانلىق قىلدى. ئىككىنچى يىلى ھەجدە ئۇ ئەرافاتتا تۇردى. ئۇنىڭ يېنىدا يۈز نەپەر قۇلى بار ئىدى، ئۇلارنىڭ ھەر بىرىنىڭ بوينىغا ھەكىم ئىبنى ھەزامنىڭ ئازات قىلىۋەتكەن قۇللىرى، دېگەن خەت يېزىلغان ئالتۇن تاختىلار ئېسىلغان بولۇپ ئۇ ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى الله رازىلىقى ئۈچۈن ئازات قىلىۋەتتى.

ئۈچىنچى ھەجدە الله يولىدا **1000** دانە قوينى قۇربانلىق قىلدى. بۇ قويلارنىڭ ھەممىسىنىڭ قېنىنى مىنادا ئاقۇزدى. قويلارنىڭ گۆشلىرىنى مۇسۇلمانلارنىڭ پېقىرلىرىغا تارقىتىپ بەردى.

ھۇنەيىن غازىتىدىن كېيىن ھەكىم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن غەنىمەتلەردىن سورىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا غەنىمەتلەرنى بەردى، ئۇ سوراۋەرگەچكە ھەتتا ئۇنىڭغا بېرىلگەن تۆگىنىڭ سانى يۈزگە يەتتى، بۇ تېخى ھەكىمنىڭ ئىمان ئېيتقانلىقىغا ئۇزۇن بولمىغان ئىمان ئۇنىڭ دىلىغا تېخى تازا ئورنۇشۇپ كەتمىگەن بىر چاغ ئىدى. پەيغەمبەر

www.munber.org

ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا «ئى ھەكىم! مال ھەققەتەن ناھايىتى شىرىن نەرسە، ئۇنى كىمكى قانائەتچانلىق بىلەن ئالسا ئۇنىڭ بەرىكىتى بولىدۇ، ناۋادا ئاچ كۆزلۈك بىلەن ئالسا ئالغۇچىغا ھېچبىر مەنپەئەت بەرمەيدۇ، ئۇ خۇددى يەپ تويمايدىغان كىشىگە ئوخشايدۇ، بەرگەن قول ئەلۋەتتە ئالغان قولدىن ياخشى» دېدى ھەكىم شۇئان: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! سېنى ھەق بىلەن ئەۋەتكەن الله بىلەن قەسەمكى! سېنىڭدىن كېيىن ھېچكىمدىن بىرنەرسە سورىمايمەن، دېدى. ھەكىم بۇ قەسىمگە ناھايىتى ياخشى ئەمەل قىلدى. ئەبۇ بەكرىنىڭ خەلىپىلىك دەۋرىدە ئابابەكرى ئۇنىڭ دۆلەت خەزىنىسى تەرىپىدىن بېرىلىدىغان ھەققىنى ئېلىۋېلىشقا شۇنچە دەۋەت قىلسىمۇ ئۇ ئېلىشقا پەقەتلە ئۇنىمىدى.

خەلىپە ئۆمەرنىڭ دەۋرىگە كەلگەندىمۇ ئۇ نېسىۋىسىنى ئېلىۋېلىشقا چاقىرىلغان چاقىرىققا پەقەتلا ئۇنىمىدى. بۇ چاغدا ئۆمەر كىشىلەرگە: ئى خالايىق! سىلەر گۇۋاھ بولۇڭلاركى، مەن ھەكىمنى نېسىۋىسىنى ئېلىۋېلىشقا چاقىرغان ئىدىم، ئۇ ئالغىلى ئۇنىمىدى، دېدى.

ھەكىم تاكى ھاياتىنىڭ ئاخىرىغىچە ھېچكىمدىن بىرنەرسە ئالماي ياشاپ ئۆتتى. الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن ۋە ئۇنى رازى قىلسۇن!

www.munber.org

ئەبباد ئىبنى بەشىر

ئەنسارىلارنىڭ ئىچىدە ئۈچ كىشى بار، پەزىلەتتە ھېچكىم، ئۇلاردىن ئۈستۈن تۇرالمايدۇ، ئۇلار سەئد ئىبنى مۇئاز، ئۇسەيد ئىبنى ھۇزەير، ئەبباد ئىبنى بەشىرلەردۇر.

مۆمىنلەرنىڭ ئانىسى ـ ئائىشە.

ئەبباد ئىبنى بىشىر مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەرلىك چاقىرىقىغا ئاۋاز قوشقان بىر نۇرلۇق يۇلتۇزدۇر. ناۋادا سىز ئۇنى ئىبادەتكارلار ئىچىدىن ئىزلىسىڭىز ئۇنىڭ تەقۋا، پاك، كېچىسى قۇرئان ئوقۇپ. قىيامدا تۇرغۇچى ئىكەنلىكىنى، ناۋادا ئۇنى باتۇرلار ئارىسىدىن ئىزلىسىڭىز ئۇنىڭ باتۇر، قورقماس، الله نىڭ دىنىنى ئۈستۈن قىلىش ئۈچۈن ئۆزىنى ئاتىغان مۇجاھىد ئىكەنلىكىنى بايقايسىز. ناۋادا ئۇنى مۇسۇلمان رەھبەرلىرى ئىچىدىن ئىزلىسىڭىز ئۇنىڭ مۇسۇلمانلارغا ۋە ئۇلارنىڭ مال ـ مۈلكىگە ئىشەنچلىك، ئادىل، دىيانەتلىك بىر كاپالەتچى ئىكەنلىكىنى بايقايسىز. ھەتتا ھەزرىتى ئائىشە ئۇنىڭ ۋە ئۇنىڭ قەبىلىسىدىن بولغان ئىككى ئەنسارى ھەققىدە توختىلىپ: ئەنسارىلاردىن ئۈچ كىشى بار، ھېچكىم پەزىلەتتە ئۇلاردىن ئارتۇق بولالمايدۇ، ئۇلارنىڭ ئۈچىلىسى ئابدۇل ئەشھەل قەبىلىسىدىن بولغان سەئد ئىبنى مۇئاز، ئوسەيد ئىبنى ھۇزەير، ئەبباد ئىبنى بىشىر قاتارلىقلاردۇر، دېگەن.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەرلىك نۇرلىرى مەدىنە زېمىنىدا پارلاشقا باشلىغاندا ئەبباد يېشى تېخى ئونبەشتىن ئاشمىغان ياش ـ ئۆسمۈر بولۇپ گەرچە ئۇ تېخى ياشلىقىنىڭ دەسلەپكى باسقۇچىغا قەدەم قويغان بولسىمۇ ئۇنىدا دىيانەت،

www.munber.org

پاكلىق نۇرلىرى نۇرلىنىپ ھەر بىر ئىش ھەركەتلىرىدە چوڭلارچە تەمكىنلىك ۋە پاراسەت ئىپادىلىنىپ تۇراتتى.

ئەبباد مەككىلىك ياش تەشۋىقاتچى ئۆمەيرنىڭ يېنىدا ئايلىنىپ يۈرۈپ ناھايىتى تېزلا ئۇلار ئارىسىدا ئىمان ئۇستۇگە قۇرۇلغان دوستلۇق رىشتىلىرى باغلىنىپ، ئۇلارنىڭ ۋۇجۇدىدىكى پاكلىق، ئەخلاقلىق بولۇشتەك خۇلۇقلىرى بىر- بىرلىرىدىن ئۆز ئۆرنەكلىرىنى تېپىشتى.

ئەبباد ھەمىشە مۇڭلۇق تەسىرلىك ئاۋازدا قۇرئان ئوقۇۋاتقان مۇسئەبكە قۇلاق سالاتتى، ئاڭلىغان قۇرئان سۆزلىرى ئۇنىڭ يۇمران قەلبىگە نەقىشتەك ئورنىشىپ قالاتتى. ئۇ قۇرئان ئوقۇشنى ۋە ئۇنىڭغا ئەمەل قىلىشنى ئۆزىگە ئادەت قىلغان بولۇپ، كېچە كۈندۈز مېڭىش تۇرۇشلىرىدا قۇرئاننى تەكرارلايتتى. ھەتتا ئۇ ساھابىلارنىڭ ئارىسىدا ”يېتەكچى“ ۋە ”قۇرئاننىڭ دوستى“ دەپ نام ئالدى.

بىر كۈنى كېچىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئائىشەنىڭ مەسچىتكە يېقىن سېلىنغان ھوجرىسىدا تۇرۇپ مەسچىتتىن ئاڭلىنىۋاتقان، قۇرئاننى خۇددى ئۆزىنىڭ دىلىغا چۈشۈرگەندەك ئۆز لەۋزى بويىچە ئوقۇۋاتقان بىر ئاۋازنى ئاڭلىغاندىن كېيىن: «ئى ئائىشە بۇ ئەببادنىڭ ئاۋازىمۇ؟» دەپ سورايدۇ. ئائىشە: شۇنداق، ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! دەپ جاۋاب بېرىدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئى اللە ! سەن ئەببادقا مەغپىرەت ئاتا قىلغىن!» دېدى.

ئەبباد ئىبنى بىشىر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بارلىق ئۇرۇشلارغا قاتناشقان بولۇپ، شۇ ئۇرۇشلاردا ئۇنىڭ قۇرئاننى ياد ئالغان قارىلارغا لايىق پەزىلەتلىرى نامايەندە بولغان ئىدى. ئۇنىڭ بىر مىسالى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام زاتىرىقا ئۇرۇشىدىن قايتىپ كېلىۋېتىپ بىر جىلغىغا كېچىنى ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن چۈشكۈن

www.munber.org

قىلىدۇ. بۇ ئۇرۇشتا مۇسۇلمانلاردىن بىرى بىر مۇشرىك ئايالنى ئەسىرگە ئالغانىدى. بۇ مۇشرىك ئەر ئايالىنىڭ ئەسىرگە ئېلىنغانلىقىنى ئاڭلاپ قوشۇنىڭ ئارقىسىدىن قوغلاپ يېتىپ ئۇلارنىڭ قېنىنى تۆكمىگىچە قايتمايدىغانلىقى توغرۇلۇق لات ۋە ئۇززا بۇتلىرى بىلەن قەسەم ئىچتى.

مۇسۇلمانلار چۈشكۈن قىلغان بۇ جىلغىغا ئات ـ ئۇلاغلىرىنى جايلاشتۇرۇپ تۇرۇشىغا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا: «بۇ كېچە كىم كۈزەتچىلىك قىلىدۇ؟» دېدى. ئەبباد بىلەن ئەمار ئىبنى ياسىر تەڭلا: بىز! دەپ ئورۇنلىرىدىن تۇرۇشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە كەلگەندىن كېيىن بۇ ئىككىسىنى قېرىنداش قىلىپ قويغانىدى. بۇ ئىككىسى بىرلىكتە جىلغا ئېغىزىغا چىقتى. ئەبباد قېرىندىشى ئەمارغا: كېچىنىڭ قايسى يېرىمىدا ئۇخلايسەن، ئەۋۋەلىدىمۇ ياكى ئاخىرىدىمۇ؟ دېدى. ئەممار: مەن بۇرۇن ئۇخلاي، دەپ يېقىنلا يەردە ياتتى.

كېچە تىنچ ئىدى. يۇلتۇزلار، دەل ـ دەرەخلەر، تاش ـ تۇپراقلار الله غا مەدھىيە ئوقۇشاتتى. بۇ چاغدا ئەببادنىڭ دىلى ئىبادەت قىلىشنى خالاپ، قۇرئان ئوقۇشقا قىزىقتى. ئۇ قۇرئاننىڭ نامازدا ئوقۇغان ۋاقتىدىكى شېرىنلىك تۇيغۇسىنى ياخشى كۆرەتتى. ئۇ نامازنىڭ مەنپەئەتى بىلەن نامازدا ئوقۇلغان قۇرئاننىڭ مەنپەئىتىنى تەڭ ئېلىشنى ياخشى كۆرەتتى. ئۇ قىبلىگە يۈزلىنىپ ناماز باشلىدى ۋە ناھىيىتى مۇڭلۇق، شېرىن بىر ئاۋازدا سۈرە كەھفنى ئوقۇشقا باشلىدى. ئەبباد بۇيۇك ئىلاھىي بىر تۇيغۇنىڭ باغرىغا شۇڭغۇپ كېتىۋاتقاندا ھېلىقى مۇشرىك ئايالىنىڭ ئىزى بىلەن بۇ يەرگە يېتىپ كەلدى ـ دە جىلغا ئېغىزىدا تىك تۇرغان بىرىنى يىراقتىنلا كۆرۈپ: بۇ مۇھەممەدنىڭ كۈزەتچىسى، باشقىلار چوقۇم جىلغا ئىچىدە دەپ ئويلاپ ئوقياسىنى بەتلەپ ئوقنى دەل ئەببادقا قارىتىپ نىشانلاپ ئاتتى. ئوق ئۇنىڭغا تەگدى. ئەمما ئەبباد ئوقنى

www.munber.org

يۈلۈپ ئېلىۋېتىپ نامىزىنى داۋاملاشتۇردى. يەنە بىر تال ئوق تەگدى. ئۇ ئۇنىمۇ ئېلىۋېتىپ نامىزىنى داۋاملاشتۇردى. ئۈچىنچى تال ئوق تەككەندە ئەبباد بۇ ئوقنىمۇ ئېلىۋېتىپ ئۆملەپ بارغىنىچە ئەممارنى ئويغاتتى ۋە ئۇنىڭغا ئى ئەمار! ئورنۇڭدىن تۇرغىن، مېنى جاراھەت ئاجىزلاشتۇرۇپ قويدى، دېدى. ھېلىقى ئەر بۇلارنى كۆرۈپ قېچىپ كەتتى.

ئەمار ئەببادنىڭ ئۈچ يېرىدىن ئېقىۋاتقان قانىنى كۆرۈپ: يا سۇبىھان الله !بىرىنچى تال ئوق تەككەندىلا مېنى چاقارساڭ بولماسمىدى؟ دېدى. ئەبباد: مەن شۇنداق بىر سۈرىنى نامازدا ئوقۇۋاتقان ئىدىمكى، ئۇنى ئاخىرلاشتۇرماي تۇرۇپ نامازنى تاماملاشنى خالىمىدىم، الله بىلەن قەسەمكى! پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بىزنى ساقلاشقا بۇيرۇغان بۇ جىلغا ئېغىزىنىڭ بىخەتەرلىكىنى دېمىگەن بولسام ماڭا قانچىلىغان ئوقلارنىڭ تېگىپ، ھەتتا جېنىمنىڭ چىقىپ كېتىشىدىن قەتئىي نەزەر مەن بۇ سۆرىنى سۈرۈنى ئۈزۈپ قويۇشنى خالىمايتتىم، دېدى.

ئابابەركرى (الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) نىڭ خەلىپىلىكى دەۋرىدە نۇرغۇن مۇسۇلمانلار دىندىن يېنىپ مۇسەيلىمە كەززابنىڭ ئارقىسىدىن ئەگىشىپ مۇرتەد بولۇپ كەتكەندە، يالغانچى مۇسەيلىمەنني يوقۇتۇش، دىندىن يانغانلارنى ئىسلام دىنىغا قايتا قايتۇرۇپ كېلىش ئۈچۈن ئابا بەكرى زور بىر قوشۇن تەييارلاپ يولغا سالدى، ئەبباد بۇ قوشۇننىڭ ئالدىنقى سېپىدە ئىدى.

ئەبباد ئۇرۇش داۋامىدا ئەنسارىلار بىلەن مۇھاجىرلارنىڭ ئارىسىدا بىر- بىرىگە يۇلۇنۇۋېلىشى سەۋەبىدىن كىشىنىڭ ئىچىنى ئېچىشتۇرغۇدەك ۋە غەزەپلەندۇرگۇدەك بىر ھالەتنىڭ شەكىلىنىپ، ئۇرۇشتا ھېچبىر نەتىجە قولغا كەلمەيۋاتقانلىقىنى، ئۇلار ئوتتۇرسىدا بولۇۋاتقان بىر – بىرىنى ئورۇنسىز ئەيىپلەشلىرىنىڭ يامان ئاقىۋەتكە يۈزلىنىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ ھەركىم ئۆز مەسئۇلىيىتىنى

www.munber.org

ئۆزى ئۇستۇگە ئېلىشى، ھەقىقىي سەۋرىلىك مۇجاھىدلارنى بايقاپ ئۇلارنىڭ رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇش ئۇچۇن بۇ ئىككى گۇرۇھنى بىر- بىرىدىن ئايرىش كېرەكلىكىنى تونۇپ يەتتى. ئالدىدا بولغۇسى كەسكىن ئۇرۇشنىڭ ئالدىنقى كېچىسى ئەبباد ئىبنى بىشىر چۈشىدە ئاسماننىڭ ئېچىلغانلىقىنى، ئاسمانغا كىرگەندە ئاسماننىڭ ئۇنى ئورىۋېلىپ، ئىشىكىنى ئېتىۋالغانلىقىنى كۆردى. تاڭ ئاتقاندىن كېيىن ئۇ چۈشىنى ئەبۇ سەئىد خۇدرىغا سۆزلەپ بېرىپ: ئى ئەبا سەئىد! الله بىلەن قەسەمكى! ئۇ شەھىدلىكنىڭ بىشارىتى، دېدى.

قۇياش كۆتۈرۈلۈپ ئۇرۇش باشلانغاندا ئەبباد ئىگىز بىر يەرگە چىقىپ كۆپچىلىككە: ئى ئەنسارىلار گۇرۇھى! سىلەر كىشىلەر توپىدىن ئايرىلىپ بىر تەرەپكە چىقىڭلار، سىلەر قىلىچىڭلارنىڭ غىلاپلىرىنى سۇندۇرۇپ تاشلاڭلار!... ئىسلام سىلەرنىڭ سەۋەبىڭلاردىن مەغلۇبىيەتكە ئۇچراپ قالمىسۇن!... دېدى. ئۇ بۇ سۆزنى تەكرارلىدى، ئۇنىڭ ئەتراپىغا سابىت ئىبنى قەيس، بەرا ئىبنى مالىك ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ "قىلىچ ئىگىسى" دەپ نام ئالغان ئەبۇ دۇجانە باشچىلىقىدىكى **400** گە يېقىن كىشى توپلاندى.

ئۇ ئەتراپىدىكى كىشىلەر بىلەن بىرگە سەپلەرنى قىلىچلار بىلەن يېرىپ، ئۆلۈكلەرنى كۆكسىلىرى بىلەن ئىتتىرىپ ئالغا ئىلگىرلىدى. يالغانچىسى مۇسەيلىمەنىڭ ھەيۋىسى يەرگە ئۇرۇلۇپ ئاخىرى ئۇ ئادەملىرى بىلەن "ھەدىقەتۇل مەۋتە" گە دەپ ئاتالغان باغنىڭ ئىچىگە كىرىۋالدى. ئەبباد ئىبنى بىشىر بۇ باغنىڭ تېمى تۈۋىدە قانغا مىلەنگەن ھالدا شەھىدلىك ھالىتىدە يەرگە يىقىلدى. ئۇنىڭ جەسىدىدە ئوق تەگكەن، قىلىچ ئۇرۇلغان ۋە نەيزە سانچىلغان بىر قانچە يارا ئىبغىزى بار ئىدى. كىشىلەر ئۇنىڭ

www.munber.org

جەمئىيەتنى بۇزۇش ئۈچۈن بەزىدە يالغان بولغان بەزى بىر
ئالامەتلەرنى ئارقىلىق ناھىيەتى تەستە تونىدى.

الله ئۈنىڭ قۇرئان ئوقۇغان دىلىغا نۇر ئاتا قىلسۇن! ئۇنىڭ
ئورنىنى جەننەتتە قىلسۇن! شۇنىڭدەك، الله بىزگىمۇ ساغلام ئىمان،
پاك قەلب، ھەقىقىي، گۈزەل ئىسلامىي ئەخلاق ئاتا قىلسۇن! ھەم
بىزنىڭ ھەر بىر ئەمەلىمىزنىڭ الله رازىلىقى ئۈچۈن بولۇشىغا الله
نېسىپ قىلسۇن! ئامىن!!!

www.munber.org

زەيد ئىبنى سابىت

شىئىردا ھەسسان ۋە ئوغلىدىن باشقا كىم بار؟

مەنىلەر ئۈچۈن زەيد ئىبنى سابىتتىن باشقا كىم بار؟

ھەسسان ئىبنى سابىت.

ھىجرىيەنىڭ ئىككىنچى يىلى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن نۇرلانغان مەدىنە شەھرى بەدىر ئۇرۇشىغا ھازىرلىنىش قاينىمىغا چۆكەن ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام اللە نىڭ دىنىنى يەر يۈزىدە ئۈستۈن قىلىش، ئۆز قۇماندانلىقى ئاستىغا يىغىلغان بۇ ئىسلامدىكى تۇنجى قوشۇنغا نەزىرىنى تاشلاۋاتاتتى. دەل مۇشۇ چاغدا يېشى تېخى ئون ئۈچكىمۇ يەتمىگەن، تۇرقىدىن چېچەن ۋە زىرەكلىكى، پاراسەتلىك، جاسارەتلىكلىكى بىلىنىپ تۇرۇدىغان بىر كىچىك بالا قوشۇن تەرەپكە قاراپ كەلدى. ئۇنىڭ قولىدا ئۆزىنىڭ بويى بىلەن تەڭ ياكى ئۇنىڭدىنمۇ ئۇزۇنراق كەلگىدەك بىر قىلىچ بار ئىدى. ئۇ ئۇدۇل پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا كېلىپ توختاپ: ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! مەن ئۆزەمنى ساڭا پىدا قىلدىم، مېنىڭ سېنىڭ بىلەن بىرگە بولۇشۇمغا، اللە نىڭ دۈشمەنلىرى بىلەن ئۇرۇش قىلىشىمغا رۇخسەت قىلساڭ، دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا ھەيرانلىق ۋە سۆيۈنۈش بىلەن نەزەر سېلىپ ئۇنىڭ مۈرىسىگە ئۇنىڭغا بولغان مېھرىبانلىق ئامراقلىق بىلەن ئۇرۇپ قويغاندىن كېيىن ئۇنىڭ كۆڭلىنى ياساپ يېشىنىڭ تېخى كىچىك ئىكەنلىكى سەۋەبىنى دەپ ئۇنى قايتۇرۇۋەتتى. بۇ چاغدا ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىپلىپ بارغان تۇنجى ئۇرۇشقا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن چىقالمىغانلىقى ئۈچۈن ناھىيىتى قايغۇرغان ھالدا قىلىچىنى سۆرىگەن ھالدا قايتتى.

www.munber.org

ئۇنىڭ ئانىسى نەۋۋار بىنتى مالىكمۇ ئۇنىڭ ئارقىسىدىن قايتتى، ئانىنىڭ قايغۇسىمۇ ئوغلىنىڭكىدىن قىلىشمايتتى، چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بايرىقى ئاستىغا يىغىلغان ئەرلەر بىلەن بىرگە ئۆز ئوغلىنىڭمۇ بۇ ئۇرۇشقا ماڭغانلىقىنى كۆرۈشنى خالايتتى ھەم ئوغلىنىڭ ۋاپات بولۇپ كەتكەن ئىرىنىڭ ئورنىدا ئۇ ئارزۇ قىلغان ئورۇنغا ئىگە بولۇشىنى ئارزۇ قىلغان ئىدى. بىراق ئەنسارىيلاردىن بولغان بۇ ئۆسمۈر يىشىنىڭ كىچىكلىكى سەۋەبىدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرگە ئۇرۇشقا چىقىش نىئمىتىگە ئېرىشەلمىگەن بولسىمۇ، ئۇنىڭ زىرەكلىكىن ئۇنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرگە بولىدىغان باشقا بىر يولدىكى پۇرسەتكە ئېرىشتۈردى. بۇ پۇرسەت قۇرئاننى يادلاش ۋە بىلىم ئېلىش قىزغىنلىقىدىن ئىبارەت ئىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ بۇ ئويۇنى ئانىسىغا دېۋىدى ئانىسى بۇنىڭدىن قاتتىق خۇشاللىنىپ كەتتى ۋە ئۇنى ئەمەلىيەتكە ئايلاندۇرۇش ئۈچۈن تۇتۇش قىلدى.

ئانىسى نەۋۋار قەۋمىدىكى بىرقانچە كىشىگە ئوغلىنىڭ بۇ پىكرىنى يەتكۈزدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار زەيدنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا ئېلىپ بېرىپ: ئى الله نىڭ پەيغەمبەرى! بىزنىڭ بۇ بالىمىز زەيد ئىبنى سابىت الله نىڭ كىتابىدىن 17 سۈرىنى يادقا بىلىدۇ ۋە ئۇنى الله نىڭ سېنىڭ دىلىڭغا سالغاندىكىدەكلا ئوقۇيالايدۇ، ئۇندىن باشقا ئۇ يەنە ئوقۇشنى، يېزىشنى بىلىدۇ، ئۇ مۇشۇ ئەمەللىرى بىلەن ساڭا يېقىنلىششىنى ۋە سېنىڭ خىزمىتىڭنى قىلىشنى خالايدۇ، خالىساڭ ئۇنىڭ ئۆزىدىن ئاڭلاپ باقىن! دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام زەيدنىڭ يادقا ئالغان سۈرىلىرىدىن بىرقانچىنى ئاڭلاپ باقتى، ئۇنىڭ ئوقۇش قائىدىلىرى ناھايىتى ياخشى، تەلەپپۇزلىرى ئوچۇق ئىدى، قۇرئاننىڭ سۆزلىرى ئۇنىڭ لەۋلىرىدىن خۇددى دۇردانىلەردەك تۆكۈلۈپ تۇراتتى. ئۇنىڭ قىلغان

www.munber.org

تىلاۋەتتىن ئۇنىڭ قۇرئاننىڭ مەنىسىنى ناھىيىتى ياخشى قوبۇل قىلغانلىقى، پۈتكۈل ۋۇجۇدىغىچە تەسىر قىلغانلىقى بىلىنىپ تۇراتتى.

بۇلارنى كۆرگەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام زەيدتىن چەكسىز سۆيۈنۈپ كەتتى، چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام زەيدنىڭ ئۇنىڭ قەۋمى تەرىپلىگىنىدىنمۇ ئارتۇق ئىكەنلىكىنى بايقىغان ئىدى. زەيدنىڭ يېزىشقا ماھىرلىقى ئۇنىڭ سۆيۈنۈشىنى يەنە بىر ھەسسە ئاشۇردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام زەيدقا قاراپ: «ئى زەيد سەن مېنىڭ ئورنۇمدا يەھۇدىي تىلىنى ئۆگەنگىن! مەن دەيدىغان سۆزلىرىمنىڭ توغرىلىقىغا تازا ئىشەنچ قىلالمايدىكەنمەن» دېدى. زەيد: بولىدۇ، ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! دېدى.

مانا شۇنىڭدىن ئېتىبارەن زەيد ئىبران تىلىنى ئۆگىنىشكە باشلىدى ۋە قىسقا بىر مەزگىل ئىچىدىلا ئۇ تىلنى پۇختا ئىگەلەپ بولدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەھۇدىيلارغا مەكتۇپ يوللىماقچى بولسا ئۇ بۇ مەكتۇپلارنى يازاتتى ھەم يەھۇدىيلارنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا يازغان مەكتۇپلىرىنىمۇ ئوقۇپ بېرەتتى. كېيىن ئۇ يەنە سۈرىيەن تىلىنىمۇ ئۆگەندى. شۇنىڭ بىلەن بۇ ياش يىگىت پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تەرجىمانى بولۇپ قالدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام زەيد ئىبنى زەيدنىڭ سالماقلىقى، ئەستايىدىللىقى ۋە ئىشەنچلىك ئىكەنلىكىنى بايقىغاندىن كېيىن ئۇنىڭغا ئاسماندىن ئۆزگە چۈشۈدىغان ۋەھىينى خاتىرلەيدىغان كاتىپ قىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دىلىغا بىرەر ۋەھىي نازىل قىلىنسىلا ئۇ زەيدكە:« ئى زەيد، ياز!» دەيتتى، ئۇ يازاتتى. زەيدنىڭ ئۇسۇپ يېتىلىشى قۇرئاننىڭ چۈشكەن ئايەتلىرىنى خاتىرلەش بىلەن بىرگە ئۇسۇپ يېتىلدى. ئۇ

www.munber.org

قۇرئاننى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاغزىدىن ئۇنىڭ چۈشۈش سەۋەپلىرى بىلەن قوشۇپ ئەڭ يېڭى ھالەتتە ئالاتتى ـ دە دىلى قۇرئاننىڭ نۇرى بىلەن بارغانچە كۈچلۈك ھىدايەتكە ئىگە بولاتتى. قۇرئاننىڭ شەرئىي ھۆكۈملىرىنىڭ ھېكمىتى بىلەن ئۇنىڭ دىلى تېخىمۇ نۇرلۇناتتى. بۇنداق ئۇلۇغ مۇقەددەس ئىلىم بىلەن نېئمەتلەنگەن بۇ ياش يىگىت پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۈممىتى ئۈچۈن قۇرئان ئىلمى تەرىپىدىن ئەڭ ئىشەنچلىك بولغان تۇنجى مەنبە بولۇپ قالغان ئىدى. ئۇ خەلىپە ئابا بەكرىنىڭ زامانىسىدا قۇرئاننى توپلىغان كىشىلەرنىڭ باشلامچىسى، خەلىپە ئۆمەرنىڭ زامانىسىدا قۇرئاننىڭ ھەممە نۇسخىلىرىنى بىردەكلىككە كەلتۈرۈپ ئوسمانىيە نۇسخىسىغا كەلتۈرگۈچىلەرنىڭ

ئالدىنقى قاتاردىكىلەردىن ئىدى. بىر ئىنسان ئۈچۈن بۇنىڭدىن ئارتۇق مەرتىۋە ۋە بۇنىڭدىن ئارتۇق ئېسىل نېئمەت بارمۇ؟! دىللاربۇنىڭدىنمۇ ئۇلۇغ يۈكسەكلىك تەلەپ قىلامدۇ؟

قۇرئاننىڭ پەزىلىتى زەيد ئىبنى سابىتقا كىشىلەرنىڭ ئەقلىنى قايمۇقتۇرۇۋېتىدىغان مۈشكۈل شارائىتتا توغرا يولىنى كۆرسىتىپ بېرەلىگىدەك ئەقىل نۇرى ئاتا قىلغان ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن مۇسۇلمانلار كىمنىڭ خەلىپە بولۇشى كېرەكلىكى توغرىسىدا كېلىشەلمىدى. مۇھاجىرلار: خەلىپە بىزدىن سايلىنىشى كېرەك، بىز بۇنىڭغا ئەڭ لايىق، دېسە ئەنسارىلار: خەلىپە بىزدىن بولۇشى كېرەك، بىز بۇنىڭغا ئەڭ لايىق، دېيىشتى. يەنە بىر قىسىم كىشىلەر: خەلىپە ھەم بىزدىن ھەم سىلەردىن بولسۇن، چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھايات ۋاقتىدا بىز تەرەپتىن بىر ئادەمنى ئىشلەتسە سىلەر تەرەپتىنمۇ بىر ئادەمنى ئىشلەتەتتى، دېيىشتى. الله نىڭ پەيغەمبىرى تېخى دەفنە قىلىنماي تۇرۇپلا ئوتتۇرىغا چىققان بۇ پىتنە ئەگەر ياخشى بىر تەرەپ

www.munber.org

قىلىنمىسا يامان ئاقىۋەت كەلتۈرۈپ چىقىرىدىغانلىقى ئېنىق ئىدى، شۇنداقلا بۇنى قۇرئاننىڭ ھەقىقىتى بىلەن نۇرلانغان بىرىنىڭ توغرا بولغان بىر سۆز بىلەن بۇ مەسىلىنى ھەل قىلىشىنىڭ ناھايىتى مۇھىم ئىكەنلىكى ئېنىق ئىدى. مانا مۇشۇنداق ھالقىلىق پەيتتە بۇ سۆز زەيد ئىبنى سابىت ئەنسارىنىڭ ئاغزىدىن چىقتى، ئۇ ئەنسارىلارغا قاراپ: ئى ئەنسارىلار جامەسى! ﷲ نىڭ پەيغەمبەرى مۇھاجىرلاردىن ئىدى، خەلىپىسىمۇ مۇھاجىرلاردىن بولىدۇ، بىز پەيغەمبەرنىڭ ياردەمچىلىرىدىن ئىدۇق، ئەمدى خەلىپىنىڭمۇ ياردەمچىلىرى ۋە ھەقىقانىيەتكە ھەمكارلاشقۇچىلىرى بولىمىز! دېگىنىچە ئەبۇ بەكرى سىددىققا قولىنى بېرىپ بەيئەت قىلدى ۋە كۆپچىلىككە قاراپ: بۇ سىلەرنىڭ خەلىپەڭلەر! ئۇنىڭغا بەيئەت قىلىڭلار! دېدى.

زەيد قۇرئاننىڭ پەزىلىتى ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرگە بولغانلىقىنىڭ پەزىلىتى بىلەن مۇسۇلمانلارنىڭ مەشئىلىگە ئايلاندى. خەلىپىلەر قىيىن مەسىلىلەردە ئۇنىڭدىن مەسلىھەت ئالاتتى، كۆپچىلىكمۇ بىرەر قىيىن مەسىلىگە يولۇقسىلا ئۇنىڭدىن پەتىۋا سورىشاتتى. بولۇپمۇ مىراس ئىشلىرىدىكى ھۆكۈملەردە ئۇنىڭدىن ئالىم كىشى يوق ئىدى. ئۆمەر ئىبنى خەتتاب جابىيە كۈنىسى كىشىلەرگە خۇتبە سۆزلىگەندە مۇنداق دېگەندى: ئى خالايىق! سىلەردىن كىمكى قۇرئان توغرىسىدا سوئال سورىماقچى بولسا زەيد ئىبنى سابىتنىڭ قېشىغا كەلسۇن، دىنىي ھۆكۈملەر توغرىسىدا سوئال سورىماقچى بولسا مۇئاز ئىبنى جەبەلنىڭ قېشىغا، مال ـ دۇنيا سورايدىغانلار مېنىڭ قېشىمغا كەلسۇن! ئۇلۇغ ۋە كەرەملىك ﷲ مېنى ئۇنىڭ تەقسىملىگۈچىسى قىلدى.

ساھابىلار ۋە تابىئىلاردىن ئىلىم تەلەپ قىلغۇچىلار زەيد ئىبنى سابىتنىڭ قەدرىنى تونۇپ يەتكەب بولۇپ ئۇنىڭ بىلىمىنىڭ

www.munber.org

كۆپلىگى سەۋەبىدىن ئۇنى ئۇلۇغلىغان ۋە قاتتىق ھۆرمەتلىگەن ئىدى. ئابدۇللاھ ئاباستەك بىلىمدار زاتمۇ بىر كۈنى زەيدنىڭ ئۇلۇغىغا مىنمەكچى بولۇپ تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ زەيدنىڭ ئالدىغا بېرىپ، ئۇزەڭگىنى تۇتۇپ ئۇلاقنىڭ چۇلۋۇرىنى تۇتقان ھالدا زەيدنىڭ ئۇلاغقا مىنىشىنى كۈتۈپ تۇردى. بۇنى كۆرگەن زەيد: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرىنىڭ تاغىسىنىڭ ئوغلى! ئۇنداق قىلما! دېدى. ئىبنى ئاباس ئۇنىڭغا: بىز بىلىملىك ئالىملىرىمىزغا مۇشۇنداق قىلىشقا بۇيرۇلغانمىز، دېدى. بۇنى ئاڭلاپ زەيد: قولۇڭنى چىقار، دېۋىدى ئابدۇللاھ قولىنى چىقىرىپ بەردى. زەيىن ئۇنىڭ قولۇغا سۆيۈپ: بىزمۇ پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئائىلىسىگە مۇشۇنداق قىلىشقا بويرۇلغانمىز، دېدى.

زەيد ئىبنى سابىت ۋاپات بولغاندا مۇسۇلمانلار ئۇنىڭ بىلەن بىرگە كۆمۈلۈپ كەتكەن مول بىلىمگە قاتتىق يىغلىشىپ كەتكەن بولۇپ، ئەبۇ ھۆرەيرە: بۇگۈن ئىسلام ئۇممۇتىنىڭ ئۆلۈماسى ۋاپات بولدى، الله ئىبنى ئاباسنى ئۇنىڭ ئىز باسارى قىلىپ بەرگەي!دېگەندى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ شائىرى ھەسەن ئىبنى سابىت:

سۆزلەرنىڭ قاپىيەسى ئۈچۈن ھەسەندىن باشقا كىم بار؟

مەنىلەرنى بىلىدىغان زەيددىن باشقا كىم بار؟

دەپ مەرسىيە ئوقۇغان ئىدى.

www.munber.org

رەبىئە ئىبنى كەئەب

رەبىئە ئىبنى كەئەب مۇنداق دەيدۇ: دىلىم ئىمانىنىڭ نۇرى بىلەن يورىغان، دىلىم ئىسلام چۈشەنچىلىرى بىلەن روشەنلەشكەن ۋاقىتلىرىم دەل مېنىڭ كىچىك ۋاقىتلىرىم ئىدى. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى تۇنجى قېتىم كۆرۈشىمدىلا ئۇنى پۈتكۈل ۋۇجۇدۇم بىلەن ياخشى كۆرۈپ قالغانىدىم. مېنىڭ ئۇنى ياخشى كۆرۈشۈم شۇ دەرىجىگە بېرىپ يەتكەنكى، مەن ئۇنىڭغا بولغان ياخشى كۆرۈشۈم ئۈچۈن ھەرقانداق نەرسىدىن ۋاز كېچىشكە ھازىر ئىدىم. شۇڭا بىر كۈنى ئۆز- ئۆزۈمگە: ۋاي ساڭا! ئى رەبىئە ئىبنى كەئەب، سەن نېمە ئۈچۈن ئۆزەڭنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خىزمىتى ئۈچۈن پىدا قىلمايسەن ؟! سەن بېرىپ ئۆزەڭنى ئۇنىڭ خىزمىتىگە تۇتۇپ بەر! ناۋادا سەن ئۇنىڭ رازىلىقىغا ئېرىشەلىسەڭ ئۇنىڭغا يېقىنلىشىش ئارقىلىق بۇ دۇنيادا چەكسىز بەختكە، ئاخىرەتتە بولسا چەكسىز ياخشىلىققا ئېرىشىسەن، دېدىم- دە بالىلىق دەۋرىمدىن باشلاپلا ئۆزەمنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خىزمىتىگە ئاتىدىم. مېنىڭ ئۇنىڭ خىزمىتىنى قىلىشتىن ئىبارەت ئارزۇيۇم بىكارغا كەتمىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنى خىزمىتىگە قوبۇل قىلدى.

مەن ئۇنىڭغا خىزمەت قىلىشقا قوبۇل قىلىنغان كۈندىن ئېتىبارەن ئۇنىڭ سايىسىگە ئوخشاش ئۇنىڭدىن بىرقەدەممۇ ئايرىلمىدىم. نەگىلا بارسا بىرگە باردىم، قايسى تەرەپكە قارىسا مەن ئۇنىڭ ئالدىدا ھازىر بولۇپ تۇردۇم، بىرەر نەرسىگە ئېھتىياجى بارلىقىنى ھېس قىلسام دەرھال شۇ ھاجىتىنى راۋا قىلىش ئۈچۈن ئالدىرىدىم، پۈتۈن بىر كۈن ئۇنىڭ ھاجىتىدە بولۇپ خۇپتەن نامىزىدىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يېتىپ بولغاندا

www.munber.org

قايتماقچى بولاتتىم ـ دە يەنە ئۆز ـ ئۆزۈمگە: ئى رەبىئە! سەن نېمە بىلىسەن، بەلكىم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كېچىدە بىرەر ئىشى چىقىپ قالار دېگىنىمچە ئۇنىڭ ئىشىكى ئالدىدا ئولتۇراتتىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كۆپۈنچە كېچىلەرنى قىيامدا تۇرۇپ ناماز ئوقۇغان ھالدا ئۆتكۈزەتتى. ئۇ نامازلىرىدا سۈرە فاتىھەنى تەكرارلايدىغانلىقىنى، ئۇنى يېرىم كېچىدىن ئۆتكەنلەردە ئوقۇيدىغانلىقىنى، بەزىدە: «الله نى ماختىغان ئادەمنىڭ ھەمدىسىنى قوبۇل قىلدى!» دەيدىغانلىقىنى ۋە بۇ سۆزنى سۈرە فاتىھەدىنمۇ كۆپرەك تەكرارلىغانلىقىنى ئاڭلايتتىم. مەن چارچاپ بەزىدە ئۇخلاپ قالسام بەزىدە ئۆيگە قايتاتتىم. بىر كىشى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بىرەر ياخشىلىق قىلسا ئۇ ياخشىلىق قىلغۇچىنىڭ قىلغان ياخشىلىقىدىنمۇ بەكرەك ياخشىلىق قايتۇراتتى. بۇ ئۇنىڭ ئادەتلىرىدىن ئىدى. بىر كۈنى ئۇ مېنى مۇكاپاتلىماقچى بولۇپ يېنىمغا كېلىپ: «ئى رەبىئە!» دېدى. مەن: خوش، ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «مەندىن سورىغىن، مەن سېنىڭ سورىغىنىڭنى بېرەي!» دېدى. مەن بىرئاز ئويلىنىۋالغاندىن كېيىن: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! مەن سىلىدىن نېمە سورىشىم كېرەكلىكىنى ھازىرچە بىلەلمىدىم، ماڭا ئويلۇنۇشقا بىرئاز ۋاقىت بەرگەن بولساڭ، دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بولىدۇ» دېدى.

دەل مۇشۇ كۈنلەردە مەن ھېچنىمىسى يوق بويتاق ئىدىم. مېنىڭ ياتقۇدەك ئۆيۈممۇ يوق بولغاچقا باشقا پېقىر مۇسۇلمانلارغا ئوخشاش مەسجىد سوپۇسىدا يېتىپ قوپاتتىم. بىزنى كىشىلەر ”مۇسۇلمانلارنىڭ مېھمانلىرى“ دەپ چاقىرىشاتتى، مۇسۇلمانلاردىن بىرەر كىشى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا سەدىقە ئېلىپ كەلسە ئۇ بۇ سەدىقىنىڭ ھەممىسىنى بىزگە ئەۋەتىپ بېرەتتى. ئەگەر بىرەرسى سوۋغا تەغدىم قىلسا پەيغەمبەر

www.munber.org

ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭدىن ئازراق بىر قىسمىنى ئېلىپ قالغىنىنىڭ ھەممىسنى بىزگە ئەۋەتىپ بېرەتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنىڭ ئۇنىڭدىن بىرەر نەرسە سورۇۋېلىشنى ئېيتقاندىن كېيىن كۆڭلۈم ماڭا: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن مال ـ دۇنيا بېرىشنى، باشقا باي، پېقىر كىشىلەردەك ئۆيلۈك ـ ئوچاقلىق بولۇشنى دېيىشنى ۋەس ـ ۋەسە قىلدى، ئاندىن كېيىن يەنە: ياق! ياق! ئى رەبىئە! ئۇ نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى باقاسى يوق تۈگەپ كېتىدىغان نەرسىلەردۇر، الله ساڭا بېرىشنى ئۈستۈگە ئالغان نەرسىلەر بار، الله ساڭا ئۇنى چوقۇم بېرىدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بولسا الله نىڭ ھۆرمەتلىك بەندىسى، ئۇنىڭ الله دىن تىلىگەنلىرى بېرىلىدۇ، سەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئۆزەڭنىڭ ئاخىرەتلىكى ئۈچۈن ياخشىلىق سوراپ بېرىشنى تىلىگىن، دېدى. بۇ ئويۇم بىلەن دىلىم چەكسىز خۇرسەنلىككە تولدى.

مەن بۇ تەلەپنى سوراشنى قارار قىلغان ھامان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا كەلدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئى رەبىئە! نېمە دېمەكچىسەن؟» دېدى. مەن: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! مەن سېنىڭ الله تىن مېنىڭ ساڭا جەننەتتىمۇ ھەمراھ بولۇشۇمنى سوراپ بېرىشىڭنى ئۆتۈنۈپ سورايمەن، دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بۇنى ساڭا كىم ئۆگەتتى؟» دېدى. مەن: الله بىلەن قەسەمكى! بۇنى ماڭا ھېچكىم ئۆگەتمىدى، لېكىن سەن ماڭا: سەن سورىغىن! دېگەندە كۆڭلۈم دەسلەپتە دۇنيانىڭ ياخشىلىقىنى سوراشنى ۋەس ـ ۋەسە قىلدى، ئارقىدىنلا دىلىمدا پانىي دۇنيانى باقىي دۇنيادىن ئەلا بىلىش تۇيغۇسى باش كۆتەردى ـ دە سەندىن يۇقىرىقى تەلەپنى سوراشنى قارار قىلدىم، دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىرئاز ئويلانغاندىن كېيىن يەنە: «مەندىن سورايدىغان باشقا ھاجەتلىرىڭ بارمۇ؟»

www.munber.org

دېــدى. مــەن: ســەندىن ســورۇغان نەرســىنى ھىچنېمىگــە تــەڭ قىلمايمــەن، دېدىــم. پــەيغەمبەر ئەلەيھىسســالام: «ئۇنــداق بولسـا سـەن سـەجدىنى كـۆپ قىلـىش ئـارقىلىق ماڭـا ياردەم بەرگـىن!» دېــدى. شــۇنىڭدىن كېيىــن دۇنيــادا پــەيغەمبەر ئەلەيھىسســالامغا ھــەمراھ بولــۇش نېسىۋىسـگە ئېرىشـكەندەك جەننــەتتىمۇ ھــەمراھ بولۇش نېسىۋىسىگە ئېرىشىش ئۈچۈن ئىبادەتتە تېخىمۇ تىرىشچان بولۇپ كەتتىم.

يۇقىرقى سۆھبەتنىڭ بولۇپ ئۆتكۈنىگە ئانچە ئۇزاق بولمىغان كۈنلەرنىڭ بىرىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنى چاقىرىپ: «ئـى رەبىئـە تـوي قىلمامسـەن؟» دېـدى. مـەن: بـىرەر ئىشـنىڭ مېـنى سېنىڭ خىـزمىتىڭنى قىلىشتىن يـۇز ئۆرۈشىمگە سەۋەبچى بولـۇپ قېلىشتىن ئەنسىرەيمەن، ئۇنـىڭ ئۈستۈگـە مـەندە ئايالىمغا تويلـۇق بەرگــىدەك ھــەم ئۇنــىڭ جېنىــنى بــېقىپ كــەتكىدەك مــالمۇ يــوق، دېدىــم. پــەيغەمبەر ئەلەيھىسســالام گــەپ قىلمىــدى. پــەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەندىن كېيىـن يەنـە بىـر قېتىم ئوخشاش سـۇئالنى سورىۋىدى مەنمۇ ئوخشـاش جـاۋابنى بـەردىم. كېيىـن مـەن يـالغۇز قالغـاندا ئـۆز ـ ئۆزەمگـە: ئـى رەبىئـە ئىسـىت سـاڭا! پـەيغەمبەر ئەلەيھىسســالام ئەلۋەتتــە ســېنىڭ ئــەھۋالىڭنى، ســېنىڭ دىنىــڭ ۋە دۇنيالىقىڭ ئۈچـۈن ياخشـى بولغـان قانداق نەرسـگە ئېھتىياجلىق ئىكەنلىكىڭنى، ھەم سېنىڭ قېشـىڭدا بـار ـ يـوق نەرسـىنى ئوبـدان بىلىدىغان تۇرسا، الله بىلـەن قەسـەمكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەمدى بۇنداق سۇئال سورىسا مەن چوقۇم ماقۇل دەيمەن، دېدىم.

ئارىدىن ئۇزاق ئۆتمەي پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا يەنـە: «ئى رەبىئە توي قىلمامسەن؟» دېدى. مەن: قىلاي، ئـى الله نىـڭ پــەيغەمبەرى! بــىراق كىممــۇ ماڭــا قىــزىنى بېــرەر، ســەن مېنىــڭ ئــەھۋالىمنى ئوبــدان بىلىســەن، دېدىــم. پــەيغەمبەر ئەلەيھىسســالام: «ســـەن پـــالانىنىڭ ئۆيىگـــە بـــارغىن ۋە ئۇلارغـــا: پـــەيغەمبەر

www.munber.org

ئەلەيھىسسالام سىلەرنى سىلەرنىڭ پالانى قىزىڭلارنى ماڭا تويلاپ قويۇشىڭلارنى بۇيرۇدى، دېگىن» دېدى.

مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇيرۇغىنى بويىچە ئۇ ئائىلىگە ناھىيىتى خىجىل بولغان ھالەتتە باردىم ۋە ئۇلارغا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سىلەرنىڭ پالانى قىزىڭلارنى ماڭا تويلاپ قويۇشىڭلارنى بۇيرىدى، دېدىم. ئۇلار: قىزىمىز پالانىنىمۇ؟ دەپ سورىدى. مەن: ھەئە، دېدىم. ئۇلار: الله نىڭ ئەلچىسىنى ۋە ئۇ ئەۋەتكەن ئەلچىنى قىزغىن قارشى ئالىمىز! الله بىلەن قەسەمكى! الله نىڭ پەيغەمبىرىنىڭ ئەلچىسى ھاجىتى راۋا قىلىنغان ھالدا قايتۇرۇلىدۇ، دەپ قىزىنى ماڭا بەرمەكچى بولدى. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا قايتىپ كېلىپ: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! مەن ناھايىتى بىر ياخشى ئائىلىدىن كەلدىم، ئۇلار ماڭا ئىشىنىپ قىزىنى بەرمەكچى بولدى، بىراق مەن ئۇ تويلۇقنى نەدىن تاپىمەن، دېدىم.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇرەيد ئىبنى خەسىبنى چاقىرتتى (بۇرەيد بەنى ئەسلەم قەبىلىسىنىڭ رەھبەرلىرىدىن ئىدى) ۋە ئۇنىڭغا: ئى بۇرەيد! سەن رەبىئەگە نوكچا مىقتارى ئالتۇن جۇغلاپ بەرگىن، دېۋىدى، ئۇ بۇ ئالتۇنلارنى جۇغلاپ بەردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا: «سەن بۇ ئالتۇنلارنى ئېلىپ: بۇ قىزىڭلارنىڭ تويلۇقى، دېگىن» دېدى. مەن ئۇلارنىڭ ئۆيىگە كېلىپ ئۇلارغا ئالتۇنلارنى بەرسەم ئۇلار ئۇنى قوبۇل قىلدى ۋە رازى بولۇشۇپ: ئىنتايىن كۆپىكەن، ئىنتايىن ياخشىكەن! دېيىشىپ كېتىشتى. مەن يەنە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا قايتىپ كېلىپ: مەن ئۇلاردەك ياخشى ئادەملەرنى كۆرمىگەن ئىدىم، ئۇلار تويلۇقنى ئاز كۆرمەي رازى بولۇشۇپ: ئىنتايىن كۆپىكەن، ئىنتايىن ياخشىكەن، دېيىشىپ كەتتى، دېدىم ۋە ئەمدى نېمە بىلەن توي قىلىمەن؟ دېدىم.

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەنە بۇرەيدەگە: «ئى بۇرەيدە! ئۇنىڭغا بىر قوچقارنىڭ پۇلىنى يىغىپ بېرىڭلار» دېدى. ئۇلار ناھايىتى چوڭ بىر قوچقارنى ئېلىپ بەردى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا: «سەن ئائىشەنىڭ قېشىغا بارغىن، ئۇ ساڭا قىشىدىكى ئارپىلارنىڭ ھەممىسىنى بەرسۇن» دېدى.

مەن ئائىشەنىڭ قېشىغا كەلدىم، ئائىشە ماڭا: ئاۋۇ سېۋەتنى ئالغىن، ئۇنىڭدا يەتتە سائ ئارپا بار، اللہ بىلەن قەسەمكى، بىزنىڭ قېشىمىزدا بۇنىڭدىن باشقا ئاشلىق يوق، دېدى.

مەن قوچقار بىلەن ئارپىنى ئېلىپ قىز تەرەپنىڭ ئائىلىسىگە باردىم، ئۇلار: ئارپىنى بىز تەييارلايلى، قوچقارنى تەييارلاشقا سىلەرنىڭ دوستلىرىڭ مەسئۇل بولسۇن، دېدى، مەن ۋە ئەسلەم قەبىلىسىدىكى كىشىلەر قوچقارنى سويۇپ ئۇنى پىشۇردۇق، گۆش ۋە نان تەييار بولدى. شۇنداق قىلىپ مەن توي زىياپىتى بەردىم ۋە تويغا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى چاقىردىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تويغا كەلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەنە ماڭا ئابا بەكرىنىڭ زېمىنىنىڭ قېشىدىن بىر پارچە زېمىن بەردى، مەنمۇ دۇنيالىق بولۇپ قالدىم. ھەتتا بىر كۈنى مەن ئابا بەكرى بىلەن بىر تۈپ خورمىنى تالىشىپ قالدۇق، مەن ئۇنىڭغا: بۇ خورما دەرىخى مېنىڭ زېمىنىمدا، شۇڭا بۇ دەرەخ مېنىڭ، دەيتتىم. ئابا بەكرى بولسا: ياق بۇ خورما دەرىخى مېنىڭ زېمىنىمدا! دەيتتى. مەن تالىشۋەرگەچكە ئابا بەكرى ماڭا يامان سۆزدىن بىرنى دەپ سالدى ۋە ئارقىدىنلا پۇشايمان قىلىپ: ئى رەبىئە! سەنمۇ مېنى تىللاپ ئۆچۈڭنى ئال، دېدى. مەن: اللہ بىلەن قەسەمكى! مەن ھەرگىز ئۇنداق قىلمايمەن، دېدىم. ئابا بەكرى: ئۇنداق بولسا مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا بېرىپ سېنىڭ مېنىڭدىن قىساس ئېلىشقا ئۇنىمانلىقىڭنى شىكايەت قىلىمەن، دېدى.

www.munber.org

ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا ماڭدى، مەنمۇ ئۇنىڭ ئارقىسىدىن ماڭدىم، ماڭا قەۋمىمدىكى بىرقانچە كىشى ئەگەشتى ۋە ماڭا: ئۇ ئادەم سېنى ئاۋال تىلىغان تۇرۇغلۇق يەنە تېخى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا سېنى چېقىشتۇرغىلى ماڭدىمۇ؟! دېيىشتى. مەن: ۋاي سىلەرگە ! بۇ كىشىنىڭ كىملىكىنى بىلمەمسىلەر؟ ئۇ كىشى ئەڭ راستچىل ئابا بەكرىغۇ، ئۇ مۇسۇلمانلارنىڭ پېشقەدەمى، مەن ئابا بەكرىنىڭ سىلەرنىڭ مەن بىلەن بىرگە كەلگەنلىكىڭلارنى كۆرۈپ قىلىپ، سىلەرنى ماڭا ياردەم بەرگىلى كەپتۇ دەپ قاراپ سىلەرگە غەزەپلىنىپ قىلىشىدىن، بۇ گۇمان بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كىرگەندەالله نىڭ پەيغەمبىرى بولغان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ غەزەپلىنىپ مېنىڭ ھالاك بولۇپ كېتىشىمگە سەۋەپچى بولۇپ قالماسلىق ئۈچۈن سىلەر قايتىپ كېتىڭلار، دېدىم. ئۇلار قايتتى.

ئابا بەكرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كېلىپ بولغان ئىشلارنى سۆزلەپ بەردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەندىن: «ئى رەبىئە سىلەرگە نېمە بولدى؟» دېدى. مەن: خۇددى ئابا بەكرى ساڭا دېگەندەك، بىز تالىشىپ قالغاندىن كېيىن ئۇ قىلىپ سالغان يامان سۆزى ئۈچۈن مېنىڭمۇ شۇنداق سۆزنى قىلىشىمنى تەلەپ قىلدى، مەن ئۇنىمىدىم، دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: « بولۇپتۇ، سەن ئۇنداق سۆزنى قىلما، بىراق سەن: الله ئابا بەكرىنى كەچۈرسۇن! دېگىن» دېدى. مەن: الله ئابا بەكرىنى كەچۈرسۇن! دېدىم.

ئابا بەكرى قايتتى، ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن بولسا تاراملاپ ياشلار قۇيۇلاتتى، ئۇ: ئى رەبىئە الله ساڭا مەن تەرەپتىن ياخشىلىق ئاتا قىلسۇن، ئى رەبىئە الله ساڭا مەن تەرەپتىن ياخشىلىق ئاتا قىلسۇن! دەيتى.

www.munber.org

رەببىئەنىڭ بايانى مۇشۇ يەردە ئاخىرلاشتى، الله ھەممىمىزنى رەببىئە ۋە ئابا بەكرىدەك بىر ـ بىرىگە مېھرىبان، يېقىن قېرىنداشلاردىن قىلسۇن! ئىمانىمىزنى كۈچەيتىپ، ئىسلامىمىزنى يېڭىلاپ تۇرسۇن! الله بىزنى يېڭىدىن مۇسۇلمان بولغانلارنىڭ ھالىتىدەك گۇناھسىز ھالەتتە تۇرۇشقا مۇۋەپپەق قىلسۇن! دىلىرىمىزنى بىرلەشتۈرۈپ، ئۇنى تېخىمۇ نۇرلۇق قىلسۇن، ئامىن!!!

www.munber.org

ئەبۇ ئاس ئىبنى رەبىيئە

ئەبۇ ئاس ماڭا راست گەپ قىلدە ھەمدە ۋەدە بېرىپ، ۋاپا قىلدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام.

ئەبۇ ئاس ئىبنى رەبىئە كۈچ - قۇۋەتكە تولغان، قارىغان كىشىنى مەپتۇن قىلغىدەك جەزىبدارلىقىقا ئىگە نەۋقىران ياش بولۇپ، ئۇنىڭغا ئامەت ئوك كۆزى بىلەن قارىغان، ئۇنى يۇقىرى مەرتىۋەنىڭ زەربابلىرى ئورىغان ئىدى. ئۇ ئۆزىدە يېتىلگەن پەخىرلەنگىدەك خىسلەتلىرى، ۋاپادارلىق ۋە ئىنسانپەرۋەرلىكتەك ئالىيجاناپلىقى، ئاتا - بوۋىلىرىدىن قالدۇرۇلغان يۈز - ئابرويلۇق مەرتىۋىسى ئۇنى ئەرەپ چەۋەندازلىرى ئىچىدە ئالاھىدە بىر نەمۇنىلىك شەخسكە ئايلاندۇرغان ئىدى. ئەبۇ ئاس قۇرەيشلەرنىڭ تىجارەت دەستۇرىدىكى قىشلىق ۋە يازلىق تىجارەت قىلىشنىڭ ئەڭ ياخشى تىجارەت يولىنى مىراس ئالغان بولۇپ، ئۇنىڭ تىجارەت كارۋانلىرى مەككە بىلەن شام ئارىلىقىدا قىش - ياز توختىماي قاتناپ تۇراتتى. ئۇنىڭ كارۋىنى يۈز تۆگە ۋە يۈز ئادەمدىن تەركىپ تاپقان چوڭ تىپتىكى بىر كارۋان بولۇپ، ئەبۇ ئاسنىڭ راستچىللىقى، ۋاپادارلىقى ۋە ئەقىل - پاراسىتىنى سىناقتىن ئۆتكۈزگەن مەككە ئەھلى ئۇنىڭغا ئىشىنىپ ئۇنىڭ تىجارىتىگە ئۆز مەبلەغلىرىنى قوشقان ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئايالى ئۇنىڭ ھاممىسى بولۇپ خەدىچە ئانىمىز ئۇنى خۇددى ئۆز ئوغلىدەكلا ياخشى كۆرەتتى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەبۇ ئاسقا بولغان مۇھەببىتى خەدىچە ئانىمىزدىن قېلىشمايتتى.

www.munber.org

يىللارنىڭ ئۆتۈشى بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ چوڭ قىزى زەينەپ بويىغا يېتىپ خۇددى پورەكلەپ ئېچىلغان گۈلدەك خۇش - پۇراق چېچىشقا باشلىدى. ئۇنىڭغا مەككە مۆتىۋەرلىرىنىڭ دىللىرى تەلپۈنۈشكە باشلىدى. ئۇلارنىڭ ئۇنىڭغا ئىشتىياق باغلىشى نېمە ئۈچۈن مۇمكىن بولمىسۇن؟! چۈنكى زەينەپ، نەسەبى ۋە مەرتىۋىسى جەھەتتە قۇرەيشلەرنىڭ ئەڭ ئېسىلى، ئاتا - ئانىسى بولسا مەككىنىڭ ئەڭ ھۆرمەتكە سازاۋەر كىشىلىرى، ئۆزى بولسا ئەدەپ - ئەخلاقتا ئاتا - ئانىسىنىڭ گۈزەل ئەخلاقلىرى بىلەن خۇلۇقلانغىنى تۇرسا، ئۇلار ئۇنى قولغا كەلتۈرۈشكە قانداقمۇ تەلپۈنمىسۇن شۇنداقلا ئۇنى قولغا كەلتۈرۈشكە قانداقمۇ جۈرئەت قىلسۇن؟! ئۇلارنىڭ جۈرئەت قىلالماسلىقىنىڭ يەنە بىر سەۋەبى زەينەبنىڭ ھاممىسىنىڭ ئوغلى بولغان ئەبۇ ئاس ئۇلارنىڭ ئالدىدىنى توسۇپ تۇرغان چوڭ بىر توساق ئىدى.

زەينەپ بىلەن ئەبۇ ئاسنىڭ توي قىلغىنىغا ئارىدىن ئۇزۇن ئۆتمەي مەككە زېمىنى پارلاق ئىلاھىي نۇر بىلەن نۇرلاندى. الله ئۆز رەھمىتىنىڭ نىشانى بولغان مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ئىنسانلارغا ھەقنى يەتكۈزۈشكە، ئۆز يېقىنلىرىدىن باشلاپ كىشىلەرگە الله نىڭ ئازابىدىن ئاگاھلاندۇرۇشقا بۇيرىدى. ئۇنىڭغا تۇنجى ئىمان كەلتۈرگۈچىلەرنىڭ تۇنجىسى بولغان خەدىچە ئانىمىز بولدى. ئۇندىن كېيىن قىزلىرى زەينەپ، رۇقىيە، ئۇممۇ كۈلسۇم ۋە تېخى خىللا كىچىك بولغان فاتىمەلەر مۇ ئىمان كەلتۈردى.

ئەمما ئۇنىڭ كۈيئوغلى بولغان ئەبۇ ئاس ئاتا - بوۋىلىرىنىڭ دىنىدىن ئايرىلغىسى كەلمىگەنلىكى سەۋەبىدىن ئۆزى چىن دىلىدىن ياخشى كۆرگەن ۋە ئەڭ سادىق مۇھابىتىنى بېغىشلىغان ئايالى قوبۇل قىلغان دىننى قوبۇل قىلالمىدى.

قۇرەيشلەر بىلەن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئوتتۇرىسىدىكى زىددىيەت ئۆتكۈرلەشكەندە قۇرەيشلەر ئۆز - ئارا بىر - بىرىگە

www.munber.org

تاپە ـ تەنە قىلىشىپ: قويۇڭلار سىلەرنى! سىلەر مۇھەممەدنىڭ قىزلىرىنى ئوغۇلىرىڭلارغا ئېلىپ بېرىپ ئۇنىڭ ھەيۋىسىنى تېخىمۇ كۆتۈرۈۋەتتىڭلار، ناۋادا ئۇلارنىڭ قىزلىرىنى قويدۇرۇۋەتسەڭلار ئۇنىڭ ھەيۋىسىمۇ سۇناتتى، دېيىشتى. ئۇلار بۇ پىكىرلىرىدىن سۈيۈنۈپ ئەبۇ ئاسنىڭ قېشىغا كېلىپ: ئى ئەبۇ ئاس! ئايالىڭنىڭ تالىقىنى بېرىپ ئۇنى دادىسىنىڭ ئۆيىگە كەتكۈزۈۋەتكىن، بىز سېنى قۇرەيشلەرنىڭ ئىچىدىن ئەڭ چىرايلىق ۋە ئەڭ ياخشى ئاياللىرى بىلەن ئۆيلەپ قويۇمىز، دېدى.

ئەبۇ ئاس: ﷲ بىلەن قەسەمكى! مەن ئايالىمدىن ھەرگىز ئايرىلمايمەن، دۇنيادىكى ھەرقانداق ئايالنى ئۇنىڭغا تەڭ قىلمايمەن، دەپ كېسىپ جاۋاب بەردى.

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ زەينەپتىن باشقا ئىككى قىزى رۇقىيە بىلەن ئۇممۇ كۇلسۇم تالاق قىلىنىپ قايتۇرۇۋېتىلگەن ئىدى. ئۇ ئىككىسىنىڭ قايتىپ كەلگىنىدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەكسىچە سۆيۈنۈپ كەتتى، ئۇ ئەبۇ ئاسنىڭمۇ زەينەپنى قايتۇرۇپ بېرىشىنى ئۈمىد قىلاتتى، لېكىن بۇ چاغلاردا مۆمىن ئاياللارنىڭ مۇشرىك بىلەن نىكاھلىنىشى تېخى چەكلەنمىگەن بولغاچقا بۇنىڭغا ئۇنى مەجبۇرلىيالمايتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە ھىجرەت قىلغان، ئىسلام دىنى كۈچەيگەن، قۇرەيشلەر بىلەن مۇسۇلمانلار ئوتتۇرىسىدا بەدرى ئۇرۇشى يۈز بەرگەن چاغدا ئەبۇ ئاسمۇ بۇ ئۇرۇشقا چىقىشقا مەجبۇرلانغان ئىدى. بەدرى ئۇرۇشىنىڭ نەتىجىسى قۇرەيش مۇشرىكرىغا ناھىيتى ئېغىر بىر مەغلۇبىيەت ۋە خورلۇق ئېلىپ كېلىپ ئۇلارنىڭ بۇرنىنى توپىغا مىلىدى. ھەددىدىن ئاشقان ئازغۇنلارنىڭ ھەيۋىسى قاتتىق يەرگە ئۇرۇلۇپ بەزىلىرى ئۆلتۈرۈلسە بەزىلىرى ئەسىرگە چۈشتى يەنە بەزىلىرى بولسا رەسۋالارچە

www.munber.org

قېچىپ قۇتۇلدى. ئەسىرگە ئېلىنغانلارنىڭ قاتارىدا ئەبۇ ئاسمۇ بار ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەسىرلەرنىڭ ئۆزلىرىنى قۇتۇلدۇرۇۋېلىشى ئۈچۈن تۆلەيدىغان تۆلەم پۇلىنىڭ چېكىنى توختىتىپ بەردى. بۇ توختام مىقتارى ئەسىرلەرنىڭ قەۋمى ئىچىدىكى مەرتىۋىسى ۋە بايلىقىغا قاراپ مىڭ دەرھەمدىن تۆت مىڭ دەرھەمگىچە قىلىپ بېكىتكەن ئىدى.

مەككە بىلەن مەدىنە ئارىلىقىدا ئۆز ئۇرۇغ ـ تۇغقانلىرىنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن تۆلەم پۇللىرىنى كۆتۈرۈشۈپ كېلىپ ـ كېتىۋاتقان ئەلچىلەرنىڭ ئايىغى ئۈزۈلمەيتتى. زەينەپمۇ ئەبۇ ئاسنى قۇتۇلدۇرۇۋېلىش ئۈچۈن بىر ئەلچىنى تۆلەم پۇللى بىلەن بىرگە ئەۋەتتى. ئۇنىڭ ئەۋەتكەن تۆلەم پۇلى ئىچىدە ئۇنىڭ تويى بولغان كۈنى ئانىسى خەدىچە ئۇنىڭغا سوۋغا قىلغان بىر بۇلاپكىمۇ بار ئىدى. بۇ بۇلاپكىنى كۆرگەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇبارەك يۈزىنى قايغۇ ـ ئەلەم قاپلىدى. ئۇ قىزىغا ئىچى ئاغرىپ ساھابىلارغا: زەينەپ بۇ ماللارنى ئەبۇ ئاسنىڭ تۆلەم پۇلى ئۈچۈن ئەۋەتىپتۇ، ئەگەر سىلەر ئۇنىڭ ئېرى ئەبۇ ئاسنى قويۇپ بېرىشنى، بۇ ماللارنى ئۆزىگە قايتۇرۇپ بېرىشنى توغرا كۆرسەڭلار شۇنداق قىلىڭلار! دېدى. ساھابىلار: بولىدۇ، ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! سېنى رازى قىلىش ئۈچۈن بىزدىن نېمىنى تەلەپ قىلساڭ شۇنى قىلىشقا تەييارمىز، دەپ جاۋاب بېرىشتى.

لېكىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبۇ ئاسنىڭ قويۇپ بەرگىچە ئۇنىڭ مەككىگە بارغان ھامان قىزى زەينەپنى مەدىنىگە يولغا سېلىپ قويۇشنى شەرت قىلدى. ئۇ مەككىگە قايتىپلا ۋەدىسىگە ۋاپا قىلىپ ئايالىنى دادىسىنىڭ ئەلچىلىرىگە تاپشۇرۇپ بېرىش ئۈچۈن تەييارلىنىشقا بۇيرىدى ۋە ئايالىغا دادىسىنىڭ ئەلچىلىرىنىڭ مەككىدىن يىراق بولمىغان بىر جايدا ئۇنى ساقلاپ

www.munber.org

تۇرۇۋاتقانلىلقىنى ئېيتتى. ئۇ ئايالنىڭ سەپەرگە لايىق ئوزۇق ـ تۈلكىنى ۋەئۇلاغلىرىنى تەييارلاپ قىرىندىشى ئەمرى ئىبنى رەبىئەنى ئايالى زەينەپكە ھەمراھ بولۇپ ئۇنى ساقلاۋاتقان كىشلەرگە ساق ـ سالامەت تاپشۇرۇپ بېرىشكە بويرىدى.

ئەمرى ئىبنى ئاس ئۇقياسىنى دولىسىغا ئارتىپ ئوقدانىنى ئېلىپ يەڭگىسى زەينەپنى كاجۇغا ئولتۇرغۇزۇپ كۈپ ـ كۈندۈزدىلا مەككىدىن يولغا چىقتى. ئۇنى كىشىلەرنىڭ كۆز ئالدىدىلا ئېلىپ ماڭغاچقا كىشلەر تەۋرىنىپ كەتتى ۋە بۇ ئىككىسىنىڭ ئالدىنى توسۇپ زەينەپكە تەھدىد سالدى. بۇ چاغدا ئەمرى ئوقياسىنى بەتلەپ ئۇلارغا: الله بىلەن قەسەمكى! كىم زەينەپكە يېقىنلىشىدىكەن ئۇنىڭ جېنىنى ئالىمەن! دەپ كىشىلەرنى چېكىندۈردى. چۈنكى ئۇ ئاتقان ئوقى خاتا كەتمەيدىغان مەرگەن ئىدى. بۇ چاغدا كىشلەر ئارىسىدا تۇرغان ئەبۇ سوفيان ئالدىغا چىقىپ: ئى قىرىندىشىمنىڭ ئوغلى! قۇرالىڭنى يىغىشتۇر، بىز سۆزلىشەيلى دېدى. ئەمرى قۇرالىنى يىغىشتۇرۋالدى. ئەبۇ سوفيان ئۇنىڭغا: سەن ياخشى قىلمىدىڭ، سەن زەينەپنى كىشىلەرنىڭ ئالدىدىلا ئوچۇق ـ ئاشكارا ئېلىپ ماڭساڭ قانداق بولغىنى؟ ئەرەپلەرنىڭ ھەممىسى بىزنىڭ بەدرىدىكى مەغلۇبىيىتىمىزنى ۋە مۇھەممەدنىڭ قولى ئارقىلىق بىزگە يەتكەن زىياننى بىلىدۇ. سەن مۇشۇنداق ئەھۋالدا زەينەپنى خەلقئالەم ئالدىدا ئوچۇق ـ ئاشكارا ئېلىپ ماڭساڭ باشقا قەبىلىلەر بىزنى قورقانچاق، يارامسىزلار! دەپ زاڭلىق قىلمامدۇ؟ سەن ھازىرچە زەينەپنى قايتۇرۇپ كەتكىن، كىشلەر زەينەپنى قايتۇرۇپ ئەكەتتى، دەپ ئويلىغاندا ئاندىن ئۇنى يۇشۇرۇن ئېلىپ چىقىپ دادىسىنىڭ ئەلچىلىرىگە تاپشۇرۇپ بەرگىن، بىزنىڭ ئۇنىڭغا ھاجىتىمىز يوق، دېدى. ئەمىز بۇنىڭغا ماقۇل بولۇپ زەينەپنى مەككىگە قايتۇرۇپ ئەكەلدى ۋە ئۇنى ئارىدىن بىرقانچە

www.munber.org

كۆن ئۆتكەندە كېچىسى ئىلىپ چىقىپ دادىسىنىڭ ئەلچىلىرىگە تاپشۇرۇپ بېرىپ قايتىپ كەلدى.

ئەبۇ ئاس ئايالى زەينەپتىن ئايرىلغاندىن كېيىن مەككىدە بىر مەزگىل تۇردى ۋە مەككە فەتھى قىلىنىشتىن سەل ئىلگىرى شامغا تىجارەتكە باردى. ئۇ **200** تۆگە ۋە **175** ئادەمدىن تەركىپ تاپقان كارۋىنى بىلەن مەككىگە قايتىشىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قوشۇنلىرىدىن بىرى مەدىنىگە يېقىن بىر جايدا ئۇنىڭ كارۋىنىنى توسۇپ كارۋانلارنى ئالدىغا سېلىپ ھەيدەپ ماڭدى. لېكىن ئەبۇ ئاس قېچىپ كېتىپ قولغا چۈشمىدى. كېچە كېلىپ قاراڭغۇلۇق ئۆز پەردىسىنى تاشلىغاندا ئەبۇ ئاس قاراڭغۇلۇقتىن پايدىلىنىپ يوشۇرۇنغان ۋە ئېھتىيات قىلغان ھالدا مەدىنىگە كىرىپ زەينەپنىڭ ئۆيىگە كەلدى ۋە ئۇنىڭدىن پاناھلىق تىلىدى، زەينەپ ئۇنىڭغا پاناھلىق بەردى.

ئەتىسى ئەتىگەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بامدات نامىزى ئۈچۈن مەسجىتكە چىقىپ مىھراپتا تۇرۇپ ناماز ئۈچۈن تەكبىر ئوقۇۋاتقاندا زەينەپ ئاياللار ئارىسىدا تۇرۇپ: ئى خالايىق! مەن مۇھەممەدنىڭ قىزى زەينەپ، مەن ئەبۇ ئاسقا پاناھلىق بەردىم، سىلەرمۇ ئۇنىڭغا پاناھلىق بېرىڭلار! دەپ توۋلىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نامازدىن سالام بېرىپ بولۇپ كىشىلەرگە قاراپ: «مەن ئاڭلىغاننى سىلەرمۇ ئاڭلىدىڭلارمۇ؟» دەپ سورىدى. كىشىلەرنىڭ ھەممىسى: ھەئە، ئاڭلىدۇق؟ دېيىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆيىگە قايتتى ۋە قىزى زەينەپكە: سىز ئەبۇ ئاسنى ھۆرمەتلەڭ، لېكىن شۇنى بىلىڭكى ئۇ سىزگە ھالال بولمايدۇ، دېدى. ئاندىن ئۇ مال ۋە كىشىلەرنى ئولجا ئالغان كىشىلەرنى چاقىرىپ: سىلەر ئەبۇ ئاسنى بىلىسىلەر، سىلەر ئۇنىڭ مالىرىنى غەنىمەت ئالدىڭلار، ئەگەر سىلەر ياخشىلىق قىلىپ ئۇنىڭ مالىرىنى قايتۇرۇپ بەرسەڭلار بىز ياخشى كۆرىدىغان بىر ئىشنى

www.munber.org

قىلغان بولسىلەر، ناۋادا قايتۇرۇپ بەرمەيمەن، دېسەڭلارمۇ مەيلى، چۈنكى ئۇ سىلەرگە الله بەرگەن غەنىمەت، سىلەر ئۇنىڭغا ھەقلىق» دېدى. ساھابىلار: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! بىز ئۇ ماللارنى قايتۇرۇپ بېرەيلى! دېيىشتى.

ئەبۇ ئاس ماللىرىنى قايتۇرۇۋالغىلى كەلگەندە ساھابىلار ئۇنىڭغا: ئى ئەبۇ ئاس! سەن قۇرەيشلەر ئىچىدە ھۆرمەتكە سازاۋەرسەن، سەن ھەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغىسىنىڭ ئوغلى ۋە ئۇنىڭ كۈيئوغلىسەن، سەن ئىمان ئېيتىپ مۇسۇلمان بولساڭ، بىز ساڭا بۇ ماللارنىڭ ھەممىسىنى بەرسەك، سەن قېشىڭدىكى مەككە ئەھلىنىڭ بۇ ماللىرىدىن پايدىلىنىپ بىز بىلەن بۇ يەردە قالساڭ بولمامدۇ؟ دېيىشتى. ئۇ: سىلەر مېنى بۇ يېڭى دىنغا ئۆز دىنىمدىن ئالدامچىلىق بىلەن چاقىرىشىڭلار نېمە دېگەن يامان! دەپ جاۋاب بەردى.

ئەبۇ ئاس ماللىرىنى ئېلىپ كارۋىنى بىلەن مەككىدىن يۈرۈپ كەتتى ۋە مەككىگە بېرىپلا ھەربىر ھەق ئىگىسىنىڭ ھەقلىرىنى ئادا قىلغاندىن كېيىن: ئى قۇرەيش خەلقى! مەندە بىرەرسىڭلارنىڭ ئالماي قالغان مېلى بارمۇ؟ دەپ سورىدى. ئۇلار: يوق، ساڭا الله ياخشى مۇكاپات بەرسۇن! بىز سېنىڭ ئىنتايىن ۋاپادار ئىكەنلىكىنى بىلدۇق! دېيىشتى، ئەبۇ ئاس ئۇلارغا قاراپ: مەن سىلەرنىڭ ھەقلىرىڭلارنى بېرىپ بولدۇم، ئەمدى بىر الله دىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد الله نىڭ ئەلچىسى دەپ گۇۋاھلىق بېرىمەن! الله بىلەن قەسەمكى! مېنىڭ مەدىنىدە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىدا ئىمان كەلتۈرۈشۈمدىن پەقەتلا سىلەرنىڭ مېنى: ماللىرىمىزنى يەۋالماقچى بولۇپتۇ... دەپ گۇمان قىلىپ قىلىشلارلا توسۇپ قالغان ئىدى، مانا ئەمدى الله ئالدىدا سىلەرنىڭ ھەقلىرىڭلارنى ئادا قىلىپ بولغىنىمدا ۋە ئۈستۈمدىكى مەسئۇلىيەتنى ئادا قىلىپ بولغىنىمدا مۇسۇلمان بولدۇم...!

www.munber.org

دېدى.

شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ مەككىدىن چىقىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كەلدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ كەلگەنلىكىدىن ناھىيىتى خوشال بولدى ۋە ئۇنىڭغا ئايالى زەينەپنى قايتۇرۇپ بەرى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دائىم:« ئەبۇ ئاس ماڭا قىلغان سۆزىدە راستچىل بولدى! ماڭا قىلغان ۋەدىسىگە ۋاپا قىلدى!» دەيتتى.

www.munber.org

ئاسىم ئىبنى سابىت

كىمكى ئۇرۇش قىلسا ئاسىم ئىبنى سابىتتەك ئۇرۇش قىلسۇن!

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام.

پۈتۈن قۇرەيشلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇرۇش قىلىش ئۈچۈن ئوھۇد تېغىغا چىقتى. ئۇلارنىڭ پۈتكۈل ۋۇجۇدىنى بەدىر ئۇرۇشىدا ئۆلتۈرۈلگەن ئۇرۇغ ـ تۇغقانلىرى ئۈچۈن ئىنتىقام ئېلىش ئىستىگىدە يانغان ئۆچمەنلىك ئوتلىرى كۆيدۈرگەن ئىدى، ئۇلار بۇ ئۇرۇشقا ئەرلىرىنىلا ئېلىپ چىقىپ قالماي بەلكى ئۇرۇش مەيدانىدا ئەسكەرلەرگە مەدەت بېرىش، ئۇلارنىڭ روھىنى ئۇرغۇتۇش... ئۈچۈن قۇرەيشلەرنىڭ ئىچىدىكى ئىززەتلىك خانىم قىزلارنىمۇ بىرگە ئېلىپ چىقشقانىدى، بۇلارنىڭ ئىچىدە ئەبۇ سوفيياننىڭ ئايالى ھىند، ئەمرى ئىبنى ئاسنىڭ ئايالى رىيتە، ئېرى بىلەن بىرگە مۇساپە، جۇلاس ۋە كىلاپ قاتارلىق ئۈچ بالىسى بىلەن بىرگە چىقان سۇلافە دېگەن ئايالمۇ بار ئىدى.

ئىككى قوشۇن ئوھۇد تېغى باغرىدا ئۇچراشۇپ ئۇرۇش ئوتى لاۋۇلدىغان پەيتتە، ئۆتىبىنىڭ قىزى ھىند ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىرگە تۇرغان باشقا ئاياللار قوللىرىغا داپلىرىنى ئېلىشىپ ئۇلارنى رىغبەتلەندۈرۈپ

جەڭ قىلساڭلار ئەگەر سىلەر ئىلگىرلەپ، يولىڭلارغا پاياندازلار سالىمىز!

چېكىنسەڭلار ئارقاڭلارغا بىر قەدەم، سىلەردىن بىز يۈزىمىزنى ئۆرۈيمىز!

www.munber.org

دەپ شېئىر ـ ئوقۇشقىلى تۇردى. بۇنىڭ بىلەن قۇرەيش تەرەپنىڭ ئاتلىقلىرى تېخىمۇ جانلىنىپ كەتتى. بۇ ئۇرۇشتا غەلبە مۇشرىكلار تەرەپتە بولدى. غەلبە خوشاللىقىدا مەستخۇش بولغان ئاياللار ئورنىلىرىدىن تۇرۇپ تەنتەنە قىلىشقان ھالدا ئۇرۇش مەيدانلىرىنى ئارىلاپ يۈرۈپ ئۆلۈكلەرنىڭ قورساقلىرىنى يېرىشقا، كۆزلىرىنى ئويۇشقا، قۇلاقلىرىنى، بۇرۇنلىرىنى كېسىشكە باشلىدى. ھەتتا ئۇلارنىڭ ھەر بىرى مۇسۇلمان شەھىدلەرنىڭ جەسەدىدىن كېسىۋالغان بۇرۇن قۇلاقلارنى بەدرىدە ئۆلتۈرۈلگەن ئاتىلىرى، ئاكا ـ ئۇكىلىرىنىڭ ئىنتىقامى ئۈچۈن، بۇلاپكا، ھالقا قىلىپ زىننەت ئورنىدا ئېسىۋېلىشتى.

لېكىن سۇلافىنىڭ ئەھۋالى بۇ ئاياللارنىڭ ئەھۋالىغا ئوخشىمايتتى، ئۇ چەكسىز بىئاراملىق ۋە تىت ـ تىتلىق ئىچىدە ئېرى ۋە ئۈچ بالىسىنىڭ تېزراق قايتىپ كېلىشىنى، ئۇلار بىلەن بىرگە غەلبە خوشاللىقىنى تەن ـ تەنە قىلىشنى كۈتەتتى. ئەمما ئۇنىڭ كۈتىشى بىكارغا كەتتى. قانچە كۈتسىمۇ ئۇلارلىنىڭ قايتىپ كەلمىگەنلىكىنى كۆرگەن سۇلامە ئاخىردا ئۇرۇش مەيدانىغا كىرىپ ئۆلۈكلەر ئارىسىدا ئارىلاپ ھەر بىر جەسەتنىڭ چىرايىغا دىققەت قىلىپ قاراشقا باشلىدى. ئۇ تۇيۇقسىز قانغا مىلىنىپ ياتقان ئېرىنى ئۆلۈكلەر ئارىسىدىن تونۇپ قالدى. ئۇ خۇددى غالجىرلاشقان چىشى يولۋاسقا ئوخشاش چېپىپ ئۆلۈكلەر ئارىسىدىن ئوغۇللىرىنى ئىزدەشكە باشلىدى. ئاخىردا ئۈچىلا بالىسىنىڭ ئوھۇد تاغ باغرىدا ياتقانلىقىنى، مۇساپە بىلەن كىلاپىنىڭ ھاياتىدىن ئايرىلغانلىقىنى، جۇلاسىنىڭ بولسا ئاخىرقى تىنىقىدا جان تالىشىۋاتقانلىقىنى كۆردى.

سۇلامە سەكرات ئازابىدا جان تالىشىۋاتقان ئوغلىغا ئۆزىنى ئاتتى ۋە ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ

www.munber.org

ئوغلىنىڭ بېشىنى قۇچىغىغا ئالدى. ئۇنىڭ پېشانىسى ۋە يۈز - كۆزلىرىدىكى قانلىرىنى سۈرتكۈشكە باشلىدى. قاتتىق قايغۇرغانلىقىدىن ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن ياش قۇرۇپ قالغانىدى. ئۇ ئوغلىدىن: ئى ئوغلۇم! سېنى كىم يىقىتتى؟ دەپ سورىدى، جۇلاس ئانىسىنىڭ سوئالىغا جاۋاب قايتۇرۇشقا ئۇرۇنغان بولسىمۇ لېكىن ئاغرىق ئازابىدىن ئۇ سۆزلىيەلمەيۋاتاتتى. ئانا سوئالنى قايتىلىدى، جۇلاس ناھىيىتى تەسلىكتە: مېنى ئامىر ئىبنى سابىت يىقىتتى ۋە... قىرىندىشىم مۇساپەنى... دېگىنىچە جان ئۈزدى.

سۇلاپە چاچلىرىنى يۇلۇپ ۋاقىراپ يىغلاشقا باشلىدى. ئۇ لات ۋە ئۇززالار بىلەن قەسەم قىلىپ، ئامىر ئىبنى سابىتنى ئۆلتۈرۈپ ئۇنىڭ باش سۆڭىكىدە ھاراق ئىچمىگىچە كۆز يېشىنىڭ قۇرۇمايدىغانلىقىدۇق قەسەم ئىچتى ۋە يەنە ئاسىمنى ئەسىرگە ئېلىپ ياكى ئۆلتۈرۈپ بېشىنى ئېلىپ كەلگەنلەرگە ئىسسىل ماللاردىن خالىغانچە بېرىدىغانلىقىغا ۋەدە بەردى.

بۇ خەۋەر قۇرەيشلىكلەرنىڭ ئىچىدە تېزلا تارقالدى، مەككە ياشلىرىنىڭ ھەر بىرى ئاسىمنى قولغا چۈشۈرۈپ ياكى ئۇنىڭ بېشىنى سۇلاپەگە ئەكېلىپ بېرىپ ئۇنىڭ ئىسسىل مۇكاپاتىغا ئېرىششنى ئارزۇ قىلىشتى.

مۇسۇلمانلار ئوھۇد ئۇرۇشىدىن كېيىن مەدىنىگە قايتتى، ئۇلار ئۇرۇش ۋە ئۇرۇشتىكى ئىشلارنى ئەسلىشەتتى، ئۇرۇشتا شەھىد قىلىنغان شەھىدلەرنى ئەسلىشەتتى. ئۇلارغا اللە دىن رەھمەت تىلىشەتتى. ئۇرۇشتىكى ماھىر چەۋەندازلارنىڭ نەتىجىلىرىنى ماختىشاتتى. ئۇلار تەرىپلىشىۋاتقان كىشىلەر ئىچىدە ئاسىم ئىبنى سابىتمۇ بار بولۇپ، كىشىلەر ئاسىمنىڭ جەڭدىكى باتۇرلىقى، ئۇنىڭ ئۆلتۈرگەن كىشىلىرىنىڭ ئىچىدە بىر ئائىلىدىن بولغان ئۈچ ئاكا - ئۇكىنى بىراقلا ئۆلتۈرگەنلىكىنى ماختاشتى،

www.munber.org

ئارىدىن بىرى: بۇنىڭ ئەجەپلەنگىدەك نىمىسى بار، ئىسىڭلاردىمۇ! دەسلەپ بەدىر ئۇرۇشىغا چىققىچە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزدىن قانداق ئۇرۇشىدىغانلىقىمىز توغرۇسىدا سورىغاندا ئاسىم: ئوقياسىنى قولىدا تۇتقان ھالدا ئورنىدىن تۇرۇپ: ئەگەر قارشى تەرەپ يۈز گەز يىقىنلاشسا بۇ چاغدا جەڭ ئوقيا ئېتىش بىلەن، دۈشمەن نەيزە بويى يىقىنلاشسا نەيزە بىلەن، نەيزە سۇنۇپ ياكى ئىگىلىپ كەتسە نەيزىنى تاشلاپ قىلىچ بىلەن بولىدۇ يەنى جەڭنى قىلىچ بىلەن قىلىمىز، دىۋىدى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئۇرۇش مانا مۇشۇنداق بولىدۇ، كىمكى ئۇرۇشماقچى بولسا ئاسىم ئۇرۇش قىلغاندەك بولسۇن! دىگەن ئەمەسمۇ؟ دىدى.

ئۇھۇد ئۇرۇشى بولۇپ ئارىدىن ئۇزاق ئۆتمەي پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلاردىن ئاسىم ئىبنى سابىت قاتارلىق ئالتە كىشىنى تاللاپ، ئاسىمنى ئۇلارغا باشلىق قىلىپ بىر ئىش ئۈچۈن بىريەرگە ئەۋەتتى. ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇيرۇقىنى ئىجرا قىلىش ئۈچۈن يولغا چىقتى ۋە سەپەردە مەككىگە يېقىن بىرجايدا كىتىۋاتقاندا ھۇزەيلىلىكلەردىن بىر تۈركۈم كىشىلەر ئۇلارنى سىزىپ قېلىپ ئۇلارنى قورشىۋالدى. بۇ ئالتىسى ئۇلار بىلەن ئېلىشماقچى بولغاندا ھۇزەيفەلىكلەر ئۇلارغا: سىلەر بىزگە تەڭ كېلەلمەيسىلەر! تەسلىم بولساڭلار بىز سىلەرگە يامانلىق قىلمايمىز، بۇنىڭ ئۈچۈن سىلەرگە ۋەدە بېرىمىز، دىيىشتى.

بۇ چاغدا ساھابىلار قانداق قىلىش توغرۇسىدا مەسلىھەتلەشكەندەك بىر ـ بىرىگە قاراشتى، ئاسىم بۇرادەرلىرىگە: مەن مۇشرىكلارنىڭ قولىغا چۈشمەيمەن، دىگىنىچە سۇلاپىنىڭ جاكارلىغان قەسىمنى ئەسلىدىدە قىلىچىنى يالاڭاچلاپ تۇرۇپ اللە غا: ئى اللە! مەن دىنىڭنى قوغدايمەن، ئى اللە مەن دىنىڭنى قوغدايمەن! سەن مىنىڭ گۆش ـ سۆڭەكلىرىمنى قوغدىغىن! ئۇنى دۈشمەنلىرىڭدىن بىرەرسىنىڭ قولىغا چۈشۈرمىسەڭ!... دەپ دۇئا

www.munber.org

قىلىدى ـ دە ھۆزەيلىلىكلەرگە قاراپ ئېتىلدى. بۇرادەرلىرىدىن ئىككىسى ئۇنىڭغا ئەگەشتى ۋە قاتتىق ئېلىشىپ بىرىنىڭ كەينىدىن بىرى شەھىد قىلىندى. قالغان ئۈچىسى تەسلىم بولغان ئىدى، ئۇلارنىمۇ ئۇ مۇشرىكلار ئالدام قولغا چۈشۈرۈۋالغاندىن كېيىن قەبىھ يوللار بىلەن ئۆلتۈرۈۋېتىشتى.

ھۆزەيلىلىكلەر دەسلەپتە ئۆزلىرى ئۆلتەرگەن كىشىلەرنىڭ ئىچىدە ئاسىم ئىبنى سابىتنىڭمۇ بارلىقنى بىلمەيتتى. كېيىن بۇنى بىلگەندە ئۇلار ئىنتايىن خۇشال بولۇپ كېتىشتى ۋە نۇرغۇن مۇكاپاتتىن ئۈمىدلىنىپ كېتىشتى. نېمىشقا خوش بولمىسۇن؟! چۈنكى ئۇلار ئەسلىدە ئۆلتۈرسە نۇرغۇن مۇكاپات بېرىلىشى شەرت قىلىنغان بىرىنى ئۆز قوللىرى بىلەن ئۆلتۈرگەن تۇرسا!

ئاسىم ئىبنى سابىت ئۆلتۈرۈلۈپ ئارىدىن بىر قانچە سائەت ئۆتە ـ ئۆتمەي قۇرەيلىكلەر بۇنى ئاڭلىدى، چۈنكى ھۆزەيفىلىلىكلەرنىڭ ماكانى مەككىگە يېقىنلا بىر جايدا ئىدى. ئۇلار سۇلاپىنىڭ ھەسرىتىنى بېسىلدۇرۇش ئۈچۈن ئاسىمنىڭ بېشىنى بېرىشىنى ئۈمىد قىلىپ ھۆزەيفەلىلىكلەرگە نۇرغۇن سوغا ـ سالاملار بىلەن ئەلچى ئەۋەتتى. ھۆزەيفەلىكلەر ئاسىمنىڭ كاللىسىنى كېسىش ئۈچۈن جەسەدنىڭ قېشىغا كېلىشتى، بىراق جەسەدنىڭ ئەتراپىغا نۇرغۇنلىغان ھەرىلەر ئولاشقان بولۇپ بۇ ھەرىلەر ھەر بىر يېقىنلاشقۇچىنى چېقىپ ھېچكىمنى جەسەد قېشىغا يېقىن كەلتۈرمىدى، ئۇ كىشىلەر: كەچ بولسۇن، كەچتە ھەسەل ھەرىلىرى تارقايدۇ، شۇ چاغدا كىلەرمىز، دەپ يېقىن بىر يەرگە بېرىپ ئولتۇرۇشتى. بىراق كۈندۈز كېتىپ كېچىنىڭ كېلىشى بىلەن ئاسماننى قارا بۇلۇت قاپلاپ شۇنچىلىك قاتتىق يامغۇر ياغدىكى، گۇياكى زېمىن يۇزىدىكى جانلىقلار بۇنداق قاتتىق يامغۇر كۆرمىگەن ئىدى. پۈتكۈل جىلغىلار شۇنداق تېزلىكتە سۇغا تولۇپ كەتتى. ھەممە يەر كەلكۈننىڭ ھۇجۇمى ئاستىدا قالدى. تاڭ

ئاتقاندا ئۇلار ئاسمىنىڭ جەسىدىنى ئىزدىشىپ ھەممە ياقلارغا بېرىپ باقان بولسىمۇ ھېچنەردىن تاپالمىدى. چۈنكى كەلكۈن ئۇنىڭ جەسىدىنى يىراق - يىراق جايلارغا ئېلىپ كەتكەن ئىدى. الله ئاسمىنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىپ ئۇنىڭ جەسىدىنىڭ پارچىلىنىشتىن، مۇشرىكلارنىڭ ئۇنىڭ بېشىدا ھاراق ئىچىشتىن ساقلاپ قالغانىدى.

الله غا شۈكۈرلەر بولسۇنكى! الله ھەرگىزمۇ مۇئىلەرگە قارشى ھالدا كاپىرلارغا ياردەم بەرمەيدۇ!

www.munber.org

سەفىيە بىنتى ئابدۇلمۇتتەلىپ

سەفىيە الله نىڭ
دىنىنى قوغداش يولىدا
تۇنجى بولۇپ مۇشرىك
ئۆلتەرگەن ئايالدۇر.

ئەرلەر شۇنچە يۇقىرى ھۆرمەت ۋە ئىكرام بىلەن تەرىپىنى قىلىدىغان بۇ تەمكىن، ئەقىللىق ۋە قەھرىمان ئايال كىم؟ ئىسلام تارىخىدا مۇشرىك ئۆلتەرگەن ئاياللارنىڭ تۇنجىسى بولغان بۇ باتۇر ئايال كىم؟ مۇسۇلمانلار ئىچىدە الله يولىدا قىلىچ كۆتەرگەن تۇنجى ئاتلىق پەھلىۋاننى تەربىيلەپ مۇسۇلمان قوشۇنى سىپيگە قاتقان كەسكىن تەدبىرلىك بۇ ئايال كىم؟

بۇنچىلىك كۆپ سورالغان بۇ ئايال پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھاممىسى، قۇرەيش قەبىلىسى ھاشىم جەمەتىدىن بولغان ئابدۇلمۇتتەلىپنىڭ قىزى ـ سەفىيەدۇر.

بۇ نېئمەتلىك ئايال نەسەپ جەھەتتىن ھەر تەرەپتىن ئېسىل نەسەپ بىلەن نېئمەتلەنگەن بولۇپ ئۇنىڭ ئاتىسى ئابدۇلمۇتتەلىپ بولسا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ چوڭ دادىسى يەنى قۇرەيشلەرنىڭ ئاقساقىلى ۋە ئۇلار ئىتائەت قىلىدىغان كاتتا بېشى ئىدى، ئانىسى بولسا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئانىسى ئامىنەنىڭ ھەمشىرىسى ھالە بىنتى ۋەھەپ ئىدى. بۇندىن باشقا يەنە نىكاھ جەھەتتىنمۇ ئېسىل مەرتىۋىلىك ئورۇنغا چىققان بولۇپ ئۇنىڭ بىرىنچى ئېرى بەنىي ئۇمەيە قەبىلىسىنىڭ كاتتىۋىشى بولغان ئەبۇ سوفيان ئىبنى ھەربىنىڭ قېرىندىشى ھارىس ئىبنى ھەرب، ئىككىنچى ئېرى ھەزرىتى خەدىچە ئانىمىزنىڭ

www.munber.org

قېرىندىشى ئەۋۋام ئىبنى خۇۋەيلىد ئىدى. الله ئۇنىڭ ئوغلى زۇبەير ئىبنى ئەۋۋامنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ياردەمچىسى قىلىش ئارقىلىق ئۇنى ئىسلام تەرەپتىن كىشىنىڭ دىلىرى سۆيۈنگىدەك بىر نېمەت ئاتا قىلدى.

سەفىيەنىڭ ئىككىنچى ئېرى ئەۋۋام ۋاپات بولۇپ كەتكەندە ئۇلارنىڭ يالغۇز ئوغلى زۇبەير تېخى كىچىك بولۇپ، سەفىيە بۇ بالىسىنى چاپا ـ مۇشەققەتلەرگە چىداق يارامىلىق، باتۇر بىر جەڭچى قىلىپ يېتىشتۈرۈشكە تىرىشتى. ئۇنىڭ ئوينايدىغان ئويۇنلىرىنىمۇ ئوقيا ئېتىش، قورال ياساش، خەتەرلىك ئورۇنلارغا كىرگۈزۈپ ۋە چىقىرىش، ھەرقانداق قىيىن بىر جايلاردىن چىكىنمەي ئىلگىرلەشتەك پائالىيەتلەر بولۇشىغا شارائىت يارىتىپ بەردى. بالا بۇنداق ئويۇنلار ئارقىلىق ئويناشتىن باش تارتقاندا ياكى چېكىنگەندە ئانىسى ئۇنى قاتتىق ئۇراتتى، ھەتتا بۇ ھەقتە زۇبەيرنىڭ تاغىلىرى تەرىپىدىن قاتتىق ئەيىبلىنىپ: كىچىكىنە بالىنى شۇنداقمۇ ئۇرغان بارمۇ؟ ئانا تۇرۇپ بالىنى شۇنداق ئۇرامسىز؟!... دېگەندە سەفىيە ئۇلارغا مۇنداق جاۋاب بەردى:

كىم مېنى بالىنى ئۇردى دېگەنلەر،

بىلمىدى مەقسىتىم ھەقىقىتىمنى.

ئارزۇيۇم باتۇر بوپ يېتىشسىكەن ئۇ،

غەنىمەت ئالغۇچى يېڭىپ دۈشمەننى.

الله پەيغەمبىرى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى توغرا ۋە ھەق دىن بىلەن ئەۋەتكەندە ۋە ئۇنى يېقىن تۇغقانلىرىدىن باشلاپ ئاگاھلاندۇرۇشقا بۇيرۇغاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئابدۇلمۇتەللىپ جەمەتىدىكى ئەر ـ ئايال، قېرى ـ ياش ھەممىسىنى يىغدى ۋە ئۇلارغا تەشۋىق قىلىپ:

www.munber.org

«ئى مۇھەممەدنىڭ قىزى فاتىمە! ئى ئابدۇلمۇتەللىپنىڭ قىزى سەفىيە! ئى ئابدۇل مۇتەللىپنىڭ جەمەتى! مەن اللە نىڭ دەرگاھىدا مەن سىلەر ئۈچۈن ھېچنېمىگە كاپالەتلىك قىلالمايمەن!» دېدى ۋە ئۇلارغا تەبلىغ قىلىپ ئۇلارنى اللە غا ئىشىنىشكە ۋە ئۆزىنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى تەستىقلاشقا چاقىردى.

ئۇلاردىن ئىلاھىي نۇرغا يۈزلەنگىنى يۈزلەندى، يۈزلەنمىگىنى يۈز ئۆرىدى. سەفىيە اللە نىڭ بىرلىكىگە ئىشەنگەن، پەيغەمبەرنىڭ راستلىقىنى تەستىقلىغان كىشىلەرنىڭ ئالدىنقى قاتارىدىكىلىرىدىن بولدى بۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ ئۇلۇغلۇق مەرتىۋىسى ھەر تەرەپتىن مۇكەممەل بولغان بولۇپ، ئىسلام ئۇنى ھەقىقىي ئۇلۇغ مەرتىۋىگە ئىگە قىلدى.

سەفىيە ئوغلى زۇبەيىر بىلەن مۇسۇلمانلار سېپىگە قەدەم قويدى ھەم بۇرۇن ئىسلامغا كىرگەن بارلىق مۇسۇلمانلار بېشىدىن كەچۈرگەن ئازاپ ئوقۇبەتنىڭ ھەممىسىنى بېشىدىن كەچۈردى. اللە پەيغەمبىرىنى مەدىنىگە ھىجرەت قىلىشقا بۇيرۇغاندا ھاشىم جەمەتىدىن بولغان ئابرويلۇق بۇ ئېسىل خانىم ئۆتمۈشكە دائىر بارلىق ئەسلىمىلەر، نام ـ ئابروي، شانۇ ـ شەۋكىتىنى مەككىدە قالدۇرۇپ اللە ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرى تەرىپىگە ھىجرەت قىلىپ مەدىنىگە يول ئالدى.

يېشى ئاتمىشقا يېقىنلاشقان بۇ خانىمنىڭ جەڭ مەيدانلىرىدا قالدۇرغان ئۇنتۇلغۇسىز ئىش ـ ئىزلىرى كىشىلەرنى تىخىمۇ ھەيران قالدۇرارلىق بولۇپ بىزنىڭ ئۇ ئىش ـ ئىزلاردىن تۆۋەندىكى ئىككى مىسالنى كەلتۈرۈشىمىزلا بىزنىڭ ئۇنىڭغا بەرگەن تەرىپىمىزگە دەلىل بولالايدۇ.

ئۇ ئىككى مىسالنىڭ بىرى ئوھود كۈنىدىكىسى بولۇپ، سەفىيە بۇ ئۇرۇشقا مۇسۇلمان قوشۇنىدىكى ئاياللار سېپىدە چىققان

www.munber.org

ئىدى، جەڭ مەيداندا ئۇ سۇ يەتكۈزۈپ بېرىش، بۇزۇلغان ئوقيا ۋە ئوقلارنى ئوڭشاشتەك ئىشلار بىلەن شۇغۇللىناتتى. لېكىن ئۇنىڭ پۈتۈن دىققىتى جەڭ مەيدانىنىڭ ئەھۋالىنى كۆزۈتۈش بىلەن ئاۋارە ئىدى. بۇنىڭ ھەيران قالارلىق نېمىسى بار؟ چۈنكى ئۇ جەڭ مەيداندا اللّٰه نىڭ ئەلچىسى ۋە ئۇنىڭ قېرىندىشىنىڭ ئوغلى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام، قېرىندىشى ھەمزە ئىبنى مۇتەللىپ، اللّٰه نىڭ پەيغەمبىرىنىڭ ياردەمچىسى بولغان زۇبەير يەنە نۇرغۇن مۇسۇلمان ئەسكەرلىرى جەڭ قىلىۋاتسا... ھەممىدىن مۇھىمى ئۇ ئەڭ قىزىقىدىغان نەرسە ئۇ ئارقىلىق ياكى شەھىدلىككە ئېرىشىپ اللّٰه نىڭ مەڭگۈلۈك نېئمىتىگە ئېرىشىش ياكى تىرىك قالغاندىمۇ جىھاد قىلىپ دۈشمەن بىلەن ئۇرۇشقانلىقىنىڭ ئەجرىنى ئېلىشتىن ئىبارەت بىر مۇقەددەس ساۋاپ مەنبەسى بار ئىدى.

جەڭ مەيدانىنى ئەستايىدىل كۆزەتكەچ ئۆز ئىشىنى قىلىۋاتقان سەفىيە تۇيۇقسىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەتراپىدا بىر قانچە كىشىدىن باشقا كىشىلەرنىڭ ھەر تەرەپكە تارقاپ كەتكەنلىكىنى، مۇشرىكلارنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەتراپىغا يېقىنلىشىپ ئۇنى ئۆلتۈرۈشكە قەستلاۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ قالدى ـ دە قولىدىكى سۇ قاچىسىنى چۆرىۋېتىپ خۇددى باللىرىنى ھۆجۇمدىن قوغدىماقچى بولغان چىشى يولۋاسقا ئوخشاش جەڭ مەيدانىغ ئېتىلىپ بارغىنىچە قېچىپ كېتىۋاتقانلارنىڭ بىرىنىڭ قولىدىن بىر تال نەيزىنى يۇلۇپ ئالدى ـ دە سەپلەرنى بۆسۈپ ئۆتۈرغان دۈشمەن ئەسكەرلىرىنى نەيزىسى بىلەن ئۇرۇپ ئالغا ئىلگىرىلەشكە باشلىدى ۋە: اللّٰه نىڭ پەيغەمبىرىنى يالغۇز تاشلاپ قاچامسىلەر؟ دەپ ۋاقىراپ نىدا قىلىشقا باشلىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سەفىيەنىڭ سەپلەرنى بۆسۈپ كېلىۋاتقان سەفىيەنى كۆرۈپ ئۇنىڭ دۈشمەن تەرىپىدىن

www.munber.org

ئۆلتۈرۈلۈپ جەسەدى پارچىلىنىۋېتىلگەن قېرىندىشى ھەمزىنى كۆرۈپ قورقۇپ كېتىشتىن ئەنسىرەپ زۇبەيرگە: ئۇ ئايالغا دىققەت قىل! ئۇ ئايال! دېگىنىچە سەفىيەنىڭ ئالدىغا ئىلگىرىلەپ كېلىشۈرىشىدىن توساپ قالماقچى بولدى. زۇبەير بولسا: ئانا! ئارقىڭىزغا يېنىڭ، ئانا! ئارقىڭىزغا يېنىڭ، دېدى. سەفىيە ئۇنىڭغا:

نېرى تۇر، بۇ يەردە سېنىڭ ئاناڭ يوق... دېدى. زۇبەير: ئانا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سىزنى قايتسۇن! دەيدۇ، دېدى. سەفىيە: نېمە ئۈچۈن؟ مەن قېرىندىشىم ھەمزىنىڭ پارچىلانغانلىقىنى ئاڭلىدىم، ئۇ الله يولىدا! دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ چاغدا: ئى زۇبەير! ئۇنى قويۇۋەت، دېدى. زۇبەير ئانىسىنىڭ يولىنى قويۇۋەتتى.

ئۇرۇش ئاخىرلاشقاندا ئۇ قېرىندىشى ھەمزىنىڭ جەسىدىنىڭ يېنىغا كېلىپ ئۇنىڭ قورسىقىنىڭ يېرىلىپ يۈرىكىنىڭ سۇغۇرۇۋېلىنغانلىقىنى، قۇلاق ۋە بۇرۇنلىرىنىڭ كېسىۋېلىنىپ چىرايىنىڭ تونۇغۇسىز دەرىجىدە بۇزۇۋېتىلگەنلىكىنى كۆرۈپ: ئى الله! ئۇ سېنىڭ يولۇڭدا! مەن الله نىڭ ھۆكمىگە رازى بولدۇم، الله بىلەن قەسەمكى! مەن سەبرى قىلىمەن ۋە الله دىن بۇ ئىشلارغا الله تەرىپىدىن ئەجىر ئۈمۈد قىلىمەن! دېدى.

مانا بۇ ئۇنىڭ ئوھۇد كۈنىدىكى مەيدانى، ئۇنىڭ خەندەك ئۇرۇشى بولغان چاغدىكى كۆرسەتكەن قەھرىمانلىقى، ئۇنىڭ نەقەدەر زېرەك، ئەقىللىق ۋە باتۇر ئىكەنلىكىنىڭ يەنە بىر ئىپادىسى.

بىرەر ئۇرۇشقا چىقماقچى بولسا ئالاھىدە قوغدۇغۇچى قوشۇن ۋە مۇھاپىزەتچىلەر بولمىغان ئەھۋالدا ئاياللار ۋە بالىلارنى مەدىنىكى بىرەر مۇستەھكەم قورغان ئىچىگە ئەكىرىپ قويۇش پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دائىملىق ئادەتلىرىدىن ئىدى.

www.munber.org

خەندەك ئۇرۇشىغا چىقىش ئالدىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھامىملىرىنى، ئاياللىرىنى ۋە باشقا مۇسۇلمانلارنىڭ ئاياللىرى بىلەن ئۇلارنىڭ ئۇشاق باللىرىنى ھاسسان ئىبنى سابىتقا دادىسىدىن مىراس قالغان قورغان ئىچىگە ئەكىرىپ قويدى، بۇ مەدىنىدىكى قورغانلار ئىچىدە ئەڭ مۇستەھكەمى ئىدى. بۇ قورغاننىڭ تاملىرى ھەم ناھىيىتى ئېگىز ئىدى.

مۇسۇلمانلار خەندەك ئەتراپىغا يىغىلىپ دۈشمەن ۋە ئۇنىڭ ياردەمچى قوشۇنلىرىغا تاقابىل تۇرۇشتەك ئۇرۇش ئىشلىرى بىلەن ئالدىراش تۇرغان بىر پەيتتە سەفىيە تۇن قاراڭغۇسىدا ھەركەتلىنىۋاتقان بىر سايىنى كۆرۈپ قالدى، ئۇ قۇلاق سېلىپ ئاڭلاپ ئۇ سايىدىن چىقان شەپىگە قۇلاق سېلىشقا باشلىدى. ئەسلىدە بىر يەھۇدىي قورغان تەرەپكە قاراپ كېلىۋاتقان ئىدى. ئۇنىڭ مەقسىتى بولسا قورغان ئىچىدىكىلەرنىڭ ئەھۋالىنى تىڭ ـ تىڭلاش بولۇپ ئۇ بۇ مەقسەتتە قورغان ئەتراپىدا ئايلىنىپ يۈرەتتى.

سەفىيە بۇ يەھۇدىينىڭ قورغان ئىچىدە تۇرغان كىشىلەر پەقەت ئاياللار ۋە باللاردىنلا ئىبارەتمۇ ياكى ئۇلارنىڭ مۇھاپىزەتچىسىمۇ بارمۇ؟ دەپ ئەھۋال ئۇققىلى كەلگەن يەھۇدىي جاسۇسى ئىكەنلىكىنى بىلدى ـ دە كۆڭلىدە بەنى قۇرەيزە يەھۇدىيلىرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۆزلىرى ئوتتۇرىسىدىكى كېلىشىمنى بۇزۇپ قۇرەيش ۋە ئۇلارغا ئەگەشكەنلەرگە ياردەم بەرگىلى كېلىپتۇ، ناۋادا ئۇلار بۇ قورغانغا كېلىپ قالسا بۇ يەردە بىرمۇ ئەركىشى يوق، چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جەڭگە يارايدىغان ئەرلەرنىڭ ھەممىسىنى ئۇرۇشقا ئېلىپ چىققىپ كەتكەن، ئەگەر اللە نىڭ بۇ دۈشمەنلىرى بۇ يەردىكىلەرنىڭ قوغدۇغۇچىسىز قالغان ئاياللار ۋە باللاردىنلا ئىبارەت ئىكەنلىكىنى بىلسە ئاياللارنى ئەسىرئالىدۇ، باللارنى قۇل

www.munber.org

قىلىدۇ، مۇسۇلمانلارغا بۇ بىر چوڭ مۇسىبەت بولىدۇ، دېگەنلەرنى ئويلىدى ـ دە ياغلىقنى ئېلىپ بېشىنى يۆگىدى، كىيىمىنى چىڭ باغلاپ قولىغا كالتەكنى ئالدى، ئۇ قەلئەنىڭ ئىشىكىنىڭ قېشىغا كېلىپ ئىشىكنى ئاستا قىيا ئېچىپ ئۆزىنى ئىشىكنىڭ ئارقىسىغا دالدىغا ئالدى، سەفىيە ئۆزىنىڭ تۇرغان ئورنىنىڭ دۈشمەنگە ھۇجۇم قىلىشقا تامامەن مۇمكىن بولغانلىقىنى جەزىم قىلغاندىن كېيىن، كالتەكنى ئېگىز كۆتۈرۈپ دۈشمەنىنىڭ بېشىغا زەرب بىلەن ئۇردى، ھەددىدىن قاتتىق ئۇرغاچقا كاكتەك ئۇنىڭ قولىدىن قاڭقىپ چۈشۈپ كەتتى، ئۇ كالتەكنى قولىغا ئېلىپ ئىككىنچى ۋە ئۈچىنچى قېتىم ئۇردى، يەھۇدىي يىقىلىپ شۇھامان جان بەردى.

سەفىيە جەسەتنىڭ يېنىغا بېرىپ يېنىدىكى پىچىقى بىلەن ئۇنىڭ كاللىسىنى كېسىۋېلىپ ئۇنى سېپىل تېمىدىن ئارتۇلدۇرۇپ تاشلىدى، باش دومىلاپ سېپىل سىرتىدا ئۇنىڭ خەۋىرىنى كۈتۈپ تۇرغانلارنىڭ ئالدىغا چۈشتى، بۇنى كۆرگەندىن كېيىن ئۇلار: مۇھەممەد ئاياللار ۋە بالىلارنى مۇھەپىزەتسىز تاشلاپ قويماپتۇ، دېيىشىپ تىكۋېتىشتى.

الله ئابدۇلمۇتەللىپنىڭ قىزى سەفىيەدىن رازى بولسۇن! ئۇ مۇسۇلمان ئاياللىرىغا تەڭداشسىز بىر قەھرىمانلىق نەمۇنىسىنى ياراتتى، ئۇ ئۆزىنىڭ بىر بالىسىنى ھەقىقىي ياراملىق قىلىپ تەربىيلەپ چىقىشتا بولسۇن، الله يولىدا شەھىد بولغان قېرىندىشىغا ماتەمدار بولغان ئەھۋالدا سەۋرى قىلىشتا بولسۇن ۋە ياكى نۇرغۇن قىيىنچىلىقلارغا دۇچ كەلگەندە ئۆزىنىڭ ئەقىل ـ ئىقتىدارىنى نامايەندە قىلىشتا بولسۇن ئۇ مۇسۇلمانلارغا ناھىيىتى بىر ياخشى ئۆرنەك بولدى، تارىخ ئۆزىنىڭ نۇرلۇق بەتلىرىگە: ئابدۇلمۇتەللىپنىڭ قىزى سەفىيە ئىسلامدا مۇشرىك ئۆلتەرگەن مۇسۇلمان ئاياللارنىڭ تۇنجىسى، دەپ يازدى.

www.munber.org

www.munber.org

ئۆتبە ئىبنى غەزۋان

ئۆتبەنىڭ ئىسلامدا ئورنى بار.

ئۆمەر ئىبنى خەتتاب.

مۆمىنلەرنىڭ خەلىپىسى ئۆمەر ئىبنى خەتتاب خۇپتەن نامىزىدىن كېيىن ئۇخلاش ئۈچۈن ئورنىغا كېلىپ ياتتى، بىراق ئۇنىڭ ئۇيقۇسى كەلمىدى، چۈنكى بۇرەيدە ئۇنىڭغا: پارىس قوشۇنلىرى مەغلۇپ بولۇپ مۇسۇلمان قوشۇنلىرىغا تەسلىم بولايلا دېگەندە ئۇلارغا ئۇ يەر- بۇ يەردىن ياردەم كېلىپ ئۇرۇشنى قايتىدىن باشلاۋاتىدۇ، دەپ خەۋەر ئېلىپ كەلگەن ئىدى. خەۋەردە يەنە ”ئۇبەللە“ شەھىرىنىڭ مەغلۇبىيەتكە يۈزلەنگەن پارىسلىقلارنىڭ ئارقا سەپ بازىسى قاتارىدا تەمىنات بىلەن تەمىنلەۋاتقانلىقىدىنمۇ ئۈچۈر بېرىلگەن ئىدى. ئۆمەر ئۇبەللە شەھىرىنى پەتھى قىلىش ۋە ئۇلارنىڭ پارىس قوشۇنىغا ياردەم بېرىش يولىنى ئۈزۈش ئۈچۈن قوشۇن ئەۋەتمەكچىمۇ بولدى، بىراق ئادەمنىڭ ئازلىقىنى ئويلاپ بۇ خىيالىدىن ياندى. چۈنكى ئۆمەرنىڭ قېشىدا ئاز ساندىكى ياشانغان كىشىلەردىن باشقا ھەممىسى ئۇرۇشقا چىقىپ كەتكەن ئىدى.

ئۇ بۇرۇنقى يولىنى يەنى قوشۇننىڭ ئازلىقىدىن ئىبارەت بۇ بوشلۇقنى قوماندانىنىڭ پاراستى بىلەن تولدۇرۇشتەك تەدبىرنى ئىشقا سالدى، ئۇ كىشىلەرنى بىر- بىرلەپ خىيال ئېكرانىدىن ئۆتكۈزدى، ئۇنىڭ خىيالىغا تۇيۇقسىز كەلگەن بىرسىنىڭ ئىسمى بىلەن ئۆزىمۇ تۇيمايلا: تاپتىم! تاپتىم! دەپ ۋاقىرىۋەتتى، ئاندىن بىرئاز پەسكويغا چۈشۈپ بېشىنى ياستۇققا قايتا قويغاندىن كېيىن خىيالىدىن: ئۇ دېگەن بەدىر، ئوھۇد، خەندەك ۋە باشقا ئۇرۇشلارغا

www.munber.org

قاتناشقان مۇجاھىد، يەمامە ئۇرۇشىنىڭ مەيدانلىرىمۇ ئۇنىڭ ئۈچۈن شاھىد، ئۇنىڭغا بىرەر تال ئوق ياكى بىرەر قىلىچمۇ خاتا تېگىپ كېتىپ قالمىغان، ئۇنىڭ ئۈستۈگە ئۇ زېمىن يۈزىدە ئەڭ بالدۇر ئىمان ئېيتقان يەتتە كىشىنىڭ يەتتىنچىسى، شۇنداقلا ئىسلامدىكى ئىككى قېتىم ھىجرەت قىلغۇچىلارنىڭ بىرى، دېگەنلەرنى كەچۈردى.

تاڭ ئاتقاندا ئۆمەر: ئۆتبە ئىبنى غەزۋانى چاقىرىڭلار! دېدى. ئۇ چاقىرىلىپ كېلىنگەندىن كېيىن ئۆمەرئۇنى ئۈچ يۈز ئون نەچچە ئادەمگە باشلىق قىلىپ بۇ قوشۇننىڭ بايرىقىنى تۇتقۇزدى ۋە ئۇنىڭغا ئارقىسىدىن يەنە ئەسكەر تولۇقلاپ ئەۋەتىپ بېرىدىغانلىقىنى ۋەدە قىلدى.

بۇ كىچىك قوشۇن يولغا چىقىشقا ھازىرلانغاندى، قوشۇننى ئۇزۇتۇش ئالدىدا ئۆمەرقوماندانغا: ئى ئۆتبە! مەن سېنى ئۇبەللە شەھىرىگە ئەۋەتمەكچى بولۇۋاتىمەن، ئۇ دۈشمەن ئىستىھكامى، مەن اللە دىن ساڭا ياردەم بېرىشىنى سورايمەن، سەن ئۇ يەرگە يېتىپ بارغاندىن كېيىن ئۇ يەردىكى كىشىلەرنى ئىسلام دىنىغا دەۋەت قىلغىن، ئۇلاردىن دەۋەتىڭگە ئاۋاز قوشقانلارنى قوبۇل قىلغىن، ئۇنىمىغانلاردىن تۆلەم ئال، تۆلەمگىمۇ ئۇنىمىغانلارنىڭ گەدىنىگە قىلىچ ئۇر! مەيلى قانداقلا ئەھۋالدا بولسۇن مەسئۇل قىلىنغان ئىشىڭدا اللە دىن قورق! كۆڭلۈڭنى كىبىر ۋە تەمادىن يىراق تۇت! بىلگىنكى سەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ھەمراھ بولغان، اللە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سەۋەبى بىلەن اللە سېنى خارلىقتىن ئەزىزلىككە كۆتەرگەن زاتسەن، سەن ھەتتا كۈچىيىپ ھوقۇق تۇتقان قوماندانلىق مەرتىۋىسىگە كۆتۈرۈلدىڭ، سېنىڭ قوشۇندىكى ھەرقانداق بۇيرۇقىڭ ئىجرا قىلىنىدۇ، دېگەن سۆزۈڭ كۈچكە ئىگە بولىدۇ، ئەگەر سەن ئېزىپ كېتىپ قالمىساڭلا بۇنىڭدىنمۇ ياخشى نېمەت بولامدۇ؟! دېدى.

www.munber.org

ئۆتبە قوشۇن بىلەن ئۇبەللە شەھىرىگە قاراپ يۈرۈپ كەتتى، قوشۇندا ئۇنىڭ ئايالى ۋە قوشۇندىكىلەرنىڭ ئاياللىرىدىن بولۇپ تۆت ـ بەشتەك ئايال بار ئىدى. ئۇلار يۈرۈپ ئۇبەللە شەھىرىگە ئانچە يىراق بولمىغان بىر قومۇشلۇققا چۈشتى. ئۇلاردا يىگۈدەك بىر نەرسە يوق ئىدى. قورساقلىرى بەك ئېچىپ كەتكەچكە قوشۇندىكى بەزى كىشىلەرگە ئۆتبە: بۇ يەردىن يىگىدەك بىر نەرسە ئىزدەپ بېقىڭلار، دېدى. ئۇلاردىن بىر قىسمى ئاچلىقتا دال بولغۇدەك بىر نەرسە تېپىپ كېلىش ئۈچۈن يۈرۈپ كەتتى، كەتكەنلەرنىڭ تېپىپ كەلگەن تامىقى توغرۇلۇق ناھىيىتى قىزىقارلىق بىر ۋەقەلىك بار بولۇپ بۇنى تاماق ئىزدەك كەتكەنلەردىن بىرى ئۆز ئاغزى بىلەن سۆزلەپ بەرسۇن، ئۇ كىشى مۇنداق دەيدۇ: بىز يىمەكلىك ئىزدەپ بىر دەرەخزارلىققا كېلىپ قالدۇق، بۇ يەردە ئىككى سېۋەت بار بولۇپ بىرىنىڭ ئىچىدە خورما يەنە بىرىنىڭ ئىچىدە پوستا سېرىق بولغان ئاق دانچىلار بار ئىكەن، بىز ئۇ نەرسىلەرنى ئېلىپ قوشۇن تەرەپكە قايتتۇق، ئىچىمىزدىن بىرى سېۋەتكە قاراپ: بۇ دۈشمەنلەرنىڭ بىزگە تەييارلاپ قويغان زەھىرى بولۇشى مۆمكىن، ئۇنىڭغا يېقىنلاشماڭلار! دېدى. شۇنىڭ بىلەن بىز يەنە بىر سېۋەتكى خورمىلارنى يېيىشكە باشلىدۇق، دەل شۇ چاغدا نوختىسىنى ئۈزۈۋالغان بىر ئات كېلىپ سېۋەتتىكى داننى يېيىشكە باشلاپتۇ، بىز ئاتنىڭ تېزلا ئۆلۈپ ھارام بولۇپ قېلىشىدىن ئىلگىرى ئۇنىڭ گۆشىدىن پايدىلىنىۋېلىش ئۈچۈن ئۇنى ئۆلتۈرۈشكە تەمشىلىۋېدۇق ئاتنىڭ ئىگىسى قىشىمىزغا كېلىپ: ئۇنى قويۇۋېتىڭلار! مەن ئۇنى كېچىچە كۈزۈتەي، ئەگەر ئۇنىڭ ئۆلۈپ قېلىش ئېھتىماللىقىنى سەزسەملا مەن ئۇنى بوغۇزلىۋالىمەن، دېدى.

ئىككىنچى كۈنى تاڭ ئاتقاندا بىز ئاتنىڭ ھېچقانداق بىر زىيان ـ زەخمەتسىز تۇرغانلىقىنى كۆردۇق، بۇ چاغدا سىڭلىم ماڭا:

www.munber.org

ئاكا! مەن دادامدىن:زەھەر ئوتتا قىزدۇرۇلۇپ پىشۇرۇتىلسە زەرەر قىلالمايدۇ، دەپ ئاڭلىغانىدىم، دېدى. شۇنىڭ بىلەن بىز ھېلىقى دانچىدىن ئازراق ئېلىپ قازانغا سېلىپ ئوت قالاپ قىزىتىشقا باشلىدۇق، بىردەمدىن كېيىن سىڭلىم: كېرىڭلار، ئۇنىڭ قانداق قىزارغانلىقىغا قاراڭلار! دېدى. قارىساق ئۇنىڭ رەڭگى قىزىرىپ پوستى ئېتىلىشقا، ئىچىدىن ئاق دانچىلار ئېتىلىپ چىقىشقا باشلىغان ئىدى. بىز ئۇنى يېيىش ئۈچۈن تاۋاقلارغا ئالدۇق، ئۆتبە بىزگە: اللە نىڭ ئىسمىنى ئاتاپ يەڭلار! دېدى. بىز ئۇنى يېدۇق، ئۇ ئىنتايىن تەملىك يېمەكلىك ئىكەن، بىز كېيىنچە بۇ يېمەكلىكنىڭ گۈرۈچ ئىكەنلىكىنى بىلدۇق.

ئۆتبە كىچىك بۇ قوشۇن بىلەن يولغا چىققان ئۇبۇللە شەھىرى بولسا دەجلە دەرياسىنىڭ قىرغىقىغا جايلاشقان سېپىللىق شەھەر بولۇپ پارىسلار بۇ شەھەرنى قورال - ياراغ ئىستىھكامى قىلغان ھەمدە دۈشمەنلەرنى كۆزۈتۈش ئۈچۈن سېپىل تاملىرىدىن روجەكلىك مۇنارلارنى سالغان ئىدى. لېكىن بۇلار ئۆتبەنىڭ كىچىك قوشۇنىنىڭ بۇ شەھەرگە كىرىشىنى توسۇپ قىلىشتا ھېچنېمىگە ئەسقاتمىدى. بۇ چاغدا بۇ ھۇجۇمچى قوشۇندا ئاز ساندىكى ئاياللارنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ئالتە يۈزدىن سەل ئارتۇق كىشى بار ئىدى. ئۆتبەنىڭ يېنىدا قىلىچ ۋە نەيزىدىن باشقا قورال يوق ئىدى. ئۆتبە ئەقلىنى ئىشقا سالماقتىن باشقا چارە يوقلىقىنى تونۇپ يەتتى.

ئۆتبە ئاياللارغا ئۈچىغا بايراق چىگىلگەن نەيزىلەرنى تەييارلاپ بەردى ۋە ئۇلارنى بۇ بايراقلارنى كۆتۈرۈپ قوشۇننىڭ ئارقىدىن مېڭىشقا بۇيرۇپ: بىز شەھەرگە يېقىنلاشقىنىمىزدا سىلەر بىزنىڭ كەينىمىزدىن چاڭ - توزاڭ شۇنداق چاڭ - توزاڭ چىقىرىڭلاركى بۇ توزاڭلار ھاۋانى بىر ئالسۇن! دېدى.

www.munber.org

ئۇلار يۈرۈپ ئۇبەللە شەھرىگە يېقىنلاشقاندا پارس قوشۇنلىرى ئۇلارنىڭ ئالدىغا چىقتى ۋە مۇسۇلمانلار قوشۇنىنىڭ ئۆزلىرى تەرەپكە ئىلگىرلەپ كېلىۋاتقانلىقىنى، ئۇلارنىڭ كەينىدە لەپىلداۋاتقان بايراقلارنى، ھاۋانى بىر ئالغان چاڭ - توزاڭنى كۆردى - دە، جىددىيلىشىپ: بۇ كېلىۋاتقانلار قوشۇنىڭ ئالدىنقى سېپى ئىكەن، ئۇلارنىڭ كەينىدە چاڭ - توزاڭ چىقىرىپ كېلىۋاتقان زور بىر قوشۇن بار ئوخشايدۇ، ئۇلارغا سېلىشتۇرغاندا بىزنىڭ سانىمىز ئاز، دېيىشكىنىچە كۆڭۈللىرىگە قورقۇنچ چۈشۈپ ئەنسىرىگەن ۋە ئالاقزادە بولغان ھالدا ئۆزى يەڭگىل، پۇلى قىممەت نەرسىلىرىنى ئېلىشىپ دەجلە دەرياسىغا توختۇتۇلغان كېمىلەرگە ئولتۇرۇپ ئالدىراپ قېچىپ كېتىشتى. شۇنىڭ بىلەن ئۆتبە بۇ شەھەرگە بىرمۇ ئادىمىنى چىقىم قىلماستىن غەلبە بىلەن كىردى ۋە بۇ شەھەرنىڭ ئەتراپىدىكى يېزا - كەنتلەرنىڭ ھەممىسىنى ئىگەلىدى.

ئۇنىڭ قوشۇنى بۇ يەردىن ساناپ تۈگەتكۈسىز بايلىقلارنى ئولجا ئالدى، ھەتتاكى ئۇلاردىن مەدىنىگە قايتقانلاردىن بىرى ئۇلارنىڭ ئەھۋالىنى سورۇغۇچىلارغا: نېمىسىنى سورايسىلەر؟! الله بىلەن قەسەمكى! مەن بۇ يەرگە ماڭغاندا ئۇلار ئالتۇن - كۈمۈشلەرنى جىڭلاۋاتقان ھالدا قالدى، دېگەن. شۇنىڭ بىلەن كىشىلەر ئۇبەللە شەھرىگە كۆچۈپ مېڭىشقا باشلىغان.

ئۆتبە بۇ شەھەردە تۇرغان قوشۇنىنىڭ بۇ باياشات مۇھىت ئىچىدە بۇ يەردىكىلەرنىڭ ناچار ئەخلاقلىرىنى يۇقتۇرۇۋېلىشىدىن، بۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ داۋاملىق ئۇرۇش قىلىش قىزغىنلىقىنىڭ بوشۇشۇپ كېتىشىدىن ئەنسىرەپ ئۆمەر ئىبنى خەتاپقا بەسرە شەھرىنى قۇرۇش توغرۇلۇق خەت يازدى ۋە خېتىدە بەسرە شەھرىنى قۇرۇش ئۈچۈن تاللىغان ئورۇننىڭ لاھىيەسىنى سۈرەتلەپ بەردى، ئۆمەر ئۇنىغا رۇخسەت بەردى.

www.munber.org

ئۆتبە يېڭى شەھەرنىڭ لاھىيەسىنى تۈزۈپ چىقتى ۋە قۇرۇلۇش قىلىشنى ئالدى بىلەن مەسجىد سېلىشتىن باشلىدى. بۇنىڭ ئەجەپلەنگىدەك يېرى بارمۇ؟ ئۇ ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى مەسجىدلەرنى ئاۋات قىلىدىغان دىن ئۈچۈن اللّٰه يولىدا كۆرەش قىلمىدىمۇ؟ مەسجىدلەرنىڭ پەزىلىتى بىلەن دىن دۈشمەنلىرىنىڭ ئۈستىدىن نۇسرەت قازانمىدىمۇ؟ مەسجىد قۇرۇلۇشىدىن كېيىن ئۇرۇشقا چىققان بۇ جەڭچىلەر زېمىن بۆلۈشۈش ۋە ئۆي سېلىپ ئۇنى بېزەش بىلەن ئالدىراش بولۇپ كەتتى. لېكىن ئۆتبە ئۆزىگە ئۆي سالماي رەختىن توقۇلغان چېدىردا ياشاۋەردى. چۈنكى ئۇنىڭ دىلىدا ئۆي سېلىشتىنمۇ مۇھىم ئورۇندا تۇرىدىغان بىر خىيال ھۆكۈم سۈرەتتى.

ئۇ ۋاقىتنىڭ ئۆتىشى بىلەن بەسرە شەھىرىدىكى بۇ مۇسۇلمانلارنىڭ مال ـ دۇنياغا ئەقلى كېتىپ قالغان ئادەملەردەك بېرىلىپ كېتىۋاتقانلىقىنى، تېخى تۇنۇگۈنلا پوستى ئېتىلغان گۆرۈپ تامىقىنى ئاران تاپالىغان ۋە ئۇنىڭ نېمىلىكىنى دەسلەپتە بىلەلمىگەن مۇسۇلمانلارنىڭ بۈگۈن " فالۇۋزەج" "لەۋزىنەخ" ۋە ئۇلاردىن باشقا ئېسىل ۋە تاتلىق پارىس تاماقلىرىنىڭ تەمىنى تېتىپ قالغانلىقىنى كۆردى ـ دە دىنىنىڭ ئاقىۋەتىدىن ناھىيىتى ئەنسىردى. ئۆزىنىڭ ۋە مۇسۇلمانلارنىڭ ئاخىرەتلىكىدىن تېخىمۇ بەكرەك ئەنسىرەپ كىشىلەرنى كۇفە مەسجىدىگە يىغىپ ئۇلارغا خۇتبە سۆزلەپ مۇنداق دېدى:

ئى خالايىق! دۇنيا ۋە ئۇنىڭدىكى نەرسىلەر تۈگەپ كېتىدىغان نەرسىلەردۇر، ھەممىڭلار بۇ يەردىن مەڭگۈ ئاخىرلاشمايدىغان بىر ماكانغا كېتىسىلەر، سىلەر ئۇ يەرگە ئەمەللىرىڭلارنىڭ ياخشىلىرىنى ئېلىپ بېرىڭلار! مەن ئۆزەمنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرگە بولغان دەسلەپكى يەتتە كىشىنىڭ يەتتىنچىسى ئىكەنلىكىنى ئۇنتۇمايمەن، ئۇ ۋاقىتلاردا

www.munber.org

بىزنىڭ يەيدىغان نەرسىلىرىمىز بولمىغاچقا دەرەخ غازاڭلىرىنى يەيتۇق، شۇنداق نەرسىلەرنى يەپ كالپۇكلىرىمىز يېرىلىپ كېتەتتى. شۇ چاغلاردىكى بىر كۈنى مەن بىر پارچە يېپىنچا تېپىۋالدىم، مەن ئۇنى ئوتتۇردىن ئىككى قىلىپ يىرتىم ۋە ئۇنىڭ بىر پارچىسىنى سەئىد ئىبنى ۋەققاس بىر پارچىسىنى مەن بىردىن ئىشتان قىلىپ كىيگەن ئىدۇق، مانا بۈگۈنكى كۈنگە كەلگەندە ھەر بىرىمىز بىرەردىن شەھەرگە باشلىق بولدۇق، مەن ئۆزەمنىڭ ئۆز نەزىرىمدە چوڭ، الله نىڭ نەزىرىدە كىچىك بولۇپ قېلىشىمدىن پاناھ تىلەيمەن... دېدى.

كېيىن ئارىدىن بىرنى ئورنىغا باشلىق قىلىپ تاللاپ قويۇپ مەدىنىگە يول ئالدى ۋە ئۆمەرنىڭ يېنىغا كىرىپ ئەمىلىدىن ئىستىپا سورىدى، ئۆمەر بۇنىڭغا قوشۇلماي ۋە ئۇنىڭ قايتا ـ قايتا يالۋۇرۇشلىرىغا قوشۇلماي ئۇنى يەنىلا بەسرە شەھىرىگە باشلىق قىلىپ مەجبۇري يولغا سالدى.

ئۆتبە قىلچە خالىمىغان بولسىمۇ ئۆمەرنىڭ بۇيرۇقىغا بوي سۇنۇپ يولغا چىقتى، ئۇ تۆگىسىگە مىنىۋېتىپ: ئى الله! مېنى بەسرە شەھىرىگە قايتۇرمىساڭ! ئى الله! مېنى بەسرە شەھىرىگە قايتۇرمىساڭ! دەپ دۇئا قىلدى.

الله ئۆتبىنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلدى، ئۇ مەدىنىدىن ئايرىلىپ ئانچە ئۇزاق ماڭمايلا تۆگىسى پۇتلىشىپ كېتىپ ئۇ تۆگىدىن يىقىلىپ چۈشۈپ جان ئۈزدى.

الله بىزلەرنىمۇ ئۆتبىگە ئوخشاش دۇنيادىن كۆڭلى سوۋۇغان، ئاخىرەت ئۈچۈن تەييارلىق قىلغان، پاك ئىمان، سەممىي، سادىق قەلبلىك مۆئمىنلەردىن قىلسۇن! بىزگىمۇ ئۇنىڭغا ئوخشاش كۈچلۈك ئىمان ئاتا قىلىپ، ھەر بىر ئىشتا الله نىڭ رازىلىقىنى ئىزدەيدىغانلاردىن قىلسۇن! ئامىن!!!

www.munber.org

www.munber.org

نۇئەيم ئىبنى مەسئۇد

نۇئەيم ئىبنى مەسئۇد ئۇرۇشنىڭ ھىيلە - نەيرەڭ بىلەن بولىدىغانلىقىنى بىلىدىغان كىشىدۇر.

نۇئەيم ئىبنى مەسئۇد ئەزەلدىن ئەقىللىق، سەزگۈر، پىكرى ئۆتكۈر، قەيسەر ۋە چىداملىق كىشى ئىدى. ئۇنىڭ ۋۇجۇدىدا پەرزەنىنىڭ توغرۇلۇقى، ئىنكاسىنىڭ تېزلىكى ۋە ھوشيارلىقىنى ئۇستۇنلۇكىدەك الله ئۇنىڭغا ئىنئام قىلغان ئالاھىدىلىكلىرى بىلەن بىرگە يەنە سەھرادا ئۆسكەن ياشلارغا خاس خارەكتېرىمۇ تەڭ مۇجەسسەملەشكەنىدى.

ئۇنىڭ ئۆزىگە خاس يەنە بىر خۇلقى بولۇپ ئۇ ئەيشى - ئىشارەتلىك، راھەت تۇرمۇش كەچۈرۈشنى ياخشى كۆرەتتى ۋە كۆپۈنچە بۇ خىل خاھىشىنى يەھۇدىيلارنىڭ قېشىغا بېرىپ شۇلار بىلەن بۇ جەھەتتە ھەمنەپەس بولۇش ئارقىلىق قاندۇراتتى. قاچانكى ئۇنىڭ كۆڭلى ناخشا - مۇزىكىنى تارتسا يۇك تاقىلىرىنى تېڭىپ نەجدىدىن مەدىنىگە قاراپ يولغا چىقاتتى ۋە كۆڭلىنى ئاچىدىغان يەھۇدىيلارغا كۆپلەپ پۇل بېرەتتى. بۇ سەۋەپتىن ئۇنىڭ مەدىنىگە قىلىدىغان سەپىرى كۆپ ھەم بەنى قۇرەيزە يەھۇدىيلىرى بىلەن بولغان ئالاقىسى قويۇق ئىدى.

الله بەندىلىرىگە پەيغەمبىرى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ئەۋەتىپ ئۇلارنى توغرا ۋە ھەق بولغان دىنغا ھىدايەت قىلىشنى خالىغان، مەككە زېمىنى بۇ مۇقەددەس نۇرنىڭ ھۆرمىتىدىن شەرەپلىنىشكە باشلىغان ئاشۇ مەزگىللەردە نۇئەيم بولسا كۆڭۈل

تىزگىنىنى ئۆز خاھىشىغا قويۇۋەتكەن ھالەتتە ياشاۋاتقان بولۇپ، ئۇ بۇ يېڭى دىنىنىڭ ئۆز ئارزۇسى بويىچە ياشىشىغا توسالغۇ بولۇشىدىن ئەنسىرەپ بۇ دىندىن يۈز ئۆرىگەن ئىدى.

ئاردىن ئۇزاق ئۆتمەي ئۆزىنىڭ ئىسلام دىنىنىڭ دۈشمەنلىرى قاتارىدىن سانىلىپ ئىسلامغا قارشىلىق بىلدۈرۈشكە مەجبۇرلىنىپ قېلىنىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلىشقا باشلىدى. ئەمما ئۇ ئەھزاپ ئۇرۇشى بولغان كۈنى ئۆزى ئۈچۈن ئىسلام تارىخىدا داستان بولغىدەك بىر يېڭى سەھىپە ئاچتى، ئۇنىڭ بۇ سەھىپىسىگە ئۇرۇشنىڭ ھېلە - نەيرەڭلەر بىلەن بولۇدىغانلىقىغا دەلىل بولغىدەك ئاجايىپ بىر ۋەقەلىك يېزىلغان ئىدى.

نۇئەيمگە تەۋە بولغان بۇ ھېكايىنى تەپسىلىيەرەك ئاڭلاش ئۈچۈن ئەھزاپ ئۇرۇشىدىن سەل ئىلگىركى ۋاقىتقا قايتىشقا توغرا كېلىدۇ.

ئەھزاب[1] ئۇرۇشىدىن بىرئاز ۋاقىت ئىلگىرى مەدىنىدىكى بەنى قۇرەيزە يەھۇدىيلىرىدىن بولغان بىر تۈركۈم كىشىلەر ۋە ئۇلارنىڭ كاتىۋاشلىرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قارشى ئۇرۇش قىلىش ئارقىلىق ئۇنىڭ دىنىنى يوق قىلىش ئۈچۈن ئۇرۇش قوزغاشنى قارار قىلىشتى. بۇ قارارلىرىغا ئاساسەن ئۇلاردىن بىر تۈركۈم ئەلچىلەر مەككىگە بېرىپ قۇرەيش كاتىلىرىنى مۇسۇلمانلار

---

[1] ئەھزاب ئۇرۇشى ھىجرىيەنىڭ 5 - يىلىرى ئەتراپىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بەنى مۇشرىكلارنىڭ بىرلەشمە قوشۇنى ئوتتۇرىسىدا بولۇپ ئۆتكەن ئۇرۇش بولۇپ ئۇرۇشۇشقا كەلگەن مۇشرىكلارنىڭ قوشۇنى كۆپ خىل گۇرۇھلارنىڭ بىرلىشىشىدىن تەركىپ تاپقاچقا ئەھزاپ (گۇرۇھلار) ئۇرۇشى،دەپ ئاتالغان، بۇ ئۇرۇشقا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنە شەھرىنىڭ سىرتىغا خەندەك كولاپ مۇداپىئەدە تۇرغاچقا بۇ ئۇرۇش يەنە خەندەك ئۇرۇشى دەپمۇ ئاتالغان.

www.munber.org

بىلەن ئۇرۇشۇشقا قىزىقتۇردى ۋە قۇرەيش قوشۇنى مەدىنىگە يېتىپ بارغاندا ئۇلار بىلەن بىرلىشىدىغانلىقى ۋە ھەمكارلىشىدىغانلىقى توغرۇلۇق ئۇلارغا ۋەدە بەردى.

بۇ ئەلچىلەر مەككىدىكى قۇرەيشلەرنىڭ يېنىدىن ئايرىلىپ نەجدىدىكى غەتقان قەبىلىسىگە باردى ۋە ئۇلارنىمۇ ئىسلامغا ۋە پەيغەمبەرگە قارشى چىقىشقا قۇتراتقۇلۇق قىلىپ بۇ يېڭى دىننى يىلتىزى بىلەن قوشۇپ قومۇرۇپ تاشلاش ئۈچۈن بىرلىشىشكە چاقىردى، ھەم ئۇلارنىڭ قوللىشىنى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن قۇرەيشلەر بىلەن ئارىلىرىدا بۇ توغرۇلۇق كېلىشكەنلىكلىرىنى دەپ بۇلار بىلەنمۇ ئەھدە تۈزۈشۈپ ئۇرۇش قىلىشنىڭ ۋاقتىنى بېكىتىشتى.

قۇرەيشلەر ئەبۇ سۇفياننىڭ قوماندانلىقىدىكى چوڭ-كىچىك ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان زور قوشۇن بىلەن مەدىنىگە ئۇلاغلىق ۋە پىيادە بولۇپ يولغا چىقىشتى. غەتقان قەبىلىسىمۇ ئۇيەينە ئىبنى ھىسسنى غەتبانىنىڭ قوماندانلىقىدا نەجدىدىن ھەممىسى قومۇرۇلۇپ چىقىشتى. غەتقان قەبىلىسىنىڭ قوشۇنىڭ ئالدىنقى سېپىدە ھېكايىمىزنىڭ باش قەھرىمانى نۇئەيم ئىبنى مەسئۇدمۇ بار ئىدى.

بۇ بىرلەشمە قوشۇننىڭ خەۋىرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا يەتكەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرىنى چاقىرتىپ ئۇلارغا قانداق قىلىش توغرۇلۇق مەسلىھەت سالدى، مەسلىھەتنىڭ نەتىجىسىدە ئۇلار بۇ چوڭ قوشۇننىڭ مەدىنىگە كىرىشىدىن توسۇش ئۈچۈن مەدىنە سىرتىغا ھۇجۇمدىن مۇداپەلىنىدىغان خەندەك كولاشقا بىرلىككە كەلدى.

بىرلەشمە قوشۇن مەدىنىنىڭ يۇقىرىقى تەرىپىدە ئۇچراشقاندىن كېيىن بەنى نەزىير يەھۇدىيلىرىنىڭ كاتتىۋاشلىرى بەنى قۇرەيزە

www.munber.org

يەھۇدىيلەرنىڭ كاتتىۋاشلىرىنىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇلارنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قارشى قوزغۇلۇپ مەككە ۋە نەجدىدىن كەلگەن بىرلەشمە قوشۇنغا ماسلىشىپ ئۇرۇشقا چىقىشقا قىزىقتۇردى.

بەنى قۇرەيزە كاتتىۋاشلىرى كەلگەنلەرگە: سىلەر دەل بىز ياخشى كۆرۈدىغان ۋە ئارزۇ قىلىۋاتقان بىر ئىشقا چاقىرىپ كېلىپسىلەر، لېكىن سىلەر بىز بىلەن مۇھەممەدنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىزنىڭ مەدىنىدە خاتىرجەم ياشىشىمىز بەدىلىگە ئۇنىڭ بىلەن تىنچ ئۆتۈشكە كېلىشكەن كېلىشىم بارلىقىنى بىلىسىلەر، ناۋادا مۇھەممەد بۇ ئۇرۇشتا غەلبە قىلىپ قالسا ۋەدىمىزنى بۇزغانلىقىمىز ئۈچۈن بىزنى جازالىشىدىن، ھەتتا مەدىنىدىن ھەيدەپ چىقىرىۋېتىشىدىن قورقىمىز، دېيىشتى.

ئەمما بەنى نەزىير يەھۇدىيلىرىنىڭ كاتتىۋاشلىرى ئۇلانى بۇ كېلىشىمنى بۇزۇشقا قىزىقتۇرۇپ بۇ قېتىمقى جەڭدە مەغلۇبىيەت شەكسىز مۇسۇلمانلار تەرىپىگە بولۇدىغانلىقىغا ئۇلارنى ئىشەندۈرۈشكە تىرىشىش، ئىككى چوڭ گۇرۇھنىڭ ھەيۋىتى بىلەن ئۇلارنى روھلاندۇرۇشقا تىرىشىش ئارقىلىق ئۇلارنى قۇتراتتى. نەتىجىدە بەنى قۇرەيزە يەھۇدىيلىرى ئۇلارغا مايىل بولۇپ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بىلەن بولغان كېلىشىمنى بۇزدى ۋە ئىككى تەرەپنىڭ ئوتتۇرىسىدا تۈزۈلگەن ئەھدىنامىنى يىرتىپ تاشلاپ بۇ ئۇرۇشتا ئەھزاپ قوشۇن تەرەپتە تۇرۇدىغانلىقلىرىنى ئىلان قىلدى. بۇ خەۋەر مۇسۇلمانلارغا بەكلا ئېغىر كەلدى.

ئەھزاب قوشۇنى مەدىنىنىڭ ئەتراپىنى مۇھاسىرىگە ئېلىۋېلىپ مەدىنىگە سىرتتىن كېلىدىغان يېمەك - ئىچمەك ۋە ياردەم يولىنى ئۈزۈپ تاشلىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەھزاپ قوشۇنلىرىنىڭ مەدىنە سىرتىدا مەدىنىنى قورشاۋغا ئالغان ھالەتتە تۇرغانلىقىنى، مەدىنە ئىچىدىكى بەنى قۇرەيزە قەبىلىسىنىڭ دۈشمەنلەرگە قارىتا ئىچكى جەھەتتىكى ياردەمچى ئورنىدا

www.munber.org

تەييارلىنىپ ياتقانلىقىنى بىلدى، مۇناپىقلار ۋە دىللىرىدا مۇناپىقلىق كېسىلى بارلار ئۆزلىرىنىڭ ئەسلى قىياپەتلىرىنى ئاشكارلايدىغان: مۇھەممەد بىزگە كىسرا ۋە قەيسەرنىڭ مال ـ دۇنياسىغا ئىگە بولۇدىغانلىقىمىزنى دېگەن ئىدى، ئەمدى بولسا ھېچ بىر كىشى تاھەرەتكىمۇ خاتىرجەم چىقالمايۋاتىدۇ، دېگەندەك سۆزلەرنى قىلىشقا باشلىدى. بۇنداق كىشىلەر ئۇرۇش بولۇپ قالسا بەنى قۇرەيزە يەھۇدىيلىرىنىڭ ئاياللىرى ۋە باللىرىغا زىيان يەتكۈزۈشىدىن ئەنسىرەپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىدىن بىر ـ بىرلەپ ئايرىلىشقا باشلىدى. ھەتتا ئاخىردا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن پەقەتلا مۇئمىنلاردىن نەچچە يۈزدەكلا ئادەم قالغاندى.

يىگىرمە نەچچە كۈنگىچە داۋاملاشقان مۇھاسىرىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر كېچىسى پەرۋەردىگارىغا دۇئا قىلىپ: «ئى الله مەن سەندىن ۋەدەڭنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشڭنى تىلەيمەن! ئى الله مەن سەندىن ۋەدەڭنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشڭنى تىلەيمەن!» دېدى.

دەل مۇشۇ كېچىسى نۇئەيم ئىبنى مەسئۇدنىڭمۇ ئۇيقۇسى قاچقان بولۇپ ئۇ ئۇيان ـ بۇيانغا ئۆرۈلۈپ ئۇخلىيالمىدى، ئۇ كۆزلىرىنى سۈزۈك كېچە ئاسمىنىدا چاقناۋاتقان يۇلتۇزلارغا تىكىنچە ئويلۇنۇشقا باشلىدى ۋە ئۆز ـ ئۆزۈگە: ۋاي ساڭا ئى نۇئەيم! سەن نەجدىدىن ئىبارەت ئاشۇ يىراق جايدىن ئۇ ئادەم ۋە ئۇنىڭ ئەگەشكۈچىلىرى بىلەن نېمە سەۋەپتىن ئۇرۇشقىلى كەلدىڭ؟ سەن ياكى دەپسەندە قىلىنغان ھوقۇق ۋە ياكى تۆكۈلگەن ئابروينى دەپ ئۇرۇش قىلغىلى كەلمىدىڭ، بەلكى ھېچبىر سەۋەپسىزلا ئۇرۇش قىلغىلى كەلدىڭ، سەنچىلىك ئەقلى بار بىر كىشىنىڭ باشقىلارنى سەۋەپسىز ئۆلتۈرۈشى ياكى ئۆزۈنىڭ ئۆلتۈرۈلىشىگە سەۋەپكار بولۇشى ئەقىلغا ئۇيغۇنمۇ؟ ۋاي ئىسىت

www.munber.org

ساڭا! سەن نېمىگە ئاساسەن ئەگەشكۈچىلىرىنى ئادىلىققا، ئېھسان قىلىشقا، يېقىنلىرىغا ياردەم بېرىشكە چاقىرغان ئادەمگە قارشى ئۇرۇش قىلماقچى بولىسەن؟ ئۇ كىشى ئېلىپ كەلگەن ھەق ۋە توغرا يولغا ئەگەشكەنلەرنىڭ قىنى بىلەن نەيزەڭنى بوياشقا بۇيرۇغان ئۇ سەۋەپ زادى نېمە؟ دەيتتى. نۇئەيمنىڭ ئۆز - ئۆزى بىلەن ئېلىپ بارغان بۇ سۆھبىتى ئاخىرى ئۇنىڭغا كەسكىن بىر قارارنى ئاتا قىلدى، نۇئەيم بۇ قارارنى ئىجرا قىلىش ئۈچۈن شۇ ھامانلا ئاتلاندى.

نۇئەيم بىر يەردە ياتقان ئەسكەرلەرنىڭ ئارىسىدىن ئاستىغىنە سۇغۇرۇلۇپ چىقىپ كېچە قاراڭغۇلۇقىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بار تەرەپكە كەلدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نۇئەيمنىڭ كەلگەنلىكىنى كۆرۈپ ئۈنىڭدىن: «سەن نۇئەيم ئىبنى مەسئۇدمۇ؟ دەپ سورىدى. نۇئەيم: ھەئە، ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بۇ كېچىدە سېنى بۇ يەرگە نېمە ئېلىپ كەلدى؟» دېدى. نۇئەيم: مەن بىر الله تىن باشقا ئىلاھنىڭ يوقلىقىغا ۋە سېنىڭ الله نىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق ئېيتىشقا كەلدىم، ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! مەن مۇسۇلمان بولغىلى كەلدىم، قەۋمىم مېنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىمنى بىلمەيدۇ، مېنى سەن خالىغان ئىشقا بۇيرىغىن، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «سەن ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى بىزنىڭ بىردىن - بىر ئادىمىمىز بولۇسەن، سەن ئۇلارنىڭ ئارىسىغا بېرىپ ئۇلارنى بىزگە ھۇجۇم قىلىشتىن ئىمكانىيىتىڭنىڭ يېتىشىچە توسقىن، ئۇرۇش دېگەن نەيرەڭ» دېدى. نۇئەيم: بولىدۇ، ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! سەن مەندىن سېنى خۇرسەن قىلىدىغان ئىشنى كۆرۈسەن، دېدى - دە، ئارقىغا بۇرۇلۇپ يۈرۈپ كەتتى.

www.munber.org

www.munber.org

بۇنى ئاڭلاپ ئۇلار: سەن بىزگە يول كۆرسەتتىڭ، كۆيۈندۈڭ، دېيىشىپ كەتتى.

نۇئەيم ئۇلارنىڭ قېشىدىن چىقىپ ئەبۇ سوفياننىڭ قېشىغا كەلدى يەنى قۇرەيشلەرنىڭ قوماندانلىرىنىڭ يېنىغا كەلدى ۋە ئۇلارغا: ئى قۇرەيش خەلقى! سىلەر مېنىڭ سىلەرگە بولغان سەممىي دوسلۇقىمنى ۋە مۇھەممەدكە بولغان ئۆچمەنلىكىمنى بىلىسىلەر... مەن بىر ئىشتىن خەۋەر تاپتىم، بۇ ئىشنى سىلەرگە ئۇقتۇرۇپ قويۇشىمنىڭ زۆرۈرلىكىنى ۋە ئۇ ئىشنى ئۆز ۋاقتىدا يىغىشتۇرۇش ئۈچۈن سىلەرگە مەسلىھەت بەرمىسەم بولمايدىغانلىقىنى بىلدىم، بىراق سىلەر بۇ سۆزلىرىمنى سىر تۇتۇڭلار، دېدى. قۇرەيشلەر: بىز سېنىڭ دېگىنىڭدەك قىلىمىز، دېيىشتى. ئۇ سۆزىنى داۋام قىلىپ: بەنى قۇرەيزە مۇھەممەدكە قارشى چىققىنىغا پۇشايمان قىلىپتۇ ۋە مۇھەممەدكە ئادەم ئەۋەتىپ: بىز قىلغان ئىشىمىزغا پۇشايمان قىلدۇق ۋە سەن بىلەن قايتا سۈلھى تۈزۈشۈپ يارىشىپ قىلىش نىيىتىگە كەلدۇق، قىلغان ئىشىمىزنىڭ بەدىلىگە قۇرەيش ۋە غەتان قەبىلىسىدىن بىر قىسىم مۆتىۋەر كىشىلەرنى تۇتۇپ ئۇلارنى سىلەرگە تاپشۇرۇپ بەرسەك رازى بولامسەن؟ تاكى سەن ئۇلارنىڭ ئۇستۇدىن غەلىبە قىلغانغا قەدەر بىز سەن بىلەن بىرگە ئۇلار بىلەن ئۇرۇش قىلىمىز دەپتۇ، مۇھەممەد بۇ تەكلىپكە قوشۇلۇپتۇ، ناۋادا ئۇلار سىلەردىن ئادەم سوراپ كەلسە ھەرگىز بەرمەڭلار، دېدى.

بۇنى ئاڭلىغان ئەبۇ سوفيان: سەن نېمە دېگەن ياخشى ئىتىپاقداش، الله ساڭا كۆپلەپ ئەجىر بەرسۇن! دېدى.

نۇئەيم بۇ يەردىن چىقىپ قەۋمى غەتاقان قەبىلىسىنىڭ يېنىغا كەلدى ۋەئۇلارغىمۇ ئەبى سوفيانغا دېگەن سۆزلەردەك سۆزلەرنى قىلدى ھەم ئەبى سوفياننى ئاگاھلاندۇرغان ئىشلاردىن ئاگاھلاندۇردى.

www.munber.org

ئەبۇ سوفيان بەنى قۇرەيزە قەبىلىسىدىن ئەھۋال ئىگىلەپ كېلىشى ئۈچۈن ئوغلىنى ئەۋەتتى. ئوغلى ئۇلارنىڭ قېشىغا بېرىپ:ئاتام سىلەرگە سالام ئېيتتى، ھەمدە سىلەرگە: بىزنىڭ مۇھەممەد بىلەن بولغان مۇھاسىرىمىز بەك ئۇزۇراپ كەتتى، بىز ئاخىرى مۇھەممەدكە قارشى ئۇرۇش ئېچىش قارارىغا كەلدۇق... دېگەن سۆزىنى يەتكۈزۈپ قويۇشىمنى تاپىلىدى، ھەمدە سىلەرنى ئاتام بىلەن ئۇچۇرۇشۇش ئۈچۈن چاقىرىپ كېلىشكە ئەۋەتكەندى، دېدى.

بەنى قۇرەيزە كاتتىلىرى ئەبى سوفياننىڭ ئوغلىغا: بۈگۈن شەنبە! بىز بۇ كۈندە ھېچ ئىش قىلمايمىز، ئۇنىڭ ئۈستىگە سىلەر بىلەن غەتاقان قەبىلىسىدىكى مۆتىۋەرلەردىن بىزگە يەتمىش كىشىنى گۆرۈگە بېرىشكە رازى بولمىساڭلار بىز سىلەر بىلەن بىرگە ئۇرۇشقا چىقمايمىز، ناۋادا ئۇرۇشۇش ئېغىر كەلسە سىلەر يۇرتۇڭلارغا بىزنى تاشلاپ كېتىۋېلىپ قۇتۇلىسىلەر، بىزنى بولسا مۇھەممەدكە تاشلاپ بېرىسىلەر، سىلەر بىلىسىلەر بىز ئۇنىڭغا ھەرگىزمۇ تەڭ كېلەلمەيمىز، دېيىشتى.

ئەبى سوفياننىڭ ئوغلى قايتىپ كېلىپ بەنى قۇرەيز قەۋمىنىڭ دېگەنلىرىنى يەتكۈزدى. بۇنى ئاڭلاپ قۇرەيشلەر: ھۇ مايمۇن، تۇڭگۇزلارنىڭ بالىلىرى! ئۇلار ئەمدى زىيان تارتتى، الله بىلەن قەسەمكى، ئۇلار بىزدىن بىر تال قوينىمۇ گۆرۈگە ئالالمايدۇ، دېيىشتى.

شۇنداق قىلىپ نۇئەيم ئەھزاپ قوشۇنىنىڭ ئارىسىنى پارچىلاشتا تولۇق غەلبە قىلدى، الله قۇرەيش ۋە ئۇنىڭ ئەگەشكۈچىلىرىگە شۇنچىلىك قاتتىق شىۋىرغانلىق بىر سوغۇق بوران ئەۋەتتىكى، بۇ شامال ئۇلارنىڭ چېدىرلىرىنى ئۆرۈپ قازانلىرىنى كۆمتۈرۈپ، ئوتلىرىنى ئۆچۈرۈۋەتتى ھەم ئۇلارنىڭ ئېغىز- بۇرۇنلىرىغا قۇم توشقۇزىۋەتتى. ئۇلار قاچىدىغان جاي

تاپالماي قالدى ـ دە ئامالسىز كېچە قاراڭغۇلۇقىدىن پايدىلىنىپ تىكىۋەتتى.

تاڭ يورىغاندا مۇسۇلمانلار دۈشمەن قوشۇنىنىڭ چېكىنىپ كەتكەنلىكىنى كۆرۈپ خۇشاللىقلىرىنى باسالمىغان ھالدا: بەندىسىگە ياردەم بەرگەن، ئۆز قوشۇنىنى ئەزىز قىلغان، ئۆزى يەككە تۇرۇپ نۇرغۇن گۇرۇھنى مەغلۇپ قىلغان اللە غا مىڭلارچە شۈكرىلەر بولسۇن! دەپ توۋلىشىپ كەتتى.

شۇ كۈندىن باشلاپ نۇئەيم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىشەنچىلىك ئادەملەردىن بىرى بولۇپ قالدى. مەككە فەتھى قىلىنغان كۈنىسى ئەبى سوفيان مۇسۇلمانلارنىڭ قوشۇنىنى كۆزدىن كەچۈرۈۋېتىپ غەتقان قەبىلىسىنىڭ بايرىقىنى كۆتۈرۈۋالغان بىر ئادەمنى كۆردى ۋە يېنىدىكىلەردىن: ئاۋۇ كىشى كىم؟ دەپ سورىدى. ئۇلار: ئۇ نۇئەيم ئىبنى مەسئۇد، دەپ جاۋاب بەرگەندە ئەبى سوفيان: بىزگە ئۇنىڭ خەندەك كۈنى قىلغان ئىشى ناھايىتى بەك يامان بولغان ئىدى! اللە بىلەن قەسەمكى ئۇنىڭ بۇرۇن مۇھەممەدكە ئاداۋىتى ناھايىتى بەك كۈچلۈك ئىدى، مانا بۈگۈن ئۇنىڭ ئالدىدا قەۋمىنىڭ بايرىقىنى مېڭىپتۇ، ئۇ بىزگە ئۇرۇش ئېچىش ئۈچۈن مۇھەممەدنىڭ بايرىقى ئاستىدا مېڭىپتۇ، دېدى.

اللە نۇئەيمگە بارلىق مۇسۇلمانلار تەرىپىدىن كاتتا ئەجىر ئاتا قىلسۇن! ھەممە ئازغۇنلۇق ئىچىدىن توغرا يول تېپىپ ماڭالايدىغان ئەقىل ـ پاراسەت ئاتا قىلسۇن! خاتالىقلىرىمىزنى تۈزەپ، يارىتىش ئارقىلىق يۈزىمىزنى پۈرسەتلىرىنى ئاتا قىلسۇن! ئامىن!...

www.munber.org

خەبباب ئىبنى ئەرتتى

اللّٰه خەبباباقا رەھمەت قىلسۇن!
ئۇ قىزىقىپ مۇسۇلمان بولغان،
بويسۇنۇپ ھىجرەت قىلغان،
مۇجاھىد بولۇپ ياشىغان...
كىشىدۇر.

ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىپ.

www.munber.org

خۇزائى قەبىلىسىلىك ئۇممۇ ئەنمار مەككىدىكى قۇل بازىرىغا ماڭدى، ئۇ ئۆز خىزمىتىگە سېلىپ مەنپەئەتلىنىش، قول ھۈنىرى بىلەن پايدىغا ئېرىشىش ئۈچۈن ئۆزىگە بىر قۇل سېتىۋالماقچى بولغان ئىدى، ئۇ سېتىلىشقا چىقىرىلىپ قويۇلغان قۇللارنىڭ يۈزىگە سەپسېلىپ قاراشقا باشلىدى. ئۇنىڭ كۆزى تېخى بالاغەتكە يەتمىگەن بىر كىچىك بالىغا چۈشتى. ئۇ بالا ناھايىتى ساغلام كۆرۈنەتتى، كۆزلىرىدىن بولسا ئۇنىڭ چېچەنلىكى بىلىنىپ تۇراتتى. ئۇ بالىنى سېتىۋېلىپ ئېلىپ ماڭدى.

ئۇ يولدا كېتىۋاتقاچ بۇ بالا بىلەن تۆۋەندىكىدەك سۆزلىشىپ ماڭدى:

ئى بالا! ئىسمىڭ نېمە؟ دېدى.

خەباب.

ئاتاڭنىڭ ئىسمىچۇ؟

ئەرەت.

سەن قەيەرلىك؟

نەجدىدىن.

ئۇنداقتا سەن ئەرەبكەنسەنغۇ؟

شۇنداق، مەن بەنى تەمىم قەبىلىسىدىن.

سەن قانداق بولۇپ مەككىدىكى قۇل بېدىكلەرنىڭ قولىغا چۈشۈپ قالدىڭ؟

بىزنىڭ قەبىلىمىزگە ئەرەب قەبىلىلىرىدىن بىر قەبىلە ھۇجۇم قىلىپ، تۆگىلەرنى ھەيدەپ كەتتى، ئاياللارنى ئەسىرگە ئالدى، كىچىك باللارنى قۇللۇققا تۇتىۋالدى، مەنمۇ شۇ باللارنىڭ قاتارىدا ئىدىم، مەن قولدىن - قولغا ئۆتۈپ مەككىگە كېلىپ سىزنىڭ قولىڭىزغا چۈشتۈم، دېدى.

ئۇممۇ ئەنمار بالىنى قىلىچ ياساشنى ئۆگىنىشى ئۈچۈن مەككىدىكى تۆمۈرچىلەردىن بىرىگە شاگىرتلىققا بەردى، ئۇ قىلىچ ياساشنى ناھايىتى ئاسانلا ئۆگىنىۋالدى ۋە قىلىچنى ناھايىتى ياخشى ياسىيالايدىغان بولدى. خەبباپ بۇ ھۈنەرنى پۇختا ئىگەلەپ بولغاندا ئۇممۇ ئەنمار ئۇنىڭغا بىر دۇكاننى ئىجارىگە ئېلىپ، دۇكانغا كېتەرلىك كېرەكلىك سايمانلارنى سېتىۋېلىپ بەردى ۋە خەبباپنىڭ ھۈنىرى بىلەن مەنپەئەتكە ئېرىشىشكە باشلىدى.

خەبباب دۇكاننى ئېچىپ ئۇزۇن ئۆتمەيلا كىشىلەر ئۇنىڭ ۋاپادار، راستچىل ئىكەنلىكىگە ۋە ياسىغان قىلىچلىرىنىڭ ياخشىلىقىغا قاراپ بەس - بەستە بىلەن ئۇنىڭ ياسىغان قىلىچلىرىنى سېتىۋېلىشقا باشلىدى. چۈنكى خەبابنىڭ يېشى كىچىك بولسىمۇ لېكىن ئۇ چوڭلارغا خاس ھېكمەتلىك سۈپەتلەرگە ئىگە بىر بالا ئىدى.

www.munber.org

ئۇ ھۈنەرىدىن بىكار بولسىلا پۈتۈنلەي بۇزۇقچىلىققا چۆكۈپ كەتكەن بۇ نادان جەمئىيەتنىڭ ئىچىنارلىق ئەھۋالى ئۈستىدە پىكىر يۈرگۈزەتتى ۋە ئۆزىنىڭمۇ شۇنىڭ قۇربانى بولۇپ كېتىۋاتقان بۇ ئازغۇنلۇق، چىرىكلىك ئىچىدىكى ئەرەب دۇنياسىغا، ئۇنىڭدىكى قالايماقانچىلىققا قاراپ گاڭگىراپ قالاتتى ۋە بەزىدە ئۆز ـ ئۆزىگە: بۇ زۇلمەتلىك كۈنلەرمۇ ئاخىرلىشىدۇ! دەپ قوياتتى. ئۇ قاراڭغۇلۇقنىڭ يوقۇلۇپ قۇياشنىڭ پارلاپ چىقىشىنى، ئۇ خىلدىكى ھاياتنىڭ ئۈزۈنغا داۋاملىشىشىنى ناھايىتى بەك ئۈمۈد قىلاتتى.

خەبابنىڭ كۈتىشى ئۇزۇنغا بارمىدى، ئۇ بەنى ھاشىم جەمەتىدىن مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇللاھ ئىسىملىك بىرىنىڭ ئېغىزىدىن ھەقىقەت قۇياشىنىڭ پارلىغانلىق خەۋىرىنى ئاڭلىدى ۋە دەرھاللا ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ ئۇنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ سۆزلىرى ئۇنىڭ ئەقلىنى ھەيران قىلدى، ھەم ئۇنىڭ سۆزلىرىگە جەلىپ بولۇپ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا قولىنى ئېچىپ: ''بىر الله تىن باشقا ئىلاھ يوق! مۇھەممەد الله نىڭ ئەلچىسى'' دەپ گۇۋاھلىق بەردى. ئۇ زېمىن يۈزىدە ئىمان ئېيتىپ مۇسۇلمان بولغان ئالتە كىشىنىڭ ئالتىنچىسى بولدى.

خەباب ئۆزىنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىنى ھېچكىمدىن يوشۇرمىدى. ئۇنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىق خەۋىرى خۇجايىنى ئۇممۇ ئەنمارغا يېتىشى بىلەنلا ئۇ ئاچچىقىنى باسالماي بىر تۇغقىنى سىبا ئىبنى ئابدۇلئۇززانى ئەگەشتۈرۈپ خەبابنىڭ قېشىغا باردى، ئۇ ئىككەيلەنگە خۇزائە قەبىلىسىنىڭ ياشلىرىدىن بىر تۈركۈمى ئەگىشىۋالغان ئىدى، بۇ چاغدا خەباب دۇكاندا خاتىرجەم ھالدا ئۆز ئىشىنى بېرىلىپ ئىشلاۋاتقان ئىدى. سىبا ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ ئۇنىڭغا: بىزگە سەن تورغىرۇلۇق بىر خەۋەر يەتتى، بىراق بىز ئۇنىڭغا ئىشەنمىدۇق، دېدى. خەبباب: نېمە ئىش؟ دېدى. سىبا:

www.munber.org

سىنىڭ ئۆز دىنىڭدىن يېنىپ بەنى ھاشىم جەمەتىدىكى ھېلىقى كىشىگە ئەگەشكەنلىكىڭ خەۋىرى، دېدى. خەباب:

مەن دىنىمدىن يانمىدىم، مەن شېرىكى يوق بىر اللە غا ئىشەندىم ۋە سىلەرنىڭ بۇتلىرىڭلاردىن قول ئۈزدۈم، مۇھەممەدنىڭ اللە نىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بەردىم... دېدى.

سىبا ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى خەبابنىڭ سۆزىنى ئاڭلاش بىلەن تەڭلا يۇپۇرلۇپ كېلىپ ئۇنى ئۇرۇپ - دەسسەپشە باشلىدى، ئاخىرى ئۇ تاياق دەستىدىن يۈز - كۆزى يارىلانغان ھالدا يەرگە يېقىلدى. خەبباب بىلەن ئۇنىڭ خوجايىنى ئارىسىدا بولۇپ ئۆتكەن بۇ ئىش قورۇق چۆپكە تۇتاشقان ئوتتەك بىردىنلا مەككىنىڭ بۇلۇڭ - پۇچقاقلىرىغىچە تارقالدى. كىشىلەر خەببابنىڭ جۈرئەتلىك ئىكەنلىكىدىن ھەيران قالدى، چۈنكى تاكى شۇ كۈنگىچە ئۇنىڭدىن باشقا مۇسۇلمانلار ئۆزلىرىنىڭ ئىمانلىرىنى يوشۇرۇپ كېلىشىۋاتقان بولغاچقا ئۇلاردىن بىرەرىنىڭمۇ ئۆزلىرىنىڭ ئىماننىنى ئاشكارلىشى كۆرۈلمىگەن ئىدى.

بۇ ئىش قۇرەيش كاتتىلىرىنىمۇ تەۋرىتىۋەتتى. ئۇلار ئۇممۇ ئەنماردىن باشقا خوجايىنى ياكى بىرەر ئىگىدارچىلىق قىلغۇچىسى يوق بىر قۇل تۇمۇرچىنىڭ ئۆزلىرىنى ھاكىمىيىتىگە قارشى چىقىشىنى، ئۇلارنىڭ ئىلاھلىرىنى تىللاپ، ئاتا - بوۋىلىرىنى ھاماقەتلەر قاتارىغا چىقىرىۋېتىشىنى ئويلاپمۇ باقمىغان ئىدى. ئۇلار مۇشۇنداق ئىشنىڭ كېيىن يەنە يۈز بېرىدىغانلىقىغا ئالدىن جەزىم قىلىشتى.

قۇرەيشلەر خاتا مۆلچەرلىمىگەن ئىدى، خەبابنىڭ جاسارىتى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرىنىڭ كۆپ ساندىكىلىرىنى ئۆزلىرىنىڭ ئىمانلىرىنى ئاشكارلاشقا رىغبەتلەندۈردى، نەتىجىدە

www.munber.org

ئۇلارمۇ ئىمان ئېيتقانلىقلىرىنى بىر - بىرلەپ ئاشكارلاشقا باشلىدى.

قۇرەيش كاتتاۋاشلىرى كەبىنىڭ ئالدىغا يىغىلىشتى. ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئۇلارنىڭ رەئىسلىرىدىن، ئەبۇ سوفيان ئىبنى ھەرىب، ۋەلىد ئىبنى مۇغىيرە، ئەبۇ جەھىل ئىبنى ھىشام قاتارلىقلار بار ئىدى. ئۇلار مۇھەممەدنىڭ ئەھۋالى توغرۇسىدا مۇزاكىرە ئېلىپ بېرىپ ئۇنىڭ ئىشلىرىنىڭ كۈندىن - كۈنگە چوڭىيىۋاتقانلىقىنى كۆردى. ئۇلار ئىشنىڭ تېخىمۇ يوغىناپ كېتىشىدىن ئىلگىرى ئۇنى يىغىشتۇرۇشنىڭ چارىلىرىنى ئويلاپ تېپىپ ئاخىرىدا ھەر بىر قەبىلە ئۆز قەبىلىسىدىن ئىمان ئېيتقانلارنى تاكى دىنىدىن يانغان ياكى ئۆلگەنگە قەدەر جازالاش قارارىنى چىقاردى.

سىبا ۋە ئۇنىڭ قەۋمىدىكىلەرگە خەبابنى جازالاش ۋەزىپىسى يۈكلەنگەن بولۇپ، ئۇلار كۈننىڭ ھارارىتى تازا قىزىغان ۋاقىتتا خەببابنى مەككىنىڭ قۇملىقىغا ئېلىپ چىقىپ، كىيىملىرىنى سالدۇرۇپ، تۆمۈر چاپان كەيدۈرۈپ سۇمۇ بەرمەي ئازاپلايتتى، ئۇ قاتتىق قىينىلىۋاتقاندا ئۇلار خەببابتىن: مۇھەممەد توغرۇسىدا نىمە دەيسەن؟ دەپ سورايتتى. خەبباب:

الله نىڭ بەندىسى ۋە پەيغەمبىرى، ئۇ بىزنىڭ قاراڭغۇلۇقتىن يورۇقلۇققا چىقىشىمىز ئۈچۈن توغرا ھەق بىلەن كەلگەن! دەيتتى. ئۇلار ئۇنى بىرھازا ئازاپلاپ: لات ۋە ئۇززا ھەقىدە نىمە دەيسەن؟ دەيتتى. خەبباب: ئۇ ئىككىسى يا مەنپەئەت، يا بىر زەرەز بېرەلمەيدىغان گاس كاچىدۇر، دەيتتى. ئۇلار قىزىتىلغان تاشنى ئەكەلدۈرۈپ ئۇ تاشلارنى خەببابنىڭ ئۈستىگە چاپلاپ تاشلاپ قوياتتى، خەببابنىڭ قوۋۇرغىلىرىنىڭ مايلىرى پىژىلداپ ئېقىپ چۈشەتتى.

www.munber.org

ئۇممۇ ئەنمارنىڭ خەببابقا سالغان ئازابى بىر تۈگىمىنى سىبانىڭكىدىن قىلىشمايتتى. بىر كۈنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆتۈپ كېتىۋاتقاچ خەببابقا گەپ قىلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ قىلىپ جۇدىنى تۇتتى، ئۇ كۈندە دېگىدەك خەببابنىڭ قېشىغا كېلىپ قىزىتىلغان تۆمۈرنى ئۇنىڭ بېشىغا ياقاتتى، ھەر قېتىم ياقاندا كۆيۈكتىن بېشىدىن تۈتۈن چىقىپ كېتەتتى ۋە ئۇ ھوشىدىن كېتەتتى. خەبباب ئۇممۇ ئەنمار بىلەن ئۇنىڭ قېرىندىشى سىباغا اللہ تىن جازا تىلەيتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرىنى مەدىنىگە ھىجرەت قىلىشقا بۇيرۇغاندا خەببابمۇ ماڭماق ئۈچۈن تەييارلاندى. لېكىن ئۇ تېخى مەككىدىن ئايرىلمايلا اللہ ئۇنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلدى. ئۇممۇ ئەنمارغا شۇنداق غەلىتە بىر باش ئاغرىقى چاپلاشتىكى ئاغرىق ئازابىدىن ئۇ ئىتقا ئوخشاش ئېڭىرايتتى. بۇنداق كېسەلنى ھەم ھېچكىممۇ ئاڭلاپ باقمىغان ئىدى، ئۇنىڭ باللىرى ھەر تەرەپتىن تىۋىپ ئىزدەشتى، ئاخىرى ئۇلارغا بۇ كېسەلگە بېشىنى داغلاشتىن باشقا چارە يوقلىقىنى ئېيتىشتى، شۇنىڭ بىلەن باللىرى تۆمۈرنى قىزىتىپ ئۇنىڭ بېشىنى داغلاشقا باشلىدى. داغلىغاندىكى كۆيۈك ئازابىنىڭ قاتتىقلىقىدىن ئۇ باش ئاغرىقىدىن سەل ئارام تاپقاندەك بولاتتى.

خەبباب ئەنسارىلارنىڭ ھىمايىسىدە ئۇزۇندىن بېرى مەھرۇم بولغان راھەتنىڭ لەززىتىنى قايتا تېتىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرگە ياشاش ھاياتىدىن خۇرسەن بولدى. ئۇ بەدىر ئۇرۇشىغا قاتنىشىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بايرىقى ئاستىدا جەڭ قىلدى، ئاندىن كېيىن ئوھۇد ئۇرۇشىغا قاتناشتى... ئۇ ئۇرۇشتا سىبانىڭ اللہ نىڭ يولۇيسى ھەمزە ئىبنى ئابدۇلمۇتەللىپنىڭ قولى بىلەن ئۆلتۈرۈلگەنلىكىنى كۆرۈپ ناھايىتى خوشال بولدى.

www.munber.org

خەبباب ناھايىتى ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرگەن بولۇپ ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خەلىپىلىرىنىڭ ھەممىسىنىڭ يەنى ئابا بەكرى، ئۆمەر، ئوسمان ۋە ئەلىيلارنىڭ(الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) زامانىسىغىچە ياشىدى.

ئۆمەر(الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) نىڭ خەلىپىلىكى دەۋرىدە بىر كۈنى ئۆمەرنىڭ قېشىغا كىردى، ئۆمەر ئۇنى ھۆرمەتلەپ ئۆز يېنىدىكى تۆردىن ئورۇن بەردى ۋە: بۇ ئورۇنغا بىلالدىن قالسا سەنلا لايىق بولالايسەن، دېدى. ئاندىن كېيىن خەببابتىن ئەينى چاغدا مۇشرىكلارنىڭ ئۇنىڭغا سالغان كۈلپەتلىرى توغرىسىدا سورىدى، خەبباب ئۇلارنى تىلغا ئېلىشتىن خىجىل بولغىنىدا ئۆمەر قايتا ئىلتىماس قىلىپ چىڭ تۇرۇۋالدى. خەبباب كىيىملىرىنى سالدى، ئۆمەر ئۇنىڭ بەدىنىدىكى تارتۇق ئىزلىرىنى كۆرۈپ چۆچۈپ كەتتى ۋە ئۇنىڭدىن: بۇ ئىشلار قانداق بولغان؟ دەپ سورىدى. خەبباب: مۇشرىكلار مېنى جازالاش ئۈچۈن ئوت قالاپ چوغ چۈشۈرەتتى، ئاندىن مېنىڭ كىيىملىرىمنى سالدۇرۇپ مېنى چوغ ئۈستۈدە سۆرەيتتى. ھەتتە مېنىڭ تېنىمدىن گۆش - مايلىرىم ئاجراپ چۈشەتتى. مېنىڭ بەدىنىمدىن چۈشكەن سۇلار بىلەن ئوت ئۆچۈپ قالاتتى، دېدى.

خەبباب ھاياتىنىڭ ئاخىرقى مەزگىللىرىدە نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ باي بولدى، ئۇ ئۆزىمۇ ئويلاپ باقمىغان دەرىجىدە كۆپ ئالتۇن - كۈمۈشكە ئېرىشتى، لېكىن ئۇ ماللىرىنى ھېچكىم ئويلاپ باقمىغان يوللارغا ئىشلىتەتتى.

ئۇ دىنار - دەرھەملىرىنى پېقىرلار بىلىدىغان يەرگە قويۇپ قويۇپ ئۇنىڭغا قۇلۇپ سالمايتتى، ھاجەتمەنلەر ئۇنىڭ ئۆيىگە كېلىپ خالىغانچە ئېلىپ كېتەتتى. ئۇ ماللىرىنى شۇنداق سەرپ قىلىپ تۇرۇپمۇ مۇشۇ ماللىرىدىن ھېساپ بېرەلمەي قېلىشىدىن ۋە بۇ سەۋەپ بىلەن ئازاپلىنىپ قېلىشتىن ئەنسىرەيتتى.

www.munber.org

ساھابىلاردىن بىر تۈركۈم كىشىلەر مۇنداق دەيدۇ: بىز خەبباب ئاغرىپ يېتىپ قالغاندا ئۇنىڭ ئۆيىگە كەلدۇق، ئۇ بىزگە: بۇ يەردە سەكسەنمىڭ بار، اﷲ بىلەن قەسەمكى، مەن ئۇنى تۇتۇپ قىلىپ باقمىدىم ھەم سورىغانلاردىنمۇ يوشۇرمۇدۇم، دىگىنىچە يىغلاپ كەتتى. بىز ئۇنىڭدىن: نىمىشقا يىغلايسەن؟ دىسەك ئۇ: مەن يىغلايمەن، چۈنكى، مىنىڭ دوستلىرىم كېتىپ قالدى، ئۇلار بۇ دۇنيادىكى ئەجىرلىرىدىن ھىچنىمىگە ئېرىشەلمىدى، مەن بولسام ھايات قالدىم ۋە مۇنۇماللارغا ئېرىشتىم، مەن بۇ ماللارنىڭ ئەمەللىرىمنىڭ ساۋابى بولۇپ قېلىشىدىن ئەنسىرەيمەن، دىدى.

خەبباب ۋاپات بولغاندا خەلىپە ئەلى ئىبنى ئەبى تالىپ خەببابنىڭ قەبرىسى ئالدىدا: اﷲ خەبباباقا رەھمەت قىلسۇن! ئۇ قىزىقىپ مۇسۇلمان بولغان، بويسۇنۇپ ھىجرەت قىلغان، جىھاد قىلىپ ياشىغان ئىدى. اﷲ ياخشى ئىش قىلغان كىشىلەرنىڭ ئەجرىنى بىكار قىلىۋەتمەيدۇ! دىگەن ئىدى.

www.munber.org

رەبىئە ئىبنى زىياد ھارىس

مەن خەلىپە بولغاندىن تارتىپ
ھازىرغىچە ھېچكىم ماڭا رەبىئە
ئىبنى زىيادتەك راست گەپ
قىلىپ باقمىدى.

ئۆمەر ئىبنى خەتتاب.

اللّٰه نىڭ پەيغەمبىرى ئىسلام نۇرىغا پۈركۈگەن شەھىرى مەدىنىگە بۇ كۈنلەردە ئۇنىڭ خەلىپىسى ۋە سادىق دوستى ئەبۇ بەكرى (اللّٰه ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) دىن ئايرىلىپ قالغانلىق ماتەم قايغۇسىغا چۈمۈلگەن ئىدى. شۇ كۈندىن ئېتىۋارەن ھەرقايسى شەھەرلەرنىڭ ۋەكىللىرى ئۆمەر ئىبنى خەتتاب (اللّٰه ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) قا قول بېرىپ ئۇنىڭ خەلىپىلىكىگە بەيئەت قىلىش ئۈچۈن ھەر تەرەپتىن كېلىشكە باشلىدى.

شۇنداق كۈنلەرنىڭ بىرىدە ئۆمەر ئىبنى خەتتابنىڭ ئالدىغا بەھرەيىندىن كەلگەن ئەلچىلەر باشقا بىر تۈركۈم ئەلچىلەر بىلەن بىرلىكتە كىرىپ كەلدى. ”ئەلفارۇق“ لەقىبى بىلەنمۇ ئاتالغان مۆمىنلەرنىڭ بۇ يېڭى خەلىپىسى مۇسۇلمانلارنىڭ مەنپەتى ئۈچۈن پايدىلىق بولغان دانا پىكىر جەۋھەرلىرىنىڭ ئوتتۇرىغا تۆكۈلۈشىنى ئەلچىلەردىن تولىمۇ ئۈمىد قىلغان ھالدا ئىدى. ئۆمەر قېشىغا كىرگەنلەردىن بىر قانچە كىشىنى سۆزلەشكە تەكلىپ قىلغان بولسىمۇ ئۇلاردىن ئۆمەر ئۈمىد قىلغانلارنىڭ بىرەرىمۇ سۆزلەنمىدى. ئۇ ئەلچىلەر ئىچىدە تۇرغىدىن ياخشىلىق ئالامىتى بىلىنىپ تۇرغان بىر ئادەمگە ئىشارەت قىلىپ: سەن ئۆز كۆز قارىشىڭنى سۆزلەپ باق! دېدى.

ئۇ ئادەم ئالدى بىلەن الله غا ھەمدۇ سانا ئوقۇغاندىن كېيىن: ئـى مۆمىنلـەرنىڭ خەلىپىسـى! الله سـېنى مۇسـۇلمانلارغا سـىناق يۈزىسىدىن خەلىپە قىلدى، سەن ئىگە قىلىنغان ئىشلاردا الله دىن قورق! بىلگىنكى فۇرات دەرياسى قىرغىقىدا بىرەر قوي يۈتۈپ كەتسە قىيامەت كۈنى شۇنىڭ سورۇقىنى تارتىسەن، دېدى. ئۆمەر بۇنى ئاڭلاپ ئاۋازىنى چىقىرىپ يىغلاپ كەتتى ۋە: مەن خەلىپە بولغاندىن باشلاپ ھېچكىم ماڭا سەندەك راست گەپ قىلىپ باقمىغانىدى، سەن كىم بولىسەن؟ دېدى. ئۇ: مەن رەبىئە ئىبنى زىياد ھارىس، دەپ جاۋاب بەردى. ئۆمەر: مۇھاجىر ئىبنى زىياد ھارىسنىڭ قېرىندىشىمۇ؟ دېدى. ئۇ: ھەئە! دېدى.

مەجلىس تارقىغاندا ئۆمەر ئەبۇ مۇسانى چاقىرىپ: سەن رەبىئە ئىبنى زىيادنىڭ ئەھۋالىنى كۆزەت! ئەگەر ئۇ راستچىل بولسا ئۇنىڭدا مۇشۇ ئۆمەتنىڭ ئىشلىرى ئۈچۈن نۇرغۇنلىغان ياخشىلىق بار، ئۇنى بىرەر خىزمەتكە ئورۇنلاشتۇرۇپ ماڭا ئۇنىڭ خەۋىرىنى بەر! دېدى.

بۇ ئىشتىن كېيىن ئارىدىن ئۇزۇن ئۆتمەي ئەبۇ مۇسا خەلىپىنىڭ بۇيرىقىغا ئاساسەن ئەھۋاز زېمىنىدىكى مەنازىر شەھىرىنى فەتھى قىلىش ئۈچۈن ئەسكەر تەييارلاپ بۇ قوشۇنغا رەبىئە ئىبنى زىياد ھارىسەنى ۋە ئۇنىڭ بىر تۇغقان مۇھاجىر قېرىندىشىنىمۇ ئېلىۋالدى.

ئەبۇ مۇسا مەنازىر شەھىرىنى مۇھاسىرىگە ئالدى، ئۇرۇش تارىخىدا ئاز ئۇچرايدىغان بۇنداق ئۇرۇشنى ئۇلار تېخى كۆرۈپ باقمىغان ئىدى. مۇشرىكلار ئۇرۇشۇش كۈچىنىڭ كۈچلۈكلىگى ۋە چىدامىلىقلىقى بىلەن تەسەۋۋۇر قىلغۇسىز باتۇرلۇقلارنى كۆرسەتتى، بۇنىڭ بىلەن مۇسۇلمانلار قوشۇنىدا ئۆلۈم كۆپىيىپ كەتتى. مۇسۇلمانلار بۇ كۈندە رامىزان روزىسىنى تۇتقان ھالدا ئۇرۇشتى.

www.munber.org

رەبىئەنىڭ قىرىندىشى مۇسۇلمانلار ئىچىدە ئۆلۈمنىڭ كۆپىيىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ﷲ رازىلىقى ئۈچۈن ئۆز جېنىنى ئاتىدى - دە ئۆلۈمگە تەييارلاندى ھەم قىرىندىشى رەبىئە ئىبنى زىيادقا ۋەسىيەت قىلدى. رەبىئە ئىبنى زىياد ئەبۇ مۇسانىڭ قېشىغا بېرىپ: مېنىڭ بىر تۇغقان قىرىندىشىم ھازىر روزا تۇتقان ھالدا ﷲ يولىدا ئۆز جېنىنى تىكمەكچى بولىۋاتىدۇ، مۇسۇلمانلارغا ئۇرۇش بىلەن روزىنىڭ قىيىنلىقى تەڭ كېلىپ ئىرادىلىرى بوشاپ قېلىۋاتىدۇ، ھەم ئۇلارنىڭ ھېچ بىرى روزىنى بۇزۇشقا ئۇنىمايۋاتىدۇ، ئەمدى سەن خالىغان بۇيرۇقىڭنى بەر! دېدى.

ئەبۇ مۇسا ئورنىدىن تۇرۇپ قوشۇنغا قاراپ ئۈنلۈك ئاۋازدا: ئى مۇسۇلمانلار گۇرۇھى! مەن ھەر بىر روزا تۇتقۇچىنىڭ ياكى روزىسىنى بۇزۇشنى ياكى ئۇرۇشتىن چېكىنىشنى بۇيرۇيمەن! دېدى ۋە كىشىلەرنىڭ سۇ ئىچىشى ئۈچۈن يېنىدىكى چۆگۈندىن سۇ ئىچتى. باشقىلارمۇ ئۇنىڭغا ئەگىشىپ سۇ ئىچتى. رەبىئەنىڭ قىرىندىشىمۇ بۇنى ئاڭلاپ دەرھال سۇدىن بىر يۇتۇم ئىچتى ۋە: ﷲ بىلەن قەسەمكى! مەن بۇ سۇنى ئۇسسۇزلۇقۇمنى قاندۇرۇش ئۈچۈن ئەمەس بەلكى باشلىقنىڭ بۇيرىقىنى ئىجرا قىلىش ئۈچۈن ئىچتىم، دېگىنىچە قىلىچىنى سۇغۇرۇپ سەپلەرنى يېرىپ ئالغا ئىلگىرلەپ دۈشمەنلەرنىڭ بېشىدا قىلىچ ئوينۇتۇشقا باشلىدى. ئۇ دۈشمەن سېپىگە ئىچكىرلەپ كىرگىنىدە ھەر تەرەپتىن ئۇنىڭغا چېپىلغان قىلىچ ۋە سانچىلغان نەيزىلەر ئۈچۈپ كېلىشكە باشلىدى، ئاخىرى ئۇ زېمىنغا يېقىلدى. دۈشمەن قوشۇنى ئۇنىڭ بېشىنى كېسىۋېلىپ ئىگىز بىر يەرگە ئېسىپ قويۇشتى.

رەبىئە قىرىندىشىنىڭ بېشىغا قاراپ: ساڭا مۇبارەك ۋە ياخشى ئورۇنلار بولسۇن! ﷲ بىلەن قەسەمكى! ﷲ خالىسا مەن سەن ۋە بارلىق مۇسۇلمانلار ئۈچۈن ئىنتىقام ئالىمەن! دېدى.

www.munber.org

ئەبۇ مۇسا رەبىئەنىڭ قىرىندىشىغا ئىچ ئاغرىتقۇاتقانلىقىنى، دىلىنىڭ بولسا دۈشمەنلەرگە نەپرەت بىلەن يېنىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ قوشۇنىنىڭ قوماندانلىقىنى ئۇنىڭغا تاپشۇرۇپ بېرىپ ئۆزى "سۇس" شەھىرىنى فەتھى قىلىشقا يۈرۈپ كەتتى.

رەبىئە ۋە ئۇنىڭ قوشۇنلىرى مۇشرىكلارغا خۇددى بوراندەك ئېتىلدى ۋە شەھەر سېپىلىرى ئىچىگە كەلكۈن دوملاتقان تاشتەك باستۇرۇپ كىردى. بۇنىڭ بىلەن دۈشمەنىنىڭ كۈچى ئاجىزلاپ اللە نىڭ خالىشى بىلەن مۇنازىرە شەھىرى مۇسۇلمانلارنىڭ قولىدا فەتھى قىلىندى. رەبىئە قارشىلاشقانلارنى ئۆلتۈرۈپ كىچىكلەرنى ئەسىرگە ئېلىپ، ئۇ يەردىن اللە خالىغان نەرسىلەرنى ئولجا ئالدى.

مەنازىر ئۇرۇشىدىن كېيىن رەبىئە خۇددى كېچە ئاسمىنىدا چاقنىغان يۇلتۇزدەك نۇرلۇق سىما بىلەن ھەممىگە تونۇشلۇق بولۇپ، ئۇنىڭ شەرەپلىك نامى ئېغىزدىن - ئېغىزغا كۆچۈشكە باشلىدى. ئۇ ھەممە كىشىنىڭ نەزىرىدە قولىدىن چوڭ ئىشلار كېلىدىغان كاتتا قوماندان بولۇپ ئاتالدى. مۇسۇلمانلار "سىجىستان" شەھىرىنى فەتھى قىلىش قارارىغا كەلگەندە قوشۇنىنىڭ قوماندانلىقى ئۇنىڭغا تاپشۇرۇلدى ۋە ئۇنىڭ قولى ئارقىلىق بۇ شەھەرنىڭ فەتھى قىلىنىشى ئۈمىد قىلىندى.

رەبىئە اللە يولىدا جىھاد قىلىدىغان قوشۇنىنى باشلاپ يىرتقۇچ ھايۋانلارمۇ كېسىپ ئۆتەلمەيدىغان مۇساپىسى 75 فەرسەخ كېلىدىغان بۇ پىيايان چۆلنى بېسىپ ئۆتۈپ سىجىستانغا قاراپ يۈرۈش قىلدى. ئۇنىڭ بۇ يۈرۈشتە تۇنجى بولۇپ دۇچ كەلگىنى سىجىستانغا ئۆتەر يولدىكى "روستوقۇ زالىق" شەھىرى بولدى. بۇ شەھەر ئىگىز سېپىلار بىلەن قورشالغان، كاتتا بىنالار سېلىنغان بايلىقى كۆپ، مېۋىلىرى مول بىر شەھەر ئىدى.

www.munber.org

رىبرەك قوماندان رەبىئە بۇ شەھەرگە يېتىپ بېرىشتىن بۇرۇن بۇ شەھەرنىڭ ئەھۋالىنى يىراقتىن كۈزۈتۈش ئارقىلىق بۇ شەھەر ئەھلىنىڭ پات ئارىدا ناھايىتى چوڭ بىر بايرام ئۆتكۈزىدىغانلىقىنى پەملىدى ۋە بايرام مەزگىلىدە ھۇجۇم قىلىش ئۈچۈن پۇرسەت كۈتۈپ ياتتى. ئاخىرى بايرام ۋاقتىمۇ كەلدى، شەھەر خەلقى ھېچنىمىدىن خەۋەرسىز بايرام تەنتەنىسى ئۆتكۈزىۋاتقان كېچىلەرنىڭ بىرىدە شەھەرگە تۇيۇقسىز ھۇجۇم قىلىپ شەھەر خەلقىنىڭ بېشىدا قىلىچ ئوينۇتۇشقا باشلىدى.

بۇ شەھەرنى ناھايىتى تېز سۈرئەتتە ئىشغال قىلىپ ئۆلاردىن 20 مىڭ كىشىنى ئەسىرگە ئالدى، بۇ شەھەرنىڭ باشلىقىمۇ ئەسىرگە چۈشتى. ئەسىرگە چۈشكەنلەرنىڭ ئىچىدە يەنە باشقا بىر كەنتتىن بۇ شەھەرنىڭ باشلىقىغا تاپشۇرۇش ئۈچۈن پۇل ئېلىپ كەلگەن بىر خادىم بولۇپ ئۇنىڭ يېنىدىن 300 مىڭ تەڭگە چىقتى. رەبىئە: بۇ پۇللارنى قايەردىن ئېلىپ كەلدىڭ؟ دەپ سورىدى. خىزمەتكار: كەنتلەرنىڭ بىرىدىن، دېدى. ھەر بىر كەنتتىن ھەر يىلى مۇشۇنچىلىك پۇل يىغىلامدۇ؟ دېدى رەبىئە. ئۇ خىزمەتكار شۇنداق، دېدى.

ئۇرۇش ئاخىرلاشقاندا شەھەر باشلىقى ئۆزى ۋە باللىرىنى قۇتۇلدۇرۇش ئۈچۈن نۇرغۇن تۆلەم پۇلى بىلەن كەلدى. رەبىئە: سەن كۆپ بەدەل تۆلىسەڭ ئاندىن قويۇۋېتىمەن، دېدى. شەھەر باشلىقى: نىمە شەرت؟ دېدى. رەبىئە: مەن نەيزەمنى يەرگە سانجىيمەن، سەن نەيزەمنىڭ ئەتراپىغا تاكى نەيزەم كۆمۈلگىچە ئالتۇن ـ كۈمۈن تۆكسەن، دېدى. شەھەر باشلىقى بۇنىڭغا مۇقۇل بولۇپ، كانلىرىغا بېرىپ ھەتتە نەيزە كۈمۈلگىچە ئالتۇن ـ كۈمۈش ئېلىپ كېلىپ تۆكتى.

رەبىئە ئۆزىنىڭ غالىپ قوشۇنى بىلەن سىجىستان زېمىنىغا قاراپ ماڭدى. ئۇنىڭ ئېتىنىڭ تۇۋاقلىرى دەسسىگەن ھەممە يەر

www.munber.org

ئۇلارنىڭ فەتھى قىلىنغان زېمىنغا ئايلاندى. نۇرغۇن شەھەر ئەھلى ئۇلارنىڭ يۈزىگە تېخى قۇرال تەڭلەنمەستىنلا ئۆزلىكىدىنلا تەسلىم بولۇپ ئۇلارنىڭ ئالدىغا كېلىشكە باشلىدى. سىجىستان شەھىرى بولسا ھەرقانداق بەدەل تۆلەشكە قارىماي قارشىلىق بىلدۈرۈپ شەھەرنى ساقلاپ قېلىش پىلانىنى قۇرۇشقان ئىدى.

ئىككى تەرەپ ئۇچرىشىپ جەڭ مەيدانىدا شۇنچىلىك قاتتىق ئۇرۇشتىكى ئۇرۇشنىڭ غەلىبىسى مۇسۇلمانلار تەرەپكە يۈزلەنگەندە بۇ شەھەرنىڭ باشلىقى بەرۋەيز كۇچىنىڭ تۈگەش ۋاقتىدىن بۇرۇن، سۈلھى ئارقىلىق ئۆزى ۋە خەلقنى ساقلاپ قېلىش نىيىتىدە رەبىئەگە ئەلچى ئەۋەتتى، رەبىئە سۈلھى تۈزەشكە ماقۇل بولۇپ ۋاقىت بېكىتتى. رەبىئە قول ئاستىدىكىلەرگە كەلمەكچى بولغان بەرۋەيزنىڭ يولىغا ۋە سۈلھى تۈزۈلىدىغان ئورۇننىڭ ئەتراپىغا پارىس ئەسكەرلىرىنىڭ ئۆلۈكىنى قالايماقان تاشلاپ قويۇشنى بۇيرىدى.

رەبىئەنىڭ ئۆزىمۇ گەۋدىلىك ئېگىز بوي، سۇرلۇك ئادەم بولغاچقا ئۇنىڭغا قارىغان ئادەمنىڭ تېنى شۈركىنەتتى. بەرۋەيز سۈلھىگە رەبىئەنىڭ قېشىغا كىرىش بىلەنلا تېنى شۈركۈنۈپ قورقۇنىدىن بولجۇڭ گۆشلىرى تارتىشىپ كەتتى. يۈرىكىنىڭ سېلىشى ئىتتىكلەپ ھەتتا ئۇنىڭغا يېقىنلىشىشقىمۇ جۈرئەت قىلالمىدى.

بەرۋەيز كېكەچلەپ تۇرۇپ سۈلھىنىڭ بەدىلى ئۇچۈن بېشىدا ئالتۇندىن جامى بولغان مىڭ نەپەر قۇل تەقدىم قىلىدىغانلىقىنى ۋەدە بەردى. رەبىئە بۇ كېلىشىمگە ماقۇل بولدى.

ئەتىسى رەبىئە بېشىدا ئالتۇن جامى بار مىڭ نەپەر قۇل بىلەن بىرلىكتە مۇسۇلمانلارنىڭ تەكبىرلىرى ئارىسىدا شەھەرگە

www.munber.org

غالىپلارچە كىرىپ كەلدى. مانا بۇ كۈن اللە نىڭ كۈنلىرىنىڭ ئىچىدىكى خاتىرلەشكە ئەرزىيدىغان كۈنلەرنىڭ بىرى ئىدى.

رەبىئە ھاياتى بويىچە اللە نىڭ مۇسۇلمانلار ئۈچۈن دۈشمەنگە ئۆرۈلگان قىلىچى بولۇپ ياشىدى. ئۇ مۇسۇلمانلار ئۈچۈن نۇرغۇن شەھەرلەرنى فەتھى قىلىپ ۋە ئۇلارنى باشقۇرۇپ بەردى. خەلىپىلىك ھوقۇقى بەنى ئۇمەييەگە كەلگەندە مۇئاۋىيە ئىبنى ئەبى سوفيان ئۇنى خۇراسانغا باشلىق قىلدى. لېكىن رەبىئە بۇنىڭغا قىزىقمىدى. بولۇپمۇ بەنى ئۆممەيە مۆتىۋەرلىرىدىن بىرىنىڭ ئۇنىڭغا يازغان تۆۋەندىكى خېتى ئۇنىڭ ھوقۇقتا بولغان ئۆچمەنلىكىنى تېخىمۇ ئاشۇرۇۋەتكەن ئىدى. ئۇ خەتتە مۇنداق دېيىلگەن ئىدى: ”مۆئمىنلەرنىڭ خەلىپىسى مۇئاۋىيە ئىبنى ئەبى سوفيان ئۇرۇشتا ئولجىغا چۈشكەن ئالتۇن - كۈمۈشلەرنى مۇسۇلمانلارنىڭ غەزىنىسىگە تاپشۇرۇپ قالغانلىرىنى مۇجاھىدلار ئارىسىدا تەقسىم قىلىشقا بۇيرۇيدۇ!“

رەبىئە بۇ خەتكە جاۋابەن: ”مەن اللە نىڭ كىتابىدىن مۆئمىنلەرنىڭ باشلىقى ماڭا بۇيرىغان نەرسىنىڭ دەل ئەكسىنى تاپتىم“ دەپ يېزىپ ئەۋەتۋەتكەندىن كېيىن كىشىلەرگە: ئەتە ئەتىگەندە غەنىمەتلىرىڭلارنى ئېلىۋېلىڭلار! دەپ جاكارلاتقۇزدى. ئاندىن غەنىمەتلەرنىڭ بەشتىن بىرىنى دەمەشىقتىكى مۇسۇلمانلار خەلىپىسىگە ئەۋەتتىپ بەردى.

بۇ خەت يېتىپ بارغاندىن كېيىنكى جۈمە كۈنى رەبىئە ئاق كىيىم كىيىپ مەسجىدكە كىلىپ كىشىلەرگە خۇتبە سۆزلىدى. ئاندىن كىشىلەرگە: مەن ھاياتلىقتىن چارچىدىم، مەن دۇئا قىلسام ماڭا ئامىن دەپ بېرىڭلار! دېدى. ئاندىن: ئى اللە ئەگەر سەن مەندە بىرەر ياخشىلىق بار دەپ قارىساڭ مېنى كېچىكتۈرمەستىن ئۆز دەرگاھىڭغا ئېلىپ كەتكىن! دەپ دۇئا قىلدى، كىشىلەر: ئامىن! دېدى.

www.munber.org

دەل شۇ كۈنى كەچقۇرۇن كۈن تېخى پاتماي تۇرۇپلا رەببىگە يەرۋەردىگارىنىڭ دەرگاھىغا كېتىپ قالدى. (اللە ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن! ۋە ئۇنى رازى قىلسۇن!)

www.munber.org

ئابدۇللاھ ئىبنى سالام

جەننەتتى كىشىلەرگە قاراپ
خۇرسەن بولىدىغان ئادەم
ئابدۇللاھ ئىبنى سالامغا
قارىسۇن!

ھۇسەن ئىبنى سالام ئەينى چاغلاردىكى مەدىنىنىڭ كاتتىلىرىدىن ئىدى. مەدىنىدىكى ھەر خىل دىن ئەھلى ئۇنى كىشىلەر ئىچىدە تەقۋا، سالىھ، پەرزىكارلىقى بىلەن تونۇلغان سەمىمىي ئادەم، دەپ ھۆرمەتلەيتتى.

ھۇسەين ئىنتايىن خاتىرجەم تۇرمۇش كەچۈرەتتى، لېكىن ئۇ ۋاقتىنى ھەرگىزمۇ بىكار ئۆتكۈزۈۋەتمەيتتى. ئۇ ۋاقتىنى ئۈچكە بۆلگەن بولۇپ ئۇنىڭ بىر بۆلىكىنى چېركاۋدا ۋەز- نەسىھەت قىلىش ئۈچۈن، ئىككىنچى بىر بۆلىكىنى خورمىلىق بېغىنى پەرۋىش قىلىش ئىشلىرى ئۈچۈن، ئۈچىنچى بىر بۆلىكىنى دىنىنى چۈشىنىش ئۈچۈن تەۋرات بىلەن ھەپىلىشىپ ئۆتكۈزەتتى.

ئۇ ھەر قېتىم تەۋراتنى ئوقۇپ بۇرۇنقى پەيغەمبەرلەر ۋە ئۇنىڭ ئاخىرقىسى بولغان، مەككىدىن چىقىدىغان پەيغەمبەرنىڭ بېشارىتى ھەققىدىكى خەۋەرلەر ئۈستۈگە كەلگەندە ا ئۇزاق- ئۇزاق توختايتتى ۋە بۇ كەلگۈسىدىكى پەيغەمبەرنىڭ سۈپەتلىرى، ئالامەتلىرى توغرىسىدىكى بايانلارنى قايتا- قايتا ئوقۇيتتى. كىتاپتا خەۋەر بېرىلگەن پەيغەمبەرنىڭ ئۆز يۇرتىدىن مەدىنىگە كېلىدىغانلىقىدىن ھەم بۇ يەردە تۇرۇدىغانلىقىدىن ئىنتايىن سۆيۈنەتتى. ئۇ ھەر قېتىم بۇ ھەقتىكى مەزمۇنلارنى ئوقۇسا ياكى بۇ

www.munber.org

مەزمونلار ئۇنىڭ خىيالىغا كەچسىلا ئۇ ئاشۇ پەيغەمبەرنى كۆرەلىشى، ئۇنىڭغا ئىشىنىپ ئىمان ئېيتقۇچىلارنىڭ ئەۋەلقىسى بولۇشى ئۈچۈن ئۆمرىنىڭ ئۇزۇن بولۇشىنى ئۈمىد قىلىپ اﷲ دىن بۇنى تىلەيتتى.

اﷲ ھۆسەيىن ئىبنى سالامنىڭ دۇئاسىنى ئۇزۇن قىلىپ ئۇنىڭ ئۆمرىنى ھەتتا توغرا يولغا ھىدايەت قىلىنغۇچىلار ئۈچۈن رەھمەت ئەلچىسى قىلىپ ئەۋەتىلگەن پەيغەمبەرنىڭ كېلىشىگىچە ئۇزۇن قىلدى. ھەمدە ئۇنى بۇ پەيغەمبەر بىلەن ئۇچرىشىش، ئۇنىڭ بىلەن ھەمسۆھبەت بولۇش، ئۇ ئارقىلىق ئەۋەتىلگەن ھەق دىن بىلەن نېسىپلىنىشكە مۇيەسسەر قىلدى.

بىز ئۇنىڭ ئىسلامنى قوبۇل قىلىشىنىڭ جەريانىنىڭ قانداق بولغانلىقىنى ئۆز ئاغزى بىلەن سۆزلەپ بەرگىنىگە قۇلاق سالايلى، ئۇ بۇ ھەقتە توختۇلۇپ مۇنداق دەيدۇ:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاشكارلانغانلىقىنى ئاڭلىغىنىمدا مەن ئۇنىڭ ئىسمىنى، نەسەبىنى، سۈپەتلىرىنى، كەلگەن ۋاقتى ۋە ئورنىنى سۈرۈشتۈردۈم ھەمدە ئاڭلىغانلىرىمنى تەۋرەتتە بايان قىلىنغان سۈپەتلەر ۋە ئۇ توغرىسىدا بېرىلگەن بىشارەتلەر بىلەن سېلىشتۇردۇم. ئاخىردا مەن ئۇنىڭ ھەقىقەتەن اﷲ تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن، كىتابلاردا ئالدىن بىشارەت بېرىلگەن پەيغەمبەرنىڭ دەل ئۆزى ئىكەنلىكىگە ئىشەندىم، لېكىن مەن بۇلارنى يەھۇدىيلاردىن يوشۇردۇم ۋە بۇ ھەقتە ھېچبىر سۆز قىلمىدىم. بۇ ئەھۋال اﷲ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى مەككىدىن ئېلىپ چىققىپ مەدىنىگە ئېلىپ كەلگىچە شۇ بويىچە داۋاملاشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە يېتىپ كېلىپ قۇبا كەنتىگە كېلىپ چۈشكەندە بىزنىڭ يېنىمىزغا بىر ئادەم كېلىپ: بىر پەيغەمبەرنىڭ بۇ يەرگە يېتىپ كېلىش ئالدىدا ئىكەنلىكىنى خەۋەر قىلدى. بۇ چاغدا مەن خورما دەرىخى ئۈستىدە ئىشلاۋاتاتتىم.

www.munber.org

مېنىڭ ھامىمام خالىدە بىنتى ھارىس دەرەخ تۈۋىدە ئولتۇراتتى. مەن بۇ خەۋەرنى ئاڭلىغان ھامان ئۆزەمنى تۇتالماي: الله بۈيۈكتۇر!... الله ھەممىدىن بەك بۈيۈكتۇر! دەپ توۋلاپ كەتتىم. ھامىمام مېنىڭ تەكبىر ئېيتقانلىقىمنى ئاڭلاپ چۆچۈپ كېتىپ: الله سېنى زىيانكارلار ئىچىدە قىلسۇن! الله بىلەن قەسەمكى! سەن مۇسا ئىبنى ئىمراننىڭ كەلگەنلىكىنى ئاڭلىغان بولساڭمۇ بۇنچىلىك قىلىپ كەتمەستىڭ! دېدى. مەن:

ئى ھامما! الله بىلەن قەسەمكى! بۇ پەيغەمبەر مۇسا ئىبنى ئىمراننىڭ قېرىندىشى، شۇنداقلا ئۇ ئىككىسى بىر دىندا، بۇ پەيغەمبەرمۇ مۇسا ئەۋەتىلگەن ھەق بىلەن ئەۋەتىلگەن!... دېدىم. ئۇ: سىلەر ھەمىشە بىزگە: ئۆزىدىن بۇرۇنقى پەيغەمبەرلەرنى تەستىقلاپ، پەرۋەردىگارىنىڭ پەيغەمبەرلىرىنىڭ ئاخىرقىسى بولۇپ ئەۋەتىلىدۇ، دەپ خەۋەر بېرىدىغان پەيغەمبەر مۇشۇمۇ؟ دېدى. مەن:

ھەئە! دەل ئۆزى شۇ، دېدىم. ھامىمام: ئۇنداق بولسا بولۇپتۇ، دېدى.

مەن دەرھال پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا ماڭدىم ۋە ئۇ يەرگە بېرىپ نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ ئۇنىڭ ئىشىكى ئالدىدا قىستىلىشىپ تۇرغانلىقىنى كۆردۈم ۋە مەنمۇ بېرىپ قىستىلىپ ئۇنىڭغا يېقىنلاشتىم. مېنىڭ ئۇنىڭ ئاغزىدىن تۇنجى ئاڭلىغان سۆز: «ئى خالايىق! سالامنى ئومۇملاشتۇرۇڭلار، ئاچ قالغانلارغا تائام بېرىڭلار، كېچىدە كىشىلەر ئۇخلىغاندا تۇرۇپ ئىبادەت قىلىڭلار، شۇنداق قىلساڭلارلا جەننەتكە ئامان ـ ئېسەن كىرەلەيسىلەر!» دېگەن سۆزلەر بولدى.

مەن ئۇنىڭغا زەن سېلىپ قاراشقا باشلىدىم ۋە ئۇنىڭ چىرايىنىڭ يالغانچىنىڭ چىرايىغا ئوخشىمايدىغانلىقىغا ئىشەنچ

www.munber.org

قىلدىم ـ دە ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ: ”بىر الله تىن باشقا ئىلاھ يوق! مۇھەممەد الله نىڭ پەيغەمبىرى!“ دەپ گۇۋاھلىق بەردىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا قاراپ: «ئىسمىڭ نىمە؟» دېدى. مەن: ھۇسەيىن ئىبنى سالام، دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بەلكى ئابدۇللاھ ئىبنى سالام!» دېدى. مەن دەرھال: ھەئە، ئابدۇللاھ ئىبنى سالام، سىنى ھەق بىلەن ئەۋەتكەن الله بىلەن قەسەمكى، بۈگۈندىن باشلاپ ماڭا بۇنىڭدىن باشقا بىر ئىسىمنىڭ بولۇشىنى ياقتۇرمايمەن، دېدىم.

مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىدىن قايتىپ ئۆيۈمگە كېلىپ ئايالىمنى ۋە ئەھلى ئەۋلادىمنى ئىسلامغا چاقىردىم، ئۇلارنىڭ ھەممىسى مۇسۇلمان بولدى، ھاممام خالىدەمۇ مۇسۇلمان بولدى، ئۇ ناھايىتى ياشىنىپ قالغان ئىدى. مەن ئۇلارغا: سىلەر مېنىڭ ۋە ئۆزەڭلارنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىڭلارنى مەن روخسەت قىلمىغىچە يەھۇدىيلاردىن يوشۇرۇن تۇتۇڭلار، دېدىم. ئۇلار ئۇنىڭغا ماقۇل بولۇشتى. ئاندىن مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا بېرىپ: يەھۇدىيلار بوھتانچى، يۈزسىز ئادەملەردۇر، مەن سىنىڭ ئۇلاردىن كاتتا ئادەملەرنى ھۇزۇرىڭغا چاقىرىشىڭنى، مېنى ئۆيلىرىڭنىڭ بىرىگە مۆكۈندۈرۈپ قويۇشىڭنى، ئاندىن ئۇلار مېنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىمنى بىلىشتىن بۇرۇن سەن ئۇلاردىن مېنىڭ ھەققىمدە سوراپ كۆرۈشىڭنى، ئۇلارنىڭ نەزىرىدىكى مېنىڭ ئورنۇمنى سۈرۈشتۈرۈپ ئۇلارنى ئىسلامغا چاقىرىشىڭنى ئۈمىد قىلىمەن! ئەگەر ئۇلار مېنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىمنى بىلىپ قالسا مېنى ئەيىپلەيدۇ، مېنى سۆكىدۇ ۋە ماڭا بۆھتان چاپلايدۇ، دېدىم.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنى ئۆيلىرىنىڭ بىرىگە كىرگۈزۈۋەتتى ۋە ئۇلارنى ئۆيىگە چاقىرىپ ئۇلارغا ئىسلامنى چۈشەندۈرۈشكە، ئىماننىڭ گۈزەل تەرىپلىرىنى بايان قىلىشقا، ئۆزى ھەققىدە كەلگەن كىتاپلاردىكى بىشارەتلەرنى ئۇلارغا

ئەسلىتىشكە باشلىدى، بىراق ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئاساسىز قارشىلىشىشقا، ھەقىقەت توغرىسىدا تالىشىشقا باشلىدى، مەن ئۇلارنىڭ ھەممە سۆزلىرىنى ئاڭلاپ تۇردۇم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ ئىمان ئېيتىشىدىن ئۈمۈدىنى ئۈزگەن چاغدا ئۇلارغا: «ھۇسەيىن ئىبنى سالامنىڭ سىلەرنىڭ ئىچىڭلاردىكى ئورنى قانداق؟» دەپ سورىدى. ئۇلار: ئۇ بىزنىڭ رەھبىرىمىز ۋە رەھبىرىمىزنىڭ ئوغلى، ئۇ بىزنىڭ ئالىمىمىز ۋە ئالىمىمىزنىڭ ئوغلى، دېيىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئەگەر ئۇ مۇسۇلمان بولسا سىلەرمۇ مۇسۇلمان بولامسىلەر؟» دېدى. ئۇلار:

ئوھوي! ئۇ ھەرگىزمۇ مۇسۇلمان بولمايدۇ، ئۇنىڭ مۇسۇلمان بولۇشىدىن الله ساقلىسۇن! دېيىشىپ كېتىشتى. بۇ چاغدا مەن يوشۇرغان ئۆيدىن چىقىپ: ئى يەھۇدىيلار گۇرۇھى! الله تىن قورقۇڭلار! مۇھەممەد ئېلىپ كەلگەن نەرسىنى قوبۇل قىلىڭلار! الله بىلەن قەسەمكى، سىلەر ئۇنىڭ ھەق پەيغەمبەر ئىكەنلىكىنى بىلىسىلەر، ئۇنىڭ ھەققىدىكى بىشارەتلەرنىڭ قولۇڭلاردىكى تەۋراتلاردا ئېنىق يېزىلغانلىقىنى ھەم بىلىسىلەر، مەن ئۇنىڭ الله تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن ھەق پەيغەمبەر ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىمەن، ئۇنىڭغا ئىشىنىمەن ۋە ئۇنى تەستىقلايمەن، ئۇنى ئېتىراپ قىلىمەن! دېدىم. ئۇلار دەرھال:

سەن يالغان ئېيتتىڭ! سەن بىزنىڭ ئەڭ ئەسكى ئادىمىمىز! ئەسكى ئادىمىمىزنىڭ بالىسى، بىزنىڭ ئەڭ جاھىلىمىز ۋە ئەڭ جاھىلىمىزنىڭ بالىسى! دەپ مېنى ئاغزىغا كەلگەن بارلىق ئەيىپلەش سۆزلىرى بىلەن ئەيىپلەشتى، سۆكۈشتى. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا: مەن ساڭا يەھۇدىيلار بوھتانچى، ئەسكى، ئالدامچى ۋە پەسكەش كىشىلەر دېمىگەنمىدىم، دېدىم.

www.munber.org

ئابدۇللاھ ئىبنى سالام ئىسلامغا خۇددى ئۇسسۇز ئادەم بۇلاق سۈيىگە تەشنا بولغاندەك تەشنالىق بىلەن كىردى. ئۇ قۇرئانغا شۇنچىلىك بېرىلدىكى، ئۇنىڭ لەۋلىرى قۇرئاننىڭ ئايەتلىرىنى ئوقۇپ قۇرۇمايتتى. ئۇنىڭ دىلى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا شۇنچىلىك بېرىلىپ كەتتىكى ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئارقىدىن ئەگىشىپلا يۈرۈيتتى.

ئۇ جەننەتكە كىرىش ئۈچۈن ئەمەل ـ ئىبادەتلەرگە شۇنچىلىك بېرىلگەنكى ھەتتا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ ھەققىدە بىر بىشارەت بەرگەن بولۇپ بۇ بىشارەت ساھابىلار ئىچىدە ئاشكارا بولۇپ كەتكەن ئىدى. بۇ بىشارەت قەيىز ئىبنى ئۇبادە رىۋايەت قىلغان قىسسىدە بايان قىلىنغان بولۇپ ئۇنى رىۋايەت قىلغۇچى مۇنداق دەيدۇ: مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەدىنىدىكى مەسجىدىنىڭ ئىلىم سورۇنلىرىنىڭ بىر سورۇنىدا ئولتۇرغان ئىدىم، بۇ سورۇندا دىللارغا ئارام، جانغا راھەتلىك بەخش ئەتكۈچى بىر پىشقەدەم كىشى بار بولۇپ، ئۇ كىشىلەرگە شۇنچىلىك تەسىرلىك، شېرىن سۆزلەرنى قىلدىكى ئۇ ئادەم ئورنىدىن تۇرۇپ ماڭغاندا كىشىلەر ئۇنىڭ ئارقىسىدىن قارىشىپ: جەننەت ئەھلىدىن بىرەر ئادەمگە قاراپ خوشال بولىدىغان ئادەم مۇشۇ كىشىگە قارىسۇن! دېيىشتى. مەن ئۇلاردىن: ئۇ كىشى كىم؟ دەپ سورىسام، ئۇلار: ئابدۇللاھ ئىبنى سالام! دېيىشتى. مەن كۆڭلۈمدە: الله بىلەن قەسەمكى، مەن بۇ ئادەمگە ئەگىشىمەن، دېدىم ۋە ئۇ ئادەمنىڭ ئارقىدىن ماڭدىم. ئۇ مېڭىپ مەدىنە شەھرى ئىچىدىن چىقتى ئاندىن ئۆيىگە قاراپ ماڭدى، مەنمۇ ئۇنىڭ ئارقىسىدىن كېلىپ كىرىشكە رۇخسەت سورىدۇم، ئۇ رۇخسەت بەردى.

مەن كىرگەندە ئۇ: ئى قېرىندىشىمنىڭ ئوغلى! نېمە ھاجىتىڭ بار؟ دېدى. مەن:

www.munber.org

سىز باياتتىن مەسجىدتىن چىققىپ كەتكەندە كىشىلەر سىزگە قاراپ: جەننەت ئەھلىدىن بىرەر ئادەمگە قاراپ خوشال بولماقچى بولغانلار ماۋۇ ئادەمگە قارىسۇن! دېيىشكەنلىكىنى ئاڭلىدىم، شۇنىڭ بىلەن سىز توغرۇلۇق بىلىش، ھەممىدە كىشىلەرنىڭ بۇنى قانداق بىلگەنلىكىنى بىلىش ئۈچۈن ئارقىڭىزدىن كەلدىم، دېدى. ئۇ ماڭا:

ئى بالام! جەننەت ئەھلىنى الله ئوبدان بىلىدۇ! دېدى. مەن: ھەئە... شۇنداق! لېكىن ئۇلار دېگەن سۆزنىڭمۇ بىرەر ئاساسى بار بولۇشى كېرەك، دېدىم. ئۇ: مەن بۇنىڭ سەۋەبىنى ھازىرلا ساڭا سۆزلەپ بېرىمەن، دېدى. مەن: قېنى سۆزلەڭ، الله سىزگە رەھمەت قىلسۇن! دېدىم. ئۇ:

مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھايات ۋاقتىدا بىر كېچىسى مۇنداق چۈش كۆردۈم، چۈشۈمدە بىر ئادەم كېلىپ ماڭا: ئورنىڭدىن تۇر! دېدى، مەن ئورنۇمدىن تۇردۇم، ئۇ ئادەم مېنىڭ قولۇمدىن تۇتتى. مېنىڭ سول تەرىپىمدە بىر يول باركەن مەن شۇ يولدا ماڭماقچى بولغىنىمدا ئۇ ئادەم: قوي ئۇنى! ئۇ سېنىڭ يولۇڭ ئەمەس، دېدى. مەن شۇنداق قارىسام تۈپتۈز بىر ئوچۇق يول پەيدا بولدى، ھېلىقى كىشى مېنى ئاشۇ يولدا ماڭدۇرۇپ يول پەيدا بولغان تۇرى باغچىغا ئەكىرىپ قالدىم، بۇ باغچىنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىر ئۇچى ئاسمانغا تاقاشقان تۆمۈردىن بولغان بىر تۈۋرۈك بار ئىكەن، ئۇنىڭ ئۇچىدا ئالتۇندىن ياسالغان بىر ھالقا بار ئىكەن، ئۇ كىشى ماڭا: ئۇنىڭغا چىق! دېدى. مەن:

چىقالمايمەن، دېدىم. ئۇ چاغدا مېنىڭ قىشىمغا بىر خىزمەتچى كېلىپ مېنى كۆتۈردى، مەن يۇقىرىغا قاراپ ئۆرلەپ ھەتتا تۈۋرۈكنىڭ ئۇچىغا چىقتىم ـ دە ھېلىقى ئالتۇن ھالقىنى

www.munber.org

ئىككى قولۇم بىلەن تۇتتۇالدىم. مەن تاكى تاڭ ئاتقانغا قەدەر ئۇنىڭغا ئېسىلىپ قالدىم.

ئەتىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا چۈشۈمنى بايان قىلىپ بەردىم، ئۇ ماڭا: «سول تەرىپىڭدە سەن كۆرگەن يول دوزاخنىڭ يولى، ئوڭ تەرىپىڭدىكى يول بولسا جەننەت ئەھلىنىڭ يولى، سېنى گۈزەللىكى ۋە يېشىللىقى بىلەن ھەيران قالدۇرغان باغ بولسا ئىسلام، باغ ئوتتۇرىسىدىكى تۈۋرۈك بولسا دىنىنىڭ ئاساسى، ھالقا بولسا مۇستەھكەم تۇتۇلىدىغان ئېتىقاد، سەن ئۇنىڭغا تاكى ئۆلگىچە ئېسىلىپ تۇرىدىكەنسەن!» دېگەن ئىدى، دېدى.

www.munber.org

سۇراقە ئىبنى مالىك

ئەگەر سەن كىسرانىڭ بىر
جۈپ بىلەيزۈكىنى سالساڭ
قانداق بولۇپ كېتەرسەن؟

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام.

بىر ئەتىتگىنى قۇرەيشلەر چۈچۈشۈپ ئۈپۈر - تۈپۈر بولۇشۇپ كېتىشتى، چۈنكى ئۇلارنىڭ يۇرت مەھەللىرىنىڭ ھەممە يېرىدە: مۇھەممەد كېچىدىن مەككىدىن چىققىپ كېتىپتۇ! دېگەن خەۋەر تارقالغان ئىدى، لېكىن قۇرەيشلەرنىڭ كاتىلىرى بۇنىڭغا ئىشەنگىسى كەلمىدى، ئۇلار بەنى ھاشىم جەمەتىدىكىلەرنىڭ ئۆيلىرىنى ۋە مۇھەممەدنىڭ بارلىق دوستلىرىنىڭ ئۆيلىرىنى ئاختۇردى، ئاختۇرۇش ئەبۇ بەكرىنىڭ ئۆيىگە كەلگەندە ئۆيدە ئەسما بار ئىدى، ئۇنىڭدىن ئاتاڭ قېنى؟ دەپ سورىدى، ئۇ بىلمەيمەن! دەپ جاۋاب بېرىش بىلەنلا ئەبۇ جەھىل ئالدىغا كېلىپ ئۇنىڭ مەڭزىگە بىرنى سالدى، تاياق زەربىسىدىن سىلكىنىپ كەتكەتكەچە ھەتتا ئۇنىڭ قۇلىقىدىكى ھالقىسىمۇ چۈشۈپ كەتتى. ئۇلار مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى تاپالمىغاندىن كېيىن ئۇنىڭ ھەققەتەن مەككىدىن چىققىپ كەتكەنلىكىگە ئىشەندى، لېكىن بۇ ئىشنىش ئۇلارنىڭ تەرسالىقىنى تېخىمۇ بەك ئاشۇردى، ئۇلار مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ماڭغان يولىنى ئىزچىلاپ تېپىش ئۈچۈن مەخسۇس ئادەملەرنى تەشكىل قىلدى، ھەم ئىزچىلار بىلەن بىللە ئۇلارمۇ چىقتى. ئۇلار سەۋرى غارىغا

www.munber.org

كەلگەندە ئىزچىلار: بۇ ئادەم بۇ غاردىن تېخى ئۆتۈپ كەتمەپتۇ، دېدى.

ئۇلار خاتالاشمىغان ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، دوستى ئەبۇ بەكرى بىلەن بۇ غارغا يوشۇرۇنۇۋالغان ئىدى، قۇرەيشلەر غارنىڭ ئۈستىدە ئۇياقتىن - بۇياققا ماڭاتتى، بۇنى كۆرۈپ تۇرغان ئەبۇ بەكرىنىڭ كۆزلىرىگە ياش كەلدى، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا مۇھەببەت، كۆيۈنۈش ۋە كايىش نەزىرى بىلەن قارىدى، ئەبا بەكرى: ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! مەن ئۆزەم ئۈچۈن ئەندىشە قىلمىدىم، پەقەت ساڭا بىرەر ئىش بولۇپ قالمىسكەن، دېگەن ئۈمۈتتە يىغلىدىم، دەپ پىچىرلىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تەمكىن ھالدا: «ئى ئەبا بەكرى! سەن غەم قىلما! اللە بىز بىلەن بىللىدۇر!» دېدى.

اللە ئەبۇ بەكرىگە خاتىرجەملىكنى چۈشۈردى، ئۇ غار ئۈستىدە ئۇياق - بۇياققا مېڭىپ يۈرگەن كىشىلەرنىڭ پۇتلىرىغا قارايتتى ۋە ئى اللە نىڭ ئەلچىسى! ئەگەر ئۇلاردىن بىرەرسى پۇتىنىڭ ئاستى تەرىپىگە قارىسىلار ئىككىمىزنى كۆرۈۋالىدۇ، دېگەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئىككىمىزدىن ئۈچىنچىسىنىڭ اللە ئىكەنلىكىگە قانداق قارايسەن؟» دېدى. ئۇلار غار ئۈستىدىكى بىر ياشنىڭ: يۇرۇڭلار! غار ئىچىگە قاراپ باقايلى، دېگەنلىكىنى ئاڭلىدى، بۇ چاغدا ئۇممەيە ئىبنى خەلەف مەسخىرىلىك ھالدا: غار ئىشىكىدە تور تارتقان ئۆمۈچۈكنى كۆرمىدىڭمۇ؟ اللە بىلەن قەسەمكى، بۇ ئۆمۈچۈك مۇھەممەد تۇغۇلۇشتىن بۇرۇنمۇ بار ئىكەن، دېدى. ئەبۇ جەھىل: لات ۋە ئۇززا بىلەن قەسەمكى، مەن ئۇنى بىزگە يېقىن بىر جايدا سۆزلىرىمىزنى ئاڭلاپ، ھەرىكەتلىرىمىزنى كۆرۈپ تۇرامدىكىن، دەپ گۇمان قىلىمەن، لېكىن ئۇنىڭ سېھرى بىزنىڭ كۆزلىرىمىزنى پەردىلىۋالدى، دېدى.

www.munber.org

قۇرەيشلەر مۇھەممەدنى ئىزدەشتىن بولدى قىلمىدى، ئۇلار مەككە بىلەن مەدىنە ئارىلىقىدىكى يول بويىدا ئولتۇراقلاشقان كىشىلەرگە: كىمكى مۇھەممەدنى تىرىك ياكى ئۆلۈك ھالدا تېپىپ كەلسە ئۇنىڭغا ئىسىل تۆگىلەردىن **100** دانە تۆگە مۇكاپات بېرىمىز! دەپ جاكارلىدى.

سۇراقە ئىبنى مالىك مەككىگە يېقىن جايدىكى"قۇدەيد" قەبىلىسىدىن بولۇپ ئۇ قەۋمىنىڭ بىر يىغىلىشىدا ئولتۇراتتى، قۇرەيشلەرنىڭ جاكارچىسى بۇ يەرگە كېلىپ بۇ ئىلاننى جاكارلىدى، بۇنى ئاڭلىغان سۇراقە تۆگىنىڭ خەۋرىنى ئاڭلاش بىلەن ئۇنىڭغا ئېرىششكە بولغان قىزىقىشى كۈچەيدى، لىكىن ئۇ بۇنى باشقىلار تۇيۇپ قالمىسۇن، دەپ ئىغىز ئاچماي ئولتۇرۋالدى. سۇراقە بۇ يەردىن تېخى قوزغالماي تۇرۇپلا ئۇنىڭ قەۋمىدىن بىر ئادەم بۇ يەرگە كېلىپ: اللّٰه بىلەن قەسەمكى، يېنىمدىن ئۈچ ئادەم ئۆتتى، مەن ئۇلارنى مۇھەممەد، ئەبۇ بەكرى ۋە ئۇلارنىڭ يول باشلىغۇچىسىمىكىن، دەپ گۇمان قىلىمەن، دىدى. سۇراقە: بەلكىم ئۇلار تۆگىسىنى ئىزدەپ چىققان پالانىلار بولۇشى مۇمكىن، دىدى. ھىلىقى ئادەم: بەلكىم شۇنداقتۇ، دەپ قويۇپ باشقا گەپ قىلمىدى.

سۇراقە ئۆزى بۇ سورۇندىن دەرھال چىققىپ كەتسە بىرەرىنىڭ گۇمانىنىڭ قوزغۇلۇپ قالماسلىقى ئۈچۈن ئۇ يەردە بىرئاز ئولتاردى، ئاندىن ئۇلارنىڭ دىققىتىنى قوزغىمىغان ھالدا سۇغۇرۇلۇپ چىققىپ دەرھال ئۆيىگە كەلدى ۋە خىزمەتكارىغا كىشىلەرگە تۇيدۇرماي ئاتنى تەييارلاپ ئۇنى جىلغىنىڭ ئوتتۇرىغا باغلاپ قورالىنى ئاتقا يېقىن جايغا قويۇپ قويۇشقا بۇيرىدى.

سۇراقە تۆمۈر كىيىمىنى كىيىپ، قۇرالىنى ئىسىپ، ئىتىغا مىندى، مۇھەممەدنى باشقىلارنىڭ ئۆزىدىن بۇرۇن تۇتۇۋالماسلىقى ئۈچۈن ئۇچقاندەك يۈرۈپ كەتتى.

www.munber.org

سۇراقە قەۋمىدىكى ساناقلىق چەۋەندازلارنىڭ بىرى بولۇپ، قەددى قامەتلىك، بويى ئېگىزلىكى بىلەن تونۇلغان، سەپەرگە چىداملىق ئادەم ئىدى، ئۇنىڭ ئۇستۇگە ئۇ يەنە ئەقىللىق، زىرەك شائىر بولۇپ، مىنىدىغان ئېتىمۇ نەسىللىك ئېسىل ئاتلاردىن ئىدى.

سۇراقە يولنى قاتلاپ ماڭدى، لېكىن ئاردىن ئۇزاق ماڭمايلا ئېتى مۈدۈرلۈپ كېتىپ ئۇ يىقىلىپ چۈشتى، ئۇ بۇ ئىشتىن شۇم پال ئېلىپ: بۇ زادى نېمە ئىش؟ ھۇ ئۆلگۈر ئات! دەپ ئېتىغا يەنە مىنىپ يولىغا راۋان بولدى، لېكىن ئاردىن بىر ئاز ئۆتۈپ ئېتى يەنە بىر مۆدۈرلۈپ ئۇ يەنە يىقىلىپ چۈشتى، ئۇنىڭ كۆڭلىدە گۇمان تېخىمۇ كۈچەيدى ۋە ئارقىغا قايتماقچىمۇ بولدى، لېكىن يۈز تۆگىگە ئېرىشىش ئىشتىياقى ئۇنى يەنە ئالدىغا مېڭىشقا زورلايتتى.

سۇراقە ئېتىدىن ئىككىنچى قېتىم يىقىلغان يېرىدىن ئۇزاق ماڭمايلا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ دوستىنى كۆردى، ئۇ ئۇقياسىغا قولىنى ئۇزاتتى ـ يۇ قولى قېتىپلا قالدى، چۈنكى ئۇ ئېتىنىڭ تۇياقلىرىنىڭ زېمىنغا پېتىپ كېتىۋاتقانلىقىنى، ئالدىنى تۇپا ـ چاڭ توسىۋالغانلىقىنى كۆردى، ئۇ ئېتىنى دېۋەتتى، لېكىن ئات يەرگە مىقلىنىپ كەتكەندەك قىمىر قىلمايتتى، شۇنىڭ بىلەن ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ دوستىغا قاراپ: ئى ئىككى ئادەم! سىلەر ئېتىمنىڭ پۇتلىرىنى قويۇۋېتىش ھەققىدە پەرۋەردىگارىڭلارغا دۇئا قىلساڭلار، مەن سىلەرگە چېقىلماي! دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دۇئا قىلىۋىدى الله ئۇنىڭ ئېتىنىڭ پۇتىنى قويۇۋەتتى، لېكىن ئۇنىڭ ئاچ كۆزلىكى يەنە قوزغۇلۇپ ئاتنى ئۇلار تەرەپكە چاپتۇردى، ئەمما ئاتنىڭ پۇتلىرى بولسا بۇرۇنقىدىنمۇ بەكرەك چوڭقۇر پېتىپ كەتتى، سۇراقە يالۋۇرۇپ: نەرسىلىرىم ۋە قۇراللىرىم سىلەرنىڭ بولسۇن! مەن ئارقامدىكىلەرنى قايتۇرۇپ ئەكېتىشكە ۋەدە بېرەي! دېدى.

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بىزگە ئۇ نەرسىلەرنىڭ كېرىكى يوق، لېكىن سەن كىشىلەرنى بىزدىن قايتۇر!» دېدى ئاندىن ئۇنىڭ ئىتتىنىڭ مېڭىشىغا دۇئا قىلدى، ئىتى ماڭدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يولىغا راۋان بولماقچى بولغاندا سۇراقە ئۇلارغا: الله بىلەن قەسەم! مەندىن سىلەرگە زىيان يەتمەيدۇ، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «سەن بىزدىن نېمە تەلەپ قىلماقچى؟» دېدى. سۇراقە: الله بىلەن قەسەمكى، ئى مۇھەممەد! ماڭا ئىشەن، سېنىڭ دىنىڭ كەلگۈسىدە ئاشكارلىنىپ، ئىشلىرىڭ يۈكسىلىدۇ، ناۋادا مەن سېنىڭ ھۇزۇرۇڭغا بارسام مېنى ھۆرمەتلەشكە ۋەدە بەر! ۋە بۇ توغرىسىدا ماڭا خەت يېزىپ بەر! دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبۇ بەكرىنى بۇيرۇپ بىر سۆڭەك تاختايغا خەت يېزىپ بەردى ۋە قايتقىلى ئۇاتقاندا سۇراقەگە: «ئى سۇراقە! ئەگەر سەن كىسرانىڭ بىلەيزۈكىنى تاقىساڭ قانداق قىلارسەن» دېدى. كىسرا ئىبنى ھورمۇزما؟ دېدى سوراقە ھەيران بولۇپ، «ھەئە!كىسرا ئىبنى ھورمۇز» دېدى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام.

سوراقە قايتتى ئۇ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ئىزلەپ ماڭغان كىشىلەرنى كۆرۈپ ئۇلارغا: قايتىڭلار! مەن ئۇنى ئىزدەپ ھەممە يەرنى قىزىپ‌ۋەتتىم، مېنىڭ ئىز ئىزلىگۈچى ئىكەنلىكىمنى سىلەر ئوبدان بىلىسىلەر، دېدى. شۇنىڭ بىلەن باشقا كىشىلەرمۇ قايتىشتى.

سوراقە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەككە زېمىنىدىن ساق ـ سالامەت قۇتۇلۇپ مەدىنىگە يېتىپ بارغانغا قەدەر ئۆزىنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ دوستى بىلەن بولغان ئىشلارنى ئاشكارلىمىدى، كېيىن ئۇ بۇ ئىشلارنى سۆزلىگەندە ئەبۇ جەھىل سوراقەنىڭ قورقۇنچاقلىقىغا، پۇرسەتنى قولدىن بېرىپ قويغانلىقىغا

www.munber.org

مالامەت قىلدى، سوراقە ئۇنىڭغا: ئى ئەبۇ ھەكىم! ئەگەر سەن ئاتىنىڭ پۇتلىرىنىڭ يەرگە قانداق پېتىپ كىرىپ كېتىۋاتقانلىقىنى كۆرسەڭ ئىدىڭ مۇھەممەدنىڭ ھەقىقەتەن ئىسپات بىلەن كۈچلەندۈرۈلگەن پەيغەمبەر ئىكەنلىكىگە شەك قىلمايتتىڭ، ئاشۇنداق ۋاقىتتا كىممۇ ئۇنىڭغا قارشىلىق قىلالىسۇن؟ دېدى.

كۈنلەر شۇ تەرىقىدە ئۆتتۇەردى، قاراڭغۇ كېچىدە مۇساپىر شەكلىدە قېچىپ چىققان مۇھەممەد ئەمدىلىكتە بولسا مەككىنى ئىشخال قىلغۇچى قوشۇننىڭ رەھبىرى بولۇپ قايتىپ كەلدى، ئۇنى قىلىچ ۋە نەيزىلەر بىلەن قوراللانغان نەچچە مىڭ قوشۇن قوغداپ ماڭغان ئىدى، ئەينى چاغلاردا ھاكاۋۇرلۇق، مەنمەنلىك ۋە زومۇگەرلىك بىلەن زېمىنغا پاتماي قالغان قۇرەيش كاتتىلىرى قورقۇپ تىترىگەن ھالدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا تەسلىم بولغىنىچە ئۇنىڭدىن ئەمىنلىك سورۇشۇپ كېلىشمەكتە ئىدى، ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن: بىزنى قانداق جازالايسەن؟ دەپ سورىغاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام پەيغەمبەرلەرگە خاس كەڭ قورساقلىق بىلەن ئۇلارغا:« بېرىڭلار، سىلەن ئەركىن ـ ئازات!» دېدى. بۇ ۋاقىتتا سوراقە تەيارلانغان ئۇلىقىغا مىنىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا ئۆز ئىسلامىنى ئىلان قىلىش ئۈچۈن كەلدى، ئۇ ئەينى چاغدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا يېزىپ بەرگەن ئەھدىنامىنىمۇ بىللە ئېلىۋالغان ئىدى. ئۇ بۇ ۋەقەلىكلەرنى بايان قىلىپ مۇنداق دەيدۇ:

مەن جىئرانغا چۈشكۈن قىلغان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا كەلدىم، مەن ئەنسارىلاردىن تەشكىللەنگەن مۇھاپىزەتچىلارنىڭ ئىچىگە كىردىم، ئۇلار مېنى نەيزىلىرىنىڭ دەستىلىرى بىلەن ئىتتىرىپ: نېمە قىلماقچى سەن؟ يىراق تۇر، يېراق تۇر! دەيتتى، مەن ئۇلارنىڭ توسىغان نەيزىلىرىگە پەرۋا

قىلماي سەپ يىرىپ ئۇدۇل پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا باردىم، بۇ چاغدا ئۇ تۆگىسىنىڭ ئۇستۇدە ئىكەن، مەن ئۇنىڭغا: ئى اللّٰه نىڭ پەيغەمبىرى! مەن سوراقە بولۇمەن، بۇ سىنىڭ ماڭا يېزىپ بەرگەن خېتىڭ، دىدىم، ئۇ:« ئى سوراقە! كەل، يېقىن كەل! بۈگۈن بولسا ۋەدىگە ۋاپا قىلىنىدىغان، ياخشىلىق قىلىنىدىغان كۈن» دىدى. مەن ئۇنىڭ ئالدىدا ئىسلامغا كىرگەنلىكىمنى ئاشكارلىدىم، مەن ئۇنىڭ ياخشىلىقىغا ۋە خەيرىيىتىگە ئېرىشتىم.

سوراقە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچرۇشۇپ ئارىدىن بىرنەچچە ۋاقىت ئۆتۈپلا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام اللّٰه نىڭ دەرگاھىغا كەتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋاپاتىغا سوراقە قاتتىق قايغۇردى، ئۇ ئەينى چاغدا يۈز تۆگىنى دەپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئۆلتۇرمەكچى بولغانلىقىنى، ئەمدى بولسا پۈتۈن دۇنيادىكى تۆگىلەرنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قىممىتى ئالدىدا ئۇنىڭ ئېلىۋەتكەن تىرنىقچىلىك ئەمەسلىكىنى ئەسلىدى ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەينى چاغدا:«ئى سۇراقە! ئەگەر سەن كىسرانىڭ بىلەيزۈكىنى تاقىساڭ قانداق قىلارسەن؟» دىگەن سۆزىنى ئەسلەپ مۇشۇنداق بىر كۈنىنىڭ چوقۇم كىلىدىغانلىقىغا شەكسىز ئىشەندى.

كۈنلەر ئۆتتۈەردى، مۇسۇلمانلارنىڭ خەلىپىلىكى ئەبۇ بەكرىنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن ئۆمەر ئىبنى خەتتابنىڭ قولىغا ئۆتتى، ئۇنىڭ قوشۇنلىرى پارىس زېمىنىغا خۇددى كەلكۈندەك بېسىپ كىردى، ۋە ئۇلارنىڭ قورغان ـ ئىستىھكاملىرىنى پاچاقلاپ، شاھلىق تەختىلىرىنى گۇمران قىلدى، اللّٰه نىڭ ياردىمى بىلەن بۇ ۋەھشى ئىنسانلارنىڭ سەلتەنەتلىرى ئۆرۈلۈپ نۇرغۇن غەنىمەتلەرنى ئالدى.

www.munber.org

ئۆمەرنىڭ خەلىپىلىك مەزگىلىنىڭ ئاخىرقى كۈنلىرىنىڭ بىرىدە سەئىد ئىبنى ئەبى ۋەققەسنىڭ ئەلچىلىرى مۇسۇلمانلارنىڭ خەلىپىسىگە غەلىبە خوشالىقىنى يەتكۈزۈش ئۈچۈن مەدىنىگە كەلدى، ئۇلار مۇسۇلمانلارنىڭ غەزىنىسىگە ئۆرۈشتا ئېلىنغان غەنىمەتلەرنىڭ بەشتىن بىرىنى بىرگە ئالغاچ كەلگەن ئىدى. غەنىمەتلەر ئۆمەرنىڭ ئالدىغا قويۇلغاندا ئۇ ئەجەپلەنگەن ھالدا ئۇ نەرسىلەرگە قارىدى، چۈنكى ئۇ نەرسىلەرنىڭ ئىچىدە كىسرانىڭ مەرۋايىت تاشلار بىلەن زىننەتلەنگەن تاجى، ئالتۇن يىپلار بىلەن كەشتىلەنگەن كىيىم ـ كېچەكلىرى، ئېسىل تاش ۋە جەۋھەرلىرى ئورنىتىلغان بەلبېغى، ھېچكىم كۆرۈپ باقمىغان شەكىلدىكى بىر جۈپ بىلەيزۈكى بار ئىدى. ئۇنىڭدىن باشقا يەنە ساناپ بولغۇسىز ئېسىل نەرسىلەر بار ئىدى.

ئۆمەر(اللّٰه ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) بۇ نەرسىلەرنى ھاسىسى بىلەن ئۇياق ـ بۇياققا ئۆرۈپ ـ چۆرۈپ بېقىپ ئەتراپىدىكىلەرگە: بۇ ۋەزىپىنى ئورۇندىغانلار دىيانەتلىك ۋە ئىشەنچلىك ئادەملەر ئىكەن، دېدى. بۇ چاغدا ئەلى(اللّٰه ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!): ئى مۆمىنلەرنىڭ خەلىپىسى! سەن پاك بولغاچقا پۇقرالىرىڭمۇ پاك دىيانەتلىك، ئەگەر سەن چىرىكلەشكەن بولساڭ، ئۇلارمۇ چىرىكلەشكەن بولاتتى، دېدى.

ئۆمەر سۇراقەنى چاقىرىپ ئۇنىڭغا كىسرانىڭ كۆينىكىنى، ئىشتىنىنى، تونىنى ۋە ئۆتىكىنى كىيگۈزۈپ، قىلىچى بىلەن ئېسىل بەلبېغىنى ئېسىپ قويدى، بېشىغا بولسا ئۇنىڭ ئالتۇن تاجىنى تاقىدى، قوللىرىغا ئۇنىڭ ئىككى بىلەيزۈكىنى تاقىدى، بۇ چاغدا مۇسۇلمانلار: اللّٰه ئەكبەر! اللّٰه ئەكبەر! دەپ تەكبىر ئېيتىشىپ كېتىشتى. بۇ چاغدا ئۆمەر سۇراقەنىڭ بۇ سۆلىتىگە قاراپ: پاھ، پاھ! بىشىدا كىسرانىڭ تاجى، قولىدا ئۇنىڭ بىلەيزۈكى بولغان مەدلەج قەبىلىسىدىكى ئەرەب، دېدى. ئاندىن ئاسمانغا قاراپ:

ئـى الله! سـەن بـۇ مـاللارنى پەيغەمبىرىڭگـە بـەرمىدىڭ، ئـۇ ساڭا مـەندىن سۆيۈملۈك ۋە ھۆرمـەتلىك ئـىدى، ئـەبۇ بەكرىگـىمۇ بـەرمىدىڭ، ئـۇ مـەندىن سـۆيۈملۈك ۋە ھۆرمـەتلىك ئـىدى، ئۇنـى بولسا ماڭا بـەردىڭ، مـەن سىنىڭ بـۇ نەرسىلەرنى مېنى جـازالاش ئۈچۈن بەرگـەن بولۇشـىڭدىن پاناھ تىلەيمـەن!... دېـدى. ئاندىن شـۇ سـورۇن تارقىمـاي تۇرۇپـلا غەنىمەتلـەرنى مۇسـۇلمانلارغا ئۈلەشتۈرۈپ بەردى.

www.munber.org

فايزۇرۇد دەيلەمىيىۇ

فـــــەيزۇر، مۇبــــــارەك
ئـــائىلىدىن چىققـــان
مۇبارەك ئادەم.

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام.

پـەيغەمبەر ئەلەيھىسسـالام خوشلىشـىش ھـەجىدىن قـايتىپ كـېلىپ، كېسـەل بولـۇپ قالغـاندا ئۇنـىڭ كېسـەل بولـۇپ قالغانلىق خـەۋىرى ئـارالنىڭ ھەممـە جايلىرىغـا تارقـالدى. شـۇنىڭ بىلـەن يەمەندىكى ئەسۋەدول ئەنسى، يەمامىدىكى مۇسەيلىمەتىل كـەززەب، بـــەنى ئەســـەد دىيـــارىدىكى تۇلەيھـــەتۇل ئەســـەدى قاتـــارلىقلار ئىسلامدىن يېنىپ كەتتى ۋە خۇددى مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇللاھ قۇرەيش قەۋمىگە پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتىلگىنىدەك ئۆزلىرىنى ئۆز قەۋملىرىگە ئەۋەتىلگەن پەيغەمبەر، دەپ ئاتىۋېلىشتى.

ئەسۋەدۇل ئەنسى بولسا كۆڭلى قارا، ئىنتايىن ئەسكى ۋە كـۆز بويـامچى كـاھىن ئىـدى. ئۇنـىڭ ئۇستۇگـە ئـۇ ئەقىللـەرنى ئۆزىگـە مـايىل قىلغـــدەك ســۆزمەن، سەپســـەتە نەزىريـــەلىرى بىلـــەن كىشىلەرنىڭ كالىسىنى قايمۇقتۇرۇۋېتەلەيدىغان، مەنسەبى ۋە مال ـ مۈلكـى بىلـەن كىشـىلەرنىڭ كـۆڭلىنى ئالدىيالايدىغـان كـۆڭلى قـارا كىشى ئىـدى. بىـراق ئـۇ ئۆزىـدىكى بـارلىق رەزىللىكلـەرنى يوشـۇرۇپ باشـقىلارغا سالاپـەتلىك، ســەممىي قىياپــتى بىلـەن كۆرۈنۈشـكە تىرىشاتتى.

شـۇ مەزگىـلـەردە يەمـەندىكى ''ئىبنـائىلار'' مـەرتىۋە ۋە نوپـۇز جەھەتتە ئۈستۈن ئورۇنغا ئىگە كىشـلەر بولـۇپ ئۇلارنىـڭ كاتتىسـى فـەيرۇزۇد دەيلـەمىيۇ بولسـا پـەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دوسـتى

www.munber.org

ئىدى. ” ئەنبا“ دېگەن نام ئاتىلىرى بولسا يۇرتلىرىدىن بۇ يەرگە كەلگەن، ئانىلىرى بولسا ئەرەب مىللىتىدىن بولغان كىشىلەرگە قويۇلغان نام ئىدى. ئۇلارنىڭ كاتتىسى بازان دېگەن ئادەم ئەسلىدە ئىسلام ئاشكارلانغان مەزگىلەردە پارىس دۆلىتىنىڭ پادىشاھى كىسرا تەرىپىدىن يەمەنگە باشلىق بولغان كىشى ئىدى. بازان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ راستچىللىقى، دىنىنىڭ يۈكسەكلىكى ئاشكارلانغاندا كىسراغا بويسۇنۇشتىن باش تارتىپ پۈتكۈل قەۋمى بىلەن بىللە ئىسلامغا كىرگەن ئىدى. ئۇ مۇسۇلمان بولغاندىن كېيىنمۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى ئۆز شاھلىق مەرتىۋىسىدە قالدۇردى، ئۇ ئەسۋەدۇل ئەنسى ئاشكارلىنىشتىن بىرئاز ۋاقىت ئىلگىرى ئۇ ئۆلۈپ كەتكەنگە قەدەر شۇ ھالەتتە ئىدى.

ئەسۋەدۇل ئەنسىغا تۈنجى بولۇپ ئاۋاز قوشقانلار ئۇنىڭ مەزھەپ قەبىلىسىدىن بولغان خەلقى ئىدى، ئۇ كىشىلەر بىلەن بىرگە سەناغا ھۇجۇم قىلدى ۋە ئۇ يەرنىڭ ۋالىيسى بازاننىڭ ئوغلى شەھرىنى ئۆلتۈرۈپ ئۇنىڭ ئايالى ئازادنى خوتۇنلۇققا ئالدى. ئاندىن سەنادىن باشقا جايغا ھۇجۇم قىلىشقا ماڭدى.

ئۇ ھۇجۇم قىلغان رايۇنلار كىشىنى ھەيران قالدۇرغۇدەك تېز سۈرئەتتە ئۇنىڭ ئىشخالىيىتىگە ئۆتتى، ھەتتا ھەزرىلمەۋت بىلەن تائىف، بەھرەيىن، ئەھسائەدىن ئەدەنگىچە ئۇنىڭ قىلىچى ئاستىدا بويسۇندۇرۇلدى.

ئەسۋەدىل ئەنەسىنىڭ كىشىلەرنى ئالداش ۋە ئۇلارنى قايمۇقتۇرۇشتا قوللىنىدىغان نەرسىسى ئۇنىڭ ئەقلى ئىدى. ئۇ ئەگەشكۈچىلىرىگە ئۇنىڭ ئاسماندىن ۋەھيي ئېلىپ چۈشۈدىغان، غەيىپتىن خەۋەر بېرىدىغان پەرىشتە بارلىقىنى ئېيتقان ئىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ بۇ يالغان سۆزىنى راست قىلىپ كۆرسۈتۈش ئۈچۈن تەرەپ - تەرەپكە تىڭ - تىڭچىلىرىنى ئەۋەتىپ كىشىلەرنىڭ ئەھۋالىنى، ئۇلار يۇللىقان مەسىلىلەرنىڭ خەۋەرلىرىنى ئىگەلەپ

www.munber.org

كېلىشكە ئەۋەتتى، شۇنىڭ بىلەن ئۇ كىشىلەرگە قايەردە، كىمدە نېمە ئىش يۈز بەرگەنلىكىنى، ئۇ كىشىلەرنىڭ نېمىلەرنى ئويلاپ، نېمىلەرنى قىلىشقا ئاتلانغانلىقىنى دەپ بېرەتتى، بۇنىڭ بىلەن نادان ئەگەشكۈچىلەر ئۇنىڭ بۇ قەدەر كارامەتلىرىگە ئالدىنىپ ئۇنى ئاجايىپ ئادەم دەپ بىلەتتى، شۇنداق ئۇسۇل بىلەن ئۇنىڭ نامى خۇددى قورۇق ئوتۇنغا تۇتاشقان ئوتتەك ھەممە ياققا ئىنتايىن تېز سۈرئەتتە تارقىدى.

ئەسۋەدىل ئەنسىنىڭ دىندىن يېنىپ يەمەنگە ھۇجۇم قىلغانلىق خەۋىرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا يەتكەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەمەندىكى ئىلگىرى ئىسلام كەلتۈرگەن ياخشى كىشىلەرنىڭ يېنىغا ئون نەچچە ساھابىسىنى مەكتۇپ بىلەن يوللىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەكتۇبىدا ئۇلارنى بۇ قارغۇلارچە ئازغۇنلۇققا ئىمان ۋە كەسكىن ئىرادە بىلەن قارشى تۇرۇشقا چاقىرىپ، ئەسۋەدۇل ئەنسىدىن قانداقلا قىلىپ بولمىسۇن قۇتۇلۇشقا بۇيرۇغان ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەكتۇبىنىڭ مەزمونىدىن خەۋەر تاپقان ھەر بىر كىشى ئۇنىڭ چاقىرىقىغا ئاۋاز قوشۇپ بۇيرۇقنى ئىجرا قىلىشقا ئاتلاندى. بۇ بۇيرۇقنى ئىجرا قىلىشقا ئەڭ ئالدىرىغىنى ھېكايىمىزنىڭ باش قەھرىمانى فەيرۇزۇد دەيلەمى ۋە ئەبنالاردىن ئۇنىڭ بىلەن بىرگە بولغانلار ئىدى. بىز بولۇپ ئۆتكەن ئىشلاردىن تېخىمۇ ئېنىقراق خەۋەردار بولۇش ئۈچۈن ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ بايانىنى ئاڭلايلى، ئۇ بىزگە ئەقىللەرنى لال قىلغىدەك ئاجايىپ ۋەقەلىكلەرنى سۆزلەپ بەرسۇن:

مەن ئەنبالاردىن مەن بىلەن بىرگە بولغانلار اللە نىڭ دىنىدىن بىرمۇنۇتمۇ شەكلىنىپ قالمىغان ئىدۇق، اللە نىڭ

www.munber.org

ساقلىشــى بىلــەن بىــزنىڭ ھېچقايســىمىز دىلىمىــزدا اللە نىــڭ دۈشمىنىگە ئىشىنىش دېگەن نەرسىنى ئويلاپمۇ قويمىغانىدۇق، بىـز ھەممە ۋاقىـت اللە نىـڭ بـۇ دۈشمىنىگـە ھۇجـۇم قىلىـپ ئۇنىڭدىـن ھـەرقانداق قىلىـپ بولسىمۇ قۇتۇلـۇش پۇرسىـتىنى كۈتـۈپ تۇرغـان ئىـدۇق. بىزگـە يـەنى ئىلگـىرى دىنغـا كىرگەنلەرگـە پـەيغەمبەر ئەلەيھىسســالامنىڭ مـەكتۇبى يەتكـەن ھامـان بىـر- بىرىمىــزنى رىغبەتلەندۈرۈپ ئۇنىڭ بۇيرۇقىنى ئىجرا قىلىشقا ئاتلاندۇق.

ئەســـۋەدۇل ئىنىســـى ئىشـــلىرىدا ئۇتـــۇق قازانغىنىچــە مــەغرۇرلىنىپ، تەكەببۇرلىشــىپ كېتىۋاتقــان ئىــدى. ئـۇ قوشـۇن قومـاندانى قـەيس ئىبـنى ئـەبدى يەغۇسـقا چوڭچىلىـق قىلىـپ زومىگـەرلىك ئىشـلەتتى، ئۇنىڭغا بولغـان مۇئامىلىسـى ئۆزگـەردى، ھــەتتا قــەيس ئەســۋەدنىڭ ئــۆزىنى جازالىشـــىدىن خاتىرجــەم بولالمايدىغان ھالغا چۈشۈپ قالغان ئىدى.

مـەن تاغـامنىڭ ئوغلـى دازەۋەي بىلـەن بىرگـە ئۇنىـڭ قېشـىغا بېــرىپ ئۇنىڭغــا پــەيغەمبەر ئەلەيھىسســالامنىڭ مــەكتۇبىنىڭ مــەزمۇنىنى يــەتكۈزدۇق ۋە ئۇنــى ئەســۋەدنىڭ ئۇنىڭغــا قــول سېلىشىدىن بۇرۇن ئۇنىڭ قول سېلىشىغا قىزىقتۇردۇق، ئۇ بىزنىڭ چاقىرىقىمىزدىن يـايراپ كـەتتى، ئـۇ بىـزنى خـۇددى ئۇنىـڭ ئۈچـۈن ئاسماندىن چۈشكەندەكلا پەيدا بولغانلىقىمىزنى ئېيتىپ بىز بىلـەن ھەمكارلاشماقچى بولدى، بىز ئۇ كاززاپقا قارشى ئىچكى تەرەپتىن تاقابىل تۇرساق، باشقا قېرىنداشلىرىمىز سىرتتىن تاقابىل تۇرۇشقا كېلىشىۋالدۇق.

ئەسـۋەدۇل ئىنىسـىنىڭ ئېـرىنى ئـۆلتۈرۈپ ئـۆزىنى نىكاھىغـا ئېلىۋالغـان ئايـالى ئـازاد مېنىـڭ تاغـامنىڭ قىـزى ئىـدى. بىـز بـۇ پىلانىمىزنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن ئۇنى بىزگە ھەمكارلىششقا چاقىرىشنى توغرا تاپتۇق.

www.munber.org

مەن ئەسۋەدنىڭ قەسرىسگە بېرىپ تاغامنىڭ قىزى ئازاد بىلەن ئۇچرۇشۇپ: ئى تاغامنىڭ قىزى! سەن بۇ ئادەمنىڭ ساڭا قىلغان ئەسكىلىكنى ئوبدان بىلىسەن، ئۇ سېنىڭ ئېرىڭنى ئۆلتۈرۈپ سېنى نىكاھىغا ئېلىۋالدى، باشقىلارنىڭ ئايالىنى ئاياق ـ ئاستى قىلدى، نۇرغۇن كىشىلەرنى ھالاك قىلىپ، ھوقۇقىنى تارتىۋالدى، بۇ بولسا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خۇسۇسەن بىزگە، ئومومەن قىلىپ ئېيتقاندا پۈتكۈل يەمەن خەلقىگە يوللىغان مەكتۇبى، ئۇ خېتىدە بىزنى ئازغۇنلۇقتىن قۇتۇلۇشقا چاقىرىپتۇ، سەن بىزگە بۇ ئىشتا ياردەملەشسەڭكەن، دېدىم.

سىلەرگە قايسى ئىشتا ياردەملىشمەن؟ دېدى، ئۇ.

ئۇنى ئۆيدىن سىرتقا ئېلىپ چىقىشقا.

مەن بەلكى ئۇنى ئۆلتۈرۈشكە ياردەم بېرەي!

الله بىلەن قەسەمكى! مەن ساڭا مۇشۇ مەقسەتتە دېگەن ئىدىم، لېكىن مەن بۇ سۆزنى يۈز ـ تۇرانە دېيىشتىن خىجىل بولۇپ قالدىم.

الله ھەق بىلەن ئەۋەتكەن پەيغەمبىرى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى! مەن ئۆز دىنىمدىن ھېچ شەكلىنىپ باقمىدىم، مەن ئۇچۇن ئېيتقاندا دۇنيادا ئۇنىڭدىنمۇ بەكرەك ئۆچ كۆرۈلىدىغان كىشى يوق، مەن ئۇنى كۆرگەندىن بېرى ئۇنىڭ گۇناھلارغا پاتقان ھالدا ياشايدىغان، باشقىلارنىڭ ھەق ـ ھوقۇقىغا قىلچە رايە قىلمايدىغان، يامان ئىشلاردىن قول يىغمايدىغان ئادەم ئىكەنلىكىنى بىلدىم.

ئۇنداقتا ئۇنى ئۆلتۈرۈشكە قانداق ياردەم بېرىسەن؟

بۇ ئادەمنىڭ خىزمەتچىلىرى ۋە قوغدىغۇچىلىرى بار، سارايدا ئاشۇ يىراق ھوجرىدىن باشقا مۇھاپىزەتچىلەر تۇرمايدىغان بىرمۇ

جاي يوق، ئۇ يەرنىڭ كەينى تەرىپى قورۇقلۇقتا ماۋۇ ـ ماۋۇ تەرەپلەرگە تۈتىشىدۇ، كەچ كىرگەندىن باشلاپ سىلەر بۇ يەرنىڭ تېمىنى كىچىكچە تېشىڭلار، سىلەر ئۇنىڭ ئىچىدىن چىراق ۋە قورال ـ ياراقلارنى تاپىسىلەر ۋە يەنە مېنىڭ كۈتۈپ تۇرغانلىقىمنى بايقايسىلەر، ئاندىن سىلەر ئۇ يەرگە كىرىپ ئۇنى ئۆلتۈرۈڭلار، دېدى.

بۇنداق سارايىنى تەشمەك تەس، ناۋادا بۇ يەردىن بىرەر مۇھاپىزەتچى ئۆتۈپ قالسا بىزنى كۆرۈپ قېلىپ ۋاقىراپ ھەممىنى چاقىرىدۇ.

توغرا! مېنىڭ سىلەرگە باشقا بىر مەسلىھىتىم بار.

ئۇ قانداق مەسلىھەت؟ ئەتە سىلەر ئىچىڭلاردىن بىرىنى خىزمەتكار سىياقىدا ياساپ مېنىڭ قېشىمغا ئەۋەتىڭلار، مەن ئۇنىڭغا ھوجىرىنىڭ ئىچى تەرىپىدىن ئاز قالغىچە تېشىشكە بۇيرۇي، شۇنداق بولغاندا سىلەر سىرتىن ئاسانلا تېشەلەيسىلەر.

پاھ! بۇ نېمە دېگەن دانا مەسلىھەت؟!

مەن قايتىپ قالغان ئىككى ھەمرىھىمغا بولغان ئەھۋاللارنى يەتكۈزدۈم، ئۇلار بۇ ئىشلارغا بەرىكەت تىلەشتى، بىز شۇ ۋاقىتتىن باشلاپ ئىشلارنىڭ تەييارلىقىغا چۈشۈپ كەتتۇق.

بىز بىزنىڭ ياردەمچىلىرىمىزدىن بىر قىسىم مۇئمىلەرگە مەخپىيەتلىكنى ئاشكارلاپ، ئۇلارنىمۇ تەييارلىق كۆرۈشكە چاقىردۇق ھەم ئۇلار بىلەن ئىككىنچى كۈنى تاڭ ئېتىش ۋاقتىنى ۋەدىلەشكەن ۋاقىت قىلدۇق، قاراڭغۇ چۈشۈپ دېيىشىۋالغان ۋاقتىمىز بولغاندا بىز تېشىدىغان جايغا قاراپ ماڭدۇق، بىز دېيىشكىنىمىز يەردىن تېشىپ ئىچىگە كىرىپ ئۇ يەردىكى تەييارلانغان قۇراللارنى ئېلىپ چىراقلارنى ياقتۇق ۋە الله نىڭ

www.munber.org

دۈشمىنىڭ ھوجرىسى تەرەپكە قاراپ ماڭدۇق. تاغامنىڭ قىزى ئۇنىڭ ئىشىكىدە تۇرغان ئىكەن، ئۇ ماڭا ئىشارەت قىلدى، مەن كىردىم، الله نىڭ دۈشمىنى قاتتىق ئۇخلاۋاتاتتى، مەن ئۇنىڭ بوينىغا خەنجەر ئۇردۇم، ئۇ كالا خىقىرغاندەك خىقىراپ بوغۇزلانغان تۆگىدەك تىپىرلاپ كەتتىم، مۇھاپىزەتچى ئۇنىڭ خىقىرىغىنىنى ئاڭلاپ ساراي تەرەپكە كېلىپ: نېمە ئىش بولدى؟ دېدى. تاغامنىڭ قىزى ئۇلارغا: ئەنسىرىمەي قايتىڭلار! الله نىڭ پەيغەمبىرىگە ۋەھيى چۈشۈۋاتىدۇ، دېدى، شۇنىڭ بىلەن ئۇلار قايتتى.

بىز تاكى تاڭ ئاتقىچە سارايدا تۇردۇق، تاڭ ئاتقاندا مەن سارايىنىڭ تېمىغا چىقىپ: الله ھۇ ئەكبەر! الله ھۇ ئەكبەر! بىر الله دىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەدنى الله نىڭ ئەلچىسى، ئەسۋەدنى كەززاب دەپ گۇۋاھلىق بېرىمەن! دەپ توۋلىدىم، بۇ بىزنىڭ پارول بەلگىمىز ئىدى.

مۇسۇلمانلار ھەر تەرەپتىن ساراي تەرەپكە قاراپ كېلىشتى، مۇھاپىزەتچىلەر ئەزان ئاۋازىنى ئاڭلاپ چۆچۈشۈپ كېتىشتى دەرھال ھەربىكەتكە كەلدى، ئىككى تەرەپنىڭ ئادەملىرى ئۇچرىشىپ ھەتتا گىرەلىشىپ كېتىشتى، مەن ساراي تېمىنىڭ ئۈستىدىن ئەسۋەدنىڭ بېشىنى تاشلىدىم، بۇنى كۆرۈپ ئۇنىڭ قوشۇنى ئاجىزلاپ كەتتى. ئۇلار بوشۇشۇپ كۈچى ئاجىزلاپ كەتتى، مۇئمىنلەر تەكبىر ئېيتىشقان ھالدا دۈشمەن تەرەپكە ئېتىلدى، قۇياش كۆتۈرۈلگىچە ھەممە ئىشلار ئوڭۇشلۇق تاماملاندى.

قۇياش كۆتۈرۈلگەندە بىز الله نىڭ ئەلچىسىگە ئەھۋالنى مەلۇم قىلىپ مەكتۇپ يازدۇق، خوش خەۋەر يەتكۈزگۈچىلەر مەدىنىگە يېتىپ بېرىپ دەل شۇ كېچىسى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋاپات تاپقانلىقىدىن خەۋەر تېپىپتۇ، لېكىن ئۇلار يەنە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلارگە ئەسۋەدنىڭ ئۆلتۈرۈلگەنلىكىنى

www.munber.org

بىلدۈرۈپ ۋەھىي چۈشكەنلىكىنى بىلدۈرۈپ بولغانلىقىنىمۇ بىلىپتۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرىگە: «ئەسۋەد كەچتە ئۆلتۈرۈلدى، ئۇنى مۇبارەك ئائىلىدىن بولغان مۇبارەك ئادەم ئۆلتۈردى»، دەپتۇ. ساھابىلار: ئى ﷲ نىڭ پەيغەمبىرى! ئۇ كىم؟ دەپ سورىغاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئۇ فەيرۇز!... فەيرۇز غەلىبىگە ئېرىشتى!» دېگەن.

ﷲ فەيرۇز ۋە ئۇنىڭ سەبداشلىرىغا كاتتا ئەجىرلەرنى ئاتا قىلغاي!

www.munber.org

سابىت ئىبنى قەيس ئەنسارى

سابىت ئىبنى قەيستىن باشقا بىر ئادەمنىڭ ۋەسىيىتى ئۆلگەندىن كېيىن ئورۇندالمىدى.

سابىت خەزرەج قەبىلىسىنىڭ ھۆرمەتكە ئىگە كاتتىباشلىرىدىن بىرى، شۇنداقلا ئابرۇيلۇق كىشىلىرىنىڭ بىرى ئىدى. ئۇنىڭ ئۇستۇگە ئۇ يەنە زېھنى ئۆتكۈر، چېچەن، ناتىق، كىشى ئىدى، سۆز قىلسا ئۇنىڭ سۆزى باشقىلارنىڭ سۆزىنى بېسىپ چۈشەتتى، نۇتۇق سۆزلىسە نۇتۇقى ئاڭلىغۇچىلارنى ئەسىر قىلىۋالاتتى، ئۇ مەدىنىدىكى ئىسلامغا بۇرۇن كىرگۈچىلەرنىڭ بىرى بولۇپ، ئۇ ئەينى زاماندا مەككىلىك ياش تەشۋىقاتچى مۇسئەب ئىبنى ئۇمەيرنىڭ مۇڭلۇق ئاۋازى بىلەن قىلغان تىلاۋىتىدىكى الله نىڭ سۆزلىرىدىن تەسىرلىنىپ ئۇنىڭغا ئەسىر بولغان، الله نىڭ تەڭدىشى بولمىغان گۈزەل كەلىمىلىرىدىن تەسىرلىنىپ ئۇنىڭ ئىنسانىنىڭ مەنىۋىيىتىگە تەسىر قىلغان گۈزەل بەلگىلىمىرىگە مەپتۇن بولغان ئىدى.

الله ئۇنىڭ دىلىنى ئىسلام ئۈچۈن ئېچىۋەتتى، ئۇ الله نىڭ پەيغەمبىرىنىڭ بايرىقى ئاستىغا قوشۇلۇشى بىلەن ئۇنىڭ قەدرى قىممىتى ۋە مەرتىۋىسى تېخىمۇ ئاشتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە ھىجرەت قىلىپ كەلگەندە سابىت ئىبنى قەيس ئۆز قەۋمىدىن تەشكىللەنگەن زور بىر تۈركۈم ئاتلىقلار سېپىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامى ھۆرمەت بىلەن كۈتىۋالدى ۋە ئۇ يەردە كامىل بولغان بىر نۇتۇق سۆزلىدى. ئۇ

www.munber.org

ئۇتتىقىنى الله غا ھەمدۇ ئېيتتىش، پەيغەمبىرىگە تىنچلىق ۋە رەھمەت تىلەش بىلەن باشلاپ تۆۋەندىكى سۆزى بىلەن ئاخىرلاشتۇردى:

ئى الله نىڭ ئەلچىسى! بىز سىزنى ئۇزۇمىز، باللىرىمىز، ئايالللىرىمىزدىنمۇ بەكرەك قوغداشقا ۋەدە بېرىمىز، بىزنىڭ بۇنداق قىلىشىمىزنىڭ بەدىلىگە نېمە بار؟

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «جەننەت» دەپ جاۋاب بەرگەندە ساھابىلارنىڭ قولىقى جەننەت، دېگەن سۆزنى ئاڭلاش بىلەن خۇشاللىنىپ يۈزلىرى نۇرلىنىپ كەتتى ۋە: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! بىز رازى بولدۇق، بىز رازى بولدۇق!... دېيىشىپ كەتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خۇددى ھەسسان ئىبنى سابىتنى ئۆزىنىڭ شائىرى قىلىۋالغىنىدەك ئاشۇ مۇبارەك كۈندىن باشلاپ سابىت ئىبنى قەيسنى ئۆزىنىڭ نۇقۇقچىسى قىلىۋالدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا ئەرەبلەر ئۆز سۆزلىرىنىڭ مەنىلىرى ھەققىدە ناتىقلىرىنىڭ تىلى ئارقىلىق مۇنازىرىلەششىكە كەلسە ھەسسان ئىبنى سابىتنى شائىرلار بىلەن بەسلەششىكە، سابىت ئىبنى قەيسنى ناتىقلار بىلەن بەس ـ مۇنازىرە قىلىشقا تاللايتتى.

سابىت دىلىدا ئىمانى كۈچلۈك، سەممىي، تەقۋادار، الله دىن ھەممىدىن بەك قورقۇچى، ھەرقانداق بىر ئىشتا الله نىڭ غەزىپىدىن ئاگاھكار بولۇپ تۇرغۇچى مۇئمىن كىشى ئىدى. بىر كۈنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ ناھايىتىمۇ بەك غەمكىن ئولتۇرغىنىنى كۆرۈپ: «ئى مۇھەممەدنىڭ ئاتىسى! ساڭا نېمە بولدى؟» دەپ سورىدى. ئۇ: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! مەن

www.munber.org

ئۆزەمنى ھالاك بولغۇچىلارنىڭ قاتارىدىن بولۇپ كېتىشىمدىن قورقۇۋاتىمەن، دېدى.

«نېمە ئۈچۈن؟»

اﷲ بىزنىڭ قىلمىغان ئىشلىرىمىزدىن ماختىلىشىمىزدىن توسقان، مەن بولسام ئۆزەمنىڭ ئۆزىنى ئۈستۈن تۇتىدىغانلاردىن ئىكەنلىكىمنى ھېس قىلدىم. اﷲ بىزنى چوڭچىلىق قىلىشتىن توسقان، ئەمما مەن بولسام ئۆزەمنىڭ ئۆزىنى چوڭ تۇتۇشنى خالايدىغانلاردىن ئىكەنلىكىمنى سەزدىم، دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا تەسەللى بېرىپ: «ئى سابىت! سەن ماختىلىپ ياشاشقا، شەھىدلىك ئۆلۈمدە ئۆلۈشكە، جەننەتكە كىرىشكە رازى بولماسەن؟» دېدى. ئۇ: ئى اﷲ نىڭ ئەلچىسى! رازى بولىمەن! ئى اﷲ نىڭ ئەلچىسى! رازى بولىمەن!... دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ساڭا ئەنە شۇ بار» دېدى.

اﷲ تائالانىڭ: ﴿ئى مۆمىنلەر! (رەسۇلۇللاھ غا سۆز قىلغان چېغىڭلاردا) ئاۋازىڭلارنى پەيغەمبەرنىڭ ئاۋازىدىن يۇقىرى قىلماڭلار، سىلەر بىر ـ بىرىڭلار بىلەن (توۋلاپ) يۇقىرى ئاۋازدا سۆزلەشكەندەك، پەيغەمبەرگە (توۋلاپ) يۇقىرى ئاۋازدا سۆز قىلماڭلار، (ئۇنداق قىلساڭلار) ئۆزلىرىڭلار تۇيماستىن، (قىلغان ياخشى) ئەمەللىرىڭلار بىكار بولۇپ كېتىدۇ﴾[1] دېگەن ئايىتى نازىل بولغاندىن كېيىن سابىت گەرچە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئىنتايىن بەك ياخشى كۆرۈدىغان، دىلى ئۇنىڭغا پۈتۈنلەي باغلانغان تۇرۇقلۇق پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سورۇنلىرىدىن ئۆزىنى تارتىپ ئۆيىدە كۆپرەك تۇرۇدىغان، پەقەت

---

[1] سۈرە ھۇجۇرات 2ـ ئايەت.

www.munber.org

پەرز نامازلار ئۈچۈنلا كېلىدىغان بولۇپ قالىدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى سۈرۈشتۈرۈپ:

«كىم ماڭا ئۇنىڭ خەۋىرىنى ئېلىپ كېلىدۇ؟» دېدى. ئەنسارىلاردىن بولغان بىر كىشى: مەن! ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! دېدى ـ دە ئاندىن سابىتنىڭ ئۆيىگە باردى. ئۇ كىشى سابىتنىڭ ئۆيىگە كىرىپ ئۇنىڭ بېشىنى ساڭگىلىتىپ ئولتارغانلىقىنى كۆردى ۋە: ئى مۇھەممەدنىڭ ئاتىسى؟ ئەھۋالىڭ قانداق؟ دېدى.

ـ ناچار!

ـ نېمە ئۈچۈن؟

ـ سەن مېنىڭ ئاۋازىمنىڭ يۇقىرىلىقىنى بىلىسەن، كۆپىنچە ئەھۋالدا مېنىڭ ئاۋازىم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاۋازىدىن يۇقىرى چىقىدۇ، قۇرئاندا يۇقىرىقى ئايەتنىڭ چۈشكەنلىكىدىن خەۋىرىڭ بار، مەن ئۆزەمنى ئەمەللىرى بىكار بولۇپ كېتىپ دوزاخ ئەھلىدىن بولۇپ كېتىدىغانلاردىن بولۇپ قالامدىمكىن، دەپ ئەنسىراۋاتىمەن، دېدى.

ھېلىقى ئەنسارى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا قايتىپ سابىتنىڭ دېگەنلىرىنى يەتكۈزدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇ ئەنسارىغا: «سەن ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ "سەن دوزاخ ئەھلىدىن ئەمەس بەلكى جەننەت ئەھلىدىن" دېگەن سۆزنى دېگىن» دەپ بۇيرىدى. مانا بۇ سابىت ھاياتىدا ئەڭ تەشنا بولۇپ كېلىۋاتقان خۇش بىشارەت ئىدى.

سابىت بەدىردىن باشقا بارلىق جەڭلەرگە قاتناشتى، ئۇ ھەر قېتىم جەڭگە كىرگەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىشارەت بەرگەن شەھىدلىكنى ئۈمىد قىلىپ كىرەتتى، بىراق جەڭ ئاخىرلاشقاندا

www.munber.org

ئۆنىڭدىن قۇرۇق قالغانلىقىنى ھېس قىلاتتى. ئۇ شەھەدلىككە بىر ياچاق ياكى ئۆنىڭدىنمۇ يېقىن ھالەتتە ئىدى.

ئەبۇ بەكرى (اللە ئۆنىڭدىن رازى بولسۇن!) نىڭ خەلىپىلىكى زامانىدا مۇسەيلىمە بىلەن مۇسۇلمانلار ئۆتۈرسىدا كەسكىن جەڭ بولدى، بۇ چاغدا سابىت ئەنسارىلار قوشۇنىنىڭ قوماندانى، ئەبۇ ھۇزەيفەنىڭ ئازادگەردىسى سالىم مۇھاجىرلار قوشۇنىڭ قوماندانى، خالىد ئىبنى ۋەلىد بولسا مۇھاجىرلار، ئەنسارىلار ۋە سەھرادىن كېلىپ قوشۇلغان يىگىتلەرنىڭ بولۇپ پۈتكۈل قوشۇننىڭ قوماندانى ئىدى. جەڭنىڭ كۆپۈنچە ۋاقتىدا غەلبە ھامىمان مۇسەيلىمە تەرەپكە يۈزلىنىپ تۇردى، ھەتتا مۇسۇلمانلارغا قارشى ھۇجۇم خالىد ئىبنى ۋەلىدنىڭ چېدىرىغىچە يېتىپ بارغىدەك ئەھۋالغا يەتتى.

سابىت شۇ كۈنى مۇسۇلمانلارنىڭ ئەھۋالىنىڭ قەلبلەرنى چەكسىز ئۈمىدسىزلىككە تولدۇرغىدەك دەرىجىدە ناچارلىشىپ كېتىۋاتقانلىقىنى كۆردى. مۇسۇلمانلار ئاجىزلاشقىنىچە ئۇلارنىڭ ئاغزىلىرىدىن چىقىۋاتقان نالايىق، سەت كەلىمىلەرنى ئاڭلىدى. مۇسۇلمانلار ئىچىدىكى شەھەر بالىلىرى سەھرالىقلارنى ”قورقۇنچاقلار“ دەپ ئەيىپلىسە، سەھرالىقلار شەھەرلىكلەرنى”جەڭ قىلالمايدىغانلار، جەڭنىڭ نېمىلىكىنى بىلمەيدىغانلار“... دېيىشىپ ئەيىبلىشەتتى.

سابىت ئۆلۈمگە تەييارلىنىپ ئۆلۈملىكى ئۈچۈن كېپەن كىيدى ۋە شەھىد بولغانلارنىڭ باش تەرىپىدە تۇرۇپ: ئى مۇسۇلمانلار گۇرۇھى! بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىدا بۇنداق ئۇرۇش قىلمايتتۇق، سىلەرنىڭ دۈشمەنلىرىڭلارنى باستۇرۇپ كېلىشكە يول قويغىنىڭلار ئىنتايىن يامان بىر ئىش بولدى... سىلەرنىڭ ئۆزەڭلارنى ئۆزەڭلار بۇي سۇندۇرۇپ بەرگىنىڭلار ئەجەبمۇ يامان بولدى... دېدى ئاندىن بېشىنى ئاسمان تەرەپكە كۆتۈرۈپ: ئى اللە! مەن ئۇلارنىڭ (دۈشمەنلەرنىڭ) مۇشرىكلىكتىن ئىبلىپ

www.munber.org

كەلگەن ئىشلىرىدىن سېنى پاك دەپ بىلىمەن، (مۇسۇلمانلارنىڭ) قىلغان ناچارلىقلىرىدىن سېنى پاك دەپ بىلىمەن! دېدى ئاندىن ياخشى كىشىلەر بىلەن مۇرىنى مۇرىگە تىرەپ دۈشمەن سېپى تەرەپكە شىر كەبى ئېتىلدى. ئۇنىڭ بىلەن بىرگە ھۇجۇمغا ئۆتكەن ئۇ ياخشى كىشىلەر بەرا ئىبنى مالىك ئەنسارى، مۆئمىلەرنىڭ خەلىپىسى ئۆمەر ئىبنى خەتتابنىڭ قېرىندىشى زەيد ئىبنى خەتتاب، ئەبۇ ھۇزەيفەنىڭ ئازاد قىلىۋەتكەن قۇلى سالىم... ئۇلاردىن باشقا ئىلگىرى ئىمان ئېيتقان بىر تۈركۈم ساھابىلار ئىدى.

سابىت بۇ قېتىملىق ھۇجۇمدا مۇسۇلمانلارنىڭ ۋۇجۇدىنى غەيرەت ـ شىجائەتكە، كاپىرلارنىڭ دىللىرىنى ۋەھىمىگە تولدۇرۇۋەتكىدەك دەرىجىدە باتۇرلۇق كۆرسەتتى. ئۇ ئۇرۇش مەيدانىنىڭ ھەممە تەرەپلىرىدە چېپىپ يۈرۈپ ھەر خىل تىپتىكى قۇراللىقلار بىلەن ئېلىشىۋەردى. ئۇنىڭغا ئۇرۇلغان زەربىلەردىن يارىسى ئېغىرلىشىپ تاكى يەرگە شېھىد بولۇپ يىقىلغىچە ئۇرۇش قىلدى. ئۇ الله نىڭ ئەلچىسى ئۇنىڭغا بىشارەت بەرگەن شېھىدلىكتىن سۆيۈنگەن، الله نىڭ ئۆزىنىڭ سەۋەبى بىلەن ئۇلارغا ئاتا قىلغان غەلىبىسىدىن مەمنۇن بولغان ھالدا كۆز يۇمدى.

سابىتنىڭ ناھايىتى ياخشى بىر تۇمۇر كىيىمى بار ئىدى. جەڭدە ئۇ شېھىت بولۇپ يىقىلغاندا ئۇنىڭ جەسىنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقان بىر مۇسۇلمان كىشى ئۇنىڭ بۇ تۇمۇر كىيىمىنى ئېلىۋالغان ئىدى. ئۇ شەھىد بولغان كېچىسى مۇسۇلمانلاردىن بىرى چۈشىدە سابىتنى كۆردى. سابىت ئۇ ئادەمنىڭ چۈشىدە ئۇ ئادەمگە:

مەن سابىت ئىبنى قەيس، مېنى توندىڭمۇ؟ دېدى. ئۇ ئادەم: ھە، دېگەندە سابىت: مەن ساڭا بىر ئىشنى ۋەسىيەت قىلىمەن، مەن تۈنۈگۈن ئۆلتۈرۈلگەندە مۇسۇلمانلاردىن بىرى

www.munber.org

مېنىڭ قېشىمدىن ئۆتتى، ئۇ مۇنداق ـ مۇنداق سۈپەتلىك بىر ئادەم ئىدى، ئۇ كىشى مېنىڭ تۇمۇر كىيىمىمنى ئېلىۋېلىپ پالانى تەرەپتىكى بەرگاھنىڭ ئەڭ چېتىدىكى چېدىر تەرەپكە ئېلىپ كەتتى ۋە ئۇنى قازان ئاستىغا باستۇرۇپ قازاننىڭ ئۈستىگە ئىگەرنى باستۇرۇپ قويدى، سەن خالىدقا دېگەنلىرىمنى ئېيتىپ ئۇ كىيىمنى ئەكەلدۈرۈۋالغىن، ئۇ كىيىم ھازىرمۇ ئۆز ئورنىدا. ساڭا ۋەسىيەت قىلىدىغان يەنە بىر ئىش، سەن ئۇنى ھەرگىزمۇ چۈشۈمدە دېيىلگەن سۆز دەپ سەل قارىما، سەن خالىدقا: ئەگەر سىز مەدىنىگە خەلىپىنىڭ قېشىغا بارسىڭىز، سابىتنىڭ مۇنداق ـ مۇنداق قەرزلىرى ۋە ئازاد قىلىۋېتىدىغان فالانى ۋە فۇستانى قۇللىرى بار ئىكەن، سىز ئۇنىڭ قەرزلىرىنى تۆلەپ قۇللىرىنى ئازاد قىلىۋېتىڭ، دېگىن، دېدى.

ھېلىقى ئادەم ئويغىنىپ چۈشىدە كۆرگەن ۋە ئاڭلىغانلىرىنى ئۇنىڭغا خەۋەر قىلدى، خالىد ئۇ تۇمۇر كىيىمنى ئېلىپ كېلىشكە ئادەم ئەۋەتكەن ئىدى، ئەۋەتىلگەن ئادەم ئۇ كىيىمنى دەل ھېلىقى ئادەمنىڭ چۈشىدە تەسۋىرلەنگەن ئورنىدىن ساق پېتى ئېلىپ كەلدى.

خالىد مەدىنىگە قايتقاندىن كېيىن خەلىپە ئەبۇ بەكرىگە ھېلىقى ئادەمنىڭ چۈشى ئارقىلىق سابىت ۋەسىيەت قىلغان ئىشلارنى دېدى. ئەبۇ بەكرى سابىتنىڭ ۋەسىيىتىنى ئىجرا قىلىپ ئاندىن: سابىت ئىبنى قەيستىن باشقا ئۇنىڭدىن بۇرۇن ۋە كېيىن بىرەر ئادەمنىڭمۇ ئۆلگەندىن كېيىن قىلغان ۋەسىيىتى ئىجرا قىلىنغانلىقى كۆرۈلمىگەنىدى... دېدى.

الله سابىت ئىبنى قەيستىن رازى بولسۇن ۋە ئۇنى رازى قىلسۇن! ئۇنىڭ ئورنىنى ئالىي جەننەتلەردە قىلسۇن! ئامىن!!!

www.munber.org

ئەسما بىنتى ئەبۇ بەكرى

ئەسما يۈز يىل ئۆمۈر كۆردى،
ئۇنىڭ بىرەر تال چىشى
چۈشمىدى، يا ئەقلىدىن
ئادىشىپمۇ قالمىدى.

تارىخچىلار.

بىز بۇ يەردە بايان قىلماقچى بولغان ئەسەرىمىزنىڭ باش قەھرىمانى ئەسما بىنتى ئەبۇ بەكرى ھاياتىدا كىشىنىڭ دىلىنى سۆيۈندۈرگىدەك پەزىلەت، ئارتۇقچىلىق ۋە ئۇلۇغلۇقنى ئۆزىگە مۇجەسسەم قىلغان بىر ئايالدۇر. چۈنكى ئۆزى بولسا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەڭ يېقىن دوستى ئەبۇ بەكرى سىددىقنىڭ يەنى مۇسۇلمانلارنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن كېيىنكى خەلىپىسى ئەبۇ بەكرىنىڭ قىزىدۇر. ئۇنىڭ قىز قېرىندىشى بولسا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئايالى ھەزرىتى ئانىمىز ئائىشەدۇر، ئۇندىن باشقا ئۇنىڭ بوۋىسى يەنى ئەبۇ بەكرىنىڭ ئاتىسى ئەبۇ ئەتىيق، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ياردەمچىسى بولغان ئىرى زۇبەير ئىبنى ئەۋۋام ۋە ئوغلى ئابدۇللاھ ئىبنى زۇبەير ساھابىلاردىندۇر (الله ئۇلاردىن رازى بولسۇن!) ئۇنىڭ باشقىلارغا چېتىلغان شەرىپىنى قويۇپ ئەبۇ بەكرىنىڭ قىزى ئەسما بولغانلىقىنىڭ ئۆزىلا ئۇنىڭ شەرەپلىنىشىگە يېتەرلىكتۇر.

ئەسما بۇرۇن ئىمان ئېيتقۇچىلارنىڭ بىرى بولۇپ ئۇنىڭدىن بۇرۇن پەقەت **17** ئادەم ئىمان ئېيتقان ئىدى. ئەسما يەنە ”ئىككى بەلۋاغ ئىگىسى“ دېگەن نامغىمۇ ئىگە بولغان بىر پەزىلەت ئىگىسى بولۇپ ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئاتىسى مەدىنىگە

www.munber.org

ھىجرەت قىلىدىغان كۈنى ئۇلارغا ئوزۇقلۇق ۋە سۇ تەييارلاپ بېرىپ بۇ نەرسىلەرنى تاڭىدىغان نەرسە تاپالمىغاندا ئۆزىنىڭ بەلۋېغىنى ئوتتۇردىن يېرىپ بىر پارچىسىدا ئوزۇق خالتىسىنى، يەنە بىرىدە تولۇمنى باغلىغاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ ئۈچۈن اللە دىن جەننەتتە ئىككى بەلۋاغ بېرىشكە دۇئا قىلغان، شۇنىڭ بىلەن ئۇ ”ئىككى بەلۋاغ ئىگىسى“ دېگەن نامغا ئىگە بولغان.

ئۇ زۇبەير ئىبنى ئەۋۋام بىلەن نىكاھلانغاندا زۇبەير بولسا قولىدا نە خىزمىتىنى قىلىدىغان خىزمەتچىسى نە بىر ئېتىدىن باشقا ئائىلىسىنى باياشات قىلغىدەك مال ـ دۇنياسى يوق كەمبەغەل يىگىت ئىدى. بىراق ئەسما ئۇنىڭ ئۈچۈن بەكلا ياخشى بىر ئايال ئىدى، ئەسما دائىم ئۇنىڭ خىزمىتىنى قىلىپ ئېتىنى يېتىلەيتتى، ئۇنى ئوتلىتىپ، ھەلەپ ئېتىپ بېرىش ئۈچۈن دانلارنى يەنچىيتتى. اللە ئۇلارغا كەڭچىلىك ئاتا قىلىپ ئۇلارنى ساھابىلارنىڭ ئەڭ بايلىرىنىڭ قاتارىدىن قىلغانغا قەدەر ئۇ شۇ ھالەتتە ياشىدى.

ئەسمانىڭ دىنىنى ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن اللە ۋە اللە نىڭ پەيغەمبىرى تەرەپكە ھىجرەت قىلىش پۇرسىتىگە ئېرىشكەن ۋاقتىلىرى دەل ئۇنىڭ ئوغلى زۇبەيرگە بولغان ھامىلىدارلىك مەزگىلىنىڭ ئاخىرلىرىغا توغرا كەلدى، ئۇ ئەھۋالىنىڭ بۇنچىلىك قىيىنچىلىقىدىن قورقماي سەپەرگە ئاتلاندى.

ئۇ دەل مەدىنىدىكى قۇبا مەسجىدى بار كەنتكە يېتىپ بارغاندا كۆزى يورىدى، مۇسۇلمانلار خۇشاللىنىپ تەكبىر ۋە تەھلىل ئېيتىشتى، چۈنكى تۇغۇلغان بۇ بوۋاق مەدىنىگە ھىجرەت قىلغۇچىلارنىڭ ئىچىدە تۇنجى تۇغۇلغان بوۋاق ئىدى، ئەسما ئوغلى ئابدۇللاھ زۇبەيرنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا ئېلىپ بېرىپ ئۇنىڭ قۇچىقىغا قويدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇبارەك

www.munber.org

تۆكرىكلىرى بىلەن بالىنى ئېغىزلاندۇردى ۋە دۇئا قىلدى. بۇ بالىنىڭ قۇرساقىغا كىرگەن تۇنجى نەرسە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇبارەك تۆكرىكى بولدى.

ئەسمادا ئەرلەردىمۇ ئاز تېپىلىدىغان ئەقىل ـ ئىدراك ۋە پەزىلەت، ئۇلۇغلۇق سۈپەتلىرى بار ئىدى. ئۇنىڭ سېخىلىكى بولسا ئۇلگە قىلغۇدەك دەرىجىدە ئىدى، بۇ ھەقتە ئوغلى ئابدۇللاھ مۇنداق دېگەن: مەن ھاممام ئائىشە ۋە ئانامدەك سېخى كىشىنى كۆرمىدىم، بىراق بۇ ئىككىسىنىڭ سېخىلىكى ئوخشىمايتتى، ھاممام ئائىشە بولسا نەرسىلەرنى يىغىپ قويۇپ ھاجەتمەنلەرگە يەتكىدەك بولغاندا ئاندىن بېرەتتى، ئانام بولسا ئەتىگە ھېچنېمە قالدۇرمايتتى.

ئەسما ھەرقانداق قىيىن ئەھۋالدىمۇ ئىشلارنى ياخشى بىر تەرەپ قىلالايدىغان ئەقىل ئىگىسى ئىدى. ئاتىسى ئەبۇ بەكرى ئەينى زاماندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ھەمراھ بولۇپ مەدىنىگە ھىجرەت قىلغاندا ئۆيىدە بار بارلىق مال ـ مۈلكىنى بىللە ئېلىپ ماڭغان ئىدى، ئۇنىڭ ئېلىپ ماڭغان مېلىنىڭ سانى ئالتە مىڭ دەرھەم بولۇپ ئۇ ئائىلىسىدىكىلەر ئۈچۈن ھېچنېمە قالدۇرمىغان ئىدى. ئەسمانىڭ بوۋىسى ئەبۇ قۇھافە ئەبۇ بەكرىنىڭ سەپەر قىلغانلىقىنى ئاڭلاپ (ئۇ چاغدا ئۇ مۇشرىك ئىدى) ئۇنىڭ ئۆيىگە كەلدى ۋە ئەسماغا: الله بىلەن قەسەمكى! مەن ئۇنىڭ ئۆزى ئارقىلىق سىلەرنى غەم ـ ئەندىشىگە سېلىپ قويغانىنىڭ ئۈستىگە سىلەرنى كەمبەغەل بىر ھالەتتە قالدۇردى، دەپ قارايمەن، دېدى. ئەسما ئۇنىڭغا:

ئى بوۋا! ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس، ئۇ بىزگە كۆپ مال قالدۇرۇپ قويدى، دېگىنىچە شېغىللارنى ئېلىپ مال ساقلايدىغان تەكچىگە قويغاندىن كېيىن ئۈستىگە بىر پارچە رەختنى يېپىپ بوۋىسىنىڭ قولىنى تۇتۇپ (ئۇنىڭ كۆزى كۆرمەس ئىدى) رەختنىڭ

www.munber.org

ئۇستىدىن سىلاتقۇزۇپ: قانداق بىزگە مال قالدۇرۇپتىمۇ؟ دېدى. بوۋىسى:

قالدۇرۇپتۇ، ئەگەر ئۇ مۇشۇ ماللارنىڭ ھەممىسىنى قالدۇرغان بولسا ھەقىقەتەن ياخشى ئىش قىلىپتۇ، دېدى.

ئەسما مۇشۇنداق قىلىش ئارقىلىق ياشانغان كىشىنى خاتىرجەم قىلىشنى ۋە ئۇنىڭ ئۆزىگە مال بېرىشىدىن توساپ قىلىشنى مەقسەت قىلغان ئىدى. چۈنكى ئۇ گەرچە بوۋىسى بولغان تەغدىردىمۇ مۇشرىكلاردىن ئۆزىگە ياردەم قىلىنىشنى خالىمايتتى.

تارىخ ئەسمانىڭ ھاياتىدىكى نۇرغۇن ئالاھىدە كۆرۈنۈشلەرنى ئۇنتۇپ قالدى، دېگەندىمۇ ئۇنىڭ ئوغلى ئابدۇللاھ ئىبنى زۇبەيىر بىلەن ئاخىرقى قېتىمقى ئۇچرىشىشى ۋە بۇ ئۇچرىششتا نامايەندە بولغان ئۇنىڭ ئۆتكۈر ئەقلىي پىكرى، كەسكىن پوزىتسىيەسى ۋە كۈچلۈك ئىمانىنىڭ سۈرەتتىكى ئىپادىسىنى ھەرگىز ئۇنتۇپ قالمايدۇ. بۇ ۋەقەلىك مۇنداق ئىدى:

يەزىد ئىبنى مۇئاۋىيە ۋاپات بولغاندىن كېيىن ئەسمانىڭ ئوغلى ئابدۇللاھ ئىبنى زۇبەيرگە ھىجاز، مىسىر، ئىراق، خۇراسان، شام دىيارلىرىنىڭ كۆپلىگەن جايلىرىدىكى مۇسۇلمانلار بەيئەت قىلدى. ئارىدىن ئۇزۇن ئۆتمەي ئۇممەيە جەمەتىدىكىلەر ھەججاج ئىبنى يۇسۇف سەقەفىينىڭ قوماندانلىقىدا ئابدۇللاھقا قارشى زور قوشۇن ماڭدۇردى. شۇنىڭ بىلەن ئىككى تەرەپ ئوتتۇرىسىدا كەسكىن جەڭ باشلاندى. ئۇ جەڭدە ئۆزىگە خاس باتۇرلۇق ۋە چەۋەندازلىق بىلەن قەھرىمانلارچە ئۇرۇش قىلدى، لېكىن ئۇنىڭ ئەتراپىدىكىلەر پەيدىن - پەي ئۇنىڭدىن ئايرىلىشقا باشلىدى، ئۇ ئاخىرىدا الله نىڭ ئۆيى بىلەن پاناھلاندى، يەنى ئۇ بىر قانچە كىشىلىرى بىلەن مۇقەددەس كەبىنىڭ ئىچىدە قوغدۇنۇشقا مەجبۇر بولدى.

www.munber.org

ئۇ شەھەد بولۇشتىن بىر قانچە سائەت ئىلگىرى ئانىسى ئەسمانىڭ قېشىغا كەلدى، بۇ چاغدا ئەسما كۆزى تۇتۇلۇپ ياشىنىپ قالغان ئىدى. ئابدۇللاھ: ئى ئانا! سىزگە الله نىڭ رەھمىتى ۋە بەرىكىتى بولسۇن، دېدى. ئەسما: ئوغلۇم ئابدۇللاھ ساڭىمۇ تىنچلىق بولسۇن!... ھەججاجنىڭ مەنجانىقلىرى (چوڭ - چوڭ تاشلارنى يىراققا ئاتىدىغان قورال) ئاتقان تاشلار يەرلەرنى تىترىتىۋاتقان مۇشۇنداق چاغدا سەن بۇ يەرگە نىمە دەپ كەلدىڭ؟ دېدى.

سىزدىن مەسلىھەت سورىغىلى.

مەندىن؟ قايسى ئىش توغرىسىدا؟

كىشىلەر ماڭا ياردەم قىلمىدى، ھەججاجدىن قورقۇپ ۋە ئۇنىڭ مال - دۇنياسىغا قىزىقىپ مەندىن يۈز ئۆرىدى، مېنىڭ قېشىمدا پەقەت بىر قانچە كىشىلا قالدى، ئۇلار ھەر قانچە چىداملىق بولغان تەقدىردىمۇ پەقەت بىرنەچچە سائەتلا بەرداشلىق بېرەر، بەنى ئۇممەيەنىڭ ئەلچىلىرى ناۋادا مەن قۇرالنى تاشلاپ ئابدۇللاھ ئىبنى مەرۋانغا بويسۇنسام ماڭا خالىغىنىمنى بېرىدىغانلىقى توغرىسىدا گەپ قىلىۋاتىدۇ، سىزنىڭچە قانداق؟

ئەسما ئوغلىنىڭ بۇ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ ئاۋازىنى كۆتۈرۈپ: ئى ئابدۇللاھ! ئۆز ئەھۋالىڭنى ئۆزەڭ بىلىسەن، ئۆزەڭنى ئۆزەڭ ئوبدان بىلىسەن!... ئەگەر ھەقىقەتكە چاقىرىپ ھەق ئۈستىدە تۇرساڭ چىداملىق بول! سەن خۇددى سېنىڭ بايرىقىڭ ئاستىدا ئۆلگەن مۇئمىنلەر سەۋرى قىلغاندەك سەۋرى قىل!... ئەگەر سەن مالنى كۆزلىگەن بولساڭ ناھايىتى ئەسكى ئادەم بولغان بولىسەن، نەتىجىدە ئۆزەڭنىمۇ، ئادەملىرىڭنىمۇ ھالاك قىلىسەن.

لېكىن، مەن بۈگۈن شەكسىز ئۆلتۈرىلىمەن.

www.munber.org

بۇ سەن ئۇچۇن ھەجاجغا تەسلىم بولۇپ كاللاڭنىڭ بەنىي ئۇممەيەنىڭ باللىرىنىڭ ئويۇنچۇقىدىن ياخشى.

مەن ئۆلۈمدىن قورقمايۋاتىمەن، بەلكى ئۇلارنىڭ مېنى چانىۋېتىشىدىن ئەنسىراۋاتىمەن.

ئۆلگەندىن كېيىن ئىنسان ئەنسىرەيدىغان ئىش قالمايدۇ، بوغۇزلىنىپ بولۇنغان قوي سويۇشنىڭ ئازابىنى سەزمەيدۇ...

الله سىزنىڭ ئانا بولغىنىڭىزغا، ئۇلۇغ خىسلەتلەرگە ئىگە بولغىنىڭىزغا بەرىكەت بەرسۇن! مەن پەقەت يېنىڭىزغا مۇشۇنداق سۆزلەرنى ئاڭلاش ئۈچۈنلا كەلگەنمەن، الله مېنىڭ ئاجىزلىشىپ قالمىغانلىقىمنى ئوبدان بىلىدۇ، مېنىڭ ئىشلىرىمدا دۇنيا ۋە ئۇنىڭ زىننەتلىرىنى ياقتۇرۇپ ئەمەس بەلكى الله ھارام قىلغان ئىشلارغا يول قويۇلۇۋاتقانلىقىغا غەزەپلەنگەنلىكىمگە شاھىد، مانا مەن ھازىر سىز ياخشى كۆرۈدىغان ئىشقا ماڭىمەن، ئەگەر شەھىد قىلىنسام ماڭا قايغۇرماڭ، ئىشلىرىڭىزنى الله غا تاپشۇرۇڭ...

ئەگەر سەن ناھەق ئىش ئۈستىدە ئۆلتۈرۈلسەڭ ئاندىن ساڭا قايغۇرىمەن.

ماڭا ئىشىنىڭ ئانا، ئوغلىڭىز بولغان مەن ھەرگىز يامان ئىش قىلىش نىيىتىدە بولمىدىم، بۇزۇقچىلىق بىلەنمۇ شۇغۇللانمىدىم، الله نىڭ ھۆكمىدە زۇلۇم قىلمىدىم، ئامانەتكە خىيانەت قىلىش نىيىتىدە بولمىدىم، مېنىڭ نەزىرىمدە الله نىڭ رازىلىقىدىن ئەلا نەرسە يوق، مەن بۇ سۆزلەرنى ئۆزەمنى ئاقلاش نىيىتىدە ئەمەس بەلكى دىلىڭىزغا سەۋرى كىرگۈزۈش ئۈچۈن داۋاتىمەن.

سېنى ئۆزى مەن ياخشى كۆرۈدىغان ئىش ئۈستىدە قىلغان الله غا مەدھىيىلەر بولسۇن! ئى ئوغلۇم! يېقىنىراق كەل، مەن

www.munber.org

سېنىڭ پۇرىغىڭنى پۇرىۋالاي، بەدەنلىرىڭنى سىلىۋالاي، بۇ بەلكىم سەن بىلەن ئاخىرقى ئۇچرىشىشىمىز بولۇپ قېلىشى مۇمكىن.

ئەسما شۇنداق دەپ ئوغلىنىڭ قوللىرىغا، پۇتلىرىغا ئۆزىنى ئېتىپ سۆيۈشكە باشلىدى، ئۇنىڭ يۈزلىرىنى، بويۇنلىرىنى پۇرايتتى، بەدىنىنى سىلايتتى. ئۇ تۇرۇپلا قولىنى يىغىۋېلىپ:

بۇ كەيگىنىڭ نېمە؟ دېدى.

مېنىڭ تۆمۈر كىيىمىم.

ئى بالام! بۇ شەھىد بولۇشنى ئىرادە قىلغان ئادەمنىڭ كىيىدىغان كىيىمى ئەمەس.

لېكىن مەن ئۇنى سىزنىڭ كۆڭلىڭىزنى خاتىرجەم قىلىش ئۈچۈنلا كىيىۋالغان ئىدىم.

بۇنى سېلىۋەت، بۇ كىيىم سېنى قوغداشقا لايىق، ھۇجۇم قىلىشقا ۋە ھەركىتىڭنىڭ يەڭگىل بولۇشىغا پايدىلىق، لېكىن ئۆلۈپ كېتىپ قالساڭ ئەۋرىتىڭنىڭ ئېچىلىپ قالماسلىقى ئۈچۈن ئۇزۇن ئىشتان كىيىۋال!

ئابدۇللاھ تۆمۈر كىيىمىنى سېلىۋېتىپ ئۇزۇن ئىشتاننى كەيدى ۋە جەڭنى داۋاملاشتۇرۇش ئۈچۈن ھەرەم تەرەپكە قاراپ يۈرۈپ كەتتى، ئۇ كېتىۋاتقاچ: ئى ئانا! ماڭا دۇئا قىلىشنى ئۇزۈپ قويماڭ! دەيتتى. ئەسما قولىنى ئاسمانغا كۆتۈرۈپ:

ئى الله ئۇنىڭ قاراڭغۇ كېچىلىرى كىشىلەر ئۇخلاۋاتقاندا ئۇزاق ئىبادەت قىلغانلىقى، قاتتىق يىغلىغانلىقىغا رەھمەت قىلغىن!... ئى الله! ئۇنىڭ روزا تۇتقان ھالدا مەككە ـ مەدىنە ئارىسىدا قىلغان سەپىرىدىكى ئاچلىق ۋە ئۇسسۇزلۇقىغا رەھمەت قىلغىن! ئى الله! ئۇنىڭ ئاتا ـ ئانىسىغا قىلغان ياخشىلىقىغا رەھمەت قىلغىن!... ئى الله مەن ئۇنى ئۆزەڭگە تاپشۇردۇم! سېنىڭ ھۆكمىڭگە رازى بولدۇم،

www.munber.org

ماڭا سەۋرى قىلغۇچىلارنىڭ ساۋابىنى بەرگىن!... دەپ دۇئا قىلدى.

شۇ كۈنى قۇياش پاتماي تۇرۇپلا ئابدۇللاھ ئىبنى زۇبەير شەھىد قىلىندى. ئۇنىڭ شەھىد قىلىنغانلىقىغا ئون نەچچە كۈن ئۆتۈپ ئانىسى ئەسما بىنتى ئەبۇ بەكرىمۇ ۋاپات بولدى. ئۇ يۈز يىل ئۆمۈر كۆرگەن، بىرەر تال چىشى چۈشمىگەن، ئەقلىدىن ھېچ كېتىپ قالمىغان ئايال ئىدى. (الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!)

www.munber.org

تەلھە ئىبنى ئۇبەيدۇللاھ تەيمىييە

«كىمكى ھاياتىنى ئاخىرلاشتۇرۇپ يەر ئۈستىدە تىرىك يۈرگەن كىشىگە قاراپ ئۆزىنى سۆيۈندۈرمەكچى بولسا، تەلھە ئىبنى ئۇبەيدۇللاھقا قارىسۇن»

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام.

تەلھە شام دىيارىدا تىجارەت قىلىش ئۈچۈن قۇرەيش كارۋانلىرى بىلەن كېتىۋاتاتتى. كارۋانلار شامنىڭ بۇسرا شەھىرىگە يېتىپ بارغاندا قۇرەيش سودىگەرلىرىنىڭ كاتتىۋاشلىرى بۇسرا شەھىرىنىڭ ئاۋات بازىرىغا سودا ـ سېتىق ئۈچۈن كېتىشتى.

تەلھەنىڭ يېشى كىچىك بولغانلىقتىن ئۇنىڭ تىجارەتكە ماھىرلىقى چوڭ سودىگەرلەرگە يەتمىسىمۇ لىكىن، تىجارەتتە ئۇلار بىلەن رىقابەتلىشەلەيدىغان، ئۇلارسىزمۇ ماللارنىڭ ئېسىللىرىنى تاللاپ سېتىۋالالايدىغان ئەقلىغا ۋە ئۆتكۈر سېزىمچانلىققا ئىگە ئىدى.

تەلھە ھەرقايسى جايلاردىن كەلگەن تىجارەتچىلەر بىلەن تولغان بازارغا بېرىپ ـ كېلىپ يۈرگەندە پەقەت ئۇنىڭ ھايات مۇساپىسىنىڭ يۈنىلىشىنىلا ئەمەس پۈتكۈل تارىخ يۈنىلىشىنى ئۆزگەرتىۋەتكىدەك چوڭ بىر ئىش يۈز بەردى. بىز بۇنى ئەڭ ياخشىسى تەلھەنىڭ ئۆزىنىڭ بايانىدىن ئاڭلايلى. ئۇ مۇنداق دەيدۇ:

www.munber.org

بىز شۇ چاغدا بۇسرانىڭ بازىرىدا ئىدۇق، بىر دەرۋىش كىشىلەر ئارىسىدا تۇرۇپ: ئى تىجارەتچىلەر! بۇ پەسىل ئىگىلىرىدىن سوراپ بېقىڭلار، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ھەرەمدىن كەلگەن بىرەر كىشى بارمىكىن ؟ دەپ توۋلىدى. بۇ چاغدا مەن ئۇنىڭغا يېقىنلا جايدا ئىدىم، مەن ئۇنىڭ قېشىغا ئالدىراپ بېرىپ: مەن ھەرەملىك، دېدىم.

ـ سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا ئەھمەد ئاشكارا بولدىمۇ؟

ـ ئەھمەد دېگەن كىم؟

ـ ئابدۇللاھ ئىبنى مۇتەللىپنىڭ ئوغلى، بۇ ئاي بولسا ئۇ ئاشكارلىنىدىغان ئاي، ئۇ پەيغەمبەرلەرنىڭ ئاخىرقىسى، ئۇ سىلەرنىڭ زېمىنىڭلار بولغان ھەرەمدىن چىقىپ قارا تاشلىق، خورمىلىق، ساسلىق زېمىنغا ھىجرەت قىلىدۇ، ئۇ يەردىن سۇ تامچىپ تۇرىدۇ، ئى يىگىت سەن ئۇنىڭ قېشىغا بۇرۇن بېرىشقا ئەھمىيەت بەر!...

دەرۋىشنىڭ بۇ سۆزى ماڭا قاتتىق تەسىر قىلدى، مەن ئالدىراپ تۆگەمنىڭ يېنىغا بېرىپ بىرگە كەلگەن كارۋانلارنى قالدۇرۇپ مەككىگە قاراپ يولغا چىقتىم، مەن مەككىگە بېرىپلا ئائىلەمدىكىلەردىن: مەن كەتكەندىن كېيىن بۇ يەردە بىرەر ئىش يۈز بەردىمۇ؟ دەپ سورىدىم. ئۇلار: شۇنداق مۇھەممەد ئابدۇللاھ ئىبنى مۇتەللىپ باش كۆتۈرۈپ چىققىپ ئۆزىنى"پەيغەمبەر" دەپ ئاتىدى. ئەبۇ قۇھافەنىڭ ئوغلى ئەبۇ بەكرى ئۇنىڭغا ئەگەشتى، دېيىشتى.

مەن ئەبۇ قۇھافەنىڭ ئوغلىنى تونايتتىم، ئۇ مۇلايىم ۋە سۈيۈملۈك، كىشىلەرگە يۇمشاق مۇئامىلە قىلىدىغان ئادەم ئىدى، ئۇ ھەم ئەخلاقلىق، دۇرۇس، يېتىلگەن سودىگەر بولۇپ بىز ئۇنىڭ بىلەن چىقىشىپ ئۆتەتتۇق، ئۇ قۇرەيشلەرگە ئائىت خەۋەرلەرنى

www.munber.org

بىلگەنلىكى ۋە ئۇلارنىڭ نەسەبىنى ئىسىدە ساقلىغانلىقى ئۈچۈن بىز ئۇنىڭ سورۇنىنى ياخشى كۆرەتتۇق. مەن دەرھال ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ: مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇللاھنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى ئاشكارلىغانلىقىنى ۋە سېنىڭ ئەگەشكەنلىكىڭ توغرىسىدىكى خەۋەرلەر راستمۇ؟ دېدىم. ئۇ:

شۇنداق، ئۇ مېنى دىنغا قىززىقتۇرۇشقا باشلىدى، دېدى. مەن ئۇنىڭغا ھېلىقى دەرۋىشنىڭ دېگەنلىرىنى سۆزلەپ بەردىم، ئۇ ھەيران قىلىپ: سەن مەن بىلەن مۇھەممەدنىڭ قېشىغا بېرىپ بۇ سۆزلەرنى ئۇنىڭغىمۇ سۆزلەپ بەرگىن ۋە ئۇنىڭ سۆزىگە ئىشىنىپ دىنىغا كىرگىن، دېدى.

بىز بىرلىكتە ئۇنىڭ قېشىغا باردۇق، ئۇ ماڭا ئىسلام توغرىسىدا مەلۇمات بېرىپ قۇرئاندىن ئازراق ئوقۇپ بەردى ۋە ماڭا دۇنيا ـ ئاخىرەتنىڭ خوش خەۋەرلىرىدىن بايان قىلىپ بەردى.

الله دىلىمنى ئىسلام ئۈچۈن ئېچىۋەتتى، مەن ئۇنىڭغا بۇسرادىكى دەرۋىشنىڭ دېگەنلىرىنى سۆزلەپ بەردىم، ئۇ بۇنىڭدىن خوش بولدى. مەن ئۇنىڭ ئالدىدا ”بىر الله تىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد الله نىڭ ئەلچىسى“ دەپ گۇۋاھلىق ئېيتتىم. مەن ئەبۇ بەكرىنىڭ قولى ئارقىلىق ئىسلام كەلتۈرگەنلەرنىڭ تۆتىنچىسى ئىدىم.

قۇرەيشلىك بۇ ياشنىڭ ئىسلام دىنىغا كىرگەنلىكى ئۇنىڭ ئائىلىسى، ئۇرۇق ـ تۇغقانلىرىغا خۇددى ئاسماندىن چاقماق چۈشكەندەك ئېغىر تۇيۇلدى. ھەممىدىن قاتتىق بىئارام بولغىنى ئۇنىڭ ئانىسى ئىدى. ئۇ ئوغلىنىڭ ئېسىل سۈپەتلىرىدىن ۋە گۈزەل ئەخلاقلىرىدىن كىشىلەرگە مەنپەئەت تېگىۋاتقانلىقى ئۈچۈن كېيىن ئۇنىڭ كىشىلەرگە خوجايىن بولۇپ قېلىشىنى ئۈمىد قىلاتتى.

www.munber.org

ئۇنىڭ ئەتىراپىدىكى بۇ كىشىلەر ئۇنى دىندىن قايتۇرۇش ئۈچۈن ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ ئۇنىڭ ئىرادىسىنىڭ تاغدەك مۇستەھكەم ئىكەنلىكىنى بايقاشتى. ئۇلار ئۇنى دىندىن چىرايلىقچە ياندۇرۇشتىن ئۈمىد ئۈزگەندە بولسا قاتتىق قوللۇق قىلىشقا ئۆتۈپ ئۇنى ئازاپلاشقا باشلىدى.

مەسئۇد ئىبنى خەرراش(اللە ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) بۇ ھەقتە كۆرگەنلىرىنى بايان قىلىپ مۇنداق دېگەن: مەن بىر كۈنى سەفا بىلەن مەرۋا ئارىلىقىدا سەيئى قىلىۋاتاتتىم، مەن بىر توپ كىشىلەرنىڭ بىر ياش يىگىتنىڭ ئارقىسىدىن ئەگىشىۋالغانلىقىنى، ئۇ يىگىتنىڭ قوللىرى دۈمبىسىگە قارىتىپ باغلانغان بولۇپ كىشىلەر ئۇنى ھەدەپ ئىتتىرىپ ئارقىسىدىن سوكۇلدۇشۇپ يۈگرىشىۋاتقانلىقىنى، باشلىرىغا ئۆرۈۋاتقانلىقىنى كۆردۈم، ئۇنىڭ ئارقىسىدا بىر ياشانغان ئايال بولۇپ ئۇ ھەدەپ ئۇنى تىللايتتى، ۋاقىرايتتى. مەن ئۇ كىشىلەردىن: بۇ يىگىت نېمە ئىش قىلغانكەن؟ دېسەم ئۇلار:

بۇ بولسا تەلھە، ئۇ ئۆز دىنىنى تاشلاپ بەنى ھاشىملىق بالىغا ئەگىشىپتۇ، دېيىشتى. مەن: ئۇنداقتا ئاۋۇ ياشانغان ئايال كىممۇ؟ دېدىم. كىشىلەر: ئۇ ئايال بۇ يىگىتنىڭ ئانىسى، ھەززەمىنىڭ قىزى سەئبە، دېدى.

قۇرەيشلىكلەرنىڭ يولۋىسى دەپ نام ئالغان نوفەل ئىبنى خۇۋەيلىد تەلھەنى باغلىدى، ئەبۇ بەكرىنىمۇ ئۇنىڭغا چېتىپ باغلاپ بۇ ئىككىسىنى قۇرەيشلىكلەرنىڭ ئەخمەقلىرىنىڭ قاتتىق جازالىشى ئۈچۈن تاپشۇردى. شۇندىن كېيىن بۇ ئىككىسى "بىر جۈپلەر" دەپ ئاتىلىدىغان بولدى.

ۋاقىتنىڭ ئۆتىشىگە ئەگىشىپ ئوخشىمىغان ۋەقەلەر ئارقا ـ ئارقىدىن يۈز بېرىشكە، تەلھەمۇ پىشىپ يېتىلىشكە باشلىدى.

www.munber.org

ئۇنىڭ اللە يولىدا سىنىلىدىغان سىناقلىرىنىڭ سالمىقى ئېغىرلىشىشقا باشلىدى. بۇ جەرياندا ئۇنىڭ ئىسلامغا ۋە مۇسۇلمانلارغا يېتىدىغان مەنپەئەتمۇ زورۇيۇپ ھەتتا ئاخىردا مۇسۇلمانلار تەرىپىدىن "تىرىك شەھىد" دەپ ئاتىلىدىغان شەرەپلىك نامغا ئىگە بولدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى "ياخشى تەلھە"، "سېخى تەلھە"، "مەرت تەلھە" دەپ چاقىراتتى، ئۇنىڭ بۇنداق دەپ چاقىرىلىشىغا سەۋەپ بولغان بىر-بىرىدىن گۈزەل ۋە تەسىرلىك ھېكايىلىرى بار ئىدى. ئەمدى بىز ئۇنىڭ تەپسىلاتلىرىغا نەزەر سالايلى.

ئۇنىڭ "تىرىك شەھىد" دەپ ئاتىلىشىنىڭ سەۋەبى مۇنداق ئىدى. ئوھۇد كۈنى مۇسۇلمانلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەتراپىدىن چېكىنىپ كەتكەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىدا ئەنسارىلاردىن ئون كىشى ۋە مۇھاجىرلاردىن تەلھەدىن باشقا ھېچكىم قالمىغان ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ كىشىلەر بىلەن ھۇجۇمدىن مۇداپەلەنگەن ھالدا تاغقا ئۆرلاۋاتاتتى، بىر تۈركۈم مۇشرىكلار بولسا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئۆلتۈرۈش ئۈچۈن ئىز بېسىپ قوغلاپ چىقىۋاتاتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:« كىمكى ئۇلارنى چېكىندۈرسە ئۇ مېنىڭ جەننەتتىكى ھەمراھىم» دېدى. تەلھە: ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى مەن شۇنداق قىلاي! دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى توسۇپ: « ئورنىڭدا جىم تۇر!» دېدى. ئەنسارىلاردىن بىرى: مەن قىلاي، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا:« بولىدۇ» دېدى.

ھېلىقى ئەنسارى جەڭ قىلىپ ئۆلتۈرۈلدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يېنىدىكىلەر بىلەن يەنە يۇقىرى ئۆرلەشكە باشلىدى، مۇشرىكلار يەنە ئۇلارغا ئەگىشىۋالدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بۇلارغا قارشى تۇرۇدىغان بىرى يوقمۇ؟» دېدى.

www.munber.org

تەلھە: مەن ئى الله نىڭ ئەلچىسى! دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئورنۇڭدا جىم تۇر!» دېدى. ئەنسارىلاردىن بىرى: مەن، ئى الله نىڭ ئەلچىسى! دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بولىدۇ سەن قىل!» دېدى. ئۇ ئەنسارىمۇ ئۆلتۈرۈلگەنگە قەدەر ئۇرۇش قىلدى، مۇشرىكلار ئۆرلەۋەردى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بايامقى سوئالنى سورىۋەردى، ھەر قېتىم تەلھە: مەن! دەپ چىققاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى توسۇيتتى ۋە ئەنسارىلارغا رۇخسەت قىلاتتى، ھەتتا ئەنسارىلارنىڭ ھەممىسى ئۆلتۈرۈلدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىدا تەلھەدىن باشقا ھېچكىم قالمىدى، مۇشرىكلار بولسا يەنىلا ئەگىشىپ كېلىۋاتاتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاخىرىدا تەلھەگە: «ئەمدى سەن قىلساڭ بولىدۇ» دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇدۇل چىشى سۇنۇپ، چېكىسى يېرىلغان، ئاققان قانلار ئۇنىڭ مۇبارەك يۈزىگە سىرغىۋاتقان ئىدى، ئۇنىڭغا ھارغىنلىق يەتكەن ئىدى، تەلھە مۇشرىكلارغا ھۇجۇم قىلىش بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى مۇداپىئە قىلىش ئىشىنى تەڭ قىلىۋاتاتتى، ئۇ بىردە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى تاغنىڭ ئۈستى تەرىپىگە يۆتكەپ قويسا بىردە قايتىپ قوغلاپ چىقىۋاتقان مۇشرىكلارغا قارشى ھۇجۇم قىلاتتى، ئۇ بۇنداق ئىشنى شۇ تەرىقىدە داۋام قىلدۇرىۋەردى.

بۇ ۋەقىلىك ھەققىدە ئەبۇ بەكرى مۇنداق دەيدۇ: بىز شۇ چاغدا ئەبۇ ئۇبەيدە بىلەن بىرگە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن يىراق بىر جايدا ئىدۇق، بىز ئۇنى قۇتقۇزغىلى كەلگىنىمىزدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «مېنى قويۇپ دوستۇڭلارنىڭ يېنىغا بېرىڭلار!» دېدى. ئۇنىڭ بەدىنى قىلىچ ئۇرۇلغان، نەيزە تىقىلغان، ئوقيا ئېتىلغان بولۇپ سەكسەن نەچچە يېرى يارىلانغان، يارىلىرىدىن قانلار ئېقىۋاتقان ھالەتتە ئىدى، تۇيۇقسىز بىر

www.munber.org

زەربىدىن ئۇنىڭ ئالقىنى يېرىلىپ بىر ئورەككە ھۇشسىزلىنىپ يىقىلىدى. مانا شۇنىڭدىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «كىمكى ھاياتىنى ئاخىرلاشتۇرۇپ يەر ئۈستۈدە تىرىك يۈرگەن كىشىگە قاراپ ئۆزىنى سۆيۈندۈرمەكچى بولسا تەلھە ئىبنى ئۇبەيدۇللاھقا قارىسۇن» دەيتتى. ھەر قېتىم ئوھۇد كۈنى تىلغا ئېلىنسىلا ئەبۇ بەكرى سىددىق: ئۇ كۈننىڭ ھەممىسى تەلھەگە مەنسۇپ! دەيتتى. مانا بۇ تەلھەنىڭ" تىرىك شەھىد" دەپ ئاتىلىشىدىكى تەسىرلىك ھېكايىسى.

ئەمما ئۇنىڭ"ياخشى تەلھە"، "سېخى تەلھە"، "مەرت تەلھە" دەپ ئاتىلىشىغا سەۋەپ بولغان نۇرغۇن ھېكايىلىرى بار. بىز بۇ يەردە پەقەت ئۇلاردىن تىپىك بىر نەچچە مىسالنىلا كەلتۈرۈمىز.

تەلھە تىجارەت دائىرىسى كەڭ، بايلىقى كۆپ سودىگەرلەردىن ئىدى، بىر كۈنى ئۇنىڭغا ھەزرەتتۇل مەۋتتىن مال كەلدى، ئۇ مىڭ دەرھەم قىممىتىدىكى مال ئىدى. تەلھە شۇ كۈنى كېچىسى قورققان، ئەنسىرگەن ھالدا ياتتى، ئۇنىڭ قېشىغا ئەبۇ بەكرىنىڭ قىزى ئۇممۇ كۇلسۇم كىرىپ: ئۇ مۆھەممەدنىڭ ئاتىسى! سىزگە نېمە بولدى؟ بىز سىزنى رەنجىتتۇقمۇ ـ يە؟ دېدى.

تەلھە: ياق! سىز مۇسۇلمان ئادەمنىڭ ھەقىقىي ياخشى ئايالى، لېكىن مەن كېچىدىن بېرى ئويلىنىپ: بۇ مال ئۆز ئۆيىدە تۇرۇپ ئۇخلىغان ئادەمنىڭ پەرۋەردىگارىغا بولغان ئېتىقادى قانداق بولار؟ دەپ قالدىم، دېدى.

ئۇممۇكۇلسۇم: سىز بۇنىڭ نېمىسىدىن ئەنسىرەيسىز؟ ھازىر دوستلىرىڭىز ۋە كىشىلەر ئېچىدىكى ھاجەتمەنلەر قايەردە؟! سىز تاڭ ئاتقان ھامان ئۇ ماللارنى ئۇلارغا بۆلۈپ بېرىڭ، دېدى. تەلھە: الله سىزگە رەھمەت قىلسۇن! سىز ھەقىقەتەن ئىشنى

www.munber.org

ياخشى بىر تەرەپ قىلغۇچىنىڭ قىزى ۋە ئىشنى ياخشى بىر تەرەپ قىلغۇچى ئايالسىز... دېدى.

تاڭ ئاتقاندا ئۇ ماللارنى ھەميان تاۋاقلاردا مۇھاجىر ۋە ئەنسارىلاردىن بولغان ھاجەتمەنلەرگە بۆلۈپ بەردى.

كىشىنى تەسىرلەندۈرىدىغان يەنە مۇنداق بىر ھېكايە بار بولۇپ: بىر كۈنى كىشىلەردىن بىر كىشى كېلىپ تەلھەدىن ياردەم سوراپتۇ ۋە ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭ ئۇنىڭ بىلەن تۇغقاندارچىلىقى بارلىقىنى ئېيتىپتۇ، بۇ ئۇنىڭغا ئىلگىرى ھېچكىشى تەرىپىدىن دېيىلمىگەن بىر تۇغقاندارچىلىق ئىكەن. تەلھە ئۇنىڭغا: مېنىڭ بىر زېمىنىم بار ئىدى، ئوسمان ئىبنى ئەففان بۇ زېمىن ئۈچۈن **300** مىڭنى بەرگەن ئىدى، خالىساڭ ئاشۇ زېمىننى ئال، خالىساڭ پۇلىنى ئال! دېدى. ئۇ ئادەم: پۇلىنى ئالاي، دېدى. شۇنىڭ بىلەن تەلھە ئۇنىڭغا ئۇ زېمىننىڭ پۇلىنى بەردى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تەرىپىدىن ”ياخشى تەلھە“، ”سېخى تەلھە“، ”مەرت تەلھە“ دېگەن مۇبارەك ناملارغا ئىگە بولغان تەلھەگە مۇبارەك بولسۇن! اللە ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن! ۋە قەبرىسىنى نۇرلۇق قىلسۇن! ئامىن!!!

www.munber.org

ئەبۇ ھۇرەيرە دەۋسىي

ئەبۇ ھۇرەيرە ئىسلام ئۈممىتى ئۈچۈن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھەدىسلىرىدىن **1600** دىن ئارتۇقىنى يادلىغان كىشىدۇر.

تارىخچىلار.

سىزنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرى ئىچىدىكى يۇلتۇز كەبى چاقناپ نۇر تارقاتقۇچىلارنىڭ بىرى بولغان ئەبۇ ھۇرەيرىنى بىلىشىڭىزدە شەك يوق. ئىسلام ئۈممىتى ئىچىدە ئۇنى بىلمەيدىغان، ياكى نامىنى ئاڭلىمىغان بىرەرى بارمۇ؟!

ئىسلام كېلىشتىن بۇرۇن كىشىلەر ئۇنى ”ئابدۇشەمسى“ دەپ چاقىراتتى، الله ئۇنى ئىسلامغا كىرىشكە مۇيەسسەر قىلىش ئارقىلىق ھۆرمەتلەپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچرىشىش شەرىپىگە ئىگە قىلغاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭدىن: «ئىسمىڭ نېمە؟» دەپ سورىدى. ئۇ: ئابدۇشەمسى، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بەلكى سەن ئابدۇراھمان...» دېدى. ئۇ: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! ئاتا ـ ئانام ساڭا پىدا بولسۇن! شۇنداق ئابدۇراھمان، دېدى.

ئەمما ئۇنىڭ ”ئەبۇ ھۇرەيرە“ دەپ ئاتىلىپ قېلىشىدىكى سەۋەب بولسا ئۇنىڭ كىچىك چاغلىرىدا ئوينايدىغان بىر چىشى مۈشۈكى بار بولۇپ تەڭتۇشلىرى ئۇنى ئەبۇ ھۇرەيرە(مۈشۈكنىڭ ئاتىسى) دەپ چاقىرىشىدىغان ئىدى. بۇ لەقەم ھەتتا ئۇنىڭ

www.munber.org

ئىسمىنى بىسىپ چۈشكىدەك دەرىجىدە ئومۇملىشىپ كەتكەن ئىدى.

ئۇنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بولغان ئالاقىسى قويۇقلاشقاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى ياقتۇرۇپ قىلىپ كۆپۈنچە ھالدا ”ئەبۇ ھىررى“ (يەنى ئەركەك مۈشۈكنىڭ ئاتىسى) دەپ چاقىرىدىغان بولدى، ئۇ ئەبۇ ھىررى دەپ چاقىرىلىشنى ئەبۇ ھۇرەيرە دەپ چاقىرىلىشىدىن ئەلا بىلەتتى ۋە: مېنىڭ دوستۇپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنى بۇ لەقەم بىلەن چاقىردى، ”ھىررى“ بولسا ئەركەك مۈشۈك، ”ھۇرەيرە“ بوسا چىشى مۈشۈك، دەيتتى.

ئەبۇ ھۇرەيرە ئەينى چاغدا تۇفەيل ئىبنى ئەمىر دەۋسىنىڭ قولى بىلەن ئىسلامنى قوبۇل قىلغان بولۇپ ھىجرەتنىڭ **6** - يىلى ئۆز قەۋمىدىن بولغان بىرمۇنچە كىشىلەر بىلەن مەدىنىدىكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا ئەلچى بولۇپ بارغانغا قەدەر ئۆز قەۋمى ئىچىدە تۇرغان ئىدى.

دەۋسىلىك بۇ يىگىت پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خىزمىتىنى قىلىشقا ۋە ئۇنىڭ سۆھبىتىگە ئۆزىنى بېغىشلىدى. مەسجىدنى تۇرار جاي، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئۇستاز ۋە يېتەكچىسى قىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھايات ۋاقتىدا ئۇنىڭ ئايالى ۋە بالىۋاقىلىرى يوق بولۇپ پەقەت مۇشرىك ھالىتىدە قېلىۋەرگەن قېرى ئانىسى بار ئىدى. ئۇ ئانىسىغا ئىچ ئاغرىتىپ ۋە ياخشىلىق قىلىپ ئۇنى ئىسلامغا دەۋەت قىلىشنى توختاتمايتتى، لىكىن ئانىسى ئىسلامنى قوبۇل قىلىشتىن ئۆزىنى قاچۇرۇپ قارشىلىق قىلاتتى.

ئانىسى تەرسالىق قىلىۋەرسە ئۇنىڭغا ئىچىنغان ھالدا ئۇنى بىر مەزگىل ئۆز ھالىغا قويۇپ قوياتتى، شۇنداق كۈنلەرنىڭ بىرىدە ئۇ

www.munber.org

يەنە ئانىسىنى الله ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىگە ئىمان ئېيتىشقا دەۋەت قىلغان ئىدى، ئانىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام توغرىسىدا ئۇنى ناھايىتى بەك بىئارام قىلىدىغان سۆزدىن بىرنى قىلدى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا يىغلىغان پېتى كەلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭدىن: «ئى ئەبۇ ھۇرەيرە! نېمىشقا يىغلىدىڭ؟» دەپ سورىدى.

مەن ئانامنى ئىسلامغا دەۋەت قىلىشتا ھېچ بوشاپ قالمىدىم، ئۇ تاكى ھازىرغىچە ئۇنىماي كېلىۋاتاتتى، بۈگۈنمۇ يەنە ئۇنى ئىسلامغا دەۋەت قىلسام ئۇ سەن توغرىسىدا ياخشى بولمىغان بىر سۆزنى قىلدى، سەن الله غا ئانامنىڭ دىلىنى ئىسلام ئۈچۈن ئېچىۋېتىشكە دۇئا قىلساڭ، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دۇئا قىلدى.

ئەبۇ ھۇرەيرە مۇنداق دەيدۇ: مەن ئۆيگە قايتتىم، بارسام ئىشىك ئىچىدىن تاقاقلىق ئىكەن، مەن ئۆي ئىچىدە سۇنىڭ شالاقشىغان ئاۋازىنى ئاڭلىدىم، مەن ئۆيگە كىرمەكچى بولغىنىمدا ئانام: ئەبۇ ھۇرەيرە! كىرمەي تۇر! دېدى. ئۇ كىيىملىرىنى كىيىپ بولۇپ: كىرگىن، دېدى. مەن كىردىم، ئۇ "بىر الله دىن باشقا ئىلاھ يوق، مۇھەممەد الله نىڭ بەندىسى ۋە پەيغەمبىرى!" دەپ گۇۋاھلىق بەردى. مەن شۇ ھامان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا چاپتىم، بىر ئاز بۇرۇن مەن ھەسرەتلىنىپ يىغلىغان بولسام ئەمدىلىكتە خۇشاللىقتىن يىغلاۋاتاتتىم، مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا: ئى الله نىڭ ئەلچىسى! خۇش خەۋەر! الله دۇئايىڭنى ئىجابەت قىلىپ ئەبۇ ھۇرەيرىنىڭ ئانىسىنى ئىسلامغا ھىدايەت قىلدى، دېدىم.

ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن ياخشى كۆرەتتى، ئۇنىڭغا قاراپ تويماتتى ۋە: مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىنمۇ نۇرلۇق ۋە گۈزەل نەرسىنى ئۇچرىتىپ

www.munber.org

باقمىدىم، ئۇنىڭ چىرايىدا خۇددى قۇياش ماڭغاندەك قىلاتتى...
دەيتتى.

ئۇ ئۆزىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ھەمسۆھبەت قىلغان، ئىسلامغا ھىدايەت قىلىش بىلەن ياخشىلىق قىلغان اللە غا ھەمدۇ ئېيتىپ: ئەبۇ ھۇرەيرىنى ئىسلامغا ھىدايەت قىلغان اللە غا ھەمدۇلار بولسۇن! ئەبۇ ھۇرەيرىگە قۇرئاننى ئۆگەتكەن اللە غا مەدھىيىلەر بولسۇن! ئەبۇ ھۇرەيرىنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا سۆھبەتداش قىلىش بىلەن ياخشىلىق ئاتا قىلغان اللە غا مەدھىيىلەر بولسۇن! دەيتتى.

ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئۆزىنى قانداق بېغىشلىغان بولسا بىلىم ئېلىشقىمۇ شۇنداق بېغىشلىغان ئىدى. ئۇ ئىلىم ئۆگىنىشنى ئەڭ يۇقىرى نىشانى ۋە ئادىتى قىلغان ئىدى، بۇ ھەقتە زەيدىن ئىبنى سابىت مۇنداق دەيدۇ:

بىر كۈنى مەن ئەبۇ ھۇرەيرە ۋە باشقا بىر كىشى ئۈچىمىز مەسجىتتە ئولتۇرۇپ دۇئا قىلغان ھالدا اللە نى ئەسلەۋاتاتتۇق، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كېلىپ بىزنىڭ ئارىمىزدا ئولتاردى، بىز جىم بولۇپ قالدۇق، ئۇ بىزگە: «ئىشىڭلارنى داۋام قىلىۋېرىڭلار» دېدى. مەن ھەمرىھىم بىلەن بىرگە دۇئا قىلدۇق، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزگە ئامىن! دېيىشىپ بەردى، ئاندىن ئەبۇ ھۇرەيرە دۇئا قىلىشقا باشلىدى، ئۇ: ئى اللە! مەن سېنىڭدىن ئىككى بۇرادىرىم سورىغان نەرسىنى، ھەمدە ئۇنتۇلمايدىغان ئىلىم ـ مەرىپەتنى سورايمەن! دەپ دۇئا قىلدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئامىن! دېيىشىپ بەردى. بىز قايتىدىن: بىزمۇ ئۇنتۇلمايدىغان بىلىم سورايمىز! دېدۇق. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «دەۋس قەبىلىسىلىك بۇ بالا سىلەردىن بۇرۇن تىلەپ بولدى» دېدى.

www.munber.org

ئەبۇ ھۇرەيرە ئىلىمنى ئۆزى ياخشى كۆرگەندەك باشقىلار ئۈچۈنمۇ ياخشى كۆرەتتى، بىر كۈنى ئۇ مەدىنە بازىرىدا كېتىۋېتىپ كىشىلەرنىڭ مال ـ دۇنياغا، سودا ـ سېتىققا ھەددىدىن ئارتۇق بېرىلىپ كەتكەنلىكىنى كۆردى ۋە بۇنىڭغا ھەيران قالدى، ئۇ ئۇلارغا: ئى مەدىنە كىشىلىرى! سىلەر نېمە دېگەن ئاجىز؟ دېدى. ئۇلار:

ـ ئى ئەبۇ ھۇرەيرە! سەن بىزنى قايسى تەرەپتىن ئاجىز دەيسەن؟

ـ مەسجىدتە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مىراسى تارقىتىلىۋاتسا سىلەر بۇ يەردە تۇرۇۋسىلەرغۇ؟ بېرىپ نېسىۋىڭلارنى ئېلىۋالمامسىلەر؟ دېدى.

ـ قەيەردە؟

ـ مەسجىدتە.

ئۇلار ئالدىرىشىپ كېتىشتى، ئەبۇ ھۇرەيرە ئۇلارنى ساقلاپ تۇرغان ئىدى، ئۇلار بىردەمدىن كېيىن قايتىپ كېلىشىپ: ئى ئەبۇ ھۇرەيرە! بىز مەسجىدكە كىردۇق، تەقسىم قىلىنىۋاتقان ھېچنېمىنى كۆرمىدۇق، دېدى.

ـ مەسجىدتە بىرەرمۇ ئادەمنى كۆرمىدىڭلارمۇ؟

ـ كۆردۇق، ناماز ئوقۇۋاتقان، قۇرئان ئوقۇۋاتقان، ھالال ـ ھارام توغرىسىدا مۇزاكىرىلىشىۋاتقان كىشىلەر بار ئىكەن.

ـ ۋاي ئىسىت سىلەرگە! ئەنە شۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن قالدۇرۇلغان مىراسلار ئەمەسمىدى.

ئۇ ئىلىم ئۆگىنىش ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سۆزلىرىنى ئۆزىنى ئاتۇۋەتكەچكە ھېچكىم تارتمىغان

www.munber.org

ئاچارچىلىقلارنى تارتقان ئىدى. ئۇ ئۆزى توغرىسىدا توختىلىپ مۇنداق دەيدۇ:

مېنىڭ قورسىقىم قاتتىق ئېچىپ كەتكەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرىدىن بىرەرسىدىن قۇرئان ئايەتلىرىنى سورايتىم، ئەمەلىيەتتە سورىغان ئۇ ئايەتنى مەنمۇ بىلەتتىم، مەقسىتىم ئۇلارنىڭ مېنى ئۆيىگە ئېلىپ بېرىپ تاماق بېرىشى ئۈچۈن شۇنداق قىلاتتىم.

بىر كۈنى مېنىڭ قورسىقىم ئىنتايىن بەك ئېچىپ كەتتى، ھەتتا مەن قورسىقىمغا تاش تېڭىپ ساھابىلار ماڭىدىغان يول ئۈستىدە ئولتۇردۇم، مېنىڭ قېشىمدىن ئەبۇ بەكرى ئۆتتى، مەن ئۇنىڭدىن اللە نىڭ كىتابىدىن بىر ئايەت سورىدىم، مەن ئۇنى مېنى ئۆيىگە چاقىرسىكەن، دەپ سورىغان ئىدىم، ئۇ مېنى چاقىرمىدى ئارقىدىن ئۆمەر كەلدى، ئۇنىڭدىنمۇ ئايەت سورىدىم، ئۇمۇ كېتىپ قالدى. ئاخىردا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كەلدى، ئۇ مېنىڭ ئاچ قالغانلىقىمنى سەزدى ۋە: «ئى ئەبۇ ھۇرەيرە!» دېدى.

مەن خوش! ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! دېگىنىمچە ئۇنىڭغا ئەگەشتىم، ھەتتا بىز ئۇنىڭ ئۆيىگە كەلدۇق، ئۇ ئۆيدە بىر قاچا سۈت تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ: «بۇ سۈت نەدىن كەلدى؟» دەپ سورىدى. ئۆيدىكىلەر: پالانچى سىلىگە ئەۋەتىپتۇ، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا قاراپ: ئى ئەبۇ ھۇرەيرە! سەن بېرىپ سۇپا ئەھلىنى (ئىگە چاقسىز، ئۆي ـ ماكانسىز ھالدا مەسجىدنىڭ سۇپىسىدا ياتىدىغان كىشىلەر) چاقىرىپ كەلگىن!» دېدى. ئۇنىڭ بۇيرىقى مېنى ئوسال ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويدى، مەن ئىچىمدە: بۇ سۈت پەقەت بىر قاچىلا تۇرسا سۇپا كىشىلىرىگە يېتەمدۇ؟ دەپ ئويلىدىم، ئەمەلىيەتتە بولسا مەن ئاشۇ سۈتتىن مېڭىشتىن بۇرۇن بىر يۇتۇم بولسىمۇ ئىچىپ كۈچلۈنۈۋېلىشنى

www.munber.org

خالىغان ئىدىم. ئەمما ئامالسىز يەنىلا چىقىپ ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى چاقىرىپ كىردىم، ئۇلار كىرىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىدا ئولتۇرۇشتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئى ئەبۇ ھۈرەيرە! ئۇ سۈتنى ئېلىپ ئۇلارغا بەر!» دېدى. مەن قاچىنى ئۇلارغا بەردىم، ئۇلاردىن ھەر بىر كىشى ئاشۇ سۈتنى ئىچىپ قاندى، مەن قاچىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا سۇندۇم، ئۇ كۈلۈمسىرىگەن ھالدا: «ئىككىمىز قاپتۇق» دېدى.

- راست ئېيتىسەن.

«قېنى ئىچكىن!» مەن ئىچتىم.

«يەنە ئىچكىن» يەنە ئىچتىم. ئۇ ماڭا ئىچكىن، دەۋەردى، مەن ئىچتىم ۋە: الله بىلەن قەسەمكى! ھەتتا قۇرسىقىمنىڭ ھېچ بىر بوش يېرى قالمىدى، دېدىم. ئۇ ئاندىن قولۇمدىن قاچىنى ئېلىپ ئېشىپ قالغىنىنى ئىچتى.

بۇ ئىشلار بولۇپ ئارىدىن ئۇزۇن ئۆتمەي مۇسۇلمانلارغا مال - دۇنيا يېغىپ كەتتى، ئەبۇ ھۈرەيرەمۇ ئايىلى ۋە بالىسى بار بىر ئائىلىك ئادەمگە ئايلاندى، لېكىن بۇلارنىڭ ھېچقايسىسى ئۇنىڭ پاك ۋىجدىنى ئۆزگەرتەلمىدى، ئۇ تەنھالىقتىكى كۈنلىرىنى ئۇنتۇپ قالمىدى. ئۇ ھەممىشە: يېتىملىكتە ئۆستۈم، مىسكىن ھالەتتە ھىجرەت قىلدىم، غەزۋانىنىڭ قىزى بۇسىراغا ئۇنىڭ ماڭا تاماق بېرىشى بەدىلىگە ئىجارىگە ئىشلەيتتىم، كىشىلەر كەلسە ئۇلارنىڭ خىزمەتلىرىدە بولۇپ ئۇلاغلىرىغا مىنسە ئۇلاغلىرىنى يېتىلەيتتىم، ئاندىن الله مېنى خوجايىنىم بۇسىراغا ئۆيلەپ قويدى... دەيتتى.

دىنىنى قانۇن تۈۋرۈك قىلغان، ئەبۇ ھۈرەيرەنى رەھبەرلىك دەرىجىسىگە كۆتەرگەن الله غا مەدھىيىلەر بولسۇن!

www.munber.org

ئەبۇ ھۇرەيرە مول ئىلىم ئىگىسى بولۇش پەزىلىتى بىلەن كەڭ قورساق، تەقۋادارلىق، پەرزكارلىقتەك پەزىلەتلەرنىمۇ ئۆزىدە مۇجەسسەملەشتۈرگەن بولۇپ ئۇ كۈندۈزى روزا تۇتسا كېچىنىڭ ئۈچتە بىرىدە تۇراتتى، ئاندىن ئايالىنى ئويغۇتاتتى، ئايالى تۇرۇپ قىزىنى ئويغۇتاتتى، كېچىنىڭ قالغان ئۈچتە بىرىدە قىزى تۇراتتى، دېمەك ئۇنىڭ ئۆيىدە كېچىچە ئىبادەت ئۈزۈلمەيتتى.

ئۇ مۇئاۋىيە تەرىپىدىن كۆپ قېتىم مەدىنىگە ۋالىي قىلىپ بېكىتىلگەن ئىدى. ئەمەل ئۇنىڭ كەڭ قورساق، چىقىشقاق مىجەزىدىن ھېچنەرسىنى ئۆزگەرتەلمىدى. بىر قېتىم ئۇ مەدىنىنىڭ مەلۇم بىر كوچىسىدا كېتىۋاتقان بولۇپ مۈرىسىدا ئائىلىسى ئۈچۈن كۆتۈرۈۋالغان ئۇتۇنى بار ئىدى. ئۇنىڭ قېشىدىن سەلئەب ئىبنى مالىك ئۆتىۋىدى ئۇ ئۇنىڭغا: ئى مالىكنىڭ ئوغلى! ۋالىيغا يولنى بوشات! دېدى. (ئۇ چاغدا ئۇ ۋالىي ئىدى)

- اللہ ساڭا رەھىم قىلسۇن! شۇنچە كەڭ يول ساڭا تار كېلىۋاتامدۇ؟

- ۋالىي ۋە ئۇنىڭ ئۈستۈدىكى يۈك ئۈچۈن يولنى بوشۇتۇپ بەر، دېدى.

ئۇنىڭ بىر قارا تەنلىك ئايال خىزمەتچىسى بولۇپ ئۇ ئايال ئەسكىلىك قىلىپ ئۇنىڭ ئائىلىسىنى دەرتكە سېلىپ قويىدى، ئەبۇ ھۇرەيرە ئۇنى ئۇرۇش ئۈچۈن قامچىسىنى كۆتۈرۈپ توختاپ قالدى ۋە: قىيامەتتە قىساس بولۇپ قالمىسا ئىدى، بىزگە يەتكۈزگەن ئەزىيىتىڭ ئۈچۈن ساڭىمۇ ئەزىيەت قىلار ئىدىم، لېكىن مەن سېنى پۇلىنى تولۇق بېرىدىغان بىرىگە ساتىمەن، مەن ئۇ ئارقىلىق ئېرىشىدىغان نەرسىگە بەكمۇ مۇھتاج، سەن اللہ رازىلىقى ئۈچۈن ئازات! بارغىن! دېدى.

www.munber.org

ئۇنىڭ قىزى بىر كۈنى: ئى ئاتا! دوستلىرىم ئاتاڭ ساڭا نېمىشقا ئالتۇن جابدۇقلار بىلەن سېنى زىننەتلەپ قويمىدى، دېيىشىپ مېنى ئەيىبلىشىۋاتىدۇ، دېدى. ئۇ: ئى قىزىم! سىز ئۇلارغا: ئاتام مېنىڭ ئوت بىلەن جازالىنىشىمدىن قورقىدۇ، دەڭ دېدى.

ئۇنىڭ قىزىنى ياسىنىشتىن چەكلىشى ھەرگىزمۇ ئۇنىڭ بېخىللىق قىلغانلىقىدىن ئەمەس ئىدى، چۈنكى ئۇ الله يولىدا مەرت، كەڭ قورساق ئادەم ئىدى.

بىر كۈنى مەرۋان ئىبنى ھەكىم ئۇنىڭغا يۈز دىنار ئالتۇننى خىزمەتكارى ئارقىلىق بەردى، ئاندىن ئەتىسى بىر ئادەمنى ئەۋەتىپ: خىزمەتكارىم ئالتۇننى ساڭا خاتا يەتكۈزۈپتۇ، ئەسلىدە مەن ئالتۇننى باشقا بىرىگە بەرمەكچى ئىدىم، دېگەندە ئەبۇ ھۈرەيرە: مەن ئۇنى الله يولىدا سەدىقە قىلىۋەتكەن ئىدىم، ئۆيۈمدە بىر دىنارمۇ قالمىغان ئىدى، مۇئاشىم چىققاندا ئېلىۋالغىن، دېدى.

ئەسلىدە مەرۋان بۇ ئىشنى ئەبۇ ھۈرەيرىنى سىناش ئۈچۈن قىلغان بولۇپ ئەبۇ ھۈرەيرىنىڭ ھەقىقەتەن دۇرۇس ئادەملىكىنى بىلدى.

ئەبۇ ھۈرەيرە ئۆمۈر بويى ئانىسىغا ياخشىلىق قىلىپ كەلدى، ئۇ ھەر قېتىم ئۆيىدىن چىقماقچى بولسا ئانىسىنىڭ ھوجرىسىنىڭ ئالدىغا كېلىپ: ئى ئانا! سىزگە الله نىڭ رەھمەت ۋە بەرىكەتلىرى بولسۇن! دەيتتى. ئانىسىمۇ: ئى ئوغلۇم! ساڭىمۇ سالامەتلىك، رەھمەت ۋە بەرىكەتلىرى بولسۇن! دەيتتى. ئۇ: كىچىك ۋاقتىمدا سىز ماڭا ياخشىلىق قىلغاندەك الله سىزگىمۇ رەھمەت ئاتا قىلسۇن! دېسە. ئانىسى: چوڭ بولغىنىڭدا ماڭا ياخشىلىق قىلغانلىقىڭغا الله رەھمەت قىلسۇن! دەيتتى، ئۇ سىرتتىن قايتىپ كەلگەندە يەنە شۇنداق سالام بېرەتتى.

www.munber.org

ئۇ كىشىلەرنى ئاتا ـ ئانىلارغا ياردەم بېرىشكە قىزىقتۇراتتى ۋە ئۇلارنىڭ سىلە ـ رەھىمنى ئۇلاشقا دەۋەت قىلاتتى.

www.munber.org

سەلەمە ئىبنى قەيس ئەشجەئى

ئەھۋازنى فەتتھ قىلغۇچى

ئۆمەر ئىبنى خەتتاب (اللە ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) كىشىلەرنىڭ خاتىرجەم ھالدا قانغۇدەك ئۇخلىۋېلىشى ئۈچۈن كېچىدە مەدىنىنىڭ ئەتراپىنى ئايلىنىپ كۆزەتچىلىك قىلىپ ئويقۇسىز ئۆتكۈزدى.

ئۇ كۈچا ئايلانغاچ ئەھۋازغا بارىدىغان قوشۇننىڭ بايرىقىنى كىمگە تۇتقۇزۇش ئۈستىدە ئويلىنىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرىنىڭ ئىچىدىن باتۇر، قەيسەر كىشىلەرنى بىر- بىرلەپ كۆز ئالدىدىن ئۆتكۈزۈشكە باشلىدى. تۇيۇقسىز ئۇنىڭ ئېسىگە بىرى كېلىشى بىلەن ئۆز- ئۆزىگە: تاپتىم، تاپتىم، دەپ تووۋلاپ كەتتى.

ئىككىنچى كۈنى ئەتىگەندە ئۇ سەلەمە ئىبنى قەيسنى چاقىرىپ ئۇنىڭغا: مەن سېنى ئەھۋازغا بارىدىغان قوشۇنغا قوماندان قىلدىم، اللە نىڭ ئىسمى بىلەن ئاتلانغىن، اللە يولىدا اللە نى ئىنكار قىلغانلار بىلەن ئۇرۇشقىن، ئەگەر سىلەر مۇشرىكلاردىن بولغان دۈشمەنلەرگە بىلەن ئۇچراشساڭلار ئالدى بىلەن ئۇلارنى ئىسلامغا دەۋەت قىلىڭلار، ئەگەر ئۇلار ئىسلامغا كىرىپ ئۆز يۇرتلىرىدا تۇرۇپ قېلىشنى خالىسا جەڭدە سىلەرگە ياردەم بەرمىسە ئۇلارغا پەقەت زاكات بېرىشلا پەرز بولىدۇ، ئېلىنغان غەنىمەتتە ئۇلارنىڭ نېسىۋىسى يوق، ئەگەر ئۇلار جەڭدە ھەمكارلاشسا ئۇلارمۇ سىلەر نېسىۋىدار بولغان نەرسىلەردىن ئوخشاش نېسىۋىدار بولىدۇ، ئەگەر ئۇلار ئىسلامنى قوبۇل قىلمىسا ئۇلارنى تۆلەم تۆلەشكە بۇيرۇڭلار، ئۇلارغا چېقىلماڭلار، ئۇلارنى

www.munber.org

ھىمايە قىلىڭلار، ئۇلارنىڭ قۇربى يەتمەيدىغان ئىشقا ئۇلارنى تەكلىپ قىلماڭلار، ئەگەر ئۇلار تۆلەم بېرىشكىمۇ ئۇنىمىسا ئاندىن ئۇلار بىلەن ئۇرۇشىڭلار، اللە سىلەرگە ياردەم بېرىدۇ، ناۋادا ئۇلار مۇداپىئەلىنىۋېلىپ ئاندىن اللە ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسىنىڭ ھۆكمىگە چۈشۈشنى تەلەپ قىلسا ئۇلارنىڭ تەلىپىنى قوبۇل قىلماڭلار، سىلەر اللە ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسىنىڭ ھۆكمىنىڭ نېمىلىكىنى بىلمەيسىلەر، جەڭدە غەلىبە قىلساڭلار نەرسىلەرنى ئوغۇرلىقچە ئېلىۋالىدىغان، خىيانەت قىلىدىغان، رەھىمسىزلىك، ئۆلۈكلەرنى پارچىلاش، كىچىكلەرنى ئۆلتۈرۈشتەك ئىشلارنى قىلماڭلار!... دېدى.

سەلەمەئىبنى قەيس: بۇيرۇقىڭىزغا بويسۇنىمىز ۋە سىزگە ئىتائەت قىلىمىز، ئى مۆئمىلەرنىڭ خەلىپىسى! دېدى. ئۆمەر ئۇنى قىزغىنلىق بىلەن ئۇزۇتۇپ قويدى، ئۇنىڭ قوللىرىنى چىڭ سىقىپ، ئۇنىڭغا دۇئالار قىلدى، ئۆمەر سەلەمەتۇنىڭ يەلكىسىدىكى مەسئۇلىيەتنىڭ ئېغىرلىقىنى ھېس قىلىپ يەتكەن ئىدى. چۈنكى ئەھۋازنىڭ يوللىرى ئىگىز- پەس، مۇداپىئەسى مۇستەھكەم بولغان بۇسرا بىلەن پارىس چېگرىلىنىدىغان رايون ئىدى، بۇ يەردە كورد مىللىتىدىن بولغان كۈچلۈك خەلق ياشايتتى.

مۇسۇلمانلار ئۆزلىرىنى پارىسلارنىڭ ھۇجۇمىدىن ساقلاش ۋە ئۇ يەرنى ئۆزلىرىنىڭ ئىشخالىيەت دائىرىسى قىلىپ ئۇلارنىڭ بۇ يەرنى ئەسكەر تۇرغۇزۇش گازارمىسى قىلىۋېلىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن ئەھۋازنى ئىشخال قىلىۋېلىش ئىنتايىن مۇھىم ئىدى، ئۇنداق بولمىغاندا ئىراقنىڭ تىنچلىقى ۋە خاتىرجەملىكى تەھدىتكە ئۇچرايتتى.

سەلەمە قوشۇنىنىڭ ئالدىدا ماڭدى، ئەمما ئۇلار ئەھۋاز رايون دائىرىسى ئىچىگە كىرىش بىلەنلا بۇ يەرنىڭ ناچار تەبىئىي مۇھىتى بىلەن كۈرەش قىلىشقا دۇچ كەلدى. قوشۇن ئىگىز قىيالارغا ياماشقاندا ئىگىزگە ئۆرلەشتىكى مۈشكۈللۈكنىڭ جاپاسىنى تارتسا،

www.munber.org

پەسكە قاراپ چۈشكەندە ھالاكەتلىك ساسلىقنىڭ خەتىرىگە دۇچ كېلەتتى، مەيلى ئويغاق ياكى ئۇخلىغان ھالەتتە بولسۇن زەھەرلىك يىلان ـ چايانلارنىڭ ھۇجۇمىدىن مۇداپەلىنىشكە توغرا كېلەتتى. لىكىن سەلەمەنىڭ ئۇرغۇپ تۇرغان جۇشقۇن روھى ئەسكەرلەرگە شىجائەت بېغىشلايتتى، ئۇنىڭ ئۈچۈن تارتقان بۇ جاپا ـ مۇشەقەت ۋە قىيىنچىلىقلار شىرىن ۋە ئاسان تۇيۇلاتتى، ئۇ پات ـ پات قوشۇندىكى ئەسكەرلەرنىڭ روھىغا مەلھەم بولىدىغان مۇئمىنلىك روھقا ئىگە ۋەز ـ نەسىھەتلەرنى قىلىپ ئۇلارنىڭ روھلىرىنى ئورغۇتسا، كېچىلىرى قۇرئان ئوقۇپ مۇڭلۇق ۋە تەسىرلىك ئاۋازى بىلەن ئەسكەرلەرنىڭ ھارغىنلىق ۋە جاپاسىنى ئۇنتۇلدۇراتتى.

سەلەمە مۇئمىنلەرنىڭ ئەمىرىنىڭ بۇيرىقى بويىچە ئەھۋاز ئەھلىنى ئالدى بىلەن ئىسلامغا چاقىردى، ئۇلار بۇنىڭدىن ئۆزلىرىنى ئېلىپ قاچتى، ئۇلارنى تۆلەمگە بۇيرۇۋىدى بۇنىڭغىمۇ چوڭچىلىق قىلىپ باش تارتتى، ئەمدى بولسا مۇسۇلمانلارنىڭ ئالدىدا ئۇلار بىلەن ئۇرۇش قىلماقتىن باشقا يول قالمىغان ئىدى. ئۇلار الله نىڭ دەرگاھىدىكى ساۋاپ ئۈچۈن الله يولىدا جىھاد قىلىشقا ئاتلاندى.

بۇ قېتىمقى ئۇرۇش كەڭ ـ كۆلەملىك، قاتتىق ئۇرۇش بولدى، ھەر ئىككىلا تەرەپ كەم كۆرۈلىدىغان قەھرىمانلىقلارنى كۆرسەتتى. جەڭ باشلىنىپ بەك ئۇزۇنغا سوزۇلمايلا جەڭنىڭ غەلىبىسى الله نىڭ كەلىمىسىنى ئۈستۈنلىككە ئېرىشتۈرۈش ئۈچۈن ئاتلانغان مۆئمىلەر تەرەپكە يۈزلەندى ۋە مۇشرىكلارنىڭ ئېچىنىشلىق مەغلۇبىيىتى بىلەن ئاخىرلاشتى.

جەڭ ئاخىرلاشقاندا سەلەمە قوشۇن ئارىسىدا غەنىمەتلەرنى ئۆلەشتۈرۈشكە تۇتۇش قىلدى، ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى ئېسىل زىننەت بۇيۇملىرىنى كۆرۈپ ئۇنى خەلىپىگە ئەۋەتىپ بېرىشنى خالىدى ۋە

www.munber.org

قوشۇندىكىلەرگە: بۇ زىننەت بۇيۇملىرى سىلەرگە تەقسىملەنسە سىلەرگە بۇنىڭدىن ھېچقانچە نەرسە تەگمەيدۇ، ئەگەر بۇنى خەلىپىگە ئەۋەتىپ بەرسەك قوشۇلامسىلەر؟ دېدى. كۆپچىلىك بىردەك: قوشۇلىمىز، دېدى.

ئۇ بۇ زىننەت بۇيۇملىرىنى كىچىك بىر ساندۇقچىغا سېلىپ قەۋمىدىن بولغان بەنى ئەشجەئەلىك بىر كىشىنى تاللاپ ئۇنىڭغا: سەن خىزمەتچىڭ بىلەن بىللە مەدىنىگە بارغىن، خەلىپىگە غەلىبە خەۋىرىنى يەتكۈزگەچ بۇ زىننەت بۇيۇمىنى ئۇنىڭغا تەغدىم قىل! دېدى.

بەنى ئەشجەئىلىك بۇ ئادەم بىلەن ئۆمەرنىڭ ئۇچرىشىشىغا دائىر مۇنداق بىر ئىبرەتلىك ۋەقەلىك بولۇپ ئۇنى بىز بۇ ئادەمنىڭ ئۆز ئاغزىدىن قىلغان بايانىدىن ئاڭلايلى، ئۇ مۇنداق دەيدۇ:

مەن خىزمەتچىم بىلەن بوسراغا باردىم، بىز سەلەمە بەرگەن پۇلغا ئىككى ئۇلاغ سېتىۋىلىپ، يۈك - تاقلىرىمىزنى ئۇنىڭ ئۇستىگە تېڭىپ مەدىنىگە يول ئالدۇق، بىز مەدىنىگە يېتىپ بارغاندا ئۇ يەردىن مۇئمىنلەرنىڭ خەلىپىسىنى ئىزلەپ ئۇنى كىشىلەرگە ئەتىگەنلىك تاماق بېرىۋاتقان يېرىدىن تاپتۇق، ئۇ پادىچىلارنىڭ ھاسىسىغا تايىنىۋالغان بولۇپ خىزمەتچىسى يەرفەئگە: ئى يەرفەئ بۇلارغا گۆشنى جىقلاپ قوي!... ئاۋۇلارنىڭ نانلىرىنى تولۇقلا... ماۋۇلارنىڭ شورپىسىنى جىقلاپ قوي... دەپ تاۋاقلار ئەتراپىدا ئايلىنىپ يۈرەتتى.

مەن ئۇنىڭ ئالدىغا كەلگىنىمدە ئۇ ماڭا: قېنى ئولتۇر! دېدى. مەن كىشىلەرگە يېقىنلا جايدا ئولتاردىم، ماڭا تاماق كەلتۈرۈلدى، مەن تاماقنى يېدىم، كىشىلەر تاماقلىرىنى يەپ بولغاندا ئۆمەر: ئى يەرفەئ! قاچاڭنى كۆتۈر، دەپلا ماڭدى، مەنمۇ ئۇنىڭ ئارقىسىدىن ماڭدىم.

ئۇ ئۆيىگە كىرگەندە مەنمۇ كىرىشكە ئىجازەت سورىدىم، ماڭا ئىجازەت بەردى، ئۇ پالاز ئۈستىدە قوۋزاق تىقىلغان ئىككى ياستۇققا يۆلەنگىنىچە ئولتارغان ئىدى، ئۇ ياستۇقتىن بىرنى ماڭا تاشلاپ بەردى، مەن ئۇنىڭدا ئولتۇردۇم، ئۇ ئارقىسىدىكى پەردىگە قاراپ: ئۇممۇ كۇلسۇم! بىزگە ناشتىلىق بېرىڭ! دېدى. مەن كۆڭلۈمدە خەلىپىنىڭ ئۆزىگە خاس تامىقى قانداقتۇ؟ دەپ ئويلىدىم، ئۇممۇ كۇلسۇم تۇزلىرى يۇمشىمىغان بىر مايلىق ناننى سۇندى، ئۆمەر ناننى قويۇپ: يېگىن! دېدى. مەن ئازراق يېدىم، مەن ئۇنىڭدەك ھۇزۇرلىنىپ يېگەن كىشىنى كۆرمىگەن ئىدىم. ئاندىن ئۇ: بىزگە ئۇسسۇلۇق بېرىڭلار، دېدى. شۇنىڭ بىلەن بىزگە ئارپا شەربىتىدىن قىلىنغان ئىچىملىك قاچىسى كەلتۈرۈلدى. ئۇ: ئاۋال بۇ كىشىگە بېرىڭلار! دېۋىدى ماڭا بەردى، مەن ئازراق ئىچتىم، ھەتتا مېنىڭ شەربىتىم ئۇنىڭكىدىن تاتلىق ۋە ئېسىل ئىكەن. ئۇمۇ ئىچىپ بولغاندىن كېيىن: بىزگە تاماق بېرىپ تويغۇزغان، ئىچىملىككە قاندۇرغان الله غا مەدھىيىلەر بولسۇن! دېدى.

مەن ئۇنىڭغا: سىلىگە مەكتۇپ ئېلىپ كەلگەنىدىم، دېدىم.

ـ كىمدىن؟

ـ سەلەمەتۇ ئىبنى قەيستىن.

ـ سەلەمە ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسىنى قارشى ئالىمىز، ماڭا قوشۇنىنىڭ ئەھۋالىدىن سۆزلەپ بەرگىن!

ـ ئى مۆئمىنلەرنىڭ ئەمىرى ئەھۋال سىلى ئويلىغاندەكلا ياخشى، الله نىڭ دۈشمەنلىرى ئۈستىدىن نۇسرەت قازاندۇق...

ـ الله غا مىڭ مەرتىۋە شۈكرى! ئۇ بەردى، ئارتۇق قىلدى... نېئمەت بەردى، چەكسىز قىلدى... سىلەر بۇسرادىن ئۆتتۈڭلارمۇ؟

ـ شۇنداق، ئۆتتۇق.

www.munber.org

ـ ئۇ يەردە مۇسۇلمانلارنىڭ ئەھۋالىرى قانداقراقكەن.

ـ اللّٰه نىڭ ياردىمى بىلەن ياخشى تۇرۇپتۇ؟

ـ باھا قانداقراق؟

ـ بەك ئەرزانچىلىق.

ـ گۆشچۇ؟ گۆش دېگەن ئەرەبلەرنىڭ ئاساسلىق نەرسىسى، ئەرەبلەر گۆش ئارقىلىقلا ياخشىلىنالايدۇ.

ـ گۆشمۇ مولچىلىقكەن.

ـ يېنىڭدىكى نېمە ئۇ؟

ـ بىز اللّٰه نىڭ دۈشمەنلىرى ئۈستىدىن غەلىبە قىلغاندىن كېيىن غەنىمەتلەرنى يىغقان ئىدۇق، سەلەمە بۇ زىننەت بۇيۇملىرىنى كۆرۈپ: بۇ زىننەت بۇيۇملىرى سىلەرگە تەقسىملەنسە سىلەرگە بۇنىڭدىن ھېچقانچە نەرسە تەگمەيدۇ، ئەگەر بۇنى خەلىپىگە ئەۋەتىپ بەرسەك قوشۇلامسىلەر؟ دېدى. كۆپچىلىك بىردەك: قوشۇلىمىز، دېدى. شۇنىڭ بىلەن بۇ نەرسىلەرنى سىلىگە ئېلىپ كەلدىم، دېدىم.

ساندۇقنى ئۇنىڭغا ئۇزاتقىنىمدا ئۇ ساندۇقنى ئېچىپ ئۇنىڭ ئىچىدىكى قىزىل، يېشىل، سېرىق رەڭدىكى جۇلالىنىپ تۇرغان ئالماس، ياقۇتلارنى كۆرۈپ ئورنىدىن چاچراپ تۇرغىنىچە ساندۇقنى تاشلىۋەتتى. بۇ نەرسىلەر ھەممە يەرگە چاچراپ كەتتى.

ئاياللار مېنىڭ ئۇ نەرسىلەرنى يوشۇرۇۋالىدۇ، دەپ ئويلىغاندەك پەردە تەرەپكە يېقىنلاشتى. خەلىپە ماڭا: ئۇلارنى يىغىشتۇر! دېدى.

مەن ئۇ نەرسىلەرنى يىغىشتۇرۇۋاتقىنىمدا ئۇ خىزمەتچىسىگە: ئۇنى ئۇرغىن، ئاغرىغىدەك ئۇر! دېدى. مەن يەردىكى نەرسىلەرنى تىرەتتىم، يەرفەئ مېنى ئۇراتتى.

www.munber.org

خەلىپە: سەن ۋە خىزمەتچىڭ قارشى ئېلىنمايدۇ، سەن بۇ يەردىن يوقال! دېدى. مەن: بىزگە بىز تاكى ئەھۋازغا يېتىۋالغىچە مىنگىدەك ئۇلاغ بەرگەن بولساڭ، سېنىڭ خىزمەتچىڭ بىزنىڭ ئۇلاغلىرىمىزنى ئېلىۋالغان، دېدىم.

ئۇ يەرفەئگە قاراپ: ئۇلارغا سەدىقە تۆگىلىرىدىن ئىككى تۆگە بەرگىن، دېدى. ئاندىن ماڭا: ئەگەر بۇ ئۇلاغلارنى ئىشلىتىپ بولغىنىڭدا سەندىنمۇ ئېھتىياجلىقراق بىرىگە بېرىۋەتكىن، دېدى.

- ماقۇل، شۇنداق قىلىمەن، الله خالىسا شۇنداق قىلىمەن.

- ئاگاھ بول! الله بىلەن قەسەمكى بۇ زىننەت بۇيۇملىرى ئەسكەرلەرگە ئۈلەشتۈرۈلۈپ بېرىلىشتىن بۇرۇن ئەسكەرلەر تارقىلىپ كېتىپ قالغان بولسا كۆرگىلىكىڭنى كۆرسۇتىمەن.

مەن شۇ ۋاقىتنىڭ ئۆزىدىلا ئاتلىنىپ سەلەمەنىڭ قېشىغا كەلدىم ۋە ئۇنىڭغا: سەن مېنى بۇيرىغان ئىشتا الله ماڭا بەرىكەت بەرمىدى، ساڭا ۋە ماڭا بىرەر مۇسىبەت كېلىشتىن ئىلگىرى بۇنى قوشۇن ئىچىدە ئۈلەشتۈرۈپ بېرىۋەت! دېدىم ۋە ئۇنىڭغا بولغان ئەھۋاللارنى سۆزلەپ بەردىم، شۇنىڭ بىلەن ئۇ زىننەت بۇيۇملىرىنى ئۈلەشتۈرۈپ بولۇپ ئاندىن ئورنىدىن قوزغالدى.

الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!

www.munber.org

مۇئاز ئىبنى جەبەل

ئۇممۇتىمدىن ھالال ۋە ھارامنى
ئەڭ ياخشى بىلىدىغىنى مۇئاز
ئىبنى جەبەلدۇر.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام.

ئەرەب يېرىم ئارىلى ھىدايەت، ھەقىقەت نۇرىدا پارلىغان ۋاقىتتا يەسرىبلىك بۇ بالا يەنە مۇئاز بالاغەتكە يېتىش ئالدىدا ئىدى. ئۇ تىلىنىڭ پاساھەتلىكلىگى، ئەقلىنىڭ ئۆتكۈرلىكى، چېچەن، سەزگۈرلىكى، ھىممىتىنىڭ يۇقىرلىقى بىلەن تەڭتۇشلىرىدىن ئالاھىدە پەرقلىنەتتى، ئۇنىڭ ئۇستىگە ئۇ كۆرۈنىشى چىرايلىق، قارا كۆز، قەددى قامىتى كېلىشكەن يىگىت بولۇپ بۇدۇر چاچلىرى ئۇنىڭ ئاپپاق پاقىراق چىشلىرى بىلەن كۆزگە ئالاھىدە چېلىقىپ تۇراتتى.

بۇ يىگىت مەككىلىك دەۋەتچى يىگىت مۇسئەبنىڭ قولى بىلەن ئىسلام كەلتۈرگەن بولۇپ ئەقەبە كېچىسى ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇبارەك قوللىرىغا ياشلىق ئۇرغۇپ تۇرغان قوللىرىنى قويۇپ بەيئەت قىلغان ئىدى. مۇئاز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچرىشىش ئارقىلىق بەختكە، ئۇنىڭغا بەيئەت قىلىش بىلەن شەرەپكە ئېرىششىنى مەقسەت قىلىپ مەدىنىدىن يولغا چىققان 72 كىشىنىڭ ئىچىدىن بىرى ئىدى.

بۇ يىگىت مەككىدىن بەيئەت قىلىپ مەدىنىگە قايتقاندىن كېيىن بۇتلارنى چېقىش ئىشىنى ئاشكارا ۋە يوشۇرۇن ئۇسۇلدا ئېلىپ بېرىشقا، دوستلىرىنى ھەم بۇ ئىشقا يېتەكلەشكە باشلىدى.

www.munber.org

ئۆلارنىڭ سەۋەبىدىن مەدىنىنىڭ چوڭلىرىدىن بىرى بولغان ئەبرۇ ئىبنى جۇمۇھ ئىسلامنى قوبۇل قىلدى.

ئەمرى ئىبنى جۇمۇھ مەدىنىدىكى بەنى سەلەمە قەبىلىسىنىڭ ئاقساقىلى ۋە مۆتىۋەرلىرىدىن بىرى ئىدى. ئۇمۇ باشقا مۆتىۋەرلەردەك ئۆزى ئۈچۈن ئىسىل ياغاچتىن ئىسىل بىر بۇت ياساتقان بولۇپ ئۇ بۇنىڭغا ئالاھىدە كۆڭۈل بۆلەتتى، ئۇنى يىپەك يۇپۇقلار بىلەن بىزەپ، ھەر كۈنى ئەتىگەندە ئۇنى مايلاپ، خۇش بۇراق نەرسىلەرنى چېچىپ تۇراتتى.

مۇئاز ۋە ئۇنىڭ دوستلىرى ئۇنىڭ بۇتىنى قاراڭغۇ كېچىدە ئېلىپ چىقىپ بەنى سەلەمە قەبىلىسىنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى بىر جايدىكى پاسكىنا نەرسىلەرنىڭ ئارىسىغا تاشلىۋەتتى. ئىككىنچى كۈنى ئەمرۇ بۇتىنى تاپالمىغاندىن كېيىن تەرەپ - تەرەپلەرنى ئىزدەشتۈردى، ئاخىردا ئۇنى ئەخلەت - چاۋىلارنىڭ ئارىسىدىن تېپىپ چىقىپ: خەپ سىلەرنى! بىزنىڭ ئىلاھىمىزغا كېچىدە مۇشۇنداق ئىشلارنى قىلغان زادى كىمدۇ؟ دەپ ئاچچىغلاپ، ئۇنى يەنى يۇيۇپ، تازىلاپ، ماي سۈرۈپ، ئەتىر بىلەن خۇشبۇيلاپ قويدى ۋە ئۇنى ئورنىغا قويغاندىن كېيىن: ئى مانات! ساڭا كىمنىڭ شۇنداق قىلغانلىقىنى بىلگەن بولسام اللّٰه بىلەن قەسەمكى، ئۇنى رەسۋا قىلىۋېتەتتىم، دېدى.

ئىككىنچى كۈنى كېچىدە ئۇ ئۇخلاپ قالغاندا ھېلىقى ياشلار يەنە كېلىپ ئالدىنقى كۈندىكى ئىشلارنى يەنە تەكرارلىدى. ئۇ ئەتىسى يەنە بۇتىنى ئىزلەپ باشقا بىر ئازگالدىن تاپقاندىن كېيىن يۇيۇپ، تازىلاپ ئەتىر سۈرۈپ يەنە ئورنىغا قويدى ۋە بۇنداق قىلغانلارنى تازا تىللاپ قاغىدى.

بۇ ئىش تەكرارلىنىۋەردى، ئۇمۇ بۇتىنى ئىزلەپ تېپىپ تازىلاپ يەنە بۇرۇنقى ئورنىغا قوياتتى. بىر كۈنى ئۇ بۇتىنىڭ قېشىغا

www.munber.org

قىلىچىنى قويۇپ بۇتقا قاراپ: اللە بىلەن قەسەمكى، ساڭا بۇ ئىشلارنى كىمنىڭ قىلغانلىقىنى مەن بىلمەيمەن، ئى مانات! ئەگەر سەندە ياخشىلىق بولسا سەن ئۆزەڭنى قوغدا، بۇ قىلىچ سەن بىلەن بىرگە، دېدى.

كەچ كىرگەندە ياشلار يەنە كېلىپ بۇتنىڭ بويىندىن قىلىچنى ئېلىۋالدى ۋە ئۇنى بىر ئۆلۈك ئىتنىڭ بويىنغا باغلاپ ئازگالغا تاشلىۋەتتى، ئەمرۇ ئەتىسى بۇتنى ناھايىتى بەك ئىزدەپ ئاخىرى ئۆلۈك ئىت بىلەن باغلانغان ھالدا ئازگالدا ياتقان يېرىدىن تاپتى ۋە:

اللە نىڭ نامىدىن قىلايكى قەسەم،
ئەمەسسەن ھەرگىزمۇ ھەقىقىي ئىلاھ.
گەر بولساڭ ئەگەردە ھەقىقىي ئىلاھ،
تۇرمايتتىڭ ئىت بىلەن ھەرگىزمۇ بۇنداق!

دەپ بولۇپ بۇتىدىن ۋاز كېچىپ ئىسلامنى قوبۇل قىلدى ۋە ئىسلامى ياخشى بولغانلارنىڭ قاتارىدىن ئورۇن ئالدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە ھىجرەت قىلىپ كەلگەندىن كېيىن مۇئاز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خىزمىتىدە بولدى، ئۇنىڭدىن قۇرئاننى، ئىسلامنىڭ شەرئىي قانۇنلىرىنى ئۆگەندى، ھەتتا ئاخىردا ساھابىلارنىڭ ئىچىدە اللە نىڭ كىتابىنى ئەڭ ياخشى ئوقۇيدىغانلاردىن، اللە نىڭ شەرئەتلىرىنى ئەڭ ياخشى بىلىدىغانلاردىن بولۇپ قالدى.

يەزىد ئىبنى قۇتەيب ئۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: مەن ھۇمۇستىكى بىر مەسجىدكە كىرىپ چېچى بۇدرە بىر يىگىتنى كۆردۈم، كىشىلەر ئۇنىڭ ئەتراپىغا يىغىلىشىۋالغان بولۇپ ئۇ ھەر بىر ئېغىز سۆز قىلسا ئۇ سۆزلەر ئۇنىڭ ئاغزىدىن خۇددى ئۇنچە تۆكۈلگەندەك

www.munber.org

دانە، دانە چىققاتتى. مەن بىرىپ: ئۇ كىم؟ دەپ سورىسام ماڭا: ئۇ مۇئاز ئىبنى جەبەل، دەپ جاۋاب بىرىلدى.

ئەبۇ مۇسلىم خەۋلانى مۇنداق دەيدۇ، مەن دەمەشقتىكى بىر مەسجىدكە كەلدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرى بۇ يەردە سورۇن تۈزۈشۈپتۇ، ئۇلار ئارىسىدا كۆزلىرى قارا، چىشلىرى نۇرلۇق بىر يىگىت بار ئىدى، ئۇلار ھەر قېتىم بىرەر مەسىلىدە ئىختىلاپلىشىپ قالسا ھېلىقى يىگىتتىن ئۇ ھەقتە سورىشاتتى، مەن ئۇلاردىن: ئۇ كىم؟ دەپ سورىسام: مۇئاز ئىبنى جەبەل، دېيىشتى.

ئۇنىڭ بۇنداق مەرتىۋىگە ئېرىشىشى ئەجەپلىنەرلىك ئەمەس، چۈنكى مۇئاز ئىرناقلىرى يۇمران، كىچىك چاغلىرىدىن تارتىپلا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قولىدا تەربىيىلىنىپ، مول بىلىم بۇلاقلىرىدىن سۇغۇرۇلغان. ئۇ ئىلىمنى ئەسلى مەنبەسىدىن ئالغان بولغاچقا ئۇ ياخشى ئۇستازنىڭ ياخشى شاگىرتى ئىدى. بۇ توغرىلىق پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: «ئۇممۇتىمدىن ھالال ـ ھارامنى ئەڭ ياخشى بىلىدىغىنى مۇئاز ئىبنى جەبەل» دېگەن سۆزى ئۇنىڭغا بىرىلگەن ئەڭ ياخشى باھادۇر. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دەۋرىدە قۇرئاننى توپلىغان ئالتە كىشىنىڭ بىرى، شۇڭا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرى مۇئاز بار سورۇندا سۆز قىلىشقا توغرا كەلسە ئۇنىڭدىن ئەيمىنىپ قالاتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ ئىككى خەلىپىسى ئۇنىڭ ئىلىمنى ئەڭ مۇكەممەل بىر مەنپەئەتلىك ئورۇنغا قويدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەككىنى فەتھى قىلغاندىن كېيىن كىشىلەرنىڭ الله نىڭ دىنىغا توپ ـ توپ بولۇپ كىرىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ مەككىنىڭ خەلىپىلىكىنى ئەتتاب ئىبنى ئۇسەيدكە تاپشۇردى، كىشىلەرنىڭ دىنىنى چۈشىنىپ، ئۇنىڭ شەرئىي

www.munber.org

بەلگىلىمىلىرىنى بىلىۋېلىشقا يارىدەمچى بولۇش ئۈچۈن مۇئازنى ئۇستازلىققا قالدۇردى.

يەمەن پادىشاھانىڭ ئەلچىلىرى يەمەندە قالغان، يېڭىدىن دىننى قوبۇل قىلغانلارغا دىن ئۆگىتىدىغان بىرىلىرىنى ئەۋەتىپ بېرىشنى تەلەپ قىلىشقاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلار ئىچىدىن بىر قانچەيلەننى اللە نىڭ دىنىغا چاقىرىدىغان ئۇلۇغ دەۋەتچىلىك ئىشىغا بۇيرىدى ۋە مۇئازنى ئۇلارغا باشلىق قىلىپ سايلىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنى ئۇزۇتۇپ ئۇلارنىڭ ئۇلاغلىرىغا ياندىشىپ پىيادە چىقتى. مۇئازمۇ ئۇلاغ ئۈستىدە ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خۇددى مۇئازغا قىنىۋالماقچى بولغاندەك ئۇنىڭ بىلەن ئۇزاق بىرگە ماڭدى، ئاندىن ئۇنىڭغا ۋەسىيەت قىلىپ: ئى مۇئاز! بەلكىم بىر يىلدىن كېيىن مېنى كۆرەلمەسلىكىڭ، بەلكىم مەسجىدتىن، مېنىڭ قەبرەمنىڭ قېشىدىن ئۆتۈشىڭ مۇمكىن... دېدى. مۇئازنىڭ كۆڭلى يېرىم بولۇپ يىغلىۋەتتى، باشقا ساھابىلارمۇ يىغلىۋەتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دېگىنىدەك مۇئاز شۇ كەتكىنىچە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى قايتا كۆرەلمىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام شۇ يىل ۋاپات بولدى. مۇئاز مەدىنىگە كېلىپ مەدىنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئايرىلىپ چۆلدەرەپ قالغاندەك بولۇپ قالغانلىقىنى ھېس قىلىپ يىغلاپ كەتتى.

ئۆمەر خەلىپىلىككە ئولتۇرغاندا مۇئازنى كىلاب قەبىلىسىنىڭ ماللىرىنى تەقسىم قىلىپ، بايلارنىڭ سەدىقىسىنى كەمبەغەللەرگە تارقىتىپ بېرىشكە ئەۋەتتى، ئۇ ۋەزىپىنى ئىجرا قىلىپ بولۇپ ئايالىنىڭ قېشىغا ئۆيدىن چىققاندا يەلكىسىگە يۆگەپ چىققىپ كەتكەن يېپىنچىسى بىلەن قايتىپ كەلگەندە ئايالى: باشقىلار

ئائىلىسىگە ھەدىيە قىلىپ ئېلىپ كېلىدىغان نەرسىلەردىن بىرەر نەرسىنىمۇ ئېلىپ كەلمىدىڭىزمۇ؟ دېدى.

مۇئاز: مەن بىلەن بىرگە مەندىن ھېساب ئېلىپ تۇرۇدىغان بىر كۆزەتچى بار، دېدى. ئايالى: سىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئەبۇ بەكرىنىڭ زامانىدا ئۇلارنىڭ نەزىرىدا ئىشەنچلىك ئىدىڭىز، ئۆمەرنىڭ سىزگە نازارەتچى قويغىنى نېمە قىلغىنى؟ دېدى ۋە بۇ ئىشلارنى ھەتتا ئۆمەرنىڭ ئايالىغىچە ئاڭلاتتى، ئۆمەر ئايالىدىن بۇ سۆزنى ئاڭلىغاندا مۇئازغا: مەن سەن بىلەن بىرگە سېنى نازارەتچى قىلىپ تۇرۇدىغان بىرىنى ئەۋەتتىمۇ؟ دېدى. مۇئاز:

ياق! ئى مۆئمىنلەرنىڭ خەلىپىسى! مەن بۇنداق دېيىشتىن باشقا بىرەر ئورۇنلۇق سەۋەپ تاپالمىغان ئىدىم، دېدى. ئۆمەر كۈلۈپ مۇئازغا ئازراق نەرسە بېرىپ: بۇنىڭ بىلەن ئايالىڭنى رازى قىل... دېدى.

شامنىڭ ۋالىيسى يەزىد ئىبنى ئەبۇ سوفيان ئۆمەرگە ئەلچى ئەۋەتىپ: ئى مۆئمىنلەرنىڭ خەلىپىسى، شامدا كىشىلەر كۆپىيىپ شەھەرلەر توشتى، ئۇلار ئۆزلىرىگە قۇرئان ئۆگەتىدىغان، دىنىنى چۈشەندۈرىدىغان بىرىگە مۇھتاج، ماڭا بۇ ئىشتا ياردەم قىلساڭ، دېدى.

ئۆمەر دەرھال پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دەۋرىدە قۇرئان توپلىغان كىشىلەرنىڭ بەشسىنى چاقىردى، ئۇلار مۇئاز ئىبنى جەبەل، ئۇبادە ئىبنى سابىت، ئەبۇ ئەيۇبى ئەنسارى، ئۇبەيدە ئىبنى كەئەب ۋە ئەبۇ دەردائىلار ئىدى. ئۆمەر ئۇلارغا: شامدىكى قېرىنداشلىرىڭلار ئۆزلىرىگە قۇرئان ئۆگىتىپ، دىن چۈشەندۈرۈدىغان كىشىلەرنى ئەۋەتىشنى تەلەپ قىلىپتۇ، سىلەردىن ئۇچۇڭلار ماڭا ياردەم بېرىڭلار، سىلەر خالىساڭلار چەك

www.munber.org

تاشـلاڭلار، يـاكى مـەن تـاللاي، الله سلەرگـە رەھمـەت قىلسـۇن، دېدى.

ئۇلار: نېمىشقا چەك تاشلىغۇدەكمىز، ئـەبۇ ئـەييۇپ ياشىنىپ قالغان كىشى، ئۇبـەيدە بولسا كېسـەلچان، مانا ئۇچىمىـز قالدۇق، دېدى.

ئۇنـداق بولسا ئـاۋۋال سـىلەر ئۇچـىڭلار بىرلىكتـە بېـرىڭلار، ئەگەر سىلەر ئۇ يـەردىكى كىشىلەردىن رازى بولساڭلار، بـېرىڭلار قـېلىپ بـېرىڭلار پەلەستىنگـە، بـېرىڭلار دەمەشـىققە بېـرىڭلار، دېدى.

ئـۇلار ئۆمـەرنىڭ بۇيـرىقى بۇيىچـە ئـاۋۋال كۆپـچىلىككە بـىراقلا بېرىـپ ئاندىن كېيىـن ئـۇ يـەردە ئۇبـادە ئىبنى سابىتنى قالدۇرۇپ ئەبۇ دەردا دەمەشىققە، مۇئاز پەلەستىنگە ماڭدى.

مۇئاز ئۇ يـەردە ۋابا كېسىلىگـە گىرىپتار بولـۇپ قـالدى، ئۆلـۈم ئۇنىڭغا يېقىنلاشقاندا قىبلىگە قاراپ:

قارشى ئالىمەن ئۆلۈمنى،

يوقلىغۇچى ئۇ يوقۇغۇچىنى،

ئىشتىياق ئۇستۈگە كەلگەن دوستنى،

دېگـەن بېيىتلـەرنى قايتـا ـ قايتـا ئوقـۇپ ئـاخىردا ئاسـمانغا قاراپ: ئى الله! سەن مېنىڭ كۆچەت تىكىـپ، ئۆستەڭ ئـاقتۇرۇش ئۈچۈن بۇ دۇنيادا ئۇزۇن ياشاشنى خالايدىغانلاردىن ئەمەسلىكىمنى ئوبدان بىلىسەن، ئى الله! مېنىڭ جېنىمنى مۇئمىنلـەرنىڭ روھىـنى قوبۇل قىلغاندەك قوبۇل قىلغىن... دېدى.

www.munber.org

ئۇ كىشىلەرنى الله نىڭ دىنىغا دەۋەت قىلىپ، ئائىلىسىدىن، ئۇرۇغ ـ تۇغقانلىرىدىن يىراق جايدا مۇھاجىر ھالەتتە بۇ دۇنيادىن خوشلاشتى.

الله ئۇنىڭدىــــن رازى بولســــۇن! ۋە ئۇنــــى رازى قىلســــۇن! ئامىن!!!

www.munber.org